T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANA BİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

SOĞUK SAVAŞIN TÜRK BASININA ETKİSİ:HÜRRİYET GAZETESİ ÖRNEĞİ 1950-1954 YILLARI ARASINDA BİRİNCİ SAYFA HABERLERİNİN ÇÖZÜMLENMESİ

MEHMET SUİÇMEZ
2502170091

TEZ DANIŞMANI
Prof.Dr. MURAT ÖZGEN

İSTANBUL - 2021

ÖZ

2. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle dünya siyasetinde yeni bir dönem başlamıştır. Savaşın bitimine kadar tek partili bir yönetim anlayışıyla idare edilen Türkiye, 1946 yılında çok partili siyasal yaşama geçmiştir. 2. Dünya Savaşı'nın ardından dünya iki kutba bölünmüştür. Batı Bloku'nun lideri Amerika Birleşik Devletleri olurken Doğu Bloku'nun lideri Sovyetler Birliği olmuştur. Türkiye'nin Batı Bloku'nda yer alması ABD ile yakınlaşmasını sağlamıştır. Türkiye 1990'lı yılların ortalarına kadar ağırlıklı olarak dış politikasını ABD'ye göre şekillendirmiştir. Bu politika çoğunlukla Sovyetler Birliği'nin tepkisini çekmiştir. Sovyetler Birliği'nin Doğu Avrupa'da olduğu gibi Türkiye'de komünizmi yerleştirmek istediğini öne süren ABD, Türkiye'yi askerî ve ekonomik olarak korumuştur. "Komünizm tehdidi" söylemi bu süreçte Amerika Birleşik Devletleri tarafından sıklıkla gündeme getirilmiştir. Çalışmada soğuk savaşın Türk basınına etkisi, disiplinlerarası bir kaynak taraması yapılarak irdelenmiştir. Hürriyet gazetesinin yayın hayatına başladığı yıllar soğuk savaşın başlangıç yıllarına denk gelmiştir. Hürriyet gazetesinin 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki 1.sayfa haberleri içerik analizi ve eleştirel söylem analizi metoduyla incelenmiştir. Bu yıllarda Demokrat Parti gücünü iyice arttırmış ve Amerikancı bakış açısı Türkiye'nin iç ve dış politikasında etkili olmuştur. Bu analizler ışığında, Hürriyet gazetesinin 1. sayfa haberlerinde daha çok Amerika'nın ekonomik, ideolojik ve kültürel bakış açısının yansıtıldığı tespit edilmiştir. Bu tarihler arasında Hürriyet gazetesi 1. sayfasındaki haber içeriklerinde Amerika'yı yakın müttefik olarak görürken Sovyet Birliği ve Rusya'ya yönelik eleştirel bir bakış açısı ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Soğuk Savaş, Hürriyet Gazetesi, Demokrat Parti, Basın

ABSTRACT

World War II was followed by a new era in world politics. The way of governing in Turkey by one-party alone up until the ending of World War II was replaced in 1946 with an administrative system which began to host several parties. World War II resulted in the division of the world into two poles. The United States of America became the leader of the Western bloc, whereas the Soviet Union became the leader of the Eastern bloc. The fact that Turkey has been part of the Western bloc has led to the tightening of the ties between Turkey and the USA. Turkey set up its foreign policy for the most part in accord with the USA up until the mid-90s. This provoked reaction from the Soviet Union. Claiming that the Soviet Union sought to establish communism in Turkey just as it did previously in the Eastern Europe, the USA gave Turkey military and economic protection. In the meantime, the USA made frequent use of its well-known propaganda against "the threat of communism." In this study, an interdisciplinary method has been applied to the browsing of the sources which study the effects of the Cold War on the Turkish press. The first years of the daily Hurriyet correspond to the first years of the Cold War. This study involves a content analysis as well as a critical discourse analysis of the front-page news reports which appeared at Hurriyet between 1 January 1950 and 2 May 1954. During this period, the Democratic Party gained more power and an American perspective made itself visible in both domestic and foreign policies of Turkey. This study concludes that the front-page news reports that appeared at Hurriyet at that period resonates the American perspectives on economics, ideology, and culture. Likewise, the same news reports show that Hurriyet took a critical attitude towards the Soviet Union and Russia while it saw America as a close ally.

Key Words: Cold War, Hurriyet Daily, Democratic Party, Press

ÖNSÖZ

Türkiye, 2. Dünya Savaşı sonrası Sovyetler Birliği'nin istekleri karşısında yönünü Batı'ya çevirmiştir. Batı ittifakının içerisinde yer almayı tercih eden Türkiye, siyaset sahnesinde tek partili yönetim anlayışını terk ederek Batı Bloku'nun demokratik yönetim anlayışını yansıtan çok partili yaşama geçmiştir. Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği arasındaki rekabetin soğuk savaş olarak adlandırıldığı bu yıllarda Türkiye, CHP iktidarından vazgeçerek serbest pazar ekonomisini savunan daha liberal düşüncelere sahip Demokrat Parti iktidarını sandıkta tercih etmiştir.

Demokrat Parti iktidara gelmeden önce basına birçok alanda özgürlükler sağlayacağı vaadinde bulunmuştur. Ancak Demokrat Parti iktidarının ilerleyen yıllarında ekonomik alandaki durgunlaşma ve basının hükümete yönelik eleştirileri özgürlüklerin kısıtlanmasına neden olmuştur. Soğuk savaşın atmosferi nedeniyle dönemin birçok gazetesi de iktidar partisinin uyguladığı siyaset anlayışından dolayı Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili haberlere olumsuz yaklaşmıştır.

"Soğuk Savaşın Türk Basınına Etkisi: Hürriyet Gazetesi Örneği 1950-1954 Yılları Arasında Birinci Sayfa Haberlerinin Çözümlenmesi" başlıklı bu çalışmada Hürriyet gazetesinin 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki 1. sayfa haberleri; kaynak taraması, içerik analizi ve eleştirel söylem analizi kullanılarak incelenmiştir. Bu dönem Türkiye'de Demokrat Parti'nin en güçlü iktidara geldiği yıllar olduğu için 1 Mayıs 1948'de Sedat Simavi'nin kurduğu Hürriyet gazetesinde de Amerika'nın bakış açısının etkili olduğu tespit edilmiştir.

Tez konumu belirlemem aşamasında ve çalışmam süresince bana inanan ve desteklerini benden esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. Murat Özgen'e, değerli hocalarım Prof. Dr. Aslı Yapar Gönenç, Prof. Dr. Meltem Bostancı, Prof. Dr. Mehmet Özçağlayan, Doç. Dr. Başak Gezmen, Doç. Dr. Berrin Kalsın'a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca eğitim yaşamımın her anında bana yol gösteren ablam Nihal Suiçmez Almış'a; sabrını, sevgisini ve desteğini eksik etmeyen eşim Esin Türkel Suiçmez'e; maddi ve manevi her konuda beni yalnız bırakmayan sevgili anneme ve babama çok teşekkür ederim.

Mehmet SUİÇMEZ
Bursa, 2021

İÇİNDEKİLER

ÖZ ..... **ii**
ABSTRACT ..... **iii**
ÖNSÖZ ..... **iv**
İÇİNDEKİLER ..... **v**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **viii**
GÖRSEL LİSTESİ ..... **x**
KISALTMALAR LİSTESİ ..... **xi**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
SOĞUK SAVAŞ KAVRAMI VE İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI TÜRKİYE'DEKİ SİYASİ DURUM

1.1. Soğuk Savaşın Anlamı 4
1.2. İkinci Dünya Savaşı Sonrası İki Kutuplu Sürece Geçişte Türkiye 9
1.2.1. İki Kutuplu Dünya Düzenine Gidiş Aşamasında Türkiye'nin Sovyetler Birliği İle İlişkileri 12
1.2.2. Amerika'nın Sovyetlere Karşı Türkiye Üzerindeki Soğuk Savaş Politikaları 16
1.2.3. Truman Doktrini 20
1.2.4. Marshall Planı 27
1.2.5. Kore Savaşı ve Türkiye'nin NATO'ya Girişi 32

İKİNCİ BÖLÜM
SOĞUK SAVAŞ DÜZENİNDE TÜRKİYE'DE DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ VE 1950'Lİ YILLARDA BASIN-SİYASET İLİŞKİSİ

2.1. Türkiye'nin Demokrasiye Geçiş Sürecinde 1945-1950 Yıllarında Basının Durumu 42
2.2. Demokrat Parti Dönemi 56

2.2.1. Demokrat Parti'nin Dış Politikadaki Tutumu 73
2.3. Demokrat Parti Döneminde Basın ile İlgili Yasal Düzenlemeler 84
2.3.1. 5680 Sayılı Basın Kanunu'nun Getirdiği Değişiklikler 86
2.3.2. 5953 Sayılı Basın İş Kanunu'nun Kabulü ve Gazeteciliğe Etkisi 91
2.3.3. 6334 Sayılı "Neşir Yoluyla veya Radyo ile İşlenecek Bazı Cürümler Hakkındaki" Kanun'un Yürürlüğe Girmesinin Basına Yansıması 95
2.3.4. Demokrat Parti İktidarında Besleme Basının Ortaya Çıkışı ve Basın İlan Kurumu 103

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
SOĞUK SAVAŞIN TÜRK BASININA ETKİSİ BAĞLAMINDA HÜRRİYET GAZETESİ'NİN 1950-1954 YILLARI ARASINDAKİ 1. SAYFA HABERLERİNİN ÇÖZÜMLENMESİ

3.1. Sedat Simavi'nin Gazeteciliğe Girişi ve Hürriyet Gazetesi'nin Kuruluşu 110
3.2. Hürriyet Gazetesi'nin 1950-1954 Yıllarındaki Yayın Politikası 114
3.3. Hürriyet Gazetesi'nin Basına Getirdiği Yenilikler 116
3.4. Hürriyet Gazetesi'nin 1950-1954 Yılları Arasında 1. Sayfa Haberlerinin İçerik Analizi 119
3.4.1. Araştırmanın Varsayımları 120
3.4.2. Araştırmanın Soruları 120
3.4.3. Araştırmanın Yöntemi 121
3.4.3.1. Araştırmanın Sınıflandırılması 122
3.4.3.2. Kodlama Cetvelinin Oluşturulması 123
3.4.3.3. Kodlama Cetvelinin Sınanması ve Güvenilirlik 125
3.4.4. Analiz Sonuçları 126
3.4.4.1. Biçimsel Analiz Sonuçları 127
3.4.4.2. İçeriksel Analiz Sonuçları 139
3.5. Hürriyet Gazetesi'nin 1950-1954 Yılları Arasında Seçilen 1. Sayfa Haberlerinin Söylem Analizi 155
3.5.1. 1950 Yılında Yayımlanan Haberlerin İncelenmesi 157
3.5.2. 1951 Yılında Yayımlanan Haberlerin İncelenmesi 181
3.5.3. 1952 Yılında Yayımlanan Haberlerin İncelenmesi 205

3.5.4. 1953 Yılında Yayımlanan Haberlerin İncelenmesi 228
3.5.5. 1954 Yılında Yayımlanan Haberlerin İncelenmesi 249

SONUÇ 265
KAYNAKÇA 271
EKLER 282
ÖZGEÇMİŞ 475

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Biçimsel ve İçeriksel Kategoriler (Değişkenler) 123

Tablo 2: Haberlerin Yıllara Göre Frekans ve Yüzdeleri 127

Tablo 3: Haber Tarihi ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi 128

Tablo 4: Haber Metninin Sayfadaki Konumu 129

Tablo 5: Haber Metninin Sayfadaki Konumu ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi 129

Tablo 6: Görsel Kullanımı 131

Tablo 7: Görsel Kullanımı ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi 131

Tablo 8: Haber Kaynakları 132

Tablo 9: Haber Kaynağı ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi 133

Tablo 10: Haberde Kaynak Kullanımı 134

Tablo 11: Haberde Kaynak Kullanımı ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi 135

Tablo 12: Haber Boyutu 136

Tablo 13: Haber Boyutu ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi 137

Tablo 14: Tarihi Bilgi Sunumu 138

Tablo 15: Tarihi Bilgi ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi 138

Tablo 16: İçerik Türü 139

Tablo 17: İçerik Türü ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi 141

Tablo 18: Haber Başlığının Tonu 142

Tablo 19: Haber Başlığının Tonu ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi 143

Tablo 20: Sovyetler Birliği ve Rusya'dan Söz Ediliş 143

Tablo 21: Sovyetler Birliği ve Rusya'dan Söz Ediliş ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi 145

Tablo 22: Haber Metninin Kurulduğu Politik İlişki 146

Tablo 23: Haber Metninin Kurulduğu Politik İlişki ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi 147

Tablo 24: Haberin Aktörü/Öznesi 148

Tablo 25: Haberin Aktör/Öznesi ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi 149

Tablo 26: Taraflı Yaklaşım 150

Tablo 27: Haberde Sıklıkla Kullanılan Sözcükler 152

Tablo 28: 1950 Yılında Yayımlanan Hürriyet Gazetesi'nde Sovyetler Birliği'ni Konu Alan Seçilen Haberlerin Aylara Göre Dağılımı 158

Tablo 29: 1951 Yılında Yayımlanan Hürriyet Gazetesi'nde Sovyetler Birliği'ni Konu Alan Seçilen Haberlerin Aylara Göre Dağılımı 182

Tablo 30: 1952 Yılında Yayımlanan Hürriyet Gazetesi'nde Sovyetler Birliği'ni Konu Alan Seçilen Haberlerin Aylara Göre Dağılımı 205

Tablo 31: 1953 Yılında Yayımlanan Hürriyet Gazetesi'nde Sovyetler Birliği'ni Konu Alan Seçilen Haberlerin Aylara Göre Dağılımı 228

Tablo 32: 1954 Yılında Hürriyet Gazetesi'nde Sovyetler Birliği'ni Konu Alan Seçilen Haberlerin Aylara Göre Dağılımı 250

GÖRSEL LİSTESİ

Görsel 1: Kıbrıs'ın İlhakı Sonrası Çıkan Gösteriler..... 164
Görsel 2: ABD'nin Rusya ile Askerî Mücadelesine Vurgu Yapılan Görsel 165
Görsel 3: Amerikan Kuvvet Komutanlarının Kore Savaşı'nı Takip Etme Görüntüsü 166
Görsel 4: ABD'de Yakalanan Rus Ajanına Halkın Öfkesi 167
Görsel 5: Rusya'nın Yugoslavya'ya Saldırması Durumunda Yaşanacaklar ..... .187
Görsel 6: Deli Petro'nun Vasiyetnamesi..... 188
Görsel 7: Deli Petro..... 189
Görsel 8: Rusların Ağrı Dağı Eteklerindeki Gizli Atom Tesislerinin Yerini Gösteren Kroki 190
Görsel 9: Şüpheli Atom İnfilakı Görseli 210
Görsel 10: Rusların Berlin Halkına Yaptığı Zulüm Görseli 211
Görsel 11: Ruslara Çalışan Alman Casusu 212
Görsel 12: ABD Dışişleri Bakanının Diğer Ülke Yetkilileri ile Görüşmesi..... ...213
Görsel 13: Rus Askerler İle Halk Arasındaki Çatışma 234
Görsel 14: Rostof'ta Yaşanan Karışıklıklar..... 235
Görsel 15: Rus Halkının Çehresi 236
Görsel 16: Batı Almanya Başvekilinin Türkiye Ziyareti 254
Görsel 17: Rus Ajanları Arasında Panik Baş Gösterdi 255

KISALTMALAR LİSTESİ

A.g.e.	**:**	Adı geçen eser
ABD	**:**	Amerika Birleşik Devletleri
CHP	**:**	Cumhuriyet Halk Partisi
Çev	**:**	Çeviren
DP	**:**	Demokrat Parti
Ed	**:**	Editör
NATO	**:**	North Atlantic Treaty Organization (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)
SEATO	**:**	Southeast Asia Treaty Organization (Güneydoğu Asya Antlaşması Teşkilatı)
SSCB	**:**	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TİP	**:**	Türkiye İşçi Partisi

GİRİŞ

Medya, etrafımızda olup biten olaylardan kamuoyunu haberdar eden önemli bir iletişim aracıdır. İnsanların bilgiye ulaşmasını sağlayan basın, halkın gözü kulağıdır. Görsel, işitsel ve yazılı medyada çıkan haberler halkın olayları anlamlandırıp yorumlamasında etkilidir. Bu nedenle basın-yayın organları haberlerin doğruluğu konusunda özen göstermek zorundadır. Özellikle Türkiye'de çeşitli dönemlerde gazetelerde yazılan haberlerin içeriğine o zamanın toplumsal, siyasal, ekonomik koşullarının şekil verdiği görülmüştür. Çoğu zaman gazeteler güç odaklarının istekleri doğrultusunda hareket ederek metinlerinde değişiklikler yapmıştır. Okurun hafızasında istenen algıyı oluşturmak için haberlerin başlıklarından fotoğraflarına kadar özen gösterilerek mesajlar meydana getirilmiştir. Bu bağlamda soğuk savaş döneminde okurların, haberleri okurken o günkü basın kuruluşlarının tutumlarından ve iktidarların gücünden dolayı iki kutuplu dünyayı tarafsız bir anlayışla değerlendirmeleri mümkün olamamıştır.

Araştırma kapsamında veri toplama tekniği olarak literatür taraması, gazete taraması, içerik analizi ve Teun A. Van Dijk'in eleştirel söylem analizi kullanılmıştır. Hürriyet gazetesinin 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki 1. sayfa haberleri içerik analiziyle incelenerek nicel verilere ulaşılmış, eleştirel söylem analiziyle de gazetenin Sovyetler Birliği'ne yaklaşımı haber metinleri üzerinden çözümlenmiştir. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde soğuk savaş kavramı ve İkinci Dünya Savaşı sonrası Türkiye'deki siyasi durum irdelenmiştir. Soğuk savaş bazılarına göre ideolojik, bazılarına göre jeopolitik, bazılarına göre askerî ya da ekonomik bir mücadele alanıdır. İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminde Türkiye Sovyetler Birliği'nin talepleriyle karşılaşmıştır. Sovyetler Birliği Türkiye'den toprak ve boğazlarda üst talep etmiştir. Sovyetler Birliği'nin bu yayılmacı isteğine karşı Türkiye de yönünü Batı'ya çevirmiştir. Türkiye tavrını demokrasiden yana koyunca ABD'nin güçlü müttefiki olabilmek amacıyla hareket etmiştir. Tek parti iktidarından çok partili siyasal hayata geçiş sürecine hız veren Türkiye, Kore'ye asker göndermesinden NATO'ya kabul edilişine kadar çoğunlukla kendini ABD'nin sadık

müttefiki olarak konumlandırmıştır. ABD de Türkiye'nin gelişimine katkı sunmak için ekonomik sahada Marshall yardımları, siyasi arenada Truman doktriniyle Türkiye'ye destek olmuştur. Türkiye'yi siyasi ve ekonomik alanda destekleyerek Sovyetler Birliği'nin nüfuz alanından uzaklaştırmaya çalışmıştır. Zaman zaman ilişkilerde kırılmalar yaşansa da Türkiye ABD ortaklığı soğuk savaş yıllarından günümüze kadar devam etmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde soğuk savaş düzeninde Türkiye'de Demokrat Parti dönemi ve 1950'li yıllarda basın-siyaset ilişkisi ve Demokrat Parti'nin iktidardan uzaklaştırılması sonrası basının durumu ele alınmıştır. Türkiye, Soğuk savaş zamanında Sovyetler Birliği'nden iyice uzaklaşarak "anti komünist" politikaları yeri geldiğinde ABD'den daha fazla savunmuştur. 1946'da çok partili hayata geçilmesiyle basın alanında Türkiye'de birtakım yasal düzenlemeler yapılmıştır. Önceki tarihlerde yürürlüğe giren Basın Birliği 1946'da ortadan kalkmıştır. Türkiye batıdaki müttefikleriyle kurduğu ilişkileri pekiştirince basın özgürlüğü ve demokratikleşme çabalarını hızlandırmıştır. Basın Birliği ortadan kalkınca bazı gazeteciler bir araya gelerek Gazeteciler Cemiyeti'ni kurmuştur. 15 Temmuz 1950'de Demokrat Parti iktidarı tarafından 5680 sayılı Basın Yasası kabul edilmiştir. Bu yasa zaman içerisinde tek parti hükümetinin basın üzerinde yarattığı olumsuz havayı dağıtmıştır. Demokrat Parti iktidarı süresince basın alanında yapılan düzenlemelerden biri de "Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasında Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun" başlığını taşıyan 5953 sayılı yasanın 1952 yılında yürürlüğe girmesidir.

Demokrat Parti'nin basın alanındaki özgürlükçü tutumu iktidarın ilerleyen zamanlarında yerini baskıya bırakmıştır. Demokrat Parti toplumsal ve ekonomik alanda vermiş olduğu sözleri yerine getirmeyerek demokratik yaşamın kurallarını zaman zaman hiçe saymıştır. Hükümete karşı sert muhalefet yapanların bazıları, Sovyet tehdidi söylemi üzerinden komünistlikle suçlanmıştır. 1954 seçimlerinden sonra muhalif basındaki eleştiriler yoğunlaşınca basın davalarında artış görülmüştür. Özellikle CHP'nin yayın organı Ulus gazetesi, Nihat Erim'in çıkardığı Halkçı gazetesi ve Metin Toker'in Akis dergisi için çok sayıda dava açılmıştır.

Demokrat Parti'nin uygulamaları ve ülkede yaşanan huzursuzluklar 27 Mayıs 1960 askerî darbesine kapı aralamıştır. Demokrat Parti iktidarı devrilerek yerine askerî yönetim gelmiştir. 27 Mayıs sonrası yürürlüğe konan 1961 Anayasası ise tüm toplum kesimleri açısından özgürlükçü bir anayasadır. 27 Mayıs 1960 ihtilalinden sonra basın alanında birtakım yasal düzenlemeler yapılmıştır. 9 Ocak 1961 tarihinde resmi ilanları bir kurum aracılığıyla dağıtmak için Basın İlan Kurumu oluşturulmuştur. Basında yasal düzenlemeler açısından bakıldığında ise önemli bir değişiklik de 5953 sayılı kanunun çeşitli maddelerinde değişiklik yapan 212 sayılı yasadır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise soğuk savaşın Türk basınına etkisi bağlamında Hürriyet gazetesinin 1 Ocak 1950 ve 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki 1. sayfa haberlerinin çözümlemesi yapılmıştır. Bu çalışmada gazetenin haberlere yönelik tutumunu ortaya çıkarmak için içerik analizi ve eleştirel söylem analizi kullanılmıştır. Bu bağlamda 1 Ocak 1950 ve 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki Hürriyet gazetesinin incelenmesi, çalışmanın temel amacı olmuştur. Bu yıllarda iktidar partisi olarak seçime giren Demokrat Parti 2 Mayıs 1954 Pazar günü oyların çoğunluğunu alarak yeniden iktidara gelmiştir. 1 Ocak 1950 ve 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki Hürriyet gazetesinin incelenmesinin ana nedeni özellikle bu tarihler arasında Demokrat Parti'nin Amerikancı politikaları daha fazla savunmasıdır. Bu temel amaç doğrultusunda, seçilen dönemde 1. sayfada yer alan haberlerin Sovyetler Birliği'ne karşı nasıl bir şekilde kaleme alındıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda soğuk savaşın Türk basınının amiral gemisi olarak adlandırılan Hürriyet gazetesi üzerindeki etkisi belirlenerek gazetenin haber üretimindeki yaklaşımı incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM
SOĞUK SAVAŞ KAVRAMI VE İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI TÜRKİYE'DEKİ SİYASİ DURUM

1939 yılında başlayan 2. Dünya Savaşı'nın 1945 yılında sona ermesiyle dünya siyasetinde yeni bir dönem başlamıştır. 2. Dünya Savaşı'nın ardından dünya iki kutba bölünmüştür. Galip devletler, dünyayı ekonomik ve siyasal açıdan şekillendirmek için harekete geçmişlerdir. Savaşın galipleri Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) arasındaki rekabet diğer ülkeleri de bu çatışmanın içerisine dahil etmiştir. Amerika Birleşik Devletleri, siyasi ve ekonomik politikalarını demokrasi ve kapitalizm çerçevesinde yürütürken; Sovyetler Birliği de devletçilik merkezli komünizm politikalarını dünyaya yayma çabası içerisindeydi. Bu bölümde soğuk savaş kavramı ele alınarak kavramın ortaya çıkmasının nedenleri ayrıntılı olarak incelenecektir. Soğuk savaşın meydana getirdiği çatışmacı ortamın Türkiye'deki ekonomik, siyasal ve toplumsal etkileri de tespit edilmeye çalışılacaktır.

1.1. Soğuk Savaşın Anlamı

İkinci Dünya Savaşı sonrasında ABD liderliğindeki Batı ülkeleri ile Sovyetler Birliği ve ona yakın diğer ülkeler arasındaki kutuplaşma "soğuk savaş" olarak tanımlanmıştır.

"Soğuk Savaş terimi ilk defa 1945'te ünlü İngiliz yazarı George Orwell tarafından kullanılmıştır. Orwell, Sovyet Birliği'nin ve ABD'nin dünya görüşleri, sosyal yapıları ve aralarında henüz ilan edilmemiş savaş halini göstermek için bu terimi kullandı."[1]

Ancak soğuk savaşın ne zaman başladığı konusunda hala tarihçiler arasında fikir birliği yoktur. Bazı tarihçiler soğuk savaşın sıcak savaş sonrası dönemin özel

[1] Klevis Kolasi, "Soğuk Savaş'ın Barışçıl Olarak Sona Ermesi ve Uluslararası İlişkiler Teorileri", **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi,** Sayı:68, Şubat 2013, s.153.

koşullarında oluştuğu tezini ileri sürerken bazı tarihçiler de bu durumun ortaya çıkışını İkinci Dünya Savaşı yıllarına dayandırmaktadır.

"Soğuk Savaş'ın ne zaman başladığı konusunda kesin bir tarih üzerinde bilim adamları arasında bir uzlaşma yoktur. 4-11 Şubat 1945'deki Yalta Konferansı, aynı yılın 17 Temmuz-2 Ağustos tarihleri arasında yapılan Postdam Konferansı, 5 Mart 1946'da Churchill'in yaptığı ünlü Demir Perde konuşması ya da 12 Mart 1947'de ilan edilen Truman Doktrini başlangıç olarak kabul edilir."[2]

Bu dönemde ABD başkanlarına sunulan brifinglerdeki Sovyetler Birliği ile ilgili olumsuz ifadeler ve uluslararası toplantılardaki karşılıklı çekişmeler de soğuk savaşın filizlenmesinde etkili olmuştur.

"Sözüne en çok uyar göründüğü danışmanı Sovyetler Birliği hakkında hiç de iyi niyetler beslemeyen Genel Kurmay Başkanı Amiral William F. Leahy idi. Her sabah dünyanın durumunu Başkan Truman'a kendi gördüğü şekilde özetleyen Leahy Sovyetler'e karşı takınılan sert tutumun mimarlarındandı. Truman'ın, Birleşmiş Milletler'i kuracak olan San Francisco Konferansı'nın açılmasına ilişkin olarak Amerika'da bulunan Sovyet Dışişleri Bakanı V.Molotov'u kabul ettiği sırada yapılan görüşmeler ve San Francisco konferansındaki bazı davranışlar soğuk harbin tohumlarını atmıştır."[3]

Dönemin tarihi sürecini ortaya koymak için kavramların öncelikle anlaşılması gerekmektedir. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemin en önemli kavramlarından biri de kuşkusuz soğuk savaştır. Dünya literatürüne kazandırılan bu kavram, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından ortaya çıkan gerginliği ifade etmektedir.

"En basit tanımıyla Soğuk Savaş, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, savaştan galip çıkmış iki büyük devlet ve bu devletlerin çevresinde kümelenmiş küçük devletler

---

2 Turgay Merih, **Soğuk Savaş ve Türkiye,** Ebabil Yayınları, Ankara, 2006, s.1.

3 Türkkaya Ataöv, "Soğuk Harb'in Doğuşu: San Francisco'dan Mihver Barış Toplantılarına", **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi,** Cilt: 23, Sayı:1, Mart 1968, ss.311-312.

arasındaki anlaşmazlık ve çatışmanın, doğrudan birbirlerine karşı silah kullanmadan sürdürüldüğü belirli bir tarihsel döneme verilen addır."[4]

Soğuk savaş kavramı, dünyadaki bu güç savaşını anlatmak için dünya milletleri tarafından Sovyetler Birliği dağılana kadar sıklıkla kullanılmıştır. Avrupa kıtasındaki iç savaş iki kutuplu dünyanın ortaya çıkmasında etkili olmuştur. İkinci Dünya Savaşı'ndaki Hitler Almanya'sı ile Mussoloni İtalya'sının faşizan politikaları dünyayı geri dönülmez bir yıkımın içine itmiştir. Avrupa'nın yakılıp yıkılmasına sebep olan bu iki güçlü ülkeye dur demek için dünyanın iki süper devleti devreye girmiştir.

Sander, Avrupa'daki faşist politikaları benimseyen Hitler ve Mussoloni'yi Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği'nin etkisiz konuma getirdiğini belirterek, İngiltere ve Fransa'nın bu konudaki çabalarının yetersiz kaldığını ifade etmiştir. Almanya ve İtalya'nın güçlerini kaybetmesinden sonra dünya iki büyük devletin karşıt ideolojilerinin çekişme alanına sahne olmuştur.[5]

İkisi de karşıt ideolojiye sahip bu devletler, Avrupa'yı kontrol altına alırken rekabetlerini burayla sınırlamayıp dünyanın geri kalanında da askerî, ekonomik ve politik konularda mücadele etmişlerdir.

"Japonya'yı yenen ABD, sırtını atom bombasına dayamış; Almanya'yı yenen SSCB ise Avrupa'nın ortalarından başlayıp, Pasifik Okyanusu'na kadar tüm Asya'yı boydan boya kuşatan büyük bir kara gücüne yaslanmıştı. Almanya'nın silinmesiyle Avrupa'da oluşan güç dengesi boşluğu şimdi iki farklı sistemi, Kapitalizm ile Komünizm'i karşı karşıya getirmişti."[6]

İkinci Dünya Savaşı insanlık tarihinde derin izler bırakmıştır. Savaşın ardından birçok şehir yerle bir olurken, milyonlarca insan hayatını kaybetmiştir. Kanlı, acılı dönemlerden sonra da insanlık barış ortamına hemen kavuşamamıştır. Büyük devletlerin üstünlük kurma çabası nedeniyle toplumlar zaman zaman üçüncü dünya

---

4 Oral Sander, **Siyasi Tarih,** İmge Kitabevi, Ankara, 2014, s.224.
5 O. Sander, a.g.e., s.201.
6 Cemal Acar, **Soğuk Savaş: Süpergüçlerin Hâkimiyet Kavgası,** Ötüken Yayınları, İstanbul, 1991, s.29.

savaşının çıkması korkusuna kapılmışlardır. Çoğu ülke arasında savaş patlak vermese de barış rüzgârları da esmemiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Batı'nın lideri konumundaki İngiltere ve Fransa dünya sahnesinden yavaş yavaş çekilirken yeni bir lider ülke siyaset sahnesinde etkin olmaya başlamıştır. Bu lider serbest piyasa anlayışını savunan kapitalist ideolojinin öncüsü ABD'dir. Doğu'da ise eşitlikçi, sosyalist felsefeyi benimsediğini ileri süren Sovyetler Birliği başı çekmektedir.

"İdeolojileri, hem Sovyetler Birliği'ne hem Amerikalılara, kendi uluslarının dünya tarihindeki rolüne dair Mesihvari bir inanç kazandırdı. Çok geçmeden ortaya çıkacak Soğuk Savaş bölünmesinin iki tarafında liderleri ve vatandaşları kendi ülkelerinin ulusal çıkarlarının korunmasından çok daha geniş çaplı amaçlar adına hareket ettiğine inandılar. Hem Sovyetler hem Amerikalılar soylu güdülerle hareket ettiklerini düşündüler, insanlığı yeni, muhteşem bir barış, adalet ve düzen çağına yöneltmek. Dünyanın büyük bölümünün yere serilmiş olduğu bir dönemde, iki ülkenin de ezici bir güce sahip olması ve zıt ideolojik değerler, kesin bir çatışma çetesi anlamına geliyordu."[7]

Daha önce çekingen politikalar izleyen ABD ve Sovyetler Birliği, 1945'ten itibaren yayılımcı politikalarına ekonomik ve teknolojik üstünlüklerini katarak İkinci Dünya Savaşı'nın galip devletleri İngiltere ve Fransa ile yenilmiş devletleri olan Almanya, Japonya ve İtalya'nın önüne geçerek milletlerarası politikadaki çoklu yapıyı değiştirerek ikili bir denge siyaseti kurmuşlardır.

"İkinci Dünya Savaşı'nın zaferi, kazananlara güvenlik duygusu getirmedi. Ne Birleşik Devletler, ne İngiltere, ne de Sovyetler Birliği 1950 yılının sonunda Almanya ile Japonya'yı yenmek için verilen canların ve harcanan paraların, kendilerini daha güvenli kıldığını söyleyemezdi. İttifak üyeleri şimdi Soğuk Savaş'ın taraflarıydı. Çıkarların uyuşmadığı ortaya çıkmıştı, ideolojiler en az savaştan önce olduğu kadar kutuplaşmış haldeydi. Sürpriz saldırı korkusu Washington, Londra ve Moskova'daki askeri kuruluşları endişelendiriyordu."[8]

---

7 Robert J. Mcmahon, **Soğuk Savaş,** Çev: Sinem Gül, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2003, s.26.

8 John Lewis Gaddis, **Soğuk Savaş: Pazarlıklar, Casuslar, Yalanlar,** Çev: Dilek Cenkçiler, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2018, s.48.

Kendi nüfuz alanlarını genişletmek için iki ülke birbirlerine tehditler savursalar da sıcak çatışmadan uzak durmuşlardır. Denge politikasından taviz vermeden ideolojik ve askerî yayılmalarını sürdürerek gelişmekte olan ülkeleri etki altına almaya çalışmışlardır. Kontrol ettikleri bölgelerde askerî üsler kurarak güç gösterisi sergilerken sosyal ve ekonomik yaşamı da kendi düşünceleri doğrultusunda şekillendirmişlerdir.

"Soğuk Savaş Kavramı İkinci Dünya Savaşı sonrasında, temelde ABD ile SSCB arasında gelişen düşmanca ilişkileri ve ideolojik çatışmayı tanımlamak için kullanılmıştır. Bu çatışma kendisini açık askeri eylemlerle değil, ekonomik baskı, propaganda ve silahlanma yarışıyla gösterdi."[9]

Küçük Amerika, küçük Rusya olma hayalleriyle hareket eden bu ülkeler, soğuk savaşın tarafı olmanın zorluklarını yaşamışlardır. Bu ülkeler sıklıkla hem Sovyetler Birliği'nin hem de Amerika Birleşik Devletleri'nin değişen çıkar çatışmaları, tehdit algıları ve dış politika stratejileri arasında kalarak soğuk savaşın zıt ideolojik kutuplu dünyasında ayakta kalmanın yollarını aramışlardır.

"2. Dünya Savaşı sonrası dünyanın belki de en dikkat çekici özelliği, siyasal mücadelenin yüzyıllardır odaklandığı Avrupa'da, Avrupalı güçlerin ikinci plana düşmesi ve uluslararası politikada güçler dengesinin ABD ve Sovyetler Birliği tarafından belirlenir hale gelmesidir. Dünyada egemen olan iki süper devlet dünyayı denetim altına almak için türlü yollara başvurmaya başladılar." [10]

Tanımlamalardan anlaşıldığı üzere soğuk savaş kavramıyla ilgili görüşler çeşitlilik arz etmektedir. Birçok araştırmacı tarafından da soğuk savaşın ortaya çıkışı ve gelişimiyle ilgili farklı fikirler ileri sürülmektedir.

---

9 Baskın Oran, **Türk Dış Politikası,** Cilt 1: 1919-1980, İletişim Yayınları, İstanbul, 2018, s.536.

10 Cüneyt Akalın, **ABD ve Türkiye-2 Yumuşama Yılları (1961-1989),** Kaynak Yayınları, İstanbul, 2011, s.19.

1.2. İkinci Dünya Savaşı Sonrası İki Kutuplu Sürece Geçişte Türkiye

1. Dünya Savaşı'nın yarattığı yıkımın izlerini üzerinden atamayan Türkiye, kendini İkinci Dünya Savaşı'nın güç dengesinin ortasında bulmuştur. Galip devletler Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği, 2. Dünya Savaşı sonrası dünya genelinde hâkimiyetlerini artırmak için diğer ülkelere baskı politikaları uyguladılar. Türkiye de bu iki süper güce karşı dengeli bir siyaset yürütmeye çalışmıştır. Ancak bu iki güçten birini temsil eden doğu kanadının süper gücü Sovyetler Birliği, savaştan galip çıkmasıyla Türkiye'yi istekleriyle rahatsız etmekten çekinmemiştir.

"Nitekim, başarılı bir dış politika uygulamasıyla savaş dışında kalmayı başarmış olan Türkiye'yi savaşın hemen ardından bekleyen tehlike savaş boyunca kaçınmaya çalıştığı şey olacaktır. Ortaya çıkan uluslararası konjonktürde iştahı açılan Kuzey komşusuyla başbaşa kalmak. Bu korku ise Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemdeki iç ve dış politikalarının en önemli belirleyicilerinden biri olacak, Sovyet tavırlarından endişeye kapılan Türkiye Kuzey komşusundan algıladığı tehdidi Batılı güçlerin, özellikle ABD'nin desteğini elde ederek karşılama yoluna gidecektir."[11]

Sovyetler Birliği'nin eskiden beri boğazlara hâkim olma isteği ve Türkiye'nin doğusundan toprak talepleri, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra tekrardan gündeme gelmiştir. Bu isteklerin altında yatan ana neden Türkiye'nin 2. Dünya Savaşı'nda takındığı tavırdır.

"Savaş yorgunu bu iki ülke sınır ve boğazlar meselesi nedeniyle yeniden savaşla karşıyaydı. Rusya, 2. Dünya savaşında yardım etmemesi nedeniyle Türkiye'nin cezalandırılmasını ve Türkiye'ye ağır şartlar içeren yaptırımlar uygulanmasını teklif ediyordu."[12]

---

[11] B. Oran, a.g.e., s.475.

[12] Sfikas Athanasios and Ömer Özyılmaz, 2018, (Çevrimiçi), "Turkey's Position Between USA and USSR Between 1945-1952", https://www.academia.edu/37753701/The_position_of_Turkey_between_USA_-_USSR_between_1945_-_1952_-_English, (Erişim Tarihi: 22.11.2019)

Sovyetler Birliği 1. Dünya Savaşı'nda Türkiye'ye silah ve cephane yardımı yaparak Batılı müttefikler karşısında Türkiye'yi yalnızlığa terk etmemiştir. Hatta savaşın bitimiyle birlikte Türkiye'nin zayıf olan ekonomisini ve sanayisini güçlendirmek için yardımda bulunmuştur. Bunun karşılığını 2. Dünya Savaşı'nda Türkiye'den göremeyen Sovyetler Birliği, Türkiye'nin bu tutumunu cezalandırmak istemiştir.

"Savaştan sonra dış dünya, Türkiye için dostça eğilimler yansıtmıyordu. Türkiye, savaş sırasında yan tutmayışını ödeyecek gibi görünüyordu. Uluslararası anlamda yalnızlık, yakın geleceğin sorunu olarak belirlenmişti. Her ne kadar, Birleşmiş Milletler örgütünün kurucuları arasına katılmışsa da, Birleşik Amerika da, onu Sovyet isteklerine karşı desteklemek eğiliminde değildi."[13]

Sovyetler Birliği'nin bu istekleri nedeniyle Türkiye denge politikasından vazgeçerek yeni arayışlarına yönelmiştir.

"1939-1945 yılları arasında yaşanan II. Dünya Savaşı, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) önderliğindeki Batı bloğu tarafından kazanılmıştır. Türkiye, savaş döneminden itibaren şekillendirme çalışmaları yapılan yeni dünya düzeninde, Müttefik kuvvetler tarafında yerini almıştır. Savaş döneminde bu durum daha az görünür olsa da, savaşın sonuçlanmasını takiben Türkiye'nin dünya dengelerindeki yeri bütün açıklığı ile ortaya çıkmıştır. Türkiye, savaş sonu Batı'daki yerini kuvvetlendirmiştir"[14]

İstikametini Batı'ya çeviren Türkiye, Sovyetler Birliği'nin isteklerinden kaçmak ve kendine güvenilir bir liman bulmak için Amerika Birleşik Devletleri'ne yakın bir siyaset izlemiştir.

"İkinci Dünya Savaşı bitiminden sonra dünya hızla iki kutupluluğa giderken Türkiye bu dönemden başlayarak Cumhuriyet'in kuruluşunda ortaya konulmuş olan

[13] Emre Kongar, **21. Yüzyılda Türkiye,** Remzi Kitabevi, İstanbul, 2016, s.457.
[14] Metin İlhan, "II. Dünya Savaşı Sonrası Türkiye'de Amerikan Destekli Komünizmle Mücadele", **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi,** Sayı:16, Yıl:3, Eylül 2015, s.249.

tam bağımsızlık ilkesini kısmen de olsa terk ederek ekonomik ve politik açıdan savaşın galip tarafları Batılı müttefikler ve özellikle de ABD yörüngesine girmiştir."[15]

Amerika, Türkiye'yi Sovyetler Birliği'nin kontrolüne bırakmamak için ideolojik propagandanın yanı sıra askerî alanda da desteklemiştir. Amerika, Avrupa kıtasını da Sovyetler Birliği'nin hâkimiyetine teslim etmek istememiştir. Bu politika çerçevesinde Yunanistan ile birlikte Türkiye'ye ayrı bir önem vermiştir. Özellikle komünizmin bu ülkelerde destek görmemesi için her türlü çabayı sarf etmiştir.

"Türkiye'nin savaş zamanındaki siyasetinin, Batılı müttefiklerin gözünde onu sevimsiz kılmış olduğu da unutulmamalı. Bununla beraber, Amerika Birleşik Devletleri Türkiye'nin konumunu giderek daha fazla destekler hale gelmişti. Sovyet İstekleri Türkiye'ye Ağustos 1946'da resmen bildirildiğinde ABD, Türk hükümetine kararlı bir yol tutmasını tavsiye etti. Bu destekten de cesaret alan Türkiye Sovyet isteklerini reddetti ama bunu gerginliği azaltmaya çalışarak, yatıştırıcı ifadelerle yaptı."[16]

Türk siyasetine şekil veren yöneticiler Sovyetler Birliği tehdidini önlemek için Batı'nın gücüne gereksinim duymuşlardır. Tercih hakkını Batı Bloku yönünde kullanan Türk dış politikası, genellikle Batı'nın menfaatleri doğrultusunda hareket etmeye zorlanmıştır.

"İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra siyasi ve ekonomik liberalleşme eğilimini teşvik eden başka etmenler de vardı. Almanya, İtalya ve Japonya'daki totaliter rejimlerin yenilgisi ve Batı demokrasilerinin zaferi, her zaman Batı'daki siyasi iklime tepki veren Türkiye'yi etkilemesi kaçınılmadı; dahası, savaş sonrası dünyada, Stalin'in düşmanlığıyla da artan Türkiye'nin yalıtlanması, hükümeti Batılı güçlere yaslanmaya zorladı."[17]

---

15 Murat Özgen, **Türkiye'de Basının Gelişimi ve Sorunları,** İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 2004, s.27.

16 Erik Jan Zürcher, **Modernleşen Türkiye'nin Tarihi,** İletişim Yayınları, İstanbul, 2016, s.307.

17 Feroz Ahmad, **Demokrasi Sürecinde Türkiye,** Hil Yayınları, İstanbul, 2015, s.28.

Sovyetler Birliği'nin uzlaşmaz ve baskıcı tavırları da Türkiye'nin Batı'yla sıkı bir iş birliği kurmasında etken olmuştur.

"19 Mart 1945'te SSCB; 1925'te Türkiye ile imzalamış olduğu Dostluk ve Saldırmazlık Antlaşması'nı yenilemeyeceğini, yeni bir antlaşma yapmak istediğini bildirdi. Türkiye, yeni bir antlaşma yapmaya hazır olduğu yanıtını verdi. Fakat SSCB'nin Boğazlar'ın iki ülke tarafından ortak savunulmasını istediği ortaya çıktı. Sovyetler bunu resmen istemiş, Türkiye de reddetmiştir. Yine bu sıralarda Gürcistan'da bazı profesörlerce Kars ve Ardahan'ın ülkelerine iadesinden, Bulgaristan'da Türkiye ile sınır düzeltmesinden söz edildiği görüldü."[18]

Türkiye kapitalist ideolojinin güçlü savunucusu Amerika'nın desteğinden cesaret alarak Sovyetler Birliği'nin taleplerini reddetmiştir. Bunu gerçekleştirirken de sert bir üslup yerine barışçıl bir tutum sergilemiştir. Böylece Türkiye, Sovyetler Birliği'nin topraklarına yönelik emperyalist emellerini Batı devletleriyle yakınlaşarak önlemiştir. Bu yakınlaşma günümüze kadar sürmüştür.

1.2.1. İki Kutuplu Dünya Düzenine Gidiş Aşamasında Türkiye'nin Sovyetler Birliği İle İlişkileri

Türkiye'nin 2. Dünya Savaşı sırasında tarafsızlık politikası sergilemeye çalışması Sovyetler Birliği tarafından tasvip edilmemiştir. Denge siyaseti çerçevesinde Türkiye'nin savaş boyunca Nazi Almanyası ile kurduğu ilişkiler de Rusları kızdırmıştır.

"İkinci Dünya Savaşı, 7 Mayıs'ta Almanya, 14 Ağustos'ta da Japonya'nın teslim olmasıyla fiilen sona erdiğinde, Türkiye savaş dışı kalmayı başarmıştı. Ancak bundan sonra, Almanya yenilgisi nedeniyle Doğu Avrupa'daki dengenin SSCB yararına bozulması sonucu ortaya çıkan tehlikeli ortamda varolma mücadelesi vermek durumunda kalacaktı. Sovyetlerin işgalci ya da kurtarıcı olarak Türkiye topraklarına

[18] Sina Akşin, **Kısa Türkiye Tarihi,** Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2018, s.240.

adım atmaları önlenmişti ama şimdi Sovyet tehlikesi başka bir biçimde Türkiye'nin karşısındaydı."[19]

Sovyetler Birliği, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa devletlerine göre sosyal ve iktisadi olarak güçlü konumdadır. Bu gücün etkisiyle Ruslar Türkiye'ye yönelik Yalta ve Postdam'da toprak ve üs taleplerini masaya taşımışlardır.

"Sovyetler Birliği yöneticilerinin, Nazi Almanyası ile pazarlıklara başladıktan sonra, bir yardımlaşma anlaşması yapmak üzere 25 Eylül 1939'da Moskova'ya giden Saraçoğlu'na Boğazlar hakkında kabul edilemeyecek tekliflerde bulunmaları, Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında uyuşmazlıkların çıkmasına başlangıç olmuştur. Arada Sovyetler Birliği ile Almanya arasındaki münasebetlerin bozulması, 25 Mart 1941 tarihinde 1925 Tarafsızlık ve Saldırmazlık Andlaşmasının teyidine vesile olmuş ise de bu düzelme devam edememiştir. 1942 yılından itibaren, daha belirli tarih olarak Stalingrad savaşından sonra Sovyetler Birliği Türkiye'ye karşı bir baskı politikası izlemeye başlamıştır."[20]

Stalin; Tarafsızlık ve Saldırmazlık Antlaşması'nın iptal edilmesini, Montreux Sözleşmesi'nin değişmesini, Doğu Anadolu'nun bir kısmının Rusya'ya ilhak edilmesini, boğazların yönetim ve kontrolünde söz sahibi olmaları gerektiğini o tarihlerde sıklıkla dile getirmiştir.

"Mareşal bundan sonra Boğazlar işine geçti, Sovyetler Birliği gibi büyük bir devletin güvenliğinin Türkiye'nin eline bırakılamayacağını tekrarladı. Eğer böyle bir rejim Cebelitarık'ta veya Süveyş'te uygulansa İngiltere ne derdi? Panama kanalında uygulansa Amerika razı olur muydu? Rusya, gemilerine Boğazlardan sadece serbest geçiş hakkı istiyordu. Bu hakkı her durumda korumaya Türkiye'nin kuvveti kifayet edemeyeceğinden Sovyetler de bu hakkın kuvvet kullanarak korunmasına ortak olmaya taliptiler."[21]

---

[19] Barış Ertem, "Türkiye Üzerindeki Sovyet Talepleri ve Türk-Sovyet İlişkileri (1939-1947)", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,** Cilt:11, Sayı:3, Mart 2010, s.266.

[20] Mehmet Gönlübol ve diğerleri, **Olaylarla Türk Dış Politikası 1919-1995,** Siyasal Kitabevi, Ankara, 2014, s.388.

[21] Metin Toker, **Türkiye Üzerinde 1945 Kâbusu,** Akis yayınları, Ankara, 1971, s.77.

Türkiye, Rusların 2. Dünya Savaşı ertesinde kabaran iştahlarının önüne geçmek için hırslı üslup yerine dostane ve ılımlı cevaplar vererek olumlu stratejiler ortaya koymuştur. Türkiye, Sovyetler Birliği'nin akademisyenlerinin derslerde öğrencileri kışkırtmalarına rağmen yapıcı bir tavır sergilemiştir.

"Moskova kaynaklı 22 Şubat 1946 tarihli bir haberde bir Ermeni profesörünün akademide verdiği derse dikkat çekmiştir. Türkiye ve Ermenistan adlı bu derste Ermeni Profesör Van, Bitlis ve Erzurum bölgelerinin Ermenilere ait olduğunu ispat etmek istemiştir. Profesör ayrıca bütün Ermenilerin eski topraklarına dönmek arzusunda olduklarını söylemiş ve bu isteklerinin gerçekleşmesi için bu toprakların Sovyetler Birliği'ne dahil olan Ermenistan Cumhuriyetine iadesi gerektiği üzerinde durmuştur."[22]

Akademisyenlerin derslerde objektiflikten uzak Türk düşmanı söylemlerinin ardından Gürcistan Bilimler Akademisi'nden iki profesör, Türkiye toprakları üzerindeki isteklerini ifade eden makaleler kaleme almışlardır.

"14 Aralık 1945 tarihinde Tiflis'te yayınlanan Komünist gazetesinden 20 Aralık'ta ise Pravda ve İzvestiya'da yayınlanan ve 'Türkiye'den Meşru İsteklerimiz' başlığını taşıyan bu makale şöyle sona eriyordu: Gürcü halkı hiçbir zaman vazgeçmediği ve vazgeçemeyeceği topraklarını geri almak zorundadır. Ardahan, Artvin, Oltu, Tortum, İspir, Bayburt, Gümüşhane ve Giresun, Trabzon bölgelerini içine almak üzere Doğu Lazistan'ı yani Gürcistan'dan koparılmış toprakların bir bölümünü kastediyoruz."[23]

Sovyetler Birliği, askerî başarısının karşılığında doğudaki ve batıdaki topraklarını genişletmiştir. Bu gücün avantajıyla Sovyet Lider Stalin Türkiye'yi zor durumda bırakmayı amaçlamıştır.

"Mareşal Stalin, Boğazlara ilişkin Montreux Sözleşmesi konusunda birkaç kelime söylemek istediğini belirtti. Sözleşmenin modası geçmişti. Japon İmparatorluğunun bu anlaşmada, Sovyetler Birliğinden fazla rolü vardı. Sözleşme

[22] Mehmet Gönlübol ve diğerleri, a.g.e., s.390.
[23] B. Oran, a.g.e., s.504.

halen mevcut olmayan Milletler Cemiyeti ile bağlantılı idi. Sözleşme İngiltere ile Rusya'nın arasının iyi olmadığı bir dönemde yapılmıştı. Fakat şimdi İngiltere'nin, Japonya'nın yardımı ile Rusya'yı boğmayı artık istemediğini düşünüyordu. Anlaşmanın revizyona ihtiyacı vardı. Anlaşmanın ne şekilde gözden geçirilebileceğini bilmiyor, alınacak kararlar hakkında önyargı yürütmek istemiyordu, ancak Rus menfaatlerinin göz önünde tutulması gerektiğini düşünüyordu."[24]

Sovyetler Birliği'nin boğazlardan üs istemesi, Kars ve Ardahan'ı kendi toprağı olarak görmesi, Türk siyasetinde tepki çekmesinin yanı sıra İngiliz ve Amerikalıları da endişelendirmiştir.

"Bütün arzuları harp zamanında da, barış zamanında da her türlü Rus gemisinin Boğazlardan serbestçe geçmesini sağlayacak ve Türkiye'yi Boğazlarda ancak Rus menfaatlerinin bekçisi yapacak bir anlaşmayı Türklerden koparmaktır. Bu anlaşmaya Karadenizli olmayan devletler katılmayacaktır. Böylece yeni Türk-Sovyet andlaşması 1925 andlaşmasının çok ötesinde bir genişlik kazanacak, Türkiye'yi Sovyet nüfuz bölgesindeki diğer 'Rus müttefikleri' nin sırasına sokacaktır. Bir harpte, Boğazlardaki bekçilik görevi dolayısıyla Türkiye otomatik şekilde Rusya'nın yanında bu savaşa katılmak zorunda kalacaktır. İngiltere, Balkanlardaki ve Orta Doğudaki prestijini kaybedecektir. Boğazlar üzerindeki her türlü kontrol ve idare imkânını Ruslar'a verecektir."[25]

Türkiye Sovyetler'in yayılmacı politikalarını önlemekle kalmamış aynı zamanda onun dünya genelinde kurmak için çaba gösterdiği komünist sisteme de kuşkuyla bakmıştır.

"Komünizmin resmi hedefi, insanlığı kapitalist baskıdan kurtarmaktı. Batı'daki ideolojik düşünceye sahip kimseler, bunu, Moskova'nın egemen olmaya çalıştığı bir dünyaya kendi otoriter sistemini zorla kabul ettirme çabası olarak yorumluyorlardı."[26]

---

[24] Kamuran Gürün, **Türk Sovyet İlişkileri (1920-1953),** Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 2010, s.272.

[25] M. Toker, a.g.e., ss.18-19.

[26] Louis J. Halle, **Soğuk Harp,** Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1976, s.149.

Bu nedenle Rusya lehinde yapılan gösterilere, mitinglere Türk hükümeti baskıcı bir tavırla müdahalede bulunmuştur. Yayınlarında Rusya'yı destekleyen gazeteler ve gazeteciler, sansürle veya hapis tehdidiyle susturulmuştur.

"Bu sırada gerek Türkiye gerekse SSCB'de karşıt kamuoyu güçleniyordu. 4 Aralık 1945'te İstanbul'da SSCB karşıtı bir miting düzenlendi. Göstericiler Rusça kitapların satıldığı iki kitapçı ile Solcu Tan gazetesinin matbaasına polisin seyirci kaldığı bir ortamda saldırınca, 8 Aralık'ta SSCB bunu kınayan bir nota verdi. Bu saldırı Türkiye siyasal yaşamına 'Tan Matbaası Olayı' olarak geçti."[27]

"Bir karış Türk Toprağı İçin Bütün Türkiye Ateşe Atılmaya Hazırdır" sözü, sloganlaştırılarak gazete köşelerinde ve manşetlerde yer almıştır. Böylece Sovyet notalarına gereken cevaplar verilerek Türk halkının savaşa hazır olduğu mesajı Ruslara ve dünyaya karşı duyrulmuştur.

1.2.2. Amerika'nın Sovyetlere Karşı Türkiye Üzerindeki Soğuk Savaş Politikaları

2. Dünya Savaşı sonrası Sovyetler Birliği'nin Türkiye'nin toprak bütünlüğüne tehlike oluşturması Türkiye'yi Batı'yla anlaşmaya zorlamıştır. Amerika'nın deniz filosundaki en donanımlı gemilerinden biri olan Missouri zırhlısının Türkiye'ye gelmesi, Amerika-Türkiye ilişkilerinde bir dönüm noktasıdır.

"İşte tam bu sırada, vefat eden Türkiye'nin Amerika Birleşik Devletleri Büyükelçisi Münir Ertegün'ün cenazesi Missouri adlı, donanmanın en büyük savaş gemilerinden birisi ile Türkiye'ye gönderilirken, Washington Moskova'ya artık Ankara'nın arkasında olduğunu sembolik bir biçimde göstermiş oluyordu. Bu durum, dünyanın diğer bölgelerindeki benzer bazı gelişmelerin de etkisiyle, artık Amerika Birleşik Devletleri'nin Sovyetler Birliği karşısında Türkiye'nin yanında olacağını göstermekteydi."[28]

---

[27] B. Oran, a.g.e., s.503.

[28] Faruk Sönmezoğlu, **Soğuk Savaş Döneminde Türk Dış Politikası (1945-1991),** Der Yayınları, İstanbul, 2016, s.46.

"Bu jeste karşılık vermek ve minnettarlık gösterme hususunda yöneticilerden halka doğru bir hareket başladı duvarlara 'hoş geldin Miisouri' ve 'Amerikan Askerleri Hoşgeldiniz' yazıları yazıldı. Yetkililerin tavsiye ve önerileri ile ödeme yapmak istemeyen Amerikan askerine ısrar edilmedi, taksicilere Amerikan Askerlerini istedikleri yerden alıp istedikleri yere ücretsiz götürmeleri istendi. Restoranlara bedava yiyebilecekleri söylendi. Yetkililer bu emirleri sadece halka değil devlet kurumlarına da verdiler. Polise Amerikan askerlerini tutuklamayacak nezarete almayacaksın denildi."[29]

Amerika'daki Türk Büyükelçisi Münir Ertegün'ün naaşının Türkiye'ye Missouri zırhlısıyla gönderilmesi ve Türk hükümetinin öncülüğünde halkın Amerikan askerlerine yaklaşımı iki ülke ilişkilerinin pekişmesini sağlamıştır.

"Missouri uçak gemisinin 5 Nisan 1946'da İstanbul'a gelmesi, sürmekte olan Sovyet baskısına karşı, Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye'ye verdiği bir güvence olarak karşılandı. Nitekim geminin İstanbul'a vardığı gün, yani 5 Nisan'da, Başkan Truman yaptığı konuşmada, Amerika Birleşik Devletleri'nin dış politikasına yeni bir yön verileceğini ve Ortadoğu'daki durumun önemini ve ciddiliğini kabul ettiğini belirtti."[30]

Missouri'nin tarihte önemli bir yer edinmesinin sebebi; 2. Dünya Savaşı'nda kayda geçecek bir rol oynamasıdır. 2. Dünya Savaşı sırasında Amerika'nın Pasifik Cephesi Komutanı General Mac Arthur, Japonya'nın savaş yenilgisini kabul ettiği antlaşmayı Missouri'nin güvertesinde onaylamıştır.

"İran'da beliren durum üzerine Türkiye'nin toprak bütünlüğü konusundaki Amerikan tutumunun yavaş yavaş değişmekte olmasına rağmen, Missouri Zırhlısı 5 Nisan'da İstanbul'a geldiği sırada bu baskı hâlâ devam ediyor, Sovyet radyo ve gazeteleri bazı doğu illerinin Sovyetler Birliği'ne bırakılması gerektiği yolundaki yayınlarını tekrarlıyorlardı. Türk basınında bu vesile ile çıkan yazılardan, Missouri'nin İstanbul'a gelişinin, Türk kamuoyu tarafından Sovyet istekleri karşısında Birleşik

[29] S. Athanasios and Ö. Özyılmaz, a.g.e., 22.11.2019.
[30] Rifat Uçarol, **Siyasi Tarih (1789-2010),** Der Yayınları, İstanbul, 2010, s.930.

Amerika'nın Türkiye'ye verdiği bir teminat olarak karşılandığı ve Türk halkına rahat bir nefes almak fırsatını sağladığı anlaşılmaktadır."[31]

Amerika, Türkiye'nin yanında durarak aslında kendi çıkarlarını koruma eğilimindeydi; Sovyetler Birliği'nin Türkiye üzerinde tek başına hâkimiyet kurmasını istemiyordu. Çünkü Türkiye Sovyetler'e bırakılmayacak kadar mühim bir coğrafyada yer alıyordu. Türkiye hem Orta Doğu'yla hem de Batı'yla sınır komşusu olan stratejik konuma sahip bir ülkeydi.

"Ayrıca Yunanistan, Türkiye ve İran Hükümetleri Washington'a neredeyse her gün gönderdikleri raporlarla Amerikalıları, Sovyetlere karşı sert bir tutum sergilemeye çağırıyor ve Sovyetlerin ülkelerine yönelik politikalarının düşmanca hareketlerden başka bir şey olamayacağını ısrarla vurguluyorlardı. Bu üç devletin Sovyetlere karşı Amerikan desteği çağrısına İngiltere'de katılmıştı. Nihayet, savaştan sonra ele geçirilen Alman belgelerinin açıklanması, Amerikalılara Sovyetlerin Akdeniz ve Orta Doğu'da nüfuzunu genişletme emellerinin boyutları hakkında belirgin bir fikir vermişti. Bütün bunlara rağmen, eğer Yakın Doğu'daki krizlerde pozitif bir gelişme görülseydi, ABD belki de Sovyetlerle uzlaşma arayışını sürdürebilirdi. Fakat böyle bir gelişme yaşanmadı."[32]

Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere'nin Orta Doğu'dan çekilmesiyle birlikte Türkiye ve Yunanistan'a desteğini arttırmıştır.

"Dünya şartlarını gerçekçi olarak değerlendirdiğini düşünen Amerikan yönetimi, Sovyet tehdidi altındaki milletlerin direncini politik, psikolojik ve askeri yardımlarla güçlendirebileceğini düşünmüş ve bu ortamda Amerikan milli çıkarlarına en uygun düşen bir savaş sonrası dünya düzenini kurabileceğini kurgulamıştır. İşte bu noktada İngiltere'nin Amerikan hükümetine Yunanistan ve Türkiye'ye yardım etmesi gerektiği yönünde verdiği nota gerçek anlamda Soğuk Savaş Amerikan politikalarının fitilini ateşlemiştir."[33]

---

[31] Mehmet Gönlübol ve diğerleri, a.g.e., s.202.

[32] Ayşegül Sever, **Soğuk Savaş Kuşatmasında Türkiye, Batı ve Ortadoğu 1945- 1958,** Boyut Yayınları, İstanbul, 1997, s.40.

[33] M. Vedat Gürbüz, "Türk-Amerikan İlişkilerinde İttifak Sürecinin Başlaması", **Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi,** Cilt:10, Sayı:19, Haziran 2010, s.148.

Amerika, çevreleme stratejisi kapsamında Türkiye'ye antikomünist bir rol biçmiştir ve Türkiye'ye de bu rolün gereklerini yerine getirmesi için askerî ve ekonomik yardımda bulunmuştur.

"2. Dünya Savaşı'nın sona ermesinden itibaren Sovyet komünist propagandasının hızla yayılması dünyanın tümü üzerindeki çıkarları genel anlamda zarar görebilecek olan ABD'yi tedirgin etmeye başlamıştır. Sovyet tehdidiyle mücadelesine tek başına devam etmek zorunda kalan Türkiye Cumhuriyeti'nin bu yalnızlığı ve Yunanistan'ın zor günleri Amerika Birleşik Devletleri'nin Dış Politikası'nın değişime uğramasıyla son bulmuştur."[34]

Truman doktrini ve Marshall yardımı bu çerçevede planlanarak uygulamaya konulmuştur. Türkiye de soğuk savaş tarihi boyunca politikalarını Amerika'ya göre belirleyerek kendisine sunulan ilginin karşılığını vermiştir.

"Truman Doktrini'ni 1948'de imzalanan Marshall planı takip etti. Bu plan kapsamına girmeyi başararak ABD'den mali kaynak almaya başlayan Türkiye, uluslararası iktisadi işbölümü içerisinde Avrupa ekonomisine tarım ürünleri tedarik eden ülke rolü uygun görüldü. Batı bloku tarafından oluşturulan her türlü kuruma üye olmaya, her türlü anlaşmaya taraf olmaya dönük yoğun bir çaba içerisine girildi." [35]

Türk kamuoyunda, çoğu zaman basın aracılığıyla Sovyetler Birliği karşıtlığına yönelik argümanlar ileri sürülmüştür. ABD eliyle yürütülen antikomünist propaganda, Türkiye'de Sovyetler Birliği'ne karşı halkın büyük bölümünün tepki göstermesine neden olmuştur. Türkiye'de Rusya'ya karşı esen bu soğuk rüzgârlar dükkânların yağmalanmasına, gazetelerin ateşe verilmesine kadar varmıştır.

2. Dünya Savaşı'nın ardından Sovyetler Birliği ile kötüleşen komşuluk ilişkileri Türkiye'yi Batı ittifakına yönlendirmiştir. Türkiye'de Sovyetler Birliği'ne karşı oluşturulan olumsuz hava basın aracılığıyla pek çok kez gündeme getirilerek

---

[34] İhsan Aksoy ve Yavuz Güler, **Türk-Amerikan İlişkilerinin Politik ve Ekonomik Boyutu,** Gazi Kitabevi, Ankara, 2010, s.64.

[35] Cangül Örnek, **Türkiye'nin Soğuk Savaş Düşünce Hayatı, Antikomünizm ve Amerikan Etkisi,** Can Sanat Yayınları, İstanbul, 2015, ss.73-74.

Rusya karşıtlığı algısı toplumda meydana getirilmiştir. Bu yıllarda basında Sovyetler Birliği'ni eleştiren makaleler, haberler çok fazla yer almıştır. Negatif propaganda, halkın bir kesiminde tepkiye yol açmış ve bunun sonucunda solcu Tan gazetesi basılarak yakılmıştır."[36]

2. Dünya Savaşı'nın sonuna doğru Türkiye'nin müttefiklerinin yanında yer alarak Almanya ve Japonya'ya savaş açmasıyla Türk-Amerikan ilişkileri kuvvetlenmiştir. Türkiye'nin Sovyetler Birliği'nin emperyalist politikalarına direnç göstermesi, Amerika'yla sürdürülen karşılıklı ilişkilerin daha çok aktifleşmesini sağlamıştır.

1.2.3. Truman Doktrini

Amerika Birleşik Devletleri'nin 2. Dünya Savaşı sonrası süper güç olarak dünya sahnesine çıkmasıyla İngiltere'nin Ortadoğu'daki nüfuzu azalmıştır. Gerçi bu durumun ortaya çıkmasında İngiltere'nin savaş sonrası yaşadığı ekonomik krizin payı büyüktür. İngiltere'nin ekonomik durumu onun diğer ülkelere olan ilgisini azaltmıştır. İngiltere, Ortadoğu' daki sömürülerine artık askerî ve ekonomik yönden destek olamayacağını dile getirerek ABD'den bu görevi üstlenmesini talep etmiştir. Amerika da İngiltere'nin bu topraklardan çekilmesiyle doğacak boşluğu Sovyetler Birliği'nin doldurmasından endişe ederek harekete geçmiştir.

"İlk zamanlar bölgede meydana gelen gelişmelere duyarsız kalan Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere, demokratik ülkeler tehlikenin geç farkına varmışlardır. Ancak zamanla bölgenin yeni bir krize doğru gittiğinin anlaşılması ile Batılı güçler Türkiye'ye destek vermişlerdir. Bu dönemde ekonomik ve güvenlik bakımından ciddi sıkıntıları olan Yunanistan ve Türkiye'nin ekonomik olarak desteklenmesi ve askeri alanda modernleştirilmesi için dönemin Amerikan Başkanı Truman'ın açık destek vermesi önemli bir gelişme olmuştur. Daha çok silahlı

[36] B. Oran, a.g.e., s.524

kuvvetlerin kalkınması için mali destek öngören yaklaşım Truman Doktrini olarak anılmıştır."[37]

Başkan Truman, kongreye öncelikle Türkiye ve Yunanistan'a fırsat verilmesi yolunda telkinde bulunmuştur. Çünkü bu iki ülke coğrafi konumlarından dolayı stratejik öneme sahipti. Yunanistan Avrupa'ya, Türkiye Ortadoğu'ya açılan kapı durumundaydı. O yüzden bu ülkeler savaşın ardından kaderlerine terk edilmemeliydi.

"Başkan Truman, 12 Mart 1947 tarihinde Kongre'de kendi adıyla anılacak olan mesajını okudu. 'Amerikan dış politikasının, kendilerini boyunduruk altına almak için silahlı azınlıklara harcanan çabalara (Yunanistan kastediliyor) ve dış baskılara karşı koymaya çalışan özgür ulusları (Türkiye kastediliyor) destekleme amacına yönelmesi gerektiği kanısındayım' diyen Truman, Kongre'den hükümete, Türkiye ve Yunanistan'a 400 milyon dolarlık askeri yardım yapma yetkisinin verilmesini istemiştir. Bu istek kabul edilmiş ve 22 Mayıs 1947 tarihinde Truman yardımı başlamıştır. Bu yardımın 300 milyonu Yunanistan'a 100 milyonuysa Türkiye'ye verilmiştir."[38]

Türkiye'nin ekonomisi, ABD tarafından çok kötü görülmezken Yunanistan'ın ekonomisi savaşa katılmasından dolayı pek iç açıcı değildi.

"Hendersen, ekibinin üyelerine eğer İngilizler birliklerini Yunanistan'dan çeker ve biz onların yerine sürece dahil olmazsak, Bulgaristan ve Yugoslavya'nın desteklediği Yunan Komünist Partisi üyeleri kesinlikle Yunanistan'ın kontrolünü ele geçireceği şeklindeki görüşü açıkladı. Eğer bu olursa özgür dünya doğu Akdeniz ve yakın Doğu'yu komünistlere kaybedecekti. Bölgede Rusları tereddüde düşürecek kadar güçlü orduya sahip tek ülke olan Türkiye kendini savunmasız bir pozisyonda bulacaktı."[39]

---

37 Osman Yalçın, "İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Sovyet Tehdidi Karşısında Kalan Türkiye'nin Batı İle İşbirliği Yapma Süreci", **Turkish Studies Internatıonal Academic Journals,** Cilt:8, Sayı:5, Mart 2013, s.926.

38 O. Sander, a.g.e., ss.258-259.

39 C. Joseph Satterthwaite, "The Truman Doctrine: Turkey", **The Annals of the American Academy of Political and Social Science,** Vol.401, No.1, p. 75.

Ekonomik sıkıntılar nedeniyle vatandaşların komünizme ilgi duyacağından endişe edilmekteydi.

"Gitgide Sovyetler Birliği'ni daha büyük bir tehlike olarak gören ABD, ilerleyen zamanlarda dış yardım politikasına ek olarak Çevreleme ve Yeşil Kuşak Stratejileri ile Sovyetler Birliği'ne üstün gelme hedefine birçok ülke ve örgütü ortak edecektir. Bu süreçte uygulanan antikomünist algı yönetimi, toplumların yazılı basın, sinema, okul kitapları ve dernekler aracılığıyla Kızıl Korku ile sarmalanmasına neden olmuştur."[40]

Sol düşüncelerin yeşermemesi için ekonomik ferahlık meydana getirilmeliydi. Dünya arenasındaki bu manzara nedeniyle ABD hem Yunanistan'a hem de Türkiye'ye Truman doktrini adıyla ekonomik ve askerî yardımda bulunmuştur.

"Bu arada, Yunanistan'a yapılacak yardımı haklı bulup, Türkiye'ye yardım yapılmasını engellemeye çalışanlar da oldu. Bazı üyelere göre Türkiye 2. Dünya Savaşı'na katılmamış, savaşın getirdiği büyük yıkıma uğramamıştı. Üstelik 245.000.000 dolarlık bir altın ve döviz stoku bulundurmaktaydı. Dolayısıyla yardımı hakketmiyordu. Bazı üyeler ise, Ermeni olaylarının acı hatırasının hâlâ taze olduğunu ifade ederek, Türkiye'ye yardım yapılmamasını istediler." [41]

Truman, Kongre'de yaptığı konuşmasında kongre üyelerine Sovyetler Birliği'nin yayılmacılığının durdurulması için bu yardımın gerekli olduğunu vurgulamıştır. Dünyanın totaliter rejimlerden korunması için yardımın onaylanması gerektiğini dile getirmiştir. Truman, konuşmasında Yunanistan'ı ön plana çıkarırken Türkiye'yi arka planda tutmuştur. Çünkü Türkiye'deki tehlikeyi Yunanistan kadar öncelikli görmemiştir.

"Bu arada kısaca belirtmek gerekirse, Truman doktrini esas itibariyle ABD'nin güvenliğini sarsmaya yönelik doğrudan veya dolaylı her türlü etkiye bir savunma-tepki planını içeren savunma doktriniydi ve o yıllarda bu planın en önemli uygulama alanı

---

[40] Dilhan Apak, **Soğuk Savaş Döneminde Algı Yönetimi ve Haber-Propaganda İlişkisi,** Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2018, s.72.

[41] B. Oran, a.g.e., s.531.

olarak Türkiye ve Yunanistan başta gelmekteydi. Kuşkusuz bu gelişmenin başlıca nedeni, o dönemde Sovyetler Birliği ile ABD arasında yaşanan, özellikle Avrupa'daki, güç dengelerini oturtma savaşının yanı sıra ABD'nin Sovyetlere karşı bir güç birliği oluşturma çabasıydı."[42]

Türkiye, Truman doktriniyle Sovyetler Birliği'nin yayılmacılığının önüne geçerken, ABD ile stratejik ortak olmanın zorluklarını da yaşamıştır.

"Türkiye Birleşik Devletlerin önce yardım ettiği sonra da resmi müttefiki olan bir ülke oldu. Bu Türkiye'ye ani bir Soveyt saldırısı beklenildiğinden değil, Türkiye'nin savaş açma, hava üslerini koruma ve Ortadoğu petrol kaynaklarını koruma konusundaki kullanışlılık potansiyelinden dolayı idi."[43]

Türkiye, Truman doktrini sayesinde Batı dünyasının parçası olarak Sovyetler Birliği'ne karşı korunması gereken önemli bir ülke haline gelmiştir.

"Truman yönetiminin Türkiye ve Yunanistan'a yardım için Kongre'den yetki ve tahsisat istemesi, İkinci Dünya Savaşı sırasında karşılaştığı Sovyet tehdidi karşısında zaten ilk günden başlayarak Amerika Birleşik Devletleri'nin yardımını arayan Türkiye'de büyük bir ferahlık ve memnunluk yaratmıştır. Truman Doktrinin açıklanmasından sonra gazetecilere bir demeç veren Başbakan Recep Peker, İngiltere'nin sırtındaki yardım yüklerinin bir kısmını Amerika Birleşik Devletleri'ne bırakmak istemesini anlayışla karşıladığını belirttikten sonra, Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye'ye yardımda bulunmayı kabul etmesinde yalnız Türkiye'nin kuvvetlenmesi fikrinin değil, dünya barışına hizmet etmek gibi asil bir anlayışın da payı olduğunu söylemektedir."[44]

Amerika Birleşik Devletleri, Yunanistan'da komünizmin kıpırdanışının Avrupa'nın bütününe yayılmasından endişe etmektedir. 2. Dünya Savaşı sırasında Yunanistan'ın ekonomisi, Almanya ve İtalya'nın saldırısına uğradığı için

---

42 M. Özgen, **Basının…,** s.37.

43 P. Melvyn Leffler, "Strategy, Diplomacy, and the Cold War: The United States, Turkey, and NATO, 1945-1952", **The Journal of American History,** Vol. 71, No. 4, 1985, p.824.

44 Mehmet Gönlübol ve diğerleri, a.g.e., s.215.

zayıflamıştır. Savaş sonrası ekonomideki kırılganlığı fırsat bilen komünistler iktidarı zorlayarak çatışma çıkarmışlardır.

"Yunanistan'ın daha fazla yardım almasının gerekçesi, malum oradaki komünizm tehlikesinin çok ciddi sayılmasıydı. 1948'e kadar süren iç savaşın yaralı henüz kapanmamıştı. Eski komünist örgütlenmesinin etkileri sürüyordu."[45]

Amerika Birleşik Devletleri, bu durumun önüne geçmek için Yunanistan'a daha fazla askerî ve iktisadi yardım yapılması gerektiğini düşünmüştür.

"Truman Doktrinin başarıyla uygulanması, komünistlerin saldırısına ancak aynı ölçüde kararlı ve sağlam bir askeri ve ekonomik yapının kurulmasıyla karşı koyulabileceği fikrinin ABD'de gelişmesini sağladı. Böylece Doktrin, kısa bir süre sonra kurulacak NATO, Bağdat Paktı, SEATO gibi savunma örgütlerine ve Marshall planına önayak oldu."[46]

Türkiye, Truman doktrini çerçevesinde gönderilen askerî yardımlarla modern silahlara kavuşmuştur. Ancak bu durum ileride birtakım sorunları da beraberinde getirmiştir. Silahların bakımı için gerekli teçhizat ABD'den sağlanmıştır. Gönderilen paraların ve silahların ABD'nin bilgisi dahilinde kullanılması şartı da bağımlılık ilişkisini daha da arttırmıştır.

ABD'yle kurulan ilişki Ortadoğu'daki Arap ülkeleriyle Türkiye'nin arasının açılmasına neden olmuştur. Türkiye'nin Ortadoğu'da kurulan İsrail devletini tanıyan Müslüman ülke olması, Uzak Asya ve Afrika'daki Müslüman devletlerin sorunlarına ilgisiz kalışı ve Batı'nın çıkarları doğrultusunda hareket etmesi Müslüman ülkeler üzerindeki itibarını sarsmıştır.

Türkiye Truman Doktrini'ne kadar her platformda Arap ülkelerinin çıkarlarını savunmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nden gelen yardımlar sonrası siyasi tutumunda değişime gitmiştir. İsrail devletini resmen tanıyarak kendi Yahudi vatandaşlarını da İsrail'e göç etmeleri için teşvik etmiştir. İsrail ile kurulan ilişki

[45] Altan Öymen, **Öfkeli Yıllar,** Doğan Kitap, İstanbul, 2009, s.256.
[46] İ. Aksoy ve Y. Güler, a.g.e., s.71.

Türkiye'nin Arap ülkeleriyle arasını açmış ve bu uzaklığın sonucunda bu devletlerle günümüze kadar istenen seviyede bir yakınlık kurulamamıştır.[47]

Türkiye savaşa girmeyerek tarafsız kalmayı kendine temel prensip edinmiş, hem batıdaki hem doğudaki düşmanlarına denge siyaseti izlemiştir. Ancak savaşın bitimiyle Sovyetler Birliği'nin dünya siyasetinde askerî ve ekonomik güç unsuru olarak ön plana çıkması, Türkiye'yi tedirgin etmiştir. Türkiye'nin tedirgin olmasının altında yatan ana nedenler; Sovyetler Birliği'nin boğazların denetiminde söz sahibi olmak istemesi ve doğuda Kars ve Ardahan civarını topraklarına katma düşüncesidir.

Bunun haricinde Türkiye tarafından Sovyetler Birliği'nin dünya geneline komünizmi yayma düşüncesi Türkiye tarafından şüpheyle karşılanmıştır. Türkiye'deki devlet aklı komünizmi çoğunlukla tehlike olarak görmüştür. Bu nedenle Türkiye bu düşüncenin ülke topraklarında yayılmamasını kendine görev bilmiştir. Yıllar boyunca komünizme karşı adli ve polisiye tedbirleri elden bırakmamıştır. Bu tavrın sergilenmesinde Amerika Birleşik Devletleri'yle kurulan stratejik ortaklığın etkisi de vardır.

"Öte yandan, ABD'yle iyi ilişkiler kurma havası içinde, resmi ideolojiye ters düşenlere ve sol görüşlere yönelik yasa dışı baskılar artmaya başladı. Aralarında Behice Boran, Pertev Naili Boratav, Muzaffer Şerif Başoğlu ve Niyazi Berkes'in de bulunduğu öğretim üyeleri üniversiteden uzaklaştırıldı veya ayrılmak zorunda bırakıldı. Ayrıca, özellikle gazeteciler ve öğrenciler arasında geniş tutuklamalar yapıldı. Kızıl tehlikenin yayılmasına hizmet ettiği düşünülen gazeteler ve dergiler kapatılmıştır."[48]

2. Dünya Savaşı'nın bitmesiyle dünya dengeleri değişmeye başlamıştır. Savaş öncesi Almanya, İtalya ve Japonya'nın güç merkezini oluşturduğu dünya siyasetinde yeni bir döneme geçilmiştir. Sahada yenik duruma düşen bu devletler, masada da söz söyleme yetkisini kaybetmiştir. Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği,

[47] Hüseyin Bağcı, **Türk Dış Politikasında 1950'li Yıllar,** ODTÜ Yayınları, Ankara, 2014, s.9.
[48] İ. Aksoy ve Y. Güler, a.g.e., s.76.

Almanya ve Japonya'yı yenilgiye uğratarak onların dünyaya hakim olma planlarını ortadan kaldırmıştır.

Düşman olarak kodladıkları ülkelerin yönetimlerini ve halklarını silah zoruyla kontrol altına alarak sınırlarını genişletmeyi hedefleyen saldırgan devletler, Batı'nın ve Doğu'nun uzaktaki iki gücünü karşılarında bulmuşlardır. Felsefeleri birbirinden farklı, düşmanları ortak olan ABD ve Sovyetler Birliği; Avrupa'ya korku salan Almanya'yı durdurarak, Uzak Asya'da da Japonya'nın yayılmacılığını engelleyerek birçok ulusu işgal edilme tehlikesinden kurtarmışlardır. Türkiye de 2. Dünya Savaşı sırasında kendini tehdit altında hisseden ülkelerden olmuştur.

"Türk kamuoyu iki nedenle Amerika hakkında olumlu eğilimlere sahipti. Birinci olarak, Amerikan yardımı, Sovyet tehdidine karşı bir güvence biçiminde görülüyordu. İkinci olarak da, savaş sonrası ortaya çıkan ekonomik sıkıntılarının gelecekteki Amerikan ekonomik yardımı ile çözülebilmesi umut ediliyordu."[49]

"Truman Doktrini ile Türk toplumu büyük değişikliğe uğramıştı. Buızdolabından otomobiline kadar ülkeye girmeye başlayan Amerikan mallarını kullanmak ayrıcalık sayılıyordu. Türk halkı, Amerikan filmleriyle tanışıyor ve onlarla özdeşliyordu. Küçük yaşta çocuklar artık Amerikan çizgi film kahramanlarını izleyerek büyüyeceklerdi. Kısaca, Amerikan yaşam tarzı Türkiye'de hızla yayılıyordu. Truman Doktrini ile birlikte Marshall yardımları bu süreci daha da hızlandırmış, 1950'li yıllar Türkiye'de siyasal, ekonomik ve toplumsal anlamda Amerikan tarzını benimseyenlerin yükselişine sahne olmuştur."[50]

Türkiye, ülkeye giren Amerikan yardımları sayesinde toplumsal yaşamda değişiklikler yaşamıştır. Batı'nın ürettiği birçok ürün ihraç edilerek halkın kullanımına sunulmuştur. Bu ürünlerin kullanılmasıyla halk geleneksel alışkanlıklarını terk ederek batılı yaşam biçimini hayatının merkezine yerleştirmiştir. Yeme içme alışkanlıklarından giyimine hatta zihinsel pratiklerine kadar batılı kalıplarla düşüncelerini şekillendirmiştir.

---

[49] E. Kongar, a.g.e., s.458.
[50] B. Oran, a.g.e., s.537.

1.2.4. Marshall Planı

Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyetler Birliği arasında askerî konuların dışında ekonomik alanlarda da rekabet olmuştur. 2. Dünya Savaşı sonrası Avrupa'nın kentleri ciddi yıkıma uğramış, sanayisi çökmüş, insanlar evlerine ekmek götüremez hale gelmiştir. Bu olumsuz koşullar nedeniyle Avrupa'daki iktidarlar halkları tarafından sorgulanmaya başlanmıştır. Ekonomik yetersizliklerin yol açtığı ağır tahribatlar sağ kapitalist iktidarların elini zayıflatmıştır. Ortamın getirdiği sorunlar sol partilerin örgütlenmesini hızlandırmıştır. Sovyetler Birliği destekli komünizm felsefesine inanan sol partiler, halkın problemlerini çözmek için önerdikleri reçetelerle rakiplerinin bir adım önüne geçmiştir.

Altı yıl süren 2. Dünya Savaşı sonrası Avrupa büyük bir yıkım yaşamıştır. Savaşın yol açtığı ağır tahribat yoksulluğu, işsizliği beraberinde getirmiştir. Bu sosyal ve iktisadi durumu fırsat bilen Sovyetler Birliği Avrupa'nın bazı yerlerinde komünizm düşüncesini yaymak için girişimlerde bulunmuştur. Özellikle Sovyet Rusya, komünist partilerin daha aktif olduğu Fransa ve İtalya'da çalışmalarını yoğunlaştırmıştır."[51]

Yakılıp yıkılan Avrupa sokaklarında komünistlerin ayak sesleri duyulurken, Batılı devletler de olup bitenleri kaygıyla izlemişlerdir. Amerika, Avrupa'nın komünizme kaymasından endişe ederek duruma müdahil olmak istemiştir. Özellikle Fransa ve İtalya'da sol partilerin iktidara gelmeleri sonucunda Amerika, Avrupa'daki çıkarlarının aleyhinde cereyan eden kötü gidişatı durdurmak için ekonomik yardımların devreye sokulmasının gerekli olduğunu düşünmüştür. Amerika, dönemin Dışişleri Bakanı George Marshall'ın soyadını taşıyan bir ekonomik paketi yürürlüğe koymuştur.

"Savaş sonu devresine sadece Türkiye değil, bütün Avrupa ülkeleri ekonomileri perişan olmuş, sosyal düzenleri sarsılmış olarak girmişlerdir. Bu devrede baş gösteren siyasi hava içinde, Sovyet Rusya'yı özellikle Avrupa için bir tehlike olarak gören Amerika Birleşik Devletleri yöneticileri, ancak Avrupa'nın ekonomik ve siyasal bünyesinin eski kuvvet ve enerjisini bulmasıyla tehlikenin önüne

[51] Fahir Armaoğlu, **20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1995),** Kronik Yayınları, İstanbul, 2018, s.337.

geçilebileceğine inanmışlardı. Bu inançla hareket eden Amerika Dışişleri Bakanı General George Marshall, Harvard Üniversitesi'nde 7 Haziran 1947'de yaptığı konuşmada, Avrupa ülkelerini bir araya gelmeye ortak bir plana göre birbirlerine bağlı, tek örgüt içinde toplu bir kalkınma hamlesi yapmaya davet etmiştir."[52]

Amerika bu ekonomik paket sayesinde Avrupa'da yeşeren sol düşüncelerin önüne geçmeyi amaçlarken aynı zamanda kendi ekonomisini de canlandırmayı hedeflemiştir.

"Birleşik Devletler, gerek sanayi gerek tarımsal Amerikan mallarının ihraç edilebileceği güçlü ve entegre bir Avrupa ekonomisi istiyordu. Amerikan stratejik politikası Sovyetlerin batıya doğru daha fazla ilerlemesinin önüne geçebilecek güçlü ve birleşik bir Batı Avrupa gerektiriyordu. Amerika, ola ki bir gün kendisi olmazsa diye başka liberal kapitalist demokrasilerin varlığına ihtiyaç duyuyordu."[53]

Bu yardımlarla alım gücü artan Avrupa, Amerikan mallarını talep etmeye başlayacaktı. Böylelikle Amerika'nın ihracatı artış gösterirken, Avrupa da Amerikan ürünleri sayesinde komünizm felsefesinden uzaklaşacaktı.

"Fakat sadece askeri yardımla komünizm tehdidi ortadan kaldırılamazdı; zira komünizm açlık ve ümitsizliğin kol gezdiği bir ortamda rahatça kök salabilirdi. Bu görüşlerin olgunlaşması da, Truman Doktrini'nin ardından, Avrupa ülkelerinin ekonomik yapılarını güçlendirmeye yönelik daha kapsamlı bir planı, Marshall Planı'nı gündeme getirecekti. Truman Doktrini'nin tek taraflı karakterinin aksine, Marshall Planı demokratik Avrupa ülkeleriyle karşılıklı anlaşmaları zorunlu kılmaktaydı; zaten amaç da şöyle veya böyle, bir şekilde Amerika'yı Avrupa'ya bağlamaktı."[54]

Amerika, Marshall yardımının Truman doktrininde olduğu gibi sadece iki ülke ile sınırlanması yerine tüm Avrupa'yı kapsamasını amaçlamıştır. George Marshall 1947'de Harvard Üniversitesi'nin açılışında yaptığı konuşmada yardımın içeriğinden

---

52 Mehmet Gönlübol ve diğerleri, a.g.e., s.439.

53 Kathleen Burk, "The Marshall Plan: Filling in Some of the Blanks", **Contemporary European History,** Vol.10, No.2, 2001, p.268.

54 C. Acar, a.g.e., s.134.

söz ederek Avrupa'nın içinde bulunduğu durumdan kurtulmasının önemine dikkat çekmiştir. Bu konuşmanın ardından kısa bir süre sonra Avrupa'daki on altı(16) devlet bir araya gelerek yardımın ne şekilde dağıtılacağı konusunda görüş alışverişinde bulunmuşlardır. Bu yardımlar sayesinde Avrupa toparlanmış, halkın gıda dahi bulamamaktan kaynaklı serzenişleri azaltılmış, sanayideki geri kalmışlık ithal edilen ürünlerle giderilmeye çalışılmıştır.

"Marshall'ın Haziran 1947'de açıkladığı Avrupa kalkınma programı, Birleşik Devletleri her şeyden çok, Avrupa'nın yeniden kalkındırılmasından sorumlu kılıyordu. Kısa sürede Marshall Planı adıyla tanınan program, o noktada kıtanın Sovyet denetimi altında olan kısımları ile olmayan kısımları arasında ayrım yapmıyordu-ama ardında yatan düşünce için kesinlikle böyle bir ayrım vardı."[55]

Yardımların yol açtığı üretimdeki artış ekonomik ferahlık sağlayarak sol partileri eski gücünden uzaklaştırmıştır. Marshall yardımlarıyla Avrupa ekonomisi kısmen de olsa rahatlarken Sovyetler Birliği ise bu yardımlardan rahatsızlık duymuştur. Hatta bazı Avrupa ülkelerini tehdit ederek bu yardımlardan faydalanmamaları yönünde uyarılar yapmıştır. Sovyetler Birliği'nden çekinen bazı Avrupa ülkeleri yardımları kabul etmemiştir.

"Sovyetler böyle bir planla, Batılıların Avrupa'yı ikiye böldüklerini söyleyerek ayrılığın sorumluluğunu onlara yüklemiş; Batılılar ise Sovyetlerin, peyklerine de empoze ettikleri menfi tavırlarıyla, Avrupa'yı parçaladıklarını, bu durum karşısında Rusya'sız Avrupa fikrinin tescili zarureti hasıl olduğunu ileri sürmüşlerdir. Artık soğuk harp daha açık bir hal almıştır."[56]

Türkiye Marshall yardımıyla ilgilenen ülkeler arasında yer almıştır. 2. Dünya Savaşı'nda denge politikası yürüten Türkiye, bu yıllarda Sovyetler Birliği tehlikesiyle zaman zaman karşılaşsa da asıl korkuyu savaş sonrası Sovyetler Birliği'nin boğazlar üzerindeki hâkimiyet ve toprak istekleri nedeniyle yaşamıştır. Amerika ilk başlarda Türkiye'yi yardım yapılacak ülkeler listesine almamıştır. Çünkü Türkiye 2. Dünya

[55] J. L. Gaddis, a.g.e., ss.36-37.
[56] İsmail Soysal, **Soğuk Savaş Dönemi ve Türkiye-Olaylar Kronolojisi (1945-1975),** İsis Yayımcılık, İstanbul, 1997, s.44.

Savaşı'na katılmamıştır. Türkiye'nin savaşa katılmadığı için diğer Avrupa ülkeleri gibi yardıma ihtiyacı olmadığını düşünmüştür.

"Türk Hükümeti ve Kamuoyu, bu redde karşı ciddi tavır alır. Ankara, doğrudan doğruya Amerikan Hükümeti'ne başvurmuş; Türkiye'nin durumunun siyasi ve coğrafi bakımdan çok önemli olduğunu, bu siyasi ve coğrafi durumun ister istemez mali ve iktisadi güçlükler yarattığını, kuvvetli olmanın tek şartının ekonomik kalkınma, ekonomik kalkınma için de tek yolun dış yardım olduğunu söyleyerek, Washington'un Türkiye'ye iktisadi yardım konusundaki tutumunu yeniden gözden geçirmesini istemiştir."[57]

Türkiye Marshall yardımının ekonomiye katkı sunacağı hesabını yaparken bu yardımla birlikte Batı'nın bir parçası olarak algılanmak istemiştir. Amerika da Türkiye'nin Sovyetler Birliği'nin yörüngesine girmemesi için ilk zamanlarda aldığı kararından vazgeçerek yardım etmeyi kabul etmiştir.

"Türkiye aldığı bu yardımları en etkili şekilde kullanmasına rağmen dönemin iç ve dış dinamikleri sebebiyle yatırımlarını büyük oranda askeri harcamalara yapmaktaydı. Bu durum ülke ekonomisinin de yavaş yavaş bozulmasına sebep olmuştur. Alınan yardımlar ise ABD'nin isteğine göre tarımda, kalkınmada ve askeri harcamalarda kullanılmıştır. Bu yardımlarla birlikte makineli tarıma geçilmiş ve daha fazla, verimli ürün elde edilmiştir. Fakat yüksek askeri harcamalar yatırımların verimliliğini azaltmaktaydı."[58]

Bu yardımlar nedeniyle Amerika'nın ideolojik ve kültürel etkisinde kalan Türkiye, Batı ile ilişkilerinde bağımlılık psikolojisiyle hareket etmiştir. Amerika verdiği yardımların Türkiye'nin gelişimine katkı sunacağı muhakkak olan ağır sanayi ve benzeri sektörlerden çok tarım üretiminin güçlendirilmesi için kullanılmasının doğru olacağını savunmuştur. Amerikan yardımlarıyla Avrupa sanayisi kalkınırken Türkiye tarımda yol kat etmiştir. Bu yıllarda Türkiye buğday ihracatını en üst düzeye

---

[57] Erol Mütercimler ve Mim Kemal Öke, **Düşler ve Entrikalar Demokrat Parti Dönemi Türk Dış Politikası,** Alfa Yayınları, İstanbul, 2004, s.29.

[58] Coşkun Topal, "Soğuk Savaşın İlk Yıllarında Türkiye-ABD İlişkilerinde Ekonomik Yardımların Etkisi", **Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,** Sayı:6, Aralık 2013, s.118.

çıkarmıştır. Türkiye, öncelikle traktör olmak üzere diğer tarım araçlarındaki arızalardaki yedek parça sorununu Amerika ve Avrupa'dan ithal ederek gidermiştir. Böylece alınan dolarlar da Türkiye topraklarında kalmayarak dışarıya gitmiştir.

"Türkiye'ye gelen Amerikalı uzmanların görüşleri çerçevesinde yardımların yüzde 60'ı tarım alanında kullanıldı. Böylece 1953'de Türkiye ilk defa buğday ihracatçısı oldu. Diğer yandan tarım aletlerinin yurtdışından alınması dolayısıyla, Amerikan askeri yardımları sonunda ortaya çıkana benzer biçimde yedek parça, bakım onarım nedenleriyle dışarıya bağımlılık arttı. Bu durumda uzun vadede yardımlara verilen miktarın büyük bölümü dolaylı olarak ABD'ye geri döndü"[59]

Türkiye, ekonomisini geliştirmek için kendi kaynaklarıyla hareket etmek yerine Batı'nın kredileriyle yol almayı tercih etmiştir. Bu yaklaşım ister istemez Türkiye'yi müttefikliğin dengeli ilişkisinden çıkarmış ve daha bağımlı duruma sokmuştur. Amerika, Marshall yardımıyla sağlanan kredilerin nerelerde harcanacağını da planlamıştır. Bu müdahaleler nedeniyle Türkiye daha ucuz ve güvenli bir ulaşım biçimi olan demir yollarına yatırım yapmak yerine kara yollarına ağırlık vermiştir. Bu yaklaşım sonucunda Amerikalılar tarafından Türkiye'de "Karayolları Müdürlüğü" kurulmuştur. Bu ekonomik plan doğrultusunda Türkiye'ye araba ithalatı ve yedek parça satışı artarken yol yapım çalışmaları da yardım kapsamına alınmıştır.

"ABD, yardımların karayollarının gelişmesi için de kullanılmasını istiyordu. Böylece Cumhuriyetin ilk yıllarında başlayan demiryolu hamlesi tamamen bir kenara bırakıldı. Yeni Ray döşenmezken, binlerce kilometre şehirlerarası karayolu, büyük şehirlerde geniş caddeler açıldı. Yine Amerikalı teknik uzmanların girişimiyle 1949'da karayolları idaresi kuruldu. Karayolu ulaşımının düzelmesiyle Türkiye'ye ithal edilen otomobil ve nakil aracı sayısı ve buna bağlı olarak petrol ihtiyacı arttı."[60]

Amerika Marshall yardımıyla Türkiye'yi Sovyetler Birliği'nin kontrolünden çıkarmış; Türkiye, askerî ve ekonomik konularda Amerika'yla hareket ettiği için taviz vermek zorunda kalmıştır. Türkiye, Truman doktrini ve Marshall yardımıyla

[59] B. Oran, a.g.e., s.542.
[60] B. Oran, a.g.e., s.542.

Amerika'nın Avrupa ve Orta Doğu'daki en büyük müttefiki olmayı başarmıştır. Bu müttefiklik ilişkisi zaman zaman inişli çıkışlı olsa da günümüze kadar hep sürmüştür.

1.2.5. Kore Savaşı ve Türkiye'nin NATO'ya Girişi

Türkiye'nin sınır komşusu Sovyetler Birliği, 2. Dünya Savaşı'nın galip devletleri arasında yer almıştır. Denge siyaseti izleyen Türkiye, savaşın bitimine az bir zaman kala Almanya'ya savaş ilan ederek müttefik devletlerle birlikte hareket etmeyi tercih etmiştir. Türkiye, savaş boyunca savaşa katılan devletlerle diplomasi trafiği içinde aktif olarak cephede yer almaktan kaçınmıştır. Devleti yönetenler Türkiye'yi savaşa sokmayarak ülkeyi büyük bir felaketten kurtarsalar da bu tutum galip devletler tarafından pek hoş karşılanmamıştır.

Özellikle savaşın kazananlarından biri olan Sovyetler Birliği, Türkiye'nin bu yansız davranışının cezalandırılmasını istemiştir. Savaşın ertesinde Türkiye'den toprak talebini dile getirerek boğazlar üzerinde hâkimiyet kurmak için siyasi baskı yapmıştır. Türkiye ise Sovyetler Birliği'nin düşmanca yaklaşımlarından rahatsızlık duyarak Batı'ya sığınmanın doğru bir karar olacağını düşünmüştür.

Savaşın bitmesiyle Türkiye'de ortaya çıkan manzara pek iç açıcı değildir. Dışarıdan gelen tehditlerin yanı sıra içeride ekonominin zayıf olması nedeniyle halkın yoksullukla mücadele etmesi, üretim ve teknoloji alanlarında gerekli atılımların yapılamaması ülkeyi gelişmiş ülkelerin ardında bırakmıştır. İçerideki kötü manzaraya bir de güvenlik sorunu eklenince Türkiye kendini iyice yalnız hissetmiştir. Bu nedenle Türkiye dış dünyada destek aramaya başlamıştır. Sovyetler Birliği'nin düşmanca tavırları iktidarı Doğu'dan uzaklaştırırken Batı'ya yaklaştırmıştır.

Avrupa 2. Dünya Savaşı sırasında ağır tahribata uğradığı için ekonomisi zayıflamıştır. Kendi sorunlarına dahi çözüm bulamayan Avrupa, Türkiye'ye elini uzatacak imkândan yoksundur. Batı Bloku'nda savaşın galipleri arasında ekonomisi yolunda olan tek ülke Amerika'dır. Avrupa, savaş sonrasında ekonomisini düze çıkarmak için Amerika'nın desteğine ihtiyaç duymuştur. Amerika, savaş sonrası Avrupa şehirlerinin tekrar eski haline gelmesi için ekonomik destek vermekten

kaçınmamıştır. Amerikan mali desteğiyle yatırımlarını hızlandıran Avrupa, kötü koşullarını iyileştirmenin rahatlığıyla biraz da olsa nefes almıştır.

Türkiye Avrupa'ya sağlanan kredilerden pay kapmak için yönünü Batı'ya çevirmiştir. Amerika Birleşik Devletleri 2. Dünya Savaşı sonrası Türkiye'ye ilk başlarda mesafeli yaklaşmıştır. Daha sonraları Türkiye'nin jeostratejik konumunu da göz önüne alarak Sovyetler Birliği'nin etki sahasına bırakılmasının Batı'ya maliyetini hesap ederek yardımda bulunmuştur. Türkiye, Sovyetler Birliği'nin askerî gücünden çekindiğinden Batı'yla ilişkilerini geliştirmek için ekstra bir çaba içerisine girmiştir. Türkiye, Amerika'nın ticari alandaki ekonomik desteğini askerî konularda devam ettirmesini isteyerek Batı'nın oluşturduğu ittifaklara katılmak için yoğun çaba sarf etmiştir. Bu örgütlerden biri de Batı'nın askerî kanadını temsil eden Kuzey Atlantik Paktı yani NATO'dur.

"Prag darbesi sonucu, Çekoslovakya'nın Sovyet etki alanı içine girmesinin Batı'daki ilk tepkisi, Brüksel Antlaşması'dır. 17 Mart 1948'de Belçika, Fransa, Lüksemburg, Hollanda ve İngiltere Brüksel'de bir antlaşma imzaladılar. Bu antlaşma ile taraflar ortak bir savunma sistemi kurmayı, ekonomik ve kültürel ilişkilerini güçlendirmeyi kararlaştırmışlardı. Brüksel Antlaşması'nın 4. Maddesine göre, taraflardan biri Avrupa'da silahlı bir saldırıya uğradığı takdirde antlaşmayı imzalamış bulunan öteki devletler, ellerindeki askeri ve öteki tüm olanaklarla saldırıya uğrayana yardım edeceklerdi. 1948 Eylül'ünde de Brüksel Antlaşması çerçevesinde bir askeri organ kurulmuş ve Batı Birliği Savunma Örgütü adını almıştı."[61]

"Bu karar tasarısı 11 Haziran 1948 tarihinde Amerikan Senatosu tarafından kabul edildi. Artık NATO'ya giden yol açılmıştı. Kuzey Atlantik Antlaşması 4 Nisan 1949 tarihinde Washington'da Belçika, Kanada, Danimarka, Fransa, İngiltere, İzlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, Portekiz ve ABD arasında imzalanarak Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü yani NATO kuruldu."[62]

[61] O. Sander, a.g.e., s.264.
[62] O. Sander, a.g.e., s.265.

Türkiye 2. Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'nın güvenliği için kurulan NATO'ya üye olmak için girişimlerde de bulunmuştur. Ancak Amerika ilk başlarda Türkiye'nin üyeliğine sıcak bakmamıştır. Amerika'nın bu girişimlere sıcak bakmamasının ana sebeplerinden biri de Avrupa ülkelerinin Türkiye'ye mesafeli yaklaşmalarıdır. Avrupa ülkelerinin birçoğu, özellikle İskandinav ülkeleri Türkiye yüzünden Sovyetler Birliği'yle aralarının açılmasını istemiyordu. Çünkü Türkiye'ye Sovyetler Birliği'nden bir saldırı olursa NATO müdahale etmek zorunda kalacaktı. Bu müdahale nedeniyle kendileri de ister istemez savaşa girmiş olacaklardı. Bu ülkelerin çoğu tekrar savaşa girme taraftarı değildi.

"ABD, Türkiye'yi Kore'ye katılsa da, katılmasa da; Yunanistan ile birlikte NATO'ya alma eğilimindedir. Örgüt kurulurken, kendisine hâlâ aktif bir uluslararası güç olarak rol biçen İngiltere, Türkiye'yi kendi egemenlik alanı saydığı Ortadoğu'da önderliğinde oluşacak bir pakta katmayı planladığı için NATO dışında tutmayı istemekte; Norveç, Belçika, Hollanda, Danimarka gibi küçük NATO üyeleri de SSCB'nin Türkiye'ye kızıp onlara da saldıracağı korkusuyla bu dışlamayı desteklemektedirler."[63]

İngiltere, Türkiye'nin NATO'ya üye olmasını kendi çıkarları açısından desteklememiştir. İngiltere'nin bu dönemde Orta Doğu'daki hâkimiyetini kuvvetlendirmek için Türkiye'nin askerî desteğine ihtiyacı vardır. Mısır'la Süveyş Kanalı sebebiyle arası açılan İngiltere, Orta Doğu'da zayıflayan gücünü bölgenin önemli aktörü olan Türkiye'yle giderme hesabı yapmıştır. Bu nedenle İngiltere Türkiye'nin NATO'ya üyeliğine şiddetle karşı çıkmıştır.

"Türkiye'nin örgüte alınmasına itiraz eden en önemli güç İngiltere idi. Bu ülke, etkisinin ve prestijinin giderek azaldığı Orta Doğu'da biraz daha tutunabilmek, Mısır ve Süveyş kanalı bölgesindeki çıkarlarını koruyabilmek amacıyla bölgede bir Orta Doğu kumandanlığı projesi üzerinde durmakta, bu projeyi gerçekleştirmek açısından da Türkiye'yi kilit ülke olarak görmekteydi. Bu projede Türkiye ve İngiltere dışında Yunanistan ve Mısır da yer alacaktı. Bu bağlamda, NATO'ya giren bir Türkiye'nin

[63] Burcu Bostanoğlu, **Türkiye-ABD İlişkilerinin Politikası,** İmge Kitabevi, Ankara, 1999, s.385.

Orta Doğu ile pek fazla ilgilenmeyeceğinden endişe duyan İngiltere Türkiye'nin örgüte alınmasını istemiyordu."[64]

Türkiye İngiltere'nin aleyhteki faaliyetlerine rağmen NATO'ya girmek için dört koldan çalışmalar yürütmüştür. İlk girişimini CHP iktidarında yapsa da CHP'nin çabası sonuç vermemiştir.

"Türkiye 1949'da ABD'nin öncülüğünde kurulan NATO'ya birçok nedenle ilgi duymaktaydı. Birincisi 1945'teki Sovyet isteklerinin yarattığı şoku hâlâ hissediyordu. Truman Doktrini ve Marshall Yardımı sayesinde, ABD ile yakın işbirliğine girilmiş ama bu kuzeydeki büyük komşunun taleplerinden doğan endişeyi azaltmamıştı. İkinci Dünya Savaşı sırasında izlenmek zorunda kalınan aşırı realist politika sonucu, savaş sonrası dünyada yalnız kalma korkusu başlamıştı. Türkiye, batı Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerinin oluşturduğu güvenlik şemsiyesi içinde yer alarak, bu durumu ortadan kaldırmak istiyordu. Böylece, ülke topraklarının savunulması daha da kolaylaşacak, Türk ordusu modernize edilecekti."[65]

Türkiye'de cumhuriyetin ilanıyla iktidara gelen CHP yönetimi uzun yıllar ülkeyi yönetmiştir. CHP iktidarı yılların getirdiği yıpranmanın etkisiyle eski gücünü giderek kaybetmiş ve halk zaman içerisinde oyunu değişimden yana kullanmıştır. Türkiye Batı'yla kurduğu ittifak sayesinde demokrasiye geçişini de hızlandırmıştır. Yıllardır birikmiş sorunlar nedeniyle yönetimden memnun olmayan geniş halk kesimleri, alternatif arayışıyla yeni kurulan partilere yönelmiştir. "Söz milletin" sloganıyla ortaya çıkan Demokrat Parti'nin girdiği ikinci seçimde oyların çoğunluğunu alarak iktidara gelmesiyle Türkiye'nin Batı macerası farklı bir boyuta taşınmıştır. Türkiye Batı'yla daha fazla entegre olmak için çabalarını yoğunlaştırmıştır. Demokrat Parti Türkiye'nin Batı'nın yanında saf tutmasının ülke menfaatleri açısından önemli olduğunun tespitini yaparak NATO'ya bir kez daha müracaat etmiştir. Ancak Demokrat Parti'ye gelen yanıt "ret" olmuştur.

---

64 F. Sönmezoğlu, a.g.e., s.57.
65 B. Oran, a.g.e., s.543.

"NATO'nun gerçek varlık nedeni incelendiğinde ittifakın çekirdeğinde ABD'nin imtiyazlı konumunun bulunduğu anlaşılır. Batı Avrupa ve ABD kapitalist sınıflarının toplumsal ve siyasal çatışmaları yönetmelerini sağlayan NATO, başından itibaren bir egemenlik aracı olarak işlev gördü. Ortak kapitalist yayılmayı gerçekleştirmek, muhalif güçleri bastırmak, Avrupa'da burjuvazinin istikrarını pekiştirmek, sömürge imparatorluklarının dönüşümünün emperyalist sisteme zarar vermeyecek kanallara akıtılmasını sağlamak NATO'nun faaliyet hedefleriydi."[66]

Japonya, 2. Dünya Savaşı'ndan yenilgiyle çıkmasıyla birlikte Uzak Doğu'daki hâkimiyetini kaybetmiştir. Kore yarımadasının kontrolünün Japonya'nın elinden çıkmasının ardından kısa bir süre sonra Sovyetler Birliği Kore'ye kuzeyden giriş yapmıştır. Sovyetler Birliği'nin Kore'ye müdahale etmesi Batı'da tepkiyle karşılanmıştır. Amerika, Sovyetler Birliği'nin komünizm düşüncesini Kore'ye yayarak Uzak Doğu'yu kontrol altına almasından endişelenmiştir.

Fazla gecikmeden Amerika Güney Kore'ye asker yollamak için girişimde bulunmuştur. Birleşmiş Milletler acil gündemle toplanarak Kore'ye askerî güç gönderme kararı almıştır. Birleşmiş Milletler toplantılarında Kore'ye asker gönderme müzakereleri yapılırken Türkiye NATO üyesi ülkelerin kendisine karşı negatif algısını olumluya çevirmenin formüllerini aramaktadır. Türkiye ile Yunanistan'ın NATO'ya kabul edilmeyişleri bu ülkelerde burukluk yaratmıştır. Ancak Türkiye Kore Savaşı'nda Amerika'nın yanında yer alarak tüm dünyaya Batı cephesinde mevzilendiğini duyurmuştur.

"Türkiye'nin Kore Savaşı'na katılması, modern Türk tarihinde istisnai bir durumdur. Türkiye o zamana kadar kendi sınırları dışında herhangi bir askeri harekâta veya müdahaleye girmekten kaçınmıştı. Kore'ye Türk askerlerini gönderme kararı cesaretli bir karardı. Türkiye'nin batılı ülkeler ile kızıl tehlikeye karşı ortaklaşa güvenlik safında katılım yeni seçilmiş Menderes Hükümeti tarafından atılmış radikal ve yeni bir adımdı."[67]

---

66 Suat Parlar, **Emperyalist Müdahale Doktrinleri ve NATO,** Bağdat Yayınları, Ankara, 2007, s.307.
67 H. Bağcı, a.g.e., ss.19-20.

"14 Mayıs 1950'de yapılan seçimler ile iktidar değişmiş ancak dış politikaya bakış değişmemişti. İktidara gelen DP hükümeti NATO'ya girmek için çalışmalara hız verme kararı aldığı günlerde beklenen fırsat DP yönetiminin eline, 25 Haziran 1950 tarihinde geçmiştir. Türkiye Kore'ye asker gönderme kararı ile ABD'nin ardından kara askeri gücünü Kore'ye gönderme kararı alan ikinci ülke olmuştur."[68]

2. Dünya Savaşı'nın etkilerini henüz üzerinden atamayan Türkiye'nin Kore'de savaşacak donanımlı bir ordusu yoktur.

"Bir ay önce Türk yetkililere 'ordunun durumu kötü, alanda iyi performans verebilecek tek bir birlik bile yok' diyen Mc Bride'ın Senatör Cain ile birlikte görüşmeler yürütürken, 'savaş alanına yollanmak üzere bir ayda birlik devşirilebileceğini öne sürmesi dikkat çekicidir. Ancak bu değerlendirme kısa sürede değişecek, DP liderliği Kore Savaşı'nı Türkiye'nin NATO'ya alınmasının manivelası olarak kullanmak isteyecektir."[69]

Türkiye ilk defa kendi sınırları dışında bir ülkeye asker göndermek için çalışmalar başlatmıştır. Çalışmaların ilki hükümetin öncülüğünde gerçekleşmiştir. Hükümetin bu kararı meclise taşımadan verdiğini savunan muhalefet, eleştiri oklarını iktidara yöneltmiştir.

"General Tahsin Yazıcı komutasındaki tugay büyük bir merasimle uğurlandı. Hükümetin kararı yurtta büyük yankılar uyandırdı. Hemen hemen bütün yayın organları, Türkiye'nin ABD yanında etkin bir şekilde yer alışını isabetli bularak onayladılar. Bu doğrultuda çeşitli yazılar yayımladılar. CHP muhalefeti ise bu kararı sadece biçimsel yönden eleştirdi. CHP'ye göre bu karar bir çeşit savaş ilanı olarak kabul edilmeliydi. Bu durumda ise yurtdışına asker gönderilmesi, anayasa gereğince ancak TBMM'nin onayıyla mümkün olabilirdi."[70]

---

[68] Bülent Akkaya, "Türkiye'nin Nato Üyeliği ve Kore Savaşı", **Akademik Bakış Dergisi,** Sayı:28, Ocak-Şubat 2012, s.16.

[69] Cüneyt Akalın, **Soğuk Savaş ABD ve Türkiye-1,** Kaynak Yayınları, İstanbul, 2003, ss.270-271.

[70] Tevfik Çavdar, **Türkiye'nin Demokrasi Tarihi,** İmge Kitabevi, Ankara, 2019, s.32.

Demokrat Parti iktidarı 4.500 kişiden oluşan askerî birliğin Kore'ye gidişini mecliste görüşmeye sunmayarak alelacele onaylamıştır.

"Muhalefet adına Faik Ahmet Barutçu, Kore'ye asker gönderilme kararı alınışının Anayasa hükümlerine aykırı olduğunu, Kore'de cereyan eden şeyin bir harp olduğunu, harbe katılmak ve sulh yapmak yetkisinin ise, Anayasanın 26. maddesi gereğince Büyük Millet Meclisi'nin yetkisinde bulunduğunu savunuyordu. Fakat Menderes Kore'ye asker göndermenin harbe girmek olmadığını, bunun içinde Meclise danışmaya lüzum görmediğini, fakat ileride ve Birleşmiş Milletler, yukarıda değinilen 43. Maddeyi harekete getirip bir müşterek zabıta kuvveti kurar ve Türkiye buraya asker vermek durumunda kalırsa, işin Meclise getirileceğini ileri sürüyordu."[71]

Türk birlikleri Kore'de kahramanca mücadele ederek dosta düşmana gücünü göstermiştir. Askerî birlikler Kunuri Muharebesi'nde Kuzey Kore ordusuna ağır kayıplar verdirmiştir. Kunuri'de Türk ordusu Kuzey Korelileri geri püskürterek Güney Kore'nin Sovyetler Birliği'nin hâkimiyetine girmesini engellemiştir.

Uzun süredir Batı ittifakının içerisinde yer almanın arayışı içerisinde olan Türkiye, Kore Savaşı'nı fırsata çevirerek hemen ordusunu bu savaşa göndermek için girişimlerde bulunmuştur. Amerika'dan sonra en çok askeri Kore'ye göndererek kendini ispatlayan Türkiye, burada Amerika ile birlikte hareket ederek Kuzey Kore'deki komünist güçlere ağır kayıplar verdirmiştir. Türkiye'nin bu fedakârca tavrı, Batı tarafından takdir edilerek NATO'ya girişin kapısını açmıştır.[72]

Türk askerinin görev bilinci Amerikalılar tarafından takdir edilerek askerlere üstün hizmet madalyası verilmiştir. Türkiye, Kore Savaşı'ndaki cesareti ve başarısı nedeniyle Amerika'yla olan müasebetlerini arttırmıştır. Amerikan halkı Türk ordusunun başarısını yere göğe sığdıramamış, her platformda Türklere olan sevgisini dile getirmiştir.

"Kore'den yaralı ve ölü askerlere ilişkin haberlerin gelmesiyle birlikte dostluk ortamı gölgelenince, ABD yeni bir girişimle asker ailelerine madalya vereceğini

---

71 Şevket Süreyya Aydemir, **İkinci Adam,** III. Cilt, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2006, ss.302-303.
72 F. Armaoğlu, a.g.e., s.396.

açıkladı. Kısa süre sonra dönemin gazeteleri açık havada yapılan madalya törenlerine ilişkin haber ve fotoğraflarla dolmaya başladı. Türkiye hükümetinin bu tür jestlerde bulunmadığı bir dönemde ABD'den gelen bu girişim halkın bu ülkeye sempati duyması yönünde atılan önemli bir adımdı."[73]

Türkiye Kore'ye en fazla asker gönderen ikinci ülke olarak ABD'nin dostluğunu kazanmış ve NATO'ya girişin kapısını aralamıştır.

"NATO içinde Türkiye'ye yönelik tavır, Kore Savaşı'yla birlikte değişmeye başladı. Bunu önce ABD belli etti. Türkiye'den Kore'ye asker göndermesini isterken, tam üyelik konusunda diğer NATO ülkelerini ikna etmeye çalışacağını belirtti."[74]

Amerika Türkiye'nin Kore'de gösterdiği desteği karşılıksız bırakmamış, Avrupa ülkelerinin kaygılarını gidererek Kore Savaşı'nın ardından Türkiye'yi Yunanistan'la birlikte 1951'de NATO'ya üye yapmıştır.

"Kore Savaşı'na katılmasından sonra Türkiye ve Yunanistan, 21 Eylül 1951'de NATO'ya üye olmaya davet edildiler. 13 Ekim 1951'de her iki ülke anlaşmayı imza ettiler. TBMM anlaşmayı tek muhalif olmadan 19 Şubat 1952'de onayladı. Böylece Türkiye soğuk savaştaki konumunu belli ederek pekiştirdi."[75]

Türkiye'nin NATO'ya girmesinde kuşkusuz kendi ülke sınırlarının dışında bir ülkenin topraklarında müttefikleri için askerlerinin canlarını ortaya koymasının etkisi olmuştur.

"Doğu bloğundakilerin ideolojileri uğruna değil ancak gelecekte savaş sonunda NATO'ya girebilme umuduyla Türkiye kendini savaşın içine atmıştır. Kore Savaşı Türkiye'ye 721 şehit, 175 kayıp, 2147 yaralı ve 234 esire mal olmuştur."[76]

---

73 C. Örnek, a.g.e., s.188.
74 A. Öymen, a.g.e., s.110.
75 T. Çavdar, a.g.e., s.34.
76 S. Athanasios and Ö. Özyılmaz, a.g.e., 22.11.2019.

İnsana dehşet duygusu veren bu savaş, ne acıdır ki başladığı noktada son bulmuştur. Savaşın ilk fitilinin ateşlendiği yerde bitmesiyle Kore Savaşı'nın niçin yapıldığı sorusu da cevapsız kalmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM
SOĞUK SAVAŞ DÜZENİNDE TÜRKİYE'DE DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ VE 1950'Lİ YILLARDA BASIN-SİYASET İLİŞKİSİ

Türkiye uzun yıllar tek parti iktidarının yönetimi altındaydı. Bu durumun kamuoyunda yarattığı baskılar ve ekonomideki daralmalar geniş halk kitlelerinde birikmiş bir öfkeye neden olmuştur. Batı'dan esen demokrasi rüzgârı ve halkın arayışları karşısında tek parti iktidarı sorgulanmaya başlanmıştır. Dönemin lideri İsmet İnönü 19 Mayıs 1945'te yaptığı konuşmada Batı'yla kurulan ittifakın sonucunda çok partili sisteme geçişin kaçınılmaz olduğunu söylemiş ve diğer partilerin kuruluşuna yeşil ışık yakmıştır.

"Harb zamanlarının ihtiyatlı tedbirlere lüzum gösteren darlıkları kalktıkça, memleketin siyaset ve fikir hayatında demokrasi perensipleri daha geniş ölçüde hüküm sürecektir. En büyük demokrasi müessesemiz olan Büyük Millet Meclisi, ilk günden itibaren, idareyi ele almış ve memleketi demokrasi yolunda mütemadiyen ilerletmiştir. Büyük Meclisin şimdiye kadar parlak bir surette işaret ettiği hakikat, halk idaresinin, memleketi serbest düşüncelere ve hürriyet hayatına alıştırıp eriştirmesi ve geçmişte olan otoriter idarelerden daha kuvvetli olarak vatanda anarşiyi ve sözü ayağa düşürmeyi kaldırması olmuştur."[77]

İsmet İnönü'nün bu konuşmasının üzerinden bir yıl geçmeden CHP içerisindeki bir grup milletvekili hoşnutsuzluklarını belirterek partiden ayrılmış 7 Ocak 1946 yılında Demokrat Parti'yi kurmuştur.

Çok partili yaşama geçilmesiyle basın kısmen de olsa nefes almıştır. Farklı fikirlerdeki siyasi partilerin ortaya çıkmasıyla pek çok konuda düşüncelerin özgürce tartışılmasına imkân doğmuştur. Kanunlarda da birtakım düzenlemeler yapılarak basın üzerindeki kısıtlamalar kaldırılmıştır. Basın emekçilerinin haklarını iyileştiren

[77] Cumhuriyet Gazetesi 20 Mayıs 1945.

birtakım değişiklikler de yürürlüğe girmiştir. Türkiye basın alanındaki uygulamalarıyla Batılı müttefiklerinden olumlu geri dönüşler almıştır. Demokrat Parti'nin ilk yıllarındaki bu özgürleşme ortamı ekonomik göstergelerdeki kötüleşme ve dış politikadaki zorluklarla düşüşe geçmiştir. Basın üzerinde sansür uygulanarak gazeteciler susturulmaya çalışılmıştır. Gazetecilere açılan davalarla gözdağı verilerek yıldırma politikaları izlenmiştir.

Demokrat Parti'nin bütün muhaliflerine yönelik susturma girişimleri ve zorlamaları askerî müdahaleye giden yolun taşlarını döşemiştir. 1960 askerî darbesiyle birçok kişi ve politikacı tutuklanmış hatta bazıları idam edilmiştir. Basın, askerî darbenin yarattığı korku atmosferinde güçlükle de olsa kalemini oynatmanın yollarını aramıştır. 1960 askerî darbesinin ardından kabul edilen 1961 Anayasası'nın özgürlükçü yapısı ile gazeteciler gazetelerinde fikirlerini ifade edebilmişlerdir. Bu yıllarda Basın İlan Kurumu kurularak, gazetelerin ayakta kalabilmek için ihtiyaç duydukları ilanlar hakkaniyetle dağıtılmıştır. 5953 sayılı Basın İş Kanunu'nun bazı maddelerinde değişiklikler yapılarak basın çalışanlarının çalışma koşulları iyileştirilmiştir. 212 sayılı yasa kabul edilerek gazetecilerin iş güvenliği sağlanmıştır.

Tüm bu yılların arka planını incelediğimizde soğuk savaşın izlerinin basını şekillendirdiği görülmektedir. Çalışmanın ikinci bölümünde soğuk savaş düzeninde Türkiye'de Demokrat Parti dönemi basın-siyaset ilişkisi irdelenecektir.

2.1. Türkiye'nin Demokrasiye Geçiş Sürecinde 1945-1950 Yıllarında Basının Durumu

2. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte dünyanın iki kutba bölünmesi Türkiye'de soğuk savaş rüzgârlarının esmesine neden olmuştur. Türkiye savaş sırasında denge politikasından vazgeçmeyerek hem Amerika Birleşik Devletleri'nin başını çektiği Batı Bloku'na hem de Sovyetler Birliği'ne ılımlı yaklaşmıştır. Ancak savaşın bitmesine az bir zaman kala Almanya ve Japonya'ya savaş ilan ederek Batı cephesinde yer alacağını somut bir şekilde göstermiştir.

"23 Şubat 1945'te de Türkiye formalite icabı da olsa, Almanya ve Japonya'ya savaş ilan ederek savaşı kazanan müttefikler yanında yer alma iradesini de çok açık biçimde ortaya koymuş oluyordu; kısacası artık Türkiye Batılı müttefikler yanında yer alarak, demokratik ve çoğulcu parlamenter sisteme dayalı bir rejimi benimseyeceğinin işaretlerini savaşın galibi olan güçlere vermeye çalışıyordu."[78]

Türkiye'nin Batı Bloku'nda yer alma isteğinin çeşitli gerekçeleri de vardır. Sovyetler Birliği Türkiye'nin 2. Dünya Savaşı esnasındaki taraf tutmayışından hoşnut kalmamıştır. Türkiye'den gerekli desteği bulamayan Sovyetler Birliği savaşın ertesinde Türkiye'yi sıkıştırmaya başlamıştır.

"7 Haziran 1945 tarihinde Sovyet Dışişleri Bakanı Molotov ile Türkiye'nin Moskova Büyükelçisi Selim Sarper arasında yapılan görüşmede Sovyet talepleri netleşmiştir. Türk-Sovyet sınırında Sovyetler Birliği lehine bazı düzeltmelerin yapılması, bu ülkeye Boğazlarda üs verilmesi ve Montreux Sözleşmesi'ni değiştirmek üzere Türkiye ile SSCB arasında bir anlaşmaya varılması talepleri, 1945 yılı Haziran ayının son günlerinden itibaren gazetelerin SSCB'ne karşı izledikleri tavrın değişmesine neden olmuştur."[79]

Türkiye de içeride bazı sorunlarla mücadele etmektedir. Uzun yıllardır tek parti iktidarından memnun olmayan bir kitlenin yanı sıra geçim sıkıntısından şikayet eden kişi sayısı da her geçen gün artmıştır. 2. Dünya Savaşı'nın getirmiş olduğu üretimdeki düşüş, yoksulluğu ve işsizliği tetiklemiştir. Halkta iktidara karşı oluşan memnuniyetsizlik, yöneticileri de çözüm aramaya itmiştir. Yöneticiler içerideki tıkanmışlığın Batı'yla kurulacak müttefiklik ilişkisiyle önlenebileceğini düşünmüşlerdir.

"12 Temmuz 1947 tarihinde Türkiye ile ABD arasındaki yardım anlaşması Dışişleri Bakanı Hasan Saka ve Birleşik Amerika'nın Ankara Büyükelçisi Edwin C. Wilson tarafından imzalanmıştır. TBMM'nin yardım anlaşmasını 1 Eylül 1947'de

---

[78] Murat Özgen, "Yarım Asrı Aşkın Bir Süredir Faaliyet Gösteren Sivil Bir Meslek Kuruluşu: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti", **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi,** Sayı:14, Ocak 2012, ss.24-25.

[79] Nilgün Gürkan, **Türkiye'de Demokrasiye Geçişte Basın (1945-1950),** İletişim Yayınları, İstanbul, 1998, s.108.

oybirliğiyle kabulü üzerine basında konu bir kez daha ele alınmış, Ulus gazetesinde, 'bu hal büyük dostumuzun bize uzattığı elin bütün millet tarafının ne kadar hulus ve samimiyetle sıkıldığının en keskin ve parlak bir delilidir' yorumu yapılırken, Akşam da Türkiye'nin bu anlaşma ile 'tecavüz ve istila siyasetini mistik bir ideoloji haline sokmuş bir dev komşu' ya karşı yalnızlıktan kurtulduğunu, ancak bu yardımı elde etmek için 'kendi gıyabında, Amerika'da çetin bir imtihan geçirdiği ve müdafaasının Amerikan Hükümeti tarafından üslenildiği' yazılmıştır."[80]

Bu yakınlaşmada ekonomik gerekçelerin haricinde Sovyetler Birliği'nin tehditkâr istekleri de rol oynamıştır. Sovyetler Birliği 1925'te imzalanan dostluk antlaşmasını sonlandırarak Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin tekrardan gözden geçirilmesini ve boğazlardaki hâkimiyetinin arttırılmasını talep etmiştir. Sovyetler Birliği'nin bu kabul edilmesi imkânsız taleplerine bir de Doğu Anadolu'dan toprak elde etme arzusu eklenince Türkiye yönünü iyiden iyiye Batı'ya çevirmiştir.

"Vatan gazetesi başyazarı Ahmet Emin Yalman da SSCB'ni suçlayarak, 'dünyayı kasıp kavurmaya devam eden emperyalizm fırtınasının yurdumuza doğru istikamet aldığını' belirtmiştir. 'Rus Davası' başlığıyla üstüste makaleler yayınlayan Yalman 'şimdiye kadar Sovyet emellerini iyiye yormakla acaba memleketime karşı bir suç mu işledim' diye sormakta ve Hüseyin Cahit Yalçın'ın bazı Rus gazete ve radyolarının yayınlarına karşı bir kalkan vazifesi gördüğünden söz etmektedir."[81]

Amerika Birleşik Devletleri savaşın ertesinde Türkiye'yi destekleyici bir tavır sergilememiştir. Fakat Türkiye'nin Sovyetler Birliği'nin planlarının parçası olmasını da istememiştir. Çünkü Türkiye'nin Sovyetler Birliği ile yakınlaşması onun komünizme kayacağı endişesini doğurmuştur. Türkiye Truman ve Marshall yardımlarıyla Amerika'nın katkısını arkasında hissederek Batı'yla münasebetlerini arttırmıştır.

"12 Temmuz 1947 tarihinde Türkiye ve ABD arasında imzalanan yardım antlaşmasıyla Truman Doktrinin Türkiye'ye ilişkin askeri boyutu sonuçlanırken,

[80] N. Gürkan, a.g.e., s.132.
[81] N. Gürkan, a.g.e., s.110.

ekonomik boyutu da Marshall planı çerçevesinde 4 Temmuz 1948 tarihinde imzalanan bir antlaşma ile tamamlanmıştır. Bu tarihten sonra basında çeşitli vesilelerle gelip giden heyetlere ilişkin haberlerin ve değerlendirmelerin yer aldığı görülmektedir."[82]

"Truman Doktrini'nin eşliğinde Birleşik Amerika ile Türkiye arasındaki ilişkileri tümüyle işbirliğine doğru yönelten bu ortamda, basın da liberal, orta ve sağ eğilimlerin egemenliğine girmiştir. Buna rağmen, tek partinin baskı ve yetersizliklerinden bunalmış bulunan Türkiye'de demokratikleşmeyi ve sivil toplum arayışlarını birdenbire yepyeni boyutlara ulaştıran muhalefet, basının nitelik ve nicelikçe hızla gelişmesine yol açmıştır."[83]

Batı Bloku'nun 2. Dünya Savaşı'ndan galip çıkmasıyla birlikte Türkiye'de oluşan çok partili demokratik rejime geçme isteği, basın üzerindeki baskıların azalması sonucunu doğurmuştur.

"Nitekim, 1945 yılı Şubat ayında ülkemize gelen ABD Basın Özgürlüğü Komisyonu'nca, Ankara ve İstanbul'da siyaset ve basın çevreleriyle yapılan görüşmelerde; basın özgürlüğünün barışın önemli şartlarından biri olduğu, savaş sonrasında yapılacak barış görüşmelerinde basın özgürlüğünün de en önemli koşul olarak antlaşmalarda yer alacağı, basın mensupları olarak sansürün kaldırılması ve basın üzerinde devlet nüfuzunun yok edilmesi konusunda ortak bir çaba sarfedilmesi gereği ortaya konularak vurgulanmıştı."[84]

Çok partili sisteme geçilmesiyle tek partiyi savunan gazetelerin yanına yeni kurulan partilerin düşüncelerini dile getiren gazeteler de eklenmiştir.

"1945'ten itibaren ikinci parti ardından üçüncüsünün kurulması, basın alanında zenginleşmeyi tetiklemiştir. CHP için Ulus gazetesi ne ise, Milli Kalkınma Partisi için Tez Kalkınma, Demokrat Parti için Zafer o olmuştur. Yeni Parti aynı zamanda yeni gazete, yeni dergi anlamına gelmektedir. Ayrıca bu ortam, her düşüncenin, basın

---

82 N. Gürkan, a.g.e., s.134.
83 Ali Gevgili, "Türkiye Basını", **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi,** C.1, İletişim Yayınları, İstanbul, 1982, s.220.
84 M. Özgen, **"Yarım…",** s.24.

yoluyla kendi sesini duyurma çabasını kolaylaştırmıştır. 1946'dan sonra basında patlamanın yaşanması, çok partili hayatın tabii bir sonucu olarak değerlendirilebilir."[85]

Bu özgürlükçü ortam sayesinde çıkan gazete sayısında artış yaşanırken basın kanunlarında da iyileşmelerin yapılması için çalışmalar gerçekleşmiştir.

"1946'da çok partili döneme geçilirken CHP Hükümeti basına ödünler vermek zorunda kalıyordu. Gazetelerin büyük çoğunluğu DP'yi destekliyorlardı o sıralarda. CHP ise seçim hazırlıklarına girişmişti, basının desteğine çok ihtiyacı vardı. O yıllarda basın özgürlüğünü köstekleyen en büyük baskı aracı 1931 tarihli Matbuat Kanununun 50'nci maddesi olmuştu. Şöyle diyordu bu madde: Memleketin genel politikasına dokunacak yayından dolayı Bakanlar Kurulu kararıyla gazete ve dergiler geçici olarak kapatılabilirler"[86]

1931 yılında yürürlüğe giren ilk basın yasasının 50. maddesi kaldırılarak gazete kapatma yetkisi idarenin elinden alınarak mahkemelerin yetkisine bırakılmıştır. Böylece gazetelerin üzerindeki bu baskı havası, kanunun ortadan kaldırılmasıyla hafiflemiştir.

"Sonunda Meclis, 1 Haziran 1946'da bu tasarıyı kabul ederek Hükümetin elinden bu 'idam' yetkisini aldı. 50'nci maddenin kaldırılması basında olumlu bir başarı sayıldı. Çok partili döneme ve seçim hazırlıklarına girilirken böylece biraz umutlu bir hava belirmiş oluyordu."[87]

Tek parti yönetiminin basının kontrolünü elinde tutmak için oluşturduğu 1938 yılındaki Basın Birliği de çok partili yönetime geçilmesiyle birlikte sona ermiştir.

"1946-1950 arasında basın açısından ülkedeki demokratikleşme çabaları dikkate alındığında önemli ve olumlu gelişmeler meydana geldiği açıkça görülür. Zorunlu bir mesleki kuruluş olarak Basın Birliği'nin ortadan kaldırılmasının ardından

---

85 Caner Arabacı, Basın Kanunu ve İnönü Dönemi Türk Basını, https://www.konya.edu.tr/storage/images/department/sosyalvebeseribilimler/%C4%B0N%C3%96N%C3%9C%20D%C3%96NEM%C4%B0%20BASINI.pdf, (Erişim Tarihi: 25.01. 2020)

86 Hıfzı Topuz, **100 Soruda Türk Basın Tarihi,** Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1973, s.100.

87 Hıfzı Topuz, **II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi,** Remzi Kitabevi, İstanbul, 2003, s.185.

yine aynı yıl isteğe bağlı ve gönüllülük ilkesine dayalı olarak çalışan meslek örgütlenmelerinin kuruluşu söz konusu olmuştur."[88]

Basın Birliği, hükümetin denetiminde olan gazetecilerin haklarını savunmayı amaç edinen fakat daha çok iktidarın isteği doğrultusunda mesleğini icra eden bir kuruluştur. Bu birlik, halkın sesine kulak vermek yerine iktidarın sesini dinlemeyi daha çok tercih etmiştir.

Bu birliğin alternatifi olarak 1946 yılında Gazeteciler Cemiyeti kurulmuştur. Gazeteciler Cemiyeti, daha çok gazetecilerin haklarını savunmayı amaç edinerek basının özgürleşmesi yönünde adımlar atmıştır. Gazeteciler Cemiyeti Türkiye'nin demokrasiye geçişiyle birlikte Batı'nın basının özgürleşmesi taleplerinin gerçekleşmesi için yoğun çaba sarf etmiştir.

"Demokrasiye geçişin mesleki açıdan en önemli girişimi, tek parti döneminin kurumu olan ve iktidarın kontrolü altında bulunan, başkanlığını CHP milletvekili ve Ulus başyazarı Falih Rıfkı Atay'ın yaptığı Basın Birliği'ne karşılık, bağımsız Gazeteciler Cemiyeti'nin 11.6.1946'da kurulması olmuştur. Sedat Simavi'nin öncülüğü ve ilk başkanlığını yaptığı kurumun kurucuları arasında Sadun Galip Savcı, Cihad Baban, Hayri Alpar ve Said Kesler vardır. Aynı dönemde, CHP yanlısı Hüseyin Cahit Yalçın da Cemiyet'i desteklemiştir. Amaç her şeyden önce mesleği siyasetçilerin güdümünden çıkarmak ve meslektaşların gelişmesine katkıda bulunmaktı. Daha sonraki basın yasası değişmelerinde Cemiyet daima danışman olarak katkıda bulunmuştur."[89]

1945 sonrası Türk siyasetine baktığımızda ise CHP iktidarının alternatif arayışları da partinin içinden doğmuştur. CHP kendisine yönelen muhalefeti yumuşatmak için hem parti içerisinde hem de sivil yaşamda düşünce özgürlüğünün önünü açmıştır. Bu ortamdan istifade eden birçok basın emekçisi de fikirlerini yansıtan gazete ve dergi çıkarmak için girişimlerde bulunmuştur.

---

88 M. Özgen, **Basının…,** s.32.

89 Orhan Koloğlu, **Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi,** Pozitif Yayınları, İstanbul, 2015, s.122.

"Yıllardan beri birikmiş kızgınlıklar, kinler açığa vurulmaktadır artık. Her şey söylenmekte ve yazılmaktadır. CHP önce sertlik yolunu dener. Recep Peker başbakan olur, ama Peker'in tutumu büyük gerginliklere yol açacak ve İnönü başbakanlığa Hasan Saka'yı getirecektir. Hava yumuşar bir hayli. Saka'nın ardından da Şemseddin Günaltay Başbakanlığa getirilir. CHP yeni ödünlere yönelir bu yıllarda sağ kanat yararlanır bunlardan. Cami köşelerindeki gazete ve kitap sergileri sağcı yayınlarla dolar. En çok etkisi olan dergi Necip Fazıl Kısakürek'in yayınladığı Büyük Doğu'dur. Milliyetçi ve Turancı yayınlar da gelişir bu dönemde."[90]

Ülkenin ve partinin işleyişinden memnun olmayan bir grup partili de "Dörtlü Takrir" denilen bir öneriyi parti yönetimine sunmuştur.

"1945 yılında Türkiye, ne Osmanlı dönemi Türkiyesi, ne Atatürk dönemi Türkiyesi idi; bu zaman parçası içinde toplum çok değişmiş, bir yandan inkılapların getirdiği hoşnutsuzluklar, bir taraftan okur-yazar yeni bir neslin yetişmesi, çok dikkate değer bir "ortasınıf" yaratmıştı; bu ortasınıf'ta aydın kesiminin Devlete bağlanmamış bölümü, ile ticari burjuva ve gençlik vardı. Bunlar, kendilerine sözcü ve lider arıyorlardı. Bu, ortasınıf kesimi, halk ile de içli dışlı idiler. Bu yüzden 1945 de Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan imzalarını taşıyan "dörtlü takrir" CHP'nin parti meclis grubuna verildiği zaman, çok geniş bir yankı yaptı ve Takririn Halk Partisinde kabul edilmemesi, çok etkili bir kitleyi iktidarın önüne çıkarmış oldu."[91]

Dörtlü Önerge'ye baktığımız zaman özellikle şu önemli noktaların altı çizilmektedir:

"1- Milli Hâkimiyetin en tabii neticesi ve aynı zamanda dayanağı olan Meclis murakabesinin Anayasamızın yalnız şekline değil, ruhuna da uygun olarak tecellisini sağlayacak tedbirlerin aranması,

2- Yurttaşların siyasi hak ve hürriyetlerini daha ilk Teşkilat-ı Esasiye kanunumuzun gerektirdiği genişlikte kullanabilmeleri imkânlarının sağlanması,

---

[90] H. Topuz, **100…,** s.101.
[91] İsmet Bozdağ, **Dünyada ve Türkiye'de Basın İstibdadı,** Emre Yayınları, İstanbul, 1992, s.182.

3- Bütün parti çalışmalarının yukarki esaslara uygun bir şekilde yeni baştan tanzimi… istenmekte ve Cumhurbaşkanı İnönü'nün, 19 Mayıs 1945 tarihindeki söylevinde siyasi hayatımızın daha demokratik bir hal alacağı yolundaki sözleri hatırlatılmakta idi."[92]

CHP yönetiminden bu öneriyle anayasal konularda ülkenin daha fazla özgürleştirilmesinin önünün açılması talep edilmiştir. Ancak bu girişim İsmet Paşa ve onun destekçileri tarafından pek hoş karşılanmamıştır. Bu durum karşısında bu önergeyi ileri sürenler partiden ayrılmak zorunda kalmışlardır. Yeni bir parti kurma çalışmalarına girişerek Demokrat Parti'yi hayata geçirmişlerdir.

"CHP içerisindeki Celal Bayar grubu, 4 Haziran 1945'te 'Dörtlü Takrir' adı verilen önerilerini partiye iletir. Özgürlükler üzerindeki baskıların kaldırılması, Meclis içerisinde hükümeti denetleyecek ikinci partinin kurulmasına olanak verilmesi istenmektedir. 'Takrir' cilerden ilki Celal Bayar, ötekiler Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan'dır. 4 Haziranda verilen 'Dörtlü Takrir', Halk Partisi'nin 12 Haziran günkü oturumunda reddedilir. Temmuz ayında, aynı takrircilerin getirdikleri, kanunlarda yer alan Anayasa'ya aykırı maddelerin değiştirilmesi yolundaki bir başka öneri de reddedilir. Takrirciler partiden ayrılır ya da çıkarılırlar."[93]

Demokrat Parti'nin pek çok alandaki özgürlük talepleri basın tarafından desteklenmiştir. Birçok gazete Demokrat Parti'nin CHP yönetimine yönelik eleştirilerini onaylayan haber ve yazılar kaleme almıştır. Bu yıllarda CHP de basının desteğini almak için gazetelerin yayınlarına pek müdahale etmemiştir. İktidarı savunan yayınların yanı sıra muhalefet edenlerin de sesi duyulur olmuştur.

"Demokrat Parti'nin muhalefet döneminde, kendine ait bir yayın organı olmamasına karşın, basındaki önemli bazı gazeteler tarafından desteklenmiştirki, bunlar arasında; Vatan, Cumhuriyet, Zafer, Kuvvet, Yeni Sabah, Son Posta, baş sırayı almışlardı. Bu dönemde Demokrat Parti'nin, insan haklarını, dolayısıyla da

---

[92] Mustafa Albayrak, **Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960),** Phoenix Yayınları, Ankara, 2004, s.44.

[93] Alpay Kabacalı, **Başlangıçtan Günümüze Türkiye'de Basın Sansürü,** Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1990, s.151.

demokrasiyi savunması, muhalif gazetelerin bu partiyi desteklemelerinde en büyük neden olmuş, hatta aralarında Ahmet Emin Yalman, Nadir Nadi, Mümtaz Faik Fenik, Cihad Baban, gibi ünlü gazeteciler D.P'yi desteklemişler ve bunlardan son üçü de, D.P listesinden milletvekili seçilmişlerdi. Muhalefet döneminde, D.P'nin muhalif basın ile ilişkileri son derece olumlu bir gelişme izlemişti."[94]

Türkiye'nin Batı eksenine kaymasıyla basında çıkan haberler de müttefiklik ilişkisini önemseyen şekilde kaleme alınmıştır. Gazetelerde atılan başlıklarda Amerika Birleşik Devletleri'nden gelen yardımların ülkenin gelişimine katkısı vurgulanırken Türkiye'nin Batı cephesinde önemli görevler üstleneceğinin altı çizilmiştir.

"Bu dönemde yalnız hükümetin yayın organı Ulus gazetesinde değil, diğer basın organlarında da Türkiye'nin Müttefikler arasında tartışmasız yer alması için savaş sırasında izlediği dış politikanın savunulduğu görülmektedir. Türkiye'nin savaşın dışında kalmış bir ülke oluşu, savaşın kesin sonucu belli oluncaya kadar izlediği denge politikasını korumaya çalışması ve daha sonra savaşın galibi müttefiklerden yana tavır alışı, bu şekilde savunmalara neden olmuştur."[95]

Müttefiklerin savaştan galip çıkmalarından övgüyle söz edilirken Sovyetler Birliği'yle birlikte savaşın kaybedenleri Almanya ve Japonya'ya ise olumsuz bir bakış açısı vardır.

"1945 yılında Türkiye'nin dış politikası konusunda basında işlenen temalar, genellikle Türkiye'nin Batı ile iyi ilişkileri ve bu ilişkilerin tarihsel seyrine ilişkindir. Bunun yanı sıra Mihver Devletler hakkında çıkan yorumlar da Batı yanlısıdır. Sözgelimi, Ahmet Emin Yalman'ın 26 Mart 1945 tarihindeki başyazısı 'Bugün En Acı Şey: Alman Olmak' başlığını taşımaktadır."[96]

Bu yıllarda muhalif sol dünya görüşüne sahip gazete ve dergilerin sayısında bir hayli artış görülmüştür.

---

94 M. Albayrak, a.g.e., s.391.
95 N. Gürkan, a.g.e., s.99.
96 N. Gürkan, a.g.e., s.101.

"Sol basın ise önceleri çekingendir. Bir ara 'artık her türlü özgürlük var' denir, sendikalar kurulur, dergiler yayınlanır: Gerçek, Gün, Yığın… Derken dergiler kapatılır, bir sessizlik dönemi başlar. Sonra Mehmet Ali Aybar Zincirli Hürriyet'i çıkartır. Sabahattin Ali ile Aziz Nesin Marko Paşa'yı yayınlarlar; birbirine girer ortalık Marko Paşa o günlere kadar görülmemiş bir satış yaparak 60 bin basmaya başlar. Gazeteler toplatılır, Aybar, Sabahattin Ali ve Aziz Nesin tutuklanır."[97]

Sol yayınlar, Sovyetler Birliği'nin komünizm felsefesinin Türkiye topraklarında da uygulanabilirliğine değinirken vatandaşın ekonomik sorunlarının sosyal politikalarla önlenebileceğine dikkati çekmişlerdir.

"Sol basında Amerikan yardımına çeşitli eleştirilerle yaklaşılmıştır. Mehmet Ali Aybar'ın çıkardığı Zincirli Hürriyet dergisindeki 'Nereye gidiyoruz? Cumhuriyetin yirmibeşinci yıldönümünde ikinci bir Sevr Antlaşması mı imzalayacağız?' gibi yorumlar, hükümetin tepkisine neden olmuştur."[98]

"Tan gazetesini yönetmekte olan Sertel'ler (Sabiha ve Zekeriya Sertel), bu sıralarda haftalık bir düşünce dergisi yayımlamaya karar verirler. Yeni bir parti kurmak üzere bulunan Bayar grubu (Dörtlü Takrir'ciler) ile de görüşürler ve bu yeni yayın organının bir 'cephe dergisi' olarak çıkması kararlaştırılır. Celal Bayar grubu ile Tevfik Rüştü Aras, Cami Baykut gibi CHP'den ayrılan kişiler dergiye yazacaklardır. Ayrıca Yurt ve Dünya, Adımlar dergilerini çıkaran Niyazi Berkes, Behice Boran, Pertev N. Boratav, Sabahattin Ali vb de yazı vereceklerdir."[99]

Toplumda oluşan özgürleşme arayışlarına katkı sunmak isteyen Tan gazetesinin kurucuları Zekeriya ve Sabiha Sertel, "Görüş" isimli bir dergi çıkarmayı amaçlamışlardır. CHP'ye muhalif olan Dörtlü Takrircilerden de dergiye yazı ve görüş vermeleri için destek talep etmişlerdir.

"Görüşler adı verilen derginin ilk sayısı 1 Aralık 1945 günü yayımlanır. Kapakta 'Mecmuamıza yazı yardımlarını vaadedenler' sözleri altında Celal Bayar,

---

97 H. Topuz, **100…,** s.101.
98 N. Gürkan, a.g.e., s.133.
99 A. Kabacalı, a.g.e., s.152.

Tevfik Rüştü Aras, Fuat Köprülü, Adnan Menderes, Cami Baykut ve Sabiha Sertel'in birer fotoğrafı yer almaktadır. Kapak kompozisyonunda bir el (Görüşler) perdeyi aralamakta, perdenin arkasında üç kişi (suiistimal, ihtikar ve faşizm) görülmektedir."[100]

İlk başlarda dergiyle temas kurmakta hevesli davranan muhalif kanat daha sonraları tepkilerden dolayı çekimser davranmışlardır. İktidarın baskıcı tavrıyla karşı karşıya gelmemek için dergiyle aralarına mesafe koymuşlardır.

"Dergideki yazılarda Tan gazetesinde yürütülen muhalefetin daha ilerisine geçilmediği, ancak daha ağır bir üslup kullanıldığı görülmektedir. Zekeriya Sertel'in ikinci sayfadaki 'Haftanın Görüşleri' başlıklı değerlendirmesinde Matbuat ve Basın Birliği Kanunları eleştirilmekte, demokrasinin gelişmesi için yasalarda değişiklik yapılması gerektiği belirtilmekte; dünyanın Sol'a gittiği ve atom bombasının insanlığın başına yeni bir dert açtığı, bu keşiften sonra Birleşmiş Milletler Yasası'nın yeniden gözden geçirilmesi gerekeceği ifade edilmektedir."[101]

Bu yıllarda dergi çalışmalarının haricinde halktaki hoşnutsuzluğu sayfalarına taşıyan Sabiha ve Zekeriya Serteller'in Tan gazetesi de okurun ilgisini çekerek ülkede adından söz ettirir olmuştur. CHP iktidarını baskıcı bulan gazete, halkın susturulduğunu ve ekonomik koşullar altında ezildiğini ileri sürmüştür.

"Tan'ın başlıca eleştiri konularından biri, Türkiye'deki 'tek parti rejimi' dir. O tarihlerde, hükümetin ekonomik-siyasal 'icraat'ını da solcu bakış açısıyla eleştiren Tan'ın yazarlarını hedef alan bir polemik kampanyası açılır. (Örneğin CHP'nin Sivas'ta yayımladığı Ülke gazetesi 25 Kasım 1945 günlü sayısında 'Bu Değirmenin Suyu Nereden Geliyor' başlıklı bir yazı yayımlamış; ağır kışkırtmalarda bulunduğu gibi Z.Sertel'in kazancını 'gayrimeşru' göstermiştir.) Kampanyanın başını Peyami Safa, Hakkı Tarık Us ve Hüseyin Cahit Yalçın çekerler."[102]

---

[100] A. Kabacalı, a.g.e., s.152.
[101] Alpay Kabacalı, **Türk Basınında Demokrasi,** Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1994, s.187.
[102] A. Kabacalı, **Başlangıçtan…,** s.151.

Ülkede Sovyetler Birliği'nin 2. Dünya Savaşı sonrası isteklerinin gün yüzüne çıkması milliyetçi duyguların hassaslaşmasına neden olurken Tan gazetesinin de Sovyetler Birliği'nin ortaya koyduğu dünya sistemi yönünde bir yayın politikası izlemesi, iktidarın ve bazı basın-yayın organlarının tepkisini çekmiştir.

"Tan gazetesi üzerine basının yıldırımlarını çeken bir başka olay, Moskova'da çıkan Pravda gazetesinin bazı yayınları olmuştur. Pravda'nın Türkiye ve Türk basını aleyhine yaptığı yayınlarda Tan gazetesi diğer gazetelerden farklı değerlendirilmiştir. Pravda'nın Tan gazetesini 'hakikati gören ve Ruslara karşı yapılan haksız hücumlara göğüs geren tek gazete olarak değerlendirilmesine Vakit ve Tasvir gazeteleri de karşı çıkmıştır."[103]

Bunun dışında iktidara yakın gazetelerin köşe yazarlarının da Tan gazetesine yönelik şiddetli eleştirileri halkın öfkesine yol açmıştır. Tan gazetesine muhalefet eden gazetecilerden Hüseyin Cahit Yalçın da Tanin gazetesinde "Kalkın Ey Ehli Vatan" diye bir yazı kaleme alarak düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

"Kalkın ey ehli vatan. Mücadele başlıyor. Ve başlamak lazım. Çünkü en azgın ve insafsız bir propaganda zehiri dökmesine müsaade edemeyiz. Bunları susturmak için, cevap vermek hükümete düşmez. Söz, eli kalem tutan gazetecilerin ve hür vatandaşlarındır…"[104]

CHP'nin ileri gelenlerinin açıklamaları da gazeteyi hedef tahtasına oturtmuştur. Gazetenin çalışanları ve sahipleri tedirgin bir ruh haliyle gazetelerini çıkarırlarken gazetenin baskılara ne kadar daha dayanacağı tartışma konusuydu. Hüseyin Cahit Yalçın'ın Tanin gazetesindeki "Kalkın Ey Ehli Vatan" başlıklı yazısına Tan gazetesindeki köşesinden Sabiha Sertel "Gazeteden Değil, Kamuoyundan Korkmalı" başlığı altında cevap vermiştir.

"İstanbul Halk Partisi Başkanı, hükümet gazetecilerini davet ederek bir toplantı yapmış. Bu toplantıda gazetecilere, muhalif gazetelerle mücadeleye devam

[103] Neşe Yeşilçayır, "Çok Partili Döneme Geçiş Sürecinde Türk Basını", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi,** Sayı:79, Ocak 2011, s.147.
[104] H.Topuz, **100…,** s.99.

tavsiyesinde bulunmuş (…) Yapılan yayınlar, eğer halkın isteklerini dile getiriyorsa, tesir yapar. Eğer halkın düşüncelerine ve menfaatlerine aykırı ise, kendi kendine erir gider. Mevcut muhalefet gazetelerine karşı partili gazetelerin kopardığı, koparacağı gürültü ve kıyamet, halkı ne aldatmaya, ne de şaşırtmaya yeter. Gazetelerden değil, halktan korkunuz."[105]

Gazete 4 Aralık 1945 günü bir grup kalabalık genç tarafından basılarak binanın içi ve matbaası kullanılamaz duruma getirilmiştir.

"4 Aralık olayı o zamanki Halk Partisi Hükümetinin solcu basını yok etmek için üniversite öğrencilerini kışkırtarak düzenlediği bir gösteridir. Bu gösterilerde Tan basımevinin bütün dizgi makineleri ve rotatifleri parçalanmış, gazete kağıtları yokedilmiş. Beyoğlu'nda La Turguie ve Yeni Dünya gazetelerinin basıldığı bir basımevi de harap edilmiş, ABC ve Berrak Kitabevlerinin vitrinleri ve kapıları kırılmış ve buralardaki kitaplar yırtılıp sokaklara dökülmüştür."[106]

Ülkemiz ve basın tarihimiz açısından üzücü bu olayın ardından gazete kapanmış ve gazetenin sahipleri yurt dışına gitmek zorunda bırakılmışlardır.

"Bu çok partili rejime geçmeye hazırlanan Türkiye için iyi bir sınav olmadı. Hükümetin basını baskı altına alma gayretlerine Türkiye'de ve başka ülkelerde çok rastlanmıştı, ama halk kitlelerinin tahrik edilerek bir gazete matbaasının tahrip edildiğine tanık olunmamıştı."[107]

"Kuşkusuz 4 Aralık 1945 günü Türkiye'de basın özgürlüğü açısından utanç verici bir gündür. Ancak Demokrat Parti yöneticileri de, daha işin başında sözlerinde durmak açısından iyi bir sınav verememişlerdir. Gazetecilerin büyük çoğunluğu Tan gazetesine saldırıyı kınıyor. Hüseyin Cahit'le Ahmet Emin Yalman ise bu olayda gazetenin yöneticilerini kabahatli buluyorlar."[108]

---

[105] A. Kabacalı, **Başlangıçtan…,** s.153.
[106] H.Topuz, **100…,** s.98.
[107] Onur Öymen, **Bir Propaganda Silahı Olarak Basın,** Remzi Kitabevi, İstanbul, 2014, s.294.
[108] O. Öymen, a.g.e., s.295.

Bu yıllarda çıkan Hürriyet gazetesi kitle gazeteciliğinin önünü açmıştır. Geniş halk kitlelerinin gazeteyle buluşmasını sağlayan Hürriyet, yaptığı haberlerle okurun beğenisini kazanmıştır.

"Haber gazeteciliği alanında 1948'de yayın hayatına giren Hürriyet önemli bir öncülük yapmıştır. Onun hızlı başarısı ve hemen bir numaralı gazete oluşu diğerlerini de etkilemiştir. Hepsi aynı yolu denemişlerdir. Kendisini yenilemeyi beceremeyenler ve yeni çıkan gazetelerden bu eğilime uymayanlar yokolmuş ya da kavrulup kalmışlardır. Necmettin Sadak'ın Akşam'ı, Hüseyin Cahit'in Tanin'i, Us kardeşlerin Vakit'i bunun en iyi örneklerindendir."[109]

Hürriyet gazetesi, günlük siyasi haberlerin haricinde yaşamın içerisinden anlattığı öykü tarzı haberler ve röportajlarla da gazetecilikte farklı bir yöntem uygulamıştır. Türk basınını bu yenilikçi anlayışla tanıştıran Hürriyet gazetesi tirajını arttırarak günümüze kadar yayını sürdürmüştür.

"Hürriyet'le birlikte haber yazımı, şekil ve üslup bakımından değişiklik yaşar. Aynı durum köşe yazıları için de geçerlidir. Halkın daha kolay anlayabileceği, kullanımı yaygın kelimeler tercih edilmeye başlanır. Haber ve köşe yazıları daha anlaşılır ve kısa şekilde yazılır. Bununla birlikte fotoğraf kullanımının artırılmasına özen gösterilir."[110]

Türk basınının 1945-1950'li yılları arasında demokratik gelişmelere duyarlı bir yaklaşım takındığı görülürken görece spor sayfalarında da ilerleme kaydedilmiştir.

"Çok büyük bir ilerleme gösteren bir bölüm de gazetelerin spor sayfalarıdır. Önce Vatan'ın sonra da 1948 olimpiyatları sırasında Hürriyet'in girişimleriyle spor günlük hayatın bir kısmı haline getirilmiştir. Daha sonra Milliyet'in atılımıyla arka sayfadan (spor sayfasından) okunur gazete modası bütün basına egemen oldu."[111]

[109] O. Koloğlu, a.g.e., s.126.
[110] Yusuf Özkır, **Hürriyet Gazetesi 1948-2012,** Çizgi Kitabevi, Konya, 2017, s.76.
[111] O. Koloğlu, a.g.e., s.128.

Son olarak çok partili yaşama geçişle Türk basınında özgürlüklerle birlikte büyük gelişme gerçekleşirken Gazeteciler Cemiyeti gibi örgütlerle gazetecilerin ekonomik ve sosyal haklarını aramalarının önündeki bazı zorluklar aşılmıştır.

2.2. Demokrat Parti Dönemi

Türkiye 2. Dünya Savaşı'ndaki tarafsızlığını savaşın bitmesine az bir zaman kala sonlandırmıştır. Savaşın bitmesine doğru Türk hükümeti Batı Bloku saflarına geçerek tarafını net bir şekilde ortaya koymuştur. Batı cephesinde yer alan ülkeler savaş sonrası dünyaya yön verme mücadelesine girişmişlerdir. Savaşın galiplerinden Amerika Birleşik Devletleri demokrasi blokunun lideri olarak diğer müttefik ülkelerin bu blokta yer alması gerektiğini savunmuştur. Türkiye de savaşın ardından Batı'nın demokratik yönetime geçme arzusunu olumlu karşılamıştır.

"Savaş sonunda gerek iktisaden egemen sınıflar, gerekse yoksul halk kitleleri ve geniş bir aydın zümre CHP'ye karşı kesin bir tutum içinde bulunuyorlardı. Uluslararası planda demokratik rejimler büyük bir itibar sağlamışlardı ve Türkiye'de demokrasi kelimesi sihirli bir formül halinde dudaklarda dolaşıyordu. Demokrasi demek tek parti, tek şef sistemine 'artık yeter!' diyebilmekti ve bunu söyleyecek bir örgütün işareti bekleniyordu."[112]

Türkiye demokrasiye geçmeden önce yirmi yedi yıllık tek parti iktidarıyla yönetilmiştir. Cumhuriyetin kurucu kadrolarının kurduğu Cumhuriyet Halk Partisi uzun süredir iktidardadır. Cumhuriyet rejiminin savunucusu olan CHP kuruluş felsefesinin temel ilkelerini dile getiren altı oku tüm ülkeye yaymak için muazzam bir gayret göstermiştir. Bu düşünceler halkın çoğunluğu tarafından benimsenirken bir kesim tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Hatta uygulamalara karşı çıkanların bazıları şiddetli cezalara çarptırılmıştır.

[112] Taner Timur, **Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş,** İletişim Yayınları, İstanbul, 1991, s.22.

Savaş ekonomisinin yol açtığı yoksulluk, karaborsacı fırsatçıların zenginleşmesi ve uzun yıllardır tek parti iktidarının getirmiş olduğu bıkkınlık halkta muhalif arayışlara sebep olmuştur.

"Öte yandan, halkın çoğunluğu sefalet içindeydi. Savaş yılları büyük bir kıtlık dönemi olmuştu. Köylüler jandarma baskısından şikâyetçiydiler. Sabit gelirli bir grup olan memurlar, savaş içinde fiyatların dört misline fırlamış olması yüzünden iktisaden son derece zavallı bir duruma düşmüşlerdi."[113]

Çok partili yaşama geçilmeden önceki bazı icraatlar halkta endişe yaratmıştır. 1942 yılında ortaya çıkan Varlık Vergisi oluşan korkunun sebeplerinden biridir. Gayrimüslimlerin mallarına yönelik çıkarılan bu kanun ülkede yaşayan yabancıları tedirgin etmiştir. Sermayelerinin ellerinden alınması korkusuna kapılan gayrimüslimler iktidara şüpheyle yaklaşmaya başlamıştır. Kazançlarını ellerinden almaya çalışan bir yönetim onlar açısından güvenilir görülmemiştir.

"Ancak bu tedbirler bekleneni vermediği gibi, iktisaden güçlü sınıfları ürkütmüş ve iktidar partisinden soğutmuştur. Hatta Varlık Vergisi gibi Müslüman olmayan burjuvaziye uygulanan ve uygulanış biçimi ile de milli burjuvazi lehine sonuçlar doğuran bir vergi bile aslında bütün iş çevrelerini tedirgin etmiştir."[114]

Gayrimüslimlere takınılan bu tavır, yerli sermayedarın da iktidara bakışını değiştirmiştir. Yerli girişimci, uzun yıllar boyunca emek harcayarak edindikleri mallarının tek parti iktidarının keyfi uygulamalarıyla ellerinden kayıp gideceği konusunda paniğe kapılarak yapılanları doğru bulmamıştır.

"Her ne kadar asıl kurbanları gayrimüslim iş çevresi olmuşsa da, 1942 tarihli Varlık Vergisi Türk burjuvazisinin genelinde huzursuzluk ve kuşkuya yol açmıştı. Bu vergi, bürokratların ve ordunun hakim olduğu Kemalist rejimin, Türk burjuvazisinin çıkarlarının bir destekçisi olmadığını belli etmiş, bu topluluğun tehdide açık olduğunu göstermişti."[115]

---

[113] Cem Eroğul, **Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi,** İmge Kitabevi, Ankara, 2003, s.86.
[114] T. Timur, a.g.e., s.20.
[115] E. J. Zürcher, a.g.e., s.305.

Varlık Vergisi toplum tarafından tartışılırken yeni bir kanun tasarısı da gündeme getirilmiştir. Ülkede toprak sahibi olmayan köylüyü topraklandırma adı altında "Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu" çıkarılmıştır. Bu kanunla birlikte elinde ekip biçeceği kadar arazisi olmayan fakir köylü daha çok toprağa kavuşacak ve daha fazla ürün elde edecektir. Bu uygulamayla çiftçi gelirini artırarak üretime daha fazla katkı sunacaktır.

"Meclise Mayıs 1945'te sunulan bu yasa, kullanılmayan devlet arazilerini, dini vakıf arazilerini, tarıma elverişli hale getirilmiş arazileri, mülkiyeti belli olmayan arazileri ve 500 dönümden fazlasına sahip olan toprak sahiplerinden istimlak edilecek arazileri dağıtmak suretiyle, hiç toprağı olmayan ya da çok az olan çiftçilere yeterli toprak temin etmeyi amaçlamaktaydı. Yasanın 17. Maddesi gereğince, yoğun nüfusu olan bölgelerde, 200 dönümden fazla toprağa sahip olan çiftçilerin arazilerinin dörtte üçüne kadarı kamulaştırılabilecekti. Köylülere 20 yıllık faizsiz borç da verilecekti."[116]

Ne yazık ki ülkedeki toprak ağaları bu kanuna pek sıcak bakmamışlardır. Çünkü topraklarının parçalanması onların arazilerinin küçülmesi ve gelirlerinin düşmesi anlamına gelecektir. Onlara göre bu toprakların bir kısmının yoksul köylüye verilmesi onların kalkındırılmasına çok da fayda sağlamayacaktır. Toprak sahiplerine göre köylülerin yeterli sermayesi olmadığından arazi iyi bir şekilde ekilip biçilemeyecek ve yeterli mahsul alınamayacaktır. Kâğıt üstündeki planlar uygulamada istenilen sonucu vermeyecektir.

"Savaşın bitmesine rağmen İnönü'nün ağırlığını koymasıyla yürürlülüğe konulan söz konusu bu kanun, iktidar bloğu içerisindeki sınıf fraksiyonları arasındaki çelişkiler doğrultusunda, siyasal iktidar mücadelesinde, tarım ve ticaret burjuvazisinin iktisadi alanda güçlenmelerine paralel olarak, siyasal alanda da etkinlik kazanma, hükümetin siyasal ve iktisadi politikalarını yönlendirme ve etkileme arzularının farkındalığından kaynaklanan bir bilinçle, söz konusu fraksiyonların dizginlenmesi, özellikle büyük toprak sahiplerinin, topraklarını müsadere etme yetkisinin ele

[116] E. J. Zürcher, a.g.e., s.309.

geçirilerek iktisadi güçlerinin kırılıp, denetim altına alınmaları ve böylelikle siyasi nüfuzlarının azaltılması amacına hizmet ettiği söylenebilir."[117]

CHP'nin içerisindeki bazı milletvekilleri bu kanuna olumsuz yaklaşmışlardır. Bunlardan biri de Aydın ilinden milletvekili olan toprak ağası Aydın Menderes'tir. Menderes; iyi eğitim almış, zengin bir ailenin çocuğu olarak meclise CHP listelerinden girmiştir. Uzun yıllardır CHP'de siyaset yapan Menderes, birkaç arkadaşıyla beraber yönetimin birtakım icraatlarına muhalefet etmiştir. Menderes gibi mecliste yer alan bazı toprak ağaları kanunun yürürlüğe girmesiyle güçlerinin azalacağını düşünmüşlerdir.

"Daha parti kurulmadan, ileride bunun yöneticileri olacak milletvekilleri, başta Adnan Menderes olmak üzere, ilk büyük mücadelelerini Toprak Kanunu dolayısıyla vermişlerdi. Parti kurulduktan sonra da, yaptıkları programın öngördüğü iktisat politikası, tamamen bu sınıfların çıkarına uygundur. Program, tarım sektörüne öncelik tanınacağını ve özel girişimin esas kabul edileceğini müjdeliyordu. Memleket ekonomisi içinde tarıma öncelik vermek demek, büyük toprak sahiplerinin geniş ölçüde kredi, donanım, ucuz tohumluk ve uygun tarım fiyatlarından yararlanması demekti."[118]

Menderes ve arkadaşları hem yapılanların yanlışlığına vurgu yapmak hem de partinin daha özgürlükçü bir tutum takınması amacıyla arkadaşlarıyla "Dörtlü Takrir" adı verilen bir önergeyi parti yönetimine sunmuşlardır. Menderes'in bu girişimi CHP kanadında pek hoş karşılanmamıştır.

"Ne var ki 1945 yılı gibi memlekette tek parti idaresinin hüküm sürdüğü bir devrede kurucular, işin hemen başından niyetlerini açıklayamazlardı. Belki de asıl amaçlarını gizlemek zorundaydılar. Aslında 'Dörtler' in verdiği önerge, genel olarak tek parti idaresi, Varlık Vergisi ve Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu karşısında duyulan hoşnutsuzluğu ifade etmekteydi. Bu önergede yer alan istekler tamamen karşılanmış olsaydı, imza sahipleri belki de muhalefete geçmeyeceklerdi. Oysa istekleri yerine

[117] Pınar Kaya Özçelik, "Demokrat Parti'nin Demokrasi Söylemi", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi,** Sayı:03, Ocak 2010, s.168.
[118] C. Eroğul, a.g.e., s.90.

getirilmediğine göre 'Dörtler' için ortaya çıkıp görüşlerini bir muhalefet partisi kanalıyla açıklamaktan başka çare kalmıyordu."[119]

İlerleyen dönemde Menderes ve arkadaşları partiden istifa etmişlerdir. Bu istifalardan sonra Menderes ve arkadaşları fikirlerini dile getirecekleri yeni mecra arayışına yönelmişlerdir. Bu sancılı süreçler Adnan Menderes ve arkadaşlarını Demokrat Parti'yi kurmaya itmiştir.

"Demokrat Parti ise her şeyden önce Halk Partisi'nin aşırılıklarına ve oligarşik felsefesine karşı bir tepki olarak meydana çıkmıştı. Halk yığınlarının, ekonomik ve toplumsal şartlardan, baskı rejiminden doğan hoşnutsuzluğunu dile getiren Demokrat Parti, gerçek hayata ve insana daha yakındı. İki parti arasındaki asıl farklar bu önemli noktadan doğuyordu."[120]

Demokrat Parti, 7 Ocak 1946'da dışarıdan esen demokrasi rüzgârının ve içerideki özgürleşme talebi ortamında Türk siyasi yaşamına girmiştir. Demokrat Parti'yi Atatürk'ün yakın arkadaşı Celal Bayar, Adnan Menderes, edebiyat tarihçisi Fuat Köprülü ve Refik Koraltan kurmuştur. Demokrat Parti ilk kurulduğunda birtakım zorluklarla mücadele etmiştir. Demokrat Parti'nin karşısında uzun süredir iktidarı elinde bulunduran bir parti vardır. Bunun yanı sıra partinin lideri, adı partiyle ve cumhuriyetle özdeşleşmiş, Atatürk'ün en yakın silah arkadaşı İsmet İnönü gibi güçlü bir karakterdir.

"DP 7 Ocak 1946'da kuruldu. Celal Bayar genel başkan oldu. Türlü nedenlerle hoşnutsuz olanları çevresinde toplayarak, kısa zamanda yayıldı. Adından da anlaşılacağı üzere, DP'nin birinci amacı demokratikleşmeyi sağlamaktı. CHP iktidarı bu yöndeki şikâyetleri karşılamak üzere Türkiye tarihinde ilk kez dereceli seçimi getirdi. Gazete kapatma yetkisini hükümetten alarak mahkemelere verdi. Üniversitelere özerklik verildi. Köylü ve işçinin desteğini kazanmak için Toprak Mahsulleri Vergisi kaldırıldı, Çalışma Bakanlığı ve İşçi Sigortaları Kanunları çıkarıldı.

[119] Kemal H. Karpat, **Türk Demokrasi Tarihi,** Timaş Yayınları, İstanbul, 2010, s.487.
[120] K. H. Karpat, a.g.e., s.493.

İnönü'nün 'değişmez genel başkan' sıfatına son verildi. Sınıf partilerinin ve sendikaların kurulabileceği kabul edildi."[121]

Halk, ekonomik sıkıntılardan ve baskılardan bunalmıştı ve sorunlarına çözüm üretecek yeni bir adres arayışındaydı. Bu politik atmosferde gün yüzüne çıkan Demokrat Parti, kısa zamanda halkın ilgisini çekmiştir.

"Bu nedenle DP'yi kuran ve destekleyenler, Batılı anlamda burjuva sınıfı değil, ağalar, büyük toprak sahipleri, özellikle kasaba eşrafı ve 1946'dan beri sürekli büyümekte olan dini gruplarla, Türkiye koşullarında oluşan müteahhitlik ve ticaret işleriyle uğraşan kesimlerle, yeni olanaklar hak ve özgürlükler arayışında olan kesimlerden oluşmaktadır."[122]

Demokrat Parti liberal söylemleriyle burjuvazinin dikkatini çekmiştir. Ayrıca gelir seviyesi düşük köylünün, eğitim düzeyi yetersiz yoksulun ayağına giderek sorunların çözümünün kendilerinde olduğu konusunda kitleleri inandırmaya çalışmıştır.

"Genelgeçer yaklaşım, DP'nin Cumhuriyetle pekiştirilmeye çalışılan Batılı hayat tarzına yabancı, dindar, geleneksel değerleri öne çıkaran, kadına toplumsal hayatta ikincil bir yer veren, köylü ve taşralı, ufku geniş olmayan, eğitim düzeyi düşük insanları bünyesinde toplayan bir parti olduğudur. Seçmen tabanı açısından bir ölçüde-ama sadece bir ölçüde-gerçeklik payı taşıdığı söylenebilecek bu tespit, üst yönetim kadroları açısından hiçbir zaman doğru değildir."[123]

Türkiye daha önce Serbest Fıkra deneyiminden dolayı kötü bir demokrasi tecrübesine sahip olduğundan Demokrat Parti, aynı akıbeti yaşamamak için başta İsmet İnönü olmak üzere devletin ileri gelenlerine laik Türkiye Cumhuriyeti'ne bağlılıklarını vurgulayarak rejimin destekçisi olduklarını belirtmişlerdir.

---

[121] S. Akşin, a.g.e., s.244.

[122] H. Bayram Kaçmazoğlu, **Demokrat Parti Dönemi Toplumsal Tartışmaları,** Doğu Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2012, s.26.

[123] Tanel Demirel, **Türkiye'nin Uzun On Yılı: Demokrat Parti İktidarı ve 27 Mayıs Darbesi,** İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2016, s.116.

Celal Bayar, parti kurulmadan önce İnönü'ye giderek dış politika ile laiklik meselelerinde Cumhuriyet'in kurucu felsefesinden taviz verilmeyeceğini bildirmiştir. Bayar, kurucu ilkelere çok partili sisteme geçildikten sonra da sahip çıkılmasını isteyen İsmet İnönü'yü ikna etmek için çaba da göstermiştir. Parti olarak Cumhuriyet'in devletçilik ilkesine tamamen karşı olmalarına rağmen partinin ilk kuruluş aşamasında devletçiliği savunan görüşler dile getirmişlerdir.[124]

Vatandaş da Demokrat Parti'yi olumlu karşılamış ve partiyi destekleyeceğinin işaretlerini daha ilk seçimlerde göstermiştir.

"Seçimler, iktidar partisi lehine sonuçlanmakla beraber, yirmi seneden fazla bir zamandan beri, Türkiye'de ilk defa 1946 yılında: gerçek bir seçim mücadelesi yapılmıştı. Ve yine ilk defa İnönü ve arkadaşları, açıkça ortaya çıkmış azimli bir muhalefetin karşısında bulunuyor, memleketin ekseriyetinin kendilerini tutmadığını anlamış oluyorlardı. Resmi makamlara göre; CHP 369, DP 62, Bağımsızlar ise 17 milletvekili çıkarmışlardı."[125]

Demokrat Parti'nin kurulduğu ilk yıllarda CHP'nin başında daha sert politikalar izleyen ve muhalefete karşı mesafeli davranan Recep Peker ve ekibi vardır. Muhalefetin söylemlerine sert çıkan Recep Peker ve ekibi, baskı politikaları izleyerek halka ve partinin yöneticilerine gözdağı vermeyi tercih etmiştir. Ancak Demokrat Parti ve CHP arasındaki bu sert atışmalar halkta da rahatsızlığa yol açınca İsmet İnönü 12 Temmuz Beyannamesi'ni 1947'de yayımlayarak iki parti arasında ara buluculuk rolünü üstlenmiştir.

"Tarafların birbirini suçlama dozu aşırıya kaçmaya başlayınca Cumhurbaşkanı İsmet İnönü 12 Temmuz 1947 günü bir bildiri yayınlayarak, iktidarla muhalefet arasında diyalog kurmayı, uzlaşma sağlamayı hedeflediğini açıkladı. 12 Temmuz Beyannamesi olarak adlandırılan bu bildiri ile İnönü, üstü kapalı da olsa DP'ye hak verdiğini açıklıyordu. Bu bildirinin önemi İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanı sıfatını partiler üstü bir konuma taşımasıydı. İnönü, muhalefete hükümetin baskı yaptığını

[124] T. Timur, a.g.e., s.32.
[125] Cemal Anadol, **Türk Siyaset Tarihinde Demokrat Parti,** Yeni Kuvayi Milliye Yayınları, İstanbul, 2004, s.52.

kabul ediyordu. Dolayısıyla DP'nin Birinci Büyük kongrede ortaya attığı devlet başkanlığı ile parti başkanlığının birbirinden ayrılması ilkesinin gerçekleşmesi yönünde önemli bir adım atılmıştı."[126]

Recep Peker ve arkadaşları bu durumdan rahatsızlık duymuşlardır. İsmet İnönü'yü muhalefetin yanında yer almakla suçlamışlardır.

"Recep Peker, 12 Temmuz Beyannamesi'yle, kendi anladığı manadan ayrı manada bir idare sisteminin kurulduğunun farkındaydı. Davul kendi boynunda asılı olacak, fakat tokmağı başkası kullanacaktı. Sorumsuz Cumhurbaşkanı, ondan daha sorumsuz Nihat Erim gibi sırdaşlar gerçekte işleri idare edecekler, kendisini zaman zaman haksız bile çıkaracaklar, Recep Peker buna tahammül edecekti."[127]

Daha sonra Recep Peker partinin başından uzaklaştırılarak yerine ılımlı yaklaşımlarıyla bilinen Hasan Saka ve ekibi getirilmiştir. Hasan Saka muhalefete yönelik daha yumuşak bir tavır takınmıştır.

"1947'de muhalefet partilerinin varlığını güvence altına alan Temmuz Beyannamesi'nin yayınlanması, Demokratları hükümete karşı daha yumuşak bir tutum takınmaya; örgütlerini takviye ederek, partinin laiklik ve devletçilik konularındaki görüşlerini açıklıkla belirtmeye sevk etti."[128]

Demokrat Parti gerçek başarısını kuruluşundan dört sene sonra göstermiştir. 1950 seçimlerinde büyük bir başarı kazanan Demokrat Parti "Yeter Söz Milletindir" sloganıyla seçimin galibi olmuştur.

"1950 seçim kampanyası muhalefetin özgürlük, demokrasi çığlıklarıyla doludur. Adnan Menderes, Fuat Köprülü, Samet Ağaoğlu ve diğer DP hatipleri sadece Hürriyet istediklerini, iktidara geldiklerinde demokrasiyi tüm kurallarıyla işleteceklerini söylüyorlardı. Onlara göre basının önündeki tüm engeller kaldırılacaktı. Gazeteciler iktidar sahiplerinin yatak odalarına bile girebileceklerdi. İşçilere grev

[126] M. Serhan Yücel, **Demokrat Parti,** Ülke Kitapları, İstanbul, 2001, s.68.
[127] Metin Toker, **Tek Partiden Çok Partiye,** Milliyet Yayınları, İstanbul, 1970, s.279.
[128] K. H. Karpat, a.g.e., ss.489-490.

hakkı kesinlikle verilecekti. Antidemokratik yasalar ayıklanacak ve değiştirilecekti. Tek partinin tüm baskılarına son verilecekti. DP'nin seçim afişinde ise, 'dur' işareti veren bir el resmi ve altında 'Yeter Söz Milletindir' cümlesi yer almaktaydı."[129]

Halk, Demokrat Parti'ye olağanüstü bir sevgi göstererek onu iktidara taşımıştır. Bunda yılların birikmiş, çözülemeyen sorunlarının payı büyüktür.

"14 Mayıs 1950'de yapılan seçimlerde DP, oyların %55'ini, CHP %41'ini aldı. Görülüyor ki CHP yenilmiş, ancak bozguna uğramamıştı. Ne var ki, çoğunluk dizgesi bu yenilgiyi bozguna dönüştürüyordu. DP milletvekillerinin %85'ini (408 sandalye), CHP ise %15'ini (69 sandalye) almıştı. DP'liler seçim başarılarını yeni bir çağın başlangıcı olarak selamlıyorlardı."[130]

Halk artık yönetim sahnesinde yeni yüzleri görmek istemiştir. Ekonomideki kötüleşme, toplumsal ve dini yaşamdaki birtakım baskılar halkı CHP'den uzaklaştırarak Demokrat Parti'ye yöneltmiştir.

"Bürokrasi tarafından ezildiğini, ikinci plana itildiğini, önemsenmediğini düşünen kitle DP'ye yönelmiştir. O dönemde çok kullanılan şapkalı/kasketli ayrımı esasen bu ikililiğin sembolüdür. Şapkalılar, eğitimli, şehirli, sistemden en çok faydalananlar oldukları gibi, kendilerine benzemeyen çoğunluktaki diğerlerini hor görenlerdir. Kasketliler, yoksul, köylü-taşralı, küçümsenen ve hatta zaman zaman Ulus ve Kızılay'ın ana caddelerine çıkışları bile engellenmiş olanlardır."[131]

Demokrat Parti göreve hızlı başlamıştır. Celal Bayar cumhurbaşkanlığı koltuğuna otururken, Adnan Menderes başbakanlık makamını tercih etmiştir. Partinin diğer ileri gelen yöneticileri de çeşitli bakanlıklarda görev almışlardır.

Demokrat Parti iktidara geldikten sonra tarım politikalarına hız vererek köylünün kalkınması için yoğun çaba sarf etmiştir. Milletvekilleri Ankara'nın dışına çıkmış, halkın arasına karışarak onların sorunlarına çözüm aramışlardır. Bu dönemde

[129] T. Çavdar, a.g.e., s.19.
[130] S. Akşin, a.g.e., s.247.
[131] T. Demirel, a.g.e., s.123.

tarımda makineleşme sağlanarak çiftçinin işi kolaylaştırılmış ve yetiştirilen ürünün kalitesi artırılmıştır.

"Bu ilk yıllardaki ilerleme, büyük çaptaki Amerikan yardımıyla desteklendiği için etkileyiciydi. Krediler ithal makinelerin alınmasında kullanılmıştı. Örneğin, 1948-1952 yılları arasındaki toplam traktör sayısı 1750'den 30 bine yükseldi. Bu da 1948'de 14,5 milyon hektar olan ekilip biçilen toprak miktarının çok fazla büyüyüp 1956'da 22,5 milyon hektara ulaşmasına olanak sağlamıştı. Bu büyüme nüfus artışının hayli üstündeydi. Çok iyi giden hava koşulları da eklenince Demokrat Parti yönetiminin ilk üç yılında tarım ürünleri bollaştı; çiftçinin geliri bariz şekilde arttı."[132]

Yolu, suyu, elektriği ve okulu olmayan yerler acil olarak belirlenerek buralara hizmet götürülmesi için gayretli çalışmalar yapılmıştır. Ulaşım alanındaki aksaklıkları gidermek için asfalt yol yapımına önem verilmiş, kara yollarında kayda değer atılımlar gerçekleşmiştir. Köylüler bu dönemde şehirlere göç ederek şehrin varoşlarına tutunmaya çalışmışlardır.

"Köye elektriğin girmeye başlaması, transistörlü radyoların yaygınlaşması, telefon ağının ağır da olsa kurulmaya başlaması, köylerin dış dünyayla olan ilişkilerini daha da geliştirmekteydi. Anadolu toprağının bu dünyaya açılışı ve hareketliliği kırsal alandaki isteklerin de büyümesine ve değişmesine neden oldu. Kent varoşlarına yerleşen kır göçmenleri de kentlerin ekonomik, toplumsal ve kültürel olanaklarından yararlanmaya çalışıyorlardı. Bu olgular toplumdaki değişimin habercileriydi."[133]

Şehirlerin nüfusu artarken kente tutunmaya çalışan bu kitleler, çeşitli işlerde çalışarak yaşamlarını idame ettirmenin yollarını aramışlardır.

"1950'lerde kırsal kesimden kasaba ve kentlere kitlesel göç başladı. Bir milyonun üstünde insan toprağı terk etti. On yıllık dönemde büyük kentlerin nüfusu her yıl %10 artmıştı. Emek göçü yeni bir olgu değildi. Ancak, göçün biçimi değişmişti. Çünkü eskiden göç eden kişiler, sözgelimi yılın bir kısmında Ereğli maden ocaklarında çalıştıkları halde, esas itibariyle köyde yerleşiktiler. Oysa şimdi kente sürekli kalmak

[132] E. J. Zürcher, a.g.e., ss.327-328.
[133] T. Çavdar, a.g.e., s.58.

için göç ediliyor ve köye sırf mevsimlik işler için dönülüyordu. Bunlar, yeni gelişen sanayi kollarında iş bulmak için geliyorlardı."[134]

"Göç olgusu ile birlikte geleneksel tarım ekonomisi değişmiş yerini Amerikan destekli sanayi almıştır. Siyasi alanda olduğu gibi ekonomik alanda da liberalizmi savunan Demokratlar, bunu gerçekleştirmek için yabancı sermayeye önem vermişler ve yerli girişimci sınıfın şekillenmesinde yabancı sermayenin yol gösterici olacağını düşünmüşlerdir."[135]

Serbest piyasa koşulları çerçevesinde özelleştirme politikalarının etkisi ve dış yardımların katkısıyla ülkede ekonomik bir ferahlama sağlanmıştır.

"Ancak DP, köylüyü ve işçi kesimini olabildiğince-kapitalist ekonominin sınırları çerçevesinde memnun etmeye yönelik politikalar takibinden hiç vazgeçmeyecektir. Toprak reformuna karşıtlık ve özel sektör vurgusu, köylü ve işçiye verilen önemi azaltmadığı gibi, yoksulların gözünde DP'nin değerini de pek etkilememiş gibidir. DP, kitle partisi özelliklerini korumak için hep gayret gösterecektir."[136]

Demokrat Parti iktidara gelir gelmez inanç konularında hassasiyete sahip dini gruplara yönelik yumuşak politikalar izlemiştir. Okullarda okutulan din dersleri zorunlu hale getirilmiş, dini eğitim veren okulların sayısı artmış, köy enstitüleri komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle kapatılmış, camilerin sayısı arttırılmıştır.

"1950 seçimlerinden aldığı yüzde 53 oy oranıyla meclis çoğunluğunu elde eden Demokrat Parti (DP), iktidara gelir gelmez geniş bir atama ve yer değiştirme uygulamasına girişmiştir. Böylece, Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) dayandığı sivil ve asker bürokrasi ve aydın kesim denetim altına alınmak istenir. DP'nin, bazı kesimler tarafından tepkiyle karşılanan uygulamalarından biri 1950'den sonra

[134] E. J. Zürcher, a.g.e., s.330.
[135] Yaşar Baytal, "Demokrat Parti Dönemi Ekonomi Politikaları (1950-1957)", **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi,** Sayı:40, Kasım 2007, s.567.
[136] T. Demirel, a.g.e., s.110.

Anayasa'nın dilinin değiştirilmesi olmuştur. Tekke ve Türbeler yeniden açılırken, İmam Hatip Okulları da eğitim sistemi içerisine alınmıştır."[137]

Bu dönemdeki en önemli düzenleme ezanın Arapça aslına döndürülmesidir. Böylece uzun zamandır Türkçe okunan ezan Arapça okunmaya başlanmıştır. Tek parti döneminde kendilerini baskı altında gören dini gruplar bu uygulamalarla daha özgür hareket eder duruma gelmişlerdir. Aslında Demokrat Parti dini alanda yürüttüğü serbestliği oy kaygısıyla yapmıştır. Çünkü partinin tavanı, tabana göre daha laik düşüncelere sahip insanlardan oluşmaktadır. Kuruluş aşamasında da rejime ters düşecek tavırlardan sakınacaklarını açıkça beyan etmişlerdir. Bu nedenle uygulamalarda oy endişesiyle irticai faaliyetlere yatkınlık olsa da partinin ileri gelenlerinde bu tarz düşünceler mevcut değildir.

"On yıllık iktidarı boyunca DP, Arapça Ezan'a izin verir, devlet radyosunda Kur'an-ı Kerim yayınlarını başlatır, ilkokul ve ortaokullarda zorunlu din dersleri koyar, on beş bin civarında cami inşâ eder. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bütçesini arttırır. Sağa özgürlüğün sağlandığı bu şartlarda sol, bu özgürlüklerden muaf tutulur hatta antikomünizm politikaları çerçevesinde amansız bir baskıya maruz kalır. Ancak bununla birlikte DP, hiçbir zaman laiklik ve Atatürk karşıtı bir parti olmamış, hatta Cumhuriyet'in ifrata kaçan yönlerini yumuşatarak, ancak özünü de mahfuz tutarak, Cumhuriyet'le geniş halk kitlelerinin kucaklamasını sağlamıştır."[138]

1954 seçimlerinde sandıktan güçlü çıkan Demokrat Parti, ilerleyen yıllarda ekonomideki bozulmalar sonucunda oy kaybetmiştir. Ekonominin hızı yavaşlamış, hayat pahalılığı artmış, işsizlik yükselmiştir.

"Türk demokrasi yaşamında önemli bir yeri olan DP'nin 7 Ocak 1946 yılında kurulması ve 14 Mayıs 1950 tarihinde de yapılan seçimler sonucunda iktidara gelmesi ülkede demokratik bir hava estirmiştir. Ancak bu hava, özellikle 1954 yılından sonra DP'nin ekonomi alanında beklenen iyileştirmeleri gerçekleştirememesi ve partili

[137] Berrin Kalsın, **Türk Basınının Sınavı,** LiteraTürk Yayınları, Konya, 2015, s.23.
[138] Bayram Koca, **Ellili Yıllarda Merkez Sağ: Demokrat Parti'nin Özgürlük ile İstismar Arasındaki Dini Politikaları,** Ed. Mete Kaan Kaynar, Türkiye'nin 1950'li Yılları, İletişim Yayınları, İstanbul, 2019, s.318.

olmayanlar üzerinde baskı kurmaya çalışması sonucunda ülkede köklenmeden dağılmıştır."[139]

1954 seçimleri, Demokrat Parti'ye ekonomideki durgunluğun sandıkta istenilen sonuca ulaşmaya engel teşkil ettiğini göstermiştir. Enflasyondaki yükseliş vatandaşın alım gücünü düşürerek ekonominin dönen çarklarını yavaşlatmıştır. 1954 seçimleri sonrası aydınlar, bürokratlar ve askerler Demokrat Parti'ye desteklerini azaltmışlardır.

"Esas büyük sorun, aydınların, bürokrasinin ve ordu mensuplarının desteğinin eksilmesiydi. Buna bir ölçüde, artan ekonomik sıkıntılar, özellikle de (memur, öğretmen, üniversite öğretim üyesi ve subay gibi maaşlı kimseleri, toplumdaki diğer topluluklardan daha çok etkileyen) enflasyon sebep olmuştu ama daha da önemli olan etken, hükümetin artan otoriterliğiydi. Bir ekonomik ve siyasal liberalleşme programıyla iktidara getirilen bu hükümet, 1954'ten itibaren ekonomik liberalleşmeyi kurtarmak için siyasal liberalleşmeyi geniş ölçüde feda etmişti."[140]

1955 yılında Türk heyetinin Kıbrıs olaylarını görüşmek üzere Londra'ya gittiği sırada gazetelerde bir haber ortaya atılmıştır. Habere göre Atatürk'ün Selanik'teki evine bomba atılmıştır. Bu haberi öğrenen halk, İstanbul başta olmak üzere Ankara ve İzmir'deki Rumlara ait ev ve iş yerlerini talan etmiştir. İş yerlerinin haricinde kilise ve mezarlıklar zarar görmüştür. Olaylar sırasında ölenler ve çok sayıda yaralananlar olmuştur. Bu olayların sonucunda birçok gayrimüslim Türkiye'yi terk etmek zorunda kalmıştır.

"Bu sırada 6 Eylül günü İstanbul'da çıkan bir gazete Atatürk'ün Selanik'teki evine bomba atıldığı haberini verdi. O akşam bütün İstanbul'da Rumlara ait binlerce ev ve işyerine, kilise ve mezarlıklara saldırıldı ve yağma ya da tahrip edildi. Bütün İstanbul'da aynı sıralarda aynı hareketin olabilmesi bir düzen olduğu izlemini veriyordu. Polis önceleri seyirci sonra da çaresiz kalmıştı. Olay gece yarısı ordu birlikleri tarafından bastırılabildi. Sıkıyönetim ilan edildi ve işi komünistlerin yaptığı

[139] Murat Özgen, **Gazetecinin Etik Kimliği,** Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1998, s.168.
[140] E. J. Zürcher, a.g.e., s.335.

ileri sürülerek birçok solcu tutuklandı, bu insanlar aylarca hapis yattıktan sonra aklandılar."[141]

1956 yılından sonra Demokrat Parti kötü gidişi durdurmak için basın üzerinde baskı kurmuştur. Gazeteciler yaptıkları haberler ve yazdıkları yazılardan dolayı soruşturma ya da hapis tehdidi altında mesleklerini icra etmişlerdir.

"1957 seçimleri Demokrat Parti'nin iktidarı altında, gittikçe sertleşen bir siyasal ortamda yapıldı. 1950'de büyük bir çoğunlukla iktidarı alan DP, bu kez muhalefet yıllarında çok yakındığı antidemokratik yollara kendisi başvurmaya başlamıştı. Bir yandan kamu personeline, özellikle yargıçlara ve üniversite öğretim üyelerine yönelik bir sindirme politikasını yürütmeye çalışırken, bir yandan da basını, mevcut yasaları daha da ağırlaştırarak baskı altında tutmaya çalışıyordu."[142]

1957 yılındaki seçim sonuçları Demokrat Parti'nin gittikçe zayıfladığını göstermiştir.

"1957 seçimleri, yine Demokrat Parti'nin lehine sonuçlandı. Ancak; Demokratlar, sadece %47.70 oy almışlar, yani yüzde ellinin altına düşmüşlerdi. Cumhuriyet Halk Partisi ise, %40.82 oyla iktidara yakın oy almıştı. %3.85 oy alan Hürriyet Partisi dışında; C.M.P.'nin % 7.19 oyu ile Halk Partisi'nin toplamı, Demokratların oylarını aşıyordu."[143]

Sandıklar açıldıkça seçim gecesi, Demokrat Partililer için kabusa dönmüştür. Seçimi geçmişe göre büyük oy kaybıyla kazanan Demokrat Partililer için ilerleyen dönemin sancılı geçeceği tereddütte yer bırakmayacak şekilde belli olmuştur.

"1957 seçimleri DP üzerinde bir deprem etkisi yarattı. DP liderlerinden birinin söylediği 'Allah o gece gibi (seçim gecesi) bir geceyi bir daha göstermesin' sözü, ilk sonuçların yarattığı panik havasını anlatmaktaydı. Nitekim seçimde ve seçimden sonra yapılan yolsuzluklar birçok yörede olayların çıkmasına neden oldu."[144]

---

[141] S. Akşin, a.g.e., s.252.
[142] T. Çavdar, a.g.e., ss.62-63.
[143] C. Anadol, a.g.e., s.102.
[144] T. Çavdar, a.g.e., s.70.

1959 yılına geldiğimizde kurmaylarıyla İngiltere'ye giden Menderes'in uçağı Gatwick Havalimanı'na inişe geçtiği sırada düşmüştür. Uçakta ölenler olduğu kadar sağ kurtulanlar da vardır. Uçaktan sağ kurtarılan Menderes, İngiltere'de kısa bir süre tedavi gördükten sonra yurda dönmüştür. Türkiye'ye geldiğinde coşkuyla karşılanan Menderes, halkın gözünde kahramanlaşmıştır. Menderes'in uçak kazasından kurtulmasını "Allah'ın Sevgili Kulu" olarak değerlendirenler dahi olmuştur.

"Menderes'e muazzam karşılama töreni yapıldı. Halk coşkun hisler ve gösteriler içinde yollara dökülmüştü. Menderes'in bu kazadan sonra, daha da halkın adamı olduğu görülüyordu. Diğer bir kısım arkadaşlarının ölümü arasında onu koruyan kudret, halkın dilinde, camilerdeki dualarda, tertiplenen mevlitlerde, Menderes'i saran kutsal bir hava yaratıyordu. Menderes bundan faydalanmasını biliyordu. Nitekim Ankara'ya dönmeden önce, İstanbul'da ilk işi Eyüp Sultan'ı ziyaret etmek oldu. Orada 10 kurban kestirdi."[145]

Kıbrıs görüşmeleri için İngiltere'ye giden Menderes'in uçağı teknik arıza ve hava koşulları nedeniyle iniş anında yere çakılmıştır. Menderes hafif yaralı olarak uçaktan sağ çıkmıştır. İngiltere'deki tedavisinin ardından Türkiye'ye dönen Menderes'i karşılayan kalabalığın arasında CHP'nin lideri İsmet İnönü de vardır. Menderes, Londra'ya uçmadan önce arkasında gergin bir ülke bırakmıştır. CHP ve Demokrat Parti arasındaki ilişkiler kötüdür. İki partinin taraftarları birçok konuda anlaşamamaktadır.

CHP'liler, Demokrat Parti'nin ülkeyi birçok alanda geriye götürdüğünü ileri sürmektedirler. Ekonomideki olumsuz gidişte halkta öfke yaratırken Demokrat Parti iktidarı da basın ve bürokrasi üzerinde baskısını artırarak ipleri germiştir. Kutuplaşmanın meydana getirdiği kaos ortamına rağmen İsmet İnönü'nün Menderes'i havaalanında karşılaması "Acaba çatışmacı üslup sona mı eriyor?" sorusunu akıllara getirmiştir.

Menderes İsmet İnönü'nün bu nezaketli davranışına ziyaretle karşılık vermek istemiştir. Ancak dönemin Cumhurbaşkanı Celal Bayar bu ziyarete izin vermemiştir.

[145] Ş. S. Aydemir, a.g.e., s.372.

Menderes'in çabasını boşa çıkararak ikili ilişkilerin gerginlikten uzak bir politikada sürdürülmesini engellemiştir.

"1959 başında bu gerilimi aşmak için bir fırsat doğmuştu. Kıbrıs görüşmeleri için Londra'ya giden Menderes'in uçağı 17 Şubat'ta iniş sırasında düşmüş, Menderes sağ kurtulmuştu. İnönü, dönüşünde Menderes'i CHP yöneticileriyle birlikte karşılamaya gitti. Bundan duygulanan Menderes de İnönü'ye teşekkür ziyaretinde bulunmak istiyordu; bu siyaseti de yumuşatacak bir adım olacaktı. Ama Bayar 'çok sert tepkiyle' Menderes'e izin vermemiş, o siyasi kutuplaşmanın giderilmesi doğrultusunda o fırsat kaçırılmıştı."[146]

Menderes'in hem halka hem de bürokrasideki memurlara yönelik baskıları şiddetlenince istifa sesleri de duyulmaya başlamıştır. Seçimleri kaybetme endişesi ve askerlerin müdahale edeceği korkusu Menderes'i daha sert önlemler almaya itmiştir.

"DP, CHP'nin basın, sendikalar ve öğrenciler tarafından da desteklenen sert muhalefetine Tahkikat Komisyonu'nu kurarak yanıt vermiştir. 28 Nisan 1960'ta kurulan bu komisyon savcıların, sivil ve asker yargıçların yetkileriyle donatılmıştır. Komisyonun kararları kesindir ve buna karşı başvurulacak bir üst makam yoktur. Hükümet darbesi olarak değerlendirilen bu uygulamalara basını susturmaya yönelik uygulamalar da eklenince, yer yer güvenlik güçleriyle öğrenciler arasında çatışmaya varan olaylar yaşanmıştır. Olayları bastırmak amacıyla sıkıyönetim ilan edilmiştir. Gizli tutuklama ve sorgu söylentileri var olan gerilimi arttırmış ve ordu çok sayıda aydının da desteğiyle hükümet darbesini gerçekleştirmiştir."[147]

27 Nisan 1960 günü oluşturulan Tahkikat Komisyonu baskıyı en üst seviyeye çıkararak özgürlüklerin daraltılmasını amaçlamıştır.

"27 Nisan 1960 günü çıkarılan ve Tahkikat Komisyonu'na olağanüstü yetkiler tanıyan yasa, komisyonu, her türlü yayınları yasaklamaya, süreli yayınları ve basımevlerini kapatmaya, her türlü etkinlik konusunda ve soruşturmanın selameti için

[146] Murat Yetkin, https://yetkinreport.com/2020/05/27/menderes-ve-bayar-bir-27-mayis-hikayesi/ (10.09.2020)
[147] B. Kalsın, a.g.e., ss.23-24.

önlem ve karar almaya, bu amaçla hükümetin bütün olanaklarından yararlanmaya yetkili kılıyordu. Komisyonun önlem ve kararlarına her ne suretle olursa olsun muhalefet edenler 1-3 yıla kadar ağır hapis cezasına, gizli olan soruşturma konusunda açıklama yapanlar 6 ay 1 yıl arasında hapis cezasına çarptırılacaklardı."[148]

Dönemin gazetecilerinden biri olan Bedii Faik Tahkikat Komisyonu'nun basına olan bakışını şöyle yorumlamaktadır: " Tahkikat Komisyonu, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde hangi yetkiler varsa, hepsini kuşanarak ülkenin başına öyle bir oturmuştur ki, mesela 'mal ve can güvenliği' lafını mı beğenmiyor, hemen yazılmasını yasaklamıştır! Mesela muhalefetin bir bildirisinden mi hoşlanmadı, hemen yayılmasını önlemiştir. Hem de bütün yasaklamalarını gece yarısına doğru bildirir ki, gazeteler güç durumda kalsın ve kolay uygulayamasınlar ki, hemen kapatsın!"[149]

Komisyonun kararlarının hükümet darbesi olduğu tartışılırken 27 Mayıs 1960 askerî darbesinin ayak sesleri işitilmeye başlanmıştır.

"Hiyerarşi dışı bir darbe olan 27 Mayıs her şeyden evvel, bir grup düşük rütbeli subayın ordunun içinde bulunduğu durumdan duydukları rahatsızlıktan beslenmiş, örgütlenme yolunda ordu reform hedefini kullanmıştır. Bir sonraki aşamada ise, askerler ile CHP, üniversite ve basının bir kesiminde çok partili rejimi sağlam temellere oturtulması, hürriyet ve ülkenin istikbali adına DP'nin iktidardan uzaklaştırılmasıdır."[150]

Ordu içerisindeki general ve subayların oluşturduğu otuz sekiz (38) kişilik Milli Birlik Komitesi'nin gerçekleştirdiği darbe Kurmay Albay Alparslan Türkeş tarafından halka radyodan duyurulmuştur.

"27 Mayıs 1960'ta ordu iktidarı ele aldığı zaman, Demokrat Parti ideallerini yitirmiş, vaatlerine ihanet etmiş, zaten manen ölmüştü. 27 Mayıs hareketi onu fiilen öldürdü. Hukuksal ölümü ise 29 Eylül 1960 tarihinde, Ankara Dördüncü Asliye Hukuk

[148] S. Akşin, a.g.e., s.258.
[149] Bedii Faik, **Matbuat Basını Derken… Medya-3.** Cilt, Doğan Kitap, İstanbul, 2003, ss.258-259.
[150] T. Demirel, a.g.e., s.397.

Mahkemesi'nin verdiği kapatma kararı ile gerçekleşti. Demokrat Parti hareketi artık tarihe mal olmuştu."[151]

Uzun yıllar süren CHP iktidarının ardından hükümet olan Demokrat Parti'ye toplum, büyük umut bağlamıştır. Demokrat Parti, CHP'nin yönetiminden memnun olmayan halk kitlelerinin çözüm için kapısını çaldığı bir parti olmuştur. Ekonomideki durgunluk giderilmiş, basında özgürleşme sağlanmıştır. Esnaf, çiftçi, memur, aydın kesimleri gelişmeleri kısa süreliğine olumlu karşılamıştır.

Birçok alanda iyileşme sözü veren Demokrat Parti, uygulamalarıyla zaman içerisinde hayal kırıklığı yaratmıştır. Vatandaşın alım gücü düştükçe üzerindeki baskı arttıkça Demokrat Parti'ye gösterilen ilgi tersine dönmüştür. Demokrat Parti'nin bu kural tanımaz yönetim anlayışına karşı ordu içerisinde tepkiler ortaya çıkmıştır. Özgür bir basın, güçlü ekonomi düşüncesiyle yola çıkan Demokrat Parti, uygulamada devamlılık sağlayamadığı için ve sonrasında da artan problemler neticesinde ordu tarafından iktidardan uzaklaştırılmıştır.

2.2.1. Demokrat Parti'nin Dış Politikadaki Tutumu

Demokrat Parti'nin iktidara gelişiyle Amerika ile başlayan yakınlık daha da hız kazanmıştır. Demokrat Parti öncesi atılan adımlar kuvvetlenerek devam etmiştir. Demokrat Parti, dış politikasını başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere Batı'yla birliktelik yapmak üzerine kurgulamıştır.

"14 Mayıs 1950'de Demokrat Parti, Cumhuriyet tarihinin ilk serbest seçimlerini kazanan taraf olarak hükümeti devraldı. Başbakan Adnan Menderes'in kurduğu yeni hükümet Batı taraftarı bir siyaset gütmeyi hedefliyordu. Türkiye'nin Batı'ya anlaşmalarla bağlılığı, özellikle Menderes Hükümetleri döneminde Türk-Amerikan ilişkileri şekline dönüştü. Menderes Hükümetinin algılaması, Türkiye'nin dış politika çıkar ve hedeflerinin Batı'nın dış politika çıkar ve hedefleri ile

[151] C. Eroğul, a.g.e., s.261.

dengelenmesi için Amerika Birleşik Devletleri ile çok sıkı bir işbirliğine girmenin zorunlu olduğuna dayanıyordu."[152]

Amerika, özellikle Orta Doğu ülkelerini Sovyetler Birliği'ne kaptırmamak için bu ülkelerin askerî ve ekonomik yönden desteklenmeleri gerektiğini prensip olarak benimsemiştir. Bu politika çerçevesinde Yunanistan ve Türkiye'yi önemsemiş, Truman ve Marshall yardımlarıyla bu ülkelerin gelişimlerine katkı sunmuştur. Türkiye de Amerika Birleşik Devletleri'nin Orta Doğu'daki çıkarlarını gözeterek onun çizdiği yörüngede hareket etmiştir. Ancak bu bağımlı ilişki Türkiye'nin daha sonraki bağımsız politika oluşturma süreçlerinde sıkıntıya yol açmıştır.

"Batı'ya bağlılıkları tam olan DP'liler, daha çok safça, ABD'nin otomatik olarak karşılığını vereceğini umdular. İktidarda kaldıkları 10 yıl boyunca DP'liler, özellikle Türk ekonomisi takatsizleşmeye başlayıp desteğe şiddetle gereksinme duyduğu ellilerin ortalarında, ABD'nin verdiği karşılıktan düş kırıklığına uğradılar. DP'liler, ilişkilerinin her şeyden önce bir ortaklık ilişkisi olmadığını, karşılıklı bağımlılık yerine, kendilerinin Washington'a bağımlı olduklarını öğrendiler."[153]

Sovyetler Birliği'nin eski emperyalist, saldırgan davranışları nedeniyle Demokrat Parti, Batı'yla iyi ilişkiler kurmaya çalışmıştır. Sovyetler Birliği'nin toprak talepleri, boğazlarda hakimiyet kurma isteği bu ülkeyle ilgili bakış açısında olumsuzluk yaratmıştır. Amerika Birleşik Devletleri de Türkiye'nin bu durumundan istifade ederek onu kendi yanına çekmeye çalışmıştır.

"Adnan Menderes Mayıs 1950'de hükümetini kurduğunda, Türkiye'nin yeni dış politikasının temelleri zaten atılmıştı. 1945'te Sovyetler Birliği'nin, Türkiye'den bir ödün almadan 1925 tarihli Dostluk Antlaşmasını yenilemeyi reddetmesi, Sovyetler Birliği ile ilişkileri bozmuştu. Türk hükümeti, ABD ile daha yakın ilişkiler aramaya başlamış ve Truman Doktrini ve Marshall planı çerçevesinde askeri ve ekonomik yardım almayı başarmıştı. Bu Amerikan bağlantısının bedeli, hükümetin ekonomiyi yerli ve yabancı özel sektöre açma istekliliğiydi."[154]

---

[152] H. Bağcı, a.g.e., s.129.
[153] F. Ahmad, a.g.e., s.412.
[154] F. Ahmad, a.g.e., s.401.

Demokrat Parti iktidarının öncesinde Batı'nın askerî ve siyasi birlikteliğini temel alarak kurulan NATO'ya girmek için başlayan çalışmalar bu dönemde de devam ettirilmiştir.

Komünizm tehlikesinin arttığı bir dönemde Türkiye'nin NATO'ya girmesi temel hedefler arasındaydı. CHP tarafından Demokrat Parti iktidara gelmeden önce NATO'ya girmek için girişimler de bulunulmuştu. Ancak olumsuz neticelenen bu başvurular daha sonra Demokrat Parti'nin izlediği dış politika sayesinde tersine dönmüştür. Demokrat Parti'nin NATO'ya katılma isteğini basın ve muhalefet de desteklemiştir.[155]

Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye ve Yunanistan'ı NATO'ya almak istemiş ancak ittifakın diğer üyelerini ikna etmede güçlük yaşamıştır. Türkiye için NATO'ya giriş sürecindeki dönüm noktası Kuzey Kore'nin Güney Kore'yi istila etmesi olmuştur. Birleşmiş Milletler Kuzey Kore'nin bu saldırganlığı yüzünden acil toplanmış, Güney Kore'ye askerî yardımda bulunma çağrısı yapmıştır.

Demokrat Parti bu fırsatı kaçırmamak adına acilen toplanarak neler yapılması konusunda birtakım kararlar almıştır. Bu kararlar alınırken muhalefete danışılmamış hatta Kore'ye asker gönderme konusunda meclisin onayı alınmamıştır. Türkiye, 4.500 kişilik ordusunu Kore'ye savaşmaya göndererek NATO'ya girmekte ne kadar istekli olduğunu somut olarak göstermiştir.

"Kore Savaşı başladıktan bir ay sonra Adnan Menderes tarafından yönetilen yeni Demokrat Parti (DP) hükümeti Batı kampına olan bağlılığını gösteren önemli bir işaret vererek, 4.500 Türk askerinin BM kuvvetlerine katılacağını duyurdu. Menderes'le arkadaşları bu fırsatı Türkiye'nin Batı'ya olan bağlılığını göstermek ve bu sayede Atlantik İttifakı'na katılabilmek amacıyla kullanmayı düşünüyorlardı. Böylece bir önceki hükümetin başaramadığını başarmış olacaklardı. Kore'ye Türk askeri gönderme kararını aldıktan sadece bir hafta sonra ittifaka katılmak için resmen başvuruda bulundular."[156]

---

[155] M. Albayrak, a.g.e., s.411.
[156] William Hale, **Türk Dış Politikası,** Çev: Petek Demir, Mozaik Yayınları, İstanbul, 2003, s.118.

Türkiye, Batılı müttefiklerinin Kuzey Kore'ye karşı yürüttükleri savaşta onlara koşulsuz destek olmuştur. Bu savaş sırasında Türkiye'nin çok sayıda askeri yaralanmış, sakat kalmış ya da hayatını kaybetmiştir. Türkiye, Türk askerlerinin Kore'deki kahramanca mücadelesinin sonrasında NATO'ya giriş yolunda büyük mesafe kat etmiştir.

"Kore'de Türk kuvvetlerinin katıldığı en kanlı savaşlar 25 Kasım-4 Aralık tarihleri arasında cereyan etti. Özellikle Kunuri'deki savaşlarda Türk askerinin müdahalesi geniş yankılar yarattı. D.P. iktidarı bunu bir koz olarak kullanmak kararına vardı. 31 Temmuz 1951'de Türkiye'nin NATO'ya kabulü için Amerikan Hükümetine müracaatta bulundu. Müracaatın Amerika tarafından teşvik gördüğü söylenir."[157]

Türkiye, Kore Savaşı'ndaki çabasıyla Batılı müttefiklerinin takdirini kazanmış; kısa bir süre sonra da NATO'ya alınmıştır. Böylece Demokrat Parti öncesi NATO'ya giriş için başlatılan girişimler, Kore Savaşı'yla sonuca bağlanarak Batı'yla kurulan ittifak örgütsel birlikteliğe dönüşmüştür.

"NATO'ya giriş, Türkiye'de hem Demokratlar hem muhalefet tarafından çok büyük bir başarı olarak nitelendi ve coşkuyla karşılandı. Bu NATO coşkusunun hem akılcı hem de duygusal nedenleri vardı. Stratejik açıdan NATO, Sovyet tehdidine karşı bir güvence olarak görülüyor, Türkiye'nin modernleşmesini mümkün kılacak Batı yardımını ve borç para akışını garantilediği düşünülüyordu."[158]

Demokrat Parti izlediği dış politikada Balkan ülkelerine özellikle öncelik vermiştir. Amerika Birleşik Devletleri, Sovyetler Birliği'nin Yugoslavya ve Çekoslovakya üzerinden Balkanlar'da hakimiyet kurma planlarını hesap etmiş ve Türkiye'den Balkanlar'ın takip edilmesini ve yakın ilişkiler kurulmasını istemiştir.

"Batılılar, Yugoslavya'yı kendilerine bağlamaya büyük önem veriyorlardı. Türkiye ve Yunanistan Atlantik Paktı'na alındıktan sonra, bu iki üye ile Yugoslavya arasında bir Balkan Paktı kurmak suretiyle bu amacın gerçekleştirilebileceği düşünüldü. Sovyetlerin büyük baskısı altında olan Yugoslavlar da, böyle bir

[157] Ş. S. Aydemir, a.g.e., s.304.
[158] E. J. Zürcher, a.g.e., s.342.

antlaşmaya taraftar görünüyorlar, ama Batı ile tam bir kaynaşmadan da çekiniyorlardı."[159]

Yugoslavya'ya bağlı federal yönetimleri etkisi altına alan Sovyetler Birliği, komünizmi Balkanlar'a yayma arzusunda olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri de bu faaliyetlerin önüne geçmek için Yunanistan ile Türkiye'nin katılımlarının sağlandığı ve Yugoslavya'nın birliğe dahil olduğu bir Balkan Paktı kurmayı hedeflemiştir.

"Bu çerçevede, 20-25 Ocak 1953 tarihlerinde Türkiye Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü Belgrad'ı ziyaret ederek yazılı bir anlaşma konusunda Yugoslavya tarafının endişelerini gidermiştir. Ardından gerçekleşen Köprülü'nün Atina ziyaretinin sonucunda Balkan Paktı'na giden yol açılmıştır. Resmi adı Dostluk ve İşbirliği Antlaşması olan metin, 28 Şubat 1953 tarihinde Ankara'da üç ülkenin Dışişleri Bakanları tarafından imzalanmıştır."[160]

Dostluk ve İşbirliği Antlaşması'nın imzalanmasıyla NATO benzeri bir örgütün kurulması amaçlanmıştır. Ancak bu örgütün işleyişinde üyelerden biri saldırıya uğrarsa diğer üyelerin saldırıya uğrayan ülkeye yardım etme zorunluluğu yoktur.

"Balkan Paktı NATO'dan ayrı tamamen bağımsız bir Pak'tı ve antlaşmanın metninde açıkça belirtildiği gibi, Türkiye'nin ve Yunanistan'ın hakları ve sorumlulukları, bu iki ülkenin NATO içerisindeki sorumluluklarına kesinlikle etki etmeyecekti. Antlaşmanın diğer bir özelliği ise, eğer taraflardan biri bir saldırıya uğrarsa, diğerlerinin yardımına gelmek gibi bir yükümlülükleri yoktu. Oysa NATO Antlaşmasında böyle bir yükümlülük vardı."[161]

Stalin'in ölmesi sonucunda Sovyetler Birliği'nin Yugoslavya'nın lideri Tito üzerindeki etkisini hafifletmesiyle birliğin Yugoslavya için eskisi kadar önemi kalmamıştır. Balkan Paktı kısa bir süre sonra anlamını yitirmiş ve sona ermiştir.

[159] C. Eroğul, a.g.e., s.119.
[160] F. Sönmezoğlu, a.g.e., s.108.
[161] H. Bağcı, a.g.e., s.129.

Demokrat Parti Orta Doğu politikasını belirlerken yine Batı'nın çıkarlarını gözetmiş ve Bağdat Paktı, Sovyetler Birliği'nin Arap dünyası üzerindeki yayılmacılığının önüne geçmek için ortaya çıkmıştır. Ancak Arap dünyası Türkiye'nin İngiltere'yle hareket etmesinden ötürü Bağdat Paktı'na şüpheyle yaklaşmıştır. Bu çekincelerinin sebebi, İngiltere'nin 1. Dünya Savaşı'nda Arap dünyasına yönelik sömürgeci politikalar izlemesi olmuştur. Arap ülkeleri bu durumlardan dolayı Türkiye'nin İngiltere ile birlikte ilerlemek istemesine karşı olumsuz bir tavır geliştirmiştir.

"Başta İngiltere olmak üzere Amerika Birleşik Devletleri ve Fransa, Ortadoğu'yu kapsayacak bir askeri paktın kurulmasını istiyorlardı. Bu girişimlerini gerçekleştirmek için de en güvenilir memleket olarak Türkiye'yi bulmuşlardı. Bu gayeyle hükümet ile Batılı büyükler arasında sürekli istişareler yapılıyordu. Ne var ki, başta Mısır olmak üzere Arap ülkelerinin bazıları bu plana şiddetle muhalifti. Bunda ısrar etmek demek, bu ülkelerle ilişkilerin bozulmasını göze almak demekti. Demokrat Parti Hükümeti bunu rahatça göze aldı." [162]

Bunun yanı sıra Türkiye'nin Orta Doğu'da özellikle Batılı müttefiklerinin yönlendirmesiyle İsrail lehine politikalara destek çıkması da Arap ülkelerinin Türkiye'ye tavrını belirlemiştir.

"Yeni iktidarın liderlerince Türkiye'nin Orta Doğu'da yeni ve aktif bir dış politika izlemesi gereğinden sözedilirken, Arap ülkelerine karşı dostça ve samimi bir politika izleneceği belirtiliyordu. Arap ülkeleri ile yaşanmak istenen bu dostça ve samimi ilişkilerin çatısını Batı'ya yakın bir ittifak etrafında toplanmak oluşturabilirdi. Yani, Adnan Menderes Hükümeti'nin Türk dış politikasını Batı ve özellikle de Amerika Birleşik Devletleri ile yakınlaştırma, adeta özdeşleştirme gayretleri, İsrail'e karşı Arap ülkelerinin arzu ettiği türden bir dış politika izlemesini imkansızlaştırmaktaydı. Bu durum, Demokrat Parti Hükümeti'nin Orta Doğu politikasındaki en önemli açmazı oluşturmaktaydı."[163]

---

[162] C. Eroğul, a.g.e., s.117.
[163] F. Sönmezoğlu, a.g.e., ss.114-115.

Türkiye'nin aleyhindeki bu gelişmelere rağmen Bağdat Paktı, 1955 yılında kurulmuştur. Paktın üyeleri arasında Türkiye, İran, Irak, Pakistan ve İngiltere yer almıştır. Bağdat Paktı'na katılan ülkelerin asıl amacı, askerî ve siyasi birliktelikten çok Batılı devletlerden ekonomik yardım elde ederek ihtiyaçlarını gidermek olmuştur.

"24 Şubat 1955'te Türkiye ile Irak, 17 Eylül'de Pakistan'ın ve 23 Ekim'de İran'ın katıldığı bir bölgesel savunma antlaşmasını Bağdat'ta imzaladı. İngiltere 25 Mart'ta pakta zaten katılmıştı ve bu durum, Arap milliyetçileri arasında, İngiltere'nin Irak'taki egemen konumunu doğrudan bir araçla muhafaza ettiğine dair bir gürültüye neden oldu. Menderes ile Dulles Bağdat Paktını, gönülsüz Suriyelileri ve Mısırlıları MEDO'ya çekmenin bir aracı olarak görüyorlardı. Fakat Batı'nın politikaları ters etki gösterdi; Suriye ve Mısır'ı kandırma çabası, onları Sovyetler Birliği'ne yönelmek zorunda bıraktı ve bu durum Sovyetler Birliği'nin Ortadoğu'ya girişine olanak verdi."[164]

Askerî bir ittifak planı doğrultusunda kurulan Bağdat Paktı, Sovyetler Birliği'nin Orta Doğu'daki komünizm yayılmacılığının önüne set çekmek amacıyla çalışmalar yürütmüştür. Ancak bölgedeki Suriye ve Mısır gibi Arap ülkeleri Sovyetler Birliği'yle çıkar ortaklığı içerisinde olduklarından Bağdat Paktı'na pek sıcak yaklaşmamışlardır.

"Mısır ve Suudi Arabistan'ın gözünde, Bağdat Paktı kendi itibar ve çıkarlarına bir tehdit unsuru kabul edilmiştir. Bilhassa, Mısır, paktı hem kendisinin Arap dünyasındaki liderliğine hem de Arap birliği kavramına bir tehdit olarak görmüştür. Nasır ise paktı, batı sömürgeciliğinin yeni bir müdahalesi olarak nitelendirmiştir."[165]

1956 yılında Mısır'da Süveyş krizi patlak vermiştir. Mısır, Aswan Barajı'nın kurulması için İngiltere'den aradığı desteği bulamayınca Süveyş Kanalı'nı millileştirme kararı almıştır. Batılı devletler bu duruma tepki göstermişlerdir. Çünkü Süveyş Kanalı, İngiltere'nin Orta Doğu petrollerini Batı'ya aktarması için önemli bir geçiş güzergâhıydı.

---

[164] F. Ahmad, a.g.e., s.407.

[165] Behçet Kemal Yeşilbursa, "Bağdat Paktı (1955-1959)", **Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi,** Sayı:6, Ekim 2011, s.90.

"Mısır, İngiltere ile 1936 yılında imzalamış olduğu antlaşmayı feshederek İngilizlerin Süveyş'i boşaltmasını talep etmişti. Türkiye ise bu konuda taraf olmamış iki ülke arasındaki meselenin karşılıklı diyalog içinde, uzlaşılarak çözülmesini istemişti. Hâlbuki, gerek Celal Bayar, gerekse Adnan Menderes, Türkiye'nin menfaatlerinin, İngiltere'nin Süveyş'te kalmasıyla korunacağını düşünüyorlardı. Ayrıca Menderes'in Mısır'a ve özellikle General Necip'e karşı husumet beslediği biliniyordu."[166]

Batı'ya karşı Mısır lideri Cemal Abdünnasır'ın arkasındaki güç Sovyetler Birliği'ydi. Sovyetler Birliği, Orta Doğu'da hegonomik bir unsur olarak var olmak istemiştir. Mısır askerî gücünü arttırmak için Sovyetler Birliği'nden muazzam bir silah satın alma girişiminde bulunmuştur. Süveyş Kanalı'nı millileştirme projesi nedeniyle İsrail'le de arası açılan Mısır, İngiltere ve Fransa'yı da karşısına alarak büyük bir savaşın ortasına kendini atmıştır. Çıkan savaş sonrasında Mısır ağır kayıplar vermiştir. Mısır'da milli politikaları destekleyen Cemal Abdünnasır koltuğunu sağlamlaştırırken İngiltere ise Orta Doğu'daki prestijini kaybetmiştir.

"Bu yıllarda Orta Doğu ve Doğu Akdeniz coğrafyasına ilişkin iki sorun, bölge güç dengesinde rol alan ülkeler arasındaki saflaşmanın iyice belirginleşmesine zemin hazırlıyordu. Kıbrıs ve Süveyş krizleri, Mısır, özellikle 1956 Süveyş Krizi nedeniyle belirgin bir İngiltere-karşıtı politika izlerken, bu tutumuna paralel olarak İngiliz askerlerinin Süveyş bölgesinden olduğu gibi Kıbrıs'tan da çekilmesi gerektiğini savunuyor, Kıbrıs Rum toplumu lideri Başpiskopos Makarios'u bütün uluslararası platformlarda destekliyordu. Mısır'ın bu politikası, bölgedeki İngiliz/NATO etkisinin azalmasına neden olacağı için Sovyetler Birliği tarafından da destekleniyor, bu ülkenin yönlendiriciliği ile Mısır, Çekoslovakya'dan çoğu Sovyetler Birliği yapımı silahlar satın alıyordu."[167]

Sahada ağırlığı azalan İngiltere Orta Doğu'dan yavaş yavaş çekilirken Amerika Birleşik Devletleri, askerî ve ekonomik anlamda diğer ülkeler üzerinde ağırlığını artırmıştır. Komünizm felsefesini tüm dünya ülkelerine egemen kılmayı kendine amaç

[166] M. S. Yücel, a.g.e., ss.100-101.
[167] F. Sönmezoğlu, a.g.e., s.122.

olarak belirleyen Sovyetler Birliği ile serbest pazar ekonomisini benimseyen Amerika Birleşik Devletleri, artık bölgedeki petrolden pay kapma savaşına girişeceklerdir.

1957 yılında açıklanan Eisenhower doktrini, Amerika Birleşik Devletleri'nin Orta Doğu'da gücünü çoğaltma çabalarının bir parçasıdır. Demokrat Parti iktidarı da Truman doktrini ve Marshall yardımlarına benzeyen bu doktrinle içerideki ekonomik sıkışmışlığını aşmak istemiştir. Amerika'nın Orta Doğu'daki planlarına yardımcı olmaya razı olan Demokrat Parti yönetimi, elde edilecek ekonomik yardımla zayıflayan halk desteğini tekrardan kazanmayı ve kamuoyunun beklentilerini karşılamayı umut etmiştir.

"Eisenhower Doktrini, Menderes Hükümeti için 1947 yılında Truman Doktrini'nin açıklanması ile başlayan askerî ve ekonomik yardımın, Türkiye'nin yanı sıra diğer Ortadoğu ülkelerine de genişlemesi olarak değerlendirilebilir. Başbakan Adnan Menderes, söz verilen bu askerî ve ekonomik yardım sayesinde ülke içinde de prestijini arttırmayı ümit ediyordu. Bu dönemde Türkiye ekonomisinin kötü gidişi hükümete güçlükler yaratıyordu. Menderes, yaptığı bir basın toplantısında, Eisenhower Doktrini'nin Ortadoğu'da siyasi istikrarı sağlayacağına inandığını belirtmişti. CHP ise iç siyasi havanın genişlemesine rağmen Eisenhower Doktrini konusunda hükümete destek oldu."[168]

Aslında Amerika Birleşik Devletleri, Sovyetler Birliği'nin Orta Doğu'daki planlarını bozmak için bu askerî ve ekonomik paketi yürürlüğe koyarak bölgenin önemli ülkelerini arkasına almıştır. Türkiye aldığı yardımın etkisiyle Amerika Birleşik Devletleri politikalarının savunucusu olup Orta Doğu'da yaşanan gelişmelere seyirci kalmayarak aktif rol oynamıştır.

"İngiliz-Fransız ortak harekâtının başarısızlığa uğraması ve Sovyetler Birliği'nin bölgedeki gittikçe artan nüfusu, ABD'nin çok acele bir karar vermesini gerektiriyordu. Amerikan Hükümeti, Batı'nın yaşamsal çıkarlarının bu bölgede korunması mecburiyeti olduğu düşüncesindeydi. Bu yöndeki ilk adım Amerikan

[168] M. S. Yücel, a.g.e., s.122.

Başkanı Eisenhower'ın yaptığı öneriydi. Bu öneri daha sonraları Eisenhower Doktrini olarak tanınacaktı."[169]

Demokrat Parti'nin dış politikasında Kıbrıs sorunu da önemli yer tutmaktadır. Demokrat Parti iktidara geldiği zaman Kıbrıs konusunda İngiltere'nin garantör olarak ada üzerindeki politikalarına destek vermiştir. Kıbrıs'ın hukuki ve siyasi konumunu daha çok İngiltere'nin belirlediği çizgide görmüştür.

"Menderes Hükümeti ise bu esnada, İngiltere'nin Kıbrıs'taki siyasetini büyük bir dikkatle takip ederek, Kıbrıs Sorununun çözümünde işbirliği yapmayı düşünüyordu. Çünkü, Türkiye aynı zamanda İngiltere ile Bağdat Paktı'ndaki üyeliği dolayısıyla da, Orta Doğu'daki Sovyet yayılmacılığını önlemek için bölgedeki olaylarla haşır neşir olmuştu. Türkiye için, Kıbrıs Sorunu nedeniyle İngiltere ile ilişkilerinin kötüleşmesi ileride hiç de hoş olmayan sonuçlar doğurabilirdi. İngiltere ile işbirliği aynı zamanda stratejik açıdan da arzu edilebilir bir durumdu. Bu ortak güvenlik çıkarları nedeniyle her iki hükümette Yunan hükümetinin karşısında, Ada'da her ne pahasına olursa olsun statükonun değişmemesi gerektiği talepleriyle geliyorlardı."[170]

Yunanistan'ın zaman zaman Kıbrıs'la ilgili çıkışları iktidarı rahatsız etmiştir. Yunanistan'ın Enosis düşüncesini dile getirişi hem Türk kamuoyunda hem de Demokrat Parti'de tepkiyle karşılanmıştır. Yurdun dört bir yanında Yunanistan'ın bu haddini aşan tutumu protesto edilmiştir. İngiltere'nin de çoğu zaman Kıbrıs Rumlarının isteklerini destekleyen politikalara heveskâr yaklaşımı Türkiye'nin İngiltere ile arasını açmıştır.

"Böylece Demokrat Parti, Kıbrıs meselesinin İngiltere'nin bir sorunu olduğu şeklindeki yıllardır sürdürdüğü yaklaşımını bırakmış ve İngiltere'nin hükümranlık hakkından ancak ve yalnız Türkiye lehine vazgeçebileceğini savunmaya başlamıştır.

[169] H. Bağcı, a.g.e., s.84.
[170] H. Bağcı, a.g.e., s.118.

Bu dönemde Türkiye'nin ada üzerinde hayati önem taşıyan haklara sahip olduğu da önemle vurgulanmıştır."[171]

Kıbrıslı Rumların EOKA gibi örgütler kurarak Türkler üzerinde şiddete başvurmaları bu dönemde ilişkileri germiştir. Türkiye ise Kıbrıslı Türkleri organize ederek bu tür eylemlerin önüne geçmek için çaba göstermiştir.

"Ağustos 1954'de, Kıbrıs sorunu gündeme gelmişti. Yunanistan, adayı ilhak için Birleşmiş Milletler'e başvurmuş, ayrıca yaptığı mitinglerle de konuyla ilgili ülke içinde kamuoyu oluşturmuştu. Birleşmiş Milletler bünyesinde de davasının desteklenmesi için, İsrail yüzünden ilişkilerimizin bir süredir gergin olduğu Arap ülkelerine yanaşmıştı. Türkiye ise Kıbrıs konusunda çok duyarlı idi. Adanın Yunanistan'a terk edilmesine seyirci kalmak mümkün değildi."[172]

Türkiye, Yunanistan'ın ve Kıbrıslı Rumların Enosis tezine karşılık Taksim tezini ileri sürmüş, özetle iki tarafın eşit statüde temsil edileceği bir ada yönetimi biçimini savunmuştur.

"Önce 1958'de Zürih'te, sonra da 1959'da Londra'da yapılan müzakerelerin sonunda bir anlaşmaya varıldı. Buna göre Kıbrıs bağımsız bir cumhuriyet olacaktı. Bu Cumhuriyet'in bağımsızlığı, toprak bütünlüğü ve anayasal düzeni Yunanistan, İngiltere ve Türkiye tarafından garanti ediliyordu. Bu anlaşma şartlarına göre üç ülke güvenceleri ortaklaşa destekleyip sürdürecekler, birlikte hareket edemedikleri takdirde, garantör ülkelerden her biri tek taraflı olarak eyleme geçebilecekti."[173]

Demokrat Parti iktidarı, adanın Yunanistan'a ve Kıbrıslı Rumlara bırakılmasına seyirci kalmayarak İngiltere'nin de dahil olduğu Zürih ve Londra Antlaşmaları ile egemenlik ve garanti hakları bakımından özel yapıya sahip bir Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasını sağlamıştır.

---

[171] Esra Sarıkoyuncu Değerli, "Demokrat Parti Döneminde Türkiye'nin Kıbrıs Politikası", **Gazi Akademik Bakış Dergisi,** Sayı:11, Aralık 2012, s.98.
[172] M. S. Yücel, a.g.e., s.109.
[173] E. J. Zürcher, a.g.e., s.346.

2.3. Demokrat Parti Döneminde Basın ile İlgili Yasal Düzenlemeler

CHP'nin yirmi yedi yıllık tek parti iktidarında toplumun bir kesimi ekonomik ve toplumsal koşullarını iyileştirirken diğer kesimi ise refah seviyesini artıramadığı gibi özgürlükler konusunda da kendini baskı altında hissetmiştir. 2. Dünya Savaşı'nda batı cephesinin galip gelmesi dünya genelinde demokrasi beklentilerinin de gün yüzüne çıkmasını sağlamıştır. Türkiye de 2. Dünya Savaşı sonrası yönünü Batı'ya çevirmiştir. Batılı müttefiklerle kurulan ilişki demokratik yönetime kayışı hızlandırmıştır. Halkın yaşam standartlarında her geçen gün geriye gidiş ve dünya koşullarının zorlamaları iktidar sahiplerini değişime mecbur bırakmıştır.

Türkiye Kurtuluş Savaşı'nın önemli komutanlarından İsmet İnönü'nün liderliğindeki tek parti iktidarının başındaki CHP'nin katkılarıyla çok partili sisteme geçiş yapmıştır. CHP'nin içerisinde aktif siyaset yapan ancak parti yönetimiyle ters düşen bazı milletvekilleri partiden ayrılarak yeni arayışlara yönelmişlerdir. Hem Atatürk'ün hem de İsmet İnönü'nün silah arkadaşı Celal Bayar ve uzun yıllar CHP'de siyaset yapmış, Aydın ilinin nüfuzlu ailelerinden toprak ağası Adnan Menderes'in öncülüğünde Demokrat Parti Türk siyasal yaşamına adım atmıştır. Demokrat Parti, Adnan Menderes'in liderliğinde Türkiye'yi tek parti iktidarının hegemonyasından kurtarma amacıyla sahneye çıkmıştır. Askerî vesayetin ve bürokrasinin egemenliğine vurgu yaparak "Yeter Söz Milletin" sloganıyla halkın dikkatini üzerine çekmiştir. Kısa sürede ülkenin dört bir yanında büyük ilgiyle karşılanan Demokrat Parti; çiftçisinden işçisine, yaşlısından gencine pek çok kesmin umut kapısı olmuştur.

2. Dünya Savaşı'nın dünya genelinde getirdiği ekonomik zorluklar Türkiye'ye de yansımış ve içeride bunu art niyetle kullanan karaborsacıların çoğalması, hayat pahalılığı halkı tek parti iktidarından uzaklaştırmıştır. Aslında Demokrat Parti yeni bir düzen ortaya koymamıştır. Hedef; Amerika'nın dünya genelinde öncülüğünü yaptığı serbest pazar ekonomisini uygulamak, özgürlükleri arttırmak ve tarımda makineleşmeyi sağlamaktır. Devletin ekonominin üstündeki gölgesini kaldırmak, serbest girişimi teşvik etmek amaçlanmıştır. Bu planlar doğrultusunda hareket eden Demokrat Parti basın çalışanları tarafından da coşkuyla karşılanmıştır. Tek parti

iktidarının baskılarından bunalan gazeteciler, Demokrat Parti'ye destek çıkarak onun iktidara gelişine yazılarıyla katkı sunmuşlardır.

"Cumhuriyet gazetesi sahibi/yazarı Nadir Nadi bile erken olduğunu düşünmesine rağmen çok partili hayata geçişi ve DP'yi destekleyecektir. Ahmet Emin Yalman'ın Vatan gazetesi ise neredeyse genç DP'nin sözcüsü gibidir. DP'nin değişim ve özgürlük vaatleri, gazetecilere gösterdiği yakın ilgi-örneğin DP liderleri genç muhabirleri bile arabalarına alıp beraber seyahat etmektedirler-CHP'nin küçümseyici tavırları ile birleştiğinde bu partiye yönelik sempatiyi artırmış, parti birçok yazar ve gazetecinin umudu haline gelmiştir." [174]

CHP yönetimi, iktidarının son yıllarında ekonomik ve toplumsal sorunları gazetelerine taşıyarak haber yapan ve köşe yazılarında bu aksaklıkları anlatan gazeteciler hakkında suç duyurusunda bulunarak onları korkutup sindirmeye çalışmıştır. Bu yüzden Demokrat Parti gazetecilere daha özgürlükçü ortamın sağlanabileceği vaadinde bulunmuştur. Muhalif gazeteciler bile iktidar öncesi Demokrat Parti'nin sunduğu idealleri destekleyen tutum sergilemişlerdir.

CHP döneminde basın özgürlüğünde yaşanan sıkıntılar, gazetecilerin Demokrat Parti'den beklentilerini arttırmıştır. CHP'yi destekleyen gazeteciler bile Demokrat Parti'nin iktidara gelmesiyle basının özgürlüğe kavuşacağını umut etmişlerdir. [175]

"Demokrat Parti iktidara geldikten sonra hükümetle basın arasında yakın ilişkiler kurmuştur. Kuruluş günlerinde basın bürolarına sık sık uğrayan, basının her türlü baskıdan uzak özgür bir ortamda çalışması gerektiğini belirterek, geleceğe yönelik vaadlerde bulunan Demokrat Partili liderler, özellikle Menderes ile gazeteciler arasında bir balayı dönemi yaşanmaktadır."[176]

---

[174] T. Demirel, a.g.e., s.200.
[175] H. Topuz, **II. Mahmut'tan…,** s.192.
[176] Adem Ayten, **Türkiye'de Basın ve Rejimi (Cumhuriyet Dönemi Basın İktidar İlişkisi ve Basın Rejimleri),** İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2011, s.79.

Basının sorunlarının çözüleceği konusunda Demokrat Parti'yi icraatçı gören basın emekçileri, yazılarıyla onu toplum nezdinde ön plana çıkartmışlardır. CHP'nin yanında yıllarca saf tutmuş muhalif kalemler, Demokrat Parti'yle ülkenin kurumlarının daha demokratik yapıya kavuşacağını düşünmüşlerdir.

2.3.1. 5680 Sayılı Basın Kanunu'nun Getirdiği Değişiklikler

Demokrat Parti yöneticileri, tek parti iktidarının baskılarından rahatsızlık duyan basın çalışanlarının düşüncelerini daha özgürce ifade edebilmeleri için basın kanununda düzenlemeler yapacaklarını seçim öncesi dile getirmişlerdir. İktidara gelir gelmez de bu doğrultuda çalışmalarını sürdürmüşlerdir.

Funda Şenol Cantek'e göre, Demokrat Parti, 1950 seçimlerinde CHP'yi destekleyen basının büyük kısmını arkasına alarak seçimi kazanmıştır. Tek Parti yönetiminin baskısı nedeniyle basının düşünce ve ifade özgürlüğü engellenmiş bunun yanı sıra işsizliğin yol açtığı yoksullaşmayla birlikte halkın geneli CHP iktidarını desteklemekten vazgeçmiştir. Demokrat Parti'nin özgürlük, refah ve eşitlik vadeden seçim propagandası halkın ilgisini çekmiştir. Bu koşullar altında girilen seçimden zaferle çıkan Demokrat Parti'nin ilk çalışmalarından biri basın kanunu yürürlüğe koymak olmuştur.[177]

Demokrat Parti'nin iktidara geliş sürecinde basının büyük desteği olmuştur. Gazetecilerin iktidardan en büyük beklentileri uygulanan basın yasasının değiştirilerek yerine özgürlükçü bir basın kanunun yürürlüğe girmesidir. Demokrat Parti de iktidara gelir gelmez basın kanunundaki eksiklikleri fark ederek yeni bir basın kanunu hazırlamayı amaç edinmiştir.[178]

---

[177] Funda Şenol Cantek, **Ellili Yıllarda Basın,** Ed. Mete Kaan Kaynar, Türkiye'nin 1950'li Yılları, İletişim Yayınları, İstanbul, 2019, s.423.

[178] Naim Arıkanoğlu, **Demokrat Parti İktidarında Hükümet-Basın İlişkileri (1950-1957)** Turgut Özal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2014, s.23.

"Yeter Söz Milletindir" sloganıyla iktidara gelen Demokrat Parti'nin öncelikli faaliyetlerinden biri de basının ve hukuk uzmanlarının görüşleri çerçevesinde basın kanununda değişikliğe gitmesidir.

"Basın Kanunu, hükümet ile basın mensuplarının işbirliği sonucu meydana getirilmişti. Hatta proje İstanbul'da Gazeteciler Cemiyeti tarafından oluşturulmuş, sonra Hükümet temsilcileri ile Gazeteciler Cemiyeti temsilcileri bir araya gelerek bunu gözden geçirmişler ve çok küçük değişikliklerle taslak, Meclise götürülmüş ve oradan da hemen hemen aynen kanunlaştırılarak çıkmıştır."[179]

"Demokrat Parti basın özgürlüğünü sağlayacağını vadettiğinden, tek parti döneminde sürekli baskı altında yaşayan basından geniş destek görmüştü. Yeni Basın Kanunu, daha önceki çalışmalardan yararlanılarak hızla hazırlandı ve 15 Temmuz 1950'de TBMM'de kabul edildi."[180]

1931 yılında yürürlüğe giren, tek parti döneminin otoriterliğini destekleyen, gazetecilerin özgürce fikirlerini yansıtmalarının önünde engel teşkil eden bu kanunun yerine meclisteki milletvekillerinin oy çokluğuyla 15 Temmuz 1950 tarihinde liberal bir kanun olan Basın Kanunu kabul edilmiştir. Bu kanunla birlikte hükümetin basın üzerindeki denetimi azalmıştır. 5680 sayılı Kanun'un basın özgürlüğüne yönelik düzenlemeleri basın camiasında olumlu karşılanmıştır.

"DP'nin iktidara gelmesinde basının önemli desteği olmuştur. Seçim sonuçlarıyla oluşan ortamda basın da yeni yasasına kavuşur. 1950 Temmuz'unda kabul edilen basın yasası Cumhuriyet döneminin ilk basın yasası olan 1931 yasası ve değişikliklerini yürürlükten kaldırmıştır. Yeni yasayla önceki dönemin olumsuz olarak nitelenen düzenlemeleri ortadan kalkar."[181]

Kayıhan İçel de liberalist görüşün basın özgürlüğü alanındaki genel ilkelerine ayrıntılı yer veren 5680 sayılı Basın Kanunu'nun dönemsel yayınlarda izin sistemi yerine beyanname sistemini, idareye tanınan haklarda mühim düzenlemeler

[179] Sulhi Dönmezer ve Köksal Bayraktar, **Basın Hukuku,** Beta Yayınları, İstanbul, 2013, s.173.
[180] A. Kabacalı, **Türk…,** s.230.
[181] Korkmaz Alemdar, **İletişim ve Tarih,** İmge Kitabevi, Ankara, 1996, s.128.

yapmasını, cevap hakkının tercih edilmesinde basın lehinde tavır almasını, yayın yasaklarını minimum düzeye indirmesini ve basında uygulanan cezalar açısından da sübjektif sorumluluk esaslarını gözettiğini belirtmiştir.[182]

"Yasanın kabul edilmesiyle birlikte basın alanında özgürleşme ortamı sağlanarak hükümetin basın üzerindeki baskısı azalmıştır. 5680 sayılı Basın Kanunu'nun basına getirdiği yenilikler şöyledir:

- Gazete ve dergi çıkartmak için hükümetin izin ve ruhsat vermesine ihtiyaç yoktur. Bu konuda bir bildiri vermek yeterlidir.
- "Kötü Ünlü" kişilerin gazetecilik yapmalarını yasaklayan her türlü yoruma elverişli eski hükümler yeni kanuna girememiştir.
- Basın suçlarının yargılanması özel mahkemelerin yetkisine verilmiştir. Böylece gazeteciler yıllarca süren davalardan ve ağır kırtasiyecilik işlemlerinden kurtulmuş olacaklardır.
- Cevap hakkı yeniden düzenlenmiş ve gazetelere gönderilen her çeşit cevap ve düzeltme yazılarının basılmasını önlemek amacıyla mahkemelere bazı yetkiler tanınmıştır.
- Gazete sahipleri cezai sorumluluklardan kurtulmuşlardır. Yani suç sayılan bir yazıdan genellikle yazar ve yazı işleri müdürleri sorumlu tutulmuştur. Gazete sahibinin ancak hukuki ve mali sorumluluğu vardır. Gazete sahipleri bu kanunla hapis cezalarından kurtulmuşlardır."[183]

İlk maddesi "Basın serbesttir" sözü ile başlayan 5680 sayılı Basın Kanunu gazeteciler tarafından dönüm noktası olmuştur. Demokrat Parti iktidarının yürürlüğe koyduğu bu kanun sayesinde özgürleşen basın mensupları hür bir ortamda fikirlerini açıklama imkânına kavuşmuşlardır.

---

[182] Kayıhan İçel, **Kitle Haberleşme Hukuku,** Beta Yayınları, İstanbul, 2001, s.41.
[183] M. Nuri İnuğur, **Türk Basın Tarihi,** Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1992, s.267.

"Hükümet ile basın kuruluşlarının ortak çalışmaları sonucu meydana gelmiş olan kanun, mukayeseli hukuk bakımından, dünyanın en özgürlükçü ve demokrat kanunlarından biri olmak niteliğini göstermekte idi. Kanun, basın özgürlüğüne o derece üstün değer vermek istemişti ki birinci maddesi basın serbesttir ibaresiyle başlamakta idi."[184]

Basın Kanunu'nun bazı maddeleri gazetecilik mesleği açısından önem teşkil etmektedir.

Yasaya göre süreli yayın sahibi veya sorumlu müdür olmak için Türk vatandaşı ve Türkçe okur yazar olmak, yirmi bir yaşını bitirmiş bulunmak, Türkiye'de ikametgâh sahibi olmak, devlet memuru, asker veya ordu mensubu olmamak, medeni haklardan kısıtlı veya kamu hizmetlerinden yasaklı olmamak, yayın tehdidiyle menfaat sağlama, hırsızlık, sahtecilik, dolandırıcılık, inancı kötüye kullanma ve hileli iflas suçlarından biri ile hükümlü olmamak koşulları aranmaktadır. Yabancıların süreli yayın çıkarabilmesi için ise müsaade sistemine ve sorumlu müdürün Türk vatandaşı olması gerekliliği getirilmiştir.[185]

Yasanın 31. Maddesi ise yabancı ülkelerde basılan yayınların Türkiye'ye sokulması veya dağıtılmasını yasaklamak yetkisini Bakanlar Kuruluna vermiştir. Bakanlar Kurulunun bu tür eserleri, önceden dağıtılmış bulundukları takdirde toplamak yetkisi de bulunmaktadır.[186]

Kanun, matbuat vasıtasıyla işlenen suçları ve faillerinin kolaylıkla belirlenmesini mümkün kılabilmek için bazı kurallar da getirmiştir. Her yayında yayın yeri ve yılı ve basımcının, varsa yayıncının adları ve iş yerleri gösterilir; süreli yayınlarda ayrıca basıldığı tarih ile sahibinin ve yazı işlerini fiilen idare eden sorumlu müdürün ve bunlar birden fazla ise idare ettikleri kısım ile birlikte her birinin adları gösterilmek gerekir. Süreli yayını basanın bunun her sayısından ikişer tanesini izleyen

[184] S. Dönmezer ve K. Bayraktar, a.g.e., s.174.
[185] S. Dönmezer ve K. Bayraktar, a.g.e., s.175.
[186] S. Dönmezer ve K. Bayraktar, a.g.e., s.176.

çalışma gününde çıktığı yerin Cumhuriyet Savcısı ile en büyük mülkiye amirine vermeye mecbur kılınmıştır.[187]

Kanunda suç unsuru oluşturan ve ceza gerektiren hükümler de vardır. Kanunun 32. maddesi intihar olayları hakkında haber çerçevesini aşan ve okuyanları etki altında bırakacak nitelikteki ayrıntıların ve olaya ilişkin resimlerin yayımını suç olarak nitelemiştir.[188]

Basın Kanunu'nun içerdiği ikinci basın suçu da kanunen evlenmeleri yasaklanmış kimseler arasındaki cinsel ilişkilerle ilgili haber ve yazıların yayınlanmasıdır.[189] Türk Hukukunda fücur bir suç değildir. Esasen ülkenin adet ve gelenekleri dolayısıyla bu tür fiiller çok az olarak işlenmektedir. Pek nadir olarak işlenen bazı filleri basın önemli haberler arasında vermiş ve bu durum kamuoyunda derin yankılar uyandırmıştır. Sırf kamunun nefretinin sonuçlanması dolayısıyladır ki, kanun koyucu bu tür yayınları suç saymıştır.[190]

Kanun adliyeye ilişkin bazı işlemlerin yayınını da suç saymıştır. Bu arada soruşturmanın gidişi ve mahkemenin kararı ve işlemleri üzerinde etki yapabilecek her türlü yayında bulunulması yasaklanmıştır. Bu hükümlere aykırı hareket edenler bir aydan altı aya kadar hapis 1000 liradan 10000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılmıştır.[191]

Zaman içerisinde 5680 sayılı Basın Kanunu'nda birtakım değişikliklere de gidilmiştir. Bazı dönemlerde yapılan düzenlemeler gazetecilerin basın özgürlüğünü kısıtlamıştır. Türk basınına önemli yenilikler getiren 1950 Basın Yasası, 2004 yılında kabul edilen 5187 sayılı Basın Kanunu'nun kabul edilmesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

[187] S. Dönmezer ve K. Bayraktar, a.g.e., s.180.
[188] Erol Çetin, **Basın Hukuku,** Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, s.118.
[189] Anıl Çeçen, **Düşünce Hukuku,** Doruk Yayınları, Ankara, 1995, s.382.
[190] S. Dönmezer ve K. Bayraktar, a.g.e., s.179.
[191] A. Çeçen, a.g.e., s.382.

2.3.2. 5953 Sayılı Basın İş Kanunu'nun Kabulü ve Gazeteciliğe Etkisi

Gazetecilerle hükümet arasındaki olumlu iletişim başka yeni uygulamaları da beraberinde getirmiştir. 1952 yılında basın çalışanlarıyla işverenleri arasındaki münasebetleri tanzim eden 5953 sayılı Kanun, basınla hükümet arasındaki iyi ilişkilerin sonucunda çıkarılmıştır. Bu kanunla gazeteciler pek çok hak elde etmişlerdir. Türkiye'de bu yasayla beraber kanun koyucunun, gazetecilere önem verdiği görülmüştür. Kanunun yürürlüğe girmesiyle fikir işçileri olarak isimlendirilen gazeteciler iş yaşamında özel bir yasa elde etmişlerdir.

"Basın özgürlüğü ve basın çalışanlarına yönelik düzenlemeler, Demokrat Partinin seçim propagandası arasında yer almıştır. DP iktidarı gelir gelmez basın kanunu ve basın iş kanunu iki yıl içerisinde kanunlaştırılmıştır. Yeni hükümet, özellikle ilk 3,5 yılında gerçekten basında bahar havası yaşatmıştır. Gazete patronlarından gazete cemiyetlerine ve hatta gazetecilere kadar hükümet ile ilişkiler, oldukça olumludur. Gazete cemiyetlerinin Başbakan Adnan Menderes'ten istekleri neredeyse koşulsuz karşılanmıştır."[192]

Gazetecilerin çalışma şartlarını iyileştiren 5953 sayılı Basın İş Kanunu'nun düzenlenmesinde farklı ülkelerdeki mevzuatlar ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

"Bu tasarının hazırlanmasında, gazetecilerin çalışmalarını iş hukuku düzenlemeleri içine alan 1933 tarihli Alman, 1935 tarihli Fransız, 1926 tarihli Yugoslav, 1936 tarihli Çekoslavak, 1934 tarihli Küba, 1937 tarihli Tunus ve 1923 tarihli İtalyan kanunlarından yararlanılmıştır."[193]

Basın İş Kanunu'nun gerekçesi incelendiğinde; Türkiye'de işveren ile çalışanlar arasındaki ilişkinin Borçlar Kanunu ve İş Kanunu hükümlerine göre düzenlendiği fakat çalışanlara yönelik herhangi bir mevzuatın olmadığı, Basın İş

[192] Önder Deniz, **Demokrat Parti Dönemi Basında Sosyal Politika,** Kriter Yayınevi, İstanbul, 2017, s.90.
[193] Müjdat Şakar, **Basın İş Hukuku,** Beta Yayınları, İstanbul, 2002, s.28.

Kanunu ile fikren çalışanların haklarını korumak için kanuni önlemlerin alındığı görülmektedir.

"Kanunun Hükümet Gerekçesinde, iş bu tasarının hazırlanmasında fikren çalışan zümrelerin sosyal ihtiyaçlarını karşılayacak kanuni tedbirlerin alınmasının amaç teşkil ettiği açıklanmaktadır. Bu amaç iledir ki, kanun fikir işçisi ile işveren arasında mukavele mecburiyetini koyan, feshin ihbarı hususunda bir takım emredici hükümler taşıyan gazeteciyi moral ve maddi değerler bakımından işverene karşı koruyan, ona akdi fesih yetkilerini tanıyan bir takım reform teşkil edecek hükümler kabul etmiştir."[194]

"Bunun yanı sıra gazetecilerin sosyal haklarını tanıyan 'Basın Mesleğinde çalışanlarla çalıştıranlar arasındaki münasebetleri düzenleyen 5953 sayılı 13 Haziran 1952 tarihli kanun' da çıkmış ve bu kanunla gazeteciler şunları elde etmişlerdir:

- Sendika kurabilmek
- Sosyal sigortalardan yararlanmak
- İşverenin gazeteci ile yazılı iş anlaşması yapması zorunluluğu
- İş anlaşmasını bozmak isteyen gazete sahibinin gazeteciye kıdemine göre tazminat ödemesi
- Askerlikte, mahkûmiyet ve gazetenin kapanması durumlarında gazeteciye ücret ödenmesi,
- Haftalık tatil, yıllık ücretli izin v.b

Bu kanun o zaman için çok önemli bir aşama olmuştur. Böylece yumuşak bir hava yayılmıştır Babıâli'ye. Gazete sahipleri de, gazeteciler de, Hükümetle iyi geçinme politikası yürütmeye çalışmaktadırlar."[195]

Kanunun getirdiği haklardan yararlanabilecek olanlar ise bir gazete işletmesinde çalışan yazar, muhabir, editör yardımcısı, haber fotoğrafçısı, çevirmen, düzeltmen, ressam, karikatürist, yazı işleri müdürü, sorumlu müdür, yazı işleri

[194] Çetin Özek, "Basın Hukukumuza Göre Fikir İşçileri İle İşverenler Arasındaki Hukuki Münasebet", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası,** Sayı:1, Ağustos 1962, s.61.
[195] H. Topuz, **100…,** ss.106-107.

sekreteri, genel yayın müdürü olarak açıklanmıştır. Kanun, fikir ve sanat işlerinde ücret karşılığı çalışanlara gazeteci denileceğini ifade etmiştir.

"Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun" olarak bilinen 20 Haziran 1952 tarihli kanunun maddelerinde değişiklik yapılarak 10 Ocak 1961'de 212 sayılı Kanun yürürlüğe konmuştur. Bu kanunla gazetecilerin sosyal haklarında iyileşmeler gerçekleşmiştir. 212 sayılı Kanun'un resmi gazetede yayımlanışı nedeniyle her yıl gazeteciler, 10 Ocak gününü "Çalışan Gazeteciler Bayramı" olarak kutlamaktadırlar.

Alemdar ve Uzun'a göre 212 sayılı Kanun'un çıkmaması için çaba gösteren gazete sahipleri, çıktıktan sonra da değiştirilmesi için yoğun mesai harcadılar. Bu yöndeki girişimlerden biri de dokuz gazete patronunun gazetelerini üç gün süreyle çıkarmamalarıdır. Akşam, Cumhuriyet, Dünya, Hürriyet, Milliyet, Tercüman, Vatan, Yeni İstanbul ve Yeni Sabah gazetelerinin sahipleri, 10 Ocak 1961 tarihli gazetelerinde, ortak bildiri yayınlayarak 212 sayılı Kanun'dan duydukları üzüntüyü dile getirerek, gazetelerini üç gün süreyle kapatmaya karar verdiklerini duyurmuşlardır.[196]

"Bağımsız statüye sahip bir Basın İlan Kurumu yasa yoluyla yaratılırken, resmi ilan ve reklamların siyasi amaçlarla tek yanlı kullanımına da önemli ölçüde son verilmiştir. Basında sosyal hakları daha da güvenceye alan çalıştıranlarla ilgili 212 Sayılı Yasa'nın yayımı, büyük gazete sahiplerince üç gün süreli bir protesto gösterisiyle sonuçlanmıştır. Yasa 10 Ocak 1961'de yürürlüğe konulurken, dokuz büyük gazete protesto için yayınına üç gün ara vermiştir. Oysa, gazetecilik mesleğinin profesyonelleşmesinde yeni yasa önemli ölçüde olanaklar sağlamıştır."[197]

10 Ocak günü dokuz patronun bildirisi gazetelerinde yer alırken İstanbul Gazeteciler Sendikası aynı gün bir bildiri yayımlayarak kapanma kararının gazete sahipleri tarafından verildiğini ve bu uygulamaya kesinlikle karşı olduklarını

[196] Korkmaz Alemdar ve Ruhdan Uzun, **Herkes İçin Gazetecilik**, Tanyeri Kitap Yayıncılık, Ankara, 2013, s.258.
[197] A. Gevgili, a.g.e., s.224.

belirtmişlerdir. Sendika, 10 Ocak 1961 günü bir araya gelerek patronların üç günlük boykotu sırasında Basın adlı bir gazete çıkarma kararı almışlardır.

İş yaşamının getirdiği zorluklar altında çalışan gazeteciler, 212 sayılı Kanun sayesinde birçok hak elde etmişlerdir. Bu yasa ile birlikte gazetecilerin hukuki durumu gözden geçirilerek onların sosyal ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmıştır. Gazeteciler açısından çok fazla yenilikçi hükümler getiren 212 sayılı Kanun, basın açısından bir dönüm noktası olmuştur.

"212 sayılı Kanun, üzerinde biraz daha durulmayı hak ediyor. Çünkü hem çalışan ve emekli gazetecilere büyük bir avantaj sağlıyor hem de daha önce ne kadar zor koşullar altında çalıştıklarını gösteriyordu. Bir kere bu Kanun'la, gazetecilere mesleğe girişten itibaren kıdem hakkı tanınıyordu; gazetecinin hayatını kaybetmesi durumunda ailesine de ödeme yapılması öngörülüyordu. Gazeteler kapanırsa çalışanlarına iki aylık ödenek verilecekti; aynı şekilde istifa eden gazeteci de kıdem tazminatı alacaktı. Aylıklar peşin ödenecek, gece çalışanlara haftada iki gün izin verilecekti; kâr eden gazeteler çalışanlarına her yıl bir maaş ikramiye vereceklerdi. Yeni Kanun'a göre iş anlaşmazlıklarını da artık Ticaret Mahkemeleri değil, İş Mahkemeleri çözecekti."[198]

20 Haziran 1952'de Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren kanuna 1961 yılında birçok eklemeler yapılmıştır. Tali hükümler ve para cezalarındaki ücret düzenlemeleriyle ilgili 1963, 1964, 1965, 1971, 1973, 2003 ve 2008 yıllarında bazı değişiklikler yapılarak kanun günümüze kadar ulaşmıştır.[199]

Basın-İş Kanunu ile gazetecilerin çalışma koşulları iyileştirilerek basın çalışanları birçok hak elde etmişlerdir. Bu kanun sayesinde gazetecilerin basında karşılaştığı maddi ve manevi sorunlarının büyük çoğunluğu çözüme kavuşmuştur.

---

[198] F. Şenol Cantek, a.g.e., s.762.

[199] Muzaffer Şahin ve Zakir Avşar, "Basın İş Kanunu, Sorunlar ve Güncelleme Tartışmaları", **Sosyal Güvenlik Dergisi,** Sayı:2, Ekim 2016, s.118.

2.3.3. 6334 Sayılı "Neşir Yoluyla veya Radyo ile İşlenecek Bazı Cürümler Hakkındaki" Kanun'un Yürürlüğe Girmesinin Basına Yansıması

Demokrat Parti ile basın arasındaki olumlu ilişkiler basının iktidara yönelik eleştirilere başlamasıyla bozulmuştur. Basın, Demokrat Parti'nin ekonomideki iyileşmeleri yeterince sağlayamadığına vurgu yaparak Başbakan Adnan Menderes'i başarısız olmakla itham etmiştir. Muhalif basının hedefi konumuna gelen Menderes'le basın arasında gerilimler ortaya çıkmıştır.

"DP'nin vermiş olduğu sözleri yerine getirememesi zaman içinde, ekonomik yaşamın ve hareketliliğin beklenilen düzeye erişememesi, demokratik yaşamın ve hukuk devleti kurallarının hiçe sayılarak ülkede bir takım anti-demokratik uygulamalara gidilmesi, başta basın tarafından olmak üzere, iktidarın eleştirilmesi sonucunu doğurmuştur."[200]

Halk geçim sıkıntısı yaşarken eski dönemlerdeki gibi partizanlık ve kayırmacı uygulamalar, basının Demokrat Parti'ye eleştiri oklarını doğrultması sonucunu doğurmuştur. Hayat pahalılığı, karaborsa ve yolsuzlukların basında haber olması gazetecilerle Menderes'in arasını açmıştır.

"DP ve onun genel başkanı Adnan Menderes iktidarları süresince basından yararlanarak kamuoyunun desteğini kazanmak istemişlerdi. Fakat "demokrasi" bayrağı altında seçimleri kazanmasına rağmen ekonomik ve toplumsal vaatlerini gerçekleştiremeyip, toplumsal kriz yükseldikçe basının muhalefeti de artmıştı. Bunun üzerine Menderes tarihi yanılgılarından birini yaşayarak baskıcı yasal düzenlemeler ve yöntemlerle basını susturma yoluna gitmiş, DP yanlısı basını da resmi ilanlar, kağıt ve arsa tahsisi gibi yöntemlerle desteklemiştir."[201]

---

[200] M. Özgen, **Basının…,** s.37.

[201] Nuran Yıldız, "Demokrat Parti İktidarı (1950-1960) ve Basın", **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi,** Sayı:01, Ocak 1996, s.505.

Menderes, iktidara geldiğinde basının onu her koşulda desteklemesini istemiştir. Ne yazık ki basın Menderes'e muhalif yönünü hatırlatınca ilişkiler farklı bir boyuta evrilmiştir.

"Basının yaşadığı bu değişim ve iktidarın basına ilişkin ilk düzenlemeleri, basın hayatına ilişkin olumlu bir izlenim oluştursa da, o güne dair bazı ayrıntılar, bambaşka bir tabloyu gözler önüne sermekte idi. İktidara geldiği ilk ay içinde yapılan toplantı ve davetlere diğer tüm gazeteleri çağırmasına rağmen, Ulus'u sürekli dışlayan iktidar, gazetenin başyazarı Hüseyin Cahit'i de gazetedeki eleştirileri nedeniyle, BM Filistin Arabulma Komitesi'ndeki Türk Delegeliği'nden almıştır."[202]

Menderes; basına eskisi kadar güvenmemiş, gazetecileri susturmak için neler yapması gerektiğini planlamış, gazete ve gazetecilerin özgürlüğünü kısıtlayıcı kanuni düzenlemeler yapılması için çaba harcamıştır.

"Oysa Menderes gazete sahipleriyle kurduğu dostluk ilişkilerinden dolayı, basında hükümeti ve partisini eleştiren yazıların çıkmaması gerektiği kanısındadır. Çalışan gazetecileri genellikle hor görmüştür. Muhabirler, sekreterler, fıkracılar, gazete fotoğrafçıları ise kendilerini hiç de Başbakan-Patron ilişkileriyle bağlı saymamışlar ve patronların gücü de bunu önlemeye yetmemiştir."[203]

1954 yılında Demokrat Parti'nin seçimlerden başarıyla çıkmasıyla partinin basınla kurduğu dostluk ilişkileri zayıflamış, gazeteciler birtakım suçlamalarla karşılaşmışlardır.

"1954 seçimlerinden sonra muhalif basındaki eleştiriler yoğunlaşırken basın davalarının sayısı da hızla arttı. Özellikle CHP organı Ulus ve Nihat Erim'in çıkardığı Halkçı gazetelerinin yazarlarıyla Metin Toker, Ülkü Arman, Nihat Subaşı, Fethi Giray, Beyhan Cenkçi, Kurtul Altuğ, Yusuf Ziya Ademhan ve daha birçok gazeteci basın suçlarından mahkûm edildiler."[204]

---

[202] Ayşe Elif Emre Kaya, "Demokrat Parti Döneminde Basın-İktidar İlişkileri", **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi,** Sayı:39, Haziran 2010, s.97.
[203] H. Topuz, **II. Mahmut'tan…,** s.195.
[204] A. Kabacalı, **Başlangıçtan…,** s.167.

Taha Akyol, Hürriyet gazetesinde yazdığı "27 Mayıs" başlıklı yazısında Menderes'in 1950'lilerin başında basına sağladığı özgürlüğü 1954 yılında yaptığı düzenlemelerle azalttığını ileri sürmüştür.

"1951'de liberalleştirdiği 'basın kanunu'nu 1954 yılında tekrar Tek Parti dönemindeki gibi otoriter hale getirmiş, Hüseyin Cahit ve Metin Toker gibi gazetecileri hapsettirmişti."[205]

Basında kısıtlamalar yapmayı amaçlayan Menderes ve Demokrat Parti yönetiminin 1954 yılında 6334 sayılı "Neşir Yoluyla veya Radyoyla İşlenecek Cürümler Hakkında" düzenlediği yasa mecliste büyük tartışmalara neden olmuştur. Yasayı Demokrat Parti'yi destekleyen basın onaylarken muhalif basın ise şiddetli bir şekilde eleştirmiştir. Bu yasa sadece basın yoluyla yazılıp çizilenleri değil radyoda söylenenleri de suç kapsamına dahil etmiştir.

"O dönemde Başbakan Menderes, basınla arasını sıcak tutmaya çalışmakta ve böylece eleştiriye uğramaktan kurtulma amacını gütmekteydi. 1954 Yılı DP'nin seçimlerden başarıyla çıkmasının yanı sıra Meclis'e getirdiği 'Neşir yoluyla veya radyo ile işlenecek bazı cürümler hakkında kanun tasarısı' nın da gündeme geldiği bir dönemdir. Büyük tartışmalar sonucunda yürürlüğe giren yasa, gazete ve gazeteciler açısından ağır hükümler taşırken onların mesleki bakımdan rahat çalışmalarını da engeller niteliktedir."[206]

Gazetecilerin rahatça kendilerini ifade etmeleri bu yasayla engellenerek özgürlükçü basın ortamı yasaklı konuma sokulmuştur.

"1954'te 'Neşir Yoluyla ve Radyo ile İşlenecek Bazı Cürümler Hakkında Kanun' la namus, şeref veya haysiyete tecavüz edilmesi, itibar kırıcı yayın yapılması, özel veya aile durumunun rıza alınmadan teşhiri 6 aydan 3 yıla kadar hapis ve 1000 liradan 10 bin liraya kadar para cezası ile cezalandırılabilecekti. Bu suçlar resmi sıfatı olanlara karşı işlendiğinde ceza üçte birden yarıya kadar attırılabilecekti. Ayrıca söz

[205] Taha Akyol, https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/taha-akyol/27-mayis-40849864 (Erişim Tarihi: 08.09.2020)
[206] M. Özgen, **Gazetecinin…,** s.169.

konusu suçların şikayete bağlı olması kaldırılıyor, ancak savcının mağdurun yazılı muvafakatini alması öngörülüyordu."[207]

1954 yılında kabul edilen kanunun uygulanmaya konulmasıyla birlikte Demokrat Parti'nin önde gelenlerinden birini eleştiren bir yazı kaleme alınırsa yazıya konu olan kişi de bundan haberdar olmazsa bunu önlemek için savcılar harekete geçebilecek ve doğrudan soruşturma yapma yetkisine sahip olabileceklerdi. Bu yasa nedeniyle gazetecilere çok sayıda soruşturma açılmıştır.

"Bu maddenin Kanuna girmesinin sebebi şuydu: Gazetenin birinde veya ufak bir taşra gazetesinde DP'nin ileri gelenlerinden birinin itibarını kıracak bir yazı çıkar, itibarı kırılan kişi de bunu görmemiş olabilir. Bunu önlemek için savcılara doğrudan kovuşturma yapma yetkisi ve görevi verilmiştir. Bunun üzerine bütün Türkiye C. Savcıları ve yardımcıları seferber olmuştur. Binlerce kovuşturma yapılmıştır gazetelere karşı; gazetecilerin başına büyük dertler açılmıştır."[208]

Bu yıllarda gazetecilerin ispat hakkı da ellerinden alınmıştır. Gazeteciye öne sürdüğü şeyi ispatlama hakkı verilmemiştir.

"Namus, şeref ve haysiyete tecavüz yasaklandığı gibi itibar kıracak, şöhrete ve servete zarar verebilecek yazılar da yazılamayacaktır. Bir siyasi lideri eleştirirken onun itibarının zedelenmemesi nasıl sağlanacaktır? Bu yeni yasada ispat hakkına da yer yoktu. Bir şahsı veya kurumu suçlayan bir gazeteci iddialarını ispat etme hakkından da yoksun kalacaktır. İşin tuhaf tarafı, bazı gazetecilerin basın özgürlüğünü kısıtlayıcı bu yasayı desteklemeleriydi."[209]

Hükümetle basın arasındaki havayı gerginleştiren bazı olaylar yaşanmıştır. Halkçı gazetesinin başyazarı Hüseyin Cahit Yalçın, 1954 yılında yirmi altı (26) ay hapse mahkûm olmuştur. Epeyce yaşlı olan Yalçın'ın sağlık sorunları göz önüne alınmayarak hapis yatması için Şişli'deki evinden alınarak Üsküdar Cezaevi'ne gönderilmiştir. 1955 yılında basın davaları gittikçe çoğalmıştır. Bedii Faik, Metin

[207] K. Alemdar, a.g.e., s.130.
[208] H. Topuz, **100…,** s.108.
[209] O. Öymen, a.g.e., s.298.

Toker, Cüneyt Arcayürek gibi dönemin ünlü gazetecileri çeşitli basın suçları gerekçe gösterilerek hapis cezasına çarptırılmıştır.

"Hüseyin Cahit Yalçın'ın Halkçı gazetesindeki makalelerinde Başbakana hakaret ettiği gerekçesiyle verilen 26 ay 20 günlük hapis cezası Yargıtay'ca onaylandı. Yalçın, sekseninci yaş gününü hapishanede kutladı. Cezaevinde hastalanan Hüseyin Cahit Yalçın, 27 gün sonra olağanüstü önlemlerle hastaneye kaldırıldı. Yurt içinden ve dışından gelen büyük baskılar sonucu, 108 gün sonra Cumhurbaşkanı Celal Bayar, yasanın verdiği yetkiye dayanarak hapis cezasını kaldırdı. Menderes de Halkçı gazetesine açtığı, toplamı 100 bin lirayı bulan tazminat davalarından vazgeçti."[210]

Gazetecilere yönelik baskılar sürerken 6-7 Eylül 1955 yılında Atatürk'ün Selanik'teki doğduğu eve saldırılar olduğu yönünde bazı gazetelerde haberler çıkmıştır. Bu gazetelerden biri olan İstanbul Ekspres gazetesi yaptığı haberle halkı şiddetli bir şekilde kışkırtmıştır.

Atatürk'ün evinin Rumlar tarafından bombalandığı haberini alan binlerce vatandaş Rumlara ait iş yerlerine zarar vermiştir. Yüzlerce dükkân yağmalanmış, işletilmez duruma getirilmiştir. Sokaklar yangın yerine dönmüş, mezarlıklara saldırılar yapılmıştır. Sabahın ilk ışıklarına doğru sıkıyönetim ilan edilmiştir. Suçlu kısa sürede ilan edilmiştir: Olayların bu aşamaya gelmesine sebebiyet veren suçlu basındır. Sıkıyönetim komutanlığına göre olayların bu kadar büyümesinde basın çok etkin role sahiptir.

"Kıbrıs sorunu yeni yeni alevlenmiştir o dönemde, Yunanlılarla aramız gergindir. İşte bu sıralarda Selanik'te Atatürk'ün doğduğu eve saldırılar olduğu yolunda bir haber çıkartılır. Öğleden sonraları çıkan İstanbul Ekspress gazetesi bunu büyük manşetlerle, kışkırtıcı biçimde yayınlar. İçişleri Bakanlığı bu konuda bir gösteri düzenlemesi için birtakım yollara başvurmuştur. Halk Taksim alanına toplanır. Coşkunluklar başlar. Vilayet ve Polis ipin ucunu kaçırmıştır artık. Beyoğlu'nda,

[210] A. Kabacalı, **Başlangıçtan…,** s.168.

Galata'da, Harbiye'de, Şişli'de Rumlara ait ne kadar mağaza ve dükkân varsa vitrinleri parçalanır, mallar sokaklara dökülür, yağma edilir. Mezarlıklara saldırılar olur."[211]

İkinci suçlu grup olarak komünistler gösterilerek onların Türkiye'nin dışarıdaki itibarını zedelemek için harekete geçtikleri ileri sürülmüştür. Olayların arka planında komünistlerin olduğu öne sürülerek sol düşünce etrafında toplanan sıradan vatandaşlar, gazeteciler, akademisyenler susturulmaya çalışılmıştır.

"İkinci Dünya Savaşı ertesinde, Soğuk Savaş yıllarında tüm dünyayı olduğu gibi, Türkiye'yi de etkilemektedir. Yazarlar, gazeteciler, siyasetçiler, üniversite hocaları başta olmak üzere birçok kişi bu düşmanlığın hedefi olmuştur. Günümüzde de örneklerini gördüğümüz üzere, solculukla komünistlik eşdeğerde bulunduğundan, herhangi bir sol faaliyette yer alan ve eşitlik, özgürlük, enternasyonalizmden bahseden biri kendini mahkemede bulabilmekteydi. İhbarcılık mekanizması iyi işlemekte, birinin ayağını kaydırmak için onun komünist olduğuna dair şüphe yaratmak yeterli olmaktaydı."[212]

10 Eylül günü Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Nurettin Aknoz, bir basın toplantısı düzenleyerek basına bazı yasaklar koyduğunu ilan etmiştir.

"Halkı heyecanlandıracak haberlerin yayımlanması yasaktır. Meclis'teki görüşmeler halkı heyecanlandırabilirse yazılmayacaktır.

Hükümeti tenkid etmek yasaktır.

Hükümetin çalışmalarını etkileyecek biçimde yazılar yasaktır.

Sıkıyönetimin çalışmalarıyla ilgili haberler yasaktır.

NATO devletleriyle ilgili haberler yasaktır.

Darlık, kıtlık ve yokluk haberleri yazılmayacaktır (Örneğin ekmek almak için fırınların önünde sıra bekleyenlerin resmini koyamazsınız)

---

[211] H. Topuz, **II. Mahmut'tan…,** s.198.
[212] F. Şenol Cantek, a.g.e., s.130.

6 Eylül olaylarını komünistlerden başkasının yaptığı yolunda yazı ve yorumlar yasaktır.

6 Eylül olayları ile ilgili haber ve resimler yasaktır.

Magazin sayfalarında da halkı heyecanlandıracak resim ve yazılar yasaktır. Çıplak kadın resmi basmak da yasaktır."[213]

Dokuz aylık süren sıkıyönetim 7 Haziran 1956 tarihinde kaldırıldığında iki kanun tasarısı daha görüşülmüştür. 1954 yılında çıkarılan 6334 sayılı "Neşir Yoluyla veya Radyo İle İşlenecek Bazı Cürümler Hakkındaki Kanun" 1956 yılında 6732 sayılı Kanun ile değişikliğe uğrayarak "Neşir Yoluyla veya Radyo ile Yahut Toplantılarda İşlenen Bazı Cürümler Hakkında Kanun" adını alarak basın özgürlüğünün daha da daraltılmasına neden olmuştur. 6732 sayılı Kanun'a göre şu düzenlemeler yapılmıştır:

- Namus, şeref, itibar veya haysiyete tecavüz edilmesi veya hakarette bulunulması.
- İtibar kıracak veya şöhret, meslek veya servete zarar verebilecek bir hususun ifade edilmesi.
- Rıza hilafına hususi veya ailevi ahvalin ifşa edilmesi veya teşhir olunması.
- Yukarıdaki hal ve suretlerle tecavüz, hakaret, isnat, ifşa veya teşhire maruz bırakılacağından bahsile tehditte bulunulması.
- Kanunda tasrih edilen haller haricinde resmi sıfat haiz olanlar küçük düşürmeyi hedef tutan veya bunlar aleyhine istihkâr veya istihfaf hissi telkin edebilecek yahut müphem ve suizan davet eyleyebilecek mahiyette neşriyatta bulunulması…

[213] A. Kabacalı, **Türk…,** s.246.

Gazetecilerin bu suçlamaları işlemeleri halinde 1 yıldan 3 yıla kadar hapis ve 3.000 liradan 10.000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılmaları uygun görülmüştür.[214]

Ayrıca bu yıl içerisinde çıkarılan 6733 sayılı Kanun ile 5680 sayılı Basın Kanunu'nun bazı maddeleri değiştirilmiş, kamuoyunu aydınlatma görevini üstlenen gazetecilerin basın özgürlüğü sınırlandırılmıştır. Basın çalışanları yazılarında yer alan pek çok ifadenin önünde engel teşkil eden bu yenilikleri olumsuz olarak nitelendirmişlerdir.

"Sorumlu müdür olabilmek için en az lise mezunu olmak veya bu derece tahsili bulunduğu resmen kanıtlanmak koşulu eklenmişti. Mesul müdür olmaya engel olan mahkumiyetlere, altı aydan fazla hapis, suç uydurma, resmi mercileri kandırma, iftira, yalan şahitlik ve yalan yere yemin, müstehcen ve hayasızca neşriyat, fuhşiyata tahrik suçlarından mahkumiyetler eklenmişti. Geçici olarak kamu hizmetlerinden yasaklılık, kolluk gözetimi altında bulundurulma veya sürgün cezasına mahkumiyet bu ceza ve tedbirlerin infaz edilmiş olması gerekiyordu."[215]

Yasanın bazı maddeleri demokrasinin özgürlük anlayışından uzak bir şekilde değiştirilmiş ve basın emekçilerini de bu düzenlemelere uymaları için zorunlu tutmuştur.

"Aynı yasaya göre; süreli yayının yazarı, sorumlu müdürü sahibi ve dağıtıcısı da suç aracı yayından sorumlu tutmakta; imzasız ya da rumuzlu yazıların açık isimlerinin 24 saat içinde savcılığa bildirilmesi, yanıt ve yalanlama hakkının haber ve olayın yayınlanmasının hemen ertesi günü yayınlanması, gibi zorunluluklar getirilmekte idi."[216]

27 Mayıs 1960 günü Milli Birlik Komitesi'nin silahlı kuvvetler adına yönetime el koymasıyla yeni anayasa çalışmaları başlatılmış ve basının önündeki özgürlükleri kısıtlayıcı kanunlar değiştirilmiştir. 6334 ve 6732 sayılı Kanunlar 12 Ekim 1960'ta 94

[214] M. Albayrak, a.g.e., s.398.
[215] S. Dönmezer ve K. Bayraktar, a.g.e., s.184.
[216] M. Albayrak, a.g.e., s.399.

sayılı Kanun'la kaldırılmıştır. Bu kanun, basına daha özgür bir ortam sağlarken gazetecileri de fikirlerini ileri sürerken baskının korkusundan uzaklaştırmıştır.

"Milli Birlik Komitesi 27 Mayıs1960'ta işbaşına geldiği zaman bir basın sorunu vardı ülkede. Milli Birlikçiler basından büyük destek gördüler. Önemli ve ivedi işlerden sonra basın sorunları ele alındı. Milli Birlik Komitesi ilk önce 'Neşir yoluyla veya Radyo'yla işlenecek cürümler hakkındaki 6334 ve 6732 sayılı kanunları' ele alarak 12 Ekim 1960'ta 94 sayılı kanunla bunları iptal etti. Basın böylece büyük bir korkudan ve baskıdan kurtulmuş oluyordu. Bundan sonra sıra geldi 1950'de kabul edilen Basın Kanunu'ndaki antidemokratik maddelerin kaldırılmasına. Milli Birlik Komitesi, 29 Kasım 1960'ta eski Basın Kanunu'ndaki antidemokratik hükümleri kaldıran bir kanun çıkarttı (143 sayılı kanun)."[217]

Demokrat Parti, bu yasal düzenlemelerle birlikte iktidarına yönelik eleştirileri önlemeye çalışırken diğer yandan muhalefeti susturmayı amaçlamıştır. Ancak Milli Birlik Komitesi'nin yönetime gelmesiyle basının önündeki yasaklar kaldırılarak gazetecilere kendilerini ifade etmeleri için geniş özgürlük ortamı sağlanmıştır.

2.3.4. Demokrat Parti İktidarında Besleme Basının Ortaya Çıkışı ve Basın İlan Kurumu

Demokrat Parti, ekonomik alanda umduğu başarıyı bulamayınca içten gelen tepkileri ve dışarıdan yöneltilen tehditleri engellemek için basını ekonomik açıdan kontrol altına alma girişimlerinde bulunmuştur. Gazetelerin basılması için gerekli gazete kağıtlarının satışı, ilân ve reklam gelirlerinin tek elden dağıtılması için kararnameler düzenlenmiştir. İktidar özel ve resmi ilanların dağıtımında taraflı bir politika izleyerek kendini destekleyen gazeteleri ekonomik yönden fazlasıyla rahatlatmıştır.

Hükümetin icraatlarını eleştiren gazeteler ise mali açıdan zorlanmışlardır. Bu dönemde iktidarın yanlışlarını görmezden gelen, onun yaptığı her şeyi doğru kabul

[217] H. Topuz, **II. Mahmut'tan…,** s.228.

eden bir besleme basın ortaya çıkmıştır. Besleme basın da Demokrat Parti sayesinde resmi ilanlardan yüksek pay alarak kamuoyunu etkileyen bir unsura dönmüştür.

"Bu dönemde gazeteler, yeterli ölçüde özel ilan alamıyor, resmi ilan desteğine gereksinim duyuyorlardı. Resmi ilanların hükümetçe dengesiz, daha doğrusu iktidar partisini destekleyen gazetelerin çıkarı gözetilerek dağıtılması, yine iktidar partisinden yana gazete ve gazetecilere örtülü ödenekten yardımda bulunulması, DP'yi destekleyen besleme basın yaratılması için devlet olanaklarının kötüye kullanılması gibi uygulamalar, sonradan kanıtlarıyla birlikte ortaya konuldu."[218]

Tiraja bakılmaksızın iktidarın yanında saf tutan gazeteler, bunun karşılığında daha çok resmi ilan almışlardır. İktidarın bu uygulamaları Türk basınında "besleme basın" kavramını ortaya çıkarmıştır.

"Öte yandan, Demokrat Parti, Türk basın tarihinin hiçbir döneminde görülmemiş derecede bir besleme basın çığrının da açılmasına zemin hazırlamakla gerçek basının doğumunu önlemiştir. Gazete kapatmalar, ilan kesmeler, tahsis kesmeleri izlemiş, iktidar yanlısı basın tiranlarının gemi azıya almalarına göz yummuştur. Bütün bunlar, yağlı hükümet kuyruğunu kaybetmekten gözü dönmüş başta CHP olmak üzere muhalif basının kinini devleştirmeye yol açmıştır."[219]

Demokrat Parti resmi ilanlarla ilgili düzenlemeyi ilk kez 13 Eylül 1950'de yürürlüğe koymuştur. Gazetelerin resmi ilanlardan faydalanabilmeleri için birtakım zorunluluklar getirilmiştir. Bu mecburiyetlerin başında gazetenin günlük çıkması, rotatifle basılması, tirajı, boyutu göz önüne alınmıştır. Bu işlerin yürütülmesi için de Türk Basın Birliği ve Ortakları Kolektif Şirketi sorumlu tutulmuştur.

1951 yılına gelindiğinde ise resmi ilanların dağıtım işi bakanlığın görevine bırakılmıştır. Demokrat Parti yanlısı basının sayısındaki artış muhalefetin tepkisini çekmiştir. Bu uygulamanın yürürlüğe girmesinden önce yayımlanan gazetelerde ilanların verilmesinde iç ve dış haberlere ağırlık verenlerin ilk sıralarda yer alacağı

[218] Alpay Kabacalı, **Türkiye'de Matbaa Basın ve Yayın,** Literatürk Yayınları, İstanbul, 2000, s.216.
[219] Fuat Süreyya Oral, **Türk Basın Tarihi,** Doğuş Matbaacılık, Ankara, 1968, s.194.

ifade edilmiştir. Kararname sonrası yayın yaşamına başlayan gazetelere ilanların dağıtılmasında bakanlığın isteği ön planda tutulmuştur.

"23 Şubat 1952 tarihinde CHP Yozgat Milletvekili Avni Doğan, DP'nin resmi ilânların dağıtımında uyguladığı yöntemi eleştirmiş, resmi ilân bedellerinin iktidara yaranmak isteyen gazetelere bahşedildiğini, iktidarı eleştiren gazetelere de ya hiç bedel verilmediğini ya da göstermelik bedeller verildiğini belirtmiştir. Akabinde söz alan DP Zonguldak Milletvekili Abdurrahman Boyacıgiller, DP'nin önceki iktidarın yapmış olduğu uygulamalardan şikâyet ederken aynı uygulamaları gerçekleştirmiş olmasının, Hükümetin demokratik özgürlüklere karşı taban tabana zıt bir politika izlediğini ve yapılan eleştirilere kulak vermesi gerektiğini belirtmiştir."[220]

11 Kasım 1953'te Demokrat Parti bu konudaki üçüncü çalışmasını tamamlayarak basının hizmetine sunmuştur. Bu uygulamayla bir gazetenin resmi ilandan faydalanması için en az altı (6) aydır yayınlanması koşulu gelmiştir. Bu yıl CHP'nin mal varlıklarına el konulması nedeniyle Ulus gazetesinin yerine çıkan Halkçı gazetesi ilan alamamıştır. Yayım süresi haricinde düzeni sarsıcı, vatandaşlar arasında düşmanlık uyandırmaya çalışan, milli birlik ve beraberliği tehdit eden, müstehcen neşriyat yapan, şantajda bulunan gazetelerin de ilan alması yasaklanmıştır.

Demokrat Parti iktidar olduğu yıllarda gazetecilere örtülü ödenekten para yardımında bulunmuştur. Bu gazetecilerin en önde gelenleri Necip Fazıl Kısakürek, Orhan Seyfi Orhon, Yusuf Ziya Ortaç, Peyami Safa ve Burhan Belge'dir.

"Yine aynı belgeye göre Havadis gazetesi ilk kuruluşunda örtülü ödenekten 55 bin lira, Necip Fazıl Kısakürek de 27 Mayıs'a kadar toplam 147 bin lira almıştır. Kararnamede Orhan Seyfi Orhon'a ve Yusuf Ziya Ortaç'a örtülü ödenekten çeşitli tarihlerde toplam 100 bin liraya yakın para verildiği belirtilmektedir. Peyami Safa da Başbakanlığa çeşitli tarihlerde dilekçeler göndererek yardım istemiştir. Yine aynı

[220] Halil Emre Deniş ve Mehmet Özçağlayan, "Demokrat Parti Döneminde Basın-Siyaset İlişkisi ve Resmi İlânlar ile Besleme Basının Yaratılması", **Kafkas Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, 1.Ulusal Siyaset Bilimi ve Kongresi Bildiri Kitabı,** Kars, 2020, s.2.

belgeye göre örtülü ödenekten ajans ve gazetelere toplam 723.809 lira dağıtılmıştır."[221]

Gazetelerin iktidara yakınlık ve uzaklık ilişkisi sadece verilen ilanların miktarına yansımamış, onların kağıt ve makine ihtiyaçlarını karşılamada sağlanan maddi koşullara da etki etmiştir. Demokrat Parti iktidarı tarafından desteklenen bazı gazetelerin bu süreçte şartları oldukça iyileşmiştir.

Alemdar, ilan ve reklam konusunda Demokrat Parti'nin takındığı politikaları yansıtmak için 1950-1959 yılları arasında bazı gazetelerin almış oldukları resmi ilan ve reklam miktarlarını şu şekilde ortaya koymuştur:[222]

Zafer-Zafer Akşam Postası	7.114.330
Cumhuriyet	2.653.704
Hürriyet	2.269.643
Milliyet	2.271.437
Son Posta	2.145.394
Yeni İstanbul	1.817.612
Vatan	1.641.145
Havadis	1.146.882
Tercüman	1.139.578
Ankara Telgraf	1.083.296
Hürses	1.021.926
Ulus	930.953
Son Havadis	690.418
Apoveymatini	91.960

[221] H. Topuz, **II. Mahmut'tan…,** s.203.
[222] Alemdar, a.g.e., s.136.

Tabloyu incelediğimizde Demokrat Parti'nin resmi ilan ve dağıtımında kendisini destekleyen gazetelere daha fazla pay verdiği görülmüştür. Demokrat Parti'nin bu taraflı yaklaşımı iktidarda kaldığı süre içerisinde sürmüştür. Basın İlan Kurumu, 27 Mayıs 1960 askerî müdahalesi sonrası 2 Ocak 1961 tarihinde 195 sayılı Kanun'la kurulmuştur.

"Resmi ilan dağıtımındaki sorunları çözmek amacıyla 1961 yılında Basın İlan Kurumu kurulmuştur. Bu Kurum, resmi ilan ve reklam dağıtımını günümüzde de yürüten yetkili kurumdur. Kurum, 36 kişilik bir Genel Kurul ile 7 kişilik Yönetim Kurulu'ndan oluşmaktadır. 36 kişi 12'şer kişilik üç bölümden oluşmaktadır. 12 üye devlet kurumlarından, 12 üye ilanları yayınlayan gazetelerden, 12 üye de tarafsız kurumlardan seçilmektedir."[223]

Kurum resmi ilan ve reklamların dağıtımında daha adil bir politika izlemiştir. Ancak özel ilanların dağıtımı bu kurumun yetkisinde değildir. Yasada kurumun görevleri şöyle sıralanmıştır:[224]

- Resmi ilanlar ile kamu kurum kuruluşlarına ait reklamların, gazete ve dergilerde yayınlanması
- Gazete ve dergileri, dönemsel veya şikayete bağlı olarak mevzuat ve Basın Ahlak Esasları kapsamında denetlemek
- Gazete ve dergiler ile basın dernek ve sendikalarına beş yıla kadar kredi açmak
- Basında fikir ve beden işçisi olarak çalışanlara vadesi iki yılı geçmemek üzere borç para vermek
- Yardıma muhtaç basın mensupları ile vefat edenlerinin ihtiyaç sahibi ailelerine maddi yardımda bulunmak

[223] Mustafa Şeker, "Yerel Gazeteler ve Resmi İlan", **Selçuk İletişim Dergisi,** Sayı:4, Kasım 2005, s.109.

[224] https://bik.gov.tr/kurumsal/gorevlerimiz/kurumun-gorevleri/ (Erişim Tarihi: 10.05.2021)

Basın İlan Kurumu, yukarıdaki görevlerinin haricinde resmi ilanların dağıtımının düzenlenmesinde gazetelerin ilanlardan eşit pay almalarını sağlamaya çalışmasına rağmen gazete patronları kurumun varlığından endişe duymuşlardır. Akşam, Cumhuriyet, Dünya, Milliyet, Tercüman, Vatan, Yeni Sabah, Hürriyet ve Yeni İstanbul gazetelerinin sahipleri bu kanunları protesto etmek için 10 Ocak 1961'de yayınladıkları bildiriyle üç gün gazete çıkarmayacaklarını belirtmişlerdir.

"Kurumun amacı besleme gazeteciliğe son vermektir. Daha açık bir deyimle, devlet ilanlarının dağıtımında adaletsizliği ve devletin bazı gazeteleri koruyup kollamasını önlemektir. Böyle iyi bir niyetle kurulan bu kurum gazete sahiplerinin büyük tepkilerine neden olmuştur. Gazete patronları bu kuruluşun varlığına karşın 13 Ocak 1961'de şu bildiriyi yayınlamak suretiyle tepkilerini dile getirmişlerdir: İlan ve Reklam Kurumu Kanunu ile, gelecek siyasi iktidarların niyet ve tutumuna göre, basını tam bir köle haline getirmek bu hale razı olmayanları da tasfiye etmek pekala mümkün olacaktır."[225]

Basın İlan Kurumu, Demokrat Parti'nin basın üzerindeki resmi ilan ve reklamlar vasıtasıyla oluşturduğu ekonomik ve siyasi baskıyı önlemiştir. Kurum gazete patronlarının ileri sürdükleri endişeleri boşa çıkararak devlet ilanlarının dağıtımındaki adaletsizliği sona erdirmiştir. Kurumun yasası 1960'lı yıllardan bu zamana kadar birçok değişikliğe uğrayarak günümüze kadar gelmiştir.

[225] M. N. İnuğur, a.g.e., s.373.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
SOĞUK SAVAŞIN TÜRK BASININA ETKİSİ BAĞLAMINDA HÜRRİYET GAZETESİ'NİN 1950-1954 YILLARI ARASINDAKİ 1. SAYFA HABERLERİNİN ÇÖZÜMLENMESİ

Soğuk savaş yıllarının arka planını incelediğimizde basını şekillendirdiği görülmektedir. Soğuk savaş yıllarında "komünizm tehdidi" söylemi ABD tarafından sıkça gündeme getirilmiştir. Bu süreçte Sovyetler Birliği'nin Türkiye'den talepleri ve yaşanan gerginlikler de Türkiye-ABD yakınlaşmasını güçlendiren etmenlerden olmuştur. Çalışmanın amacı, Hürriyet gazetesinin 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki 1. sayfa haberlerini ayrıntılı olarak incelemektir. Çünkü Hürriyet gazetesinin yayın hayatına başladığı yıllar Türkiye'nin Batı Bloku'na katılmak istediği dönemdir. Bu bağlamda 1 Ocak 1950 ve 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki Hürriyet gazetesinin incelenmesinin amacı bu tarihler arasında Demokrat Parti'nin ikinci kez iktidara güçlü bir şekilde gelmesi ve Amerikancı politikaları daha çok desteklemesidir. Bu temel amaç doğrultusunda; seçilen dönemde 1. sayfada yer alan haberlerin Sovyetler Birliği'ne karşı nasıl bir tutum içerisinde kaleme alındıkları incelenecektir. Bunun yanı sıra bu çalışma soğuk savaşın Hürriyet gazetesi üzerindeki etkisini tespit ederek gazetenin haber üretimindeki yaklaşımını irdeleyecektir.

Çalışmada soğuk savaş tarihi içerisinde Türkiye'de antikomünist bakış açısının nasıl oluştuğu, köklerinin hangi olaylara ve dinamiklere dayandığı incelenecektir. Bu bağlamda Sovyetler Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri arasındaki kutuplaşmanın haberler vasıtasıyla nasıl propaganda aracı haline geldiği Hürriyet gazetesi örneği üzerinden ele alınacaktır. Hürriyet gazetesi soğuk savaş döneminde antikomünist söylemi benimsemiş bir gazete olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hürriyet gazetesinin incelendiği yıllar içte Demokrat Parti'nin iktidara geldiği, dışta ise Türkiye'nin Batı Bloku'na katıldığı dönemdir. Bu nedenden dolayı Hürriyet gazetesi, hem soğuk savaş düzeninde Türk basınının durumunu hem de çok partili sisteme geçilmesinden itibaren kitlesel gazeteciliğin Türkiye'deki gelişimini yansıttığından çalışma açısından önem arz etmektedir. Araştırma kapsamında Hürriyet

gazetesinin 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki 1.sayfasında yer alan Sovyetler Birliği ile ilgili haberler incelenecektir. Bu çalışmada gazetenin haberlere yönelik bakış açısını ortaya koyabilmek için içerik çözümlemesi ve Van Dijk'in eleştirel söylem analizi kullanılacaktır.

3.1. Sedat Simavi'nin Gazeteciliğe Girişi ve Hürriyet Gazetesi'nin Kuruluşu

Hürriyet gazetesinin kurucusu Sedat Simavi'nin çocukluğu Samsun'da geçmiştir. Fransızca eğitiminin bir kısmını burada almıştır. Simavi, eğitimine İstanbul'da devam etmiştir. Liseye Saint Joseph Fransız Lisesi'nde başlayan yazar, daha sonra eğitimini Galatasaray Lisesi'nde sürdürmüştür. İlk gençlik yıllarından itibaren Simavi'nin resme, karikatüre ilgisi olmuştur. Ondaki bu çizim merakı Simavi'nin erken yıllarda basın dünyasıyla tanışmasını sağlamıştır.

"Lise öğrencisi olduğu yıllarda çizgi, resim, özellikle karikatür konusunda yetenekleri dolayısıyla bu tür çalışmalara yönelen Sedat Simavi'nin ilk karikatürlerinin yayınlanması, onu basın dünyasına sürüklemiştir. Sergilediği karikatürler, basınla yakın ilişkiler kurmasına sebep olmuş, bu ilişkiler gazete veya dergi çıkarma arzularını kamçılamıştır."[226]

Simavi, basın camiasına karikatür ve mizah dergisi çıkararak girmiştir. Hürriyet gazetesini yayımlamadan önce basın alanında pek çok girişimlerde bulunan Simavi, bu tecrübelerinden istifade ederek günlük bir gazete çıkarmayı hedeflemiştir. Uzun yıllar Hürriyet gazetesinde çeşitli görevlerde bulunmuş; gazeteci Necati Zincirkıran, Türk basınının bugünkü çağdaş duruma gelmesinde Sedat Simavi'nin önemine işaret ederek onu sözünün eri, namuslu, vatansever, ulusal çıkarlara saygılı, güvenilir, milliyetçi, bağımsız, halkçı bir gazeteci ve başyazar olarak tanımlar.[227]

"O günlerde Sedat Simavi günlük bir gazete çıkarmayı planlamaktadır. Çıkaracağı gazeteyi halkın beğenmesi ve tutması için önceden bir isim önerme

[226] M. Nuri İnuğur, **Türk Basınında İz Bırakanlar,** Der Yayınları, İstanbul, 1999, s.219.
[227] Necati Zincirkıran, **Hürriyet ve Simavi İmparatorluğu,** Gençlik Yayınları, İstanbul, 1994, s.17.

kampanyası açmış ve bu suretle daha gazete çıkmadan onun benimsenmesini sağlamak amacıyla kamuoyu yaratma çabalarına girişmiştir. Önerilen isimleri heyecanla inceleyen Sedat Simavi çıkaracağı gazetenin adını çoktan kararlaştırmıştır. Bu gazetenin adı özgürlük ilkesini simgeleyecek olan Hürriyet olacaktır. Sedat Simavi Hürriyet'i çıkardığı zaman çok deneyimli bir gazetecidir. Hürriyet'in 59. İmtiyazı oluşu da bu deneyimin kanıtıdır."[228]

Zamanın en iyi gazetecilerini ve teknisyenlerini bünyesinde toplayan Hürriyet gazetesini kurmak için Sedat Simavi, Ankara'dan deneyimli gazeteci Samih Tiryakioğlu'nu İstanbul'a çağırmıştır. Sedat Simavi ile Hürriyet gazetesinde yıllarca mesai birlikteliği yapmış Samih Tiryakioğlu, gazete kurulmadan önce Simavi ile arasında geçen konuşmayı şöyle anlatmıştır: "Ankara'nın benim için tatsızlaştığı sıralarda bir sıra İstanbul'a gelmiş. O'nu da ziyaret etmiştim. Bir gazete çıkaracağım. Benimle çalışır mısın? dedi. Tereddütsüz çalışırım dedim. Fakat iki sual sordum. Sermaye kimin? Hangi partiyi tutacaksınız? Sermaye benim, dedi. Hiçbir partiyi tutmayacağız. Daha doğrusu hangi parti bu memeleketin hayrına çalışırsa onu tutacağız."[229]

Bu hedefine ulaşmak için Sedat Simavi, 1 Mayıs 1948 tarihine kadar beklemiştir.

"II. Dünya Savaşı'na girmemesine rağmen savaş koşullarının getirdiği yoksunluğu yaşayan ve kapalı ekonomisini canlandırmaya çalışan Türkiye, bir yandan da toplumsal değişimin gerginlikleriyle baş etmeye çalışmaktadır. İşte böyle bir ortamda Hürriyet, 1 Mayıs 1948'de okuyucuyla buluşmuştur."[230]

Hürriyet gazetesi Sedat Simavi'nin uzun yıllar kafasında tasarladığı bir gazetedir. Simavi, Hürriyet gazetesinin hiçbir siyasi oluşumun tarafı olmasını istememiştir. Tarafsızlık ve bağımsızlık ilkesini kendine referans edinen Simavi, gazetenin ilk sayısında hem Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün hem de Muhalefet Lideri

---

[228] M. N. İnuğur, **Türk Basın Tarihi,** s.231.
[229] Muzaffer Gökman, **Sedat Simavi: Hayatı ve Eserleri,** Apa Ofset Basımevi, İstanbul, 1970, s.76.
[230] Şengül Özerkan, **Haber Analizi ve Arşiv İncelemeleriyle Türkiye'de 9 Gazete,** Nobel Yayınları, Ankara, 2009, s.54.

Celal Bayar'ın birer yazısına ve resimlerine yer vermiştir. Simavi, Hürriyet gazetesinin adının yer aldığı başlığının altında "Günlük Müstakil Siyasi Gazete" ibaresini kullanmıştır. Bağımsızlığa vurgu yapılarak okuyucunun ilgisi gazeteye çekilmeye çalışılmıştır.

"Hürriyet gazetesi 1 Mayıs 1948 tarihinde 'Ürdün ve Irak Orduları Filistin'e Girdi' manşetiyle satışa çıkar. Haber Filistin topraklarında İsrail devletini kurmak için savaşan Yahudiler ile Müslüman Araplar arasındaki çatışmayı aktarmaktadır. İlk sayı 6 sayfadan oluşmaktadır. CHP lideri İsmet İnönü ve DP lideri Celal Bayar'ın birer makalesine birinci sayfada yer verilmesi gazetenin yayın politikasını gelecekteki seyrini göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Bu Gazete başlıklı yazısında Sedat Simavi Hürriyet'in yol haritası hakkında bilgi vermektedir. Yazısında gazetenin ismini sık sık büyük harfle yazma gereği hisseden Simavi; özgür bir gazete olduklarını, iktidara ve muhalefete bağlı olmadıklarını, amaçlarının demokrasiyi kökleştirmek olduğunu vurgulamaktadır."[231]

Ancak Sedat Simavi'nin başı Hürriyet gazetesinin kuruluşu sırasında bazı dedikodular yüzünden ağrımıştır. Etkili bazı çevreler, ısrarla Hürriyet gazetesinin Yahudi sermayesi ile kurulduğunu ileri sürmüşlerdir. Bunu öne sürenler Hürriyet gazetesinin basılması için Amerika'dan getirilen matbaa makinesinin Yahudilerin sahibi olduğu Burla Biraderler firması aracılığıyla Türkiye'ye sokulmasını örnek göstermişlerdir. Hürriyet gazetesinin yöneticileri de makinenin parasının kuruşuna kadar Burla Biraderler'e ödendiğini belirterek kendilerini savunmuşlardır. İş o kadar ileriye gitmiştir ki gazeteyi temsilen Ankara'ya gönderilen yazar Bahadır Dülger toplantıda Hürriyet gazetesi adına geldiğini söyleyince devrin bakanı Fuat Sirmen, "Yani Yahudi sermayesiyle çıkan gazetedensin öyle mi?" diye cevap vermiştir.[232] Bakan Fuat Sirmen de bu sözü nedeniyle yaşamının sonuna kadar Hürriyet gazetesinin eleştiri oklarının hedefi olmuştur.

[231] Y. Özkır, a.g.e., ss.72-73.
[232] N. Zincirkıran, a.g.e., s.21.

Simavi, yazılarında halkın sorunlarına değinerek vatandaşa yönelik bir gazete çıkarmayı amaçlamıştır. Gazete amblemini de Türkiye bayrağı olarak seçen Simavi, bayrağın altına da "Türkiye Türklerindir" cümlesini yerleştirmiştir.

"Gazete 100.000 lik tirajla yayına başladığından, yurtta yayılması kolaylaşmıştır. Gazetede ara sıra Sedat Simavi'nin yazdığı az-öz başmakaleler büyük sükse yapmıştır. Gazete bazı sloganlar ortaya koymakla da zamanın yayınları arasında temayüz etmiştir. Birinci sayfanın sol başına (Türk bayrağı altında: Türkiye Türklerindir) resimli kompozisyonunu koymuş, Kıbrıs ve 12 adanın Yunanlılara verilemeyeceğini sık sık ortaya atmış, bu konularda halkın gönlünü kazanmıştır."[233]

Simavi, Gazeteciler Cemiyeti'nin kuruluşunda da yer almıştır. Gazeteciler Cemiyeti başkanlığı görevini yürütürken İstanbul Üniversitesi'nde gazetecilik kursu kurulması için çalışmalar yapmıştır. Basın ile üniversite arasında kurulan iş birliği sayesinde nitelikli kişilerin mesleğe kazandırılması amaçlanmıştır.

"Basın Birliği'nin lağvı üzerine kurulan İstanbul Gazeteciler Cemiyeti'nin ilk reisi O idi. Sıfat ve selâhiyetle mesleğin bütün dertlerine el koymayı bilmiş ve feyizli semerelerini kısmen toplamaya da muvaffak olmuştu. Bu çalışmalar arasında basın mensuplarına birçok hak tanıyan 'sarı kart' da başkanlığı zamanında temin edilmişti."[234]

Türk basınında önemli bir yeri olan Hürriyet gazetesi, Sedat Simavi'nin öncülüğünde birçok yeniliğe imza atmıştır. Türkiye'de çok partili döneme geçiş sancılarının yaşandığı bir dönemde Sedat Simavi ilgi çekici yayıncılık anlayışı izleyerek okurun beğenisini kazanmış ve gazetenin günümüze kadar ulaşmasında çok fazla etkisi olmuştur.

[233] F. S. Oral, a.g.e., s.153.
[234] M. Gökman, a.g.e., s.94.

3.2. Hürriyet Gazetesi'nin 1950-1954 Yıllarındaki Yayın Politikası

Gazete, Türkiye açısından önem arz eden konulara sıklıkla değinmiştir. Kıbrıs konusunu defalarca gündeme getiren Hürriyet adada Türklerin Rumlar tarafından işkence gördüğüne dikkat çekmiştir. Bu haberler yüzünden Sedat Simavi dönemin Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü ile karşı karşıya gelmiştir. Sedat Simavi, Kıbrıs haberleri nedeniyle Köprülü ile anlaşmazlığa düşerek mahkemelik olmuştur. Bu davaların görülmesi sırasında Simavi hastalanmış ve davalar neticelenmeden 11 Aralık 1953'te vefat etmiştir.

"Öyle ki, Kıbrıs meselesindeki ödün vermez tavrı nedeniyle otoritenin şimşeklerini üzerine çekerek ömrünün son günlerinde sanık sandalyesine oturan Simavi, son nefesini vermeden önce bile Kıbrıs'ı sayıklıyordu."[235]

Kıbrıs haberleri milliyetçi duyguları harekete geçirerek gazetenin okur sayısını yükseltmiştir.

"1950 seçimleri sonucunda gerçekleşen iktidar değişikliği de, Türkiye'nin mevcut Kıbrıs politikasını etkilememişti. Yunan'ın sesini her geçen gün yükselterek Enosis dediği o günlerde, Kıbrıs'ın Türk olduğunu, Yunanistan'a devredilemeyeceğini, bir gün sahip değiştirmesi icap ederse Türklere verilmesi gerektiği fikrini kamuoyunun gündemine getiren kişi Sedat Simavi'ydi."[236]

Hürriyet gazetesinin yayın politikasına baktığımızda ana ilke; cumhuriyetin değerlerine bağlı, Batı ile bütünleşmiş, Mustafa Kemal Atatürk'ün çizdiği yolda ilerleyen bir Türkiye isteğidir. Habercilik anlayışını da buna göre şekillendirmiştir. Hürriyet, Türkiye'nin NATO'ya girmesini destekleyen bir yayın çizgisi takip ederek Türkiye'nin Atlantik Paktı'na girişini manşetten duyurmuştur.

"Hürriyet, içerik itibarıyla genel olarak kapitalist Batı kültürünün taşıyıcısı olmuştur. 60'lı yıllardan itibaren burjuva rejimini zora sokan siyasallaşma sürecinde

[235] İrem Barutçu, **Babıâli Tanrıları Simavi Ailesi,** Agora kitaplığı, İstanbul, 2004, s.50.
[236] İ. Barutçu, a.g.e., s.41.

kendisine özgün bir rol atfeden Hürriyet, okuruyla kurduğu diyalogda hep bireycilik, uzlaşmacılık gibi değerlerin üstünlüğünü savunmuş; bunların yanı sıra Soğuk Savaş atmosferinin söz konusu olduğu dönemde, doğallıkla Sovyetler Birliğinde simgeleşen sosyalist düşünceye karşı bir söylemi yeniden üretmiştir."[237]

İkinci Dünya Savaşı sonrası yayın hayatına başlayan Hürriyet gazetesi, yönünü Batı'ya çevirerek sayfalarında komünizmin ülke için tehlikeli bir fikir olduğunu sıklıkla vurgulamıştır. Haberlerini Sovyetler Birliği aleyhinde şekillendiren Hürriyet gazetesi komünizm düşüncesinin ülke topraklarından yok edilmesi gerektiğinin altını çizmiştir. Sovyetler Birliği ile ilgili haber içeriklerinde ve başlıklarda çoğunlukla yoksulluk, baskı ve şiddet gibi temalar işlenmiştir. Türkiye'nin iki kutuplu dünya sistemi içerisinde Sovyetler Birliği'nden uzaklaşarak Batı'nın yani daha çok Amerika'nın müttefikliği yönünde hareket etmesinin doğru olacağı tezi haberlerde ve köşe yazılarında ifade edilmiştir.

"İkinci Dünya Savaşı ertesinde ABD ve Sovyetler Birliği denkleminde şekillenen Soğuk Savaş sürecinin de etkisiyle Komünizm gazete tarafından tehlikeli ve def edilmesi gereken bir düşünce akımı olarak görülmüştür. Türk-Sovyet ilişkilerindeki gerginliğin gazetenin tutumunda etkili olduğu belirtilebilir. Sedat Simavi dönemi Hürriyet gazetesi yayın politikasında komünizm ve dini akımlar eleştirel bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Sedat Simavi yazılarından birinde iki tarz yaklaşımı sapkınlık olarak tanımlamaktadır."[238]

Hürriyet o dönemde Kore Savaşı'nı sayfalarına taşıyarak savaşla ilgili gelişmeleri okurlarına bildirmiştir. İlk başlarda Kore Savaşı'na Türkiye'nin asker göndermesini desteklemeyen gazete, Türkiye'nin NATO'ya dahil edilmesinden sonra asker göndermeye olumlu yaklaşmıştır. Haberlerde Kore'den dönen askerler Türk'ün gücünü dünyaya gösteren kahraman Mehmetçikler olarak anlatılmıştır. Askerlerin Kore'de gösterdikleri üstün başarılar fotoğraflı haberlerle okura sunularak gazetenin okur kitlesinin beğenisini kazanması sağlanmıştır. Cepheden gelen haberler okurun heyecanını yükseltmiştir.

---

[237] Gülseren Adaklı, **Türkiye'de Medya Endüstrisi,** Ütopya Yayınları, İstanbul, 2006, s.124.
[238] Y. Özkır, a.g.e., s.88.

"DP'yi iktidara getiren 1950 seçimlerinden önce Hürriyet coşkunlukla DP'yi destekliyordu. Seçimlerden sonra ise CHP'nin üzerine gitmedi ve muhalefetin gelişmesinden yana oldu. O sırada Kore Savaşı çıkmıştı. Hürriyet, hükümetin Meclis'in kararı olmadan Kore'ye asker göndermesini eleştirdi. Hürriyet Atatürk devrimleri konusunda da çok duyarlıydı. Partilerin bu ilkeler çevresinde birleşmelerini ve devrimlerin seçim politikalarına alet edilmemeleri gerektiğini savundu. Türkiye'nin Nato'ya girmesi için büyük bir kampanya düzenledi."[239]

Sedat Simavi'nin 1953 yılında ölmesinden sonra gazetenin yönetimi Haldun Simavi ve Erol Simavi'ye geçmiştir. Amerika'da gazetecilik eğitimi alan Haldun Simavi kardeşiyle anlaşamayınca 1968 yılında gazeteden ayrılarak Rahmi Turan'ın genel yayın yönetmeni olarak atandığı Günaydın gazetesini çıkarmıştır. 1994 yılında Simaviler Hürriyet gazetesini medya dışından gelen Doğan Yayın Holding'e satmışlardır. Aydın Doğan'ın uzun yıllar sahip olduğu Hürriyet 2018 yılında Demirören Holding'e devredilmiştir. Her dönem belirli bir okur kitlesine sahip olan Hürriyet gazetesi, günümüzde de okurlarına kesintisiz olarak habercilik hizmeti vermektedir.

3.3. Hürriyet Gazetesi'nin Basına Getirdiği Yenilikler

Sedat Simavi'nin çıkardığı Hürriyet gazetesi Türk basınına içerik ve teknik anlamda pek çok yenilik kazandırmıştır. Simavi, Hürriyet'in çıkışı ile gazeteciliği edebiyatçıların hâkim olduğu alandan çıkarıp gerçek mesleği gazetecilik olanların faaliyet sahasına dönüştürmüştür. Haberlerde fotoğraf, kısa yazı ve ortalama kültür seviyesindeki okuyucuların anlayabileceği kelimeler tercih edilmiştir.

"Yakın basın tarihimizde en büyük değişim, 1 Mayıs 1948 tarihinde Hürriyet gazetesinin yayımlanmasıyla yaşanmıştır. Hürriyet gazetesinin, bir kitle gazetesi özelliğini taşıması, geniş halk kitlelerine yönelik ilginç haberler vermesi ve bol fotoğraf kullanmasından kaynaklanmıştır."[240]

---

[239] H. Topuz, **II. Mahmut'tan…,** s.214.
[240] Atilla Girgin, **Türkiye'de Yerel Basın,** Der Yayınları, İstanbul, 2009, s.221.

Hürriyet gazetesindeki haberlerde sade, basit bir dil kullanılmıştır. Simavi, Hürriyet imzasıyla yazdığı başyazılarını ise kısa ve rahat okunur bir şekilde kaleme almıştır.

"Dergicilikten gazeteciliğe, sinemadan karikatüre kadar kitle haberleşmesinin hemen her dalında başarı gösteren Sedat Simavi'nin en belirgin özelliği yazılarında daima konuşulan dil kullanmış olması, çoğunluğun sorunlarını dile getirmesi, yazılarını halkın konuştuğu Türkçe ile yazmaya özen göstermesidir. Onun kaleminden çıkan halka dönük, sade bir Türkçe ile yazılmış değişik türdeki kısa başyazıları ile Türk basınında önemli bir çığır açmış ve Sedat Simavi halka dönük gazetesiyle Cumhuriyet dönemi basınında bu çığırın öncüsü olmuştur."[241]

Simavi, haberlerde büyük fotoğraf kullanımına önem vererek haberin okur açısından dikkat çekici olmasını sağlamıştır.

"Fotoğraf, Sedat Simavi için, haberin doğruluğunu gösteren bir kanıttı. O zamanki deyimle 'delil' di. Dergiciliği sırasında da fotoğrafı çekilebilecekken çekilmemiş haberler, röportajlar için, 'Nerede bunun delili, ispatı?' diye sorardı."[242]

Hürriyet gazetesi baskı teknolojisinde modern, hızlı bir makineyle işe başlayarak kısa sürede okurun ilgisini ve beğenisini kazanmıştır.

"Hürriyet'in ilk göze çarpan yanı, kağıdının kalitesi, baskısının güzelliğiydi. O güne dek fotoğrafın bu kadar net, yazının bu kadar temiz basıldığı bir gazete görülmemişti. Sedat Simavi'nin iki yıl önce Amerika'dan sipariş ettiği en son sistem süratli rotatif makinesi daha ilk günden farkını ortaya koymuştu."[243]

Necati Zincirkıran, Hürriyet'in Babıali'ye birçok yenilik getirdiğini belirterek gazetenin basın alanında birçok yeniliğe öncülük yaptığına dikkat çekmiştir.

"Hürriyet, Babıali'ye sadece daktilo ile yazı yazmayı değil pek çok yenilik getirmişti. 1950 yılında fotoğraf nakleden Telefoto makinelerini de ilk kez Türkiye'ye

[241] M. N. İnuğur, **Türk Basın Tarihi,** s.231.
[242] Altan Öymen, **Değişim Yılları**, Doğan Kitap, İstanbul, 2006, s.160.
[243] İ. Barutçu, a.g.e., s.34.

biz getirmiştik. Ankara, İzmir bürolarımıza koymuştuk. Ayrıca elimizde bir de portatif olanı vardı. Onunla dünyanın her yerinden telefon hattından fotoğraf verebiliyorduk."[244]

İyi bir fotoğraf ekibi kurulmuş, spor servisi güçlendirilmiş, Londra Olimpiyatlarına foto muhabirleri gönderilmiştir.

"Hürriyet, olimpiyatları, bir kişiyle izleyecekti. Bir foto muhabiriyle. Usta fotoğrafçı Ali Ersan'la. Ersan'ın haber ve röportaj da yazabilecek birikimi vardı ama, asıl işi fotoğraf çekmekti. Tabii, çektiği fotoğrafları Türkiye'ye en hızlı ve güvenli şekilde ulaştırmanın yollarını da biliyordu. Bunun için İstanbul'daki gazete merkezinde toplantılar yapılmış, çeşitli seçenekler üzerinde planlar oluşturulmuştu. İstanbul'da bir 'Londra ekibi' kurulmuştu. Ekibin işi, Ersan'ın göndereceği fotoğrafları ve yazıları hiç geciktirmeden ele alıp değerlendirmekti."[245]

Londra olimpiyatlarındaki güreşçilerimizin başarıları gazetede haber olunca gazetenin satışları yükselmiştir.

"İlk renkli resim, güreş müsabakalarına ait bir fotoğraftır. Dönemine göre önemli bir gazetecilik atılımı olan bu olay Hürriyet'in tirajını da önemli oranda arttırmıştır. Gazete Londra Olimpiyatları'nda elde ettiği başarının ardından bu uygulamayı devam ettirmiş ve dünyanın birçok yerine muhabirler göndererek haber ve izlenim yazılarına yer vermiştir."[246]

Haber ve köşe yazılarının kısa olarak yer aldığı gazetede politika haberlerinin yanı sıra eğlence, spor, magazin, sağlık, yaşam, çizgi roman gibi bölümlere öncelik de verilmiştir.

"Gazetenin ilk sayfasında dönemin ulusal ve dış politika haberleri ile Sedat Simavi'nin Hürriyet imzası ile yazdığı köşe yazıları ilk sayfada yer almıştır. Gazetede yurt içi, yurt dışı haber, tefrika, yabancı tefrika tercümeleri, fotoroman, köşe yazıları,

[244] N. Zincirkıran, a.g.e., s.33.
[245] A. Öymen, a.g.e., s.232.
[246] Ş. Özerkan, a.g.e., s.60.

foto röportajlar yer almıştır. Gazete bayram, yeni yıl gibi özel günlerde özel ekler de çıkarmıştır."[247]

Hürriyet gazetesi Türk medya tarihinde haberlerin yazımından fotoğrafların kullanımına kadar gazeteciliğe pek çok katkı sunmuştur. Hürriyet'ten önce gazeteler daha çok toplumu modernleştirmenin bir aracı olarak görülmüştür. Hürriyet gazetesi kuruluşundan itibaren bu misyonu üstlenmeyerek popüler gazeteciliği öne almış ve haberlerde yazıdan daha çok fotoğraflara önem vermiştir. Her eğitim seviyesindeki kişinin anlayacağı ortalama bir dil tutturan Hürriyet gazetesi, zamanla okurun tercih ettiği gazeteler arasında ilk sırayı almıştır. Hürriyet kuruluşundan günümüze gelene kadar gazetecilik mesleğinde ilklerin ve yeniliklerin öncüsü olmuştur.

3.4. Hürriyet Gazetesi'nin 1950-1954 Yılları Arasında 1. Sayfa Haberlerinin İçerik Analizi

Soğuk savaş dönemi, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra başlayarak SSCB'nin yıkılması ile bilinen ve dönemin iki süper gücü olan ABD ve Sovyetler Birliği arasında yaşanan siyasi ve askerî gerginlik olarak tanımlanmaktadır. Bu dönemde iki ülke arasında uzay yarışı, teknolojik yarışlar, diğer ülkelere kendi politik görüşleri doğrultusunda sahip olma gibi olaylar yaşanmıştır. ABD ve müttefikleri tarafından NATO, Sovyetler Birliği ve müttefikleri tarafından ise Varşova Paktı kurulmuştur. Bu araştırmanın amacı; 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki Türkiye'nin en büyük kitle gazetelerinden olan Hürriyet gazetesindeki ABD ve SSCB arasındaki güç savaşları olarak bilinen soğuk savaş ile ilgili basılan haber makalelerinin, içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmesidir.

Bu tez çalışmasında incelenen içerikler 1 Ocak 1950 tarihi ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasında yayınlanan haberlerden seçilmiştir. Bunun sebebi 2 Mayıs 1954 yılında seçimlerde Demokrat Parti'nin gücünü iyice arttırması ve Amerikancı bakış açısının Türkiye'nin iç ve dış politikalarında etkinliğinin artmasıdır. Gazetede yapılan

[247] Esra Oğuzhan, **Sedat Simavi'nin Türk Basın ve Basım Faaliyetleri**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2011, s.89.

yayınlar ve haberler bu tarihe kadar daha fazla Amerika tarafından benimsenen politikalar ve Amerika'yı yakın müttefik olarak gören içeriklerden oluşmuştur. Ayrıca bu bağlamda haberler, Sovyetler Birliği'ni negatif gösteren ve eleştiren bir bakış açısıyla kaleme alınmıştır.

3.4.1. Araştırmanın Varsayımları

Bu çalışmada elde edilen sonuçlar aşağıdaki varsayımlar kapsamında değerlendirilmiştir:

1. Hürriyet gazetesinde soğuk savaş ile ilgili olayları ve gelişmeleri konu alan haberlerin çözümlenmesinde kullanılan içerik analizinin güvenilir olduğu varsayılmıştır.
2. Hürriyet gazetesinde sunulan haberler gazetenin kendi yaklaşımları ve politikalarına uygun olarak sunulmuştur.
3. Gazetede yer alan haberler, soğuk savaş ile ilgili politik ve askerî politikalar ile ilgilidir.
4. Basılan haberler basım tarihleri ve haberlerin içeriğine göre farklılık göstermektedir.

3.4.2. Araştırmanın Soruları

Bu tez çalışmanın yapılmasını yönlendiren araştırma soruları aşağıda listelenmiştir:

1. 1950-1954 yılları arasında Hürriyet gazetesinde yayımlanan haberlerde kullanılan metinlerin içerik türleri nelerdir?
2. 1950-1954 yılları arasında Hürriyet gazetesinde yayımlanan haberlerde metnin fiziksel büyüklüğü, haberin tonları ve görsel kullanma biçimleri nasıldır?
3. 1950-1954 yılları arasında Hürriyet gazetesinde yayımlanan haberlerde Sovyetler Birliği'nden ve Ruslardan nasıl bahsedilmektedir?

4. 1950-1954 yılları arasında Hürriyet gazetesinde yayımlanan haberlerin kaynakları, politik ilişkiler ve taraflılık gibi yaklaşımları nasıldır?
5. 1950-1954 yılları arasında Hürriyet gazetesinde yayımlanan haberlerde tarihsellik bağlamındaki bilgiler ve yoğun kullanılan sözcükler nelerdir?
6. 1950-1954 yılları arasında Hürriyet gazetesinde yayımlanan haberlerde ana aktör/özne kimlerdir?

3.4.3. Araştırmanın Yöntemi

Çalışma, tarama modeli olarak bilinen içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Metin çözümlemeleri tarama modeli kapsamında uygulanmıştır. İçerik analizinde dikkat edilen en önemli olgu elde edilen sonuçların tarafsız olarak ifade edilmesidir. Tarama modellerinde incelenen olay, olgu veya temalar bulundukları kendine özgü şartlar ve durumlar bakımından tarafsız veya nesnel olarak açıklanmaya ve tanımlamaya çalışılır.[248] Bu sebepten ele alınan konular öznel olarak değil tarafsız olarak ele alınır ve incelenir.

Tarama modelinde ele alınan örneklem tek başına veya grup olarak ilişkisel şekilde incelenebilir. Tarama modelinde farklı kaynaklar bilgi toplama amacıyla kullanılmaktadır. Makale, yüksek lisans veya doktora tezleri, proje araştırma raporları, kitap ve dergiler, basın yayın organları tarafından yayınlanan çeşitli belgeler, devlet veya özel kurumların arşiv belgeleri, istatistiksel olağan yayınlanan raporlar, internet kaynakları, sözlü veya görüntülü kaynaklar tarama modelinde kullanılan bilgi kaynaklarıdır.

İçerik analizi; farklı bilgi kaynaklarından verileri toplayarak bu verilerin çözümleme yöntemi olarak uygulanması, verileri başlıklar ve amaçlar doğrultusunda özetlemek, standart hale getirmek ve karşılaştırma yöntemi olarak tanımlanabilir. Ayrıca içerik analizi nesnel, sistemli, finansal, sosyolojik, ve psikolojik özellikler taşımaktadır.

[248] Beyhan Akarsu ve Bayram Akarsu, **Bilimsel Araştırma Tasarımı-Nicel, Nitel ve Karma Araştırma Yaklaşımları,** Cinius Yayınları, İstanbul, 2019, s.120.

Berelson içerik analizi yöntemini bilgilerin insanları uyaran gücünü ve özelliklerini dinleyici veya okuyucuya tarafsız olarak sunmak için içerikte bulunan bilgileri tanımlayan ve ilişkisel olarak değerlendiren bir yaklaşım olarak tanımlamıştır.[249] Buna göre içerik analizinin özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Sosyal bilgiler alanına uygulanabilir.
2. Birincil düzeyde iletişimin etkilerinin saptanması için uygundur.
3. Dilin söz dizimsel ve anlam bilim boyutlarına uygulanır.
4. Nesnel ve tarafsız olmalıdır.
5. Sistematik şekilde gerçekleştirilmeli ve sunulmalıdır.
6. Nicel olarak sunulmalıdır.

İçerik analizi ile incelenen veriler, söz dizimsel ve anlamsal olarak incelenmesinden dolayı sosyal bilimlerin farklı disiplinlerinde farklı amaçlar için yaygın şekilde uygulanmaktadır. İletişim alanında içerik analizi; medyada yer alan bilgiler bağlamında eğilimlerin belirlenmesi, medyanın farklı boyutlarını ortaya çıkarılması ve analiz edilmesi, tutum, içerik ve propaganda amacıyla yaratılan söylemlerin analizi, metinlerin anlaşılma seviyelerinin ölçümleri, haberlerin detaylı analizleri, reklamların analizi, siyasi haberlerin ortaya çıkarılması ve analizi olarak da tanımlanabilmektedir. İçerik analizinin medyada yayınlanan bilgiler ile ilgili en önemli eksikliği içerikte yer alan bilgilerin okuyucu veya hedef kitlesi tarafından onaylanma veya anlaşılmasının tespit edilememesidir. Bu sebepten içerik analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular, analizde elde edilen kategoriler ve tanımlar bağlamında değerlendirilmelidir. İçerik analizinin bir diğer eksikliği ise araştırma konusuna ilişkin mesajların incelenmemesidir.

3.4.3.1. Araştırmanın Sınıflandırılması

İçerik analizinin ilk basamağı çalışma amaçları ve hedeflerine göre içerik analizi yapılan metnin veya olayın belirli bağımsız değişkenler bağlamında

[249] Bernard Berelson, **Content Analysis in Communication Research,** 1952, s.22.

değerlendirilmesidir. Böylece araştırma sonuçları zengin şekilde sunulabilir ve sonuçlar bu çerçevede değerlendirilebilir.

Yapılan araştırma kapsamında incelenen haberlerdeki içeriğin kategorilere ayrılması haberde bulunan metinle ve ilgili kodlama cetveli oluşturularak gerçekleştirilmiştir. Aşağıdaki tabloda yer alan kodlama kategorileri biçimsel (sentaks) ve içeriksel (semantik) boyutlarda belirtilmiştir. Haberler biçimsel boyutta metindeki kelime, cümle, ve paragraf açısından ele alınarak incelenmiştir. İçeriksel boyutta ise haberler metin anlamı açısından incelenmiştir. Bu çalışma kapsamında toplanan veriler kategoriler halinde düzenlenerek sınıflandırılmıştır. Bu kapsamda biçimsel ve içeriksel boyutlarda kategoriler (değişkenler) oluşturulmuştur. Kodlama için oluşturulan değişkenler aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 1: Biçimsel ve İçeriksel Kategoriler (Değişkenler)

Biçimsel Değişkenler	İçeriksel Değişkenler
1. Haberin yayımlandığı tarih	1. Haber içeriğin türü
2. Haber kaynağı	2. Haber başlığının tonu
3. Haber metninin sayfadaki konumu (1.sayfa)	3. Sovyetler Birliği ve Ruslardan söz etme biçimi
4. Haberde görsel kullanımı	4. Haber metninin kurulduğu politik ilişki
5. Haberde tarihselliğe gönderme	5. Haberin taraflılığı
6. Haberin fiziksel boyutu	6. Haberde sıkça kullanılan sözcükler
7. Haberde kaynak kullanımı	7. Haberin aktörleri (öznesi)

Yukarıdaki tabloda sunulan bilgilere göre toplam yedi (7) biçimsel değişken ve yedi (7) içeriksel değişken, Hürriyet gazetesinin 1950 ile 1954 yılları arasında112 haberden elde edilen bilgiler ile oluşturulmuştur.

3.4.3.2. Kodlama Cetvelinin Oluşturulması

İçerik analizinin oluşturulmasında öncelikle biçimsel ve içeriksel değişkenlerin gösterildiği kodlama cetveli oluşturulmalıdır. Bu cetvel yukarıdaki tabloda listelendiği gibi her iki boyutta verilerin değerlendirilmesi için oluşturulur. Kodlama cetvelinde bulunan değişkenler içeriklerin incelenmesinde kullanılır. Yapılan analiz sonucunda

elde edilen bulgular istatistiksel analiz yöntemleri ile belirlenir. Bu çalışmada kullanılan değişkenler aşağıda kısaca sunulmuştur:

Biçimsel değişkenlerden birincisi olan haberin yayımlandığı tarih gün/ay/yıl şeklinde sunulmuştur. Ancak daha sonrasında ise sadece yıl olarak belirtilmiş ve analiz bu şekilde gerçekleştirilmiştir. İncelenen haberin gazetede hangi tarihte yayımlandığı belirlenmiş ve kaydedilmiştir. Böylece kronolojik bir ilerleme ortaya çıkarılmıştır.

İkinci biçimsel değişken ise haberin kaynağıdır. Bu kapsamda haberin nereden alındığı ve haber kaynağı belirtilecektir. Bu çalışma bağlamında belirlenen haber kaynakları "yabancı basın, yabancı radyo, gazetenin yurt içi veya yurt dışında muhabirleri ve devlet yetkililerinin açıklamaları"ndan oluşmuştur. Biçimsel olarak haber metninin "gazete sayfasındaki konumu" bir diğer ana değişken olarak belirlenmiştir. Haberler gazetelerin sadece birinci sayfalarından seçilmiştir.

Haberde görsel kullanımı bir diğer biçimsel değişkendir. Haberde görsel kullanımı ile ilgili "fotoğraf kullanımı yok, tek fotoğraf, birden fazla haber kullanılmış, birden fazla fotoğraf kullanılmış" gibi dört alt değişken ile incelenmiştir. Bir diğer biçimsel değişkenler ise "haberde tarihselliğe gönderme (Evet/Hayır)" ve "haberin fiziksel boyutları" olarak belirlenmiştir. Bu alan kısa, orta ve uzun olarak sınıflandırılmıştır. Son biçimsel değişken "haberde kaynak kullanımı"dır. Bu kategorinin alt değişkenleri "birincil kaynaklar, ikincil kaynaklar, kaynak kullanılmamış" olarak belirlenmiştir. Birinci kullanılan içeriksel değişken haberde yer alan içeriğin çeşididir. Haberin türü "metin, metin ve fotoğraf, metin-fotoğraf-harita ve metin-harita-grafik" olarak dört farklı alt boyutta incelenmiştir.

Haber başlığının tonu bir diğer içerik değişkeni olarak belirlenmiştir. Bu değişken "olumlu, olumsuz ve nötr" alt boyutları ile incelenerek kategorize edilmiştir. Ruslardan söz etme biçimleri haber metninin içerisinde Sovyetler Birliği ve Rusların nasıl tanımlandığı ile ilgili bir içerik değişkenidir. Bu kapsamda kullanılan alt boyutlar sırasıyla şunlardır: "komünist, casus/ajan, Ruslar, Moskova, Sovyetler, Rus Hükümeti, Demirperde". Haber metninde yer alan politik ilişki ise içerik değişkenidir. Bu değişkenin alt boyutları "Türkiye-Sovyetler ilişkisi, Türkiye-Rusya, Türkiye-ABD,"

olarak belirlenmiştir. "Haberin aktörleri/özneleri" içeriksel değişken olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda haberde yer alan bilgilerin hangi kavram etrafında şekillendirildiğini belirlenmiştir. Örneğin, Rusya, Türkiye, ABD, Kıbrıs, Stalin, BM/Atlantik Paktı, Almanya/Berlin, Asya/Kore bunlardan en önemlileri olarak listelenmiştir.

İncelenen haberler ayrıca taraflı olup olmadıkları açısından içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu kapsamda haberler "az taraflı, çok taraflı, tarafsız, karşı" olarak sınıflandırılarak analiz edilmiştir. Son olarak haberde sıkça kullanılan sözcükler içerik analizi kapsamında incelenmiştir. Elli iki (52) sözcük bu değişken için alt değişkenler olarak belirlenmiştir. Örneğin bunlardan bazıları şunlardır: Rusya, ABD, Kore, Bolşevik, savaş, asker, korku, isyan, temizlik, Atlantik Paktı, Türkiye, konferans, gemi. Bu kelimelerden en yaygın kullanılanlarına analiz kısmında değinilmiştir.

3.4.3.3. Kodlama Cetvelinin Sınanması ve Güvenilirlik

Kodlama cetvelinde belirlenen değişkenlerin güvenilirliği onları kullanarak elde edilen sonuçlar açısından önemlidir. Bu sebepten dolayı kodlamanın güvenilirliği kodlamayı yapan kişilerin benzer metin için benzer sonuçlar elde etmesi için gereklidir.[250] Yapılan ölçümler sonucunda benzer bulgular elde edilmelidir. İçerik analizinin güvenilirliğini hesaplamak için aşağıdaki metot kullanılmıştır:

Güvenilirlik = $2M / (N_1 + N_2)$ (M: İki kodlayıcı uyumu, N: Birinci ve ikinci kodlayıcılar.

Yukarıdaki formülden elde edilmesi beklenen puan 0-1 arasında olmalıdır ve 1 sonucu en ideal ve en yüksek güvenilirlik puanı olarak kabul edilir. Araştırmacı ve ikinci kodlayıcı, incelenen örneklemden rasgele seçilmiş 112 haberi analiz ederek güvenilirlik katsayısını hesaplamıştır.

Güvenilirlik = $2M / (N_1 + N_2)$, Beklenen Uyum = 1 olarak kabul edilmektedir.

[250] Ümit Atabek, "İçerik Çözümlemesi İletişim Çalışmalarının Olağan Yöntemi", **Medya Metinlerini Çözümlemek,** Siyasal Kitabevi, Ankara, 2007, ss.1-18.

Yukarıdaki formülde belirtilen M iki farklı uzman kodlayıcının uyumunu, N_1 ilk kodlayıcının ve N_2 ise ikinci kodlayıcının gerçekleştirdiği kodlamalar neticesinde elde edilen toplam kodlama puanını ve sonucunu göstermektedir. Belirtilen ifadeler ve verilen bilgiler kapsamında veri analizi için düzenlenen değişkenler araştırmacı hariç iki kodlayıcı tarafından kodlanmış ve incelenmiştir. Sonrasında ise araştırmacı ve iki kodlayıcının örneklem grubundan rasgele seçilen 37 haber incelenmiş ve sonuç olarak aşağıdaki formülde belirtildiği gibi güvenilirlik katsayısı 0,80 olarak hesaplanmıştır. Bir diğer ifade ile analiz için geliştirilen kodlar %83 oranında birbiri ile uyumlu ve güvenilirdir.

Güvenilirlik = 2 * (29) / (37+37) = 0,78

3.4.4. Analiz Sonuçları

Bu bölümde içerik analizi sonucunda elde edilen veriler analiz edilecektir. Yapılan analizler iki başlıkta ele alınacaktır. Bunlar biçimsel ve içeriksel analiz olarak iki kısımda gerçekleştirilecektir. Analiz öncesinde elde edilen verilerin normal dağılım göstermesi ile ilgili "Tek Örneklem Kolmogorov Smirnov Testi" kullanılmış ve değişkenlerin anlamlılık değerlerinin %95 güvenilirlik seviyesinde istatistiksel anlamlılık değeri olan 0.05 katsayısından daha düşük olması nedeniyle parametrik olmayan "Ki-kare Testi" için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmada yer alan veriler parametrik olmadığından çalışmanın evreni hakkında genellenebilir çıkarımlarda bulunamaz ancak sadece varyans analizi yapılarak betimsel analiz için kullanılabilirler.[251] Değişkenlerin bulunduğu farklı tablolarda bulunan değişkenler arasındaki ilişki Ki-kare Testi ile daha detaylı belirlenebilir. Nitel verilerin nicel verileri kapsayacak şekilde nicel veya sayısal verilere dönüştürülmesi ile beraber Ki-kare testi uygulanabilir.[252]

[251] B. Akarsu ve B. Akarsu, a.g.e., s.132.
[252] Mustafa Ergün, **Bilimsel Araştırmalarda Bilgisayarla İstatistik Uygulamaları,** Ocak Yayınları, Ankara, 1995, s.86.

Veri toplama işleminde taranan gazetelerde Rusya ile ilgili toplam 112 habere ulaşılmıştır. İçerik analizi ile incelenen haber kaynakları biçimsel ve içeriksel olarak sunulmuştur. Araştırmamızın temel amacı; incelenen haberlerin yıllara göre farklılık gösterme durumunu ve bunun yanında söz konusu haberlerin sunumunda gazetenin konuya yaklaşımı, bakış açısı ve taraflılığını incelemektir. Bu doğrultuda analizler esnasında her bir değişkenin öncelikle yıllara göre dağılımı incelenmiş, ardından incelenen değişken ile haber başlıklarının tonu ve haberlerin taraflılıkları arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Söz konusu analiz sonuçları maddeler halinde sunulmuştur.

3.4.4.1. Biçimsel Analiz Sonuçları

Haberin Yayımlandığı Tarih

Araştırma kapsamın incelenen haberlerin yayınlanma yıllarına göre dağılımı Tablo 2'de sunulmuştur:

Tablo 2: Haberlerin Yıllara Göre Frekans ve Yüzdeleri

Değişken	Kategori	f	%
Haberin Yayımlandığı Tarih	1950	25	22,32
	1951	27	24,11
	1952	24	21,43
	1953	25	22,32
	1954	11	9,82
	Toplam	**112**	**100.0**

Analiz sonuçlarına göre Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili 1950 yılında 25 adet (%22,32), 1951 yılında 27 adet (%24,11), 1952 yılında 24 adet (%21,43), 1953 yıllında 25 adet (22,32) ve 1954 yılında ise 11 adet (%9,82) haber bulunduğu tespit edilmiştir. Bir diğer ifade ile Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili en çok haber 1951 yılında yayımlanmışken en az haberin ise 1954 yılına ait olduğu görülmektedir. 1954 yılındaki haber sayısının diğer yıllara göre ciddi seviyede düşük olduğu görülmektedir. Bunun nedeni, çalışma kapsamında Demokrat Parti'nin en çok oy alarak ve ikinci sefer seçimi kazanarak en güçlü şekilde iktidara geldiği tarih olan 2 Mayıs 1954 tarihine kadar olan haberlerin ele alınması, bu tarihten sonraki haberlerin ise çalışma

kapsamına dâhil edilmemesidir. 1954 yılının tamamının incelenmesi halinde diğer yıllara yakın bir sayının bulunacağı düşünülmektedir. Sonuç olarak araştırma kapsamında ele alınan haberlerin yıllara göre dengeli bir dağılım gösterdiği ifade edilebilmektedir.

Haberlerin yayımlandığı tarihe göre haberin tonu ve taraflılığının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek maksadıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur:

Tablo 3: Haber Tarihi ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi

Haber Yılı	Haber Başlığının Tonu				Haberin Taraflılığı				
	Nötr	Olumlu	Olumsuz	Toplam	Tarafsız	Az Taraflı	Çok Taraflı	Karşı	Toplam
1950	2	6	17	**25**	2		1	22	**25**
1951	7	6	14	**27**	3	2		22	**27**
1952	1	3	20	**24**	1	1	2	20	**24**
1953	4	5	17	**25**	5	4	3	13	**25**
1954	1	3	7	**11**	1		1	9	**11**
Toplam	**15**	**23**	**74**	**112**	**12**	**7**	**7**	**86**	**112**
Analiz Sonucu	P=0,340; $\chi 2$= 9.0233; sd=8				P=0,179; $\chi 2$= 16.2745; sd=12				

Tablo 3 incelendiğinde; haber başlığının tonuna göre en çok nötr haberin 1951 yılında (N=7), olumlu haberin 1950 ve 1951 yıllarında (N=6), olumsuz haberlerin ise 1952 yılında (N=20) yayımlandığı görülmektedir. Haberin taraflılığına göre ise en çok tarafsız haberin 1953 yılında (N=5), az taraflı haberin 1953 yılında (N=4), çok taraflı haberin 1952(N=2) 1953 yıllarında (N=3) ve karşı taraflı haberlerin ise 1950 ve 1951 yıllarında (N=22) yayımlandığı görülmektedir. Diğer taraftan haberin yayım yılına göre haber başlığının tonu veya haberin taraflılığının farklılık arz etmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Bu sonuçlara göre haber sayılarının yıllara göre dengeli bir dağılım sergilediği ve haber başlığının tonu ile haberlerin taraflılığının yıllara göre anlamlı değişiklik göstermediği ifade edilebilmektedir.

Haber Metninin Sayfadaki Konumu

Biçimsel analizler kapsamında ele alınan değişkenlerden birisi haber metninin sayfadaki konumudur. Haber metinlerinin sayfadaki konumları "alt, orta, üst, tamamı" olmak üzere dört farklı kategoriye ayrılmıştır. Haber metinlerinin sayfadaki konumlarının yıllara göre dağılımı Tablo 4'te sunulmuştur:

Tablo 4: Haber Metninin Sayfadaki Konumu

Değişken: Haber metninin sayfadaki konumu (1.Sayfada)							
Haberin Konumu	**Yıllar**					**Toplam**	**Yüzde**
	1950	**1951**	**1952**	**1953**	**1954**		
Alt	7	6	4	5	3	**25**	**22,32**
Orta	11	11	14	7	3	**46**	**41,07**
Üst	7	10	6	13	5	**41**	**36,61**
Tamamı	0	0	0	0	0	**0**	
Toplam	**25**	**27**	**24**	**25**	**11**	**112**	**100**

(P=0,465; χ^2=11,7566; sd=12)

Tablo 4 incelendiğinde; haber metinlerinin çoğunlukla sayfanın ortasında (%41; N=46) veya üst kısmında %36'sının (N=41) konumlandığı görülmektedir. Sayfanın alt kısmında yer alan haberler toplam haber sayısının %22'sini (N=25) oluşturmaktadır. Bunun yanında haber metinlerinin sayfadaki konumlarının yıllara göre anlamlı farklılık arz etmediği (p>0,05) tespit edilmiştir.

Haber metinlerinin sayfada yer aldıkları konumun haberin tonu ve taraflılığına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek maksadıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur:

Tablo 5: Haber Metninin Sayfadaki Konumu ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi

Haberin Konumu	**Haber Başlığının Tonu**				**Haberin Taraflılığı**				
	Nötr	**Olumlu**	**Olumsuz**	**Toplam**	**Tarafsız**	**Az Taraflı**	**Çok Taraflı**	**Karşı**	**Toplam**
Alt	4	5	16	**25**	3		4	18	**25**
Orta	7	7	32	**45**	5	3	1	37	**46**
Üst	5	11	25	**41**	5	4	2	30	**41**
Tamamı									
Toplam	**16**	**23**	**73**	**112**	**13**	**7**	**7**	**85**	**112**
Analiz Sonucu	P=0,889; χ2= 2.3112; sd=6				P=0,294; χ2= 10.7406; sd=9				

Tablo 5 incelendiğinde; haber başlığının tonuna göre çoğunlukla tarafsız haberlerin sayfanın ortasında (N=7), olumlu haberlerin sayfanın üstünde (N=11), olumsuz haberlerin ise sayfanın ortasında (N=32) yer aldığı görülmektedir. Haberin taraflılığına göre ise çoğunlukla tarafsız haberlerin sayfanın ortası veya üstünde (N=5), az taraflı haberlerin sayfanın üstünde (N=4), çok taraflı haberlerin sayfanın altında (N=4) ve karşı taraflı haberlerin ise sayfanın ortasında (N=37) yer aldığı görülmektedir. Diğer taraftan haber metninin sayfadaki konumunun haber başlığının tonu veya haberin taraflılığına göre farklılık arz etmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Bu sonuçlara göre haber metinlerinin sayfada çoğunlukla orta ve üst kısımlarda yer aldığı ve haber metinlerinin konumlarının yıllara, haber başlığının tonuna veya haberin taraflılığına göre farklılık göstermediği ifade edilebilmektedir. Haber metinlerinin çoğunlukla sayfanın üst ve ortasında olmasının özelde gazetenin, genelde ise kamuoyunun söz konusu haberlere verdiği önemin göstergesi olduğu değerlendirilmektedir. Bunun yanında analiz sonuçlarına göre gazetenin söz konusu haberlere anlamlı bir taraflı tutum göstermediği ve haber sunumunda taraf gözetilse bile gazete tarafından söylemin güçlendirilmesi maksadıyla haberin sayfa üzerindeki konumuna yönelik amaçlı bir eylem sergilenmediği değerlendirilmektedir.

Görsel Kullanımı

Biçimsel analizler kapsamında ele alınan değişkenlerden bir diğeri görsel kullanımıdır. Haberde görsel kullanımı "hiç, tek, birden fazla" olmak üzere üç farklı kategoriye ayrılmıştır. Haberde görsel kullanımının yıllara göre dağılımı Tablo 6'da sunulmuştur:

Tablo 6: Görsel Kullanımı

Değişken: Görsel kullanımı (Okuduğunuz bu gazete haberinde Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili haberlerde nasıl bir görsel kullanımı tercih edilmiştir?)							
Kategori	**Yıllar**					**Toplam**	**Yüzde**
	1950	**1951**	**1952**	**1953**	**1954**		
Fotoğraf kullanımı yok	20	22	19	17	9	**87**	**77,70**
Tek fotoğraf kullanılmış	4	5	5	7	2	**23**	**20,50**
Birden fazla fotoğraf kullanılmış	1	0	0	1	0	**2**	**1,80**
Toplam	**25**	**27**	**24**	**25**	**11**	**112**	**100**

(P=0,627; χ^2=6,1770; sd=8)

Tablo 6 incelendiğinde büyük çoğunluğunda görsel kullanılmadığı (%77; N=87) görülmektedir. Ayrıca toplam 23 haberde (%20) bir fotoğrafa yer verilirken, birden fazla fotoğraf bulunan haber sayısının 2 olduğu (%1,80) görülmektedir. Bunun yanında haber metinlerinin sayfadaki konumlarının yıllara göre anlamlı farklılık arz etmediği (p>0,05) tespit edilmiştir.

Haberde görsel kullanımının haberin tonu ve taraflılığına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek maksadıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 7'de sunulmuştur:

Tablo 7: Görsel Kullanımı ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi

Görsel Kullanımı	**Haber Başlığının Tonu**				**Haberin Taraflılığı**				
	Nötr	**Olumlu**	**Olumsuz**	**Toplam**	**Tarafsız**	**Az Taraflı**	**Çok Taraflı**	**Karşı**	**Toplam**
Fotoğraf kullanımı yok	10	22	55	**87**	9	6	6	66	**87**
Tek fotoğraf kullanılmış	6	1	16	**23**	4	1	1	17	**23**
Birden fazla fotoğraf kullanılmış			2	**2**				2	**2**
Toplam	**16**	**23**	**73**	**112**	**13**	**7**	**7**	**85**	**112**
Analiz Sonucu	P=0,078; χ2= 8.4145; sd=4				P=0,922; χ2= 1.9744; sd=6				

Tablo 7 incelendiğinde bütün durumlarda en yüksek değerin fotoğraf kullanımının olmadığı seçenekte olduğu görülmektedir. Diğer taraftan görsel

kullanımının haber başlığının tonu veya haberin taraflılığına göre farklılık arz etmediği (p>0,05) tespit edilmiştir.

Bu sonuçlara göre; haberlerin büyük çoğunluğunda görsel kullanılmadığı ve haberde görsel kullanımının yıllara, haber başlığının tonuna veya haberin taraflılığına göre farklılık göstermediği ifade edilebilmektedir.

Haber Kaynakları

Biçimsel analizler kapsamında ele alınan değişkenlerden bir diğeri haber kaynaklarıdır. Araştırma kapsamında incelenen haberler kaynaklarına göre beş farklı kategoriye ayrılmıştır. Haber kaynaklarının yıllara göre dağılımı Tablo 8'de sunulmuştur:

Tablo 8: Haber Kaynakları

Değişken: Haber Kaynakları (Okuduğunuz bu gazete haberinde, haber kaynakları aşağıdakilerden hangisidir?)							
Kategori	**Yıllar**					**Toplam**	**Yüzde**
	1950	**1951**	**1952**	**1953**	**1954**		
Haber yabancı basından alınmıştır	21	17	14	23	6	**81**	**72,33**
Haber yabancı radyodan alınmıştır	0	0	1	0	0	**1**	**0,89**
Haber gazetenin yurt içindeki muhabirinden alınmıştır	3	9	5	2	2	**21**	**18,75**
Haber gazetenin yurt dışındaki muhabirinden alınmıştır	0	0	3	0	1	**4**	**3,57**
Haber devlet yetkililerinin açıklamasıdır	1	1	1	0	2	**5**	**4,46**
Toplam	**25**	**27**	**24**	**25**	**11**	**112**	**100,00 %**

(P=0,022; χ^2=29,2334; sd=16)

Tablo 8 incelendiğinde, haberlerin büyük çoğunluğunun BBC ve AP gibi yabancı basından alındığı (%72; N=81) görülmektedir. Gazetenin yurt içi ve yurt dışındaki muhabirlerinden alınan haber sayısı toplam 25 (%22) olarak belirlenmiştir. Son olarak devlet yetkililerinin açıklamasından alınan haber sayısının sadece 5 (%4) olduğu görülmektedir. Bunun yanında haber kaynakları dağılımının anlamlı farklılık arz ettiği de (p<0,05) tespit edilmiştir.

Haber kaynağına göre haberin tonu ve taraflılığının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek maksadıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 9'da sunulmuştur:

Tablo 9: Haber Kaynağı ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi

Haber Kaynağı	Haber Başlığının Tonu				Haberin Taraflılığı				
	Nötr	**Olumlu**	**Olumsuz**	**Toplam**	**Tarafsız**	**Az Taraflı**	**Çok Taraflı**	**Karşı**	**Toplam**
Haber yabancı basından alınmıştır	14	17	51	**82**	11	7	5	59	**82**
Haber yabancı radyodan alınmıştır			0	**0**				0	**0**
Haber gazetenin yurt içindeki muhabirinden alınmıştır	2	5	14	**21**	2		1	18	**21**
Haber gazetenin yurt dışındaki muhabirinden alınmıştır			4	**4**				4	**4**
Haber devlet yetkililerinin açıklamasıdır		1	4	**5**			1	4	**5**
Toplam	**16**	**23**	**73**	**112**	**13**	**7**	**7**	**85**	**112**
Analiz Sonucu	P=0,803; $\chi 2$= 4.5656; sd=8				P=0,746; $\chi 2$= 8.4834; sd=12				

Tablo 9 incelendiğinde; bütün durumlarda en yüksek değerin, haberin yabancı basından alındığı seçenekte olduğu görülmektedir. Diğer taraftan haber kaynağına göre haber başlığının tonu veya haberin taraflılığının farklılık arz etmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Yine de yabancı basından alınan haberlerde haber başlığı tonuna göre olumsuz (N=51) ve haber taraflılığına göre karşı (N=59) nitelikteki haberlerin sayısal çokluğunun dikkat çekici olduğu belirlenebilmektedir.

Bu sonuçlara göre, haberlerin çoğunlukla yabancı basından alındığı ifade edilebilmektedir. Haber kaynaklarının yıllara göre anlamlı farklılık gösterdiği, bunun yanında haber başlığının tonu ve haber taraflılığının ise haber kaynağına göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Anılan yıllar arasında Hürriyet gazetesinde,

çoğunluğu BBC ve AP olmak üzere yabancı basın kaynaklı haberlerin ezici bir hâkimiyeti olduğu belirlenebilmektedir.

Bu durumda anılan dönemde, dünya politikasındaki yüksek hareketlilik seviyesinin ve yeni kurulmuş olan gazetenin yapılanma sürecinin devam etmesinin etkisi olduğu değerlendirilmektedir. Yabancı basından alınan haberlerde haber başlığı tonuna göre "olumsuz" ve haber taraflılığına göre "karşı" nitelikteki haberlerin sayısal çokluğunun ise yabancı medyanın o dönemde Sovyetler Birliği ve Rusya'ya karşı bakış açısına yönelik emareler taşıdığı düşünülmektedir.

Haberde Kaynak Kullanımı

Biçimsel analizler kapsamında ele alınan değişkenlerden bir diğeri haberde kaynak kullanımıdır. Araştırma kapsamında incelenen haberler kullanılan kaynağa göre "kaynak kullanılmamış (hiçbir şeye dayandırılmayan bilgiler, kimden alındığı belli değil…), birincil kaynaklar (Muhabirin bizzat olaya tanıklık ettiği ya da izlediği haberler, muhabirin haber kaynağına telefonla ulaştığı haberler; röportajlar bu tip kaynakları oluşturur.), ikincil kaynaklar (Muhabirin olay yerine gidemediği bunun yerine ikinci el kaynaklardan habere ulaşmasıdır. Haber ajansları, gazeteler, basın bültenleri, belge ve verilerle oluşturulan kaynaklardır.)" olarak üç farklı kategoriye ayrılmıştır. Haberde kaynak kullanımının yıllara göre dağılımı Tablo 10'da sunulmuştur:

Tablo 10: Haberde Kaynak Kullanımı

Değişken: Haberde kaynak kullanımı (Okuduğunuz bu gazete haberinde, haber kaynak kullanımı nasıldır?)							
Kategori	**Yıllar**					**Toplam**	**Yüzde**
	1950	**1951**	**1952**	**1953**	**1954**		
Kaynak kullanılmamış	1	1	0	0	0	**2**	**1,79**
Birincil kaynaklar	2	4	7	2	3	**18**	**15,18**
İkincil kaynaklar	22	22	17	23	8	**92**	**83,03**
Toplam	**25**	**27**	**24**	**25**	**11**	**112**	**100**

(P=0,229; χ^2=10,5364; sd=8)

Tablo 10 incelendiğinde, haberlerin büyük çoğunluğunda ikincil kaynak kullanıldığı (%83; N=92) görülmektedir. Birincil kaynak kullanılan haber sayısı 18 adet (%15) ve kaynak kullanılmayan haber sayısı ise 2 adet (%1) olarak belirlenmiştir. Bunun yanında yıllara göre haberde kaynak kullanımının anlamlı farklılık arz etmediği de ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Haberde kaynak kullanımına göre haberin tonu ve taraflılığının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek maksadıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 11'de sunulmuştur:

Tablo 11: Haberde Kaynak Kullanımı ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi

Kaynak Kullanımı	**Haber Başlığının Tonu**				**Haberin Taraflılığı**				
	Nötr	**Olumlu**	**Olumsuz**	**Toplam**	**Tarafsız**	**Az Taraflı**	**Çok Taraflı**	**Karşı**	**Toplam**
Kaynak kullanılmamış			2	**2**				2	**2**
Birincil kaynaklar	3	3	12	**17**	1		1	16	**18**
İkincil kaynaklar	13	20	59	**93**	12	7	6	67	**92**
Toplam	**16**	**23**	**73**	**112**	**13**	**7**	**6**	**86**	**112**
Analiz Sonucu	P=0,857; $\chi 2$= 1.3276; sd=4				P=0,613; $\chi 2$= 4.4710; sd=6				

Tablo 11 incelendiğinde, bütün durumlarda en yüksek değerin ikincil kaynak seçeneğinde olduğu görülmektedir. Diğer taraftan haberde kaynak kullanımına göre haber başlığının tonu veya haberin taraflılığının farklılık arz etmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Yine de ikincil kaynak kullanılan haberlerde haber başlığı tonuna göre olumsuz (N=59) ve haber taraflılığına göre karşı (N=67) nitelikteki haberlerin sayısal çokluğunun dikkat çekici olduğu belirtilebilmektedir.

Bu sonuçlara göre haberlerin çoğunlukla ikincil kaynaklardan alındığı ifade edilebilmektedir. Haber kaynaklarının yıllara, haber başlığının tonuna ve haber taraflılığına göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Haber kaynağı ile ilgili olarak Tablo 9 ve Tablo 10'da yabancı basın hâkimiyeti ifade edilmişti. Çalışmamızın bu bölümünde de ikincil kaynak kullanımının fazla çıkmasının nedeni olarak bu haberlerin çoğunlukla yabancı basından alınmış olması düşünülmektedir. Bu durumda, ikincil kaynaklı haberlerde haber başlığı tonuna göre olumsuz ve haber taraflılığına göre karşı nitelikteki haberlerin sayısal çokluğunun bahse konu haberlerin çoğunlukla yabancı medyadan alınmasından kaynaklandığı (N=80) ve bu durumun

yabancı medyanın o dönemde Sovyetler Birliği ve Rusya'ya karşı bakış açısına yönelik emareler taşıdığı değerlendirilmektedir.

Haber Boyutu

Biçimsel analizler kapsamında ele alınan değişkenlerden bir diğeri haber boyutudur. Araştırma kapsamında incelenen haberler boyutlarına göre "küçük (100 cm^2'den az), orta (100-200 cm^2 arası) , büyük (200 cm^2'den fazla)" olarak üç farklı kategoriye ayrılmıştır. Haberde kaynak kullanımının yıllara göre dağılımı Tablo 12'de sunulmuştur:

Tablo 12: Haber Boyutu

Değişken: Haber boyutu (Okuduğunuz bu gazete haberinin boyutu kaç cm^2'dir?)							
Kategori	**Yıllar**					**Toplam**	**Yüzde**
	1950	**1951**	**1952**	**1953**	**1954**		
Küçük	15	9	17	10	7	**58**	**51,80**
Orta	4	5	3	9	2	**23**	**20,53**
Büyük	6	13	4	6	2	**31**	**27,67**
Toplam	**25**	**27**	**24**	**25**	**11**	**112**	**100**

(P=0,064; χ^2=14,7719; sd=8)

Tablo 12 incelendiğinde, haberlerin yarısının küçük boyutta olduğu (%51; N=58) görülmektedir. Orta boyuttaki haber sayısı 23 adet (%20) ve büyük boyuttaki haber sayısı ise 31 adet (%27) olarak belirlenmiştir. Bunun yanında yıllara göre haber boyutunun anlamlı farklılık arz etmediği de (p>0,05) tespit edilmiştir.

Haber boyutuna göre haberin tonu ve taraflılığının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek maksadıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 13'te sunulmuştur:

Tablo 13: Haber Boyutu ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi

Haber Boyutu	Haber Başlığının Tonu				Haberin Taraflılığı				
	Nötr	Olumlu	Olumsuz	Toplam	Tarafsız	Az Taraflı	Çok Taraflı	Karşı	Toplam
Küçük	8	11	39	**58**	8	3	5	42	**58**
Orta	4	3	16	**23**	3	2		18	**23**
Büyük	4	9	18	**31**	2	2	2	25	**31**
Toplam	**16**	**23**	**73**	**112**	**13**	**7**	**7**	**85**	**112**
Analiz Sonucu	P=0,726; $\chi 2$= 2.0506; sd=4				P=0,788; $\chi 2$= 3.1646; sd=6				

Tablo 13 incelendiğinde, bütün durumlarda en yüksek değerin küçük boyutlu haber seçeneğinde olduğu görülmektedir. Diğer taraftan haber boyutuna göre haber başlığının tonu veya haberin taraflılığının farklılık arz etmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Bu sonuçlara göre, haberlerin çoğunlukla küçük boyutlu olarak yayımlandığı ve haber boyutunun yıllara, haber başlığının tonuna ve haber taraflılığına göre anlamlı farklılık göstermediği ifade edilebilmektedir. Tablo 5'te haberlerin çoğunlukla sayfanın ortasında ve üstünde yer aldığı ifade edilmiştir. Söz konusu haberlerin çoğunlukla sayfanın üst veya ortasında yer alırken aynı zamanda küçük boyutta olmaları birlikte ele alındığında, bu durumun dönemin politik hareketliliği ve gazetenin birden fazla haberi önemseyerek okuyucuya dikkat çekecek konumda sunmaya odaklanma yönündeki tercihinin bir yansıması olduğu ve bu tercihin ise gazetenin sloganında yer alan "müstakil" niteliğinin bir göstergesi olduğu değerlendirilmektedir.

Tarihi Bilgi Sunumu

Biçimsel analizler kapsamında ele alınan değişkenlerden bir diğeri tarihi bilgi sunumudur. Haberlerde tarihi bilgi sunumunun yıllara göre dağılımı Tablo 14'te sunulmuştur:

Tablo 14: Tarihi Bilgi Sunumu

Değişken: Tarihi bilgi (Okuduğunuz bu gazete haberinde, Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili geçmiş tarihi bilgiler var mı?)							
Kategori	**Yıllar**					**Toplam**	**Yüzde**
	1950	**1951**	**1952**	**1953**	**1954**		
Yok	24	25	24	21	11	**105**	**93,75**
Var	1	2	0	4	0	**7**	**6,25**
Toplam	**25**	**27**	**24**	**25**	**11**	**112**	**100**

(P=0,064; χ^2=14,7719; sd=8)

Tablo 14 incelendiğinde; haberlerin neredeyse tamamında tarihi bilgi verilmediği (%93; N=105), tarihi bilgi sunulan haberlerin sadece 7 adet (%6) olduğu görülmektedir. Bunun yanında tarihi bilgi sunumunun yıllara göre anlamlı farklılık arz etmediği de (p>0,05) tespit edilmiştir.

Haberde tarihi bilginin yer alıp almamasına göre haberin tonu ve taraflılığının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek maksadıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 15'te sunulmuştur:

Tablo 15: Tarihi Bilgi ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi

Tarihi Bilgi	**Haber Başlığının Tonu**				**Haberin Taraflılığı**				
	Nötr	**Olumlu**	**Olumsuz**	**Toplam**	**Tarafsız**	**Az Taraflı**	**Çok Taraflı**	**Karşı**	**Toplam**
Yok	15	23	67	**106**	13	7	7	79	**106**
Var	1		6	**6**				6	**6**
Toplam	**16**	**23**	**73**	**112**	**13**	**7**	**7**	**85**	**112**
Analiz Sonucu	P=0,439; χ2= 1.6476; sd=2				P=0,590; χ2= 1.9166; sd=3				

Tablo 15 incelendiğinde, bütün durumlarda en yüksek değerin tarihi bilgi sunulmayan haber seçeneğinde olduğu görülmektedir. Diğer taraftan tarihi bilgi sunumuna göre haber başlığının tonu veya haberin taraflılığının farklılık arz etmediği (p>0,05) tespit edilmiştir.

3.4.4.2. İçeriksel Analiz Sonuçları

İçerik Türü

İçeriksel analizler kapsamında ilk olarak incelenen değişken, içeriğin türüdür. Birinci sayfada yayımlanan haberin içeriği incelendiğinde "metin, metin-fotoğraf, metin-fotoğraf-harita, metin-harita-grafik, metin-harita" olarak beş farklı başlık altında yıllara göre sayıları belirlenmiş ve yüzdesel olarak hesaplanmıştır. Araştırma kapsamında incelenen haberlerin içerik türüne göre analizi neticesinde elde edilen sonuçlar Tablo 16'da sunulmuştur:

Tablo 16: İçerik Türü

Değişken: İçeriğin türü (Okuduğunuz bu gazetede haberinde, Sovyetler Birliği ve Rusya ile haberler için aşağıdakilerden hangisi gerçekleşmiştir?)							
Kategori	**Yıllar**					**Toplam**	**Yüzde**
	1950	**1951**	**1952**	**1953**	**1954**		
Sadece metinden oluşan haber var	19	20	19	17	9	**84**	**75,00%**
Metin ve fotoğraftan oluşan haber var	5	3	5	8	2	**23**	**20,53%**
Metin, fotoğraf ve haritadan oluşan haber var		2				**2**	**1,79%**
Metin, harita, ve grafikten oluşan haber var		1				**1**	**0,89%**
Harita ve metin	1	1				**2**	**1,79%**
Toplam	**25**	**27**	**24**	**25**	**11**	**112**	**100,00%**

(P=0,440; χ^2=16,1867; sd=16)

Tablo 16 incelendiğinde, haberlerin çoğunun sadece metin içerdiği görülmektedir. Buna göre, 84 haberin (%75) sadece metinden oluştuğu belirlenmiştir. İncelenen 112 haberden toplam 29 haberde (%25) metinle birlikte görsele de yer verilmiştir. 23 haberde (%20,53) metin ve fotoğraf birlikte kullanılmıştır. 2 haberde (%1,79) metin, fotoğraf ve haritanın birlikte kullanıldığı; 1 haberde (%0,89) metin, harita ve grafiğin birlikte kullanıldığı; yine 2 haberde (%1,79) metin ve haritanın birlikte kullanıldığı belirlenmiştir. İçerik türünün yıllara göre dağılımına yönelik

analiz sonuçlarına göre de anlamlı bir farklılık olmadığı bulgusuna ($p>0,05$) ulaşılmıştır.

İncelenen haberlerde çok fazla görsele yer verilmediği görülmektedir. Her ne kadar ana olaylar çok detaylıca anlatılsa da yayınlanan haberlerin çoğunda Rusya ile ilgili olaylar genelde kısa şekilde ve görsel olmadan verilmiştir. Görsel olmamasının temel nedeni olarak, o tarihlerdeki iletişim kanallarının az olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Bunun yanında zamanın iletişim ve teknoloji araçlarının özelliklerinin de söz konusu durumda etkisi olduğu düşünülmektedir.

Nicelik açısından bakıldığında araştırmamıza konu olan içeriklerdeki görsel kullanımı zayıflığının olumsuz bir husus olarak karşımıza çıktığı düşünülmektedir. Bununla beraber araştırma kapsamında incelenen haberlerin magazin değil, politik konular olması görsel kullanım azlığının bir diğer sebebi olarak düşünülmektedir. Tüketici kitleyi eğlendirmeyi amaçlayan magazin haberciliğinde basit dil kullanımı ve zengin görsel sunumu ile habercilik eğlence anlayışı üzerine kurgulanmakta iken, araştırmamıza konu olan politik haberlerde nispeten az sayıda görsel kullanımının işlenen konunun doğası gereği olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır.

Haber içeriğinin türüne göre haberin tonu ve taraflılığının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek maksadıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 17'de sunulmuştur:

Tablo 17: İçerik Türü ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi

İçerik Türü	Haber Başlığının Tonu				Haberin Taraflılığı				
	Nötr	**Olumlu**	**Olumsuz**	**Toplam**	**Tarafsız**	**Az Taraflı**	**Çok Taraflı**	**Karşı**	**Toplam**
Sadece metinden oluşan haber var	10	22	52	**84**	9	6	6	63	**84**
Metin ve fotoğraftan oluşan haber var	5	1	17	**23**	4	1	1	17	**23**
Metin, fotoğraf ve haritadan oluşan haber var	1		1	**2**				2	**2**
Metin, harita, ve grafikten oluşan haber var			1	**1**				1	**1**
Harita ve metin			2	**2**				2	**2**
Toplam	**16**	**23**	**73**	**112**	**13**	**7**	**7**	**85**	**112**
Analiz Sonucu	P=0,299; $\chi 2$= 9.9857; sd=8				P=0,998; $\chi 2$= 2.5274; sd=12				

Tablo 17 incelendiğinde bütün durumlarda en yüksek değerin sadece metinden oluşan haber seçeneğinde olduğu görülmektedir. Diğer taraftan içerik türüne göre haber başlığının tonu veya haberin taraflılığının farklılık arz etmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Haber Başlığının Tonu

İçeriksel analizler kapsamında ele alınan değişkenlerden bir diğeri araştırmamızın temel sorularından birisi olan gazetenin tutumunun belirlenmesine yönelik önemli bir gösterge niteliği taşıyan haber başlığının tonudur. Araştırma kapsamında incelenen haber başlıkları "Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili haberin başlığı nötrdür yani tarafsızdır", "Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili haberin başlığı olumludur" ve "Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili haberin başlığı olumsuzdur" olarak üç farklı kategoriye ayrılmıştır. Haber başlığı tonunun yıllara göre dağılımı Tablo 18'de sunulmuştur:

Tablo 18: Haber Başlığının Tonu

Değişken: Haber başlığının tonu (Okuduğunuz bu gazete haberinde, Sovyetler Birliği ve Rusya ile haberin olumluluk niteliği ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi uyar?)							
Kategori	**Yıllar**					**Toplam**	**Yüzde**
	1950	**1951**	**1952**	**1953**	**1954**		
Tarafsız	2	7	1	5	1	**16**	**14,29**
Olumlu	6	6	3	5	3	**23**	**20,54**
Olumsuz	17	14	20	16	7	**73**	**65,18**
Toplam	**25**	**27**	**24**	**25**	**11**	**112**	**100**

(P=0,340; χ^2=9,0233; sd=8)

Tablo 18 incelendiğinde haberlerin büyük çoğunluğunun olumsuz olduğu (%65; N=73) görülmektedir. Olumlu haber sayısı 23 adet (%20) ve tarafsız haber sayısı ise 16 adet (%14) olarak belirlenmiştir. Bunun yanında yıllara göre haber başlığı tonunun anlamlı farklılık arz etmediği de (p>0,05) tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre gazetenin anılan dönemdeki haberlerde Sovyetler Birliği ve Rusya'ya yönelik olarak olumsuz bir bakış açısı ile haber sunmayı tercih ettiği söylenebilecektir. Birinci Dünya Savaşı sonrası dünya politikasındaki genel durum ve Türkiye'nin bu politik dinamikte kendini konumlandırma şekli ile çok partili hayata geçiş sürecindeki Türk iç politikasının Hürriyet gazetesinin bu dönemdeki Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili yayımladığı haberlerde kullandığı tona yansıdığı değerlendirilmektedir.

Taraflılığın önemli bir göstergesi olduğu düşünülen haber başlığının tonu ile yine taraflılığın diğer bir önemli göstergesi olduğu düşünülen haberin taraflılığı değişkenlerinin aralarındaki ilişkinin tespit edilmesine yönelik gerçekleştirilen analiz sonuçları Tablo 19'da sunulmuştur:

Tablo 19: Haber Başlığının Tonu ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi

Başlık Tonu	Haberin Taraflılığı				
	Tarafsız	**Az Taraflı**	**Çok Taraflı**	**Karşı**	**Toplam**
Tarafsız	5	3		8	**16**
Olumlu	3	3	4	13	**23**
Olumsuz	5	1	2	65	**73**
Toplam	**13**	**7**	**6**	**86**	**112**
Analiz Sonucu	P=0,000; χ2= 27.4245; sd=6				

Tablo 19 incelendiğinde beklendiği üzere haberde kullanılan başlığın tonu ile haberin taraflılığı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Haberde kullanılan başlık tonuna göre olumsuz nitelikteki (N=73) ve haberin taraflılığına göre karşı nitelikteki (N=86) haber sayısının göreceli çokluğu, gazetenin Sovyetler Birliği ve Rusya'ya yönelik haberlerde olumsuz bir duruş sergilediğinin göstergesi olduğu değerlendirilmektedir.

Sovyetler Birliği ve Rusya'dan Söz Ediliş

İçeriksel analizler kapsamında ele alınan değişkenlerden bir diğeri "Sovyetler Birliği ve Rusya'dan söz ediliş" değişkenidir. Araştırma kapsamında incelenen haber içeriklerinde yer alan kelimeler gruplandırılarak üç farklı kategoriye ayrılmıştır. Haber içeriğinde Sovyetler Birliği ve Rusya'dan söz edilirken kullanılan kelime gruplarının yıllara göre dağılımı Tablo 20'de sunulmuştur:

Tablo 20: Sovyetler Birliği ve Rusya'dan Söz Ediliş

Değişken: Sovyetler Birliği ve Rusya'dan Söz Ediliş (Kaç gazete haberinde, Ruslar, Moskova, Sovyetler, Rus Hükümeti, Komünist, Demirperde, Casus, Ajan kelimeleri kullanılmıştır?)							
Kullanılan Kelime	**Yıllar**					**Toplam**	**Yüzde**
	1950	**1951**	**1952**	**1953**	**1954**		
Ruslar/Moskova/ Sovyetler/Rus Hükümeti	8	17	13	11	9	**58**	**51,78**
Komünist/Demirperde	14	6	7	10	1	**38**	**33,92**
Casus/Ajan	3	4	4	4	1	**16**	**14,30**
Toplam	**25**	**27**	**24**	**25**	**11**	**112**	**100**

(P=0,150; χ^2=12,0279; sd=8)

Tablo 20 incelendiğinde, haberlerin yaklaşık olarak yarısında (%51; N=58) Sovyetler Birliği ve Rusya'dan bahsederken "Ruslar/Moskova/Sovyetler/Rus Hükümeti" kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir. "Komünist/Demirperde" kelimesinin de sıklıkla tercih edildiği (%33; N=38) dikkat çekmektedir. "Casus/Ajan" kelimelerin kullanıldığı haber sayısı ise 16 (%13) olarak tespit edilmiştir. Bunun yanında yıllara göre haber başlığı tonunun anlamlı farklılık arz etmediği de ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

"Ruslar/Moskova/Sovyetler/Rus Hükümeti" kelimelerinin kullanıldığı haber sayısının çokluğunun iletişimin doğası gereği olduğu düşünülmektedir. Zira bir kavramdan bahsederken o kavramın isminden bahsetmek kaçınılmazdır. Netice olarak bu kelimelerin niceliksel çokluğunun bir gösterge olmadığı söylenilebilecektir. Bunun yanında "Komünist/Demirperde/Casus/Ajan" gibi daha çok soğuk savaş dönemine ait kelimelerin bir tercih neticesinde seçildiği ve gazetenin tutumunu ve tarafını gösterdiği değerlendirilmektedir. Bahse konu kelimelerin geçtiği toplam 54 adet (%48) haber olmasının (toplam haber sayısının yaklaşık yarısı), gazetenin Sovyetler Birliği ve Rusya'ya yönelik karşı taraflı ve olumsuz yaklaşımının diğer bir göstergesi olduğu değerlendirilmektedir.

Sovyetler Birliği ve Rusya'dan söz edilişe göre haberin tonu ve taraflılığının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek maksadıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 21'de sunulmuştur:

Tablo 21: Sovyetler Birliği ve Rusya'dan Söz Ediliş ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi

Kullanılan Kelime	Haber Başlığının Tonu				Haberin Taraflılığı				
	Nötr	Olumlu	Olumsuz	Toplam	Tarafsız	Az Taraflı	Çok Taraflı	Karşı	Toplam
Ruslar/Moskova/ Sovyetler/ Rus Hükümeti	6	11	41	**58**	7	5	2	44	**58**
Komünist/ Demirperde	7	7	24	**38**	5	1	4	28	**38**
Casus/Ajan	2	5	9	**16**	1	1	1	13	**16**
Toplam	**15**	**23**	**74**	**112**	**13**	**7**	**7**	**85**	**112**
Analiz Sonucu	P=0,626; $\chi 2$= 2.6035; sd=4				P=0,540; $\chi 2$= 5.0305; sd=6				

Tablo 21 incelendiğinde, "Ruslar/Moskova/Sovyetler/Rus Hükümeti" gibi kelimeler sadece kelimeye odaklanıldığında tarafsız gibi görünse de bu kelimelerin tercih edildiği haberlerin de çoğunluğunun başlık tonuna göre olumsuz (N=41) ve taraflılığa göre karşı (N=44) nitelikte olduğu görülmektedir. Anılan sonuçların, gazetenin Sovyetler Birliği ve Rusya'ya yönelik karşı taraflı ve olumsuz yaklaşımının diğer bir göstergesi olduğu değerlendirilmektedir. Diğer taraftan kullanılan kelimeye göre haber başlığının tonu veya haberin taraflılığının farklılık arz etmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Haber Metninin Kurulduğu Politik İlişki

İçeriksel analizler kapsamında ele alınan değişkenlerden bir diğeri "haber metninin kurulduğu politik ilişki"dir. Araştırma kapsamında incelenen haberler, ele alınan ülkeye göre altı farklı gruba ayrılmıştır. Haber metninin kurulduğu politik ilişkinin yıllara göre dağılımı Tablo 22'de sunulmuştur:

Tablo 22: Haber Metninin Kurulduğu Politik İlişki

Değişken: Haber metninin kurulduğu politik ilişki (Okuduğunuz bu gazete haberinde, aşağıdakilerden hangisi vardır?)							
Politik İlişki	**Yıllar**					**Toplam**	**Yüzde**
	1950	**1951**	**1952**	**1953**	**1954**		
Haber sadece Türkiye'den söz ediyor	0	2	0	0	0	**2**	**1,70**
Haber Türkiye-Sovyetler ilişkisi ile ilgilidir	1	4	2	1	0	**8**	**7,14**
Haber Türkiye-Rusya ilişkisi ile ilgilidir	2	6	3	4	4	**19**	**16,96**
Haber Türkiye-ABD ilişkisi ile ilgilidir	1	4	1	1	1	**8**	**7,14**
Haber Rusya-Diğer ülkeler ilişkisi ile ilgilidir	21	11	16	19	5	**72**	**64,29**
Haber sadece Rusya'dan söz ediyor	0	0	2	0	1	**3**	**2,77**
Toplam	**25**	**27**	**24**	**25**	**11**	**112**	**100**

(P=0,120; χ^2=27,5675; sd=20)

Tablo 22 incelendiğinde, haberlerin çoğunluğunun Rusya ile diğer ülkeler arasındaki politik ilişkilere (%64; N=72) yönelik olduğu görülmektedir. Türkiye ile Sovyetler Birliği (N=8) veya Rusya (N=19) arasındaki politik ilişkileri konu alan toplam haber sayısının 27 (%24) olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında yıllara göre haber başlığı tonunun anlamlı farklılık arz etmediği de (p>0,05) tespit edilmiştir. 8 adet haberde (%7) Türkiye ile ABD arasındaki politik ilişkilere Rusya bağlamında değinilmiştir. 3 adet (%3) haber ise Stalin'in ölümü, Stalin'den sonra yaşanan politik kavgalar ve türbülanslar gibi Sovyetlerin ülke içi ile ilgili konularını içermektedir. Bunun yanında yıllara göre haber metninin kurulduğu politik ilişkinin anlamlı farklılık arz etmediği de (p>0,05) tespit edilmiştir.

Haber metninin kurulduğu politik ilişkiye göre haberin tonu ve taraflılığının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek maksadıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 23'te sunulmuştur:

Tablo 23: Haber Metninin Kurulduğu Politik İlişki ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi

Politik İlişki	Haber Başlığının Tonu				Haberin Taraflılığı				
	Nötr	Olumlu	Olumsuz	Toplam	Tarafsız	Az Taraflı	Çok Taraflı	Karşı	Toplam
Sadece Türkiye	2			**2**				2	**2**
Türkiye-Sovyetler	1	3	4	**8**	3	1		4	**8**
Türkiye-Rusya	1	5	12	**18**	1	1	1	16	**19**
Türkiye-ABD	2	3	3	**8**		1	1	6	**8**
Rusya-Diğer ülkeler	10	12	50	**72**	8	3	4	56	**71**
Sadece Rusya			4	**4**	1	1	1	1	**4**
Toplam	**16**	**23**	**73**	**112**	**13**	**7**	**6**	**86**	**112**
Analiz Sonucu	P=0,025; $\chi 2$= 20.4230; sd=10				P=0,227; $\chi 2$= 18.7047; sd=15				

Tablo 23 incelendiğinde, haberlerin bütün politik ilişki seçeneklerinde en yüksek değerlerin başlık tonuna göre olumsuz ve taraflılığa göre karşı nitelikte olduğu görülmektedir. Anılan sonuçlar, gazetenin Sovyetler Birliği ve Rusya'nın politik ilişkilerini karşı taraflı ve olumsuz olarak sunduğu yönünde yorumlanabilecektir. Ayrıca politik ilişkiye göre haber başlığının tonunun anlamlı farklılık gösterdiği ($p<0,05$) tespit edilmiştir. Bu sonuca göre politik ilişki ile haber tonu arasında ilişki olduğu ve politik ilişki bazında olumsuz haber sayısının çokluğunun istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirtilebilmektedir. Diğer taraftan haberin taraflılığının farklılık arz etmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Haberin Aktörü/Öznesi

İçeriksel analizler kapsamında ele alınan değişkenlerden bir diğeri haberin aktörü/öznesidir. İncelenen haberlerin öznesi veya başaktörleri incelendiğinde toplam 112 adet aktör bulunmuştur. Araştırma kapsamında incelenen haberler aktöre/özneye göre 11 farklı gruba ayrılmıştır. Haberin aktörü/öznesinin yıllara göre dağılımı Tablo 24'te sunulmuştur:

Tablo 24: Haberin Aktörü/Öznesi

Değişken: Haberin aktörü/öznesi (Okuduğunuz bu gazete haberinde, haberin aktörü/öznesi kimdir?)							
Kategori	**Yıllar**					**Toplam**	**Yüzde**
	1950	**1951**	**1952**	**1953**	**1954**		
ABD	3	1	4	2	2	**12**	**10,71**
Rusya/Sovyet	9	9	5	14	4	**41**	**36,60**
Rus Ajanlar	1	1	1	0	1	**4**	**3,57**
Türkiye	1	10	3	3	1	**18**	**16,08**
Kıbrıs	1	0	0	1	1	**3**	**2,68**
Balkanlar/Polonya	4	1	2	1	0	**8**	**7,14**
Iran/Mısır/Arap Ülkeleri	0	2	1	0	2	**5**	**4,46**
Stalin/Tito/Lenin /Nazım Hikmet	2	1	4	2	0	**9**	**8,04**
BM/Atlantik Paktı	4	0	0	0	0	**4**	**3,57**
Almanya/Berlin	0	0	4	2	0	**6**	**5,36**
Asya/Kore	0	2	0	0	0	**2**	**1,79**
Toplam	**25**	**27**	**24**	**25**	**11**	**112**	**100**

(P=0,002; χ^2=70,3015; sd=40)

Tablo 24 incelendiğinde; haberlerin öznelerinin en çok Rusya/Sovyet (%36; N=41), Türkiye (%16; N=18) ve ABD (%10; N=12) olduğu görülmektedir. Bunun yanında haber aktörlerinin yıllara göre anlamlı farklılık gösterdiği de ($p<0,01$) tespit edilmiştir. 1953 yılında Rusya/Sovyet aktörlü haberler (N=14) ile 1951 yılında Türkiye aktörlü haberlerin (N=10) diğer aktör ve yıllara göre çokluğu dikkat çekmektedir.

Haberin aktör/öznesine göre haberin tonu ve taraflılığının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek maksadıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 25'te sunulmuştur:

Tablo 25: Haberin Aktör/Öznesi ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi

Aktör / Özne	Haber Başlığının Tonu				Haberin Taraflılığı				
	Nötr	Olumlu	Olumsuz	Toplam	Tarafsız	Az Taraflı	Çok Taraflı	Karşı	Toplam
ABD	6	1	5	**12**	2		1	8	**12**
Rusya / Sovyet	5	7	29	**41**	6	5	4	26	**41**
Rus Ajanlar		2	2	**4**				4	**4**
Türkiye	3	5	10	**18**	1		1	16	**18**
Kıbrıs	1		2	**3**	1			2	**3**
Balkanlar/Polonya			8	**8**				8	**8**
Iran / Mısır / Arap Ülkeleri		2	3	**5**	1		1	3	**5**
Stalin / Tito / Lenin / Nazım Hikmet		4	5	**9**	2	2		5	**9**
BM / Atlantik Paktı	1	1	2	**4**				4	**4**
Almanya / Berlin			6	**6**				6	**6**
Asya / Kore		1	1	**2**				2	**2**
Toplam	**16**	**23**	**73**	**112**	**13**	**7**	**6**	**86**	**112**
Analiz Sonucu	P=0,033; $\chi 2$= 33.0458; sd=20				P=0,666; $\chi 2$= 26.1829; sd=30				

Tablo 25 incelendiğinde; haberin aktör/öznesinin Rusya olduğu, haberlerde başlık tonuna göre olumsuz (N=29) ve taraflılığa göre karşı (N=26) nitelikteki haberlerin çokluğu dikkat çekmektedir. Haberin aktör/öznesinin Türkiye olduğu haberler de Rusya ile ilişkiler bağlamında ele alınarak sunulduğundan bu haberlerin de hesaba katılması ve aktör/öznenin Rus ajanlar olduğu haberlerin de hesaplamaya dahil edilmesiyle söz konusu haberlerin sayısı, başlık tonuna göre olumsuz (N=29+2+10=41) ve taraflılığa göre karşı (N=26+4+16=46) olarak belirlenmekte ve bu rakamlar toplam haber sayısının yaklaşık yarısına tekabül etmektedir. Anılan sonuçlar, gazetenin aktör/öznenin Rusya olduğu haberleri karşı taraflı ve olumsuz olarak sunduğu yönünde yorumlanabilmektedir. Ayrıca aktör/özneye göre haber başlığının tonunun anlamlı farklılık gösterdiği ($p<0,05$) tespit edilmiştir. Bu sonuca göre aktör/özne ile haber tonu arasında ilişki olduğu ve aktör/özne bazında Rusya'ya yönelik olumsuz haber sayısının çokluğunun istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirtilebilmektedir. Diğer taraftan aktör/özneye göre haberin taraflılığının farklılık arz etmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Taraflı Yaklaşım

İçeriksel analizler kapsamında ele alınan değişkenlerden bir diğeri araştırmamızın temel sorularından birisi olan gazetenin tutumunun belirlenmesine yönelik önemli bir gösterge niteliği taşıyan "taraflı yaklaşım" değişkenidir. Araştırma kapsamında incelenen haberler "tarafsız, az taraflı, çok taraflı, karşı olmak" üzere dört farklı kategoriye ayrılmıştır. Haberlerin taraflı yaklaşım durumlarının yıllara göre dağılımı Tablo 26'da sunulmuştur:

Tablo 26: Taraflı Yaklaşım

Değişken: Taraflı yaklaşım (Okuduğunuz bu gazete haberinde, Sovyetler Birliği ve Rusya taraflı yaklaşım bakımından nasıl kaleme alınmıştır?)							
Kategori	**Yıllar**					**Toplam**	**Yüzde**
	1950	**1951**	**1952**	**1953**	**1954**		
Tarafsız	2	3	1	6	1	**13**	**11,61**
Az taraflı	0	2	1	4	0	**7**	**6,25**
Çok taraflı	1	0	2	3	1	**7**	**6,25**
Karşı	22	22	20	12	9	**85**	**75,89**
Toplam	**25**	**27**	**24**	**25**	**11**	**112**	**100**

(P=0,179; χ^2=16,2745; sd=12)

Tablo 26 incelendiğinde haberlerin büyük çoğunluğunun karşı taraflı olduğu (%75; N=85) görülmektedir. Tarafsız haber sayısı 13 adet (%11), az taraflı haber sayısı 7 adet (%6) ve çok taraflı haber sayısı ise 7 adet (%6) olarak belirlenmiştir. Bunun yanında yıllara göre taraflı yaklaşımın anlamlı farklılık arz etmediği de (p>0,05) tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre gazetenin anılan dönemdeki haberlerde Sovyetler Birliği ve Rusya'ya yönelik olarak karşı taraflı bir tutum ile haber sunmayı tercih ettiği söylenebilmektedir. Birinci Dünya Savaşı sonrası dünya politikasındaki genel durum ve Türkiye'nin bu politik dinamikte kendini konumlandırma şekli ile çok partili hayata geçiş sürecindeki Türk iç politikasının, Hürriyet gazetesinin bu dönemdeki Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili yayımladığı haberlerde benimsediği tarafa yansıdığı değerlendirilmektedir.

Taraflılığın önemli bir göstergesi olduğu düşünülen "haberin taraflılığı" ile yine taraflılığın diğer bir önemli göstergesi olduğu düşünülen "haber başlığının tonu" değişkenlerinin aralarındaki ilişkinin tespit edilmesine yönelik gerçekleştirilen analiz sonuçları Tablo 18'de sunulmuştur. Bu nedenle bu yöndeki analiz burada tekrar sunulmamıştır.

Haberde Sıklıkla Kullanılan Sözcükler

İçeriksel analizler kapsamında incelenen bir diğer değişken haber metinlerinde çok yaygın şekilde kullanılan Rusya ile ilgili kelimelerdir. Daha önce belirlenen kelimelerin incelenen haberlerde toplam 1668 defa geçtiği tespit edilmiştir. Kelimelerin geçtiği haberlerin sayısı ve kelimelerin toplam kullanılma sayısına yönelik bilgiler Tablo 24'te sunulmuştur. En çok kullanılan kelimelerden birisinin "komünist" olduğu ($f_{haber_sayısı}$=35; $f_{kullanılma_sayısı}$=91) dikkat çekmektedir. Toplam 16 haberde kullanılan (%14) ve bu haberlerde toplam 56 kere tekrarlanan (%3,35) "ajan/casus" kelimesi de sıklıkla kullanılan sözcükler arasındadır. Kullanılan kelimelerin dağılımının dönemin küresel politik konuları hakkında ipucu verdiği ve yine gazetenin Sovyetler Birliği ve Rusya'ya yaklaşımına yönelik ışık tuttuğu düşünülmektedir. Listede yer alan kelimelerin kullanım sıklığının, gazetenin Sovyetler Birliği ve Rusya'ya yönelik olumsuz bir tutum sergilediğini gösterdiği değerlendirilmektedir.

Tablo 27: Haberde Sıklıkla Kullanılan Sözcükler

Kelime	Kelimenin Geçtiği Haber Sayısı		Kelimenin Kullanılma Sayısı		Kelime	Kelimenin Geçtiği Haber Sayısı		Kelimenin Kullanılma Sayısı	
	f	%	F	%		F	%	f	%
Türkiye	43	38,39	190	11,36	Cephe	9	8,04	25	1,50
Moskova	41	36,60	80	4,78	Protesto	9	8,04	26	1,56
Komünist	35	31,25	91	5,44	Kongre	9	8,04	20	1,20
Asker	35	31,25	91	5,44	Tazyik	7	6,25	12	0,72
Ordu	32	28,57	75	4,49	Hür Dünya	7	6,25	14	0,84
ABD	29	25,89	77	4,61	Tank	7	6,25	8	0,48
BM	20	17,86	51	3,05	Savaş	6	5,36	13	0,78
Silah	20	17,86	38	2,27	Tehdit	6	5,36	13	0,78
Tecavüz	19	16,96	46	2,75	Konferans	6	5,36	23	1,38
Gizli	20	17,86	36	2,15	Baskı	5	4,46	9	0,54
Stalin	16	14,29	87	5,20	İsyan	5	4,46	23	1,38
Atlantik Paktı	16	14,29	45	2,69	Pravda	4	3,57	6	0,36
Ajan_Casus	16	14,29	56	3,35	Muharebe	4	3,57	6	0,36
Nota	15	13,39	93	5,56	Şüpheli	4	3,57	4	0,24
Peyk	14	12,50	35	2,09	Diktatör	3	2,68	5	0,30
Kore	14	12,50	56	3,35	Mukavvemet	3	2,68	7	0,42
Uçak	14	12,50	58	3,47	İltica	3	2,68	7	0,42
Sovyetler Birliği	13	11,61	29	1,73	Esrarengiz	3	2,68	3	0,18
Taarruz	12	10,71	19	1,14	Bolşevik	2	1,79	5	0,30
Savunma	12	10,71	37	2,21	Kızıl Cennet	2	1,79	2	0,12
Demirperde	10	8,93	17	1,02	Temizlik	2	1,79	4	0,24
Atom bombası	11	9,82	28	1,67	Tasviye	2	1,79	6	0,36
İşgal	11	9,82	18	1,08	Bağdat_Pakistan	2	1,79	5	0,30
Korku	11	9,82	14	0,84	Hidrojen bombası	1	0,89	7	0,42
Komünizm	10	8,93	17	1,02	Ateşkes	1	0,89	2	0,12
Gemi	10	8,93	28	1,67	Sığınma	1	0,89	1	0,06

Bu çalışmada; Hürriyet gazetesinde 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasında Rusya ile ilgili ilk sayfalarda çıkan haberlerden seçilen 112 haber başlığı ve içeriği, 7 adet biçimsel ve 7 adet içeriksel olmak üzere toplam 14 değişken bağlamında incelenmiştir. Analizler esnasında değişkenler incelenirken araştırma sorularına

paralel olarak değişkenlerin yıllara göre değişim gösterme durumu ve gazetenin konuya yaklaşımının ortaya konulmasına odaklanılmıştır.

Değişkenler ile ilgili haberler incelendikten sonra değişkenlerin alt boyutları olan kodlama cetvelleri oluşturulmuştur. Verilerin analiz edilmesi sonucunda elde edilen bulguların sonucunda incelenen; beş yıl boyunca Hürriyet gazetesinde çıkan önemli haberlerden en önemlisi Rusya'nın Avrupa, ABD ve diğer dünya ülkelerine karşı tutunduğu tehditkâr politikalarıdır. Bu kapsamda yapılan haberler çoğunlukla Rusya'nın yayılmacı politikalar uyguladığı, diğer devletlerdeki insan hakları ve demokrasi gibi önemli kavramları tehdit ettiği, diğer ülkelerin iç işlerine karıştığı, bazı ülkeleri silahlandırdığı, peykleri ile beraber dünyayı komünist olarak evrilmesi için her çeşit siyasi, ekonomik ve askerî politikalar uyguladığı belirlenmiştir.

Rusya'nın yayılmacı politikalarının gazetede bu şekilde yayımlanmasının en önemli sebeplerinden birisi BBC ve diğer Batı devletlerinin haber alma servislerinin benzer haberleri taraflı olarak yayımlaması ve Hürriyet gazetesinin pek çok haberi bu veya benzeri taraflı haber kaynaklarından almasıdır. ABD ve Avrupa devletleri başta olmak üzere Rusya karşıtı diğer devletler Rusya'nın attığı adımları farklı şekilde yorumlamaktadır. Örneğin, Rusya veya peyklerinden kaçan insanların anlattıkları gazetelerde çok abartılı şekilde yer almış ve Rusya'nın veya komünist sistemin insanlara işkence ettiği, insanların mutsuz olduğu ve insanların zulümden kaçmak için her yola başvurdukları ile ilgili örnek haberler incelenen yıllarda gazetede yer almıştır.

İncelenen haber sayısı 5 yıl boyunca ortalama 22 olarak belirlenmiştir. Bu bulgu ile beraber incelenen yıllarda çıkan haberlerin sayısı düzeyli olarak belirli sayıda tutulmuştur. Toplam incelenen haber sayısı ise 112 olarak seçilmiştir. Biçimsel açıdan sonuçlar incelendiğinde, gazetede yayımlanan ve incelenen haberlerin çoğu sayfanın orta ve üst kısmında yer almıştır. Haber metinlerinin çoğunlukla sayfanın üst ve ortasında olması özelde gazetenin, genelde ise kamuoyunun söz konusu haberlere verdiği önemi yansıtmaktadır.

Biçimsel analiz sonuçlarının bir diğer önemlisi ise incelenen haberlerde çok fazla görsele yer verilmemesidir. Fotoğraf, harita ve grafik gibi görsellerin kullanıldığı

haber sayısı sadece 29 olarak belirlenmiştir. Görsel kullanılmayan haber sayısı ise 84 olarak belirlenmiştir. Bu durumun zamanın iletişim ve teknoloji araçlarının özellikleri göz önüne alındığında gayet normal olduğu söylenebilir.

Haber kaynakları incelendiğinde ise gazetenin, Türkiye'nin sahip olduğu sadece Anadolu Ajansı ile kendi yurt içi ve yurt dışında çalışan muhabirlerinden haber aldığı görülmektedir. Haberlerin çoğunluğunun yabancı basından alınması, haberlerin yabancı ajansların perspektifinden verilmesine sebep olmuştur. Bir diğer ifade ile yayımlanan haberlerde bakış açısı çoğunlukla İngiliz BBC haber kaynağından yansıtılmıştır. Bu durum Rusya'nın diğer ülkelere zalim ve herkese düşman bir devlet gibi gösterilmesini açıklamaktadır.

Haber boyutları ile ilgili elde edilen sonuçlar; gazetede yayımlanan haberlerin 58'sinin küçük boyutlu olduğu, 23'ünün orta boyutlu ve 31'nin büyük boyutlu haberlerden oluştuğunu göstermiştir. Biçimsel boyutların son değişkeni ise gazetede yayınlanan haberlerde tarihselliğe yapılan vurgudur. Haberlerde tarihselliğe yapılan vurguyu içeren metin sayısının sadece 7 olduğu belirlenmiştir. Haberlerde tarihsel bağlamda fazla bilgi verilmediği ve haberlerin genellikle yüzeysel olarak yayımlandığı görülmektedir. Haberlerin çoğunda fazla detay verilmemesinin sebebi de bu sonuçtur.

İçeriksel analiz sonucunda ise bazı önemli verilere ve sonuçlara ulaşılmıştır. Haberlerin çoğunun metinsel olması veya çok az sayıda fotoğraf ile yayımlanması, görsel kullanımının az olmasını açıklamaktadır. Diğer dikkat çeken bir durum ise haber başlıklarının tonudur. Buna göre Rusya ile ilgili yapılan haberlerin çoğunda olumsuz başlıklar ve ifadeler kullanılmıştır. Haberlerin batılılar tarafından sunulan ajanslar ile belirlendiği düşünülürse bu durum yadsınamaz. Haberlerde genel olarak Rusya ve müttefiki devletlerde uygulanan komünizmin ne kadar insanlık zararına bir durum olduğu ifade edilmiştir.

Olumsuz haberlerin çoğunlukta olması ile ilişkili bir diğer durum ise haberlerin Ruslardan söz etme biçimleridir. Buna göre haberlerin yaklaşık 54 tanesinde "komünist, Demirperde, casus ve ajan" kelimeleri kullanılarak Rusya'dan ve Ruslardan bahsedilmesi olumsuz yayımlanan haberleri açıklayabilir.

Haber metinlerinde kurulan politik ilişkilerde haberlerin çoğunda Sovyetler ile ABD ve Avrupa gibi dünya devletleri arasındaki politik ilişkilere yer verilmiştir. Bununla beraber Türkiye ile Sovyetler Birliği arasındaki ilişkilerin incelendiği haber sayısı 26 olarak bulunmuştur. Bu durumda gazetenin; genellikle dünyadan aldığı haberleri yayımladığı, olaylara onların gözünden bakmayı tercih ettiği ve bu şekilde bir yayın politikasını benimsediği söylenebilir. Haberlerin büyük çoğunluğunun karşı taraflı olduğu tespit edilmiştir. Gazete, anılan dönemdeki haberlerde Sovyetler Birliği ve Rusya'ya yönelik karşı taraflı bir tutum ile haber sunmayı tercih etmiştir.

Haberlerin içerikleri incelendiğinde Rusya ile ilgili kullanılan en yaygın sözcüklerin "Rusya, Kızıl ve Sovyetler Birliği" olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Rusya'nın tehditkâr olması "savaş, asker, ordu, silah ve muharebe" gibi kelimeler ile ifade edilmiştir. "Stalin ve diktatör" kelimelerinin kullanılması da önemli bir bulgudur. Bu sonuçlar neticesinde her ne kadar Rusya'ya karşı tarafsız habercilik yapıldığı gözlemlense de olumsuz kelimelerin kullanılması neticesinde az da olsa Rusya'nın düşman bir devlet olduğu sunulmuştur.

3.5. Hürriyet Gazetesi'nin 1950-1954 Yılları Arasında Seçilen 1. Sayfa Haberlerinin Söylem Analizi

Bu çalışmada Hürriyet gazetesinin 1. sayfasında yer alan Sovyetler Birliği ile ilgili haberlerin hangi söylem pratikleri üzerinden inşa edildiğini incelemek amacıyla Teun Adrian van Dijk'in eleştirel söylem analizi kullanılacaktır.

"Neden bu model? Van Dijk'in modelinin seçilmesinin nedeni, haberin yapısını ve daha önemlisi haberin ideolojik sunumunu ortaya çıkarma bakımından öne çıkarmasıdır."[253]

Van Dijk; "haberi bir tür olarak değil, bir söylem olarak" değerlendirmekteydi. Dolayısıyla haber söylemi var olan egemen söylemlerin bir ürünü olarak ortaya

[253] Ömer Özer, **Haber Söylem İdeoloji: Eleştirel Haber Çözümlemeleri,** Literatürk Yayınları, Konya, 2011, s.82.

çıkmaktadır. [254] Eleştirel söylem analizinin disiplinlerarası bir yöntem olarak kullanılmasında öne çıkan isimler "Ruth Wodak, Norman Fairclough ve Teun van Dijk"tir.

Teun A. van Dijk, eleştirel söylem analizi denildiğinde akla ilk gelen isimlerden birisidir. Teun A. van Dijk'in söylem analizi metodu "makro yapı" ve "mikro yapı" olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Haber çözümlemesinde kullanacağımız van Dijk'in modelini şu başlıklar altında açıklayabiliriz:

"A. Makro Yapı:

1. Tematik Yapı

a. Başlık/Başlıklar

b. Haber Girişi

1. Spot/Spotlar
2. Spot olmadığında haber metninin ilk paragrafı alınmalıdır. Haber tek paragraftan oluşuyorsa ilk cümle haber girişi olarak alınabilir.

c. Fotoğraf

2. Şematik Yapı

a. Durum

1. Ana olayın sunumu
2. Sonuçlar
3. Ardalan bilgisi
4. Bağlam bilgisi

b. Yorum

1. Haber kaynakları
2. Olay taraflarının olaya getirdikleri yorumlar

B. Mikro Yapı

1. Sentaktik Çözümleme

a. Cümle yapılarının aktif ya da pasif olması

b. Cümle yapılarının basit ya da karmaşık olması

[254] Oya Tokgöz, **Temel Gazetecilik,** İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 2003, s.183.

2. **Bölgesel Uyum**
    a. Nedensel İlişki
    b. İşlevsel İlişki
    c. Referansal İlişki
3. **Sözcük Seçimleri**
4. **Haber Retoriği**
    a. Fotoğraf
    b. İnandırıcı bilgiler
    c. Görgü tanıklarının ifadesi"[255]

Van Dijk'e göre eleştirel söylem analizi; hakimiyet, güç, sınıf farkı, hegemonya, ideoloji, ırk, cinsiyet, çıkar, ayrımcılık, kazanç, dönüştürme, gelenek, yeniden inşa, sosyal düzen ve sosyal yapı gibi temaların ön plana çıkarıldığı ve araştırma alanı olarak bu konuların işlendiği söylem çözümlemesidir.[256]

Bu bağlamda Van Dijk'in eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılarak Hürriyet gazetesinin 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasında Sovyetler Birliği ile ilgili haberleri nasıl ele aldığı incelenecektir.

3.5.1. 1950 Yılında Yayımlanan Haberlerin İncelenmesi

Hürriyet gazetesinin yayın politikasının oluşmasında gazetenin kurucusu Sedat Simavi'nin katkısı çok fazladır. Sedat Simavi tarafından şekillenen gazete, yıllar içerisinde değişimlere uğrasa da batılı değerlere bağlı kalmış, okuyucuya geniş bir bakış açısı sunmuş ve geçmişten günümüze kadar da bu ilkelerinden taviz vermeyerek yayınlarını sürdürmüştür.

"Hürriyet Gazetesi'nin yayın politikası genel olarak kültürel, entelektüel, sosyal ve siyasal anlamda batılılaşmayı hedefleyen çok boyutlu bir içeriğe sahiptir. Bu konuda Gazeteye kimliğini veren kurucu ruh Sedat Simavi tarafından oluşturulmuştur.

---

[255] Ö. Özer, a.g.e., s.85.

[256] Teun Van Dijk, "Critical Discourse Analysis" D. Schiffrin., D. Tannen, & E., H. Hamilton. (Ed.), In **The Handbook of Discourse Analysis,** Oxford: Blakwell Publishing. 2003, s.355.

Onun bu alanda çizdiği yol haritası kendisinden sonraki dönemlerde de varlığını korumuş ve dönemsel olarak yeni görünümler kazanmıştır. Güncel değişimlere uğramakla birlikte genel yaklaşımını belirleyen ilkelerin kalıcılığı korunmuştur."[257]

Hürriyet gazetesinin 1950 yılında Sovyetler Birliği'ni konu alan ayrıntılı haber sunumları ile ilgili değerlendirmelerde seçilen haberler, eleştirel söylem analizi yöntemiyle incelenmektedir. Gazetenin 1950 yılının seçilen sayılarında Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerinin aylara göre dağılımı Tablo 28'de gösterilmektedir:

Tablo 28: 1950 Yılında Yayımlanan Hürriyet Gazetesi'nde Sovyetler Birliği'ni Konu Alan Seçilen Haberlerin Aylara Göre Dağılımı

Ay	**Haber Sayısı**
Ocak	4
Şubat	3
Mart	1
Nisan	-
Mayıs	5
Haziran	-
Temmuz	4
Ağustos	1
Eylül	4
Ekim	1
Kasım	2
Aralık	-
Toplam	**25**

1950 yılında Hürriyet gazetesinde Sovyetler Birliği ile ilgili seçilen haberlerin aylara göre dağılımına bakıldığında en fazla mayıs ayında yayımlandığı görülmektedir. Ayrıca nisan, haziran ve aralık aylarında gazetede yer alan haberlerin seçilen aylardaki haberlerle benzerlik göstermesinden dolayı o aylardaki haberlere çalışmada yer verilmemiştir. Seçilen haberlerin makro yapı ve mikro yapı incelemesi

[257] Yusuf Özkır, **Hürriyet Gazetesi 1948–2012 Kurumsal Kimlik, Mülkiyet Sahipliği ve Genel Yayın Politikası,** Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2012, s.58.

ise aşağıda ele alınmaktadır. Bu doğrultuda öncelikle haberler makro yapı açısından incelenmektedir.

Makro Yapı Özellikleri

Başlıklar, haber girişleri, spotlar ya da haber metninin ilk paragrafı, ana olay, haber kaynakları, ardalan ve bağlam bilgisi, olayın taraflarının yorumları/değerlendirmeleri, fotoğraflar vb. unsurlar haberin makro yapısının içinde yer alan unsurlardır.[258]

Tematik Yapının İncelemesi

Başlıklar

Haber başlıkları, okuyuculara en az kelimeyle en çok bilginin verilme kaygısı ile hazırlanmaktadır. Başlıklar hazırlanırken kullanılan her kelimede okuyuculara iletilmek istenen bir mesaj bulunmaktadır. Bu nedenle haber başlıkları eleştirel söylem analizi açısından son derece önemlidir. Hürriyet gazetesinin 1950 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haber başlıklarından bazıları aşağıdaki gibidir:

"Moskova'da İktisadi Bir Konferans Toplandı" (13 Ocak 1950)
"Demir Perde Arkasındaki Mukavemet" (30 Ocak 1950)
"Rusya'yı Görenler Komünistliğe Tövbe Ediyorlar" (3 Şubat 1950)
"Çin-Rus Anlaşmasına Amerikan Cevabı" (17 Şubat 1950)
"Nazım Hikmete Ruslar Nihayet Sahip Çıktılar." (28 Mayıs 1950)
"Stalin Türkiye'de mi Mağlup Olacak?" (23 Temmuz 1950)
"Trygve Lie'ye Göre Dünya Vaziyeti Kötü." (06 Ağustos 1950)
"Ölümü Rusya'ya Gitmeye Tercih Eden Sporcular." (6 Eylül 1950)
"Varşova Sovyet Sulh Kongresi'nde Hadise." (21 Kasım 1950)

[258] Esra Öztürk, "Uluslararası Ajans Haberciliğinde Söylem: "Fırat Kalkanı" Harekâtı Bağlamında AP ve TASS Haber Ajanslarının Söylem Analizi", **Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,** Sayı:4, Mayıs 2017, s.201.

Haber başlıklarına bakıldığında gazetenin "emperyalizm, komünist ve Demirperde" gibi belirli kavramları kullanarak kurgulama ve genelleştirme yaptığı, böylece okuyucuları haberleri belirli görüşler çerçevesinde okumaya yönlendirdiği görülmektedir. "Aslında Demir Perde, Batı Avrupa ile Doğu ve Güneydoğu Avrupa arasında sadece ideolojik anlamda bir bariyer olarak kalmamış; kıtayı siyasal, sosyo-ekonomik ve hatta kültürel çatışmaların içerik ve biçimleri bakımından da ikiye ayırmıştır."[259]

Bu kavram Sovyetler Birliği'nin kendi kontrolünde olmayan ülkeler ve Batı ülkeleri ile açık temasını engelleyebilmek için gösterdiği çabayı sembolize etmektedir. Gazete bu yönüyle Sovyetler Birliği'ni Batı'nın karşısında bir pozisyonda konumlandırmakta ve okuyucularını da bu doğrultuda yönlendirmektedir. Ayrıca gazetenin, başlıklarda enformasyon eksiltimine giderek okuyucuda merak uyandırmayı ve böylece istekli olan okuyuculara haberin içeriğine hakim olmak için haberin tamamını okutmayı amaçladığı düşünülmektedir.

Gazetenin haber başlıklarına bakıldığında Rusya'yı yayılmacı politika takip eden bir pozisyonda konumlandırdığı ve okuyucularını da bu doğrultuda yönlendirdiği net şekilde görülmektedir. Bu bağlamda gazetenin; Rusya'nın diğer ülkelerin toprak bütünlüğüne yönelik yapmış olduğu saldırıları ön plana çıkaran haber başlıklarını kullandığı, Rusya ile diğer ülkeler arasındaki bu gergin ilişkilerde Rusya'yı "emperyalizim, tecavüz, zulüm, tehdit ve Sovyet emelleri" gibi kavramlarla nitelendirdiği görülmektedir. Bu durum gazetenin aşağıdaki haber başlıklarından açığa çıkmaktadır:

"İrana Bir Sovyet Tecavüzü." (27 Mayıs 1950)
"Rusların Türkistan'da Yaptıkları Zulümler." (17 Temmuz 1950)
"Polonya Rus İdaresine Girdi." (19 Temmuz 1950)
"Kore Harbine Rus Uçakları da Girdi." (6 Eylül 1950)
"Mareşal Tito Rusya'ya Karşı Cephe Aldı." (31 Ekim 1950)
"Batılı Devletlerin Rusya'ya İhtarı." (21 Mayıs 1950)

[259] Nazif Mandacı, "Avrupa'daki Radikal Sağ Partiler ve Balkanlı Kuzenleri: Çanlar Türkiye İçin Çalıyor", **Uluslararası İlişkiler Dergisi/International Relations,** Sayı:33, Nisan 2012, s.42.

"Rusya Romen Ordusunu Emri Altına Alacak." (02 Mayıs 1950)

"Rusya Avrupa ve Asya'da Faaliyette." (25 Mart 1950)

"Komünist Taarruzuna Karşı Uyanık Bulunulacak." (26 Temmuz 1950)

"Kıbrıs Üzerindeki Sovyet Emelleri" (20 Ocak 1950)

"Rusya, Finlandiya'yı tehdit ediyor!" (4 Ocak 1950)

"Fransız-Rus Gerginliği" (2 Şubat 1950)

"Rus Emperyalizmine Karşı Amerika Türkiye'yi Gene Destekleyecek." (20 Mayıs 1950)

"Rusların Veto Silahını Hükümsüz Bırakan Mühim Bir Karar Verildi." (4 Kasım 1950)

Gazete, ayrıca Rusya'yı casus ve ajanlık faaliyetleri yapmakla itham etmektedir. Haber başlıklarında Rusya'ya ithafen "casus ve ajan" ifadeleri kullanılarak Rusya'nın gizli ve esrarlı emelleri olduğu mesajı verilmektedir.

"Ankara'da İki Rus Casusu Yakalandı." (1 Eylül 1950)

"Cebelüttarık'a Gelen Esrarlı Rus Gemileri." (25 Eylül 1950)

Haber başlıklarına genel olarak bakıldığında gazetenin; okuyucuları haberleri belirli görüşler çerçevesinde okumaya yönlendirmek amacıyla belirli kavramları kullanarak kurgulama ve genelleştirme yaptığı, Sovyetler Birliği'ni Batı'nın karşısında bir pozisyonda konumlandırdığı, Rusya'ya yayılmacı politika takip eden bir pozisyonda yer verdiği, Rusya'nın gizli ve esrarlı emellerinin olduğu mesajını aktardığı söylenebilir.

Haber Girişleri

"Haber girişi ise; haber metninde ilk paragrafı oluşturan ve okuyucuyu habere çekmek amacıyla kısa, öz ve çarpıcı şekilde haber içeriğine dair bilgi veren bölümdür."[260]

[260] Mehmet Suiçmez, "Medyada Kadın Bedeninin Ötekileştirilmesi: Victoria's Secret Modeli", **Middle Black Sea Journal of Communication Studies,** Sayı:3, Eylül 2018, s.77.

Hürriyet gazetesinin 1950 yılında yayımlanan sayılarının ana sayfalarından seçilen Sovyetler Birliği'ni konu alan haber içerikleri aşağıdaki gibidir:

"*Yugoslavya'yı kaybeden Rusya şimalde Finlandiya'yı elden kaçırmamak istiyor."* (4 Ocak 1950)

"Ruslar adaya birçok tahrikçi ve sabotajcı unsurlar yolladılar." (20 Ocak 1950)

"Moskova Fransız protesto notasını reddetti. Komünistler Hindiçini'ye taarruza hazırlanıyorlar." (2 Şubat 1950)

"Rusya'dan dönen İtalyan denizcilerin anlattıkları yüzünden İtalya'da komünist Partisi'nden istifalar çoğaldı." (3 Şubat 1950)

"Peyklerin iktisadi kudretlerinin arttırılması görüşüldü." (13 Ocak 1950)

"Fransa ve İtalya'da olduğu kadar güneydoğu Asya'da da ajanlarına tahrikler yapmak emrini verdi." (25 Mart 1950)

"Romen ordusunun başına da bir Rus subayı getirilmesi düşünülüyor." (02 Mayıs 1950)

"Türkiye'nin emniyetinin korunacağına dair yapılan beyanat Londra'da Rus hükümetinin ikaz mahiyetinde sayılıyor." (21 Mayıs 1950)

"Ruslar beş millik bir arazi parçasını işgal ettiler." (27 Mayıs 1950)

"Rus delegesi, İnsan Hakları Komisyonu'nun mesele ile ilgilenmesini istedi." (28 Mayıs 1950)

"Bir eyalette patlak veren isyan hareketini Ruslar bastırmaya muaffak olamadılar." (17 Temmuz 1950)

"Maraşel Rokossovski Polonya ordusunun Sovyet metotlarına göre teşkilatlandırıldı." (19 Temmuz 1950)

"Tabiat Türkleri memleketlerinin müdafaası için teçhiz etmiştir." (23 Temmuz 1950)

"Türkiye, Yunanistan ve İran, hala Rus tazyikine maruz bulunuyor." (26 Temmuz 1950)

"Elçilik memuru olan Ruslar Kore'ye gidecek olan askerlerimizden bazı malumat öğrenmek istiyorlardı." (1 Eylül 1950)

"Avlonyadan bir Rus gemisine bindirilen sporculardan ikisi, boğaziçinde denize atlayarak bize sığındılar." (6 Eylül 1950)

"Bunlardan biri Birleşmiş Milletler kıtalarına hücum ederken düşürüldü ve mesele Güvenlik Konseyi'ne intikal etti." (6 Eylül 1950)

"Cebelüttarık koyunda bir haftadan beri demirli bulunan iki Rus gemisi her türlü tefsirlere yol açmıştır." (25 Eylül 1950)

"Güvenlik Konseyi'nin çalışmaları veto ile felce uğratılırsa onun yerine genel kurul harekete geçecek." (4 Kasım 1950)

Haber girişleri incelendiğinde haberlerde olayların nerede ve kimler arasında yaşandığının belirtildiği ancak zaman unsurunun haberde yer almadığı görülmektedir. Haberlerin örtük mesajlarında ise Sovyetler Birliği'nin yayılmacı politikalarına vurgu yapıldığı ve bunu etkili kılabilmek için "sabotaj, tahrik ve taarruz" gibi ifadelerin tercih edildiği görülmektedir.

Ayrıca gazete, haber girişlerinde Rusya ve ABD arasındaki gergin ilişkilerde Batı Bloku'ndan yana konumlanmıştır. Gazete haber girişlerinde ABD'yi Rusya'nın emperyalist emellerine karşı maddi ve politik anlamda mücadele eden bir ülke olarak öne çıkarmaktadır. Gazetenin ABD'yi olumlayan haber içerikleri, gazetenin net bir şekilde ABD'den yana pozisyon aldığını ortaya koymaktadır. Gazete Rusya'yı emperyalist düşünceleri olan bir ülke olarak konumlandırırken ABD'yi Rusya'nın emperyalist eylemleri ile karşı karşıya kalan ülkeleri koruyan ve bu anlamda bu ülkelerin hamisi olan bir ülke olarak konumlandırmaktadır. Bu durum gazetenin aşağıdaki haber başlıklarında açığa çıkmaktadır:

"Amerika isteyen Asya devletine yardım edecek" (17 Şubat 1950)

"Marshall yardımı 1952'de bittikten sonra da Amerika Avrupa'yı terk etmeyecek." (20 Mayıs 1950)

"Güvenlik Konseyi'ndeki Amerikan delegesi Rusya'yı riyakarlıkla itham etti." (06 Ağustos 1950)

"Yugoslavya yardımda bulunduğu için Birleşik Amerika'yı övdü." (31 Ekim 1950)

"Amerika'dan gelen komünist delegeleri Rusya'ya ağır hücumlarda bulundu." (21 Kasım 1950)

Haber girişleri genel olarak incelendiğinde; haberlerde olayların nerede ve kimler arasında yaşandığının belirtildiği, haber girişlerinde Rusya ve ABD arasındaki gergin ilişkilerde Batı Bloku'ndan yana konumlama yapıldığı, haber girişlerinde ABD'nin Rusya'nın emperyalist emellerine karşı ekonomik, siyasi ve politik anlamda mücadele eden bir ülke olarak ön plana çıkarıldığı söylenebilir.

Fotoğraflar

Makro yapı içerisinde yer alan haber fotoğrafları, tematik çözümlemenin önemli bir parçasıdır. Çünkü haberlerin sunumunda söz ile ifade edilemeyen birçok imgenin fotoğraflarla ifade edilmesi mümkündür. Hürriyet gazetesinin 1950 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfalarında Sovyetler Birliği'ni konu alan haber sunumlarında kullanılan fotoğraflardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Görsel 1: Kıbrıs'ın İlhakı Sonrası Çıkan Gösteriler

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 20 Ocak 1950 .

Hürriyet gazetesinin incelenen dönemlerde sunulan haberlerinde toplam 24 fotoğraf yer almaktadır. Haber sunumunda yer alan görsellere bakıldığında karmaşa, gösteri ve eylem içerikli görsellerin tercih edildiği ve bu görsellerle haber içeriklerinde kullanılan ifadelerin desteklenmeye çalışıldığı görülmektedir. Görsel 1'de Atina'da Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı için gösteri yapan öğrencilerin Amerikan Büyükelçiliği önündeki eylemleri gösterilmektedir. Gazete, bu eylemlerin Ruslar tarafından gönderilen sabotajcı ve tahrikçi unsurlar tarafından provoke edildiğini vurgulamaktadır. Gazete, Kıbrıs adasında bulunan komünist solcuların sürekli eylem hareketlerine başvurduklarını ve bu durumun Rusların Kıbrıs üzerindeki gizli emellerini ortaya koyduğunu ifade etmektedir.

Görsel 2: ABD'nin Rusya ile Askerî Mücadelesine Vurgu Yapılan Görsel

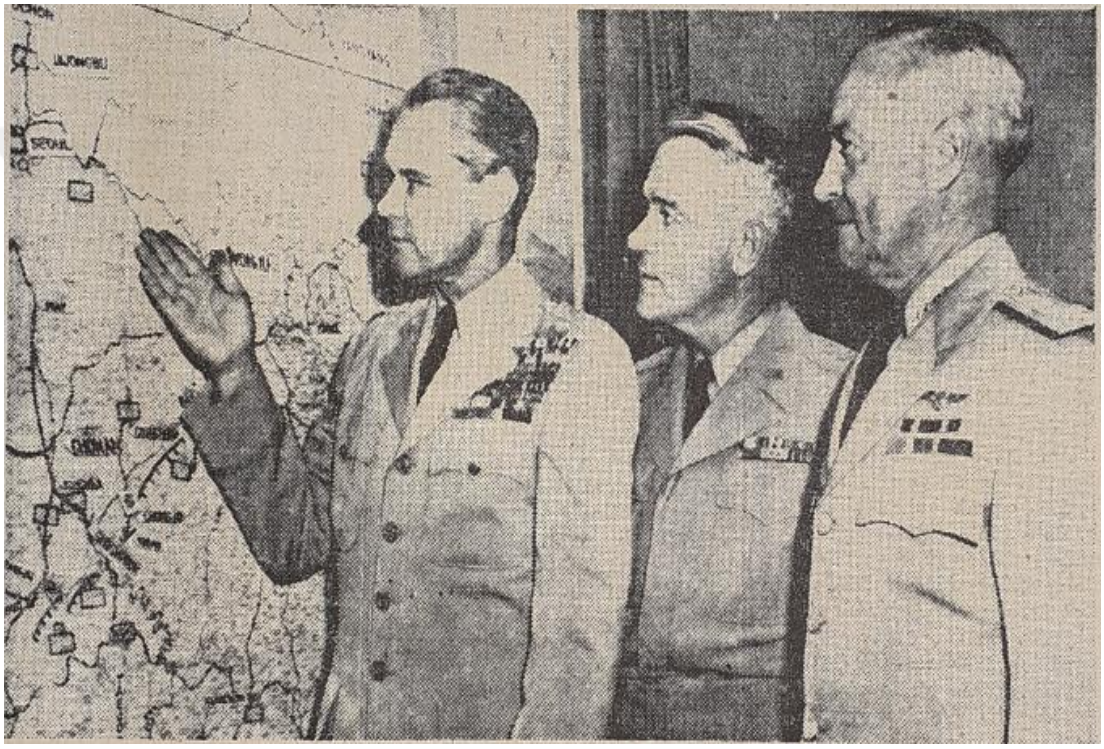

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 17 Temmuz 1950.

Gazete haber başlıkları ve haber içeriklerinde kullandığı ifadeleri görsellerle desteklemektedir. Nitekim haber başlıkları ve içeriklerinde ABD'nin Rusya ile ve

Rusya'nın emperyal eylemleri ile mücadele ettiği sıklıkla vurgulanmaktaydı. Gazete, bu vurguyu cephede çekilen fotoğraflarla güçlendirerek okuyucularına aktarmaktadır. Görsel 2'de Güney Kore cephesinde bir Amerikan ağır topunun komünist hedeflere ateş ederken çekilen görüntüsü yer almaktadır.

Görsel 3: Amerikan Kuvvet Komutanlarının Kore Savaşını Takip Etme Görüntüsü

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 6 Eylül 1950.

Gazete, ABD'nin Rusya'nın yayılmacı emelleri ile giriştiği mücadeleyi sıklıkla ön plana çıkarmaktadır. Nitekim Görsel 3'te Amerikan deniz, hava ve kara kuvvet komutanlarının resmî üniformalarıyla harita üzerinden Kore harekâtını takip ettikleri görüntü, gazetenin ana sayfasından okuyuculara aktarılmıştır. Gazete, ABD'nin bütün askerî kapasitesini kullanarak Rusya ile mücadele ettiğini vurgulamaktadır.

Görsel 4: ABD'de yakalanan Rus Ajanına Halkın Öfkesi

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 19 Temmuz 1950.

Gazete, sıklıkla Rusya'nın provokatif eylemlerde bulunduğunu vurgulayarak Rusya'ya ithafen "casus ve ajan" ifadelerini kullanmakta ve Rusya'nın gizli ve esrarlı emelleri olduğu mesajını vermektedir. Öyle ki Görsel 4'te Rusların hesabına çalışan ve Amerika'nın atom sırlarını öğrenmek üzere kurulan, mühendislerden oluşan bir ajan şebekesinin Amerika'da yakalandığı ve halkın bu şebekeye ciddi tepkisinin olduğu görsel yer almaktadır. Gazete bu görsel ile Rusya'ya ithafen "ajan ve casus" ifadelerini kullanıp Rusya'nın esrarlı ve gizli emelleri olduğu mesajını güçlendirmektedir.

Şematik Çözümleme

Şematik yapı "durum" ve "yorum" bölümlerinden meydana gelir. "Durum bölümünde ana olay ve sonuçlar anlatılır. Yorum bölümünde olayın hemen öncesine ilişkin bilgiler verilebildiği gibi konunun siyasi, ekonomik toplumsal ve tarihsel arka planının ortaya konulmasına yarayan ardalan ve bağlam bilgisi verilmektedir. Ayrıca akredite kaynakların ve olaylara katılan tarafların değerlendirmeleri de yine şematik

çözümlemede dikkate alınan kriterlerdir."[261] Fakat her haber metninde bütün şematik kategoriler yer almamaktadır.

Ana Olay Sunumu ve Sonuçları

Hürriyet gazetesinin 1950 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfalarında Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerin ana olay sunumu ve sonuçları aşağıdaki gibidir:

"Sovyet hükümeti tarafından Finlandiya'ya yapılan tehdit şimdiye kadar yapılmış olan tehditlerin en ciddisi olarak görülmektedir. Muhabirlerin bildirdiklerine göre Helsinki'ye 12 km mesafede Rusya'ya kiralanmış olan Porkala bölgesinde bulunan Sovyet askeri kuvvetleri kısa bir zaman içinde Fin başkentine girebilecek durumdadırlar." (4 Ocak 1950)

"Londra gazetelerinin Kıbrıs adasındaki muhabiri ikinci Cihan Harbi'nin sona ermesi üzerine Sovyet Rusya'nın bu adaya artan bir ehemmiyet göstermiş olduğunu belirtmekte ve şunları bildirmektedir: Rusya'nın bu adaya verdiği ehemniyet, harbin sona erdiği günden beri Kıbrıs'a sokulmuş olan elemanlardır. Rusların birçok ajanlarını bu adaya sokmaya muvaffak oldukları zannedilmektedir. Diğer taraftan bu adadaki bütün solcu elemanlar Yunan Komünist Partisine bağlı bulunmaktadır ve Yunan Komünist Partisi'nin merkez heyeti aynı zamanda Kıbrıs komünistlerin de merkez heyetidir." (20 Ocak 1950)

"Rusya, kendi emri altındaki küçük memleketleri mütemadi bir tazyik altında tutuyor. Bu, artık o kadar açık bir hakikat oldu ki, hikâyelerini mütemadiyen ajans haberlerinde okuyoruz. Küçük Bulgaristan'dan tutunuz da Polonya, Romanya ve Macaristan mütemadi kaynaşmalara sahne oluyorlar. Bu milletlerin en çetini Bulgaristan, son aylarda iki defa iki başvekilini kurban vermek suretiyle efendisine karşı dik kafalılığının cezasını ödedi." (30 Ocak 1950)

"Rusya bugün Fransa'nın kendisine dün verdiği protesto notasını reddetmiştir. Fransa, Moskova Hükümeti'nin Çin Hindistan'daki Fransız aleyhtarı Ho Shi Minh rejimini tanımasını protesto etmişti. Sovyetler Birliği'nin Paris büyükelçisi

[261] M. Suiçmez, a.g.e., s.79.

Alexander Bogomolov Fransız notasını Fransa Dışişleri Bakanı'na iade etmiş ve şu yolda bir beyan eklemiştir: Sovyetler Birliği hükümeti böyle bir notayı kabul etmeyi imkansız telakki etmektedir..." (02 Şubat 1950)

"Sovyet Rusya'nın bir taraftan Fransa ile İtalya da karışıklıklar çıkarırken diğer taraftan da Güney Asya'ya karşı harekete geçmiş olduğunu komünistlerin Fransa ile İtalya da halk hareketlerini şiddetlendirmek için emirler verdiği zannedilmektedir." (25 Mart 1950)

"Romanya'dan gelen son haberlere göre, Bükreş'teki komünistler Romen ordusunu sivil komünistlerin kontrolüne tabi tutmak için büyük bir program hazırlamışlardır. Genelkurmayda Ordu Komutanlığı'ndaki yüksek mevkiler tedricen sivil kimselere tevdi edilmekte ve ordunun birçok yüksek rütbeli subayı, Romanya'da yüksek komünist idaresini teşkil eden İşçi Partisi merkez komitesine hesap vermek mecburiyetinde tutulmaktadır." (02 Mayıs 1950)

"Tahran-ı Musavver, gazetesinin bugün bildirdiğine göre Sovyet kuvvetleri İran hududunda Horasan eyaletinde beş millik bir arazi parçasını işgal etmişler ve İran protestolarına rağmen çekilmeyi reddetmişlerdi. Gazete, İran Dışişleri Bakanlığının Tahran Büyükelçiliğinden bu kuvvetlerin çekilmesini istediğini ve Sovyet hareketinin salahiyet dışı olarak vasıflandırdığını yazmaktadır. Fakat Rus kuvvetleri el'an geri çekilmemişlerdir." (27 Mayıs 1950)

"Türkistan İttihadı Milli Komitesi Birleşmiş Milletler Batı demokrasileri ve bazı Yakın Doğu memleketlerine yolladığı muhtırayı neşretmiştir. Geniş Müslüman mıntıkalarına hakim Rusların idare sistemleri dehşet, kin ve şüphe müsteni olup milli iradenin tamamen yok edilmesini gaye ittihaz etmiş bulunduklarına bir kere daha işaret etmekten çekinmeyen bu muhtırada cümle şöyle denmektedir: Moskova tarafından emirle tatbik ettirilen, hiçbir seçime tabi tutulmayan Sovyet cumhuriyetçileri haline getirilmiş hadisesi Türkistan'ın milli birliğini yıkmaya kifayet edecek bir hadise değildir... Dini akideler çiğnenmiş ve din adamları kısmen imha ve kısmen de tecrit kampanyalarına sürülmüşlerdir. Yeni yeni verilen dini serbestiyet de emniyet teşkilatı ve polisin çok sıkı kontrolü altında bulundurulmaktadır." (17 Temmuz 1950)

"İyi haber alan diplomatik şahsiyetlerin dün bildediklerine göre Ruslar Polonya kara, deniz ve hava kuvvetlerinin kontrolünü hemen hemen tamamıyla

ellerine almış bulunmaktadırlar. Bununla beraber aynı şahsiyetler Moskova'nın herhangi askeri bir macerada Polonya Silahlı kuvvetleri'ni kullanmaya hazır bulunmadığı fikrini ileri sürmektedirler. Vakaları yakından bildirmek durumunda bulunan bu şahsiyetler son zamanlarda Polonya Savunma Bakanlığına tayin edilen Rus mareşali Rokossovski'inin Polonya ordusunun Sovyet metotlarına göre teşkilatlndırmakla bir hayli ileri gittiğini söylemektedirler." (19 Temmuz 1950)

"Kore kıyıları açıklarında Birleşmiş Milletler deniz birliklerine hücum eden Sovyet mürettebatı idaresindeki bir rus uçağının birleşmiş milletler avcı uçakları tarafından düşürüldüğünü Amerika dışişleri bakanlığı Birleşmiş Milletlere bildirmiştir. Bakanlık, bir Amerikan destroyerin enkaz arasından bir Rus subayının cesedini çıkardığını da ilave etmektedir. Cesette bulunan evrak subayın Sovyet hava kuvvetlerine mensup bir teğmen olduğunu belirtmiştir." (6 Eylül 1950)

İncelenen haberlerin ana olay sunumu ve sonuçlarına bakıldığında haber içeriklerinde ana olayların açık şekilde anlatıldığı görülmektedir. Haberlerin bir bölümünde gazetecilerin gözlemlerinin aktarıldığı dolayısıyla bu haberlere gazeteci gözlemlerinin kaynaklık ettiği görülmektedir. Bu durumda haberlerde birinci el kaynağa başvurulduğunu söylemek mümkündür. Gazete, Rusya'nın emperyalist emellerini ana olay olarak sunmakta ve haber metinlerinde kullanılan cümlelerle Rusya'nın tüm eylemlerinin bu düşünce kapsamında yapıldığı vurgulanmaktadır. Ayrıca habere ilişkin detaylar ile olayın haber içeriği çeşitlendirilmektedir.

Gazete ayrıca Amerika'nın Rusya'nın emperyalist emelleri karşısında dünyanın geri kalan ülkelerini askerî, politik ve ekonomik anlamda koruyan önemli bir güç konumunda olduğunu ana olay olarak sunmaktadır. Gazete; haberlerde yer alan bu bilgileri gazetecilerin gözlemlerine, uluslararası belgelere dayanarak aktarmakta ve böylece birinci el kaynağa başvurmaktadır. Gazete bu yönüyle ABD'nin Rusya ile mücadele adı altında yürüttüğü askerî, politik ve ekonomik operasyonlara meşruiyet zemini kazandırmakta ve ABD'nin Rusya'nın emperyal tehdidi ile karşı karşıya kalan ülkelerin toprak bütünlüğünü korumalarına yardım edeceği iddiasını desteklemektedir.

"Dünkü basın toplantısında beyanatta bulunan Birleşik Amerika Dışişleri Bakanı, komünist Çin'in Moskova ile vaki olan anlaşmasının Çin halkı için bir

huzursuzluğun başlangıcını teşkil ettiğini söylemiştir. Bakan Çin'in birçok bölgelerden mahsul durumunun kötü şartlar altında bulunmasından bir açlık tehlikesi arifesinde bulunduğunu 300 milyon dolar tutarında beş yıllık Rus yardımının Çin'in ihtiyaçları yanında bir hiç sayılabileceğini kaydetmiştir. Birleşik Amerika, Kızıl Çin de dahil olmak üzere yardım isteyen her Asya devletine yardıma hazır olduğunu bildirmekle son günlerde imzalanan Sovyet Çin anlaşmasına mukabele etmiştir." (17 Şubat 1950)

"Birleşik Amerika Dışişleri Bakanı Batı Avrupa memleketlerine Birleşik Amerika'nın 1952'de marshall yardımı sona erdikten sonra da Avrupa'da kalacağına kesin söz vermiş ve Yunanistan, Türkiye, İran ve Çin Hindi gibi diğer memleketleri Sovyet emperyalizmine karşı destekleyeceklerini yeniden taahhüt etmiştir." (20 Mayıs 1950)

"Buradaki siyasi çevreler Orta Doğu'nun güvenliğine karşı duyulan alakanın devam ettiği yolunda yapılmış olan İngiliz ve Amerikan demeçlerini İngiliz ve Amerikan hükümetlerinin Rusya'nın yaptığı tazyiki yenilenmemesi için ikaz gayesini güden dikkatle hazırlanmış siyasi bir hareket olarak telakki etmektedirler." (21 Mayıs 1950)

"Atlantik Paktına dahil memleketlerin bakan muavinleri bugün ilk toplantılarını yapmışlardır. Bu toplantının dört ila beş gün devam edeceği tahmin edilmekte ve asıl hedef müdafaa, mali ve ekonomik komitelerin mesaileri arasında bir koordinasyon temin etmek olacaktır. Dışişleri bakan yardımcılarının bugün yaptıkları ilk toplantıda Amerika delegesi Strafford Atlantik Paktı soğuk harp kabinesi başkanlığına seçilmiştir. Strafford, Avrupa'nın herhangi bir yerinde Kore'deki gibi bir komünist taarruzuna karşı daima uyanık bulunmayı tavsiye etmiştir." (26 Temmuz 1950)

Gazete, ana olay sunumunda Rusya'yı yalnızca emperyalist emelleri bulunan bir ülke olarak sunmamakta bunun yanında casusluk faaliyetleri yürüten bir ülke olarak konumlandırmaktadır. Muhabirlerden edinilen bilgilere dayanılarak aktarılan haberlerde gazete okuyucularına Rusya'nın çeşitli ülkelerde yürüttüğü casusluk faaliyetleri ile gizli emelleri ve esrarlı çalışmaları olan bir ülke olduğunu sunmaktadır. Rusyanın casusluk faaliyetlerine vurgu yapılan haber sunumları aşağıdaki gibidir:

"Elçilik mensubu olduğu halde ajan olarak çalışan iki rus kançılarya memuru dün dışkapı semtindeki ziraat parkına giderek Türkiye'nin Kore'ye asker yardımı kararı baltalamaya çalışmışlar fakat buna muvaffak olamamışlardır. Kızıl ajanların bir mesele çıkarmak maksadıyla yaptıkları bu teşebbüs uyanık Türk askerlerinin gözünden kaçmamış ve sorulan sualleri cevapsız bırakılmıştır." (1 Eylül 1950)

"Cebelüttarık koyunda bir haftadan beri demirli bulunan iki rus gemisi her türlü tefsirlere yol açmıştır. Çarşamba günü limana avdet eden İngiliz donanması mürettebatından birisi bu mevzuda şu şekilde konuşmuştur: Tuhaf bir tesadüf. Nereye gittiysek daima birisi arıza geçirmiş iki Rus gemisinin limanda bulunduğunu gördük… Ruslar aynı mevzuda vaziyeti şöyle anlatmaktadırlar: Odesan'dan tamir olmak üzere Leningarda gitmekte olan bozuk gemiyi diğeri yedeğinde götürmektedir. Cebelüttarık limanındaki bekleyiş ise bir gemiden diğerine kömür nakletmek içindir. Ancak resmi makamlar bu iş için bir haftayı biraz uzun olarak tavsif etmektedirler." (25 Eylül 1950)

Gazete; ana olay sunumunda Rusya'yı emperyalist emelleri bulunan, casusluk faaliyetleri yürüten bir ülke olmasının yanında yoksulluk, hastalık ve sefaletin yaygın olduğu yaşanılamaz bir yer olarak sunmaktadır. Haber içeriklerinde halkın Rusya'dan kaçmaya çalıştığı hatta bunun için ölümü dahi göze aldıkları ifade edilmektedir. Bunun yanında Rusya'nın dünyaya kötü örnek olduğu vurgulanmaktadır. Gazete bunu yaparken özellikle komünizm vurgusu yapmakta ve haberlerin alt metninde komünizmin beraberinde açlık, sefalet ve yoksulluk getireceği mesajını vermektedir. Bu durum gazetenin Rusya'ya yönelik her açıdan tepkisel bir politika yürüttüğünü ortaya koymaktadır. Bu durum gazetenin aşağıdaki haber sunumlarında açığa çıkmaktadır:

"İyi haber alan çevrelerden bildirildiğine göre İtalyan destroyerinin İtalyan barış anlaşması mucibince Sovyetlere devredilmek üzere hareket etmesi İtalyan komünistleri arasında karışıklıklar tevlit etmekten geri kalmamıştır. Sanıldığına göre Komünist Partisi daha önce Rusya'ya verilmiş harp gemilerindeki mürettebatın İtalya'ya geri dönüşünde ortaya çıkan can sıkıcı akislerin tekrarından korkmaktadır. Filhakika bir müddet önce Ruslara verilen gemilerin mürettebatları arasında pek çok

komünist bulunuyordu. Bu mürettebat İtalya'ya döndükleri vakit Rusya'da gözleriyle gördüklerini müthiş şartları bütün teferruatları ile tasvir etmişlerdir. Bunlar feci iaşe durumunu sefalet, hastalık ve halkın yüzünden okunan bitkinlik ifadesini uzun uzun anlatmışlardır". (3 Şubat 1950)

"Arnavutluk'un Avlonya limanından gelerek Karadeniz'e geçmekte olan Sovyet bandıralı bir gemi dün sabah Arnavutköy açıklarında seyrederken iki kişinin kendisini denize attığı görülmüş ve sahile doğru yüzmeye başlayan bu şahıslar o civardan geçmekte bulunan Gazal römorkörü tarafından kurtarılarak arnavutköy emniyet teşkilatına teslim edilmiştir. Yaptığımız tahkikata göre Sovyet vapuru arnavut futbol takımı oyuncuları Peyk memleketleri futbol takımları arasında yapılacak maçlara iştirak etmek üzere Avrupa'dan alarak Köstence'ye gitmekteydi. Gemide gayet kötü bir muameleye maruz kalan Arnavut futbolcuları demir perde memleketlerinde akibetlerinin daha fenaya varacağını anlayınca bu seyahatten dönmek istemişler ve fakat gemi süvarisi böyle bir şeyi yapmanın hayatlarına mal olabileceğini ihtar etmiştir. Yapılan muameleye tahammülü kalmayan futbolculardan bir kısmı Rusya'ya gitmektense Türk sularında sahile yakın bir yerde kendilerini denize atmaya karar vermişler." (6 Eylül 1950)

Gazete ayrıca uluslararası toplantılarda yaşananlara ana olay sunumu olarak yer vermiştir. Bu haberlerde Rusya ile ilgili uluslararası arenada olumsuz imaj oluşturacak gelişmeler yer almaktadır. Haber içeriklerinde ise Rusya'ya yönelik olumsuz çağrışım yapacak ifadelere yer verilmektedir. Gazetenin aşağıdaki haber sunumları bu durum açığa çıkarmaktadır:

"Daily Telegraph gazetesi muhabiri gelen haberlere göre harbin sonundan beri en mühim komünist konferansının Moskova'da sona erdiğini bildirmektedir. Muhabir, bu toplantı Stalin'in doğum yıl dönümü şenlikleri esnasında sahne arkasında yapılmıştır demekte ve şöyle devam etmektedir: Yıl dönümü tebriklerini sunmak üzere Moskova'ya gönderilen herbiri Kominform rejimi tarafından tanınmış iktisatçıların dahil edilmesi sadece bir tesadüf eseri değildir." (13 Ocak 1950)

"Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Trygve Lie, bugün verdiği bir demeçte üçüncü bir Dünya harbini ancak açık görüşlü devlet adamlarının kurtarabileceğini

söylemiştir. Trygve Lie, 59 memleketim teşekkül ettiği genel kurulu huzurunda beşinci senelik raporunu okurken bu beyanatı vermiştir: Kore meselesini etraflıca izah etmiş ve aynı zamanda Kızıl Çin'in Birleşmiş Milletlere kabul edilmesi için Sovyetlerin yapmış olduğun tekliften ve akabinde Sovyet boykotundan da uzun uzadıya bahsetmiştir." (06 Ağustos 1950)

"Varşova'da toplanmakta olan Sovyet Sulh Kongresinde dün hiç beklenmedik bir hadise cereyan etmiştir. Hakikati söylemeyi aklına koyan Amerikan delegesi John Rogg bütün komünist delegelerin sabırsızlıkla bekledikleri konuda Sovyet Rusya'ya ağır bir hücumda bulunmuş bütün Kominform memleketlerini harpçi ve kuvvete dayanan bir siyaset takip etmekle itham etmiştir. Amerikan delegesinin bu sözleri yuhalarla karşılanmış ve söz hakkına riayet edilmesini tavsiye eden delegeler bu Amerikan delegesinin susturmak ve söylemekte olduklarının işitilmesine mani olmak için ellerinden gelen patırdıyı yapmışlardır." (21 Kasım 1950)

"Birleşmiş Milletler Genel Kurulu bu geceki toplantısında teşkilatın ana gayelerini sağlamak ve dünya barışını herhangi bir tecavüze karşı korumak bakımından tarihi önemi haiz bir zafer elde etmiştir. Bugün Türkiye saati ile 18.10'da toplanan genel kurul Asamble Salahiyetlerinin genişletilmesini ve ona güvenlik konseyi veto ile durdurulduğu takdirde onun yerine derhal harekete geçebilmek selâhiyetinin de verilmesini isteyen Amerikan teklifini reye koymuş ve bunu beş aleyhte ve iki istinkaf reyine karşı 52 reyle kabul etmiştir." Sovyet Murahhasların ileri sürdükleri bir sürü tadil teklifleri arka arkaya reddedilmiştir. Bu teklifin kabulü sayesinde Sovyet Rusya'nın ikide birde kullandığı veto silahı artık elinden alınmış bulunmaktadır." (4 Kasım 1950)

Gazetenin ana olay sunumu ve sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde; haber içeriklerinde ana onayların açık şekilde anlatıldığı, haberlerde birinci el kaynağa başvurulduğu görülmekteir. Gazetenin ana olay sunumlarında Amerika'nın Rusya'nın emperyalist emelleri karşısında dünyanın geri kalan ülkelerini askerî, politik ve ekonomik anlamda koruyan önemli bir güç konumunda olduğunu, Rusya'nın emperyalist emelleri bulunan casusluk faaliyetleri yürüten bir ülke olmasının yanında yoksulluk, hastalık ve sefaletin yaygın olduğu yaşanılamaz bir yer olarak sunulduğu söylenebilir.

Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Ardalan ve anlam bilgisi, olayların sebep ve sonuç ilişkisini anlayarak bunların arka planının, politik gerekçelerinin ve geçmişinin haberlerde sunulması açısından son derece önemlidir. İncelenen haberlerin ardalan ve bağlam bilgisine bakıldığında bazı haberlerde olayların geçmişi ve bağlamına yönelik bilgilerin haber içeriklerinde çok fazla yer bulmadığı görülmektedir.

"Romanya'dan gelen son haberlere göre, Bükreşdeki komünistler Romen ordusunu sivil komünistlerin kontrolüne tabi tutmak için büyük bir program hazırlamışlardır." (02 Mayıs 1950)

"Tahran-ı Musavver gazetesinin bugün bildirdiğine göre Sovyet kuvvetleri İran hududunda Horasan eyaletinde beş millik bir arazi parçasını işgal etmişler ve İran protestolarına rağmen çekilmeyi reddetmişlerdi."(27 Mayıs 1950)

"Türkistan İttihadı Milli Komitesi Birleşmiş Milletler Batı demokrasileri ve bazı Yakın Doğu memleketlerine yolladığı muhtırayı neşretmiştir."(17 Temmuz 1950)

"İyi haber alan diplomatik şahsiyetlerin dün bildirdiklerine göre Ruslar Polonya kara, deniz ve hava kuvvetlerinin kontrolünü hemen hemen tamamıyla ellerine almış bulunmaktadırlar."(19 Temmuz 1950)

"Kore kıyıları açıklarında birleşmiş milletler deniz birliklerine hücum eden Sovyet mürettebatı idaresindeki bir rus uçağının birleşmiş milletler avcı uçakları tarafından düşürüldüğünü Amerika dışişleri bakanlığı birleşmiş milletlere bildirmiştir." (6 Eylül 1950)

"Elçilik mensubu olduğu halde ajan olarak çalışan iki rus kançılarya memuru dün dışkapı semtindeki ziraat parkına giderek Türkiye'nin Kore'ye asker yardımı kararı baltalamaya çalışmışlar fakat buna muvaffak olamamışlardır."(1 Eylül 1950)

Buna karşın ardalan bilgisinin kısmen yer aldığı haberlerde ise haberin geçmişine değinildiği görülmektedir. Ardalan ve bağlam bilgisi verilen haber içeriklerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

"Rusya, kendi emri altındaki küçük memleketleri mütemadi bir tazyik altında tutuyor. Bu, artık o kadar açık bir hakikat oldu ki, hikâyelerini mütemadiyen ajans

haberlerinde okuyoruz. Küçük Bulgaristan'dan tutunuz da Polonya, Romanya ve Macaristan mütemadi kaynaşmalara sahne oluyorlar" (30 Ocak 1950)

"Sovyet hükümeti tarafından Finlandiya'ya yapılan tehdit şimdiye kadar yapılmış olan tehditlerin en ciddisi olarak görülmektedir." (4 Ocak 1950)

"Londra gazetelerinin Kıbrıs adasındaki muhabiri ikinci Cihan Harbi'nin sona ermesi üzerine Sovyet Rusya'nın bu adaya artan bir ehemmiyet göstermiş olduğunu belirtmekte ve şunları bildirmektedir." (20 Ocak 1950)

"Cebelüttarık koyunda bir haftadan beri demirli bulunan iki rus gemisi her türlü tefsirlere yol açmıştır. Çarşamba günü limana avdet eden İngiliz donanması mürettebatından birisi bu mevzuda şu şekilde konuşmuştur: Tuhaf bir tesadüf. Nereye gittiysek daima birisi arıza geçirmiş iki Rus gemisinin limanda bulunduğunu gördük." (25 Eylül 1950)

"İyi haber alan çevrelerden bildirildiğine göre İtalyan destroyerinin İtalyan barış anlaşması mucibince Sovyetlere devredilmek üzere hareket etmesi İtalyan komünistleri arasında karışıklıklar tevlit etmekten geri kalmamıştır." (3 Şubat 1950)

Ardalan ve anlam bilgisi genel olarak değerlendirildiğinde, bazı haberlerde olayların geçmişi ve bağlamına yönelik bilgilerin haber içeriklerinde çok fazla yer bulmadığı buna karşın bazı haberlerde ise haberlerin geçmişine değinildiği görülmektedir.

Mikro Yapı Özellikleri

Hürriyet gazetesinin 1950 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen Sovyetler Birliği'ni konu alan ayrıntılı haber sunumları ile ilgili mikro yapı çözümlemesinde haber içeriklerinin sentaktik yapısı, retorik özellikleri ve sözcük seçimleri ele alınmaktadır.

Sentaktik Çözümleme

Sentaktik çözümlemede Hürriyet gazetesinin 1950 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen Sovyetler Birliği'ni konu alan haber metinlerinin kurgulanış şekilleri ele alınacaktır. Haber içeriklerine bakıldığında haber sunumlarında kimi

zaman aktif cümle yapısının kullanıldığı, basit ve kısa anlatımın tercih edildiği görülmektedir.

"Rusya, kendi emri altındaki küçük memleketleri mütemadi bir tazyik altında tutuyor." (30 Ocak 1950).

"Rusya bugün Fransa'nın kendisine dün verdiği protesto notasını reddetmiştir." (02 Şubat 1950)

"Romanya'dan gelen son haberlere göre, Bükreşdeki komünistler Romen ordusunu sivil komünistlerin kontrolüne tabi tutmak için büyük bir program hazırlamışlardır." (02 Mayıs 1950)

"Ruslar Polonya kara, deniz ve hava kuvvetlerinin kontrolünü hemen hemen tamamıyla ellerine almış bulunmaktadırlar."(19 Temmuz 1950)

"Bakanlık, bir Amerikan destroyerin enkaz arasından bir rus subayının cesedini çıkardığını da ilave etmektedir."(6 Eylül 1950)

"Birleşik Amerika, Kızıl Çin de dahil olmak üzere yardım isteyen her Asya devletine yardıma hazır olduğunu bildirmekle son günlerde imzalanan Sovyet Çin anlaşmasına mukabele etmiştir." (17 Şubat 1950)

"Yunanistan, Türkiye, İran ve Çin Hndi gibi diğer memleketleri Sovyet emperyalizmine karşı destekleyecekini yeniden taahhüt etmiştir." (20 Mayıs 1950)

"Strafford, Avrupa'nın herhangi bir yerinde Kore'deki gibi bir komünist taarruzuna karşı daima uyanık bulunmayı tavsiye etmiştir." (26 Temmuz 1950)

"Tuhaf bir tesadüf. Nereye gittiysek daima birisi arıza geçirmiş iki Rus gemisinin limanda bulunduğunu gördük."(25 Eylül 1950)

Bunun yanında kimi zaman da pasif cümle yapısının kullanıldığı görülmektedir. Pasif cümle yapısında da basit ve kısa anlatım tercih edilmektedir. Pasif cümle yapısında kimi zaman Sovyetler Birliği'nin hedefinde bulunan ülke güçsüz konuma yerleştirilmektedir.

"Sovyet hükümeti tarafından Finlandiya'ya yapılan tehdit şimdiye kadar yapılmış olan tehditlerin en ciddisi olarak görülmektedir." (4 Ocak 1950)

"Rusların birçok ajanlarını bu adaya sokmaya muvaffak oldukları zannedilmektedir."(20 Ocak 1950)

"Küçük Bulgaristan'dan tutunuz da Polonya, Romanya ve Macaristan mütemadi kaynaşmalara sahne oluyorlar."(30 Ocak 1950)

"Sovyet Rusya'nın bir taraftan Fransa ile İtalya da karışıklıklar çıkarırken diğer taraftan da Güney Asya'ya karşı harekete geçmiş olduğunu komünistlerin Fransa ile İtalya da halk hareketlerini şiddetlendirmek için emirler verdiği zannedilmektedir." (25 Mart 1950)

"Romanya'da yüksek komünist idaresini teşkil eden İşçi Partisi merkez komitesine hesap vermek mecburiyetinde tutulmaktadır." (02 Mayıs 1950)

"Dini akideler çiğnenmiş ve din adamları kısmen imha ve kısmen de tecrit kampanyalarına sürülmüşlerdir. Yeni yeni verilen dini serbestiyet de emniyet teşkilatı ve polisin çok sıkı kontrolü altında bulundurulmaktadır." (17 Temmuz 1950)

"Cesette bulunan evrak subayın Sovyet hava kuvvetlerine mensup bir temel olduğunu belirtmiştir." (6 Eylül 1950)

"Dışişleri bakan yardımcılarının bugün yaptıkları ilk toplantıda Amerika delegesi Strafford Atlantik Paktı soğuk harp kabinesi başkanlığına seçilmiştir."(26 Temmuz 1950)

"Kızıl ajanların bir mesele çıkarmak maksadıyla yaptıkları bu teşebbüs uyanık Türk askerlerinin gözünden kaçmamış ve sorulan sualleri cevapsız bırakılmıştır." (1 Eylül 1950)

"Ancak resmi makamlar bu iş için bir haftayı biraz uzun olarak tavsif etmektedirler." (25 Eylül 1950)

"Yapılan muameleye tahammülü kalmayan futbolculardan bir kısmı Rusya'ya gitmektense Türk sularında sahile yakın bir yerde kendilerini denize atmaya karar vermişler." (6 Eylül 1950)

Gazetenin haber içeriklerinde kullandığı ifadelerin sentaktik çözümlemesi genel olarak değerlendirildiğinde, cümle yapısı olarak hem aktif hem de pasif cümle yapısının aynı anda kullanıldığı söylenebilir.

Haberin Retoriği

Haberin retorik incelemesinde çeşitli yöntemlere başvurularak haberin ikna edici olup olmaması değerlendirilir. "Haberin retoriğine gelince; gazeteci sayılar,

istatistikler vererek ikna edici olmaya çalışır. Bu yolla haberde hakikatin yansıtıldığı savunulur. Görgü tanıklarının ifadelerine başvurulur. Daha önce belirttiğimiz gibi alıntılara başvurma haberde tarafsızlığı sağlamanın en genel geçer yoludur." [262] Hürriyet gazetesinin 1950 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen Sovyetler Birliği'ni konu alan haber metinlerinde inandırıcılığı arttırabilmek için sayısal verilere ve alıntılara başvurulduğu görülmektedir. Yapılan alıntılar ve kullanılan istatistiki ve sayısal veriler Sovyetler Birliği ile ilgili olumsuz söylemlere vurgu yapmaktadır. Yapılan alıntılar kullanılan istatistiki ve sayısal verilerle haber anlatışının birbirini tamamlayacak şekilde kurgulandığı görülmektedir.

"Kvantakun'un Kuzeyinde Pakhoi'de 100 kadar çıkarma gemisi bombardıman edilmiştir. Aynı bölgede görülen 8 buharlı gemiye alçaktan taarruzlar yapmışlardır." (2 Şubat 1950).

"İtalyan denizciler, kendilerine ikram edilen siyah ekmeği yememişler ve sokaklarda eski gazete parçalarından ve kuru saman yapraklarından sigara saran kimseleri gördükleri zaman dehşet içinde kalmışlardır. Ruslar korku içinde İtalyan denizcilerle konuşmaktan kaçınıyorlardı. Dönüşlerinde İtalyan denizcilerin yaptığı bu açıklamalar Komünist Partisi'nde kütle halinde istifalara sebep olmuştur." (2 Şubat 1950).

"Muhabirlerin bildirdiklerine göre Helsinki'ye 12 km mesafede Rusya'ya kiralanmış olan Porkala bölgesinde bulunan Sovyet askeri kuvvetleri kısa bir zaman içinde Fin başkentine girebilecek durumdadırlar." (4 Ocak 1950)

"Bu milletlerin en çetini Bulgaristan, son aylarda iki defa iki başvekilini kurban vermek suretiyle efendisine karşı dik kafalılığının cezasını ödedi." (30 Ocak 1950).

"Kore kıyıları açıklarında birleşmiş milletler deniz birliklerine hücum eden Sovyet mürettebatı idaresindeki bir rus uçağının birleşmiş milletler avcı uçakları tarafından düşürüldüğünü Amerika dışişleri bakanlığı birleşmiş milletlere bildirmiştir." (6 Eylül 1950)

[262] Ayşe İnal, **Haber Metinlerine Eleştirel Bir Bakış: Temel Sorunlar ve Örnek Çalışmalar,** AÜ İLEF Yıllık, 1994, s.157.

"Bakanlık, bir Amerikan destroyerin enkaz arasından bir rus subayının cesedini çıkardığını da ilave etmektedir."(6 Eylül 1950)

"Bakan Çin'in birçok bölgelerden mahsul durumunun kötü şartlar altında bulunmasından bir açlık tehlikesi arifesinde bulunduğunu 300 milyon dolar tutarında beş yıllık Rus yardımının…" (17 Şubat 1950)

"Bu toplantının dört ila beş gün devam edeceği tahmin edilmekte ve asıl hedef…" (26 Temmuz 1950)

"Elçilik mensubu olduğu halde ajan olarak çalışan iki rus kançılarya memuru dün dışkapı semtindeki ziraat parkına giderek…" (1 Eylül 1950)

"Cebelüttarık koyunda bir haftadan beri demirli bulunan iki rus gemisi her türlü tefsirlere yol açmıştır." (25 Eylül 1950)

"Ancak resmi makamlar bu iş için bir haftayı biraz uzun olarak tavsif etmektedirler." (25 Eylül 1950)

"Arnavutköy açıklarında seyrederken iki kişinin kendisini denize attığı görülmüş ve sahile doğru yüzmeye başlayan bu şahıslar…"(6 Eylül 1950)

Trygve Lie, 59 memleketim teşekkül ettiği genel kurulu huzurunda beşinci senelik raporunu okurken bu beyanatı vermiştir. "(06 Ağustos 1950)

"Tahran-ı Musavver, gazetesinin bugün bildirdiğine göre Sovyet kuvvetleri İran hududunda Horasan eyaletinde beş millik bir arazi parçasını işgal etmişler." (27 Mayıs 1950)

Sözcük Seçimleri

Sözcük seçimleri habere konu aktörler hakkında toplumun yaygın inanç ve ideolojisini ortaya koyması bakımından son derece önemlidir. Hürriyet gazetesinin 1950 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haber içeriklerinde yer alan sözcükler aşağıdaki gibidir:

"Komünistler Hindiçini'ye taarruza hazırlanıyorlar." (2 Şubat 1950)

"Ruslar adaya birçok tahrikçi ve sabotajcı unsurlar yolladılar." (20 Ocak 1950)

"Rusya, Avrupa ve Asya'da faaliyette. Fransa ve İtalya'da olduğu kadar güneydoğu Asya'da da ajanlarına tahrikler yapmak emrini verdi." (25 Mart 1950)

"İrana Bir Sovyet Tecavüzü." (27 Mayıs 1950)

"Rusların Türkistan'da Yaptıkları Zulümler." (17 Temmuz 1950)

"Rusya, Finlandiya'yı tehdit ediyor!" (4 Ocak 1950)

"Ankara'da İki Rus Casusu Yakalandı." (1 Eylül 1950)

"Cebelüttarık'a Gelen Esrarlı Rus Gemileri." (25 Eylül 1950)

"Türkiye, Yunanistan ve İran, hala Rus tazyikine maruz bulunuyor." (26 Temmuz 1950)

Hürriyet gazetesinin 1950 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfalarında Sovyetler Birliği'ni konu alan haber içeriklerinde tercih edilen sözcüklere bakıldığında; haber içeriklerinde "casus, ajan, komünist, tecavüz ve taarruz" gibi belirli kavramlar kullanılarak kurgulama ve genelleştirme yapıldığı böylece okuyucuların haberleri belirli görüşler çerçevesinde okumasının amaçlandığı görülmektedir. Gazetenin sözcük seçiminde Sovyetler Birliği'ni olumsuzlayan, Batı lehine konumlanan bir yaklaşım gözlemlenmektedir.

3.5.2. 1951 Yılında Yayımlanan Haberlerin İncelenmesi

Sovyetler Birliği'nin tehditleri, Türkiye'nin Doğu Bloku ile kurduğu ilişkilerde temel belirleyici rolü üstlenmiştir.

Türkiye, Sovyetler Birliği'nin tehdit ve istekleri karşısında kendini siyasi ve ekonomik alanda yalnız hissetmiştir. Bu tek başılığını azaltmak için Batı'ya yakınlaşmaya çalışmıştır. Batılıların meydana getirdiği siyasi, askeri ve ekonomik birlikteliklere katılmayı temel hedef olarak görmüştür.[263]

Bu durum Türkiye'nin Rusya ve Batı ile ilişkilerinde belirleyici faktörlerden biri olmuştur. Bu politikayı medyanın haber sunumlarında görmek mümkündür. Çalışmanın bu bölümünde Hürriyet gazetesinin 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen ve Sovyetler Birliği'ni konu alan ayrıntılı haber sunumları ile ilgili değerlendirmeler ele alınmaktadır. Gazetenin 1951 yılının seçilen sayılarında

[263] Mehmet Gönlübol ve diğerleri, a.g.e., s.311.

Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerinin aylara göre dağılımı Tablo 29'da gösterilmektedir:

Tablo 29: 1951 Yılında Yayımlanan Hürriyet Gazetesi'nde Sovyetler Birliği'ni Konu Alan Seçilen Haberlerin Aylara Göre Dağılımı

Ay	**Haber Sayısı**
Ocak	5
Şubat	2
Mart	2
Nisan	2
Mayıs	3
Haziran	2
Temmuz	2
Ağustos	1
Eylül	-
Ekim	3
Kasım	4
Aralık	1
Toplam	27

1951 yılında Hürriyet gazetesinde yayımlanan ve araştırma için seçilen Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerin aylara göre dağılımına bakıldığında, gazetenin 1951 yılında Sovyetler Birliği'ni konu alan toplam 27 haberi ana sayfasına taşıdığı görülmektedir. Bunun yanında gazetenin Sovyetler Birliği'ni konu alan en fazla sayıda haberi ocak ayında yayımlandığı görülmektedir. Seçilen haberlerin makro yapı ve mikro incelemesi ise aşağıda ele alınmaktadır. Bu doğrultuda öncelikle haberler makro yapı açısından incelenmektedir.

Tematik Yapının İncelemesi

Başlıklar

Hürriyet gazetesinin 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haber başlıklarına

bakıldığında, gazetenin Rusya'yı Türkiye açısından askerî ve siyasi anlamda bir tehdit olarak değerlendirdiği ve bu tehdidi ana sayfasına sıklıkla taşıdığı görülmektedir. Bu durum gazetenin aşağıdaki başlıklarında açığa çıkmaktadır:

"Türkiye'de Kominizim." (30 Ocak 1951)

"Bulgaristanlı Türk Muhacirler Yerine Ruslar Getiriliyor." (04 Nisan 1951)

"Ani Bir Rus tecavüzüne Karşı Tedbirler." (11 Mayıs 1951)

"Atlantik Paktına İştirakimiz ve Rusya." (25 Mayıs 1951)

"İngiltere'de İki Hariciyeci Esrarlı Bir Şekilde Kayboldu. Sovyet Rusya'ya Kaçmış Oldukları Tahmin Ediliyor." (08 Haziran 1951)

"Rize'de Bir Rus Uçağı Görüldü." (15 Haziran 1951)

"Hopa'da şüpheli bir Sovyet Motörüna Karadan Ateş Açıldı." (24 Temmuz 1951)

"Türkiye'nin Demir Perde İle Ticareti." (05 Ağustos 1951)

"Rus Casuslarına Karşı Tedbirler." (25 Ekim 1951)

"Kominizim Tahkikatında Yeni İnkişaflar." (04 Kasım 1951)

"*Atlantik Paktına İştirakimiz Dolayısıyla Sovyetler Birliği Bize Bir Protesto Notası Yolladı."* (05 Kasım 1951)

"Sovyetlere Cevabımız Yakında Verilecek. Ankara'da Tecavüz Emelinin Türkiye'den Değil, Rusya'dan Geldiği Noktası Belirtiliyor." (06 Kasım 1951)

"Sovyet Notasına Cevabımız Dün Büyükelçiye Tevdi Edildi. Nota İle Cevap Namemizin Metinlerini Neşrediyoruz." (13 Kasım 1951)

"Ruslar Şark Hududumuzda." (06 Aralık 1951)

Gazete, Rus tehdidi açısından ABD ve Batı Bloku'nu müttefik olarak görmekte ve Rusya ile Batı ve ABD arasındaki ilişkilerde kendisini Batı ve ABD'den yana konumlandırmaktadır. Bu durum gazetenin ABD ve Batı yanlısı haber başlıklarında kendisini göstermektedir.

"Amerika'ya İttifak Teklifinde Bulunduk." (03 Mart 1951)

"İttifak Teklifimiz Amerika'da Müsait Bir Şekilde Karşılandı." (04 Mart 1951)

"*Tokyodaki Amerikan Askeri Şefleri Arasında Mühim ve Gizli Temaslar Yapıldı."* (15 Ocak 1951)

Gazete, Sovyet tehdidinin yalnızca Türkiye açısından geçerli olmadığını ve Sovyetler Birliği'nin ve komünizmin dünya devletleri açısından bir tehdit olduğu vurgusunu yapmaktadır. Bu doğrultuda gazete, Sovyet Rusya'nın emperyal emellerle diğer ülkeler açısından da bir tehdit unsuru barındırdığını ortaya koyabilmek amacıyla diğer ülkelerle yaşadığı siyasal ve askerî gerginlikleri haber başlıklarına taşımaktadır:

"Kore'de Tarihin Kaydettiği En Büyük Hava Muharebesi." (24 Ocak 1951)
"Orta doğu Akdeniz'e karşı Rus tecavüzü." (24 Ocak 1951)
"Rene Pleven-Truman Görüşmeleri başladı." (30 Ocak 1951)
"Balkanlara Yapılacak Bir Sovyet Taarruzu." (07 Şubat 1951)
"Stalin'e Göre Sovyetler Birliği Silahlanmıyor." (17 Şubat 1951)
"Rusya Yugoslavya'ya Saldırırsa…" (22 Nisan 1951)
"Deli Petro'nun Vasiyetnamesi:" (06 Mayıs 1951)
"İran Petrolleri Rusya'nın Eline Geçerse:" (01 Temmuz 1951)
"Rusya ve Boğazlar." (18 Ekim 1951)
"Rusya Mısır'a Silah Satacak." (26 Ekim 1951)

Gazetenin 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen haber başlıklarına genel olarak bakıldığında; Sovyet Rusya'yı dünya açısından bir tehdit olarak değerlendirme tutumunu devam ettirdiği, Sovyetler Birliği'ni Batı'nın karşısında bir pozisyonda konumlandırdığı ve bunun yanında Sovyet Rusya'nın Türkiye açısından askerî ve siyasi anlamda bir tehdit olduğu vurgusuna ağırlık verdiği görülmektedir.

Haber Girişleri

Hürriyet gazetesinin 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haber içeriklerine bakıldığında; haber içeriklerinde olayların nerede ve kimler arasında yaşandığının belirtildiği, haber girişlerinin örtük mesajlarında ise Rusya'nın birinci dereceden siyasal ve askerî anlamda bir tehdit olarak algılanmasını sağlayacak yönde kamuoyunda bilinç oluşturulduğu görülmektedir. Gazete, bu doğrultuda haber girişlerinde Rusya'nın casusluk ve asimilisyon faaliyetleri gibi Türkiye üzerindeki

gizli emellerini ortaya çıkaracak ve bu emeller karşısında Türk hükümetinin tavrını ortaya koyacak içerikler kullanmaktadır:

"Hudutlarımızda Bulgar tahsilatı bu plan gereğince Karadeniz sahilleri Ruslaştırılıyor." (04 Nisan 1951)

"Sovyet Rusya'ya kaçmış oldukları tahmin ediliyor. İzinsiz gaybubetleri dolayısıyla her ikisine işten el çektirildi." (08 Haziran 1951)

"Türk-Rus hududundaki kızıl kıtaların da birkaç gündür manevra yaptığı bildiriliyor." (24 Temmuz 1951).

Kızıl Hainler Türkiye'yi Parçalayıp Rusya'ya İlhak Etmeyi Tasarlıyorlardı." (04 Kasım 1951).

"Nota, sulhû koruyucu gayretleri baltalayan Rus teşebbüslerin bir devamı sayılıyor." (05 Kasım 1951).

"Hükumetimiz, Türkiye'nin tecavüzü hiçbir gaye gitmediğini, Sovyet Rusya ve Peyklerinin ise aynı şekilde hareket etmediklerinin anlaşıldığını belirtti." (13 Kasım 1951).

"Ağrının mağaralarında atom tesisleri kurdular." (06 Aralık 1951).

Gazete bunun yanında haber girişlerinin örtük mesajlarında Rusya'nın saldırgan amaçlar taşıdığını, bu durumun hem Türkiye hem de dünya ülkeleri açısından bir tehdit olduğunu, ABD ve Batı'nın ise bu tehditle siyasal-ekonomik ve askerî açıdan mücadele ettiğini ve bu tehdit ile karşı karşıya kalan ülkelerin yanında olduğunu vurgulayıcı içerikler kullanmaktadır. Bu durum aşağıdaki örneklerle açığa çıkmaktadır:

"Pleven bir Rus tecavüzü takdirinde atom yardımı için Amerika'dan teminat istiyor." (30 Ocak 1951)

"Rus veya başka bir devletin tecavüzüne uğradığımız takdirde Amerika'nın silahla yardım edeceğini yazılı olarak beyan etmesini istedik." (03 Mart 1951)

"Askeri şeflerle başlıca siyasi şahsiyetler Amerika'nın üçlü ittifaka girmesi lehinde." (04 Mart 1951)

"Kremlin'de kızıl idarenin başındaki adamlar Deli Petro'nun hayranıdırlar. Şimdi onlar Deli Petro'nun genişleme siyaseti ve programının tatbiki şerefine

kendilerine mal etmek gayretindedirler. Bolşeviklerin Deli Petro'nun programını tatbike zorlayan ve onları bu şerefi kazanmak peşinde koşturan tarihi sebepler, amiller ve dayanaklar nelerdir?" (06 Mayıs 1951)

"Amerika'nın Türkiye'ye neden hususi bir müsaade verdiği güvenlik konseyi raporunda belirtildi." (05 Ağustos 1951).

"Amerikan siyasi mahfilleri de Rus noktasında ileri sürülen endişeleri tamamen mesnetsiz buluyorlar." (06 Kasım 1951).

Ayrıca Hürriyet gazetesinin 1951 yılında yayımlanan ve Sovyetler Birliği'ni konu alan ve araştırma için seçilen haberlerin haber içeriklerinde uluslararası toplantılarda Rusya ile diğer ülkeler arasındaki ilişkilerde yaşanan gerginlikler ve Rusya'nın diğer ülkelerle askerî, siyasi ve ekonomik anlamda kurduğu ilişkiler ön plana çıkarılmaktadır. Gazete böylece yeniden şekillenen dünya düzeninde ülkeler arasında ortaya çıkan bloklaşmanın kamuoyu tarafından daha net görülmesini sağlamaktadır.

"Rusya Montrö Antlaşmasının tadilini isteyecek." (18 Ekim 1951).

"Ordunun terhis edildiğini ileri süren Stalin bir harbi muhtemel görmüyor. Kızıl diktatör Kore harbi hakkında da fikrini bildirdi." (17 Şubat 1951)

"Rusya'nın Kuzey Korelilere 5,5 milyar Türk Lirası tutarında askeri yardım yaptığı haber veriliyor." (15 Ocak 1951)

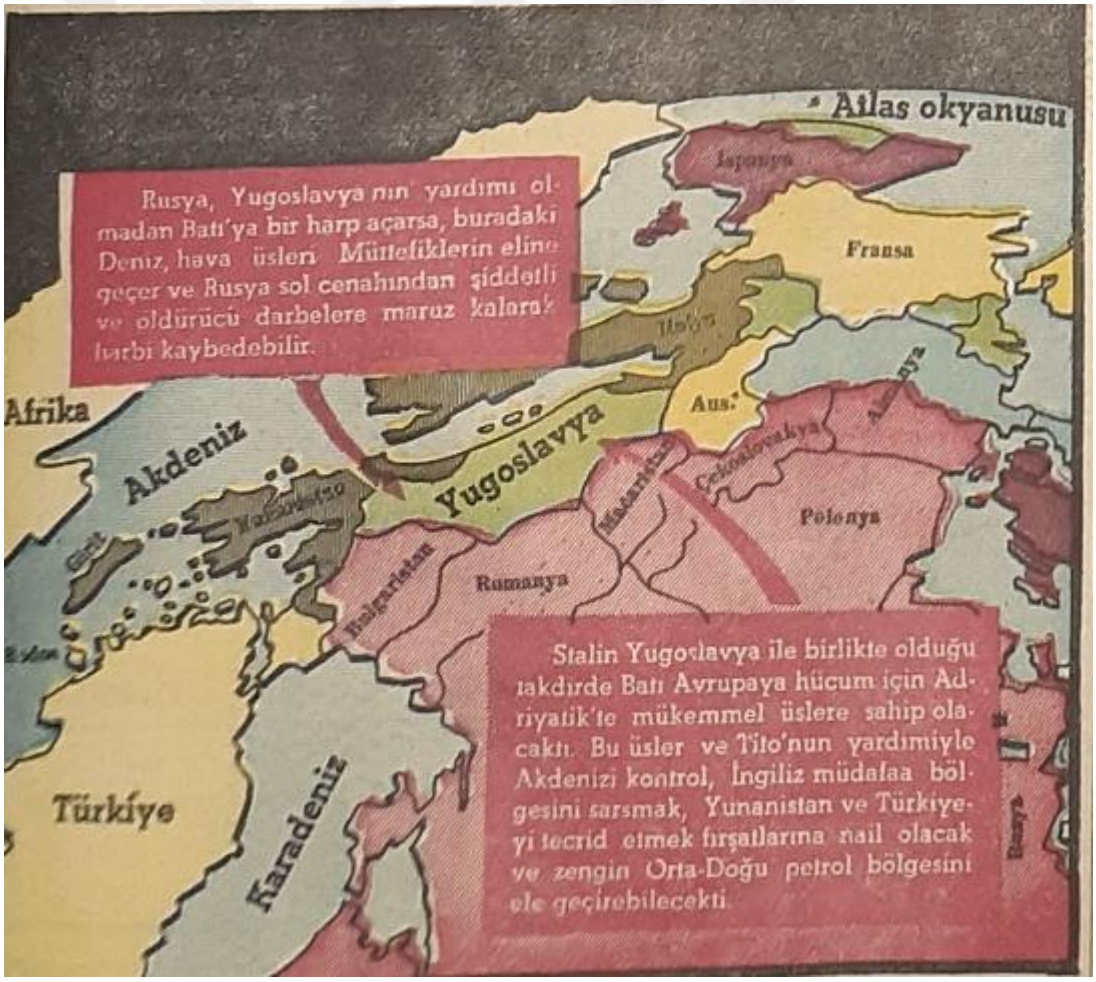
"Amerikan ve İngiliz şefleri arasında Malta'da bir konferans toplanıyor. İngiliz Orta Doğu Kara Kuvvetleri Komutanı da Ankara'ya gelecek, İstanbul'daki konferansta ise Akdeniz askeri müdafaasına kati bir şekil verilecek." (24 Ocak 1951)

Gazetenin 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen haber girişlerine genel olarak bakıldığında; olayların nerede ve kimler arasında yaşandığının belirtildiği, haber girişlerinin örtük mesajlarında ise Rusya'nın Türkiye ve dünya açısından birinci dereceden siyasal ve askerî anlamda bir tehdit olarak algıladığı, ABD ve Batı'nın ise bu tehditle karşı karşıya kalan ülkelerin yanında olduğu yönünde kamuoyunda bilinç oluşturulduğu görülmektedir.

Fotoğraflar

Haber sunumları açısından son derece önemli olan fotoğraflar; sözel olarak ifade edilmesi zor olan imgelerin ifade edilmesinde, haber başlıkları ve haber içeriklerinde kullanılan ifadelerin desteklenmesinde ve böylece kamuoyunda belli bir yönde bilinç oluşturulmasında etkli olan unsurlardır. Hürriyet gazetesi de 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen haberlerde yayın çizgisine uygun görsellere yer vermiştir. Gazetenin Sovyetler Birliği'ni konu alan haber sunumlarında kullandığı fotoğraflardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Görsel 5: Rusya'nın Yugoslavya'ya Saldırması Durumunda Yaşanacaklar

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 22 Nisan 1951.

Gazetenin 22 Nisan 1951 tarihinde kullandığı görselde Rusya'nın Yugoslavya'ya saldırması durumunda ortaya çıkabilecek kaotik durum

resmedilmekedir. Haberde Rusya'nın Yugoslavya'yı yenme fırsatını kolladığı, Yugoslavya'nın Rusya açısından stratejik önemi bulunan bir ülke olduğu ve bu nedenle Rusya'nın Yugoslavya'nın peşini bir türlü bırakmadığı vurgulanmaktadır. Bunun yanında Rusya'nın sıcak denizlere açılma amacı ve bu amaca ulaşabilmek için her fırsatı kullanabileceği ve gerekirse üçüncü dünya savaşını göze alacağı vurgulanmaktadır. Böylece Rusya'nın dünya açısından birinci dereceden bir tehdit olduğu mesajı güçlendirilmektedir.

Görsel 6: Deli Petro'nun Vasiyetnamesi

Kaynkak: Hürriyet Gazetesi 06 Mayıs 1951.

Hürriyet gazetesinin 06 Mayıs 1951 tarihinde kullandığı bir başka görselde ise Deli Petro lakabıyla tanınan ve Rusya'yı 1682'den 1725'e kadar yöneten I.Petro'nun vasiyetnamesine atıf yapılarak Rusya'nın 200 yıldan bu yana devam eden yayılma ve genişleme siyasetinin nerelere yöneltildiği vurgulanmaktadır. Gazete, Rusya'da yöneticilerin isimleri değişse de politikalarının değişmediğini ve her gelen yöneticinin Petro'nun vasiyeti gereği genişleme siyasetini takip ettiğini belirtmektedir. Gazete böylece Rusya'nın emperyal emelleri bulunan bir ülke olduğu vurgusuna resmî bir dayanak oluşturmakta ve bu vurguyu görsellerle desteklemektedir.

Gazete aynı sayıda Deli Petro olarak bilinen Rus Çarı I. Petro'yu temsilen bir görsel daha kullanmıştır (Görsel 7).

Görsel 7: Deli Petro

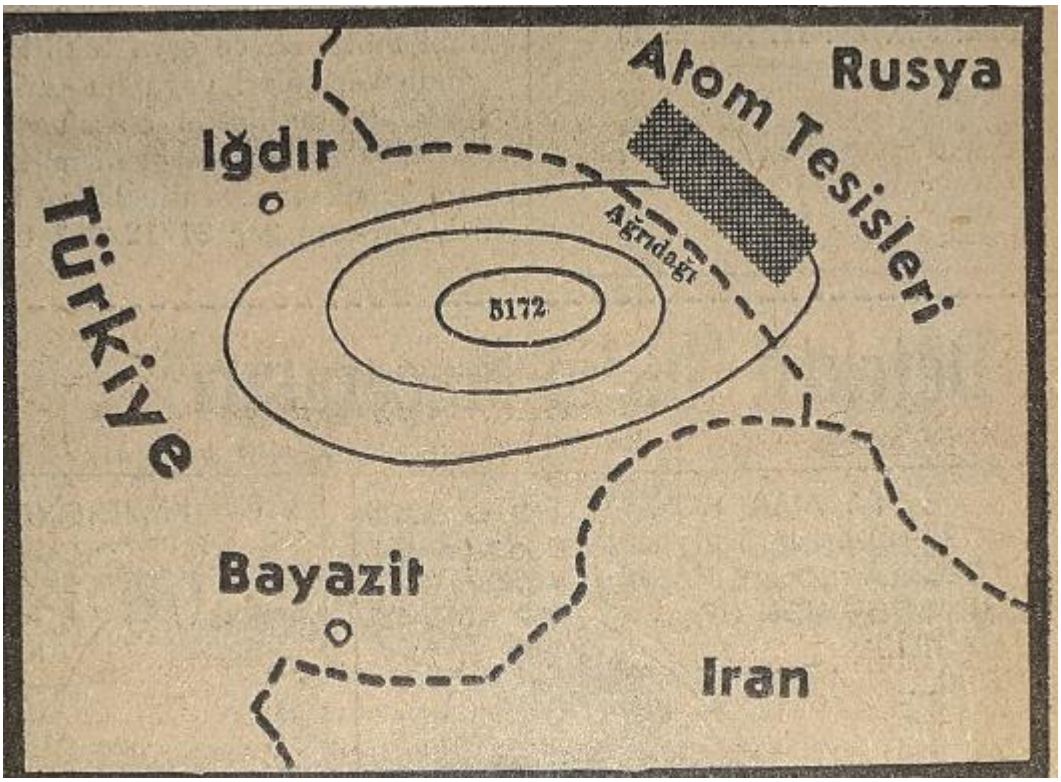
Kaynak: Hürriyet Gazetesi 06 Mayıs 1951.

Gazetenin 06 Mayıs 1951 tarihinde Deli Petro'yu temsilen kullandığı görsel Rus siyasetine en uygun düşen tek Rus Çarı'nın Petro olduğu belirtilmektedir. İlgili görselde Petro bir elinde kılıç ile bağırarak olumsuz bir şekilde resmedilmektedir. Böylece okuyuculara Petro'nun saldırgan amaçlar taşıdığı örtük mesajı verilmektedir. Bu görsel de tıpkı diğer görseller gibi okuyuculara Rusya'nın dünya açısından bir tehdit oluşturduğu mesajının etkisini ve gücünü artırmaktadır.

Hürriyet gazetesi kendisini Rusya'nın uyguladığı politikaların karşısında konumlandırmaktadır. Bunu yaparken de Rusya'nın hem dünya açısından hem de Türkiye açısından bir tehdit oluşturduğu olgusunu desteklemektedir. Nitekim gazete, haber metinlerinde Rusya'nın yalnızca dünya açısından tehdit olmadığı bunun yanında Türkiye açısından da tehdit olduğu vurgusunu yapmaktadır. Bu durum gazetenin bu vurguyu etki amacıyla kullandığı görsellerde de ortaya çıkmaktadır. Gazete, haber

metinlerinde kullandığı görsellerle Rusya'nın Türkiye üzerinde gizli emellerinin olduğu mesajını vermektedir.

Görsel 8: Rusların Ağrı Dağı Eteklerindeki Gizli Atom Tesislerinin Yerini Gösteren Kroki

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 06 Aralık 1951.

Hürriyet gazetesi, 6 Aralık 1951 tarihindeki sayısında Rusya'nın Türkiye'nin doğusunda ve özellikle Ağrı Dağı'ndaki mağaralarda gizli atom tesisleri kurduğunu belirtmektedir. Gazete görselde kullandığı kroki ile atom tesisinin kurulduğu yeri göstermekte ve bu iddiasını deteklemektedir.

Hürriyet gazetesi 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen haber içeriklerinde kullandığı foroğraflara genel olarak bakıldığında gazetenin Rus tehdidi vurgusunu ön plana çıkartacak ve bu vurguyu destekleyecek görselleri kullandığı görülmektedir. Gazete böylece metin ile ifade ettiği Rusya'nın yayılmacı politikaları benimseyen bir ülke olduğu gerçekliğini yeniden üretmekte, bunu yaparken metin ve görseli aynı anda kullanarak bu gerçekliği okuyucularına daha etkili şekilde sunmaktadır.

Şematik Çözümleme

Ana Olay Sunumu ve Sonuçları

Hürriyet gazetesinin 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerin ana olay sunumu ve sonuçlarına bakıldığında; haberlerin önemli bir bölümünde, yurt dışı haber ajans ve gazetelerinin haber ve gözlemlerinin aktarıldığı görülmektedir. Gazete; ABD ve Batı Bloku'nu olumlayıcı ifadelerle ABD'nin Rusya'nın siyasi, askerî ve ekonomik politikasına karşı yürüttüğü resmî ve gayri resmî diplomatik ilişkileri ana olay olarak sunmaktadır. Böylece ABD'nin bölgeye karşı duyarlı bir durumda olduğu mesajı verilmektedir. Gazete ayrıca habere ilişkin detaylar ile olayın haber değerini artırmaktadır.

"Fransız başbakanı Pleven ve maiyeti bugün buradan hareket ederek Washington'a varmıştır. Başkan Truman Fransız Başbakanı'nı tren istasyonunda karşılamıştır. Truman-Pleven müzakereleri bu gece başlamıştır. Pleven yarın dışişleri Bakanı ve Milli Savunma Bakanı ile görüşecektir. Müzakerelerin esasını Hindiçini Batı Avrupa savunması ve diğer milletler meseleleri teşkil etmektedir." (30 Ocak 1951)

"Balkanlara karşı Sovyetlerin yapabilecekleri bir tecavüz hareketi ile ilgili olarak Washington da gayri resmi görüşmeler cereyan ettiği bildirilmektedir. Neferin ajansının diplomatik muhabirlerine göre bu görüşmeler Türkiye, Yugoslavya, Yunanistan, Amerika, İngiltere ve Fransa arasında cereyan etmektedir. Daily Mail gazetesinin haberine göre de, Sovyetlerin son zamanlarda pek memleketlerde almış olduğu askeri mahiyetteki tedbirler Amerika'nın nazari dikkatini bu bölge üzerine çekmiştir." (07 Şubat 1951)

"Birleşik Amerika bugün, Amerika devletinin 1939 tarihli üçüzlü Türk-İngiliz-Fransız müdafa ittifak Paktına katılmasına dair Türkiye'nin Washington büyükelçisi Feridun Cemal Erkin'in 23 ocakta Dışişleri Bakanlığı'na yaptığı bir teklifi incelemeye girişmiştir. Türkiye'nin Washington'daki büyükelçisi delâletiyle yeni bir teşebbüse giriştiği Birleşik Amerika dışişleri bakanlığı tarafından da resmen teyid edilmiştir. Bu teklif Türkiye'nin birleşik Amerika'dan yazılı teminat elde etmek için giriştiği

teşebbüslerden maduttur. Türkiye, Rusya veya diğer herhangi bir devletin taarruzuna uğraması halinde Amerika'nın kendisine silahla yardım edeceğini yazılı olarak beyan etmesini istemektedir." (03 Mart 1951)

"Daily Telegraph Gazetesi'nin Washington muhabirinden alıp bugün neşrettiği bir habere göre; Amerikan Silahlı Kuvvetleri Genelkurmay Başkanlarıyla Amerikan Kongresi'nin tam ekseriyete yakın çoğunluğu Birleşik Amerika'nın Türkiye ile İngiltere ve Fransa arasında mevcut karşılıklı askeri yardım anlaşmasına iştirak etmesi lehinedir." (04 Mart 1951)

"Sovyet Rusya'nın batı Avrupa veya yakın doğu memleketlerine veyahut her ikisine birden tecavüz hareketine kalkması endişesi günden güne artmaktadır. Batı Almanya'nın Wiesbaden şehrindeki Amerikan ordusu genel karargahından bildirildiğine göre, Almanya'daki Amerikan ve İngiliz işgal orduları son zamanlarda yeni kara ve hava birlikleri ile takviye edilmiştir. İlk Amerikan takviye birlikleri batı Almanya'ya şimdiden varmış bulunmaktadır." (11 Mayıs 1951)

"Bazı stratejik ehemmiyetli malları Sovyet Bölgesine ihraç eden memleketlerden Amerikan yardımının kesileceği hakkındaki kanundan Türkiye'nin hariç tutulduğu dün bildirilmiştir." (05 Ağustos 1951)

Ayrıca gazete; Rusya'nın Türkiye üzerinde yayılmacı ve emperyalist emellerinin bulunduğunu, Türkiye üzerindeki komünist tehdidini olumsuz içerikle tasarlanmış cümlelerle ana olay olarak sunmakta ve Rusya'yı Türkiye üzerinde casusluk faaliyetleri yürüten bir ülke olarak konumlandırmaktadır. Olayların haber değeri yüklemesi ise uluslararası basın kuruluşları ve yetkili birimlere bağlanmaktadır. Bu doğrultuda giriş cümlelerinde ilgili basın kuruluşlarının ve yetkili birimlerin söylemleri ön plana çıkarılmaktadır. Bu durum aşağıdaki haber içeriklerinde açığa çıkmaktadır:

"Bu sabahki İngiliz gazeteleri, Birleşik Amerika Akdeniz donanması komutan amiral Carney'in Türkiye yaptığı son seyahatin, Orta Doğu Akdeniz bölgesinin muhtemel bir Rus tecavüzüne karşı müdafaası meselesini ön plana aldığını, Türkiye'nin bir tecavüze maruz kaldığı taktirde kendisine düşen rolün ehemmiyetini tamamile mudrik olduğunu, böyle bir savunma savaşında İngiltere ve Amerika'nın

işbirliğine hayati bir önem atfettiğini belirtmektedir. Gazetelerin ayrıca bildirdiklerine göre, amiral Carney'in son Ankara seyahati, Orta Doğu Akdeniz bölgesinin güvenliğine ait meselelerin etrafıyla tetkik edileceği bir askeri ve siyasi konferanslar serisinin başlangıcını teşkil etmektedir." (24 Ocak 1951)

"Bir Yunan gazetesi -Balkanlar'da gizli Rus iskan planları- başlığı altında yayınladığı bir yazıda, Rusların Bulgaristan topraklarında büyük sayıda Rus muhacirlerinin nakil ve iskan etmek maksadıyla plan hazırladıklarını, son zamanlarda Rusya'nın talebi üzerine Türkiye'ye gönderilen Türklerden boş kalacak münbit topraklarda Rus muhacirleri yerleştirmek suretiyle Bulgaristan'a yerleşmek ve bilhassa Bulgaristan'ın Karadeniz sahillerini nüfus bakımından Ruslaştırmak gayesini takip ettiklerini ifşa etmektedir." (04 Nisan 1951)

"Rus basını Türkiye ile Yunanistan'ın Atlantik ittifakını alınmaları haberini bugün ilk defa olarak yorumlamıştır. Sovyet ordusunun organı Kızıl Yıldız şunları yazmaktadır: Türkiye ve Yunanistan'a askeri bakımdan bir sıçrama tahtası bir ilhak harbi için asker edinilebilecek bir memba haline sokma Amerikan diplomasisinin yıllardan beri çevirdiği entrikalarından sonra Amerika şimdi Türkiye ile Yunanistan'ın mütecaviz Kuzey Atlantik koalisyonuna sokmayı kararlaştırmıştır. Amerika Türkiye ve Yunanistan'ın insan gücü ve tabii kaynaklarına muhtaçtır." (25 Mayıs 1951)

"Rize'den şehrimize gelen malumata göre dün öğleden evvel milliyeti meçhul bir uçak vilayet hududu dahilinde çok yükseklerde dolaşmıştır. Pazar ilçesi üzerinde bir ara irtifaını alçaktan uçağın Sovyetlere ait işaret taşıdığı görülmüştür. Uçak bir müddet sonra yine çok yüksek bir irtifadan Karadeniz'e doğru uzaklaşmıştır." (15 Haziran 1951)

"Sahillerimizde son günlerde yine izah edilemeyen hadiseler cereyan etmektedir. Birkaç gün aralıkla kıyılarımızın çok yakınına kadar Rus motorları gelmekte ve bilhassa geceleri sahillerimizi projektörlerle taramaktadırlar. Üç gün evvel de Hopa halkını telaşa veren bir hadise olmuştur. Bir Rus motoru limana girerek kasabaya uzun müddet projektör tutmuş ve sahil muhafaza memurlarının ateşine maruz kalınca uzaklaşıp gitmiştir." (24 Temmuz 1951)

"Son zamanlarda daha müteyakkız bulunmak ve sahillerimizi sıkı bir nezaret altında bulundurmak için sahil muhafazasının buradaki teşkilatı yeniden takviye

edilmiştir. Dolaşan şaiyalara göre son zamanlarda zaman zaman fırsat buldukça Rus motörlerinden kauçuk sandallarla sahillerin ıssız taraflarına casuslar çıkarılmaktadır. Bu gibi hadiselere bundan böyle imkan verilmemesi için icap eden bütün tedbirler alınmıştır." (25 Ekim 1951)

"Dündar Baştima'rın kayınpederi Tekirdağ milletvekili Şevket Mocan kendisiyle konuşan bir muhabirimize şunları söylemiştir: Komünizmi Türkiye'nin varlığın için tarihte eşi olmayan bir tehlike telakki ediyorum. Kominizim Türkiye Komünist Partisi tüzüğünün 54. maddesinde sarahatle ilandan çekilmediğim vecihle Lazistan, Kürdistan ve küçük bir Türkiye'yi parçalanarak Sovyet Cumhuriyetlerine müşabih bir rejimle Ermenistan, Gürcistan ve Azerbaycan gibi Moskova'ya ilhak gayesini amaçlamaktadır." (04 Kasım 1951)

"Sovyetler birliği, Atlantik paktına iştirakimiz dolayısıyla hükumetimize bir nota tevdi etmiştir. Söylendiğine göre bu nota Sovyetlerin bundan evvel Atlantik paktına iştirak eden devletlere ve bu arada Norveç Hükümetine tevdi ettiği notanın esaslarını ihtiva etmektedir." (05 Kasım 1951)

"Atlantik paktı dolayısıyla Sovyetler Birliği tarafından Türk Hükümeti'ne tevdi edilen nota, Ankara siyasi mahfillerini meşgul eden tek mevzudur. Dışişleri Bakan Vekili Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu, Dışişleri Bakanlığı Umumi Katip Vekili Cevat Üstün ile bugün bir müddet meşgul olmuştur. Cevabi notanın esasları üzerinde durulduğu tahmin olunmaktadır." (06 Kasım 1951)

"Türkiye'nin Atlantik paktına girmek üzere bulunması münasebetiyle Sovyet Rusya'nın Ankara'daki büyükelçisinin 3 Kasım 1951'de Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakan Vekili Samet Ağaoğlu'na tevdi ettiği yazı ile 12 Kasım 1951 günü Samet Ağaoğlu tarafından büyükelçiye tevdi edilen cevap namenin tam metni aşağıda derç olunmuştur." (13 Kasım 1951)

"Demir perde yaşam ve Rusların atom denemelerinde hazır bulunan İngiliz ajanı Lester, son verdiği raporunda dünyaya yeni bir hakikati açıklamaktadır. Bu, Rusların Ağrı Dağı mağaralarındaki muazzam atom tesisleridir. Bilindiği gibi Ağrı Dağı bizim hududun içinde ve etekleri de Rusya hududu içinde kalmaktadır. İşte bu eteklerde bugün Ruslar bu gizli tesislerini kurmuş bulunuyorlar." (06 Aralık 1951)

Bunların yanında gazete, Rusya'nın yüzyıllardan bu yana dünya ülkeleri açısından nasıl bir tehdit oluşturduğunu kamuoyuna aktarabilmek adına Rusyanın siyasi, askerî ve ekonomik anlamda müdahalede bulunduğu ülkeler ile yaşanan olayları ve bu olaylarda tarafların sözlü tepkilerini ana olay olarak sunmaktadır. Söz konusu haberlerde yer alan bu bilgiler ise gazetecilerin gözlemlerine veya uluslararası basın kuruluşlarına dayandırılarak aktarılmakta ve böylece birinci el kaynağa başvurulmaktadır:

"Üçüncü Dünya harbi patlayabilir: fakat Tito'nun Yugoslavya'sı Stalin için iştah açıcı bir lokma olmasına rağmen çok tehlikeli bir yemek olacaktır. Buna rağmen Rusya bu tehlikeli lokmayı yutabilmek için daima fırsat kollamaktadır. Çünkü Yugoslavya, Rusya'ya arkasını çevirmiş, Staline Batı Avrupa'nın güney kanadını tamimiyle kapamış, onu Adriyatik denizinde üslerden mahrum etmiş ve Orta Doğu petrol bölgesine denizden inebilmek imkanını yok etmiştir." (22 Nisan 1951)

"200 seneden beri devam edegelen Rus yayılma ve genişleme siyasetinin nerelere yöneldiğini Deli Petro'nun bıraktığı 14 maddelik vasiyetnamesinden öğreniyoruz. Her ne kadar tarihçiler bu vasiyetnameyi acaba ile karşılıyor ve müterediddit buluyorlarsa da, Rus şovenistleri, Rus halkını Deli Petro'nun gittiği yoldan ayırmamak için uydurulduğunu söylüyor ve münakaşa ediyorlar." (06 Mayıs 1951)

"İran petrolleri günü mevzu olmakla devam ediyor. Bilindiği gibi Orta-Şark dünya petrol istihsalatının %42'sini yani 604.600 milyon varilini çıkarmaktadır. İran bu miktarın 242.000 700 milyon varilini elde ediyordu. Bu petroller bugün İran'ın aldığı bir kararla devletleştirilmiş bulunuyor. Bugüne kadar İngiliz-İran müşterek şirketi bu işi idare ediyordu. Rusya bundan istifade kalkarsa Rusya ve peyklerin %10'luk istihsalaltı ve İran petrollerinin istihsalatı ile %25'e çıkacaktır ki bu demokrasi dünyanın %30,6'lık istihsalaltına yakınlaşır." (1 Temmuz 1951)

"İngiltere dışişleri bakanlığı memurlarından 2 kişinin ortadan kayboldukları bugün resmen açıklanmıştır. Bugün öğleden sonra Dışişleri Bakanlığında yapılan basın toplantısında bir hükümet sözcüsü bu hususta aşağıdaki izahat vermiştir: Dışişleri Bakanlığı'na mensup iki memur 25 Mayıs gününden beri ortadan kaybolmuşlardır. Şimdiye kadar yapılan tahkikattan alınan neticeye göre ikisinin de birkaç gün evvel Fransa'ya gittikleri anlaşılmıştır. Bir gazeteci kaybolan hariciye

memurlarının Sovyet Rusya'ya veyahut Sovyet peyki memleketlerinden birisine kaçtıklarını söylemiş ve hükümet sözünden bu hususta izahat istemiş ise de sözcü bu haberi yorumlamaktan imtina etmiştir." (08 Haziran 1951)

Hürriyet gazetesinin 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerinde, Rusya'nın diğer ülkelerle kurduğu ilişkiler ve uluslararası kuruluşlar ile arasında yaşanan gelişmeler de ana olay olarak sunulmaktadır. Bu durum aşağıdaki ana olay sunumlarında açığa çıkmaktadır:

"Kore cephelerinde umumi bir durgunluğun hüküm sürmekte olduğu bildirilmektedir. 8. Ordu Baş Komutanlığı. Bugün yayınlanan bir tebliğde cephe boyunca düşmanla temas kesilmiş bulunmaktadır… Denilmektedir. Buna rağmen mevzi bazı çarpışmalar kaydedilmiştir. Sobeok Muhaberesi esnasında dün gece ve gündüz 600 kadar komünist Çinli öldürülmüş ve B-26 bomba uçakları tarafından kalabalık bir düşman kafilesi muvaffakıyetle bombalanmış 60 otomobil, 3 tank tahrip edilmiştir." (15 Ocak 1951)

"Stalin, Sovyet Komünist Partisi'nin resmi organı olan Pravda Gazetesi'ne bir mülakat vermiştir. Bugün Moskova radyosu tarafından yayınlanan bu mülakatta Stalin, İngiliz başbakanı Attlee'nin geçen gün Avam Kamarası'nda verdiği demeçte Sovyetler Birliği Silahlı kuvvetlerini azaltmamış, bilakis büyük bir nimet dairesinde arttırmıştır cümlesini ele alıp bunu Sovyetler Birliği'ne karşı bir iftira sözleri ile vasıflandırıldıktan sonra ezcümle şunları söylemiştir: Sovyetler birliği harfi biter bitmez ordusunu terhis etmiştir. Biz ordu kurmakla değil endüstri ihtiyaçlarımızı karşılamak ve sulama işlerimizi yoluna sokmak gibi işlerle meşgulüz." (17 Şubat 1951)

"Moskova'dan gelen bazı haberlere göre Sovyet Rusya Türkiye ile Yunanistan'ın kuzey Atlantik paktına alınmaları hakkındaki formaliteler tamamlanır tamamlanmaz Boğazlar hakkındaki Montero anlaşmasının yeniden tetkikini talep edecektir." (18 Ekim 1951)

"Bu sabahki mısır gazetelerinin bir kısmı Mısır'ın derhal Sovyet Rusya ile anlaşmasını ileri sürmekte, bir kısmı ise Birleşik Amerika'nın Mısır İngiliz istihlafında arabuluculuk yapacağını yazmaktadır." (26 Ekim 1951)

Hürriyet gazetesinin 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerindeki ana olay sunumları genel olarak değerlendirildiğinde; gazetenin yurt dışı haber ajanslarının ve uluslararası basın kuruluşlarının haber ve gözlemlerinden hareketle ABD ve Batı Bloku'nu olumlayıcı ifadeler kullandığı, ABD'nin bölgeye karşı duyarlı bir durumda olduğu örtük mesajını verecek şekilde ana olay olarak sunmaktadır. Ayrıca gazetenin; ABD'nin Rusya'nın siyasi, askerî ve ekonomik politikasına karşı yürüttüğü resmî ve gayri resmî diplomatik ilişkilerine, Rusya'nın Türkiye üzerinde yayılmacı ve emperyalist emellerinin bulunduğuna ve Rusya'nın müdahalede bulunduğu ülkeler ile yaşanan olaylara vurgu yaptığı görülmektedir.

Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Araştırma kapsamında incelenen haberlerin aradalan ve bağlam bilgisine bakıldığında haberlerin arka planına ilişkin bilgilendirmelerin genellikle yapılmadığı görülmektedir. Bu durum aşağıda verilen örneklerle açığa çıkmaktadır:

"Kore cephelerinde umumi bir durgunluğun hüküm sürmekte olduğu bildirilmektedir. 8. Ordu Baş Komutanlığı. Bugün yayınlanan bir tebliğde cephe boyunca düşmanla temas kesilmiş bulunmaktadır… Denilmektedir. Buna rağmen mevzi bazı çarpışmalar kaydedilmiştir."(15 Ocak 1951)

"Fransız başbakanı Pleven ve maiyeti bugün buradan hareket ederek Washington'a varmıştır. Başkan Truman Fransız Başbakanı'nı tren istasyonunda karşılamıştır. Truman-Pleven müzakereleri bu gece başlamıştır. Pleven yarın dışişleri Bakanı ve Milli Savunma Bakanı ile görüşecektir. Müzakerelerin esasını Hindiçini Batı Avrupa savunması ve diğer milletler meseleleri teşkil etmektedir." (30 Ocak 1951)

"Daily Telegraph Gazetesi'nin Washington muhabirinden alıp bugün neşrettiği bir habere göre; Amerikan Silahlı Kuvvetleri Genelkurmay Başkanlarıyla

Amerikan Kongresi'nin tam ekseriyete yakın çoğunluğu Birleşik Amerika'nın Türkiye ile İngiltere ve Fransa arasında mevcut karşılıklı askeri yardım anlaşmasına iştirak etmesi lehinedir." (04 Mart 1951)

"Üçüncü Dünya harbi patlayabilir: fakat Tito'nun Yugoslavya'sı Stalin için iştah açıcı bir lokma olmasına rağmen çok tehlikeli bir yemek olacaktır. Buna rağmen Rusya bu tehlikeli lokmayı yutabilmek için daima fırsat kollamaktadır. Çünkü Yugoslavya, Rusya'ya arkasını çevirmiş, Staline Batı Avrupa'nın güney kanadını tamimiyle kapamış, onu Adriyatik denizinde üslerden mahrum etmiş ve Orta Doğu petrol bölgesine denizden inebilmek imkanını yok etmiştir." (22 Nisan 1951)

"Rus basını Türkiye ile Yunanistan'ın Atlantik ittifakını alınmaları haberini bugün ilk defa olarak yorumlamıştır. Sovyet ordusunun organı Kızıl Yıldız şunları yazmaktadır: Türkiye ve Yunanistan'a askeri bakımdan bir sıçrama tahtası bir ilhak harbi için asker edinilebilecek bir memba haline sokma Amerikan diplomasisinin yıllardan beri çevirdiği entrikalarından sonra Amerika şimdi Türkiye ile Yunanistan'ın mütecaviz Kuzey Atlantik koalisyonuna sokmayı kararlaştırmıştır. Amerika Türkiye ve Yunanistan'ın insan gücü ve tabii kaynaklarına muhtaçtır." (25 Mayıs 1951)

"Rize'den şehrimize gelen malumata göre dün öğleden evvel milliyeti meçhul bir uçak vilayet hududu dahilinde çok yükseklerde dolaşmıştır. Pazar ilçesi üzerinde bir ara irtifaını alçaktan uçağın Sovyetlere ait işaret taşıdığı görülmüştür. Uçak bir müddet sonra yine çok yüksek bir irtifadan Karadeniz'e doğru uzaklaşmıştır." (15 Haziran 1951)

"İran petrolleri günü mevzu olmakla devam ediyor. Bilindiği gibi Orta-Şark dünya petrol istihsalatının %42'sini yani 604.600 milyon varilini çıkarmaktadır. İran bu miktarın 242.000 700 milyon varilini elde ediyordu. Bu petroller bugün İran'ın aldığı bir kararla devletleştirilmiş bulunuyor. Bugüne kadar İngiliz-İran müşterek şirketi bu işi idare ediyordu. Rusya bundan istifade kalkarsa Rusya ve peyklerin %10'luk istihsalaltı ve İran petrollerinin istihsalatı ile %25'e çıkacaktır ki bu demokrasi dünyanın %30,6'lık istihsalaltına yakınlaşır." (1 Temmuz 1951)

"Moskova'dan gelen bazı haberlere göre Sovyet Rusya Türkiye ile Yunanistan'ın kuzey Atlantik paktına alınmaları hakkındaki formaliteler tamamlanır

tamamlanmaz Boğazlar hakkındaki Montero anlaşmasının yeniden tetkikini talep edecektir." (18 Ekim 1951)

"Bu sabahki mısır gazetelerinin bir kısmı Mısır'ın derhal Sovyet Rusya ile anlaşmasını ileri sürmekte, bir kısmı ise Birleşik Amerika'nın Mısır İngiliz istihlafında arabuluculuk yapacağını yazmaktadır." (26 Ekim 1951

"Atlantik paktı dolayısıyla Sovyetler Birliği tarafından Türk Hükümeti'ne tevdi edilen nota, Ankara siyasi mahfillerini meşgul eden tek mevzudur. Dışişleri Bakan Vekili Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu, Dışişleri Bakanlığı Umumi Katip Vekili Cevat Üstün ile bugün bir müddet meşgul olmuştur. Cevabi notanın esasları üzerinde durulduğu tahmin olunmaktadır." (06 Kasım 1951)

"Demir perde yaşam ve Rusların atom denemelerinde hazır bulunan İngiliz ajanı Lester, son verdiği raporunda dünyaya yeni bir hakikati açıklamaktadır. Bu, Rusların Ağrı Dağı mağaralarındaki muazzam atom tesisleridir. Bilindiği gibi Ağrı Dağı bizim hududun içinde ve etekleri de Rusya hududu içinde kalmaktadır. İşte bu eteklerde bugün Ruslar bu gizli tesislerini kurmuş bulunuyorlar." (06 Aralık 1951)

Gazete bazı haber içeriklerinde sınırlı düzeyde ardalan ve bağlam bilgisine yer vermiştir. Bu haberler ise genellikle Rusya ile ilgili olumsuz içeriklerden oluşan haberlerdir:

"Balkanlara karşı Sovyetlerin yapabilecekleri bir tecavüz hareketi ile ilgili olarak Washington da gayri resmi görüşmeler cereyan ettiği bildirilmektedir." (07 Şubat 1951)

"Stalin, Sovyet Komünist Partisi'nin resmi organı olan Pravda Gazetesi'ne bir mülakat vermiştir. Bugün Moskova radyosu tarafından yayınlanan bu mülakatta Stalin, İngiliz başbakanı Attlee'nin geçen gün Avam Kamarası'nda verdiği demeçte Sovyetler Birliği Silahlı kuvvetlerini azaltmamış, bilakis büyük bir nimet dairesinde arttırmıştır cümlesini ele alıp bunu Sovyetler Birliği'ne karşı bir iftira sözleri ile vasıflandırıldıktan sonra ezcümle şunları söylemiştir: Sovyetler birliği harfi biter bitmez ordusunu terhis etmiştir. Biz ordu kurmakla değil endüstri ihtiyaçlarımızı karşılamak ve sulama işlerimizi yoluna sokmak gibi işlerle meşgulüz." (17 Şubat 1951)

"Birleşik Amerika bugün, Amerika devletinin 1939 tarihli üçüzlü Türk-İngiliz-Fransız müdafa ittifak Paktına katılmasına dair Türkiye'nin Washington büyükelçisi Feridun Cemal Erkin'in 23 ocakta Dışişleri Bakanlığı'na yaptığı bir teklifi incelemeye girişmiştir. (03 Mart 1951)

"200 seneden beri devam edegelen Rus yayılma ve genişleme siyasetinin nerelere yöneldiğini Deli Petro'nun bıraktığı 14 maddelik vasiyetnamesinden öğreniyoruz. Her ne kadar tarihçiler bu vasiyetnameyi acaba ile karşılıyor ve müteredditbuluyorlarsa da, Rus şovenistleri, Rus halkını Deli Petro'nun gittiği yoldan ayırmamak için uydurulduğunu söylüyor ve münakaşa ediyorlar." (06 Mayıs 1951)

"Sovyet Rusya'nın batı Avrupa veya yakın doğu memleketlerine veyahut her ikisine birden tecavüz hareketine kalkması endişesi günden güne artmaktadır. Batı Almanya'nın Wiesbaden şehrindeki Amerikan ordusu genel karargahından bildirildiğine göre, Almanya'daki Amerikan ve İngiliz işgal orduları son zamanlarda yeni kara ve hava birlikleri ile takviye edilmiştir. İlk Amerikan takviye birlikleri batı Almanya'ya şimdiden varmış bulunmaktadır." (11 Mayıs 1951)

"Sahillerimizde son günlerde yine izah edilemeyen hadiseler cereyan etmektedir. Birkaç gün aralıkla kıyılarımızın çok yakınına kadar Rus motorları gelmekte ve bilhassa geceleri sahillerimizi projektörlerle taramaktadırlar. Üç gün evvel de Hopa halkını telaşa veren bir hadise olmuştur. Bir Rus motoru limana girerek kasabaya uzun müddet projektör tutmuş ve sahil muhafaza memurlarının ateşine maruz kalınca uzaklaşıp gitmiştir." (24 Temmuz 1951)

"Bazı stratejik ehemmiyetli malları Sovyet Bölgesine ihraç eden memleketlerden Amerikan yardımının kesileceği hakkındaki kanundan Türkiye'nin hariç tutulduğu dün bildirilmiştir." (05 Ağustos 1951)

"Son zamanlarda daha müteyakkız bulunmak ve sahillerimizi sıkı bir nezaret altında bulundurmak için sahil muhafazasının buradaki teşkilatı yeniden takviye edilmiştir. Dolaşan şaiyalara göre son zamanlarda zaman zaman fırsat buldukça Rus motörlerinden kauçuk sandallarla sahillerin ıssız taraflarına casuslar çıkarılmaktadır. Bu gibi hadiselere bundan böyle imkan verilmemesi için icap eden bütün tedbirler alınmıştır." (25 Ekim 1951)

Mikro Yapı Özellikleri

Sentaktik Çözümleme

Hürriyet gazetesinin 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerinde yer verdiği cümlelerin yapılarına bakıldığında kimi zaman aktif cümle yapısının kullanıldığı görülmektedir:

"Bu sabahki İngiliz gazeteleri, Birleşik Amerika Akdeniz donanması komutan amiral Carney'in Türkiye yaptığı son seyahatin, Orta Doğu Akdeniz bölgesinin muhtemel bir Rus tecavüzüne karşı müdafaası meselesini ön plana aldığını, Türkiye'nin bir tecavüze maruz kaldığı taktirde kendisine düşen rolün ehemmiyetini tamamile mudrik olduğunu, böyle bir savunma savaşında İngiltere ve Amerika'nın işbirliğine hayati bir önem atfettiğini belirtmektedir."(24 Ocak 1951)

"Fransız başbakanı Pleven ve maiyeti bugün buradan hareket ederek Washington'a varmıştır."(30 Ocak 1951)

"Biz ordu kurmakla değil endüstri ihtiyaçlarımızı karşılamak ve sulama işlerimizi yoluna sokmak gibi işlerle meşgulüz." (17 Şubat 1951)

"Birleşik Amerika bugün, Amerika devletinin 1939 tarihli üçüzlü Türk-İngiliz-Fransız müdafa ittifak Paktına katılmasına dair Türkiye'nin Washington büyükelçisi Feridun Cemal Erkin'in 23 ocakta Dışişleri Bakanlığı'na yaptığı bir teklifi incelemeye girişmiştir."(03 Mart 1951)

"200 seneden beri devam edegelen Rus yayılma ve genişleme siyasetinin nerelere yöneldiğini Deli Petro'nun bıraktığı 14 maddelik vasiyetnamesinden öğreniyoruz." (06 Mayıs 1951)

"Sovyet Rusya'nın batı Avrupa veya yakın doğu memleketlerine veyahut her ikisine birden tecavüz hareketine kalkması endişesi günden güne artmaktadır."(11 Mayıs 1951)

"İlk Amerikan takviye birlikleri batı Almanya'ya şimdiden varmış bulunmaktadır." "Rus basını Türkiye ile Yunanistan'ın Atlantik ittifakını alınmaları haberini bugün ilk defa olarak yorumlamıştır."Amerika Türkiye ve Yunanistan'ın insan gücü ve tabii kaynaklarına muhtaçtır." (25 Mayıs 1951)

"Uçak bir müddet sonra yine çok yüksek bir irtifadan Karadeniz'e doğru uzaklaşmıştır." (15 Haziran 1951)

"İran petrolleri günü mevzu olmakla devam ediyor."(1 Temmuz 1951)

"Sahillerimizde son günlerde yine izah edilemeyen hadiseler cereyan etmektedir." (24 Temmuz 1951)

"Sovyet Cumhuriyetlerine müşabih bir rejimle Ermenistan, Gürcistan ve Azerbaycan gibi Moskova'ya ilhak gayesini amaçlamaktadır." (04 Kasım 1951)

"Sovyetler birliği, Atlantik paktına iştirakimiz dolayısıyla hükumetimize bir nota tevdi etmiştir."(05 Kasım 1951)

Ayrıca gazetede haber sunumunda kimi zaman pasif cümle yapısı kullanılmıştır. Bu cümlelerde ise basit ve kısa anlatımın tercih edilmiştir:

"Kore cephelerinde umumi bir durgunluğun hüküm sürmekte olduğu bildirilmektedir."(15 Ocak 1951)

"Balkanlara karşı Sovyetlerin yapabilecekleri bir tecavüz hareketi ile ilgili olarak Washington da gayri resmi görüşmeler cereyan ettiği bildirilmektedir." (07 Şubat 1951)

"İngiltere dışişleri bakanlığı memurlarından 2 kişinin ortadan kayboldukları bugün resmen açıklanmıştır."(08 Haziran 1951)

"Bazı stratejik ehemmiyetli malları Sovyet Bölgesine ihraç eden memleketlerden Amerikan yardımının kesileceği hakkındaki kanundan Türkiye'nin hariç tutulduğu dün bildirilmiştir." (05 Ağustos 1951)

"Son zamanlarda daha müteyakkız bulunmak ve sahillerimizi sıkı bir nezaret altında bulundurmak için sahil muhafazasının buradaki teşkilatı yeniden takviye edilmiştir." (25 Ekim 1951)

"Sovyetler birliği, Atlantik paktına iştirakimiz dolayısıyla hükumetimize bir nota tevdi etmiştir." (05 Kasım 1951)

"Cevabi notanın esasları üzerinde durulduğu tahmin olunmaktadır." (06 Kasım 1951)

"Türkiye'nin Atlantik paktına girmek üzere bulunması münasebetiyle Sovyet Rusya'nın Ankara'daki büyükelçisinin 3 Kasım 1951'de Başbakan Yardımcısı ve

Dışişleri Bakan Vekili Samet Ağaoğlu'na tevdi ettiği yazı ile 12 Kasım 1951 günü Samet Ağaoğlu tarafından büyükelçiye tevdi edilen cevap namenin tam metni aşağıda derç olunmuştur." (13 Kasım 1951)

Gazetenin haber içeriklerinde kullanılan ifadelerin sentaktik çözümlemesi genel olarak değerlendirildiğinde cümle yapısı olarak aktif ve pasif cümle yapısının birlikte kullanıldığı görülmektedir.

Haberin Retoriği

Hürriyet gazetesinin 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının Sovyetler Birliği'ni konu alan haber metinlerinde, sayısal verilere ve alıntılara sıklıkla başvurulmuştur. Bu durum aşağıdaki örneklerde açığa çıkmaktadır:

Buna rağmen mevzi bazı çarpışmalar kaydedilmiştir. Sobeok Muhaberesi esnasında dün gece ve gündüz 600 kadar komünist Çinli öldürülmüş ve B-26 bomba uçakları tarafından kalabalık bir düşman kafilesi muvaffakıyetle bombalanmış 60 otomobil, 3 tank tahrip edilmiştir." (15 Ocak 1951)

"200 seneden beri devam edegelen Rus yayılma ve genişleme siyasetinin nerelere yöneldiğini Deli Petro'nun bıraktığı 14 maddelik vasiyetnamesinden öğreniyoruz."(06 Mayıs 1951)

"İngiltere dışişleri bakanlığı memurlarından 2 kişinin ortadan kayboldukları bugün resmen açıklanmıştır."(08 Haziran 1951)

"İran petrolleri günü mevzu olmakla devam ediyor. Bilindiği gibi Orta-Şark dünya petrol istihsalatının %42'sini yani 604.600 milyon varilini çıkarmaktadır. İran bu miktarın 242.000 700 milyon varilini elde ediyordu. Bu petroller bugün İran'ın aldığı bir kararla devletleştirilmiş bulunuyor. Bugüne kadar İngiliz-İran müşterek şirketi bu işi idare ediyordu. Rusya bundan istifade kalkarsa Rusya ve peyklerin %10'luk istihsalaltı ve İran petrollerinin istihsalatı ile %25'e çıkacaktır ki bu demokrasi dünyanın %30,6'lık istihsalaltına yakınlaşır." (1 Temmuz 1951)

"Üç gün evvel de Hopa halkını telaşa veren bir hadise olmuştur. Bir Rus motoru limana girerek kasabaya uzun müddet projektör tutmuş ve sahil muhafaza memurlarının ateşine maruz kalınca uzaklaşıp gitmiştir." (24 Temmuz 1951)

"Dündar Baştima'rın kayınpederi Tekirdağ milletvekili Şevket Mocan kendisiyle konuşan bir muhabirimize şunları söylemiştir: Komünizmi Türkiye'nin varlığın için tarihte eşi olmayan bir tehlike telakki ediyorum. Kominizim Türkiye Komünist Partisi tüzüğünün 54. maddesinde sarahatle ilandan çekilmediğim vecihle Lazistan, Kürdistan ve küçük bir Türkiye'yi parçalanarak Sovyet Cumhuriyetlerine müşabih bir rejimle Ermenistan, Gürcistan ve Azerbaycan gibi Moskova'ya ilhak gayesini amaçlamaktadır." (04 Kasım 1951)

Sözcük Seçimleri

Hürriyet gazetesinin 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haber içeriklerinde yer alan sözcükler aşağıdaki gibidir:

"Sobeok Muhaberesi esnasında dün gece ve gündüz 600 kadar komünist Çinli öldürülmüş…" (15 Ocak 1951)

"…Orta Doğu Akdeniz bölgesinin muhtemel bir Rus tecavüzüne karşı müdafaası meselesini ön plana aldığını…" (24 Ocak 1951)

"Balkanlara karşı Sovyetlerin yapabilecekleri bir tecavüz hareketi ile ilgili olarak Washington da gayri resmi görüşmeler cereyan ettiği bildirilmektedir." (07 Şubat 1951)

"Türkiye, Rusya veya diğer herhangi bir devletin taarruzuna uğraması halinde…"(03 Mart 1951)

"Üçüncü Dünya harbi patlayabilir: fakat Tito'nun Yugoslavya'sı Stalin için iştah açıcı bir lokma olmasına rağmen…"(22 Nisan 1951)

"Sovyet Rusya'nın batı Avrupa veya yakın doğu memleketlerine veyahut her ikisine birden tecavüz hareketine kalkması endişesi günden güne artmaktadır."(11 Mayıs 1951)

"Rus motörlerinden kauçuk sandallarla sahillerin ıssız taraflarına casuslar çıkarılmaktadır."(25 Ekim 1951)

Gazetenin Sovyetler Birliği'ni konu alan haber içeriklerinde tercih edilen sözcüklere genel olarak bakıldığında Rusya'nın yayılmacı ve çatışmacı politika

söylemini doğrudan destekleyen "*tecavüz ve taarruz"* gibi sözcüklerin sıklıkla tercih edildiği görülmektedir. Gazete, Rusya'nın müdahalelerini "*tecavüz ve taarruz"* gibi olumsuz içerikli sözcüklerle ifade ederek bu eylemlerin haksız ve gayrimeşru olduğunu yansıtmaktadır.

3.5.3. 1952 Yılında Yayımlanan Haberlerin İncelenmesi

1952 yılında Türkiye, NATO'ya dahil olunca ABD'nin sürekli baskı ve kontrolü altında kalmıştır. "1950'li yıllar Türk dış politikası açısından Sovyetler Birliği'nin yayılmacı politikasına karşı durulduğu, Batı ile ekonomik ve askeri işbirliğinin sağlanmasının önemsendiği yıllardır."[264]

Bu durumu medyanın haber sunumlarında görmek mümkündür. Çalışmanın bu bölümünde Hürriyet gazetesinin 1952 yılında Sovyetler Birliği'ni konu alan ayrıntılı haber sunumları ele alınmaktadır. Gazetenin 1952 yılında Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerinin aylara göre dağılımı Tablo 30'da gösterilmektedir:

Tablo 30: 1952 Yılında Yayımlanan Hürriyet Gazetesi'nde Sovyetler Birliği'ni Konu Alan Seçilen Haberlerin Aylara Göre Dağılımı

Ay	**Haber Sayısı**
Ocak	4
Şubat	1
Mart	4
Nisan	-
Mayıs	2
Haziran	3
Temmuz	1
Ağustos	-
Eylül	2
Ekim	1
Kasım	3
Aralık	3
Toplam	24

[264] Hüseyin Bağcı, **Demokrat Parti Dönemi Dış Politikası,** İmge Kitabevi, Ankara, 1990, s.71.

Hürriyet gazetesinde 1952 yılında Sovyetler Birliği'ni konu alan ve araştırmaya dahil edilen haberlerin aylara göre dağılımına bakıldığında, 1952 yılında Hürriyet gazetesinin Sovyetler Birliği'ni konu alan ve araştırmaya dahil edilen toplam 24 haberi ana sayfasına taşıdığı görülmektedir. Araştırmaya dahil edilen haberlerin en çok ocak ve mart aylarında yayımlandığı görülmektedir. Seçilen haberlerin makro yapı ve mikro incelemesi ise aşağıda ele alınmaktadır. Bu doğrultuda öncelikle haberler makro yapı açısından incelenmektedir.

Tematik Yapının İncelemesi

Başlıklar

Hürriyet gazetesinin 1952 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haber başlıklarına bakıldığında gazetenin Rus tehdidine karşı başta ABD olmak üzere diğer Batı ülkelerinin siyasi ve diplomatik mücadelelerini ön plana çıkaran başlıklar kullandığı, ABD ve diğer Batı ülkelerinin siyasal aktörlerinin Rusya ve Rus politikasına karşı geliştirdikleri söylemleri haber başlıklarına taşıdığı görülmektedir. Bu durumu gazetenin aşağıdaki başlıklarında görmek mümkündür:

"Truman'ın Ruslara İhtarı." (10 Ocak 1952)

"Churchill'in Nutku Hatalı Rus Siyasetini Şiddetle Tenkit Etti." (18 Ocak 1952)

"Amerika Orta Doğu Komutanlığına Dair Sovyetlerin İddialarını Reddetti." (29 Şubat 1952)

"Sovyet Diplomatları Serbest Dolaşamayacak." (12 Mart 1952)-

"Churchill Rusya'ya Ağır Hücumlar Yaptı." (12 Ekim 1952)

"Stalin Müspet Teklif Yapmaya Çağrıldı." (27 Aralık 1952)

Gazete ayrıca Rusların baskı ve şiddet içerikli politikasının dünya ülkeleri açısından nasıl bir tehdit oluşturduğunu ortaya koymaya dönük başlıkları ana sayfasına taşımaktadır. Böylece Hürriyet gazetesi Rusya'yı dünya ülkelerinin karşısında bir pozisyonda konumlandırmaktadır. Bu durum gazetenin aşağıdaki haber başlıklarında açığa çıkmaktadır:

"Rus Peyklerinde Temizlik Hareketi." (04 Aralık 1952)

"Yeni Sulh Taarruzuna Girişen Stalin Eisenhower İle Görüşmeye Hazır." (26 Aralık 1952)

"Rus Baskısı Yüzünden İsveç Tarafsızlık Siyasetini Bozuyor." (20 Haziran 1952)

"Rusya'daki Şüpheli Atom İnfilakının İlk Fotoğrafı." (05 Haziran 1952)

"Mısır ve İran Karşısında Rusya." (29 Ocak 1952)

"Rusya Dört Devlete Birer Protesto Notası Verdi." (30 Ocak 1952)

Gazete, Rusya'nın casusluk ve ajanlık gibi gizli emelleri olan bir ülke olduğunu ve bu durumun casusluk skandalları ile ortaya çıktığını vurgulamak amacıyla Rusya'nın diğer ülkeler üzerindeki istihbarat faaliyetlerine haber başlıklarında yer vermektedir. Bu durum gazetenin aşağıdaki haber başlıklarında görülmektedir:

"Ruslara Çalışan Alman Casusu." (18 Mayıs 1952)

"Rus Tecrit Tedbirleri Dün Protesto Edildi." (31 Mayıs 1952)

"Berlin Halkına Kızıl Zulmü." (10 Haziran 1952)

"Rusya'nın Kuşkusu: Pravda Yeni Hezeyanlar Yumurtladı." (14 Kasım 1952)

"Öz Kardeşini de Öldürmüş Olan Bir Rus Casusunun İdamı Talep Edildi." (21 Kasım 1952)

"Ruslar Berlin'den Adam Kaçırıyorlar." (09 Temmuz 1952)

"Lübnan'da Rus Ajanları Faaliyette." (25 Eylül 1952)

Ayrıca gazete, Türkiye ile Rusya arasındaki ilişkilerde Türkiye'yi Rusya'nın karşısında güçlü bir ülke pozisyonunda ve Türkiye'nin Rus baskısının karşısında ve bu baskıya maruz kalan kişilerin yanında olan bir ülke olarak konumlandırmaktadır. Bu ilişkide Rusya'dan taraf olan kişileri ise vatan haini olarak nitelendirmektedir. Gazete bu başlıklarla Türkiye'nin Rusya'dan korkmaması gerektiği örtük mesajını vermektedir. Bu durum gazetenin aşağıdaki haber başlıklarında açığa çıkmaktadır:

"Vatan Haini Kızıl Şair Nazım Hikmet'in Moskova'dan Buraya Gelen İlk Resmi." (10 Mart 1952)

"Stalin Hasta." (06 Mart 1952)

"Türkiye Rusya'dan Korkmaz." (25 Mart 1952)

"Şanlı Türk Ordusu Stalin'i Korkutuyor." (26 Eylül 1952)

"Türkiye'ye İltica Eden Bir Bulgar Yüzbaşısı Ankara'da." (03 Kasım 1952)

Gazetenin 1952 yılında ana sayfasında yer verdiği ve araştırmaya dahil edilen haber başlıklarına genel olarak bakıldığında, Sovyet Rusya'nın casusluk ve ajanlık gibi gizli faaliyetler ile dünya ülkeleri açısından bir tehdit olduğunu vurguladığı ve başta ABD olmak üzere diğer Batı ülkelerinin siyasal aktörlerinin bu tehdite karşı geliştirdikleri söylemleri haber başlıklarına taşıdığı görülmektedir.

Haber Girişleri

Hürriyet gazetesinin 1952 yılında yayımlanan sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan ve araştırmaya dahil edilen haber içeriklerine bakıldığında; haber içeriklerinde olayların nerede ve kimler arasında yaşandığının belirtildiği, haber girişlerinde ana olayı özetleyecek ifadeler kullanılmaya gayret edildiği görülmektedir. Gazete haber girişlerinde ise sıklıkla ABD'nin barış yanlısı bir politika ile Rusya'nın karşısında olduğunu vurgulamaktadır. Gazete bunu ortaya koyabilmek için ABD başkanı veya yetkili ağızların Sovyet karşıtı söylemlerini ön plana çıkarmaktadır. Olayların gerçekleşme şekli ve yaşananlar açısından Hürriyet gazetesinin ABD'ye destek olduğu görülmektedir.

"Kore Harbinin durdurulması için yapılacak yeni teşebbüsü de destekleyecek." (26 Aralık 1952)

"Moskova'ya verilen cevabi notada bu teşkilatın tecavüz maksadıyla değil, Orta Doğu'da sulhü korumak için kurulacağı bir kere daha belirtildi." (29 Şubat 1952)

"Churchill -Rusya boş hayaller peşindedir- dedi." (12 Eylül 1952)

"Amerikan emperyalizmi insan haklarını ayaklar altına alıyormuş!" (14 Kasım 1952)

"Kongrenin açılış oturumunda söz alan Başkan dedi ki: Rusya barışçıl bir siyaset gütmedikçe hür dünya müdafaa kuvvetini artıracaktır. Amerika hür dünyaya her türlü askeri ve iktisadi yardımı yapacak." (10 Ocak 1952)

Gazete ayrıca haber girişlerinde ABD'nin Türkiye'ye bakış açısını ortaya koyan nitelikte ifadeleri kullanmaktadır. Gazete bunu yaparken ABD'nin Türkiye'ye destek mesajlarını ön plana çıkarmaktadır. Bu durum gazetenin aşağıdaki haber girişlerinde açığa çıkmaktadır:

"Churchill süreçte Türkiye'nin de iştirakı ile müşterek kontrol tesisini teklif etti." (18 Ocak 1952)

"General Arnold'un bize dair bir demeci: General William Arnold dün gece modern Türkiye Sovyet Rusya'dan endişe etmez demiştir." (25 Mart 1952)

"Türkiye dahilinde Lizbon anlaşmasına uyularak böyle bir kararname hazırlandı." (12 Mart 1952)

Diğer taraftan gazetenin araştırmaya dahil edilen haber girişlerinde Rusların baskıcı politikaları ile başka ülke halkları açısından tehdit oluşturduğu ön plana çıkarılmaktadır. Gazetenin aşağıdaki haber girişlerinde bu durum görülmektedir:

"Berlindeki İngiliz işgal bölgesine Sovyet bölgesi arasında bir ada vaziyetinde olan bölgedeki 88 batı Berlinli aile ya doğu Berlinli olmak yahut yuvalarını terk etmek emrini almışlardır." (10 Haziran 1952)

"Kızıl ajanları dahili kargaşalık çıkarmak istiyorlar." (25 Eylül 1952)

"Kızıl diktatör harb edebilecek durumdaki tek Avrupa ordusunun Türk ordusu olduğu kanaatinde." (26 Eylül 1952)

Ayrıca gazete Rus zulmüne maruz kalmış kişilerin kimlik bilgilerini haber girişlerinde kullanmaktadır. Gazete, kurbanların kimlik bilgileri ve özelliklerini kullanarak dikkat çekici bir söylem oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu durum gazetenin aşağıdaki haber girişlerinde görülmektedir:

"Casus Selahattin Bahçıvan'ın macera ve suç dolu hayatı." (21 Kasım 1952)

"11 Çek Komünist dün idam edildi. Polonya ve Romanya da temizlik başlıyor." (04 Aralık 1952)

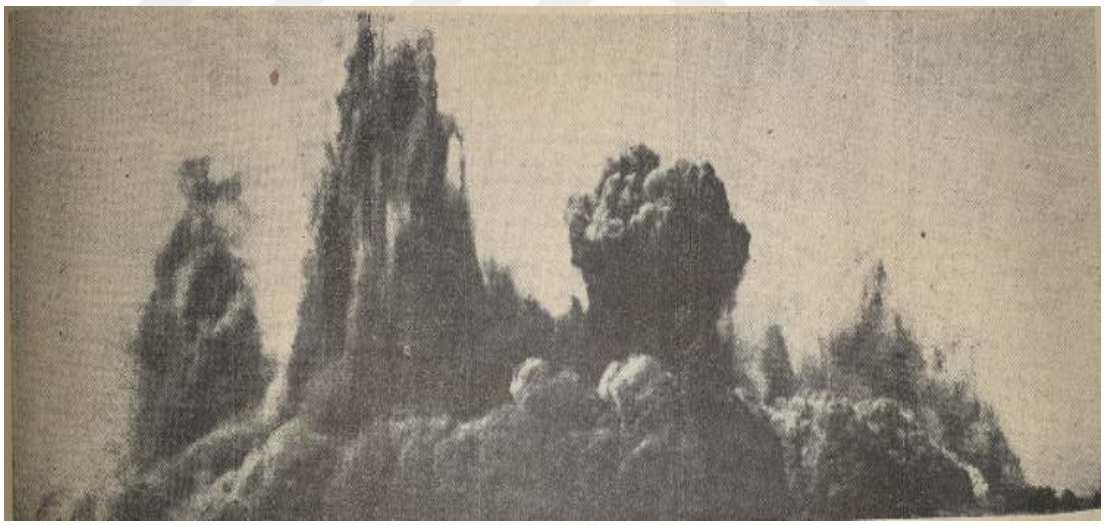
"Yüzbaşı Mihalenkof Sovyet mezalimine anlattı ve bir daha yurduna dönmeyeceğini bildirdi." (03 Kasım 1952)

Gazetenin 1952 yılındaki ana sayfasında yer verdiği ve araştırmaya dahil edilen haber girişleri genel olarak değerlendirildiğinde ABD başkanı veya yetkili ağızlarının Sovyet karşıtı söylemlerini ön plana çıkardığı, ABD'nin Türkiye'ye bakış açısını ortaya koyan ve Türkiye'ye destek içerikli mesajlarını ön plana çıkaran içerikler kullandığı ayrıca Rus zulmüne maruz kalmış kişilerin kimlik bilgilerini kullanarak dikkat çekici bir söylem oluşturduğu görülmektedir.

Fotoğraflar

Makro yapı içerisinde yer alan haber fotoğrafları, tematik çözümlemenin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Hürriyet gazetesinin 1952 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haber sunumlarında kullanılan fotoğraflardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Görsel 9: Şüpheli Atom İnfilakı Görseli

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 05 Haziran 1952.

Gazetenin 5 Haziran 1952 tarihli sayısında yer alan görselde Rus atom infilakının ilk fotoğrafi yayınlanmıştır. Haberde söz konusu atom infilakının Rusların inşa etmekte olduğu 3400 km^2 Moskova-Viladvostok demir yoluna paralel giden yeni demir yolunun inşaasından zaman kazanmak için yapıldığı belirtilmektedir. Ayrıca haberde Rusların ilk defa atom kuvvetinden faydalandıkları abartılı bir dille anlatılmaktadır. Gazete böylece Rusların dünya barışı açısından nasıl bir tehdit

oluşturduğu mesajını fotoğraflarla desteklemektedir. Gazete Rus tehdidi mesajını destekleyecek farklı haber fotoğrafları kullanmaktadır.

Görsel 10: Rusların Berlin Halkına Yaptığı Zulüm Görseli[265]

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 10 Haziran 1952.

Gazete, ana sayfasında yer verdiği haberlerde sıklıkla Rusya'nın farklı ülke toplumlarına yaptığı baskıcı muamelelerden bahsetmektedir. Gazete, kamuoyunda bu yönde bir algı oluşturabilmek için akla ilk olarak gelen unsur olan çocukları ön plana çıkarmaktadır. Nitekim 10 Haziran 1952 tarihli sayısında gazete, Alman ailelerin Rusların zülmü altında yaşamaktansa evlerini boşaltmayı tercih ettiklerini belirtilerek

265

sokakta kalan aileleri çocuk görselleri ile okuyucuya sunmuştur. Hürriyet gazetesinin haber içeriklerinde sıklıkla vurguladığı konulardan biri de Rusların istihbarat faaliyetleri ile ülkelerin gizli bilgilerini ele geçirmeye dönük çabalarıdır. Gazete haber detaylarında tercih ettiği görseller ile bu algıyı desteklemeye çalışmaktadır.

Görsel 11: Ruslara Çalışan Alman Casusu

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 18 Mayıs 1952.

Gazete, Rus casuslarının Asya ve Avrupa topraklarında barış ve savaş dönemlerinde faal bir çalışma içerisinde olduklarını vurgulamaktadır. Gazete; bu vurguyu desteklemek amacıyla casusulara ait görselleri, kimlik bilgileri ve suç geçmişlerini kullanarak dikkat çekici bir söylem oluşturmaktadır. Nitekim Hürriyet gazetesi 18 Mayıs 1952 tarihli sayısında yer alan görselde de yirmi dört yaşında olan ve Sovyetler Birliği hesabına casusluk yaparken yakalanan Andre Andreas adında casusa ait görsele yer vermiştir.

Görsel 12: ABD Dışişleri Bakanının Diğer ülke yetkilileri ile Görüşmesi

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 29 Şubat 1952.

Gazete kendisini Rusya'nın karşısında, ABD ve Batı'nın yanında bir pozisyonda konumlandırmaktadır. Haber içeriklerinde kullandığı görsellerle de bu mesajını desteklemektedir. Nitekim gazetenin 29 Şubat 1952 tarihli sayısında Birleşik Amerika Dışişleri Bakanı Acheson'un "Lizbon Konferansı" sırasında Rus karşıtı konuşmasının verildiği haberde dışişleri bakanının konferans öncesinde Portekiz büyükelçisi ile yaptığı görüşmenin görseline yer verilmiştir. Bu görsel ABD dışişleri bakanını ön plana çıkaran tarzda sunulmuştur.

Şematik Çözümleme

Ana Olay Sunumu ve Sonuçları

Hürriyet gazetesinin 1952 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerin ana olay sunumu ve sonuçlarına bakıldığında; ana olayların haber manşetleri ve haber girişlerine uygun olarak verildiği, haberde sonuç odaklı bir dilin kullanıldığı ve haberlerin önemli bir bölümünün yurt dışı haber ajanslarına ve muhabirlerin gözlemlerine dayandığı görülmektedir. Gazetenin ana olay sunumu olarak ise genellikle Rusya'nın ülkelerin

bağımsızlığı ve bölünmezliği açısından önemli bir tehdit olduğu algısını ön plana çıkardığı görülmektedir. Bu durum gazetenin aşağıdaki haber sunumlarında açığa çıkmaktadır:

"Prag radyosunun bu sabah bildirdiğine göre geçen Perşembe günü ölüm cezasına mahkum edilmiş olan 11 eski komünist Prag'ın Pankraç hapishanesinde asılmak suretiyle idam edilmiştir. Prog radyosu idam hakkında fazla tahsilat vermemekle beraber Çekoslovakya'nın muhtelif yerlerinden buraya gelen mensup haberlere göre Çekoslovakya'da yaşayan Yahudiler büyük bir dehşete kapılmışlardır. Bugün idam edilenlerin 8'i Yahudidir. Memleketin her tarafında Yahudi düşmanlığı günden güne artmakta ve birçok Yahudilerin daha tevkif edilerek yeni muhakeme sahnelerinin kurulmasına intizar edilmektedir." (04 Aralık 1952)

"İtalyan sosyalist liderlerinden Nenninin bundan bir müddet evvel Stalinle vuku bulan görüşmesi hakkında İngiliz gazetecisi Crossman'a yaptığı ifşaat büyük bir alaka uyandırmıştır. Stalin'in soğuk harbi icabında 15 sene müddetle devam ettirilecebileceğim tarzındaki iddiarı siyasi çevreler hitler'in malum iddialarına çok benzetmektedirler. Stalin Avrupa'da harb edebilecek yegane ordunun Türk ordusu olduğu hakkındaki sözleri ise son zamanlarda hummalı askeri müzakerelere sahne olan Türkiye'den Sovyet diktatörünün cidden endişe ettiğini göstermektedir." (26 Eylül 1952)

"Amerikan siyasi çevrelerine göre İsveç-Rus münasebetlerindeki gerginlik, İsveç'in 134 seneden beri devam etmekte olan tarafsızlık siyasetinde ani bir değişikliğe sebep olabilecek mahiyet ve ciddiyettedir. Stokholm'de bu sabah bir basın toplantısı yapan İsveç muhafazakar parti lideri bu ihtimali açıkça belirtmiştir." (20 Haziran 1952)

"Üç Batı devleti Doğu ve Batı Almanya'yı birbirinden tamamen tecrit etmek maksadıyla Doğu Almanya makamlarının aldıkları son tedbirleri ve bilhassa hudut boyunca bir yasak bölgenin kurulmasıyla başlıca geçiş noktalarında seyrüseferin durdurulmasını Sovyet Rusya Kontrol Komisyonu nezdinde protesto etmişlerdir. Protosto mektuplarında bildirildiğine göre, bu tedbirler tamamiyle yersiz ve kanunsuz olup dünyanın bu bölgesinde sulhu tehlikeye sokacak bir vaziyet ihdas etmek gibi son derece vahim neticeler doğurabilir." (31 Mayıs 1952)

"Almanya'nın en büyük siyasi haftalık mecmualarındadan biri olan derginin 24 Mayıs tarihli sayısında Rus atom infilakın ilk fotoğrafı yayınlanmıştır. Hatırlarda olduğuna göre geçen mart ayının sonlarına doğru dünyanın kuvvetli sismograf istasyonları merkezi Altay dağları çevresi olarak gösterilen büyük bir yer sarsıntısından bahsetmişlerdi. Sızan haberlere ve bir rus dergisinin tamamlayıcı malumatına göre bu atom infilakı Rusların inşa etmekte oldukları 3400 km^2 lik Moskova-Viladivostok demir yoluna paralel giden yeni demir yolunun inşaasında zaman kazanmak için yapılmıştır. Yine aynı dergide yukarıda fotoğrafını gördüğünüz atom infilakının bulutunun 5000 metreye yükseldiği ve birkaç gün sonra Rus uçaklarının 20 kilometrelik infilak sahasının üstünden uçuşlar yaptıklarını yazmaktadır." (05 Haziran 1952)

"Geçen gün bir dostumla İran'ın ve Mısır'ın tehlikeli vaziyetlerinden bahsediyorduk. Ben nasıl oluyor da Rusya'nın bu vaziyetlerden istifade etmeye kalkışmadığını ileriye sürdüm. Akıllı dostum biraz düşündükten sonra bana şu cevabı verdi: Niçin Rusya durup duruken Avrupa ile kötü kişi olsun… İran ve Mısır o hale geldiler ki ergeç kendilerinden Rusya'nın kucağına düşeceklerdir. Hele İran mali müzayakasına bakmadan öyle çetin bir işe girdi ki ergeç petrollerini Rusya'nın eline teslim etmeye mecbur olacaktır." (29 Ocak 1952)

"Sovyet Rusya Dışişleri bakan vekili Andrei Gromiko dün Moskova'daki İngiltere, Fransa ve Türkiye Büyükelçiliği ile Birleşik Amerika maslahatgüzarını ayrı ayrı bakanlığa davet ederek kendilerine yeni bir protesto notasını tevdi etmiştir. Yeni protesto notasında Sovyet Rusya kurulması tasarlanan Orta Doğu Komutanlığı ile Kuzey Atlantik Paktının Rusya'yı kuşatmak hedefini güden birer tecavüz hareketi ve hazırlığı olduğu hakkındaki eski iddiasını tekrarlamakta ve bu mesele hakkında Sovyet Rusya'nın bundan evvelki protesto notasına Batı devletlerinin geçen aralık ayının 19'unda verdikleri cevabi notalarındaki Kuzey Atlantik Paktı yeni Orta Doğu Komutanlığının da ancak bir savunma tedbiri olduğu yolundaki izahatlarını reddetmektedir." (30 Ocak 1952)

Gazete ayrıca Rusya'nın komünist ideoloji ile yönetiliyor olmasından, Batı ve ABD tarafında gittikçe artan komünist düşmanlığından faydalanarak komünist rejimi olumsuzlayan haberleri ana olay sunumu olarak ön plana çıkarmakta ve Türk

kamuoyununu bu yönde bilinçlendirmektedir. Gazetenin aşağıdaki haber sunumlarında bu durum açığa çıkmaktadır:

"Daily Graphic gazetesinin bildirdiğine göre son aylarda birkaç kalp krizi geçiren ve halen gorki de nekahat devri geçirmekte olan Stalin bu ayın sonunda Moskova'da cereyan edecek olan bütçe müzakerelerine iştirak edemeyecektir. Gazetenin sağlam menbağlardan aldığı bu habere göre Viyanadan celb edilen iki ileri gelen kalp Mütehassısı Staline Gorki'den ayrılmamasını kuvvetle tavsiye etmiş bulunmaktadırlar." (06 Mart 1952)

"Vatan haini kızıl şair Nazım Hikmet'in af kanundan istifade edip tahliye olunduktan sonra Rusya'ya kaçtığı, oradan Bulgaristan'a geçtip ve zaman zaman memleketimiz aleyhinde türlü hezeyanlarda bulunduğu malumdur. Nitekim bu ileri geri konuşmalarında yurdunu kötülemekten de geri durmayan bu bedbaht, Bulgaristan'da anavatana dönmeye hazırlanan ırktaşlarımızdan müteaddit defalar dayak da yemiştir. Bu resim de Sovyetler tarafından her nasılsa benimsenmiş olan büyük Fransız romancısı Victor Hugo'nun 150. doğum yıl dönümü dolayısıyla Moskova'da tertip olunan bir toplantıda konuşurken gösterilmektedir." (10 Mart 1952)

"Berlindeki İngiliz işgal bölgesi ile Sovyet bölgesi arasında bir ada vaziyetinde olan bölgedeki 88 Batı Berlinli aile -ya Doğu Berlinli olmak yahut yuvalarını terk etmek- emrini almışlardır. Zavallı alman aileleri kızıl çizmesi altında yaşamaktansa evlerini boşaltmayı tercih etmişlerdir." (10 Haziran 1952)

"Batı Berlin'in tanınmış komünist aleyhtarı şahsiyetlerinden birinin bugün demir perde gerisine kaçırılmasından sonra Batı Berlin şehri hükümeti Almanya'nın Sovyet bölgesine giden bütün yollara barikatlar kurulmasını emretmiştir. Batı Berlin'in 147 sokak ve caddesine barikatlar konulmuş bulunmaktadır. Hususi polis kıtaları Sovyet bölgesi ile olan 144 kilometrelik Berlin hududu boyunca nöbet bekleme emrini almışlardır." (09 Temmuz 1952)

"Bir hafta evvel Bulgaristandan kaçarak Türkiye iltica eden yüzbaşı Mihalenkof, dün şehrimize getirilmiş ve alakalılarca nezaret altına alınmıştır. Mihalenkof, hududu aştıktan sonra Hudut Karakol Komutanlığı'na gitmiş Türkiye'ye iltica ettiğini bildirmiştir. Karakol komutanı Bulgar makamlarıyla temasa geçerek

vaziyeti anlatmıştır. Mihalenkof Türkiye'ye iltica ederek hürriyeti seçtiğini artık Bulgaristan'a dönmeyeceğini bildirmiştir. Ankara'da verdiği ifade sırasında Bulgaristan'da Sovyet mezaliminın her gün biraz daha arttığı Bulgar gençlerin kütleler halinde çalıştırılmak için Rusya'ya gönderildiğini hürriyet aşkı ile girişilen en ufak bir harekete karşı geniş katliam yapıldığını söylemiştir." (03 Kasım 1952)

Diğer taraftan gazete, Rusya'yı sadece komünist rejim ile zorba bir şekilde yönetilen ülke olarak sunmamakta bunun yanında casusluk faaliyetleri yürüten bir ülke olarak da konumlandırmaktadır. Gazete yurt dışı kaynaklara dayandırdığı haberlerde ana olay olarak Rusya'nın faal bir şekilde istihbarat faaliyetleri yürüttüğünü vurgulamaktadır. Gazete, bunu yaparken casuslara ait kişisel bilgileri ve bu kişilerin suç geçmişlerini de olumsuz ifadeler kullanarak sunmaktadır. Bu durum aşağıda belirtilen haberlerde görülmektedir:

"Almanya'nın Sovyet bölgesindeki Potsdam şehrinde oturmakta olan 24 yaşındaki Andre Aandreas Sovyet hesabına casusluk yapmak suçundan dolayı tevkif edilmiştir. Yukardaki resim casusluk sanığı Berlin'deki Amerikan bölge mahkemesine getirildiği sırada çekilmiştir." (18 Mayıs 1952)

"Lübnan'da kominizim kanun dışı ilan edilmiş ise de çeşitli kalıplara bürünen kızıl ajanlar pek büyük bir faaliyet göstermektedir. Haber aldığıma göre merkezi Beyrut'ta bulunan bu gizli komünist teşkilatını 2 Müslüman ve birkaç Ermeni idare etmektedir. Müslümanlar arasında en büyük rolü oynayan Halit Bektaş adında bir şahsınstir ki aynı zamanda Rus elçiliğinde iyi bir vazifenin başındadır." (25 Eylül 1952)

"Pravda Gazetesi bugün son zamanlarda Amerikalı askeri şeflerin sık sık Türkiye'yi ziyaret ettiklerini belirterek şunları yazmıştır: bu ziyaretlerden Amerikalıların yeni maceralara hazırlandıkları anlaşılmaktadır…" (14 Kasım 1952)

"Hem kardeş katili ve hem de Sovyet vatandaşı olan Selahattin Bahçıvan adında bir şahıs bugün katilden 22 yıla mahkum edilmiş, casusluk suçundan dolayı da idamı istenmiştir. Selahattin Adana'daki havaalanına ait mahrem malümatı Sovyetlere satmak suretiyle casusluk yapmıştır. Selahattin maddi vaziyeti çok iyi olan adanalı bir aileye mensuptur. Fakat zayıf bir karaktere sahip olduğu okul çevrelerindeki

hayatından anlaşılmaktadır. Ailesinin ihtimamına rağmen liseyi bitirememiş, başıboş ve maceralı bir hayat sürmüştür." (21 Kasım 1952)

Ayrıca gazete, Batı ve ABD'nin siyasal aktörlerinin uluslararası basın kuruluşlarına verdikleri Rus karşıtı söylemlerini ana olay olarak sunmaktadır. Böylece başta İngiltere ve ABD olmak üzere Batı ülkelerinin barış yanlısı bir üslupla Rusya'ya karşı diplomatik bir mücadele yürüttüğü örtük mesajını kamuoyuna sunmaktadır. Bu durum aşağıda belirtilen haberlerde görülmektedir:

"Başkan Turuman kongrenin bugünkü açılış oturumunda senelik nutkunu vermiş ve bununla Birleşik Amerika'nın 1952 yılında takip edeceği siyasetin ana hatlarını çizmiştir. Başkan Turuman nutkuna geçen yılın dünya çapındaki olaylarına bir göz atmakla başlamış, barışı sağlamak üzere hür dünya milletlerinin sarfettikleri gayretlerin bir hülasasını yapmış ve ihtilaf konusu olan milletlerarası meseleleri birer birer ele alarak Amerikan dış siyasetinin hedeflerini sarih bir şekilde ortaya koymuştur. Hür dünya için Sovyet hükümeti barışçıl bir siyaset yoluna girmedikçe savunma Kuvvetlerini arttırmaktan başka yapılacak bir iş yoktur. Amerika ordusunun mevcudu şimdiden 3.500.000'i bulmuştur. Bunu sistematik bir şekilde arttırmaya devam edeceğiz. Bilhassa hava kuvvetlerimize azami hadde çıkarmaya azmetmiş bulunuyoruz. Silahlı kuvvetlerimize şimdi ayda 1,5 milyar Dolar tutarında uçak tank ve diğer silahlar teslim etmekteyiz. Bu nisbi bir yıl içinde bir misli artıracağız." (10 Ocak 1952)

"İngiltere başbakanı Churchill bugün öğleden sonra Amerikan kongresine gitmiş ve Temsilciler Meclisi ile Ayan Meclisi'nin yaptıkları karma bir oturumda beklenen nutkunu okumuştur. Sovyet Rusya'nın ikinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra takip ettiği hatalı siyaseti yüzünden dünya barışının kurulmasına mani olduğuna işaret eden Churchill nutkunun bu parçasında çok açık bir dil kullanmıştır." (18 Ocak 1952)

"Birleşik Amerika hükümeti Orta Doğu Savunma Komutanlığı hakkında Sovyet Rusya'ya bugün yeni bir nota göndermiştir. Yeni Amerika'nın notasında Orta Doğu Komutanlığının tecavüz maksatlarıyla kurulacağı yolundaki Sovyet iddiaları reddedilmekte, komutanlığın her türlü tecavüz hareketlerine karşı Orta Doğu

memleketlerinin savunmaları, hürriyet, istiklal ve bağımsızlıklarını müdafaa ve muhafaza etmeleri ve kuvvetlenmeleri gibi sırf meşru müdafaa maksatlarıyla kurulacağı tekrarlanmaktadır." (29 Şubat 1952)

"Sovyet ve peyki devletler diplomatlarının Türkiye'de serbest dolaşmalarını tahdit eden bir kararname hazırlanmıştır. Önümüzdeki günler içinde ilgili elçiliklere karar tebliğ edilecektir. Bu karar gereğince Demirperde diplomatları Türkiye hudutları içinde bir şehirden diğer bir şehre yapacakları seyahatleri ve hangi yollardan istifade edeceklerini ve gittikleri yerde ne kadar kalacaklarını ilgililere bildirmek mecburiyetinde olacaklardır." (12 Mart 1952)

"General William Arnold dün gece modern Türkiye, Sovyet Rusya'dan endişe etmez demiştir. General Türkler birçok defa işgalleri için mücadele etmişlerdir, icap ederse aynı şeyi yeniden yaparlar demiştir. Arnold, Türkiye'deki Amerikan askeri misyonunun başkanıdır. Kendisi silah altında bundan 400.000 kişilik ordusu ile Türkiye, -Kuzey Atlantik Paktına dahil diğer memleketlerin herhangi birinden daha kuvvetlidir- demiştir. General keza ferden ferda Türk askerlerini de övmüştür. Arnold, -geçen sene Kore için Türk tugayı teşkil edilirken 1.800 kişilik ilk kontenjan için 30.000 kişi gönüllü olarak müracaat etmişler ve bunlar sonradan orada fevkalade bir şekilde çarpışmışlardır- demiştir." (25 Mart 1952)

"Muhafazakar partinin Scarborough şehrinde toplanan senelik kongresi çalışmalarını bitirdikten sonra söz alan Başbakan Churchill İngiltere'nin iç ve dış siyasetini toplu olarak gözden geçirmiş muhafazakar partinin bir senelik iktidarı zamanında gerek iç ve gerek dış vaziyetinin hissedilir derece düzeldiğini belirtmiştir. Sovyet Rusya ikinci Dünya harbinden sonra boş hayallerin peşinde koşmaktan batı dünyasında büyük bir iktisadi buhranın patlak vereceğini Sayıklamaktan ve bilhassa birleşik Amerika ile İngiltere arasındaki sıkı bağların çözüleceği gibi vahi emeller beslemekten kendini bir türlü kurtaramamıştır. Hadiseler bütün bu hülyaların ne kadar boş olduğunu ispat etmiş bulunmaktadır. Batı dünyası harbin yarattığı çeşitli dertlere rağmen iktisadi sahada günden güne kuvvetlenmekte ve sağlam iki ayağı üzerinde durmaktadır." (12 Ekim 1952)

"New York Times Gazetesi bugünkü sayısında gazetenin diplomatik muharri James Reston'un Washingtondaki Sovyet Rusya büyükelçisi Zarubin vasıtasıyla Meraşal Stalin'e geçen 18 Aralık tarihinde gönderdiği dört maddelik sual listesine

Mareşal Stalin'in verdiği cevapları neşretmiştir. Mareşal Stalin noel yortusu arifesinde verdiği bir beyanatta yeni Birleşik Amerika devlet reisi General Eisenhower ile bir görüşme yapmayı kabul ettiğini Sovyet Rusya ile Birleşik Amerika arasında harbi kaçınılmaz olarak telakki etmediğini, Kore harbine son vermek maksadıyla yapılacak yeni bir diplomatik teşebbüsü desteklemeye hazır olduğunu bildirmektedir." (26 Aralık 1952)

"Stalin'in dünya gerginliğinin izâlesine ve insanlığın sulh ve emniyet içinde yaşamasına yarayacak müsbet teklifleri varsa, yeni Amerikan idaresi bunları ciddiyet ve alaka ile incelemeye hazırdır. Rusya bu teklifleri ya normal diplomatik kanaldan veyahut Birleşmiş Milletler Teşkilatı vasıtasıyla yapabilir…" (27 Aralık 1952)

Gazetenin 1952 yılının araştırmaya dahil edilen sayılarının ana olay sunumları genel olarak değerlendirildiğinde; gazetenin Rusya'nın ülkelerin bağımsızlığı ve bölünmezliği açısından önemli bir tehdit olduğu algısını ön plana çıkardığı, komünist düşmanlığından faydalanarak komünist rejimi olumsuzlayan haberleri ana olay olarak sunduğu, Rusya'yı casusluk faaliyetleri yürüten bir ülke olarak konumlandırdığı ve başta İngiltere ve ABD olmak üzere Batı ülkelerinin Rusya'ya karşı diplomatik bir mücadele yürüttüğü örtük mesajını kamuoyuna sunduğu görülmektedir.

Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Hürriyet gazetesinin 1952 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerin ardalan ve bağlam bilgisine bakıldığında, bazı haberlerde olayların geçmişine ve bağlamına yönelik bilgilerin haber içeriklerinde çok fazla yer bulmadığı görülmektedir. Bu tarz haberlerde yalnızca mevcut durum tasvir edilmiştir:

"Geçen gün bir dostumla İran'ın ve Mısır'ın tehlikeli vaziyetlerinden bahsediyorduk. Ben nasıl oluyor da Rusya'nın bu vaziyetlerden istifade etmeye kalkışmadığını ileriye sürdüm."(29 Ocak 1952)

"Sovyet Rusya Dışişleri bakan vekili Andrei Gromiko dün Moskova'daki İngiltere, Fransa ve Türkiye Büyükelçiliği ile Birleşik Amerika maslahatgüzarını ayrı

ayrı bakanlığa davet ederek kendilerine yeni bir protesto notasını tevdi etmiştir." (30 Ocak 1952)

"Birleşik Amerika hükümeti Orta Doğu Savunma Komutanlığı hakkında Sovyet Rusya'ya bugün yeni bir nota göndermiştir." (29 Şubat 1952)

"Sovyet ve peyki devletler diplomatlarının Türkiye'de serbest dolaşmalarını tahdit eden bir kararname hazırlanmıştır."(12 Mart 1952)

"Almanya'nın Sovyet bölgesindeki Potsdam şehrinde oturmakta olan 24 yaşındaki Andre Aandreas Sovyet hesabına casusluk yapmak suçundan dolayı tevkif edilmiştir."(18 Mayıs 1952)

"Almanya'nın en büyük siyasi haftalık mecmualarındadan biri olan derginin 24 Mayıs tarihli sayısında Rus atom infilakın ilk fotoğrafı yayınlanmıştır."(05 Haziran 1952)

"Muhafazakar partinin Scarborough şehrinde toplanan senelik kongresi çalışmalarını bitirdikten sonra söz alan Başbakan Churchill İngiltere'nin iç ve dış siyasetini toplu olarak gözden geçirmiş muhafazakar partinin bir senelik iktidarı zamanında gerek iç ve gerek dış vaziyetinin hissedilir derece düzeldiğini belirtmiştir."(12 Ekim 1952)

"Pravda Gazetesi bugün son zamanlarda Amerikalı askeri şeflerin sık sık Türkiye'yi ziyaret ettiklerini belirterek şunları yazmıştır: bu ziyaretlerden Amerikalıların yeni maceralara hazırlandıkları anlaşılmaktadır…" (14 Kasım 1952)

"Stalin'in dünya gerginliğinin izâlesine ve insanlığın sulh ve emniyet içinde yaşamasına yarayacak müsbet teklifleri varsa, yeni Amerikan idaresi bunları ciddiyet ve alaka ile incelemeye hazırdır. Rusya bu teklifleri ya normal diplomatik kanaldan veyahut Birleşmiş Milletler Teşkilatı vasıtasıyla yapabilir…" (27 Aralık 1952)

Diğer taraftan bazı haber içeriklerinde ise haberin geçmişine ve bağlam bilgisi yer verilmiştir. Ardalan ve bağlam bilgisine yer verilen haber örnekleri aşağıdaki gibidir:

"Başkan Turuman kongrenin bugünkü açılış oturumunda senelik nutkunu vermiş ve bununla Birleşik Amerika'nın 1952 yılında takip edeceği siyasetin ana hatlarını çizmiştir." (10 Ocak 1952)

"Daily Graphic gazetesinin bildirdiğine göre son aylarda birkaç kalp krizi geçiren ve halen gorki de nekahat devri geçirmekte olan Stalin bu ayın sonunda Moskova'da cereyan edecek olan bütçe müzakerelerine iştirak edemeyecektir."(06 Mart 1952)

"General William Arnold dün gece modern Türkiye, Sovyet Rusya'dan endişe etmez demiştir. General Türkler birçok defa işgalleri için mücadele etmişlerdir, icap ederse aynı şeyi yeniden yaparlar demiştir." (25 Mart 1952)

"Üç Batı devleti Doğu ve Batı Almanya'yı birbirinden tamamen tecrit etmek maksadıyla Doğu Almanya makamlarının aldıkları son tedbirleri ve bilhassa hudut boyunca bir yasak bölgenin kurulmasıyla başlıca geçiş noktalarında seyrüseferin durdurulmasını Sovyet Rusya Kontrol Komisyonu nezdinde protesto etmişlerdir." (31 Mayıs 1952)

"Amerikan siyasi çevrelerine göre İsveç-Rus münasebetlerindeki gerginlik, İsveç'in 134 seneden beri devam etmekte olan tarafsızlık siyasetinde ani bir değişikliğe sebep olabilecek mahiyet ve ciddiyettedir. Stokholm'de bu sabah bir basın toplantısı yapan İsveç muhafazakar parti lideri bu ihtimali açıkça belirtmiştir." (20 Haziran 1952)

"Lübnan'da kominizim kanun dışı ilan edilmiş ise de çeşitli kalıplara bürünen kızıl ajanlar pek büyük bir faaliyet göstermektedir." (25 Eylül 1952)

"İtalyan sosyalist liderlerinden Nenninin bundan bir müddet evvel Stalinle vuku bulan görüşmesi hakkında İngiliz gazetecisi Crossman'a yaptığı ifşaat büyük bir alaka uyandırmıştır." (26 Eylül 1952)

"Bir hafta evvel Bulgaristandan kaçarak Türkiye iltica eden yüzbaşı Mihalenkof, dün şehrimize getirilmiş ve alakalılarca nezaret altına alınmıştır." (03 Kasım 1952)

"Hem kardeş katili ve hem de Sovyet vatandaşı olan Selahattin Bahçıvan adında bir şahıs bugün katilden 22 yıla mahkum edilmiş, casusluk suçundan dolayı da idamı istenmiştir." (21 Kasım 1952)

"Prag radyosunun bu sabah bildirdiğine göre geçen Perşembe günü ölüm cezasına mahkum edilmiş olan 11 eski komünist Prag'ın Pankraç hapishanesinde asılmak suretiyle idam edilmiştir." (04 Aralık 1952)

Mikro Yapı Özellikleri

Sentaktik Çözümleme

Hürriyet gazetesinin 1952 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının Sovyetler Birliği'ni konu alan haber içeriklerinin cümle yapılarına bakıldığında, hem aktif hem de pasif cümle yapısının aynı anda kullanıldığı görülmektedir. Aktif cümle yapı örnekleri aşağıdaki gibidir:

"Başkan Turuman kongrenin bugünkü açılış oturumunda senelik nutkunu vermiş ve bununla Birleşik Amerika'nın 1952 yılında takip edeceği siyasetin ana hatlarını çizmiştir." (10 Ocak 1952)

"İngiltere başbakanı Churchill bugün öğleden sonra Amerikan kongresine gitmiş ve Temsilciler Meclisi ile Ayan Meclisi'nin yaptıkları karma bir oturumda beklenen nutkunu okumuştur." (18 Ocak 1952)

"Geçen gün bir dostumla İran'ın ve Mısır'ın tehlikeli vaziyetlerinden bahsediyorduk." (29 Ocak 1952)

"Birleşik Amerika hükümeti Orta Doğu Savunma Komutanlığı hakkında Sovyet Rusya'ya bugün yeni bir nota göndermiştir." (29 Şubat 1952)

"Üç Batı devleti Doğu ve Batı Almanya'yı birbirinden tamamen tecrit etmek maksadıyla Doğu Almanya makamlarının aldıkları son tedbirleri ve bilhassa hudut boyunca bir yasak bölgenin kurulmasıyla başlıca geçiş noktalarında seyrüseferin durdurulmasını Sovyet Rusya Kontrol Komisyonu nezdinde protesto etmişlerdir."(31 Mayıs 1952)

"Batı Berlin'in tanınmış komünist aleyhtarı şahsiyetlerinden birinin bugün demir perde gerisine kaçırılmasından sonra Batı Berlin şehri hükümeti Almanya'nın Sovyet bölgesine giden bütün yollara barikatlar kurulmasını emretmiştir." (09 Temmuz 1952)

"Muhafazakar partinin Scarborough şehrinde toplanan senelik kongresi çalışmalarını bitirdikten sonra söz alan Başbakan Churchill İngiltere'nin iç ve dış siyasetini toplu olarak gözden geçirmiş muhafazakar partinin bir senelik iktidarı zamanında gerek iç ve gerek dış vaziyetinin hissedilir derece düzeldiğini belirtmiştir." (12 Ekim 1952)

"Stalin'in dünya gerginliğinin izâlesine ve insanlığın sulh ve emniyet içinde yaşamasına yarayacak müsbet teklifleri varsa, yeni Amerikan idaresi bunları ciddiyet ve alaka ile incelemeye hazırdır. Rusya bu teklifleri ya normal diplomatik kanaldan veyahut Birleşmiş Milletler Teşkilatı vasıtasıyla yapabilir…" (27 Aralık 1952)

Gazetenin haber içeriklerinde kullandığı pasif cümle yapısı örnekleri ise aşağıdaki gibidir:

"Sovyet ve peyki devletler diplomatlarının Türkiye'de serbest dolaşmalarını tahdit eden bir kararname hazırlanmıştır." (12 Mart 1952)

"Almanya'nın Sovyet bölgesindeki Potsdam şehrinde oturmakta olan 24 yaşındaki Andre Aandreas Sovyet hesabına casusluk yapmak suçundan dolayı tevkif edilmiştir."(18 Mayıs 1952)

"Almanya'nın en büyük siyasi haftalık mecmualarındadan biri olan derginin 24 Mayıs tarihli sayısında Rus atom infilakın ilk fotoğrafı yayınlanmıştır."(05 Haziran 1952)

"Berlindeki İngiliz işgal bölgesi ile Sovyet bölgesi arasında bir ada vaziyetinde olan bölgedeki 88 Batı Berlinli aile -ya Doğu Berlinli olmak yahut yuvalarını terk etmek- emrini almışlardır." (10 Haziran 1952

"Lübnan'da kominizim kanun dışı ilan edilmiş ise de çeşitli kalıplara bürünen kızıl ajanlar pek büyük bir faaliyet göstermektedir." (25 Eylül 1952)

"Bir hafta evvel Bulgaristandan kaçarak Türkiye iltica eden yüzbaşı Mihalenkof, dün şehrimize getirilmiş ve alakalılarca nezaret altına alınmıştır."(03 Kasım 1952)

"Hem kardeş katili ve hem de Sovyet vatandaşı olan Selahattin Bahçıvan adında bir şahıs bugün katilden 22 yıla mahkum edilmiş…"(21 Kasım 1952)

"Prag radyosunun bu sabah bildirdiğine göre geçen Perşembe günü ölüm cezasına mahkum edilmiş olan 11 eski komünist Prag'ın Pankraç hapishanesinde asılmak suretiyle idam edilmiştir." (04 Aralık 1952)

Haberin Retoriği

Hürriyet gazetesinin 1952 yılında Sovyetler Birliği'ni konu alan haber metinlerine bakıldığında, gazetenin kamuoyuna sunduğu örtük mesajları etkili kılabilmek için sıklıkla sayısal verilere ve alıntılara başvurduğu görülmektedir. Bu durum aşağıdaki örnek cümlelerde görülmektedir:

"Hür dünya için Sovyet hükümeti barışçıl bir siyaset yoluna girmedikçe savunma Kuvvetlerini arttırmaktan başka yapılacak bir iş yoktur. Amerika ordusunun mevcudu şimdiden 3.500.000'i bulmuştur. Bunu sistematik bir şekilde arttırmaya devam edeceğiz. Bilhassa hava kuvvetlerimize azami hadde çıkarmaya azmetmiş bulunuyoruz. Silahlı kuvvetlerimize şimdi ayda 1,5 milyar Dolar tutarında uçak tank ve diğer silahlar teslim etmekteyiz. Bu nisbi bir yıl içinde bir misli artıracağız." (10 Ocak 1952)

"Bu resim de Sovyetler tarafından her nasılsa benimsenmiş olan büyük Fransız romancısı Victor Hugo'nun 150. doğum yıl dönümü dolayısıyla Moskova'da tertip olunan bir toplantıda konuşurken gösterilmektedir." (10 Mart 1952)

"Kendisi silah altında bundan 400.000 kişilik ordusu ile Türkiye, -Kuzey Atlantik Paktına dahil diğer memleketlerin herhangi birinden daha kuvvetlidir- demiştir. General keza ferden ferda Türk askerlerini de övmüştür. Arnold, -geçen sene Kore için Türk tugayı teşkil edilirken 1.800 kişilik ilk kontenjan için 30.000 kişi gönüllü olarak müracaat etmişler ve bunlar sonradan orada fevkalade bir şekilde çarpışmışlardır- demiştir." (25 Mart 1952)

"Sızan haberlere ve bir rus dergisinin tamamlayıcı malumatına göre bu atom infilakı Rusların inşa etmekte oldukları 3400 km^2 lik Moskova-Viladivostok demir yoluna paralel giden yeni demir yolunun inşaasında zaman kazanmak için yapılmıştır. Yine aynı dergide yukarıda fotoğrafını gördüğünüz atom infilakının bulutunun 5000 metreye yükseldiği ve birkaç gün sonra Rus uçaklarının 20 kilometrelik infilak sahasının üstünden uçuşlar yaptıklarını yazmaktadır." (05 Haziran 1952)

"Berlindeki İngiliz işgal bölgesi ile Sovyet bölgesi arasında bir ada vaziyetinde olan bölgedeki 88 Batı Berlinli aile -ya Doğu Berlinli olmak yahut yuvalarını terk

etmek- emrini almışlardır. Zavallı alman aileleri kızıl çizmesi altında yaşamaktansa evlerini boşaltmayı tercih etmişlerdir." (10 Haziran 1952)

"Amerikan siyasi çevrelerine göre İsveç-Rus münasebetlerindeki gerginlik, İsveç'in 134 seneden beri devam etmekte olan tarafsızlık siyasetinde ani bir değişikliğe sebep olabilecek mahiyet ve ciddiyettedir. Stokholm'de bu sabah bir basın toplantısı yapan İsveç muhafazakar parti lideri bu ihtimali açıkça belirtmiştir." (20 Haziran 1952)

"Batı Berlin'in 147 sokak ve caddesine barikatlar konulmuş bulunmaktadır. Hususi polis kıtaları Sovyet bölgesi ile olan 144 kilometrelik Berlin hududu boyunca nöbet bekleme emrini almışlardır." (09 Temmuz 1952)

"Stalin'in soğuk harbi icabında 15 sene müddetle devam ettirilecebileceğim tarzındaki iddiarı siyasi çevreler hitler'in malum iddialarına çok benzetmektedirler." (26 Eylül 1952)

"Hem kardeş katili ve hem de Sovyet vatandaşı olan Selahattin Bahçıvan adında bir şahıs bugün katilden 22 yıla mahkum edilmiş, casusluk suçundan dolayı da idamı istenmiştir."(21 Kasım 1952)

"Prag radyosunun bu sabah bildirdiğine göre geçen Perşembe günü ölüm cezasına mahkum edilmiş olan 11 eski komünist Prag'ın Pankraç hapishanesinde asılmak suretiyle idam edilmiştir. Prog radyosu idam hakkında fazla tahsilat vermemekle beraber Çekoslovakya'nın muhtelif yerlerinden buraya gelen mensup haberlere göre Çekoslovakya'da yaşayan Yahudiler büyük bir dehşete kapılmışlardır. Bugün idam edilenlerin 8'i Yahudidir." (04 Aralık 1952)

Sözcük Seçimleri

Hürriyet gazetesinin 1952 yılında yayımlanan sayılarının ana sayfalarında Sovyetler Birliği'ni konu alan haber içeriklerinde yer alan sözcüklerde genellikle o dönemde yaygın olan, komünist düşmanlığını ön plana çıkaran ve Rusya'yı olumsuzlayan sözcükler tercih edilmiştir. Ayrıca ABD ve Batı ülkelerini konu alan haber içeriklerinde ise söz konusu ülkelerin adları "barış ve özgürlük" gibi sözcüklerle yan yana kullanılmıştır. Bu durum aşağıdaki örneklerde daha net şekilde görülmektedir:

"Başkan Turuman nutkuna geçen yılın dünya çapındaki olaylarına bir göz atmakla başlamış, barışı sağlamak üzere hür dünya milletlerinin sarfettikleri gayretlerin bir hülasasını yapmış…" (10 Ocak 1952)

"Sovyet Rusya'nın ikinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra takip ettiği hatalı siyaseti yüzünden dünya barışının kurulmasına mani olduğuna işaret eden Churchill nutkunun bu parçasında çok açık bir dil kullanmıştır." (18 Ocak 1952)

"Vatan haini kızıl şair Nazım Hikmet'in af kanundan istifade edip tahliye olunduktan sonra Rusya'ya kaçtığı, oradan Bulgaristan'a geçtip ve zaman zaman memleketimiz aleyhinde türlü hezeyanlarda bulunduğu malumdur." (10 Mart 1952)

"Bu karar gereğince Demirperde diplomatları Türkiye hudutları içinde bir şehirden diğer bir şehre yapacakları seyahatleri ve hangi yollardan istifade edeceklerini ve gittikleri yerde ne kadar kalacaklarını ilgililere bildirmek mecburiyetinde olacaklardır." (12 Mart 1952)

"Berlindeki İngiliz işgal bölgesi ile Sovyet bölgesi arasında bir ada vaziyetinde olan bölgedeki 88 Batı Berlinli aile -ya Doğu Berlinli olmak yahut yuvalarını terk etmek- emrini almışlardır. Zavallı alman aileleri kızıl çizmesi altında yaşamaktansa evlerini boşaltmayı tercih etmişlerdir." (10 Haziran 1952)

"Lübnan'da kominizim kanun dışı ilan edilmiş ise de çeşitli kalıplara bürünen kızıl ajanlar pek büyük bir faaliyet göstermektedir." (25 Eylül 1952)

"Ankara'da verdiği ifade sırasında Bulgaristan'da Sovyet mezaliminın her gün biraz daha arttığı Bulgar gençlerin kütleler halinde çalıştırılmak için Rusya'ya gönderildiğini hürriyet aşkı ile girişilen en ufak bir harekete karşı geniş katliam yapıldığını söylemiştir." (03 Kasım 1952)

"Hem kardeş katili ve hem de Sovyet vatandaşı olan Selahattin Bahçıvan adında bir şahıs bugün katilden 22 yıla mahkum edilmiş, casusluk suçundan dolayı da idamı istenmiştir. Selahattin Adana'daki havaalanına ait mahrem malümatı Sovyetlere satmak suretiyle casusluk yapmıştır." (21 Kasım 1952)

Hürriyet gazetesinin 1952 yılında yayımlanan sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haber içeriklerinde yer alan sözcükler genel olarak değerlendirildiğinde, Sovyet Rusya aleyhine ve Batı lehine konumlanan bir yaklaşım göze çarpmaktadır.

3.5.4. 1953 Yılında Yayımlanan Haberlerin İncelenmesi

1953 yılında Stalin'in ölümünden sonra Türk-Sovyet ilişkileri bir iyileşme sürecine girmiştir. Kruşçev'in Stalin'den sonra Sovyetler Birliği Komünist Partisinin başına geçmesiyle birlikte barış içerisinde yaşama ilkesi Sovyet Rusya'nın dış politikasına yansımıştır.

"Sovyetler'deki yeni yönetimin ilk yaptığı işlerden birisi, komşusu Türkiye ile olan ilişkilerini düzeltmek için, girişimde bulunmak olacaktı. Bu amaçla Sovyet Hükümeti, 30 Mayıs'ta 1953 tarihinde bir açıklamada bulunarak, daha önceki yönetimin Türkiye'ye verdiği notalardaki görüşlerin kendileri tarafından benimsenmediğini savunarak bir çeşit özür dileme yoluna gidecekti. Bu açıklama 10 Haziran 1953 tarihinde de resmen bir nota ile Türk Hükümeti'ne iletilecekti."[266]

Bu politikayı medyanın haber sunumlarında görmek mümkündür. Çalışmanın bu bölümünde Hürriyet gazetesinin 1953 yılında Sovyetler Birliği'ni konu alan ayrıntılı haber sunumlarının eleştirel değerlendirilmesi yapılmaktadır.

Tablo 31: 1953 Yılında Yayımlanan Hürriyet Gazetesi'nde Sovyetler Birliği'ni Konu Alan Seçilen Haberlerin Aylara Göre Dağılımı

Ay	**Haber Sayısı**
Ocak	4
Şubat	2
Mart	3
Nisan	3
Mayıs	-
Haziran	6
Temmuz	3
Ağustos	1
Eylül	1
Ekim	1
Kasım	-
Aralık	1
Toplam	24

[266] M. Albayrak, a.g.e., s.464.

1953 yılında Hürriyet gazetesinde Sovyetler Birliği'ni konu alan ve araştırmaya dahil edilen haberlerin aylara göre dağılımına bakıldığında, gazetenin söz konusu tarihler arasında Sovyetler Birliği'ni konu alan toplam 24 haberi ana sayfasına taşıdığı görülmektedir. Bunun yanında gazetenin Sovyetler Birliği'ni konu alan en fazla sayıda haberi haziran ayında yayımladığı görülmektedir. Seçilen haberlerin makro yapı ve mikro incelemesi ise aşağıda ele alınmaktadır. Bu doğrultuda öncelikle haberlerin makro yapı incelemesi yapılmaktadır.

Tematik Yapının İncelemesi

Başlıklar

1953 yılında Hürriyet gazetesinde Sovyetler Birliği'ni konu alan ve araştırmaya dahil edilen haberlerin başlıklarına bakıldığında gazetenin Stalin'in ölümü ve sonrasında Rusya'da yaşanan gelişmeleri ana sayfasında yer verdiği görülmektedir. Gazetenin Stalin'in ölümü ve sonrasına ilişkin gelişmeleri ele aldığı haber başlıkları aşağıdaki gibidir:

"Rusya'da Şefleri Öldürmeye Çalışan Bir Suikast Şebekesi Ortaya Çıkarıldı." (14 Ocak 1953)

"Kremlin'in Sabaha Karşı Verdiği Tebliğde Stalin'in Moskova Saatiyle 21:50'de Öldüğü Bildirildi." (06 Mart 1953)

"Doktorlar Son Dakikaya Kadar Stalin'i Kurtarmaya Çalıştılar." (06 Mart 1953)

"Rus İdaresinde Mühim Değişiklikler Oldu." (07 Mart 1953)

Gazetenin ayrıca Stalin'in ölümünden sonra Türk-Rus ilişkilerinde dış politika bağlamında tarafların geliştirdikleri söylemleri ana sayfasına sıklıkla taşıdığı görülmektedir. Bu durumu gazetenin aşağıdaki başlıklarında görmek mümkündür:

"Rus ve Peyk Radyolarının Bize Hücumu." (23 Nisan 1953)

"Kızıl Casus" (11 Nisan 1953)

"Monte Carlo Radyosu'nun Ankara'da Neşredilen Bir Haberine Göre: Sovyet Rusya Hükümetimizde Anlaşmak Arzusunda!" (11 Haziran 1953)

"Boğazlar ve Rusya." (16 Haziran 1953)

"Kıbrıs Meselesinde Rusya Yunanistan Tarafını Tutacak." (28 Haziran 1953)

"Türk-Rus Notaları Neşredildi. Molotof Büyükelçimize, Ermenistan ve Gürcistan'ın Toprak Taleplerinden Vazgeçtiklerini Bildirdi." (20 Temmuz 1953)

"Malenkof'un Son Nutku ve Ankara'nın Görüşü." (10 Ağustos 1953)

"Kıbrıs Komünistleri Rusya'ya Gittiler." (20 Eylül 1953)

"Rusya'nın Boğazlar Üzerindeki Talebi." (29 Ekim 1953)

Diğer taraftan Hürriyet gazetesi; Rus hakimiyetine karşı diğer toplumlarda yaşanan isyan hareketlerini ve bu isyan hareketlerinin hangi ülkelerde yaşandığını, ne sebeple yaşandığını ve nasıl sonuçlandığını ana sayfasına taşımaktadır. Rusyanın olumsuzlandığı bu haberlerde gazete kendisini Rusya'nın karşısında konumlandırmaktadır. Bu durumu gazetenin aşağıdaki başlıklarında görmek mümkündür:

"İsrail'de Sovyet Rusya Aleyhtarı Mitingler." (16 Ocak 1953)

"Batı Almanya'daki Komplo ve Ruslar." (19 Ocak 1953)

"Yahudi Aleyhtarlığının Artması Üzerine İsrail Rusya'yı Birleşmiş Milletlere Şikayet Edecek." (14 Şubat 1953)

"Doğu Berlin'de Ruslara Karşı İsyan Başladı." (18 Haziran 1953)

"Doğu Berlin ve Doğu Almanya'dan Sonra Rusya'daki İşçiler de İsyan Etmeye Başladı." (25 Haziran 1953)

"Polonya'daki Rus Aleyhtarı İsyan Genişlemeye Başladı." (05 Temmuz 1953)

Gaztenin ana sayfasına taşığı diğer bir konu ise Rusya'da halkın yaşadığı dramdır. Gazete, Batı'da gelişen komünizm karşıtı düşüncelerden hareketle komünizmin hakim olduğu Rusya'da halkın yaşadığı dramı ana sayfasına taşımaktadır. Böylece haberlerin örtük mesajında komünizmin insanlığa barış ve huzur getirmediği mesajı verilmektedir. Gazetenin aşağıdaki başlıklarında bu durumu görmek mümkündür:

"Rusya'nın Sansür Edilmemiş Çehresi." (14 Nisan 1953)

"Rosenberglerin Son Dakikaları." (21 Haziran 1953)

"Rus ve Peyklerindeki Kanlı Tasfiye Hareketi Devam Ediyor." (16 Temmuz 1953)

Son olarak gazete Rusya'nın dış politika bağlamında diğer ülkeler ile kurduğu siyasi, ekonomik ve askerî ilişkilere ana sayfasında yer vermektedir. Bu durum aşağıdaki haber başlıklarında görülmektedir:

"Kore Harbi Rusya'yı Korkutmaya Başladı." (5 Ocak 1953)

"Japon Semalarında Amerikan ve Sovyet Uçakları Çarpıştılar." (17 Şubat 1953)

"Amerika-Rusya Atom Görüşmeleri." (23 Aralık 1953)

Gazetenin 1953 yılında seçilen haber başlıklarına genel olarak bakıldığında; Stalin'in ölümünden sonra Rusya'da yaşanan gelişmeleri, Stalin sonrası Türk-Rus ilişkilerini, Rus hakimiyetine karşı diğer toplumlarda yaşanan isyan hareketlerini ve komünizmin hakim olduğu Rusya'da halkın yaşadığı dramı ana sayfasına taşıdığı görülmektedir.

Haber Girişleri

Hürriyet gazetesinin 1953 yılında yayımlanan sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haber içeriklerine bakıldığında, haber içeriklerinde ana olay hakkında büyük puntolarla bilgi verildiği ve olayın özetlendiği görülmektedir. İncelenen haberlerin önemli bir bölümünde haber girişi verilse de bazı haberlerde haber girişine yer verilmediği görülmektedir. Gazete, haber girişlerinde haber başlığında ele alınan ana fikri okuyucuya özetlemektedir. Bu doğrultuda gazete, Stalin'in ölümü ve sonrasında Rus yönetim kadrosunda yaşanan değişiklikleri ortaya koyan içerikler kullanmaktadır. Bu durum aşağıdaki haber girişlerinde görülmektedir:

"Moskova radyosu ölüm haberini 7 saat sonra halka ilan etti." (06 Mart 1953)

"Son bültende vaziyetin ağırlığı gizlenmiyordu." (06 Mart 1953)

"Voroşilof Şvernik'in yerine yüksek şura reisi oldu. Stalin'in yerine Malenkof Başvekilliğe getirildi. Molotof hariciye Vekilliği'ne, Vişinski de Birleşmiş Milletler baş delegeliğine tayin edildi." (06 Mart 1953)

Gazete ayrıca Stalin sonrası Türk-Rus ilişkilerinde yaşananları vurgulayıcı içerikler kullanmaktadır. Bu durum aşağıdaki örneklerle açığa çıkmaktadır:

"Rus ve peyk radyolarının bize hücumu. Buna mukabil Batı'ya hücumu yavaşlattılar." (23 Nisan 1953)

"Yetkililer heyetinin bugün toplanıp Rusya'nın bu hususta verdiği notayı görüşeceği bildiriliyor." (11 Haziran 1953)

"Moskova peykleri ile beraber boğazlar meselesinde daha çok söz sahibi olmak sevdasında." (16 Haziran 1953)

"Boğazlar meselesinin de iki tarafı tatmin edecek şekilde halledilmesini teklif etti." (20 Temmuz 1953)

"Resmi çevreler nutku iyi karşılamakla beraber yeni bir şey ihtiva etmediğini, Türkiye'nin esas sulhçu olduğunu belirtiyorlar." (10 Ağustos 1953)

"Türkiye'nin Washington büyükelçisi F. Cemal Erkin Rusların yakında tekrar baskılarını arttıracağını söyledi." (29 Ekim 1953)

Gazete haber girişlerinde komünist zülmü temasını ortaya koyacak içeriklerle konuyu ele almaktadır. Haber başlıklarında verilen bilgilerin detaylandırılarak sunulduğu haber girişlerinde bir yönetim ideolojisi olarak Komünizim'in karşısında konumlanma göze çarpmaktadır. Gazetenin Komünist yönetim sisitemi karşısında halk hareketleri ile ilgili olarak haber girişlerinden aktardığı bilgiler aşağıda gösterilmektedir:

"Kudüs'teki Rus kütüphanesi petrol şişeleri ile ateşe verildi." (16 Ocak 1953)

"Mevkuf nazilerden çoğunun Rusya ile alakaları olduğu anlaşıldı." (19 Ocak 1953)

"Kıbrıs komünistleri Rusya'ya gittiler. Leningrad fabrikalarını gezecekler." (20 Eylül 1953)

"Belgrad radyosu Rus sanayi şehri Rostof'ta ciddi kargaşalıklar çıktığını haber verdi." (25 Haziran 1953)

"Demir yolları tahrip, yiyecek depoları yağma edildi; Rus filmi gösteren sinemalar yakıldı." (05 Temmuz 1953)

"Beria'ya idam cezası verilecek." (16 Temmuz 1953)

"Rus askerleri ile halk arasında kanlı çarpışmalarda birçok ölü, yaralı var." (18 Haziran 1953)

Diğer taraftan Rusya ile diğer ülkeler arasındaki siyasi, ekonomik ve askerî ilişkiler açısından önem arz eden gelişmeler küresel tutarlılığa uygun şekilde haber girişlerinde okuyucuya sunulmaktadır. Bu durum aşağıda gösterilen haber girişlerinde açığa çıkmaktadır:

"Mareşal Malinovski bir taarruz ihtimali karşısında cepheyi gezdi." (5 Ocak 1953)

"İçlerinden çoğu ırkan Yahudi olan 9 tanınmış doktor tevkif edildi. Doktorlar yanlış ilaç vererek bazı sovyet liderlerini ve bu arada büyük kızıl şeflerinden olan Jdanof'u öldürdüklerini itiraf ettiler." (14 Ocak 1953)

"Biri isabet eden iki Rus uçağı hadise yerinden hemen uzaklaştı." (17 Şubat 1953)

"Atom casuslarının idamlara hakkındaki heyecanlı tafsilat." (21 Haziran 1953)

"Eisenhower'in yeni atom planı etrafında Sovyet Rusya ile gizli müzakere hazırlığına başladı." (23 Aralık 1953)

Gazetenin 1953 yılında araştırmaya dahil edilen haber girişleri genel olarak değerlendirildiğinde; olayların nerede ve kimler arasında yaşandığının belirtildiği, haber girişlerinde haber başlığı hakkında özet bilgilerin verildiği ve genel olarak haber girişlerinde Stalin'in ölümü ve sonrasında Rus yönetim kadrosunda yaşanan değişiklikler, Stalin sonrası Türk-Rus ilişkilerinde yaşananlar ve komünist zulmü temasını ortaya koyacak içeriklerle konunun ele alındığı görülmektedir.

Fotoğraflar

Haber içeriklerinde kullanılan fotoğraflar, kimi zaman sözcükleri aydınlatırken kimi zaman da okuyucuların aktarılanlar üzerinde nasıl düşünmeleri gerektiğini gösteren işlevi yerine getirmektedir. Bu nedenle fotoğraflar haber sunumları açısından son derece önemlidir. Hürriyet gazetesi de 1953 yılında seçilen haberlerde buna uygun görsellere yer vermiştir. Gazetenin Sovyetler Birliği'ni konu alan haber sunumlarında kullandığı fotoğraflarda ise genellikle Sovyet ve komünist düzeni olumsuzlayan görseller resmedilmektedir. Gazete haber içeriklerinde sıklıkla komünist düzeni eleştiren ifadelere yer verirken kullandığı görselleri bu gerçekliğe dair bir kanıt olarak kullanmaktadır. Gazete haber fotoğraflarını, haberin bir parçası olarak haber içeriklerinde kullandığı ifadeleri destekleyici şekilde vermektedir.

Görsel 13: Rus Askerler İle Halk Arasındaki Çatışma

Kayhnak: Hürriyet Gazetesi 18 Haziran 1953.

Gazetenin 18 Haziran 1953 tarihli sayısında Rus askerleri ile halk arasında yaşanan kanlı çarpışmalara ilişkin bilgiler verilmekte ve bu bilgileri destekleyici

nitelikte görseller kullanılmaktadır. Söz konusu görselde, Rus işgali altında bulunan Berlin'de halkın Rus tanklarına müdahaleleri resmedilmektedir. Daha fazla özgürlük talepleri ile şehrin meydanında Rus ordu birlikleri ile yaşanan çatışmalarda Rus askerlerinin halka ateş açtığı belirtilmektedir. Böylece Rus yönetiminin özgürlükleri kısıtlayan ve halkına zulmeden bir yönetim olduğu, halkın ise canı pahasına komünist düzenle mücadele ettiği örtük mesajı okuyucuya sunulmaktadır.

Görsel 14: Rostof'da Yaşanan Karışıklıklar

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 25 Haziran 1953.

Gazete dünyanın çeşitli yerlerinde Rus yönetimi altında bulunan ülkelerde yaşanan isyan hareketlerini sıklıkla haber sunumlarında kullanmaktadır. Görsel 14 de ordu birliklerinin halka müdahale ettiği bir fotoğraf karesidir. Söz konusu görsel ile isyan hareketlerinin ne boyutta olduğu aktarılmaktadır. Haberde Doğu Almanya'da yaşanan isyan hareketleriyle Demirperde ülkelerinde kargaşanın gittikçe yayıldığı vurgulanmakta ve resmedilen görselle bir taraftan habere gerçeklik kazandırılarak haberin inandırıcılığı ve güvenilirliği sağlanmakta diğer taraftan da görselin haberde geçen ifadelere tanıklık etmesi sağlanmaktadır.

Görsel 15: Rus Halkının Çehresi

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 14 Nisan 1953.

Gazete; Rusya'yı ve komünist sistemi yoksulluk, hastalık ve sefaletin yaygın olduğu yaşanılamaz bir yer olarak sunmaktadır. Bu düşüncenin bir ögesi olarak destekleyici haber fotoğrafları kullanılmaktadır. Görsel 15'te Stalin'in ölümünden sonra ülkeye gelen ABD'li gazetecilerin çektikleri fotoğraf resmedilmektedir. Söz konusu görselde özellikle çocukların ve gençlerin hüzünlü ve masum bakışları ön plana çıkarılarak Rusya'da yaşanan dram okuyucuya aktarılmaktadır. Böylece komünizmin, sefalet ve yoksulluk getirdiği örtük mesajı okuyucuya aktarılmaktadır.

Hürriyet gazetesinin 1953 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen haber içeriklerinde kullandığı foroğraflar genel olarak değerlendirildiğinde, gazetenin Rus yönetimi altında bulunan ülkelerde yaşanan isyan hareketlerini ve halkın yaşadığı dramı ön plana çıkarak bu vurguyu destekleyecek görselleri kullandığı görülmektedir.

Gazete, metin ve görseli aynı anda kullanarak bu vurguyu okuyucularına daha etkili şekilde sunmaktadır.

Şematik Çözümleme

Ana Olay Sunumu ve Sonuçları

Hürriyet gazetesinin 1953 yılında yayımlanan ve araştırmaya dahil edilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerin ana olay sunumu ve sonuçlarına bakıldığında, haberlerin önemli bir bölümünde yurt dışı haber ajans ve gazetelerinin haber ve gözlemlerinin aktarıldığı görülmektedir. Gazete, Stalin'in ölümünü ve daha sonra Rus devlet yönetim kadrolarında yaşanan değişimi ana olay olarak sunmaktadır. Bu durum aşağıdaki örneklerde görülmektedir:

"Moskova radyosu sabaha karşı Sovyet Rusya Komünist Partisi Merkez İcra Komitesi ve Sovyetler birliği vekiller heyetinin müştereken neşrettikleri bir tebliği yayınlanmıştır. Bu tebriğe göre Josef Stalin Moskova saatiyle 21:50'de ölmüştür. Moskova radyosu Türkiye saatiyle saat 3:00'te yaptığı neşriyatında Komünist Partisi Merkez İcra Komitesinin tebliğini yayınlarken Stalin'in 7 saat önce öldüğünü bildirmiştir." (06 Mart 1953)

"Moskova radyosu bu geceki yayında Mareşal Stalin'in sıhhi durumunun gittikçe vahimleşmekte olduğunu ikinci bir kriz geçirdiğini suni müdahalelerle hayatının uzatılmasına çalışıldığını ve diğer arazlardan başka bilhassa kalp durumunun ümitsiz bir şekilde dakikadan dakikaya kötüleşmekte olduğunu bildirmiştir. Stalin'in 3 saat müddetle ancak suni bir şekilde nefes alabildiğini, beyin kanamasına maruz kalan kısmın daha genişlediğini, kalpteki arızaların fazlalaştığını saat 11:00 ve saat 11:30'da iki mühim müdahalenin yapıldığını fakat buna rağmen hastanın öğleden sonra tam bir koma haline geldiğini bildirmiştir. Rapora göre kan tazyiki azami 160, asgari 100; nabız dakikada 120 nefes surati dakikada 36 hararet ise 37.7'dir." (06 Mart 1953)

"Moskova radyosu bu geceki yayınlarından birinde Komünist Partisi Merkez Komitesi Vekiller Heyeti ve Yüksek Şura Reislik Divanının müştereken yaptıkları bir toplantıda devlet ve parti nizâmının iyi bir şekilde muhafaza ve idamesi maksadıyla

idare cihazında esaslı bazı değişikliklerin yapılmasına karar vermiş olduklarını bildirmiştir." (07 Mart 1953)

Gazete; Stalin'in ölümünden sonra Rusya'nın hem Tükiye hem de Avrupa ülkeleri ile münasebetlerini geliştirme çabasını, tarafların siyasi aktörleri tarafından geliştirilen söylemler bağlamında ana olay olarak sunmaktadır. Gazete, bunu yaparken giriş cümlelerinde ilgili aktörlerin ve birimlerin söylemlerini ön plana çıkarmaktadır. Ayrıca habere ilişkin detaylar ile olayın haber değerini artırmaktadır. Bu durumu aşağıdaki örneklerde görmek mümkündür:

"Bu gece Monte Carlo radyosu Londra'dan aldığı bir haberi neşretmiştir. Bu habere göre Sovyet hükümeti Türk Hükümetine bir nota vermiş bu notada iki memleket arasındaki gerginliğin kaldırılmasını ve normal münasebetlerin başlamasını istemiştir. Ankara radyosu bu gece saat 22:45'te neşrettiği haberler arasında bu notadan bahsetmiş, ancak resmi makamlardan bu hususu tahkik etmek mümkün olmamıştır. İyi haber alan çevreler bu haberin doğru olduğunu söylemektedirler." (11 Haziran 1953)

"Türkiye stratejik bakımdan en büyük önemi haiz Türk boğazlarının istimaline mütedair Montrö muahedesi'nin yeniden gözden geçirilmesi ihtimalini ortaya atan bir Rus teklifinden İngiltere'ye malumat vermiştir. Sovyet hükümeti bu yoldaki fikrini geçenlerde Türkiye verdiği bir notayla ileri sürmüştür. İyi haber alan mahfiller, aynı notada bazı toprak metalibatından artık vazgeçildiği ve Rusya'nın boğazlarda askeri üsler edinmek hususundaki ısrarından da feragat ettiği Ankara Hükümetine temin edilmiştir." (16 Haziran 1953)

"Türkiye büyükelçisi Faik Hozar, Sovyet hariciye vekili Molotof'u dün makamında ziyaret ederek 30 Mayıs tarihli Sovyet şifai notasına hükümetin verdiği cevabı kendisine tevdi etmiştir. Molotof, Türk cevabının muhteviyatından son derece memnun kaldığını büyükelçi bildirmiş ve iki hükümet arasında iyi komşuluk münasebetleri idame ve inkişâf-ı için elinden geleni yapmaktan memnuniyet duyacağını kendisine temin etmiştir." (20 Temmuz 1953)

"Rus baş vekili Malenkof'un dün Sovyet şurasında söylediği nutkun henüz salahiyetli devlet adamları tarafından yorumlanmamış olmakla beraber batı

memleketlerinde fazla bir hayret ve heyecan uyandırmadığı haber verilmektedir. Sovyetlerin hidrojen bombasına malik olduğunu söyleyen ve Rus siyaseti için Sovyet Rusya bütün komşularıyla ve bu arada Türkiye, İran, Afganistan, Finlandiya ve bundan başka İsrail, Fransa, Mısır vs gibi memleketlerle iyi komşuluk münasebetleri tesisine mecburdur." (10 Ağustos 1953)

"Bir Kıbrıs işçi Sendikaları heyeti, Panrus işçi Sendikaları Birliği'nin davetlisi olarak dün Leningrad'a gelmiştir. Heyet birkaç gün burada kalarak fabrikalarla kültür merkezlerini ziyaret edecektir." (20 Eylül 1953)

"Birleşik Amerikadaki Türkiye büyükelçisi Feridun Erkin, Orta Doğu Enstitüsünün şerefine verdiği ve Birleşik Amerika'nın eski Ankara büyükelçisi Mac Ghee'in hazır bulunduğu ziyafette yaptığı konuşmada Sovyet Rusya'nın boğazlar meselesi vesilesiyle Türkiye'ye karşı yapmakta olduğu baskının yakında tekrarlanacağını açıklamış ve Türkiye'nin bu hususstaki görüşünde herhangi bir değişiklik yapmanın bahis mevzu olmayacağını belirtmiştir." (29 Ekim 1953)

"Sovyet Rusya'nın atom enerjisinin sulhçu maksatlarla kullanılması için milletlerarası bir teşkilatın kurulması hakkında Birleşik Amerika cumhurreisi Eisenhower tarafından ileri sürülmüş olan teklifi müsait karşılaması ve bu hususta müzakereye girişmeye hazır olduğunu bildirmesi İngiliz siyasi çevrelerinde memnunluk yaratmıştır." (23 Aralık 1953)

Diğer taraftan gazete Rus ve komünist yönetimin hayati sakıncaları olan bir yönetim ideolojisine sahip olduğunu ana olay olarak sunmakta ve Rus yönetimi altındaki ülkelerde halkın yaşadığı baskıyı ve bu baskıya karşı halk hareketlerini abartılı bir üslupla okuyucularına sunmaktadır. Gazete bunu yaparken Batı ülkeleri ile kıyaslama yaparak örtük bir şekilde kendisini Batı Bloku yanında konumlandırmaktadır. Bu durum aşağıdaki örneklerde açığa çıkmaktadır:

"İsrail'in muhtelif şehirlerinde Rusya'nın Yahudilere karşı takip etmeye başladığı zülüm ve tethiş siyasetini protesto maksadıyla büyük halk numayişleri yapılmıştır. Kudüs'teki nümayişçiler bu sabahın erken saatlerinde şehrin merkezindeki Rus kütüphanesine petrol bombalarıyla hücum etmişler ve ateşe vermişlerdir. İsrail

Ordusu Genelkurmayı kolhem adındaki komünist gazetenin ordu birliklerine sokulmasını yasak etmiştir." (16 Ocak 1953)

"İngilizlerin kontrolündeki Batı Almanya bölgesinde geçen hafta yapılan tevkifatın devam etmekte olduğu Almanya'dan gelen haberlerden anlaşılmaktadır. Tevkif edilmiş olan Nazilerin ekseriyetinin Doğu Almanya'daki Rus makamlarıyla sıkı temasları olduğu meydana çıkmaktadır. Doğu Almanya'dan gelen raporlarda bu komplo ile ilgili olan birçok nazinin beceriksizlikten dolayı tevkif edildiğini bildirmektedir." (19 Ocak 1953)

"Sovyet Rusya'nın İsrail'le diplomatik münasebetlerini kesmesi, İsrail efkarı umumiyesinde Sovyet Rusya ve demir perde gerisi memleketlerde yaşamakta olan 2,5 Milyona yakın yahudinin talih ve mukadderatı hakkında derin endişelerin uyanmasına sebep olmuştur. Bugün İsrail'in her tarafında demir perde gerisi memleketlerdeki Yahudiler için dua ayinleri tertip edilmiştir. Bu memleketler tebaasından olan birçok Yahudi, Yahudilere karşı girişilmiş olan zülüm ve tedhişi protesto maksadıyla pasaportlarını mensup oldukları konsolosluklara iade etmişlerdir." (14 Şubat 1953)

"Berlin şehrinin Rus işgali altındaki doğu bölgesinde dün vuku bulan büyük halk nümayişleri bugün de devam etmiştir. -Serbest seçim ve ekmek isteriz- bağışlarıyla şehrin büyük meydanlarını kaplayan nümayişçilerle Rus ordu birlikleri arasında yer yer birçok çarpışmalar olmuş ve Rus birlikleri halka karşı ateş açarak birçok kimselerin ölmesine ve yaralanmasına sebep olmuşlardır." (18 Haziran 1953)

"Doğu Almanya'da baş gösteren isyan hareketinin yavaş yavaş demirperde memleketleri içerisinde yayıldığı, buralardan gelen haberlerden anlaşılmaktadır. Belgrat radyosunun bildirdiğine göre Yugoslav siyasi çevrelerine Rusya'nın mühim sanayi şehri Rostov'da ciddi karışıklıklar çıktığı ve işçilerin büyük nümayişler yaptıklarına dair haberler gelmiştir. Rostovdaki bu büyük karışıklıklar hakkında başka malumat elde etmek mümkün olmamıştır." (25 Haziran 1953)

"Mültecilerin verdikleri malumata göre Polonyalı partizanlar bir Sovyet demir yolunu havaya uçurmuşlar ve bu vaziyet karşısında Ruslar Polonya'ya acele olarak tank ve takviye kuvvetleri sevk etmeye başlamışlardır. Aynı çevrelerde işaret edildiğine göre Doğu Almanya'dan Rusya'ya harp tazminatı olarak malzeme taşıyan 12 büyük Marşandiz treni Polonya hududunda Frankfurt'ta durdurulmuştur." (05 Temmuz 1953)

"Rusya'da Malenkof idaresinin giriştiği geniş tasfiye hareketi bütün şiddetiyle devam etmektedir. Şimdilik tasfiye edilenlerin başında Beria'nın ve yakınları ve en ziyade güvendiği iş arkadaşları gelmektedir. Tiflis radyosu bu sabahki yayında Gürcistan vekili Dekanozof'un hem dahiliye Vekili Dekanozof hem dahiliye Vekili ile polis şefliği'nden hem de Ermenistan komünist Partisi icra Komitesi azalığından az edildiğini bildirmiştir." (16 Temmuz 1953)

Gazete ayrıca Rusya'nın askerî müdahele hazırlıklarını, diğer ülkeler üzerinde yürüttüğü casusluk ve istihbarat faaliyetlerini de ana olay olarak sunmaktadır. Olayların haber değeri yüklemesi ise uluslararası basın kuruluşlarına, radyolara ve yetkili birimlere bağlanmaktadır.

"Tokyo'dan gelen raporlara göre, Sovyetlerin Uzakdoğu'daki askeri birlikleri baş komutanı mareşal Malinovsky Kore cephesindeki komünist birliklerini teftiş etmiştir. Belirtildiğine göre general Eisenhower'in başkanlığı devir almasına mütakip Kore'deki komünist kuvvetlere ağır bir darbe indireceğinden korkan Sovyetler şimdi bu cephedeki kominist kuvvetlere takviye yollarını araştırmaktadır. Malinovsky'nin de bu maksatla Kore'ye gittiği bildirilmektedir" (05 Ocak 1953)

"Moskova radyosu bu sabahki yayınında Sovyet Rusya'nın en tanınmış doktorlarından 9'unun Sovyet askeri ve siyasi liderlerini öldürmek suçuyla tevkif edildiklerini bildirmiştir. Bu doktorlar arasında kremlin sarayının sağlık dairesi şefi prof.Yegorof da bulunmaktadır. Sovyet emniyet teşkilatı bundan bir müddet evvel bir doktor grubunun Sovyet liderini kasten yanlış teşhis koymak ve hatalı bir şekilde tedavi etmek suretiyle ömürlerini kısaltmaya çalıştığını tespit etmiştir." (14 Ocak 1953)

"Bugün ilk defa olarak Japonya semalarında Rus uçaklarıyla Amerikan uçakları arasında bir hava muharebesi cereyan etmiştir. Resmi kaynaklardan bildirildiğine göre Rusya'ya ait Kuril adasındaki üslerinden havalanan 2 Rus avcı uçağı Japonya'ya ait Hokaido adası üzerinde uçmuşlardır. Bunun üzerine derhal havalanan Amerikan uçakları Rus uçaklarını yere indirmeye davet etmişlerdir. Uçaklar davete itaat etmediklerinden Amerikan uçakları ateş açmışlardır." (17 Şubat 1953)

"Ruslar tarafından girişilen sulh taarruzundan sonra Sovyet ve Peyk radyolarının neşriyatında bariz bir hususiyet göze çarpmaya başlamıştır. Filhakika günlerden beri batılılara karşı propagandasını ve hücumlarını durduran bu radyolar bu defa Türkiye'ye karşı çok şiddetli hücumlarda bulunmaya başlamışlardır. Sovyet ve Peyk radyoları hep birazdan Türk hükümetinin mürteci olduğunu yayınlamakta ve Türk köylüsü ve Türk halkının güya sefalet içinde bulunduğuna dair akla hayale gelmeyen neşriyat yapmaktadırlar." (23 Nisan 1953)

"Bu sabahki gazeteler Amerikan tarihinde ilk defa olarak casusluk suçundan idama mahkum edilerek hükümleri dün gece infaz edilen Rosenberg çiftinin son dakikaları hakkında geniş tafsilat vermektedir." (21 Haziran 1953)

"Ethnos gazetesinin bildirdiğine göre Sovyet Rusya Birleşmiş Milletler'in gelecek toplantısında Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakını destekleyecektir. Gazeteye göre Sovyet Rusya davet edilmese dahi Yunanistan'a karşı bir dostluk eseri göstermek için bunu yapacaktır. Ethnos'a göre Yunanistan hükümeti İngiltere ile Kıbrıs üzerindeki ihtilafını Birleşmiş Milletlere arz edecektir." (28 Haziran 1953)

Hürriyet gazetesinin 1953 yılında yayımlanan ve araştırmaya dahil edilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerin ana olay sunumları genel olarak değerlendirildiğinde; gazetenin Stalin'in ölümünü ve daha sonra Rus devlet yönetim kadrolarında yaşanan değişimi, Rusya'nın hem Tükiye hem de Avrupa ülkeleri ile münasebetlerini geliştirme çabasını, Rus yönetimi altındaki ülkelerde halkın yaşadığı baskıyı ve bu baskıya karşı halk hareketlerini ve Rusya'nın casusluk ve istihbarat faaliyetlerini ana olay olarak sunduğu görülmektedir.

Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Hürriyet gazetesinin 1953 yılında yayımlanan ve araştırmaya dahil edilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerin aradalan ve bağlam bilgisine bakıldığında haberlerin arka planına ilişkin bilgilendirmelerin genellikle yapılmadığı görülmektedir. Bu durum aşağıda verilen örneklerle açığa çıkmaktadır:

"Moskova radyosu bu sabahki yayınında Sovyet Rusya'nın en tanınmış doktorlarından 9'unun Sovyet askeri ve siyasi liderlerini öldürmek suçuyla tevkif edildiklerini bildirmiştir." (14 Ocak 1953)

"Moskova radyosu sabaha karşı Sovyet Rusya Komünist Partisi Merkez İcra Komitesi ve Sovyetler birliği vekiller heyetinin müştereken neşrettikleri bir tebliği yayınlanmıştır."(06 Mart 1953)

"Moskova radyosu bu geceki yayında Mareşal Stalin'in sıhhi durumunun gittikçe vahimleşmekte olduğunu ikinci bir kriz geçirdiğini suni müdahalelerle hayatının uzatılmasına çalışıldığını ve diğer arazlardan başka bilhassa kalp durumunun ümitsiz bir şekilde dakikadan dakikaya kötüleşmekte olduğunu bildirmiştir."(06 Mart 1953)

"Moskova radyosu bu geceki yayınlarından birinde Komünist Partisi Merkez Komitesi Vekiller Heyeti ve Yüksek Şura Reislik Divanının müştereken yaptıkları bir toplantıda devlet ve parti nizâmının iyi bir şekilde muhafaza ve idamesi maksadıyla idare cihazında esaslı bazı değişikliklerin yapılmasına karar vermiş olduklarını bildirmiştir." (07 Mart 1953)

"Bu gece Monte Carlo radyosu Londra'dan aldığı bir haberi neşretmiştir. Bu habere göre Sovyet hükümeti Türk Hükümetine bir nota vermiş bu notada iki memleket arasındaki gerginliğin kaldırılmasını ve normal münasebetlerin başlamasını istemiştir."(11 Haziran 1953)

"Bu sabahki gazeteler Amerikan tarihinde ilk defa olarak casusluk suçundan idama mahkum edilerek hükümleri dün gece infaz edilen Rosenberg çiftinin son dakikaları hakkında geniş tafsilat vermektedir." (21 Haziran 1953)

"Mültecilerin verdikleri malumata göre Polonyalı partizanlar bir Sovyet demir yolunu havaya uçurmuşlar ve bu vaziyet karşısında Ruslar Polonya'ya acele olarak tank ve takviye kuvvetleri sevk etmeye başlamışlardır."(05 Temmuz 1953)

"Rusya'da Malenkof idaresinin giriştiği geniş tasfiye hareketi bütün şiddetiyle devam etmektedir."(16 Temmuz 1953)

"Rus baş vekili Malenkof'un dün Sovyet şurasında söylediği nutkun henüz salahiyetli devlet adamları tarafından yorumlanmamış olmakla beraber batı memleketlerinde fazla bir hayret ve heyecan uyandırmadığı haber verilmektedir."(10 Ağustos 1953)

"Birleşik Amerikadaki Türkiye büyükelçisi Feridun Erkin, Orta Doğu Enstitüsünün şerefine verdiği ve Birleşik Amerika'nın eski Ankara büyükelçisi Mac Ghee'in hazır bulunduğu ziyafette yaptığı konuşmada Sovyet Rusya'nın boğazlar meselesi vesilesiyle Türkiye'ye karşı yapmakta olduğu baskının yakında tekrarlanacağını açıklamış ve Türkiye'nin bu hususstaki görüşünde herhangi bir değişiklik yapmanın bahis mevzu olmayacağını belirtmiştir." (29 Ekim 1953)

Buna karşın gazete bazı haber içeriklerinde ise sınırlı düzeyde ardalan ve bağlam bilgisine yer vermiştir. Bu durum aşağıdaki örneklerde daha net şekilde görülmektedir:

"İsrail'in muhtelif şehirlerinde Rusya'nın Yahudilere karşı takip etmeye başladığı zülüm ve tethiş siyasetini protesto maksadıyla büyük halk numayişleri yapılmıştır."(16 Ocak 1953)

"İngilizlerin kontrolündeki Batı Almanya bölgesinde geçen hafta yapılan tevkifatın devam etmekte olduğu Almanya'dan gelen haberlerden anlaşılmaktadır."(19 Ocak 1953)

"Sovyet Rusya'nın İsrail'le diplomatik münasebetlerini kesmesi, İsrail efkarı umumiyesinde Sovyet Rusya ve demir perde gerisi memleketlerde yaşamakta olan 2,5 Milyona yakın yahudinin talih ve mukadderatı hakkında derin endişelerin uyanmasına sebep olmuştur."(14 Şubat 1953)

"Ruslar tarafından girişilen sulh taarruzundan sonra Sovyet ve Peyk radyolarının neşriyatında bariz bir hususiyet göze çarpmaya başlamıştır."(23 Nisan 1953)

"Türkiye stratejik bakımdan en büyük önemi haiz Türk boğazlarının istimaline mütedair Montrö muahedesi'nin yeniden gözden geçirilmesi ihtimalini ortaya atan bir Rus teklifinden İngiltere'ye malumat vermiştir."(16 Haziran 1953)

"Berlin şehrinin Rus işgali altındaki doğu bölgesinde dün vuku bulan büyük halk nümayişleri bugün de devam etmiştir."(18 Haziran 1953)

Mikro Yapı Özellikleri

Sentaktik Çözümleme

Hürriyet gazetesinin 1953 yılında yayımlanan, Sovyetler Birliği'ni konu alan ve araştırmaya dahil edilen haberlerinde yer verdiği cümlelerin yapılarına bakıldığında; genellikle uzun ve karmaşık cümlelerin tercih edildiği, haber metinlerinde ise hem aktif hem de pasif cümle yapısının bir arada kullanıldığı görülmektedir. Buna göre gazetenin haber sunumlarında kullandığı aktif cümle örnekleri aşağıdaki gibidir:

"Tokyo'dan gelen raporlara göre, Sovyetlerin Uzakdoğu'daki askeri birlikleri baş komutanı mareşal Malinovsky Kore cephesindeki komünist birliklerini teftiş etmiştir."(05 Ocak 1953)

"Kudüs'teki nümayişçiler bu sabahın erken saatlerinde şehrin merkezindeki Rus kütüphanesine petrol bombalarıyla hücum etmişler ve ateşe vermişlerdir."(16 Ocak 1953)

"Bugün ilk defa olarak Japonya semalarında Rus uçaklarıyla Amerikan uçakları arasında bir hava muharebesi cereyan etmiştir."(17 Şubat 1953)

Sovyet ve Peyk radyoları hep birazdan Türk hükümetinin mürteci olduğunu yayınlamakta ve Türk köylüsü ve Türk halkının güya sefalet içinde bulunduğuna dair akla hayale gelmeyen neşriyat yapmaktadırlar." (23 Nisan 1953)

"Mültecilerin verdikleri malumata göre Polonyalı partizanlar bir Sovyet demir yolunu havaya uçurmuşlar ve bu vaziyet karşısında Ruslar Polonya'ya acele olarak tank ve takviye kuvvetleri sevk etmeye başlamışlardır." (05 Temmuz 1953)

"Bir Kıbrıs işçi Sendikaları heyeti, Panrus işçi Sendikaları Birliği'nin davetlisi olarak dün Leningrad'a gelmiştir. Heyet birkaç gün burada kalarak fabrikalarla kültür merkezlerini ziyaret edecektir." (20 Eylül 1953)

"Birleşik Amerikadaki Türkiye büyükelçisi Feridun Erkin, Orta Doğu Enstitüsünün şerefine verdiği ve Birleşik Amerika'nın eski Ankara büyükelçisi Mac Ghee'in hazır bulunduğu ziyafette yaptığı konuşmada Sovyet Rusya'nın boğazlar meselesi vesilesiyle Türkiye'ye karşı yapmakta olduğu baskının yakında

tekrarlanacağını açıklamış ve Türkiye'nin bu hususstaki görüşünde herhangi bir değişiklik yapmanın bahis mevzu olmayacağını belirtmiştir." (29 Ekim 1953)

Diğer taraftan gazete, bazı haber sunumlarında ise kurum ve aktörlerin eylemlerini pasif cümle yapısı ile sunmaktadır. Bu durumun ideolojik bir tercihi barındırdığı düşünülmektedir. Gazetenin pasif cümle yapı örnekleri aşağıdaki gibidir:

"Malinovsky'nin de bu maksatla Kore'ya gittiği bildirilmektedir" (05 Ocak 1953)

"İsrail'in muhtelif şehirlerinde Rusya'nın Yahudilere karşı takip etmeye başladığı zülüm ve tethiş siyasetini protesto maksadıyla büyük halk numayişleri yapılmıştır."(16 Ocak 1953)

"İngilizlerin kontrolündeki Batı Almanya bölgesinde geçen hafta yapılan tevkifatın devam etmekte olduğu Almanya'dan gelen haberlerden anlaşılmaktadır."(19 Ocak 1953)

"Bugün İsrail'in her tarafında demir perde gerisi memleketlerdeki Yahudiler için dua ayinleri tertip edilmiştir."(14 Şubat 1953)

"İyi haber alan mahfiller, aynı notada bazı toprak metalibatından artık vazgeçildiği ve Rusya'nın boğazlarda askeri üsler edinmek hususundaki ısrarından da feragat ettiği Ankara Hükümetine temin edilmiştir." (16 Haziran 1953)

"Aynı çevrelerde işaret edildiğine göre Doğu Almanya'dan Rusya'ya harp tazminatı olarak malzeme taşıyan 12 büyük Marşandiz treni Polonya hududunda Frankfurt'ta durdurulmuştur." (05 Temmuz 1953)

"Tiflis radyosu bu sabahki yayında Gürcistan vekili Dekanozof'un hem dahiliye Vekili Dekanozof hem dahiliye Vekili ile polis şefliği'nden hem de Ermenistan komünist Partisi icra Komitesi azalığından az edildiğini bildirmiştir." (16 Temmuz 1953)

"Rus baş vekili Malenkof'un dün Sovyet şurasında söylediği nutkun henüz salahiyetli devlet adamları tarafından yorumlanmamış olmakla beraber batı memleketlerinde fazla bir hayret ve heyecan uyandırmadığı haber verilmektedir."(10 Ağustos 1953)

Haberin Retoriği

Hürriyet gazetesi; 1953 yılında Sovyetler Birliği'ni konu alan haber metinlerinin söylemlerinde inandırıcılığı artırmak için sayısal verilere, görgü tanıklarının ifadelerine, resmi kurum ve kuruluşların raporlarına ve uzmanların görüşlerine sıklıkla başvurmuştur. Böylece haber sunumlarında güvenilir kaynaklar kanıt olarak kullanılmış ve haberin inandırıcılığı güçlendirilmiştir. Bu durum aşağıdaki örneklerde açığa çıkmaktadır:

"Tokyo'dan gelen raporlara göre, Sovyetlerin Uzakdoğu'daki askeri birlikleri baş komutanı mareşal Malinovsky Kore cephesindeki komünist birliklerini teftiş etmiştir."(05 Ocak 1953)

"Moskova radyosu bu sabahki yayınında Sovyet Rusya'nın en tanınmış doktorlarından 9'unun Sovyet askeri ve siyasi liderlerini öldürmek suçuyla tevkif edildiklerini bildirmiştir."(14 Ocak 1953)

"Doğu Almanya'dan gelen raporlarda bu komplo ile ilgili olan birçok nazinin beceriksizlikten dolayı tevkif edildiğini bildirmektedir." (19 Ocak 1953)

"Sovyet Rusya'nın İsrail'le diplomatik münasebetlerini kesmesi, İsrail efkarı umumiyesinde Sovyet Rusya ve demir perde gerisi memleketlerde yaşamakta olan 2,5 Milyona yakın yahudinin talih ve mukadderatı hakkında derin endişelerin uyanmasına sebep olmuştur."(14 Şubat 1953)

"Resmi kaynaklardan bildirildiğine göre Rusya'ya ait Kuril adasındaki üslerinden havalanan 2 Rus avcı uçağı Japonya'ya ait Hokaido adası üzerinde uçmuşlardır."(17 Şubat 1953)

"Moskova radyosu sabaha karşı Sovyet Rusya Komünist Partisi Merkez İcra Komitesi ve Sovyetler birliği vekiller heyetinin müştereken neşrettikleri bir tebliği yayınlanmıştır. Bu tebriğe göre Josef Stalin Moskova saatiyle 21:50'de ölmüştür."(06 Mart 1953)

"Rapora göre kan tazyiki azami 160, asgari 100; nabız dakikada 120 nefes surati dakikada 36 hararet ise 37.7'dir." (06 Mart 1953)

"Moskova radyosu bu geceki yayınlarından birinde Komünist Partisi Merkez Komitesi Vekiller Heyeti ve Yüksek Şura Reislik Divanının müştereken yaptıkları bir

toplantıda devlet ve parti nizâmının iyi bir şekilde muhafaza ve idamesi maksadıyla idare cihazında esaslı bazı değişikliklerin yapılmasına karar vermiş olduklarını bildirmiştir." (07 Mart 1953)

"Ruslar tarafından girişilen sulh taarruzundan sonra Sovyet ve Peyk radyolarının neşriyatında bariz bir hususiyet göze çarpmaya başlamıştır. Sovyet ve Peyk radyoları hep birazdan Türk hükümetinin mürteci olduğunu yayınlamakta ve Türk köylüsü ve Türk halkının güya sefalet içinde bulunduğuna dair akla hayale gelmeyen neşriyat yapmaktadırlar." (23 Nisan 1953)

"Bu gece Monte Carlo radyosu Londra'dan aldığı bir haberi neşretmiştir. Bu habere göre Sovyet hükümeti Türk Hükümetine bir nota vermiş bu notada iki memleket arasındaki gerginliğin kaldırılmasını ve normal münasebetlerin başlamasını istemiştir."(11 Haziran 1953)

"Aynı çevrelerde işaret edildiğine göre Doğu Almanya'dan Rusya'ya harp tazminatı olarak malzeme taşıyan 12 büyük Marşandiz treni Polonya hududunda Frankfurt'ta durdurulmuştur." (05 Temmuz 1953)

Sözcük Seçimleri

Hürriyet gazetesinin 1953 yılında yayımlanan sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haber içeriklerinde yer alan sözcüklerde Rusya genellikle "*komünist, Demirperde, casus"* gibi sözcüklerle birlikte kullanılmıştır. Gazete sözcük seçimleri ile Rusya'nın toplumda sahip olduğu yaygın inancı vurgulamakta ve gazetenin dünya görüşünü temsil etmektedir:

"Sovyet Rusya ve demir perde gerisi memleketlerde yaşamakta olan 2,5 Milyona yakın yahudinin talih ve mukadderatı hakkında derin endişelerin uyanmasına sebep olmuştur. Bugün İsrail'in her tarafında demir perde gerisi memleketlerdeki Yahudiler için dua ayinleri tertip edilmiştir"(14 Şubat 1953)

"Doğu Almanya'da baş gösteren isyan hareketinin yavaş yavaş demirperde memleketleri içerisinde yayıldığı, buralardan gelen haberlerden anlaşılmaktadır."(25 Haziran 1953)

"Mültecilerin verdikleri malumata göre Polonyalı partizanlar bir Sovyet demir yolunu havaya uçurmuşlar ve bu vaziyet karşısında Ruslar Polonya'ya acele olarak tank ve takviye kuvvetleri sevk etmeye başlamışlardır."(05 Temmuz 1953)

"Tokyo'dan gelen raporlara göre, Sovyetlerin Uzakdoğu'daki askeri birlikleri baş komutanı mareşal Malinovsky Kore cephesindeki komünist birliklerini teftiş etmiştir."(05 Ocak 1953)

"Atom casuslarının idamlara hakkındaki heyecanlı tafsilat." (21 Haziran 1953)

"Bu sabahki gazeteler Amerikan tarihinde ilk defa olarak casusluk suçundan idama mahkum edilerek hükümleri dün gece infaz edilen Rosenberg çiftinin son dakikaları hakkında geniş tafsilat vermektedir." (21 Haziran 1953)

Gazetenin Sovyetler Birliği'ni konu alan ve araştırmaya dahil edilen haber içeriklerinde tercih edilen sözcükler genel olarak değerlendirildiğinde, gazetenin dünya görüşünü temsil eden ve Rusya'yı olumsuzlayan sözcüklerin haber sunumlarında sıklıkla kullanıldığı görülmektedir.

3.5.5. 1954 Yılında Yayımlanan Haberlerin İncelenmesi

Türkiye ile Sovyetler Birliği arasındaki ilişkiler Stalin'in ölümü sonrası yumuşama sürecine girerek iki ülke siyasi ve ekonomik alanlarda iş birliğine gitmiştir.

"Stalin'in ölümünden sonra Sovyet Rusya, daha önce yapmış olduğu hatayı düzeltmek ve Türkiye ile olan ilişkilerini düzene sokmak istiyordu. Bu dönemde Malenkov, Komünist Parti Genel Sekreteri, Başbakan Voroşilov Sovyet Şuraları Başkanı, Beria, Molotov, Kaganoviç ve Bulganin de Başbakan yardımcılıklarına seçilmişlerdi. Yeni yönetimde Stalin yanlılarının yanı sıra, daha önce onunla anlaşmazlığa düşenlere de görev verilmişti. Bu değişiklikler, Sovyet politikasının Stalin'in çizgisinde devam ettirilmeyeceğinin ilk işaretleriydi."[267] Çalışmanın bu bölümünde Hürriyet gazetesinin 1954 yılında Sovyetler Birliği'ni konu alan ayrıntılı

[267] Vefa Kurban, "1950-1960 Yıllarında Türkiye İle Sovyetler Birliği Arasındaki İlişkiler", **Journal of Modern Turkish History Studies/Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi,** Cilt: 14, Sayı:28, 2014, s.257.

haber sunumları ile ilgili değerlendirmeler ele alınmaktadır. Gazetenin 1954 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarında Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerin aylara göre dağılımı tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 32: 1954 Yılında Hürriyet Gazetesinde Sovyetler Birliği'ni Konu Alan Seçilen Haberlerin Aylara Göre Dağılımı

Ay	**Haber Sayısı**
Ocak	2
Şubat	3
Mart	3
Nisan	2
Mayıs	1
Toplam	11

Hürriyet gazetesinin 1954 yılında seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haber başlıklarına bakıldığında, gazetenin 1954 yılında Sovyetler Birliği'ni konu alan toplam 11 haberi ana sayfasına taşıdığı görülmektedir. Bunun yanında gazetenin Sovyetler Birliği'ni konu alan en fazla sayıda haberi "şubat ve mart" aylarında yayımladığı görülmektedir. Seçilen haberlerin makro yapı ve mikro incelemesi ise aşağıda ele alınmaktadır. Bu doğrultuda öncelikle haberler makro yapı açısından incelenmektedir.

Tematik Yapının İncelemesi

Başlıklar

Hürriyet gazetesinin 1954 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haber başlıklarına bakıldığında; gazetenin genel olarak yer ve zaman bilgilerine yer vermediği, okuyucuları haberin içeriğine çekmek için sansasyonel ifadeler kullandığı, haber başlıklarında okuyucunun ana olayı sorgulamaya yönlendirildiği görülmektedir. Bu durum aşağıdaki haber başlıklarında görülmektedir:

"Rusya Amerikan Bombalarının Tehdidi Altında" (23Ocak 1954)
"Rusya Türkleri Tehcir Ediyor." (12 Şubat 1954)

"Kıbrıs'ta Kızılların Küstahlığı." (09 Mart 1954)

"Rusya Zehirli Gaz Stoku Yapıyormuş." (16 Nisan 1954)

"Rus Ajanları Arasında Panik Baş Gösterdi." (23 Nisan 1954)

"Ankara'da Bir Rus Bir Türk Erini Öldürdü." (01 Mayıs 1954)

Gazete ayrıca Stalin'in ölümünden sonra dünyayla entegre olmak isteyen Rusya'nın bu yöndeki çabalarını haber başlıklarına taşımaktadır. Bu durum aşağıdaki haber başlıklarında açığa çıkmaktadır:

"Mısır Rusya İle Anlaşma Yolu Arıyor." (06 Ocak 1954)

"Mısır Sovyetlerle İşbirliği Yapacak." (11 Şubat 1954)

Gazetenin haber başlıklarının önemli bir bölümünde, kurgulama ve genelleme tekniğinin ön planda olduğunu söylemek mümkündür. Gazete, haber başlıklarında Sovyet Rusya'yı küresel bir sorun olarak konumlandırmakta ve Sovyet Rusya ile Türkiye arasındaki çalkantılı ilişkileri ön plana çıkarmaktadır:

"Rus İddialarına Cevap. Amiral Cassady Dün Bir Konuşma Yaptı." (17 Şubat 1954)

"Rusya, Türkiye-Pakistan Paktını Protosto Etti." (21 Mart 1954)

"Rus Notasına Cevabımız." (22 Mart 1954)

Hürriyet gazetesinin 1954 yılında yayımlanan ve incelenen haber başlıklarına genel olarak bakıldığında; gazetenin haber başlıklarında yer ve zaman bilgisine yer vermediği, okuyucuları haberi sorgulamaya yönlendirdiği ve haber başlıklarında genellikle sansasyonel ifadeler kullandığı, Stalin'in ölümünden sonra Rusya'nın dünya ile entegre olma çabalarını ön plana çıkardığı, Rusya'yı tekin olmayan ve tehlikeli bir ülke olarak konumlandırdığı bunun yanı sıra Türkiye ile Rusya arasındaki çalkantılı ilişkileri ön plana çıkardığı görülmektedir.

Haber Girişleri

Haber başlıkları ve haber girişleri, gazetelerde yer alan haberlerin ana şemasını oluşturmaktadır. Okuyucuda merak uyandıran anlamların ön plana çıkarıldığı haber

başlıklarının ardından verilen haber girişleri ana olayın özetini sunmaktadır. Dolayısıyla okuyucular bu bölümde ana olay ile ilgili fikir sahibi olmaktadırlar.

Hürriyet gazetesinin 1954 yılında yayımlanan ve incelenen haber girişlerine bakıldığında olaylara ilişkin yer ve kişi bilgilerinin kısmen verildiği görülmektedir. Haber girişlerinde Türk-Sovyet ilişkilerindeki gergin ve temkinli politik durum bilgisini vurgulamaktadır. Ayrıca haber girişlerinde Türk-Sovyet ilişkilerinde kontrolün Türk devletinde olduğu mesajı verilmektedir. Bu durum aşağıdaki haber girişlerinde görülmektedir:

"Amiral -Türk Hükümeti'nin verdiği cevap Amerika'nın da hareketine uygundur- dedi." (17 Şubat 1954)

"Kongrelerinin toplandığı binaya Rus bayrağı yerine Türk bayrağı çektiler." (09 Mart 1954)

"Notanın pakta girebilecek Arap devletlerini ürkütmek gayesini güttüğü Ankara'da belirtiliyor." (21 Mart 1954)

"Rusya'ya Pakistan'la paktan gocunmasının yersiz olduğu bildirilecek." (22 Mart 1954)

Gazete ayrıca Sovyetlerin yürüttüğü casusluk faaliyetlerine ve bu faaliyetlerin diğer ülkelerdeki yansımalarına yer ve zaman bilgisi kullanarak haber girişlerinde yer vermektedir. Aşağıdaki haber girişlerinde bu durum açığa çıkmaktadır:

"Sidney'deki TASS ajansı muhabiri kayboldu. Bonda'da üç Rus ajanı Amerikan makamlarına teslim oldu." (23 Nisan 1954)

"Katil Mihael Yatskof memleketimize gizlice girdikten sonra yakalanmış, Ankara'daki ikamete memur edilmişti." (01 Mayıs 1954)

Bunların yanında Hürriyet gazetesinin 1954 yılında yayımlanan ve araştırma kapsamında incelenen haber girişlerine bakıldığında, gazetenin Sovyet Rusya'nın dış politik hamlelerine Rusya'yı olumsuzlayan bir konumda yer verdiği görülmektedir.

"Rusya Kahire'ye yardım planı teklif etti. Mısır'ın yakında yeni dış siyasetini ilanı bekleniyor." (06 Ocak 1954)

"Çember halinde 100 tane havaalanı yapıldı. Böylelikle Rusya'nın ani hücumu önlenmiş oldu." (23 Ocak 1954)

"Rusya'nın memlekette büyük inşaat işleri yapacağı kahire de açıklandı." (11 Şubat 1954)

Hürriyet gazetesinin 1954 yılında yayımlanan ve araştırma kapsamında incelenen haber girişlerine genel olarak bakıldığında; gazetenin Türk-Sovyet ilişkilerindeki gergin ve temkinli politik durum bilgisini ön plana çıkardığı, bu ilişkide kontrolün Türkiye'den yana olduğunu vurguladığı, Sovyetlerin yürüttüğü casusluk faaliyetlerini ve bu faaliyetlerin diğer ülkelerdeki yansımalarını ve Sovyet Rusya'nın baskıcı tutumu ve sivil halka yapılan zulmün toplumsal yansımalarını kişi, zaman ve yer bilgisini vererek kullandığı görülmektedir.

Fotoğraflar

Fotoğraflar, haberi destekleyen önemli ögeler olarak ön plana çıkmaktadır. Çünkü haber içeriklerinde kullanılan fotoğraflar haberlerin kanıtı niteliğindedir. Bu yönüyle haber fotoğrafları haberi meşrulaştırmaktadır. Hürriyet gazetesi de 1954 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen haberlerde yayın politikasına uygun görseller kullanarak haber içeriklerini meşrulaştırmaktadır. Gazete habere ilişkin fotoğraflarda genellikle olay anını, olayın geçtiği yeri veya kişileri birlikte kullanmaktadır. Böylece haber içeriğinin doğrulanması ve haberde okuyucuya sunulan anlamın güçlenmesi açısından fotoğraflar dikkat çekici olmaktadır.

Hürriyet gazetesinin 1954 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haber sunumlarında kullanılan fotoğraflardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Görsel 16: Batı Almanya Başvekilinin Türkiye Ziyareti

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 21 Mart 1954.

Gazete 21 Mart 1954 tarihli sayısında kullandığı görselde Batı Almanya Başvekili Doktor Konrad Adenauer'un, Türkiye'de bir harp okulunu ziyareti esnasında okul kütüphanesine hediye ettiği kitaplardan birini okul komutanına takdim ederken resmedilmektedir. Söz konusu görsel ile Türkiye'nin Batı yanlısı tutumu kodlanarak Batı yanlısı söylem güçlendirilmiştir.

Görsel 17: Rus Ajanları Arasında Panik Başgösterdi

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 23 Nisan 1954.

Gazete haberinde Avustralya'da Sovyet Büyükelçiliği Üçüncü Kâtibi Petrov'un eşinin Rus casusluk şebekesi hakkında hükümete mühim bilgiler verdiğini yazmıştır. Bu durum karşısında Rus Büyükelçisi Generelof'un asabi bir buhran geçirdiği ifade edilmiştir. Gazete, haberi güçlendirmek amacıyla casuslara ait görselleri vererek dikkat çekici bir söylem oluşturmuştur.

Şematik Çözümleme

Ana Olay Sunumu ve Sonuçları

Hürriyet gazetesinin 1954 yılında yayımlanan ve araştırmaya dahil edilen Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerin ana olay sunumu ve sonuçlarına bakıldığında, haberlerin önemli bir bölümünde yurt dışı haber ajans ve gazetelerinin haberler ve

gözlemlerinin aktarıldığı görülmektedir. Gazete, Rusya ve Doğu Bloku'nu olumsuzlayan ifadelerle Rusya'nın iyi niyetle hareket etmediği fikrini ana olay olarak sunmaktadır.

"Birleşik Amerika, herhangi ani bir Rus tecavüzünü zamanında karşılayabilmek için her türlü tedbiri almış bulunmaktadır. Halen 30.000 km tutan Rusya hudutları etrafında Amerika müttefik memleketlerde de 100 tane hava meydanının inşaatını bitirmiştir. Bu programa dâhil olan diğer 50 meydanında inşaatı ilerlemektedir." (23 Ocak 1954)

"Kıbrıs komünist Partisi yıllık kongresini tamamlamıştır. Aralarında tek bir Türk bulunmamasına rağmen kongre binasına Sovyet ve yunan bayrakları yanına bir de Türk bayrağının çekilmesi Türkler arasında derin infial uyandırmıştır. Dört gün süren kongrede komünistler, adanın Yunanistan'a ilhakını isteyenlerin yalnız kendileri olduğunu, Makarios'un ise yumuşak davrandığını, Kıbrıs'ı hürriyete kavuşturacak tek kuvvetin Sovyet bloğu olduğunu ileri sürmüşlerdir." (09 Mart 1954)

"Buraya gelen haberlere göre Sovyet hükümeti Ukrayna'da geniş mikyasta bir tehcir hareketine başlamıştır. Tehcir edilenlerin ekserisin Türklerin teşkil etmekte olduğu ilave edilmektedir." (12 Şubat 1954)

"Ordu vekilliğinden kongreye bildirildiğine göre Sovyet Rusya tadı, kokusu ve rengi olmayan zehirli gaz stoku yapmakta ve bu gazı meydana çıkarmak hususunda araştırılan vasıtaların temininde bir miktar başarı elde edilmiş bulunmaktadır. Bu açıklama, Temsilciler Meclisi tahsisat komisyonunca dün gece yayınlanan ordu araştırma ve geliştirme mütehassıslarının raporlarında yer almaktadır." (16 Nisan 1954)

Hürriye gazetesi, ayrıca Sovyet Rusya ile Türkiye arasındaki gergin politik ilişkileri ve Rusya'nın diğer ülkelerle yürüttğü politik ilişkileri ana olay olarak sunmaktadır. Gazete bunu yaparken Sovyetlerin uygulamaları ile çelişen açıklamalarını kullanmakta ve böylece Sovyetlerin güvenilemez bir ülke olduğu örtük mesajını okuyucuya sunmaktadır.

"Kahire'den gelen basın haberlerine göre, Mısır hükümeti dış siyasette mühim bir değişiklik yapmaya hazırlanmakta ve batı devletlerini bir tarafa bırakarak Sovyet

Rusya ile doğrudan doğruya anlaşma yolunu aramaktadır. General Necip tarafından acele olarak Kahire'ye davet edilmiş olan Mısır'ın Moskova büyükelçisi General Aziz El Mısri, dün Kahire'ye gelmiş ve bütün Ordu İhtilal Komitesi azalarının hazır bulunduğu bir toplantıya iştirak etmiştir." (06 Ocak 1954)

"Batı ile Doğu arasında azami bir tarafsızlık politikası esasına uyularak büyük inşaat tasavvurları hakkında Sovyet Rusya ile müzakerelere girişildiği Mısır askeri hükumetince bugün açıklanmıştır. Milli istikamet vekili Binbaşı Selahattin Salim verdiği beyanatta Mısır'ın Sovyet Rusya'yı desteklemekle bütün gücüyle işbirliğinde bulunacağını söyleyerek Sovyet Rusya'nın memleket milli ekonomisini hızlandırmak yolunda Mısır'da büyük inşaat İşlerini deruhte etmek ihtimali olduğunu açıklamıştır." (11 Şubat 1954)

"Limanımızda misafir bulunan Amerika Birleşik Devletleri 6. Flosunun komutanı Visamiral John Cassady dün saat 16:00'da Park otelde bir basın toplantısı yapmıştır. Türk savaş kuvvetlerinin başarılarını stayişe överek söze başlayan Amerikalı amiralin son manevraları güzel silah arkadaşlarının misali olarak almıştır. Manevraların bütün safhaları Türk kara ve hava kuvvetleri subaylarının iradesinde Adana'da müşterek hareket merkezinden kontrol edilmiştir. 6. filo temsilcileri irtibat gayesiyle hazır bulunmuşlardır." (17 Şubat 1954)

"Moskova radyosu tarafından dün gece yayınlanan TASS ajansının bir tebliğine göre, Sovyetler Birliği hariciye vekili muavini Zorin Moskova'daki Türk maslahatgüzarına 18 Mart Perşembe günü Türkiye-Pakistan paktını protesto eden bir nota vermiştir. Notada, yakında akdedilecek Türkiye Pakistan paktına şiddetle hücum edilmekte ve Türkiye'nin gayesinin yakın ve orta doğu ve güneydoğu Asya'da bir askeri blok meydana getirmek olduğunu ve bunun Sovyet Türk münasebetlerine halel getirdiğini bildirmektedir." (21 Mart 1954)

"Türkiye ile Pakistan arasında siyasi, iktisadi ve kültürel mahiyette işbirliği yapmaya matuf bir anlaşma imzalanacağına dair Sovyetler birliği tarafından hükümetimize tevdi olunan notaya Ankara siyasi mahfili emniyet vermemekte, Türkiye'nin NATO teşkilatına girmesi dolayısıyla da Sovyetlerin aynı mahiyette bir nota verdiğine işaret ederek bu anlaşmaların tadafühi mahiyeti üzerinde durmaktadırlar." (22 Mart 1954)

Bunların yanında Hürriyet gazetesi Rusya'nın yürüttüğü casusluk faaliyetlerini de ana olay olarak sunmaktadır. Bu haberlerde Rusya'nın casusluk faaliyetinin yürütüldüğü ülke olduğu bilgisi de verilmekte böylece Rusya tehlikenin ana aktörü olarak konumlandırılmaktadır.

"Avustralya'daki Rus casusluk şebekesi hakkında hükümetin mühim malumat ve buna ait vesikalar vermiş olan Rus büyük elçilik üçüncü katibi Vladimir Petrof'un iltica hadisesi gittikçe daha karanlık bir safaya girmektedir. Petrof'u müteakip TASS Ajansı'nın Avustralya muhabiri Antonof da ortadan kaybolmuştur. Diğer taraftan Avustralya hükümeti nezdinde ki Rus büyükelçisi Generaloff dün sabah bir asabi bir buhran geçirmiş elçiliğe bir doktor celp edilmiştir." (23 Nisan 1954)

"Evvelsi gün ziya Gökalp caddesinde 13 numaralı Sencer apartmanının 13 numaralı dairesinde feci ve aynı zamanda esrarengiz bir cinayet işlenmiş ve Michael isminde bir Rus genci bir müddetten beri aynı apartmanda oturmakta olan bir Türk askerini feci şekilde öldürmüştür." (01 Mayıs 1954)

Hürriyet gazetesinin 1954 yılında yayımlanan ve araştırma kapsamında incelenen haber metinlerindeki ana olay sunumlarına genel olarak bakıldığında; gazete Rusya ve Doğu Bloku'nu olumsuzlayan ifadelerle Rusya'nın iyi niyetle hareket etmediği fikrini, komünist yönetimin zorba ve baskıcı bir yönetim olduğu örtük mesajını, Sovyet Rusya ile Türkiye arasındaki gergin politik ilişkileri, Rusya'nın diğer ülkelerle yürüttüğü politik ilişkileri ve Rusya'nın casusluk faaliyetlerini ana olay olarak sunmaktadır.

Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Araştırma kapsamında incelenen haberlerin aradalan ve bağlam bilgisine bakıldığında, haberlerin arka planına ilişkin bilgilendirmelerin genellikle yapılmadığı görülmektedir. Bu durum aşağıda verilen örneklerle açığa çıkmaktadır:

"Buraya gelen haberlere göre Sovyet hükümeti Ukrayna'da geniş mikyasta bir tehcir hareketine başlamıştır. Tehcir edilenlerin ekserisin Türklerin teşkil etmekte olduğu ilave edilmektedir." (12 Şubat 1954)

"Limanımızda misafir bulunan Amerika Birleşik Devletleri 6. Floşunun komutanı Visamiral John Cassady dün saat 16:00'da Park otelde bir basın toplantısı yapmıştır. Türk savaş kuvvetlerinin başarılarını stayişe överek söze başlayan Amerikalı amiralin son manevraları güzel silah arkadaşlarının misali olarak almıştır. Manevraların bütün safhaları Türk kara ve hava kuvvetleri subaylarının iradesinde Adana'da müşterek hareket merkezinden kontrol edilmiştir. 6. filo temsilcileri irtibat gayesiyle hazır bulunmuşlardır." (17 Şubat 1954)

"Kıbrıs komünist Partisi yıllık kongresini tamamlamıştır. Aralarında tek bir Türk bulunmamasına rağmen kongre binasına Sovyet ve yunan bayrakları yanına bir de Türk bayrağının çekilmesi Türkler arasında derin infial uyandırmıştır. Dört gün süren kongrede komünistler, adanın Yunanistan'a ilhakını isteyenlerin yalnız kendileri olduğunu, Makarios'un ise yumuşak davrandığını, Kıbrıs'ı hürriyete kavuşturacak tek kuvvetin Sovyet bloğu olduğunu ileri sürmüşlerdir." (09 Mart 1954)

Diğer taraftan bazı haberlerde ise aradalan ve bağlam bilgisinin sunulduğu görülmektedir:

"Kahire'den gelen basın haberlerine göre, Mısır hükümeti dış siyasette mühim bir değişiklik yapmaya hazırlanmakta ve batı devletlerini bir tarafa bırakarak Sovyet Rusya ile doğrudan doğruya anlaşma yolunu aramaktadır. General Necip tarafından acele olarak Kahire'ye davet edilmiş olan Mısır'ın Moskova büyükelçisi General Aziz El Mısri, dün Kahire'ye gelmiş ve bütün Ordu İhtilal Komitesi azalarının hazır bulunduğu bir toplantıya iştirak etmiştir." (06 Ocak 1954)

"Birleşik Amerika, herhangi ani bir Rus tecavüzünü zamanında karşılayabilmek için her türlü tedbiri almış bulunmaktadır. Halen 30.000 km tutan Rusya hudutları etrafında Amerika müttefik memleketlerde de 100 tane hava meydanının inşaatını bitirmiştir. Bu programa dâhil olan diğer 50 meydanında inşaatı ilerlemektedir." (23 Ocak 1954)

"Moskova radyosu tarafından dün gece yayınlanan TASS ajansının bir tebliğine göre, Sovyetler Birliği hariciye vekili muavini Zorin Moskova'daki Türk maslahatgüzarına 18 Mart Perşembe günü Türkiye-Pakistan paktını protesto eden bir nota vermiştir." (21 Mart 1954)

"Türkiye ile Pakistan arasında siyasi, iktisadi ve kültürel mahiyette işbirliği yapmaya matuf bir anlaşma imzalanacağına dair Sovyetler birliği tarafından hükümetimize tevdi olunan notaya Ankara siyasi mahfili emniyet vermemekte, Türkiye'nin NATO teşkilatına girmesi dolayısıyla de Sovyetlerin aynı mahiyette bir nota verdiğine işaret ederek bu anlaşmaların tadafühi mahiyeti üzerinde durmaktadırlar." (22 Mart 1954)

"Evvelsi gün ziya Gökalp caddesinde 13 numaralı Sencer apartmanının 13 numaralı dairesinde feci ve aynı zamanda esrarengiz bir cinayet işlenmiş ve Michael isminde bir Rus genci bir müddetten beri aynı apartmanda oturmakta olan bir Türk askerini feci şekilde öldürmüştür." (01 Mayıs 1954)

Mikro Yapı Özellikleri

Sentaktik Çözümleme

Hürriyet gazetesinin 1954 yılında yayımlanan ve Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerinde yer verdiği cümlelerin yapılarına bakıldığında, kimi zaman aktif cümle yapısının kullanıldığı görülmektedir:

"Kahire'den gelen basın haberlerine göre, Mısır hükümeti dış siyasette mühim bir değişiklik yapmaya hazırlanmakta ve batı devletlerini bir tarafa bırakarak Sovyet Rusya ile doğrudan doğruya anlaşma yolunu aramaktadır." (06 Ocak 1954)

"Birleşik Amerika, herhangi ani bir Rus tecavüzünü zamanında karşılayabilmek için her türlü tedbiri almış bulunmaktadır." (23 Ocak 1954)

"Batı ile Doğu arasında azami bir tarafsızlık politikası esasına uyularak büyük inşaat tasavvurları hakkında Sovyet Rusya ile müzakerelere girişildiği Mısır askeri hükumetince bugün açıklanmıştır." (11 Şubat 1954)

"Buraya gelen haberlere göre Sovyet hükümeti Ukrayna'da geniş mikyasta bir tehcir hareketine başlamıştır." (12 Şubat 1954)

"Limanımızda misafir bulunan Amerika Birleşik Devletleri 6. Floşunun komutanı Visamiral John Cassady dün saat 16:00'da Park otelde bir basın toplantısı yapmıştır." (17 Şubat 1954)

"Moskova radyosu tarafından dün gece yayınlanan TASS ajansının bir tebliğine göre, Sovyetler Birliği hariciye vekili muavini Zorin Moskova'daki Türk maslahatgüzarına 18 Mart Perşembe günü Türkiye-Pakistan paktını protesto eden bir nota vermiştir." (21 Mart 1954)

Haberin Retoriği

Hürriyet gazetesinin 1954 yılında yayımlanan ve Sovyetler Birliği'ni konu alan haber metinlerinde sayısal veriler ve görüşlere yer verilerek haberin inandırıcılığı sağlanılmaya çalışılmaktadır. Bu durum aşağıdaki örneklerde açığa çıkmaktadır:

"Birleşik Amerika, herhangi ani bir Rus tecavüzünü zamanında karşılayabilmek için her türlü tedbiri almış bulunmaktadır. Halen 30.000 km tutan Rusya hudutları etrafında Amerika müttefik memleketlerde de 100 tane hava meydanının inşaatını bitirmiştir. Bu programa dâhil olan diğer 50 meydanında inşaatı ilerlemektedir." (23 Ocak 1954)

"Evvelsi gün ziya Gökalp caddesinde 13 numaralı Sencer apartmanının 13 numaralı dairesinde feci ve aynı zamanda esrarengiz bir cinayet işlenmiş ve Michael isminde bir Rus genci bir müddetten beri aynı apartmanda oturmakta olan bir Türk askerini feci şekilde öldürmüştür." (01 Mayıs 1954)

Sözcük Seçimleri

Haber metinlerinde kullanılan sözcükler; haber aktörünün desteklenmesini, olumlanmasını veya sorgulanmasını belirlemektedir. Hürriyet gazetesinin 1954 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında, Sovyetler Birliği'ni konu alan haber içeriklerinde, Sovyet Rusya'yı olumsuzlayan egemen söylem tercih edilmektedir. Bu durum aşağıdaki örneklerde açığa çıkmaktadır:

"Birleşik Amerika, herhangi ani bir Rus tecavüzünü zamanında karşılayabilmek için her türlü tedbiri almış bulunmaktadır." (23 Ocak 1954)

"Rusya zehirli gaz stoku yapıyormuş." (16 Nisan 1954)

"Avusturalya'daki Rus casusluk şebekesi hakkında hükümetin mühim malumat ve buna ait vesikalar vermiş olan Rus büyük elçilik üçüncü katibi Vladimir Petrof'un iltica hadisesi gittikçe daha karanlık bir safaya girmektedir." (23 Nisan 1954)

Bu çalışmada Hürriyet gazetesinin 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasında Sovyetler Birliği'ni konu alan ayrıntılı haber sunumları Van Dijk'in eleştirel söylem analizi bağlamında incelenmiştir. Bu doğrultuda çalışmada gazetede Sovyetler Birliği'ni konu alan haberler manşet, haber girişi, fotoğraf ve haber metni taramasına tabi tutulmuştur. Nitekim Hürriyet gazetesi; genel anlamda sosyal, siyasal, entelektüel ve kültürel anlamda batılılaşmayı amaçlayan çok boyutlu içeriğe sahip bir yayın politikasını benimsemiştir. Gazete Doğu Bloku'nda yer alan Sovyetler Birliği ile ilgili haber sunumlarını da bu yayın politikası bağlamında yürütmüştür. Araştırmanın sonunda elde edilen bulgular da bu öngörüyü destekler niteliktedir.

Hürriyet gazetesinin 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasında Sovyetler Birliği'ni konu alan ayrıntılı haber sunumları ile ilgili değerlendirmelerde seçilen haberlerin makro yapı ve mikro yapı bakımından incelenmesinin sonunda elde edilen bulgulara göre; gazetenin haber başlıklarında enformasyon eksiltimine giderek okuyucuda merak uyandırdığı görülmektedir. Ayrıca haber başlıklarının sansasyondan uzak fakat okurun ilgisini çekecek ve haberin okunma kat sayısını arttıracak nitelikte organize edildiği görülmektedir. Gazete haber başlıklarında *"emperyalizm, komünist ve Demirperde, casus, ajan, kızıl"* gibi belirli kavramlarla kurgulama ve genelleştirme yapmakta ve böylece okuyucularını haberin söyleminde kurulan ideolojik çerçeve kapsamında haberi okumaya teşvik etmektedir.

Makro yapı içerisinde yer alan ve tematik çözümlemenin önemli bir parçası olan haber fotoğraflarında ise gazetede Sovyet ve komünist düzeni olumsuzlayan görseller resmedilmektedir. Gazete, haber içeriklerinde sıklıkla komünist düzeni eleştiren ifadelere yer verirken kullandığı görselleri de bu gerçekliğe dair bir kanıt olarak kullanmaktadır. Gazete, haber fotoğralarını haberi destekleyen ve meşruluğunu sağlayan önemli ögeler olarak ön plana çıkarmaktadır. Gazete; habere ilişkin fotoğraflarda genellikle olay anını, olayın geçtiği yeri veya kişileri birlikte

kullanmaktadır. Gazete, haber söyleminde kurduğu egemen ideolojinin çerçevesinde kullandığı fotoğraflarla önemli gördüğü hususları ön plana çıkarmaktadır.

Hürriyet gazetesinin 1 Ocak 1950 ve 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki sayılarında yer alan ve Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerinin ana olay sunumu ve sonuçlarına bakıldığında ise gazetede ana olayların açık şekilde anlatıldığı görülmektedir. Gazetenin haber kaynağı olarak gazeteci gözlemlerine, hükümet yetkililerine, yurt dışı haber ajanslarına, üst düzey bürokratlara ve bunların açıklamalarına yer verdiği görülmektedir. Bunun yanında haberlerin önemli bir bölümünde ise ana olay, yorum, sonuç, arka plan bilgisi gibi ögelerin verilmeden aktarıldığını görülmektedir. Gazete, ana olay sunumunda Rusya ve Doğu Bloku'nu olumsuzlayan ifadelerle Rusya'nın iyi niyetle hareket etmediği fikrini okuyuculara sunmaktadır. Diğer taraftan Sovyet yönetiminden kaçan sivil halkı ana olay olarak sunup okuyucuların sivil halkın yaşadıkları ile komünist yönetim arasında nedensellik bağı kurmalarını sağlamaktadır. Bu nedensellik bağı ile haberde komünist yönetimin zorba veya baskıcı bir yönetim olduğu örtük mesajını inşa etmektedir. Gazete, Rus yönetimi altındaki ülkelerde halkın yaşadığı baskıyı ve bu baskıya karşı halk hareketlerini abartılı bir üslupla okuyucularına sunmaktadır. Ayrıca habere ilişkin detaylar ile olayın haber içeriği çeşitlendirilmektedir.

Gazetenin Rusya'nın ülkelerin bağımsızlığı ve bölünmezliği açısından önemli bir tehdit olduğu algısını ön plana çıkardığı görülmektedir.Gazete Amerika'nın; Rusya'nın emperyalist emelleri karşısında dünyanın geri kalan ülkelerini askerî, politik ve ekonomik anlamda koruyan önemli bir güç konumunda olduğu fikrini ana olay olarak sunmaktadır. Böylece ABD'nin Rusya karşı yürüttüğü askerî, politik ve ekonomik operasyonlara meşruiyet zemini kazandırmaktadır.

Hürriyet gazetesinin 1 Ocak 1950 ve 2 Mayıs 1954 tarihleri arasında yayımlanan sayılarında yer alan ve Sovyetler Birliği'ni konu alan haberleri bir başka makro yapı unsuru olan ardalan bağlam bilgisi açısından değerlendirildiğinde ise haberlerin arka planına ilişkin bilgilendirmelerin genellikle yapılmadığı görülmektedir. Dolayısıyla olayların geçmişine ve bağlamına yönelik bilgilerin haber içeriklerinde çok fazla yer bulmadığı görülmektedir. Haberlerdeki olaylara ilişkin

politik değerlendirmelerin ise genellikle olay ve failin tanımlanmasından ibaret kaldığı görülmüştür.

Hürriyet gazetesinin 1 Ocak 1950 ve 2 Mayıs 1954 tarihleri arasında Sovyetler Birliği'ni konu alan ayrıntılı haber sunumları ile ilgili mikro yapı çözümlemesinde haber içeriklerinin sentaktik yapısı, retorik özellikleri ve sözcük seçimleri ele alınmıştır. Sentaktik çözümlemede haber sunumlarında kimi zaman aktif cümle yapısı ile birlikte basit ve kısa anlatımın tercih edildiği görülmektedir. Gazetenin kimi zaman ise ideolojik bir tercih ile pasif cümle yapısını tercih ettiği görülmüştür. Retorik özellikler açısından değerlendirildiğinde ise gazetenin haber içeriklerinde inandırıcılığı ve ikna ediciliği artırmak için retoriksel yöntemlere başvurduğu görülmektedir. Gazete bu bağlamda sayısal verileri, görgü tanıklarının ifadelerini, resmî kurum ve kuruluşların raporlarını ve uzmanların görüşlerini güvenilir kanıt olarak kullanarak inandırıcılığını arttırmış ve okuyucuların haber anlatısında sunulan ana temayı içselleştirmelerini sağlamaya çalışmıştır.

Mikro yapı çözümlemesinin son unsuru olan sözcük seçiminde ise gazetenin haber içeriklerinde Rusya'nın yayılmacı ve çatışmacı politika söylemini doğrudan destekleyecek "c*asus, ajan, Demirperde, komünist, tecavüz, taarruz, atom, silah, istihbarat ve kızıl"* gibi belirli kavramları kullanarak Rusya'nın olumsuzlandığı görülmüştür. Bu sözcükler Sovyetler Birliği'ni olumsuzlayan egemen söylemde tercih edilen sözcüklerdir. ABD ve Batı ülkelerini konu alan haber içeriklerinde ise söz konusu ülkelerin adları "*barış* ve *özgürlük"* gibi sözcüklerle yan yana kullanılmıştır. Dolayısıyla gazetenin sözcük seçiminde Sovyetler Birliği'ni olumsuzlayan buna karşın Batı lehine konumlanan bir yaklaşım gözlemlenmektedir. Bu yaklaşımı gazetenin 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasında Sovyetler Birliği'ni konu alan ayrıntılı haber sunumlarının tamamında görmek mümkündür. Bu durum gazetenin genel anlamda sosyal, siyasal, entelektüel ve kültürel anlamda batılılaşmayı amaçlayan çok boyutlu içeriğe sahip yayın politikası ile uyumludur. Nitekim kitle iletişim araçları var olduklarından bu yana belirli ideolojik çerçevede haber söylemi geliştirmişlerdir.

SONUÇ

2. Dünya Savaşı öncesi dünyanın genel durumuna baktığımızda, otoriter liderlerin ülkelerinde hakimiyet kurdukları görülmektedir. Avrupa kıtasında Almanya'nın lideri Hitler, İtalya'da iktidardaki Mussoloni dikkatleri üzerlerine çekmişlerdir. Uzak Doğu'da ise Japonya'nın baskıcı gücü çevre ülkeleri rahatsız etmiştir. Dünyanın uzak bir köşesinde olmasına rağmen Japonya askerî varlığıyla dünya siyasetinde etkin olmaya çalışmıştır. İtalya ve Almanya'nın Avrupa'nın bütününü kontrol altına alma gayretleri ve Almanların Balkanları aşarak Rusya topraklarına yayılma isteği 2. Dünya Savaşı'na giden yolu açmıştır. Almanların saldırgan politikalarını durdurmak için dünya siyasetini şekillendiren diğer ülkeler harekete geçmiştir.

1. Dünya Savaşı'nın etkin emperyalist ülkesi İngiltere, bu savaşın sonuçlanmasıyla birlikte yerini Amerika Birleşik Devletleri'ne bırakmıştır. ABD İngiltere'nin siyasi, askerî ve ekonomik alanda yarattığı boşlukları doldurmaya çalışmıştır. Hitler'in Rusya'ya kadar giden büyük Almanya hayali Rusların tarihsel askerî tecrübesiyle önlenerek tersine bir duruma neden olmuştur. Ruslar Almanları kendi topraklarından uzaklaştırmakla kalmamış, Almanya'nın bir kısmını ele geçirmiştir. Bu durum karşısında endişeye kapılan Batılı devletler ABD önderliğinde bir araya gelerek Batı Cephesi'ni meydana getirmişlerdir.

Türkiye, Doğu Bloku'nun lideri Sovyetler Birliği ile Batı'nın güçlü ülkeleri arasında kalmıştır. 2. Dünya Savaşı öncesi ve sırasında da Türkiye denge siyaseti izleyerek çatışmacı konumda olmaktan kaçınmıştır. 1. Dünya Savaşı'nda çeşitli cephelerde savaşan Türkiye, savaşın acısını ve zorluklarını bildiği için çekimser politikalar izlemiştir. Ancak 2. Dünya Savaşı'nın bitmesine az bir zaman kala Batı Cephesi'nin savaştan galip çıkacağından emin olduktan sonra tarafını belli etmiştir.

2. Dünya savaşı sonrası Japonya'yı mağlup eden Amerika Birleşik Devletleri ile Almanya'yı mağlup eden Sovyetler Birliği askerî, ekonomik ve politik konularda karşı karşıya gelmiştir. Sovyetler Birliği'nin dünya siyasetinde hâkim olan ideolojik görüşü komünizmdi. ABD'nin ise liberal politikaları önemseyen serbest pazar

ekonomisine dayalı kapitalizmdi. Bu iki düşünce doğrultusunda dünya ülkelerini biçimlendirmek isteyen emperyal güçler; Türkiye'de siyasi, ekonomik ve askerî konularda kendi ideolojilerini yayma çabasına girişmiştir. Türkiye Batı ile kurduğu ittifak nedeniyle kendini daha çok liberal politikalara yakın hissetmiş ve bu yönde siyaset izlemiştir.

Türkiye'nin Batı ile yakınlaşmasının altında, Sovyetler Birliği'nin Türkiye'ye düşmanca tutumlar izlemesi yatmaktadır. Türkiye'nin 2. Dünya Savaşı'nda aktif bir rol oynamayarak gelişmeleri uzaktan seyretmesi Sovyetler Birliği'ni kızdırmıştır. Ruslar, 1. Dünya Savaşı'nda Türkiye'ye askerî ve ekonomik alanlarda gösterdiği yakınlığın karşılığını Türkiye'den 2. Dünya Savaşı sırasında görememişlerdir. Bu nedenle savaş sonrası galip gelen Sovyetler Birliği Tarafsızlık ve Saldırmazlık Antlaşması'nın iptal edilmesini, Montreux Sözleşmesi'nin değişmesini, boğazlarda söz hakkının genişletilmesini, Doğu Anadolu'nun bir kısmının Rusya'ya verilmesini istemiş ve bu konularda Türkiye'ye baskı yapmıştır. Türkiye de Sovyetler Birliği'nin bu saldırgan isteklerini önlemek için Amerika Birleşik Devletleri'nin yardımına ihtiyaç duymuştur. Rusya'nın Türkiye'nin topraklarına göz dikmesi nedeniyle Batı ittifakıyla kurulan münasebetler daha fazla artmıştır.

2. Dünya Savaşı sonrası soğuk savaşın ayak izleri bütün dünyayı kaygı ve korkuya sevk etmiştir. Amerika Birleşik Devletleri, Sovyetler Birliği'ne karşı askerî alandaki yatırımlarını hızlandırarak silah sanayisine çok fazla yatırım yapmıştır. Nükleer bir güç olmanın yanı sıra uzay teknolojileri alanında Sovyetler Birliği ile bir yarışa girmiştir. İki ülkenin askerî harcamaları dünya ülkelerini de bu yarışın içine çekmiştir.

Soğuk savaş askerî sahada bloklaşmalara kapı aralamıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nin başını çektiği NATO, Batı'nın askerî gücü olarak Sovyetler Birliği'nin karşısında konumlanmıştır. Varşova Paktı da tıpkı NATO gibi Doğu Bloku ülkelerinin güvenliğini savunmak için oluşturulmuştur.

Türkiye 2. Dünya Savaşı sonrası iki kutba evrilen dünyada yönünü Batı'ya çevirmiştir. Soğuk savaş rüzgarlarının estiği bir ortamda Türkiye de Batı ile kurduğu

ilişkilerini somutlaştırmak için tek parti sistemini terk ederek Batı'nın demokrasiyi temsil eden çok partili yaşamına geçmiştir. 2. Dünya Savaşı sonrası İsmet İnönü, Türkiye'nin Batı'nın kurumlarına inancını ortaya koymak için çok partili hayata geçişin işaretlerini vermiştir. CHP'den ayrılıp Demokrat Parti'yi kuranların harekete geçmesinde Türkiye'nin Batı'nın yanında saf tutmasının payı vardır.

Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye'yi stratejik konumundan dolayı Sovyetler Birliği'nin etki sahasından uzaklaştırmak için mücadele etmiştir. Türkiye'deki anti-komünizmin propaganda faaliyetlerine koşulsuz destek veren ABD, kendi ideolojisinin yani kapitalizmin ülke geneline yayılması için var gücüyle sahada aktif rol oynamıştır. Marshall ve Truman yardımlarıyla Türkiye, ABD ile müttefikliğini sağlamlaştırırken askerî ve ekonomik gücünü de kuvvetlendirmiştir. Bu yardımlar sayesinde yoksulluğun azaltılması amaçlanarak Türkiye'nin komünizme kayma endişesi hafifletilmiştir. Türkiye, Amerika ile kurduğu müttefiklik doğrultusunda komünizmden uzaklaşarak kapitalizmin şekillendirdiği Batılı yaşam tarzını yaşamının her alanına yaymıştır.

Batı'nın askerî kanadı NATO'ya girmeyi uzun süredir hedefleyen Türkiye, Kore Savaşı'nı fırsat bilmiş ve savaşa asker göndererek birliğe katılmanın yollarını aramıştır. İçeride muhalefetin karşı çıkmasına rağmen dönemin iktidarı Demokrat Parti, Batı Bloku'na bağlılığını göstermek ve Sovyetler Birliği'nden gelecek tehditleri önlemek için meclise danışmadan Kore'ye Türk askerinin gönderilmesine onay vermiştir. Türk askeri Kore'de Amerika'nın yanında savaşarak üstün bir mücadele örneği sergilemiştir. Türk ordusunun fedakârca savaşması ABD ile kurulan yakın ilişkiyi daha da sağlamlaştırmıştır. Türkiye Kore'de ABD'ye verdiği desteğin karşılığını 1952 yılında NATO'ya katılarak almıştır. Artık Türkiye'ye yönelik doğu komşusu Sovyetler Birliği bir saldırı gerçekleştirirse NATO duruma müdahale edecektir.

Bu dönemde Sovyetler Birliği'nin siyasi ve ekonomik felsefesi komünizm zihinlere olumsuz kodlanarak kızıl tehlikenin yayılmasına hizmet ettiği ileri sürülen gazeteler ve dergiler kapatılmış ya da baskıya uğramışlardır. Komünizmle mücadele çerçevesinde gazeteciler pek çok kesimin eleştiri oklarına hedef olmuşlardır. Batı'nın

fikri ve ekonomik sistemine kendini daha yakın gören iktidar temsilcileri, Soğuk savaş mantığıyla hareket ederek komünizmi yaydığını düşündüğü sol basına engeller çıkartmış ve bu fikre inanan Sabahattin Ali, Aziz Nesin, Sabiha ve Zekeriya Sertel gibi yazarlar ve gazeteciler baskıya uğramışlardır.

Bu yıllarda Demokrat Parti iktidara gelirken basın çalışanlarına verdiği sözleri yerine getirerek 1950 yılında Basın Kanunu'nu liberalleştirmiştir. Gazeteciler sağlanan ortamla düşüncelerini sansürsüz dile getirme fırsatı yakalamışlardır. Ancak bir süre sonra basının hükümeti eleştirmeye başlamasıyla gazetecilerin elde ettiği ifade özgürlüğü kısıtlamalara uğratılmıştır. 1954 yılından sonra tekrar tek parti dönemindeki otoriterleşmeye dönülmesi ile birlikte basına yasaklar getirilmiştir. Dönemin ünlü gazetecileri Hüseyin Cahit ve Metin Toker hapse atılmıştır. Gazetecilerin hükümeti eleştiren yazılar kaleme almaları yöneticileri rahatsız etmiş ve gazeteciler olmadık gerekçelerle cezaevine yollanmışlardır.

Hürriyet gazetesinin incelendiği 1 Ocak 1950 tarihi ile 2 Mayıs 1954 tarihi, Demokrat Parti'nin Türkiye'de gücünü iyice yükselttiği ve dış politikada Batı ile kurduğu ilişkilerini arttırdığı bir dönemdir. Hürriyet gazetesinin kurucusu Sedat Simavi erken yaşlarda basına girmiştir ve resme, karikatüre ilgisi olan bir gazetecidir. Deneyimli bir gazeteci olarak 1 Mayıs 1948'de Hürriyet'i çıkaran Sedat Simavi, tarafsızlığa vurgu yaparak hiçbir partiyi tutmayacakları mesajını vermiştir.

Halkın sorunlarına sayfalarında yer veren Hürriyet gazetesi, vatandaşın sesi olmuştur. Gazete amblemini de Türkiye bayrağı olarak seçen Simavi, bayrağın altına "Türkiye Türklerindir" cümlesini yerleştirmiştir. Kıbrıs sorununa özel olarak eğilen Simavi'nin Hürriyet'i, Kıbrıs ve 12 adanın Yunanlılara verilemeyeceğini sık sık dile getirmiştir.

Hürriyet gazetesi, Batı ile kurulan ittifakı önemseyerek Türkiye'nin NATO'ya girişini desteklemiştir. Gazete, Sovyetler Birliği ile simgeleşen komünizm düşüncesine karşı bir söylem üreterek bu ideolojinin ülke topraklarından yok edilmesi gerektiğinin altını çizmiştir. Türkiye'nin Amerika ile birlikte hareket etmesinin doğru olacağını belirterek Sovyetler Birliği ile ilgili haberlerde yoksulluk, baskı ve şiddet

gibi temaları ön plana çıkarmıştır. Komünizmi eleştirel bir yaklaşımla ele alan gazete, Kore'ye asker göndermeye olumlu yaklaşmıştır. Askerlerin Kore'de gösterdikleri başarılar çok sayıda haber ve fotoğraflarla okura sunulmuştur.

Araştırma konusu ile amaçlanan, Hürriyet gazetesinin 1. sayfasında yer alan haberlerinin Sovyetler Birliği'ne karşı nasıl bir tutum içerisinde kaleme alındıklarını ortaya koymaktır. 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki gazetenin haber içeriklerinde soğuk savaşın Türk basınının amiral gemisi olarak adlandırılan Hürriyet gazetesi üzerindeki etkisi incelenerek haberler aracılığıyla okur üzerinde antikomünist bakış açısının nasıl oluştuğu analiz edilmeye çalışılmıştır. Gazete, haberlerinde komünizmin Türkiye açısından tehlikeli olduğunu vurgulayarak Rusya'yı yayılmacı politika takip eden bir pozisyonda konumlandırmakta ve okuyucularını da bu doğrultuda yönlendirmektedir.

Hürriyet gazetesinde yayımlanan haberlerin Rusya ile ilgili genel teması, "emperyalizm, komünist ve Demirperde, zulüm, tehdit, ajan, tecavüz" gibi kelimeler seçilerek yansıtılmıştır. Gazete "Ruslar Finlandiya'yı Tehdit Ediyor", "İran'a Bir Sovyet Tecavüzü", "Rusya'nın Boğazlar Üzerindeki Talebi" gibi haber başlıkları ile Rusya'yı okuyucunun gözünde düşman olarak göstermiştir. Hürriyet gazetesi, Rusya ile Batı ve ABD arasındaki ilişkilerde kendisini Batı ve ABD'den yana konumlandırmış ve Rus tehdidine karşı başta ABD olmak üzere diğer Batı ülkelerinin siyasi ve diplomatik mücadelelerini göstermek için "Amerika Türkiye'yi Gene Destekliyor", "Batılı Devletlerin Rusya'ya ihtarı", "Truman'ın Ruslara İhtarı" gibi başlıklar kullanmıştır.

Hürriyet gazetesi, soğuk savaş düzeninde hem ABD hem de Rusya ile ilgili yaptığı haberlerde ülkeler arasında ortaya çıkan bloklaşmanın kamuoyu tarafından daha net algılanmasının zeminini oluşturmuştur. Ayrıca gazete, Rusya'yı Türkiye açısından bir tehdit olarak değerlendirmiş ve bu tehdidi sıklıkla ana sayfasına taşımıştır. Türkiye'yi Rus baskısına maruz kalan ülkelerin yanında konumlandırmıştır.

Gazete, haber içeriklerinde Sovyetler Birliği'ni yayılmacı politikaları olan bir ülke olarak ön plana çıkarmış ve bunu etkili kılabilmek için "sabotaj, tahrik ve taarruz"

gibi kavramları kullanarak kamuoyunda bu yönde bilinç oluşturmuştur. Ayrıca Rusya'nın bu yayılmacı politikasına karşın ABD'yi de Rusya ile maddi ve politik anlamda mücadele eden bir ülke olarak öne çıkarmaktadır. Gazete, ABD'nin barış yanlısı bir politika ile Rusya'nın karşısında olduğunu vurgulayarak bunu da pekiştirebilmek için ABD başkanı ve üst düzey yetkililerinin Sovyet karşıtı söylemlerini dile getirmiştir. Hürriyet gazetesinin 1. sayfasındaki konuyla ilgili haber içeriklerinde Rusya'nın ittifak kurduğu ülkelerle birlikte dünyanın geri kalan kısmında komünizm fikrinin benimsenmesi için çoğu zaman gizli olmak kaydıyla ekonomik, siyasi ve askerî faaliyetler yürüttüğü belirtilmiştir.

Sonuç olarak incelenen dönemdeki gazete haberlerinde, köşe yazılarında antikomünizm algısı oluşturularak Sovyetler Birliği tehlikesinden bahsedilmiş ve komünizm korkusu kamuoyuna yerleştirilmiştir. Hürriyet gazetesi yayın politikasında tarafsızlık ilkesini benimsediğini ileri sürse de; haberlerde kullanılan üslup neticesinde Rusya düşman bir devlet olarak değerlendirilmiştir. Haberler soğuk savaş düzeninde yayımlandığı için antikomünist söylem üzerinden kaleme alınarak dönemin iktidarı istikrarlı bir şekilde desteklenmiş ve bu durum tarafsızlığa gölge düşürmüştür. Hürriyet gazetesinin soğuk savaş dönemindeki iki kutuplu dünyaya bakış açısı haber örnekleri üzerinden değerlendirildiğinde basın vasıtasıyla Rusya'nın olumsuzlandığı tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

Acar, Cemal: **Soğuk Savaş: Süpergüçlerin Hâkimiyet Kavgası,** Ötüken Yayınları, İstanbul, 1991.

Adaklı, Gülseren: **Türkiye'de Medya Endüstrisi,** Ütopya Yayınları, İstanbul, 2006.

Ahmad, Feroz: **Demokrasi Sürecinde Türkiye,** Hil Yayınları, İstanbul, 2015.

Akalın, Cüneyt: **ABD ve Türkiye-2 Yumuşama Yılları (1961-1989),** Kaynak Yayınları, İstanbul, 2011.

Akalın, Cüneyt: **Soğuk Savaş ABD ve Türkiye-1,** Kaynak Yayınları, İstanbul, 2003.

Akarsu, Beyhan ve Akarsu, Bayram: **Bilimsel Araştırma Tasarımı-Nicel, Nitel ve Karma Araştırma Yaklaşımları,** Cinius Yayınları, İstanbul, 2019.

Akkaya, Bülent: "Türkiye'nin Nato Üyeliği ve Kore Savaşı", **Akademik Bakış Dergisi,** Sayı:28, Ocak-Şubat 2012.

Aksoy, İhsan ve Güler, Yavuz: **Türk-Amerikan İlişkilerinin Politik ve Ekonomik Boyutu,** Gazi Kitabevi, Ankara, 2010.

Akşin, Sina: **Kısa Türkiye Tarihi,** Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2018.

Akyol Taha: https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/taha-akyol/27-mayis-40849864 (Erişim Tarihi: 08.09.2020)

Albayrak, Mustafa: **Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960),** Phoenix Yayınları, Ankara, 2004.

Alemdar, Korkmaz ve Uzun, Ruhdan: **Herkes İçin Gazetecilik**, Tanyeri Kitap Yayıncılık, Ankara, 2013.

Alemdar, Korkmaz: **İletişim ve Tarih,** İmge Kitabevi, Ankara, 1996.

Anadol, Cemal: **Türk Siyaset Tarihinde Demokrat Parti,** Yeni Kuvayi Milliye Yayınları, İstanbul, 2004.

Apak, Dilhan: **Soğuk Savaş Döneminde Algı Yönetimi ve Haber-Propaganda İlişkisi,** Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2018.

Arabacı, Caner: Basın Kanunu ve İnönü Dönemi Türk Basını, https://www.konya.edu.tr/storage/images/department/sosyalvebeseribilimler/%C4%B0N%C3%96N%C3%9C%20D%C3%96NEM_%C4%B0%20BASINI.pdf, (Erişim Tarihi: 25.01. 2020)

Arıkanoğlu, Naim: **Demokrat Parti İktidarında Hükümet-Basın İlişkileri (1950-1957)** Turgut Özal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2014.

Armaoğlu, Fahir: **20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1995),** Kronik Yayınları, İstanbul, 2018.

Atabek, Ümit: "İçerik Çözümlemesi İletişim Çalışmalarının Olağan Yöntemi", **Medya Metinlerini Çözümlemek,** Siyasal Kitabevi, Ankara, 2007, s.1-18.

Ataöv, Türkkaya: "Soğuk Harb'in Doğuşu: San Francisco'dan Mihver Barış Toplantılarına", **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi,** Cilt: 23, Sayı:1, Mart 1968, s.311-312.

Athanasios, Sfikas and Özyılmaz, Ömer: 2018, (Çevrimiçi), "Turkey's Position Between USA and USSR Between 1945-1952", https://www.academia.edu/37753701/The_position_of_Turkey_between_USA_-_USSR_between_1945_-_1952_-_English, (Erişim Tarihi: 22.11.2019)

Aydemir, Şevket Süreyya: **İkinci Adam,** III. Cilt, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2006.

Ayten, Adem: **Türkiye'de Basın ve Rejimi (Cumhuriyet Dönemi Basın İktidar İlişkisi ve Basın Rejimleri),** İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2011.

Bağcı, Hüseyin: **Demokrat Parti Dönemi Dış Politikası,** İmge Kitabevi, Ankara, 1990.

Bağcı, Hüseyin: **Türk Dış Politikasında 1950'li Yıllar,** ODTÜ Yayınları, Ankara, 2014.

Barutçu, İrem: **Babıâli Tanrıları Simavi Ailesi,** Agora kitaplığı, İstanbul, 2004.

Basın İlan Kurumu: https://bik.gov.tr/kurumsal/gorevlerimiz/kurumun-gorevleri/ (Erişim Tarihi: 10.05.2021)

Baytal, Yaşar: "Demokrat Parti Dönemi Ekonomi Politikaları (1950-1957)", **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi,** Sayı:40, Kasım 2007.

Berelson, Bernard: **Content Analysis in Communication Research,** 1952.

Bostanoğlu, Burcu: **Türkiye-ABD İlişkilerinin Politikası,** İmge Kitabevi, Ankara, 1999.

Bozdağ, İsmet: **Dünyada ve Türkiye'de Basın İstibdadı,** Emre Yayınları, İstanbul, 1992.

Burk, Kathleen: "The Marshall Plan: Filling in Some of the Blanks", **Contemporary European History,** Vol.10, No.2, 2001.

Cantek, Funda Şenol: **Ellili Yıllarda Basın,** Ed. Mete Kaan Kaynar, Türkiye'nin 1950'li Yılları, İletişim Yayınları, İstanbul, 2019.

Çavdar, Tevfik: **Türkiye'nin Demokrasi Tarihi,** İmge Kitabevi, Ankara, 2019.

Çeçen, Anıl: **Düşünce Hukuku,** Doruk Yayınları, Ankara, 1995.

Çetin, Erol: **Basın Hukuku,** Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.

Demirel, Tanel: **Türkiye'nin Uzun On Yılı: Demokrat Parti İktidarı ve 27 Mayıs Darbesi,** İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2016.

Deniş, Halil Emre ve Özçağlayan, Mehmet: "Demokrat Parti Döneminde Basın-Siyaset İlişkisi ve Resmi İlânlar ile Besleme Basının Yaratılması", **Kafkas Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, 1.Ulusal Siyaset Bilimi ve Kongresi Bildiri Kitabı,** Kars, 2020.

Deniz, Önder: **Demokrat Parti Dönemi Basında Sosyal Politika,** Kriter Yayınevi, İstanbul, 2017.

Dijk, Teun Van: "Critical Discourse Analysis" D. Schiffrin., D. Tannen, & E., H. Hamilton. (Ed.), In **The Handbook of Discourse Analysis,** Oxford: Blakwell Publishing. 2003.

Dönmezer, Sulhi ve Bayraktar, Köksal: **Basın Hukuku,** Beta Yayınları, İstanbul, 2013.

Emre Kaya, Ayşe Elif: "Demokrat Parti Döneminde Basın-İktidar İlişkileri", **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi,** Sayı:39, Haziran 2010.

Ergün, Mustafa: **Bilimsel Araştırmalarda Bilgisayarla İstatistik Uygulamaları,** Ocak Yayınları, Ankara, 1995.

Eroğul, Cem: **Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi,** İmge Kitabevi, Ankara, 2003.

Ertem, Barış: "Türkiye Üzerindeki Sovyet Talepleri ve Türk-Sovyet İlişkileri (1939-1947)", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,** Cilt:11, Sayı:3, Mart 2010.

Faik, Bedii: **Matbuat Basını Derken… Medya-3.** Cilt, Doğan Kitap, İstanbul, 2003.

Gaddis, John Lewis: **Soğuk Savaş: Pazarlıklar, Casuslar, Yalanlar,** Çev: Dilek Cenkçiler, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2018.

Gevgili, Ali: "Türkiye Basını", **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi,** C.1, İletişim Yayınları, İstanbul, 1982.

Girgin, Atilla: **Türkiye'de Yerel Basın,** Der Yayınları, İstanbul, 2009.

Gökman, Muzaffer: **Sedat Simavi: Hayatı ve Eserleri,** Apa Ofset Basımevi, İstanbul, 1970.

Gönlübol, Mehmet ve diğerleri: **Olaylarla Türk Dış Politikası 1919-1995,** Siyasal Kitabevi, Ankara, 2014.

Gürbüz, M. Vedat: "Türk-Amerikan İlişkilerinde İttifak Sürecinin Başlaması", **Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi,** Cilt:10, Sayı:19, Haziran 2010.

Gürkan, Nilgün: **Türkiye'de Demokrasiye Geçişte Basın (1945-1950),** İletişim Yayınları, İstanbul, 1998.

Gürün, Kamuran: **Türk Sovyet İlişkileri (1920-1953),** Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 2010.

Hale, William: **Türk Dış Politikası,** Çev: Petek Demir, Mozaik Yayınları, İstanbul, 2003.

Halle, Louis J.: **Soğuk Harp,** Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1976.

İçel, Kayıhan: **Kitle Haberleşme Hukuku,** Beta Yayınları, İstanbul, 2001.

İlhan, Metin: "II. Dünya Savaşı Sonrası Türkiye'de Amerikan Destekli Komünizmle Mücadele", **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi,** Sayı:16, Yıl:3, Eylül 2015.

İnal, Ayşe: **Haber Metinlerine Eleştirel Bir Bakış: Temel Sorunlar ve Örnek Çalışmalar,** AÜ İLEF Yıllık, 1994.

İnuğur, M. Nuri: **Türk Basın Tarihi,** Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1992.

İnuğur, M. Nuri: **Türk Basınında İz Bırakanlar,** Der Yayınları, İstanbul, 1999, s.219.

Kabacalı, Alpay: **Başlangıçtan Günümüze Türkiye'de Basın Sansürü,** Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1990.

Kabacalı, Alpay: **Türk Basınında Demokrasi,** Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1994.

Kabacalı, Alpay: **Türkiye'de Matbaa Basın ve Yayın,** Literatürk Yayınları, İstanbul, 2000.

Kaçmazoğlu, H. Bayram: **Demokrat Parti Dönemi Toplumsal Tartışmaları,** Doğu Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2012.

Kalsın, Berrin: **Türk Basınının Sınavı,** LiteraTürk Yayınları, Konya, 2015.

Karpat, Kemal H.: **Türk Demokrasi Tarihi,** Timaş Yayınları, İstanbul, 2010.

Kaya Özçelik, Pınar: "Demokrat Parti'nin Demokrasi Söylemi", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi,** Sayı:03, Ocak 2010.

Koca, Bayram: **Ellili Yıllarda Merkez Sağ: Demokrat Parti'nin Özgürlük ile İstismar Arasındaki Dini Politikaları,** Ed. Mete Kaan Kaynar, Türkiye'nin 1950'li Yılları, İletişim Yayınları, İstanbul, 2019.

Kolasi, Klevis: "Soğuk Savaş'ın Barışçıl Olarak Sona Ermesi ve Uluslararası İlişkiler Teorileri", **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi,** Sayı:68, Şubat 2013.

Koloğlu, Orhan: **Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi,** Pozitif Yayınları, İstanbul, 2015.

Kongar, Emre: **21. Yüzyılda Türkiye,** Remzi Kitabevi, İstanbul, 2016.

Kurban, Vefa: "1950-1960 Yıllarında Türkiye İle Sovyetler Birliği Arasındaki İlişkiler", **Journal of Modern Turkish History Studies/Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi,** Cilt: 14, Sayı:28, 2014.

Leffler, P. Melvyn: "Strategy, Diplomacy, and the Cold War: The United States, Turkey, and NATO, 1945-1952", **The Journal of American History,** Vol. 71, No. 4, 1985.

Mandacı, Nazif: "Avrupa'daki Radikal Sağ Partiler ve Balkanlı Kuzenleri: Çanlar Türkiye İçin Çalıyor",

Uluslararası İlişkiler Dergisi/International Relations, Sayı:33, Nisan 2012.

Mcmahon, Robert J.: **Soğuk Savaş,** Çev: Sinem Gül, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2003.

Merih, Turgay: **Soğuk Savaş ve Türkiye,** Ebabil Yayınları, Ankara, 2006.

Mütercimler, Erol ve Öke, Mim Kemal: **Düşler ve Entrikalar Demokrat Parti Dönemi Türk Dış Politikası,** Alfa Yayınları, İstanbul, 2004.

Oğuzhan, Esra: **Sedat Simavi'nin Türk Basın ve Basım Faaliyetleri**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2011.

Oral, Fuat Süreyya: **Türk Basın Tarihi,** Doğuş Matbaacılık, Ankara, 1968.

Oran, Baskın: **Türk Dış Politikası,** Cilt 1: 1919-1980, İletişim Yayınları, İstanbul, 2018.

Örnek, Cangül: **Türkiye'nin Soğuk Savaş Düşünce Hayatı, Antikomünizm ve Amerikan Etkisi,** Can Sanat Yayınları, İstanbul, 2015.

Öymen, Altan: **Değişim Yılları**, Doğan Kitap, İstanbul, 2006.

Öymen, Altan: **Öfkeli Yıllar,** Doğan Kitap, İstanbul, 2009.

Öymen, Onur: **Bir Propaganda Silahı Olarak Basın,** Remzi Kitabevi, İstanbul, 2014.

Özek, Çetin: "Basın Hukukumuza Göre Fikir İşçileri İle İşverenler Arasındaki Hukuki Münasebet", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası,** Sayı:1, Ağustos 1962.

Özer, Ömer: **Haber Söylem İdeoloji: Eleştirel Haber Çözümlemeleri,** Literatürk Yayınları, Konya, 2011.

Özerkan, Şengül: **Haber Analizi ve Arşiv İncelemeleriyle Türkiye'de 9 Gazete,** Nobel Yayınları, Ankara, 2009.

Özgen, Murat: "Yarım Asrı Aşkın Bir Süredir Faaliyet Gösteren Sivil Bir Meslek Kuruluşu: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti", **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi,** Sayı:14, Ocak 2012, s.24-25.

Özgen, Murat: **Gazetecinin Etik Kimliği,** Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1998.

Özgen, Murat: **Türkiye'de Basının Gelişimi ve Sorunları,** İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 2004.

Özkır, Yusuf: **Hürriyet Gazetesi 1948–2012 Kurumsal Kimlik, Mülkiyet Sahipliği ve Genel Yayın Politikası,** Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2012.

Özkır, Yusuf: **Hürriyet Gazetesi 1948-2012,** Çizgi Kitabevi, Konya, 2017, s.76.

Öztürk, Esra: "Uluslararası Ajans Haberciliğinde Söylem: "Fırat Kalkanı" Harekâtı Bağlamında AP ve TASS Haber Ajanslarının Söylem Analizi", **Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,** Sayı:4, Mayıs 2017.

Parlar, Suat: **Emperyalist Müdahale Doktrinleri ve NATO,** Bağdat Yayınları, Ankara, 2007.

Sander, Oral: **Siyasi Tarih,** İmge Kitabevi, Ankara, 2014.

Sarıkoyuncu Değerli, Esra: "Demokrat Parti Döneminde Türkiye'nin Kıbrıs Politikası", **Gazi Akademik Bakış Dergisi,** Sayı:11, Aralık 2012.

Satterthwaite, C. Joseph: "The Truman Doctrine: Turkey", **The Annals of the American Academy of Political and Social Science,** Vol.401, No.1.

Sever, Ayşegül: **Soğuk Savaş Kuşatmasında Türkiye, Batı ve Ortadoğu 1945- 1958,** Boyut Yayınları, İstanbul, 1997.

Soysal, İsmail: **Soğuk Savaş Dönemi ve Türkiye-Olaylar Kronolojisi (1945-1975),** İsis Yayımcılık, İstanbul, 1997.

Sönmezoğlu, Faruk: **Soğuk Savaş Döneminde Türk Dış Politikası (1945-1991),** Der Yayınları, İstanbul, 2016.

Suiçmez, Mehmet: "Medyada Kadın Bedeninin Ötekileştirilmesi: Victoria's Secret Modeli", **Middle Black Sea Journal of Communication Studies,** Sayı:3, Eylül 2018.

Şahin, Muzaffer ve Zakir Avşar: "Basın İş Kanunu, Sorunlar ve Güncelleme Tartışmaları", **Sosyal Güvenlik Dergisi,** Sayı:2, Ekim 2016.

Şakar, Müjdat: **Basın İş Hukuku,** Beta Yayınları, İstanbul, 2002.

Şeker, Mustafa: "Yerel Gazeteler ve Resmi İlan", **Selçuk İletişim Dergisi,** Sayı:4, Kasım 2005.

Timur, Taner: **Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş,** İletişim Yayınları, İstanbul, 1991.

Toker, Metin: **Tek Partiden Çok Partiye,** Milliyet Yayınları, İstanbul, 1970.

Toker, Metin: **Türkiye Üzerinde 1945 Kâbusu,** Akis yayınları, Ankara, 1971.

Tokgöz, Oya: **Temel Gazetecilik,** İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 2003.

Topal, Coşkun: "Soğuk Savaşın İlk Yıllarında Türkiye-ABD İlişkilerinde Ekonomik Yardımların Etkisi", **Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,** Sayı:6, Aralık 2013.

Topuz, Hıfzı: **II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi,** Remzi Kitabevi, İstanbul, 2003.

Topuz, Hıfzı: **100 Soruda Türk Basın Tarihi,** Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1973.

Uçarol, Rifat: **Siyasi Tarih (1789-2010),** Der Yayınları, İstanbul, 2010.

Yalçın, Osman: "İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Sovyet Tehdidi Karşısında Kalan Türkiye'nin Batı İle İşbirliği Yapma Süreci", **Turkish Studies**

Internatıonal Academic Journals, Cilt:8, Sayı:5, Mart 2013.

Yeşilbursa, Behçet Kemal: "Bağdat Paktı (1955-1959)", **Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi,** Sayı:6, Ekim 2011.

Yeşilçayır, Neşe: "Çok Partili Döneme Geçiş Sürecinde Türk Basını", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi,** Sayı:79, Ocak 2011.

Yetkin, Murat: https://yetkinreport.com/2020/05/27/menderes-ve-bayar-bir-27-mayis-hikayesi/ (10.09.2020)

Yıldız, Nuran: "Demokrat Parti İktidarı (1950-1960) ve Basın", **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi,** Sayı:01, Ocak 1996.

Yücel, M. Serhan:: **Demokrat Parti,** Ülke Kitapları, İstanbul, 2001.

Zincirkıran, Necati: **Hürriyet ve Simavi İmparatorluğu,** Gençlik Yayınları, İstanbul, 1994.

Zürcher, Erik Jan: **Modernleşen Türkiye'nin Tarihi,** İletişim Yayınları, İstanbul, 2016.

Diğer Kaynaklar

Cumhuriyet Gazetesi 20 Mayıs 1945.

Hürriyet Gazetesi 20 Ocak 1950 .

Hürriyet Gazetesi 17 Temmuz 1950.

Hürriyet Gazetesi 19 Temmuz 1950.

Hürriyet Gazetesi 6 Eylül 1950.

Hürriyet Gazetesi 22 Nisan 1951.

Hürriyet Gazetesi 06 Mayıs 1951.

Hürriyet Gazetesi 06 Aralık 1951.

Hürriyet Gazetesi 29 Şubat 1952.

Hürriyet Gazetesi 18 Mayıs 1952.

Hürriyet Gazetesi 05 Haziran 1952.

Hürriyet Gazetesi 10 Haziran 1952.

Hürriyet Gazetesi 14 Nisan 1953.
Hürriyet Gazetesi 18 Haziran 1953.
Hürriyet Gazetesi 25 Haziran 1953.
Hürriyet Gazetesi 21 Mart 1954.
Hürriyet Gazetesi 23 Nisan 1954.

EKLER

EK 1: İÇERİK ANALİZİ (KODLAMA CETVELİ)

Haber No :.....

Haberin Başlığı :.....

1) Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili haberlerin yayınlandığı tarih: (Gün/Ay/Yıl) olarak belirtiniz……

2) İçeriğin türü

Okuduğunuz bu gazetede haberinde, Sovyetler Birliği ve Rusya ile haberler için aşağıdakilerden hangisi gerçekleşmiştir?

(0) Bir haber yok

(1) Sadece metinden oluşan haber var

(2) Metin ve fotoğraftan oluşan haber var

(3) Metin, fotoğraf ve haritadan oluşan haber var

(4) Metin, harita, ve grafikten oluşan haber var

(5) Metin, fotograf, harita, ve grafikten oluşan haber var

3) Haber başlığının tonu

Okuduğunuz bu gazete haberinde, Sovyetler Birliği ve Rusya ile haberin olumluluk niteliği ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi uyar?

(0) Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili haberin başlığı nötürdür yani tarafsızdır

(1) Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili haberin başlığı olumludur

(2) Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili haberin başlığı olumsuzdur

4) Haber metninin sayfadaki konumu (1.Sayfada)

(1) Alt (2) Orta (3) Üst (4) Tamamı

Sovyetler Birliği ve Rusya'dan söz ediliş

7) **"Komünist"** kelimesi okuduğunuz kaç gazete haberinde **.....** geçmiştir

8) **"Casus/Ajan"** kelimesi okuduğunuz kaç gazete haberinde **.....** geçmiştir

9) **"Ruslar"** kelimesi okuduğunuz kaç gazete haberinde **.....** geçmiştir

10) **"Moskova"** kelimesi okuduğunuz kaç gazete haberinde **.....**geçmiştir

11) **"Sovyetler"** kelimesi okuduğunuz kaç gazete haberinde **.....** geçmiştir

12) **"Rus Hükümeti"** kelimesi okuduğunuz kaç gazete haberinde **.....** geçmiştir

13) **"Demirperde"** kelimesi okuduğunuz kaç gazete haberinde **.....** geçmiştir

14) Okuduğunuz bu gazete haberinde Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili haberlerde nasıl bir görsel kullanımı tercih edilmiştir?

(0) Fotoğraf kullanımı yok

(1) Tek fotoğraf kullanılmış

(2) Birden fazla fotoğraf kullanılmış

Haber metninin kurulduğu politik ilişki

15) Okuduğunuz bu gazete haberinde, aşağıdakilerden hangisi vardır?

(1) Haber sadece Türkiye'den söz ediyor

(2) Haber Türkiye-Sovyetler ilişkisi ile ilgilidir

(3) Haber Türkiye-Rusya ilişkisi ile ilgilidir

(4) Haber Türkiye-ABD ilişkisi ile ilgilidir

(5) Haber Rusya-Diğer ülkeler ilişkisi ile ilgilidir

(6) Haber sadece Rusya'dan söz ediyor

16) Okuduğunuz bu gazete haberinde, haberin aktörü/öznesi kimdir?

(1) ABD

(2) Rusya/Sovyet

(3) Rus Ajanlar

(4) Türkiye

(5) Kıbrıs

(6) Balkanlar/Polonya

(7) Iran/Mısır/Arap Ülkeleri

(8) Stalin/Tito/Lenin/Nazım Hikmet

(9) BM/Atlantik Paktı

(10) Almanya/Berlin

(11) Asya/Kore

17) Okuduğunuz bu gazete haberinde, haber kaynakları aşağıdakilerden hangisidir?

(1) Haber yabancı basından alınmıştır

(2) Haber yabancı radyodan alınmıştır

(3) Haber gazetenin yurtiçindeki muhabirinden alınmıştır

(4) Haber gazetenin yurtdışındaki muhabirinden alınmıştır

(5) Haber devlet yetkililerinin açıklamasıdır

18) Okuduğunuz bu gazete haberinde, haber kaynak kullanımı nasıldır?

(0) Kaynak kullanılmamış (Hiçbir şeye dayandırılmayan bilgiler. Kimden alındığı belli değil…)

(1) Birincil kaynaklar(Muhabirin bizzat olaya tanıklık ettiği ya da izlediği haberler, muhabirin haber kaynağına telefonla ulaştığı haberler; röportajlar bu tip kaynakları oluşturur.)

(2) İkincil kaynaklar (Muhabirin olay yerine gidemediği bunun yerine ikinci el kaynaklardan habere ulaşmasıdır. Haber ajansları, gazeteler, basın bültenleri, belge ve verilerle oluşturulan kaynaklardır.)

19) Okuduğunuz bu gazete haberinin boyutu (..... cm^2)

20) Okuduğunuz bu gazete haberinde, Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili geçmiş tarihi bilgiler var mı?

(0) Yok (1) Var

21) Okuduğunuz bu gazete haberinde, Sovyetler Birliği ve Rusya taraflı yaklaşım bakımından nasıl kaleme alınmıştır?

(0) Tarafsız (1) Az taraflı (2) Çok taraflı (3) Karşı

22) Okuduğunuz bu gazete haberinde Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili haberde aşağıdaki kelimelerden hangileri geçmiştir.

22) Komünizm ( )

23) Komünist ( )

24) Sovyetler Birliği ( )

25) Moskova ( )

26) Peyk ( )

27) Bolşevik ( )

28) Kızıl Cennet ( )

29) Demirperde ( )

30) Diktatör ( )

31) Birleşmiş Milletler ( )

32) Ajan/Casus ( )

33) Atom bombası/Atom ( )

34) Hidrojen bombası ( )

35) Pravda ( )

36) Stalin ( )

37) ABD ( )

38) Kore ( )

39) Savaş ( )

40) Tecavüz ( )

41) Tehdit ( )

42) İşgal ( )

43) Silah ( )

44) Asker ( )

45) Taarruz ( )

46) Savunma ( )

47) Muharebe ( )

48) Cephe ( )

49) Baskı ( )

50) Tazyik ( )

51) Ateşkes ( )

52) Ordu ( )

53) Korku ( )

54) İsyan ( )

55) Mukavvemet ( )

56) Temizlik ( )

57) Tasviye ( )

58) Sığınma ( )

59) İltica ( )

60) Sürgün ( )

61) Atlantik Paktı ( )

62) Bağdat Paktı/Pakistan Paktı ( )

63) Hür Dünya ( )

64) Türkiye ( )

65) Nota ( )

66) Protesto ( )

67) Kongre ( )

68) Konferans ( )

69) Gizli ( )

70) Esrarengiz ( )

71) Şüpheli ( )

72) Gemi ( )

73) Uçak ( )

74) Tank ( )

HABER ÖRNEKLERİ

EK 2: Hürriyet Gazetesi, 4 Ocak 1950

Çarşamba
4
OCAK 1950
Sene 2 - No. 606
Fiatı 10 kuruştur.

TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR

Hürr

MATBAA: İst. Cemalnadir 8
Telgraf: İstanbul - Hürriyet
Telefonlar: 23035 — 23031

GÜNLÜK MÜSTAKİL S

Müessisi: SEDAT SİM

Rusya Finlandiyayı tehdit ediyor!

Yugoslavyayı kaybeden Rusya Şimalde Finlandiyayı elden kaçırmamak istiyor

n hududunda bekliyen motörlü ve zırhlı Rus kıtaları r hamlede Helsinki'ye girebilir, fakat Fin hükümeti Moskova'nın tehdidine kulak asmıyor

...halefetin ...zibesi

...stadımız Hüseyin Cahit ...ın, Peyami Safa ve Nuret ... Artam gibi kıymetli ka... ...ler istisna edilecek olursa, ...dar partisinin Ankaradaki ...zetesinde çok acemi mu... ...rirlerin yer bulduğunu gö... ...y. Bunlardan biri geçen... ... partiye mensup olmı... ...bitaraf bir gazeteden ...ederken muhalefet saye... ... satış yapmağa muvaf... ...olduğunu söylüyordu. İs... ...yazısının altına koymak ...etini bile gösteremiyen ...uharrire göre; ancak mu... ...efet yapan gazeteler satış ...pabiliyorlarmış! Gördünüz ...resmi muharrir beyin da... ...ine buluşunu?

Fin kabinesi, Cumhurbaşkanının riyasetinde bir toplantı esnasında

Helsinki 3 (Naf. ve A.A.) — Sovyet hükümeti tarafından Finlandiya'ya yapılan tehdit şimdiye kadar yapılmış olan tehditlerin en ciddisi olarak görülmektedir. Muhabirlerin bildirdiklerine göre, Helsinki'ye 32 kilometre mesafede Rusya'ya kiralanmış olan Porkala bölgesinde bulunan Sovyet askeri kuvvetleri geçen kısa bir zaman içinde Fin hududuna girebilecek durumdadırlar. Diğer taraftan Ruslar bir saat mesafede Estonya'da mühim hava kuvvetleri ve Leningrad'a altı saat mesafede bulunan mekanize tümenleri ile Finlandiya üzerindeki baskıyı şiddetlendirmeye çalışmaktadırlar.

Rusların korkuları

Siyasi müşahitlerin kanaatince, Avrupa'nın cenup ucunda Yugoslavya'yı kaybetmiş olan Rusya, şimdi de aynı hattın şimal ucunda Finlandiya'yı kaybetmek tehlikesi ile karşılaşıyor ve buradaki komünistlerin bir şey yapamadıklarını görerek bizzat hareketi ele alıyor.

Bununla beraber bütün bu tehditler karşısında Fin hükümetinin sa-

(Devamı Sa. 4: Sü. 1 de.)

EK 2: Hürriyet Gazetesi, 4 Ocak 1950

polise bildirilmiş
mek üzere polis davet
Fakat kadın içerden oda kapısını alınm

Rusya Finlandiyayı tehdit ediyor!

(Baştarafı 1 inci sayfada)

ğukkanlılığını kaybetmediği ve Rus lar'dan korktuğunu gösterir hiç bir delil bulunmadığı belirtilmektedir.

Amerikan gazeteleri vaziyeti nasıl görüyorlar?

Nevyork 3 (A.A) — (United Press) Nevyork Herald Tribune gazetesine göre, Rusya tarafından Finlandiya'ya gönderilen son notanın en mantıkî şekilde izahı Rusya'nın gelecek Finlandiya seçimlerinde müessir olmaya çalışması olabilir. Bununla beraber bu nota, Finlandiya'nın bağımsızlığına daha kuvvetli surette müdahalede bulunmak hususundaki mücadeleye bir başlangıç teşkil edebilir.

Fin Cumhurbaşkanı Elçimizi kabul etti

Helsinki 3

EK 3: Hürriyet Gazetesi, 13 OCAK 1950

yonların keyfine terketmemeliyiz.

Hürriyet

Moskova'da

İktisadi bir konferans toplandı

Peyklerin iktisadî kudretlerinin arttırılması görüşüldü

Londra, 12 (A.A.) (Reuter) — Daily Telegraph gazetesi muhabiri Viyanadan gelen haberlere göre harbin sonundanberi en mühim komünist konferansının Moskovada sona erdiğini bildirmektedir.

Muhabir, bu toplantı Stalin'in doğum yıldönümü şenlikleri esnasında sahne arkasında yapılmıştır demekte ve şöyle devam etmektedir:

"Yıldönümü tebriklerini sunmak üzere Moskovaya gönderilen her

(Devamı Sa. 4; Sü. 5 te)

Giuliano'nun

EK 3: Hürriyet Gazetesi, 13 OCAK 1950

...l, Firüzan ve Yelkenli
...r çok motör ve yel-
... Boğazdan dışarı çı-
...Büyükdere önlerinde
...beklemektedirler.

...steyen sandal

...n dün saat 16 da
... verilen bir haber-
...klarında, içinde iki
... sandalın imdat is-
...tir. Bunun üzerine
... derhal bir kurtar-
...lmişse de kimse

...rtardığı insanlar

...nda limanımıza
...a şilebi de, Ye-
...ürekleri parça-
...esiriyle sürük-
...alıkçı sandalına
...bulunan üç ki-
...ne şilep rota-
...alı kurtarmış-
...nan bu üç ki-
...n boyunda 32
...yapan Yaşar
...ı Kenan Ak-
...a oldukları
...ak bir ölüm-
...ar şileple li-

...ve diğer ra-
...opladığımız
... bugün de
...ahtemeldir.
...derecesi sı-

...men tarafından
mütalâaları teyid etmiş. Anayasa
nın ihtiva ettiği bu hükmün sa-
rahati karşısında bir kısım vatan-
daşları bu haktan mahrum etmeğe
imkân bulunmadığını anlatmıştır.

Teklif kabul edilmiyor

Halk Partili bu üç milletvekilinin yaptıkları konuşma Komisyon âzaları üzerinde müsait bir tesir ya-

Moskova'da

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

heyete Kominform rejimi tarafından tanınmış iktisatçıların dahil edilmesi sadece bir tesadüf eseri değildir. Mühim birçok gelişmeler beklenilmektedir:

1 — Sovyetlerin kontrölü altındaki peyk memleketlerin iktisat alanındaki kudretlerinin arttırılması ve eski Bulgar Başbakanı Kostof gibi, "kanı emilmeğe,, yüzde yüz dayanabilecek olan ileri gelen şahsiyetlerin bertaraf edilmesi,

2 — İkinci gayeyi batı tesirinin tamamen silinmesi teşkil edebilir Bu sadece yatırılmış sermaye bakımından değil, fakat batıdan gelen her türlü iptidaî ihtiyacını uzaklaştırmak suretiyle tahakkuk edebilir.

3 — Komünist Avrupa ile komünist Asya arasında daimî bir ticaret köprüsü kurulması üçüncü noktayı teşkil etmektedir.„

...gibi işçilere imzalattı...
...tarından eksik ücret ...
...hakkını arayan işçilere
...mezsen git!,, demekte...
...kontrolların ayda bir k...
...nı ve kontrol memurla...
...kendilerine hiçbir sual
...ğını ve koğulmak kor...
...dilerinin bir şey söy...
...beyan etmektedirler.

Şehrimizde bu şekild...
...lerce işçi olduğuna gö...
...ların bu işle ciddî olara...
...malarını temenni ederi...

BOR...

KAMBİYO

Londra	
Nevyork	
Paris	
Atina	
Stokholm	

ALTIN FİATLA...

Reşat	
Cumhuriyet	
İngiliz	
Gulden	
Külçe	

Zayi şebe...

9.11.948 tarihinde İst...
...tesi Hukuk Fakültesinden
...kemi zayi ettim. Yenisi...
eskisinin hükmü yoktur.

EK 4: Hürriyet Gazetesi, 20 OCAK 1950

Atina'da Kıbrıs'ın Yunanistan [illegible] liği önünde polis tarafından dağıtılırken

Kıbrıs üzerindeki Sovyet emelleri

Ruslar adaya birçok tahrikçi ve sabotajcı unsurlar yolladılar

Londra, 19 (Nafen) — Kemsley gazetelerinin Kıbrıs adasındaki muhabiri İkinci Cihan Harbinin sona ermesi üzerine Sovyet Rusyanın bu adaya artan bir ehemmiyet göstermiş olduğunu belirtmekte ve bu hususta şunları bildirmektedir:

Rusyanın bu adaya verdiği ehemmiyet, harbin sona erdiği günden beri Kıbrısa sokulmuş olan komünist elemanlardır. Rusların birçok ajanlarını bu adaya sokmaya muvaffak oldukları zannedilmektedir. Diğer taraftan bu adadaki bütün solcu elemanlar Yunan Komünist Partisine bağlı bulunmaktadırlar ve Yunan Komünist Partisinin merkez heyeti aynı zamanda Kıbrıs komünistlerinin de merkez heyetidir.

Diğer taraftan Kıbrıs adasındaki solcular devamlı surette grev hareketlerine başvurmuşlardır. Fakat bunların bilhassa adanın müdafaası işlerinde kullanılmak üzere gönderilen Amerikan ve İngiliz harp malzemesinin boşaltılmasını baltaladıkları görülmüştür.

Kemsley gazetelerinin muhabiri Kıbrıslıların siyasetle pek o kadar meşgul olmadıklarını ve adanın

(Devamı Sa. 4: Sü. 4 te)

kabinesi urulamadı

buhranı uzatmak için paganda yapıyorlar

lunan dört parti ile yapılan görüşmelerde hissedilir bir ilerleme kaydedilememiştir. Liberaller, beklenmedik bir şekilde Ekonomi Bakanlığını istemişlerdir. Halbuki Hristiyan Demokratlar yeni hükümetteki

Avusturya sulhü

üçler Rusya sert bir tavır

EK 4: Hürriyet Gazetesi, 20 OCAK 1950

cüsü, bu
miştir:
"Gromyko, 3 Büyük Elçi tarafından istenilen garantilerden herhangi birini verememiştir. Cevabını, tatmin edici saymamaktayız.,,
Görüşmeler tehir edildi

Kıbrıs üzerindeki Sovyet emelleri

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

malaryadan kurtarılması hâdisesinin plebisitten daha mühim bir yer işgal ettiğini kaydederek şöyle demektedir: Bu işin muvaffak olmasında Mehmet Aziz isminde Kıbrıslı bir Türk baş rolü oynamıştır. Bu adamın gayretleri sayesinde ada malaryadan kurtarılmıştır.,

Kızılayın Kıbrıs sel felâketzedelerine yardımı

Ankara, 19 (A.A.) — Kıbrısta vukua gelen su baskını dolayısiyle zarar gören muhtaç soydaşlarımıza yardım olmak üzere Kızılay Genel Merkezinden Kıbrıs

EK 5: Hürriyet Gazetesi, 30 OCAK 1950

Çorum'un 550 yolcusu hâdisesizce boşaltıld

Demir perde arkasındaki mukavemet

Rusya, kendi emri altındaki küçük memleketleri mütemadi bir tazyik altında tutuyor. Bu, artık o kadar açık bir hakikat oldu ki, hikâyelerini mütemadiyen Ajans haberlerinde okuyoruz. Küçük Bulgaristan'dan tutunuz da Polonya, Romanya ve Macaristan mütemadi kaynamalara sahne oluyorlar. Bu milletlerin en retini Bulgaristan, son aylarda iki defa iki Başvekilini kurban vermek suretiyle efendisine karşı dik kafalılığının cezasını ödedi.

Bulgaristan'daki gizli ve silâhlı mukavemet devam ededursun. Romanya'daki mukavemet de hatırı sayılır bir vüs'at peyda ediyor. Oradan muhtelif surette kayıp gelenler hoşnutsuzluğun had bir devreye geldiğini saklamıyorlar.

Anlaşılıyor ki, Almanlara tazyik politikası nasıl müspet bir netice vermedi ise, onların izinden giden Ruslar da bir netice alamıyorlar. Yer yer vâki olan gizli mukavemetin büyük neticeler doğurabileceğini zannetmek belki hatalı olur. Demir Perde'nin birdenbire çökeceğini de tahmin etmek mevsimsizdir. Demir Perde arkasındaki devletler öyle kuvvetli bir tazyik altında bulunuyorlar ki, bunların kalkınıp silkinmesi imkânsız değilse bile çok güçtür.

Muhakkak olan bir şey varsa o da, komünizmin mütemadi, fakat devamlı surette yıprandığıdır. Artık kızıl cennetin manaları günden güne azalıyor ve sol cu ideolojiden ümit bekliyenler inkisarı hayale uğruyorlar.

Bulgaristan'daki gizli mukavemetin mütemadi surette artması Rusları ne kadar hırpalıyorsa Garp memleketlerini o nisbette ümide düşürüyor. Bakalım Bulgarlar ne kadar kurban vererek efendilerinin elinden kurtulacaklar?

Hürriyet

Dün sabahki kar fırtınası, limanımızda mühim bir kazaya sebebiyet vermiş, iki vapur çarpışarak ağır surette hasara uğramış, yolcuları büyük bir tehlike geçirmişlerdir. Yaptığımız tahkikata göre, hâdise şu şekilde cereyan etmiştir:

Karadeniz seferini yapmak üzere dün sabah saat beşte, 550 yolcu ile hareket eden Çorum vapuru, havanın müsaadesizliği dolayısiyle yoluna devam edemiyeceğini anlıyarak Kuruçeşme önlerinde demirlemiştir. Saat 9 sıralarında Karadeniz seferinden kömür yüklü olarak dönmekte olan Fuzuzan vapuru limana girmeğe çalışırken birdenbire Çorum vapurunu hırpalamışlardır. İki vapurun müsademesi mühiş olmuştur. Müsademe üzerine vapurlar limdar düdükleri çalmağa, yolcular bağırışmağa ve telâş içinde boğuşmağa başlamışlardır.

Çorum vapurunda baş memurluğundan, kazan dairesi istikametinde bir yara açılmıştır. İmdat düdüklerinin devamlı olarak çalınması, limandaki bütün vapurları telâşa düşürmüştür. Çorum vapuru suların dolduğunu anlamağa başlamış olduğundan yolcuların heyecanı bir kat daha artmış ağlamalar, bağır-

(Devamı Sa. 4; Sü. 2 de)

Edirne silebimiz de karaya oturdu

Guernsey, Channel Adaları (İngiltere) 29 (AP) — Guernsey sahiliye gemisinin telsiz ile verdiği bir haberе göre, Berlinе adası açıklarında karaya oturan Türk bandıralı Edirne vapurunun 50 kişilik bütün mürettebatı pazar günü kurtarılmış ve yaralıların bir kısmı adaya çıkarılmıştır. Tahliyeye gemisinden verilen habere göre 3653 tonilâtolu Edirne vapuru tecrübesiz bir surette sahaya

(Devamı Sa. 4; Sü. 2 de)

Aydınlı dâvasına

Suikast muhbiri Reşat Aydınl
devam edilecektir. Yukarıdaki
ran kubaşıyla d

Şiddetli tipi k
münakalâtı

Yeşilköy'
uçağı ka

14 gemi sefere ç
limana sığın

Cumartesi günü havalar düz
meğe ve sıcaklığın artmaya baş
mas üzerine hasıl olan memnu

Philip Jessup'un Uzakdoğ

Büyük Elçi payesini haiz Amerikan resmi şahsiyeti Philip Jessup bi
ravip Sayın ve Sung pa'u da ziyaret edikten sonra dün Endonezya
miştir. Orada beş gün kalacak muhtelif temaslar yapacaktır. Yukarıda
ordusunu ziyareti sırasında alınmış

Russo Riccardo

EK 6: Hürriyet Gazetesi, 2 ŞUBAT 1950

TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR

Perşembe
2
ŞUBAT 1950
Sene 2 - No. 635
Fiatı 10 kuruştur.

Hürriyet

MATBAA: İst. Cemalettin 8
Telgraf: İstanbul — Hürriyet
Telefonlar 20388 - 12031

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE
Müessisi: SEDAT SİMAVİ

Fransız - Rus gerginliği

Moskova Fransız protesto notasını reddetti

Komünistler Hindiçini'ye taarruza hazırlanıyorlar

Bevin'in İtalyada temasları

Napolide nümayişçiler Bakanın otomobiline çürük yumurta attılar

Roma, 1 (A.P.) — İngiltere Dışişleri Bakanı Ernest Bevin bugün İtalya Dışişleri Bakanı Konti Sforza ile bir saatten fazla görüşmüştür. İki devlet Bakanları Afrikadaki sömürgeler mükâfere edilecek tahrip edilmektedir.

Bevin yeni yurdunu görüşmeyeceği İngiltere Dışişleri Bakanı bu sa

(Devamı Sa. 4, Sü 5 de)

Filibe'deki Türk Konsoloshanesine bomba koyanlar

Sanıkların muhakemesine dün Sofya'da başlandı

Sofya, 1 (A.A. ve İP) — Türk Filibe Konsolosluğuna bomba koymaktan sanık Vlich [illegible] muhakemesine bugün başlanmıştır.

Bulgar Resmî Ajansının bildirdiğine göre, sanıkların başı "Bozuk teşkilâtının eski üyesidir.

R. Aydınlı hapisten çıkarken

Muhtelif suikast ihbarı hâdisesinden dolayı mevkuf bulunan Denizli milletvekili Resat Aydınlı'nın tahliyesine karar verildiğini ve Aydınlı'nın kefalet akçesi olan bin lirayı bularak ödemek Adliyeye yatırıp serbest bırakıldığını yazmıştık. Yukarıdaki resim, Aydınlı yüksek bir kar tipisi altında Gazeteden ayrılırken verilmiştir.

(Foto: Hürriyet)

İngiltere ve Amerika da Rao Dai hükümetini tanıyacaklar

Amerika Milliyetçi Çin'e yirmi milyon dolar vermeği kararlaştırdı

Paris, 1 (A.A. ve A.P.) — Rusya ile akrabalığı [illegible] Fransa'nın Sovyetler Birliğinin [illegible] verdiği protesto notasını reddettiğini bildirmiştir. Fransa, Moskova hükümetinin Fransa aleyhtarı Çin Hindiçini'nin [illegible] Fransız aleyhtarı [illegible] Ho Şi Min'e [illegible] reyinde bulunmasını protesto etmiştir.

Sovyetler Birliğinin Paris Büyük Elçisi Alekseyef, Başvekâlet, Fransız notasını Dışişleri Bakanlığına [illegible] ve bu notayı kabul etmeyeceklerini bildirmiştir.

"Sovyetler Birliği nihayet" bir notayı kabul etmeyi [illegible] etmektedir.

Dün gece Başvekâlet'e verilen Fransız notasında, Rusya'nın Çin Hindiçinası'ndaki Ho Şi Min [illegible] tanımasının "Fransa - Sovyet münasebetlerini tehlikeli bir şekilde [illegible] edeceği, mahiyetin, bir hareket olduğu [illegible] bildirilmektedir.

Devamı Sa. 4, Sü 6 da)

İtalyan boksörleri bugün geliyorlar

Cumhuriyet gazetesi Spor Servisinden Beden Terbiyesi Kulübü Sekreteriyle görüşerek, yarın İtalyan Amatör Kulübü boksörleri [illegible] için bir [illegible] ile gelmiş olacaklardır. Bu [illegible] Yıldızlıyan Oteline misafir edilecek, birkaç [illegible] yapacaklardır. Bu [illegible] güreşçi de gelecek [illegible] güreşçilerin [illegible] [illegible] yapacaklardır.

Dün Amerika'ya hareket eden William Sullivan

Bayındırlık Bakanlığı ile müteahhit arasında çıkan anlaşmazlık yüzünden

Yeşilköy'deki hava

Dünkü celsede 104 e karşı 166 reyle | N. Sadak Paris'te

EK 6: Hürriyet Gazetesi, 2 ŞUBAT 1950

Fransız - Rus gerginliği

Bevin'in İtalya'da temasları

Trabzon vapurunun bozuk silindiri tamir edildi

ÖLÜM

Deri ve Kundura Sanayii Müessesesi

Deniz Harp Okulu ve Komutanlığından

RAPORTÖR ALINA

Etibank Genel Müdür

Sağlık ve Sosyal Yardım

TOMRUK NAKL

Sümerbank Sellüloz Sanayii Müdürlüğünden

Gemilerimizi

EK 7: Hürriyet Gazetesi, 3 ŞUBAT 1950

Cuma 3 ŞUBAT 1950

Hürriyet

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

CEP Dakika

Orgl. Mustafa Muğlalı'nın idamı istendi

Reddi hâkim talebi kabul edilmedi

Diğer iki sanık için de ölüm cezası istendi

İdamı istenenler tekrar tevkif edildi. Beraetleri istenen öbür üç sanık gayri mevkuf olarak muhakeme edilecek

Elaine Shepard Roma'ya gitti

Şiddetli kış yüzünden

Bazı kasabalara kurtlar iniyor

Un üzerinden alınan Muamele Vergisi nisbeti indirilmiş

Ekmek üç kuruş daha ucuzlıyacak

Bu mahsullerinden alınan vergi kalkıyor Erzlık Bankasına 5 milyon lira verilecek

İtalyan boks ekibi dün geldi

İlk müsabaka yarın akşam saat 21 de Spor ve Sergi Sarayında yapılacak

İşçilerin ücretli tatilleri

Çalışma Komisyonuna tasarıyı müzakere etmeğe başladı

Seçimler Mayıs ayında yapılacak

C.H.P. Kurultayında Mayıs'ta toplanıyor

Yoklamalarda kazanamıyan namzetleri C. H. P. seçimde namzet göstermiyecek

Komünist Çin Rusya ile uyuşamadı

Ankarada Muazzam Bir Casusluk Hadisesi

Hitler'in Güvendiği Casus

Moskova, Tahran ve Kahirede Müttefikler Arasında Yapılan Gizli Toplantıları Naziler Nasıl Öğrendiler?

YAZAN ROBERT M. W. KEMPNER

Rusyayı görenler komünistliğe tövbe ediyorlar

Rusya'dan dönen İtalyan denizcilerin anlattıkları yüzünden İtalya'da Komünist Partisinden istifalar çoğaldı

EK 7: Hürriyet Gazetesi, 3 ŞUBAT 1950

ustafa Çoktan, 67
kiloda: Raşit Al-
: Suphi Okur ve

ya kupasından
smen bildirdi

nya Kupası maç-
zla karşılaşması
rya millî takımı-
iştirâk etmiye-
ın havadisler ni-
tmiştir. Dün A-
onundan Futbol
en resmî bir tel-
arın malî im-
len bu turnuva-
iyeceklerini ve
ldiklerini bildir-
iyet karşısında
Rio'ya gitmesi
idir.

eye dair Ce-
nlattıkları

piyon Celâl A-
nâdiseden dola-
diği yazılmıştı.
şehrimize gel-
Ankaraya git-
u mesele hak-
öylemiştir:
le İzmirde Fu-
uyordum. Ka-
layı birisi ge-
isine iki tokat
ine orada bu-
kadaşları bana
bunları kor-
tabanca çeki-
belime attım.
ian çekildiler.
buradan ay-
payarak bizi
r. Bu sırada
erek beni sa-
çağırdı. Üze-
bulunmadı.
ka bir taban-
ya çıkarıldı.
etti, şahitler
ığımı, silâhın

rihinde 4 metre 57 santimi geçen ikinci atlet 20 yaşında bir Üniversite talebesi olan Don Laz'dır. Bu dereceyi genç atlet geçenlerde kapalı saha birinciliklerinde, üçüncü atlayışında yapmıştır.

Rusyayı görenler komünistliğe tövbe ediyor

(Baştarafı 1 inci sayfada)

lara verilen Artigliere ve Ducca D'Aosta gemilerinin mürettebatı arasında pek çok komünist bulunuyordu. Bu mürettebat Odesadan İtalyaya döndükleri vakit, Rusyada gözleri ile gördükleri müthiş şartları bütün teferruatiyle tasvir etmişlerdir. Bunlar feci iaşe durumunu, sefalet, hastalık ve halkın yüzünde okunan bitkinlik ifadesini uzun uzun anlatmışlardır.

İtalyan denizciler kendilerine ikram edilen siyah ekmeği yiyememişler ve sokaklarda eski gazete parçalarından ve kuru saman saplarından sigara saran kimseleri gördükleri aman dehşet içinde kalmışlardır. Ruslar korku içinde İtalyan denizcilerle konuşmaktan kaçınıyorlardı.

Dönüşlerinde denizcilerin yaptığı bu açıklamalar, Komünist Partisinde kütle halinde istifalara sebep olmuştur. Roma'da Komünist Partisi genel merkezi tarafından alınan bütün tedbirlere, her tarafa propagandacılar ve hatipler gönderilmesine rağmen istifalar devam etmiştir.

Çöp kutusunda bir çocuk ölü bulundu

Ankara, 2 (Hususî Muhabirimizden) — 12 yaşında Musa isminde bir gazete müvezzii yatacak yeri olmadığından uzun bir

üzerindeki tetkiklerine devam cektir.

Bugünkü toplantı esnasında vamlı işçilere hafta tatilinde delik ödenmesinin devlet büt ne ve iktisadî devlet teşekkü nin bütçesine ve hususî ser ile çalışan müesseselerin bütç yapacağı tesirler üzerinde d muş, sosyal bakımdan büyük dalar temin edecek olan bu ta nın iktisadî bakımdan bazı zurlar yaratabileceği ve hatt arada dünyanın hiçbir yerind çilere hafta tatilinde gündeli denmediği yolunda bazı mütal ra da rastlanmıştır. Bütün bu lâhazalara rağmen komisyon ları tasarının işçi lehine kanuması için ittifak etmiş bulun tadır.

Missouri zırhlısın yaraları hafif

Vaşington, 2 (A.A.) (UP. Deniz Bakanlığından bildirildi göre, iki hafta evvel karaya ran ve dün yüzdürülen Miss zırhlısında yalnız üç hafif vardır ve gemi tamir edilerek gün sonra hizmete tekrar girel cektir. Bununla beraber gem hizmette mi kalacağı yoksa iht ta çekilerek yerine dev uçak milerinden birinin mi konula henüz bilinmiyor. Başkan Trun gazetecilerin bu hususta sua rine cevap vermemiş, kararın niz Bakanı Francis Mathew'ye olduğunu bildirmiştir.

Deniz manevrala

La Linea, 2 (A.A.) (Afp) — ralarında Amiral Philip Via forsunu taşıyan İ

EK 8: Hürriyet Gazetesi, 17 ŞUBAT 1950

Arkadaşımız Hikmet Bil köyden şehire dokunmuş halısını getiren Tevfik Subara ile konuşuyor..

Çin - Rus anlaşmasına Amerikan cevabı

Amerika isteyen Asya devletine yardım edecek!

Vaşington, 16 (AP) — Dünkü basın toplantısında beyanatta bulunan Birleşik Amerika Dışişleri Bakanı Dean Acheson, komünist Çin'in Moskova ile vâki olan anlaşmasının Çin halkı için bir huzursuzluğun başlangıcını teşkil ettiğini söylemiştir.

Bakan, Çin'in bir çok bölgelerde mahsul durumunun kötü şartlar altında bulunmasından bir açlık tehlikesi arifesinde bulunduğunu, 300 milyon dolar tutarında beş yıllık Rus yardımının Çin'in ihtiyaçları yanında bir hiç sayılabileceğini kaydetmiştir.

Acheson'a bakılırsa Moskova ve Pekin'de ilân edilen neticelerden başka Rusya ile komünist Çin arasında gizli anlaşmalar mevcuttur ve bu gizli protokolların meydana çıkması zamana mütevakkıftır.

Uzak-doğu ve Asya'da komünistlere karşı tedafüî bir paktın hazırlanması hususunda Birleşik Amerika'nın takınacağı durum hakkında kendisine sorulan bir suale Acheson şöyle cevap vermiştir:

"Amerikan görüş noktasına göre Pasifik Birliği veya buna benzer bir anlaşmanın imzalanması doğrudan doğruya Asyalılar tarafından derpiş edilmesi gereken bir keyfiyettir.,,

Devamı Sa. 4, Sü 5 de)

Meclisten intibalar

Seçimin tecdidi için martta karar verilecek

Kanunun kabulünde Bayarın Günaltay'la yaptığı son görüşmeler âmil oldu

Ankara 16 (Hususi muhabirimizden) — Seçim Kanununun bugünkü Meclis toplantısında ikinci müzakeresinin yapılarak son şekli

Devamı Sa. 4, Sü 5 de)

EK 8: Hürriyet Gazetesi, 17 ŞUBAT 1950

...nunu dün ...kla kabuletti

...nun üzerine tekrar kürsüye ... Başbakan bu suçluları takip ...sinin hükûmete değil savcılı... bulunduğunu söyledi ve eski ...ikim olan Köni'nin bunu bil...sine hayret ettiğini ilâve etti. ...rar söz alan Osman Nuri Kö... bu vazifenin savcılığa ait bu...kla beraber idari makamların ...harekete getirmesiyle yapıla...ini hatırlattı ve bunu bilme...n o da Başbakana hayret

Meclisten ...ntibalar

(Baştarafı 1 inci sayfada)

...Meclis mahfilinde çok i...ir yaratmıştır.

...irlerde Başbakan Şemset ...altay'la Demokrat Parti ...Celâl Bayar arasında vuku ...masların doğrudan doğru... Kanununuyla alâkalı oldu... daha sarih bir şekilde ... bulunmaktadır.

...zeteler, Ankara muhabir... ...n bu temasların bir Koa...linesi teşkiliyle alâkalı ...azmışlardır. Çok iyi kay... ...haber aldığına göre ... Bayar arasında yapı...rda Seçim Kanununa a...ların bazı talepleri gö... ...e bu hususta Demokrat... ...kabul edilerek bu esas ...Kanununa ilâve edilmiş ...ait maddeler değiştiril...

...sebetle üzerinde duru...ta seçimin yapılacağı ...ün evvel parti millet...tlerinin ilân edilmesi ...ir. Gerek Halk Partisi ...rat Parti

Çin-Rus anlaşmasına Amerikan cevabı

(Baştarafı 1 inci sayfada)

Diğer taraftan United Press'in bildirdiğine göre, Birleşik Amerika, kızıl Çin de dahil olmak üzere yardım isteyen her Asya devletine yardıma hazır olduğunu bildirmekle, son günlerde imzalanan Sovyet - Çin antlaşmasına mukabele etmiştir.

Bu münasebetle yayınlanan tebliğde, dostça yardım isteyen Asya devletlerine yapılacak yardımların Bangkok konferansında teferruatiyle görüşüldüğünü bildirmektedir.

Müşahitlerin fikirlerine göre, Mao Tse Tung'a, Moskova'dan elde ettiğinden daha fazlasını Birleşik Amerika'dan elde edebileceğini göstermek suretiyle Rusya'dan uzaklaştırılmak istenmektedir.

Kızıl Çin ile Rusya arasındaki ticaret anlaşması

Sanfrancisco 16 (A.A) — (Afp) Dün akşam Sanfrancisco'da zapt edilen Pekin radyosunun bir neşriyatından Sovyet Rusya ile Çin arasında imza edilen son dostluk antlaşmasını bir iktisadi anlaşmanın takip edeceği anlaşılmaktadır. Bu çeşit bir anlaşmanın akdi için Moskova'da görüşmelerin cereyan ettiği belirtilmektedir.

Gizli anlaşma!

Nevyork 16 (A.A) — (Afp) Nevyork Times gazetesi, bu sabah birinci sahifesinde dört sütun üzerine ve "sarih haberlere göre,, diye başlıyan makalesinde komünist Çin hareketi temsilcileriyle Sovyet hükûmeti arasında gizli ilâve anlaşmalar imzalandığını bildirmektedir.

Bu gizli anlaşmalar, mühim sayıda Çin işçilerinin Sovyet Rusya'ya ve Rusya'dan da Çin'e Sovyet "müşavirler,, gitmesi şartlarını ihtiva etmektedir.

Mevkuf bir Alman Generali ortadan kayboldu

Brüksel, 16 (A.A.) (Afp) — Le Soir gazetesinin

Üç Amerik... bir şekilde...

Kayıplardan birin... bulunması için Ç... hükûmetlerine...

Londra, 16 (AP) — Geçen ağustos ... demir perde arkasında kaybolan bir Amerikalı mimarın karısı, Bayan Hermann Field, kocasının "bulunup serbest bırakılması,, için Polonya ve Çekoslovakya hükûmetlerine müracaat etmiştir.

Kaybolan mimar Hermann Field'... en son olarak 22 ağustosta, Prag'a gitmek üzere bir uçağa binerken Varşova hava alanında görülmüştür. Daha doğrusu bazı dostları, Amerikalı mimarı uçağa binmek üzere hava alanında bırakmışlardır.

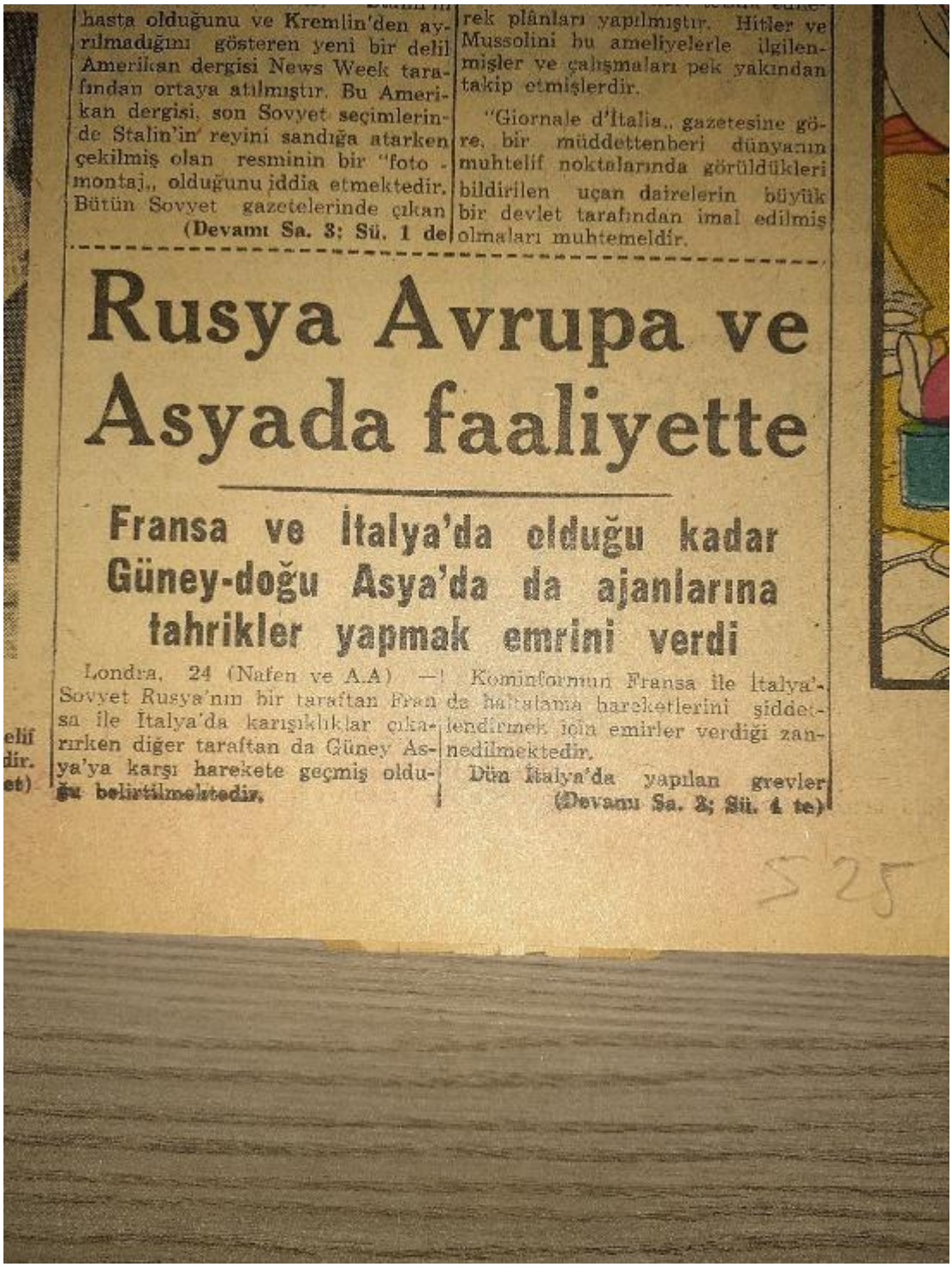
Bayan Field bu konuda Çekoslovakya İçişleri Bakanı Vaclav Nosek'le Polonya Emniyet Bakanı Stanislav Radkiewicz'e telgrafla gönderdiğini bildirmiştir.

Bayan Field'e göre, o zaman Cleveland kolejinin mimarı olan koca, kendisi ve iki genç oğulları tatil geçirmek üzere geçen yaz Avrupa'ya gelmişler, çocuklarla ken...

Hind - İngiliz müşterek deniz manevrası başlıyor

Londra 16 (AP) — Doğu Hindistan adaları bölgesindeki İngiliz donanması gemileriyle Hindistan donanmasının 27 Şubat - 2 Mart tarihleri arasında, Hindistanın Batı sahiliyle Seylan adası açıklarında ... karma manevralara ... bugün İngiliz

EK 9: Hürriyet Gazetesi, 25 MART 1950

hasta olduğunu ve Kremlin'den ayrılmadığını gösteren yeni bir delil Amerikan dergisi News Week tarafından ortaya atılmıştır. Bu Amerikan dergisi, son Sovyet seçimlerinde Stalin'in reyini sandığa atarken çekilmiş olan resminin bir "foto - montaj,, olduğunu iddia etmektedir. Bütün Sovyet gazetelerinde çıkan

(Devamı Sa. 3: Sü. 1 de

rek plânları yapılmıştır. Hitler ve Mussolini bu ameliyelerle ilgilenmişler ve çalışmaları pek yakından takip etmişlerdir.

"Giornale d'İtalia,, gazetesine göre, bir müddettenberi dünyanın muhtelif noktalarında görüldükleri bildirilen uçan dairelerin büyük bir devlet tarafından imal edilmiş olmaları muhtemeldir.

Rusya Avrupa ve Asyada faaliyette

Fransa ve İtalya'da olduğu kadar Güney-doğu Asya'da da ajanlarına tahrikler yapmak emrini verdi

Londra, 24 (Nafen ve A.A) — Sovyet Rusya'nın bir taraftan Fransa ile İtalya'da karışıklıklar çıkarırken diğer taraftan da Güney Asya'ya karşı harekete geçmiş olduğu belirtilmektedir.

Kominformun Fransa ile İtalya'da haltalama hareketlerini şiddetlendirmek için emirler verdiği zannedilmektedir.

Dün İtalya'da yapılan grevler

(Devamı Sa. 3; Sü. 4 te)

EK 9: Hürriyet Gazetesi, 25 MART 1950

HÜRRİYET

...an dostluk ...mzalandı

... Sadak bu vesile ...ar teati ettiler

...Bay Bakan,
...ki memleket arasındaki tesanü...mer'i ve muteber kılan dostluk, ... ve adli uzlaşma antlaşmasını ...alarken, Türkiye ve İtalya'yı ...eştiren dostluk bağlarının daha ...a sıkılaşmış bulunduğunu ve iki ...mleket menfaat ve ideal birliği... resmî ifadesini görmekle derin ...haz duyduğumu ekselânsınıza ...irmek isterim.

...yni denizde kıyıları bulunan ve ...i de Avrupa Konseyinde üye o... memleketlerimiz arasında, ken...rini ayıracak hiçbir hususî men... ve dostane münasebetlerini ih...edebilecek hiçbir güçlük bulun...ması itibariyle de, bu mes'ut o...bana büyük bir sevinç vermek...r.

...kdeniz devleti olan ve asıl sulh ...sına kuvvetle bağlı bulunan ...a gibi Türkiye de, müşterek ...faatlerini idrâk eden bütün sa...ar devletlerin, milletlerarasın...yakınlaşmanın sağlam temelle...kuran fikir teatisine ve istih... mübadelesine yol açmalarını ...retle temenni etmektedir.

...alyan milletinin hakkettiği em...li ve feyizli sulh devresine ka...nası temennisini izhar ve ifade ...ken bütün Türk milletinin his...e tercüman olduğuma emi...

...r kilisede vaaza kalkışan meczubun marifeti

...yana, 24 (A.A.) — (Afp): Dün ...t Etienne Kilisesinde her za... görülmeyen acaip bir hâdise ...ış, kiliseye toplanmış bulunan ... birdenbire kubbeden kendile... vaaz eden bir erkek sesi duy...

Rusya Avrupa ve Asya'da faaliyeti arttırmağa başladı

Ajanlarına bu iki bölgede tahriklerini arttırmak emrini verdi

(Baştarafı 1 inci sayfada)

ve nümayişler esnasında ordu hareketa geçirilmiştir. Komünistler San Savere kasabasında polis karakolunu kuşatmışlar ve bütün sokaklara barikadlar kurmuşlardır. Polisler yardım isteyince, ordu birlikleri harekete geçerek kısa bir çarpışmadan sonra kasabayı ele geçirmişlerdir.

Diğer taraftan Fransa'da da Kominform hareket halindedir. Rouen şehrinde Hindi Çini'ye askerî malzeme gönderilmesine karşı gelmiye çalışan kızıllar ile polis arasında bir arbede olmuştur. Fransız polisi burada yirmi kişiyi tevkif etmiştir. Fransız resmî makamları bunların yeni kanun gereğince cezalandırılacaklarını bildirmiştir.

Uzak-doğudaki Rus hareketi

Daily Telegraph gazetesine göre, Sovyet Rusya'nın Güney-doğu Asya ve Avustralya'da komünist taarruzunun takvimesi için ajanlarına sarih emirler verdiğine dair Londra'da kuvvetli deliller mevcuttur.

Güney-doğu Asya'da gelişmekte olan Sovyet kampanyasının hedefleri şunlardır: 1 — Yerli halkın silâhlandırılması, 2 — Grevlere teşvik, 3 — Komünist tahrikçilere para temini, 4 — Komünist olmıyan teşekküllere kızılların sokulması, 5 — Gizli muhabere ve münakale yollarının hazırlanması.

Güreşçilerimiz çarşambaya Stokholmden ayrılıyorlar

Atlantik Paktı askerî komitesi işe başladı

Toplantı 3 Nisan tarihine kadar devam edecek

(Baştarafı 1 inci sayfada)

ğında savunma komitesi çalışmaları başlıyacaktır. Bu komite, diğer ikisinin çalışmalarını idare edecek olan yüksek bir organdır.

Başlayan bu müzakereler, kasım sonu aralık başında Paris'te cereyan eden ve paktın 12 imzacısının "stratejik prensip,, lerini hazırlamış oldukları görüşmelerin devamından ibarettir.

Acheson'un yapacağı tetkikler

Dışişleri Bakanlığına yakın çevrelerde yapılan tahminlere göre Acheson, Atlantik Paktı Konseyi toplantısı ile üç büyük devlet Dışişleri Bakanları Konferansına iştirâk etmek üzere, nisan ayı sonu ile mayıs başı arasında Avrupa'ya yapacağı seyahatten istifade ederek Atlantik Paktının ikinci maddesinin çeşitli veçhelerini inceleyecektir.

Bahis konusu madde, pakta iştirâk eden milletlere iktisadi gayretlerini ahenkleştirmeği ve bir müesseselerinin dayandıkları prensiplerin anlaşılmasını kolaylaştırarak bu müesseselerin takviyesini tavsiye etmektedir.

Eisenhower'in sözleri

Nevyork, 24 (AP) General Eisenhower dün burada vermiş olduğu bir nutkunda, Birleşik Amerika'nın, güvenlik ihtiyaçlarının icap ettirdiği noktanın çok dununa inecek bir şekilde silâhsızlanmış olduğunu iddia etmiştir.

Eisenhower'in bu konuşması, Columbia Üniversitesinin dünya barışına ithaf ettiği bir seri konuşmanın birincisini teşkil etmektedir.

Dünya durumunun, "bir çoklarımız tarafından takdir edildiğinden çok daha iyi,, olduğunu ileri süren Columbia Üniversitesinin asker Rektörü, "Sovyet Rusya'nın kudreti karşısında zayıf kalmak harp kadar ağır bir cürümdür,, demiştir.

Rektör, "Amerika şimdiden, if

EK 10: Hürriyet Gazetesi, 2 MAYIS 1950

yaptırmıştır. Yukarıdaki resimde denizcilerimiz için üç kişilik bir kabir denizcilerin kabirleri görülmektedir

Rusya Romen ordusunu emri altına alacak

Romen ordusunun başına da bir Rus subayı getirilmesi düşünülüyor

Belgrat 1 (A.A.) — (Ips): Romanya'dan gelen son haberlere göre, Bükreş'teki komünistler Romen orudsunu sivil komünistlerin kontrolüne tâbi tutmak için büyük bir program hazırlamışlardır. Genelkurmay'da ve Ordu Kumandanlığındaki yüksek mevkiler tedricen sivil kimselere tevdi edilmekte ve ordunun bir çok yüksek rütbeli subayı, Romanya'da yüksek komünist idaresini teşkil eden İşçi Partisi Merkez Komitesine hesap vermek mecburiyetinde tutulmaktadır. Diğer taraftan iyi haber alan bir kaynaktan öğrenildiğine göre, Polonya'da olduğu gibi Romen ordusunun başına da bir Sovyet subayının getirilmesi için bir proje hazırlanmaktadır.

Rusya Arnavutluk'u gözden çıkardı

Washington 1 (A.A) — (Afp) Baltimore Sun gazetesi siyasi yazarına göre, Rusya, kaybolmuş telâkki ettiği Arnavutluğu artık mukadderatına terketmiş ve böylece Akdeniz üzerinde kalan son mahrecinden vazgeçmiştir. Muharrir bu kararı son iki sene zarfında Yunanistan ve Yugoslavya'daki siyasi durumun gelişmesi neticesine varıldığını söylemekte, bu malûmatı Washing-

(Devamı Sa. 4: Sü. 5 te)

Batı Birliği gemileri

Donanma manevra y

Amerika atom bomb büyüklükte harp gen

EK 10: Hürriyet Gazetesi, 2 MAYIS 1950

danında ... Kaza ...
Toplantıyı Eminönü Kaza ... Fehmi Atanç açmış, daha sonra milletvekili namzetlerinden Ekrem Özden, demokrasinin gelişmelerinden bahsederek Halk Partisinden son ayrılmalara temas etmiş, Ali Fuat Cebesoy'un ayrılmasını tenkid ederek Atatürk'ün nutkundan bu işle alâkalı bazı kısımları okumuştur. Bundan sonra Ekrem Tur kürsüye gelerek Halk Partisinin düne nazaran bugün daha kuvvetli olduğunu, her bakımdan memleketin takdirini kazandığını belirtmiş, Halil Özyörük'ün vaziyetini tenkid etmiştir.

Burhan Felek te kendisine mahsus bir ifade tarzıyla Nasrettin Hocanın bazı fıkralarını ele alarak bugünkü siyasî durumu canlandırmış, Halk Partisinin ehemmiyetli rolünü belirtmiştir.

Profesör Tevfik Taylan sanayi inkılâbından ve demiryolu gelişmesinden, Ali Rıza Arı da işçilere verilen ehemmiyetten bahsetmiş, Atıf Ödül de toplantıyı kısa bir nutukla kapamıştır.

Afyonlular muhtelit bir liste hazırladı

Afyon (Hususi muhabirimizden) — Partilerin aday listeleri, burada umumiyetle iyi karşılanmamıştır. Gerek C.H.P., gerekse D.P. adayları, kuvvetli görünmemektedir. Bu arada Millet Partisi propagandaya girişmiş ise de, bu da müspet netice vermemektedir. Afyon'un münevver halkı, bu vaziyet karşısında her iki partiye mensup olanlardan muhtelit bir liste hazırlamıştır.

Bu liste şu zevattan müteşekkildir:

C.H.P. den Ali Taşkapılı, Dr. Bekir Berkol, Demokrat Parti'den Dr. Avni Tan, Salih Torfilli, Millet Partisinden Hasan Dinçer, Şahin Laçin, H. Hilmi Bozca, müstakillerden; Fahrettin Kiper, Şemsettin Şener.

(300.000) adet basılan bu karma liste, tarafsız ve mutedil partili vatandaşlar tarafından çok iyi karşılanmıştır.

Radyo hâdisesinin duruşması

Mareşalin ölümünden sonra Radyoevi önündeki hâdise dolayısiyle muhakeme altına alınan 72 gencin duruşmasına bugün Aslî... Ceza Mah...

Rusya Romen ordusunu emri altına alacak

(Baştarafı 1 inci sayfada)

ton'daki inanılır yabancı kaynaklardan edindiğini belirterek Arnavutluğun stratejik ehemmiyeti üzerinde durmaktadır.

Muharrir, bu memleketin Sovyetler Birliği tarafından terkedilmesi keyfiyetinin muhtemel bir neticesi olarak komünist veya hiç olmazsa Stalin aleyhtarı unsurların burada iktidarı ele geçirmelerini mümkün görmektedir.

Ruslar Baltık'ta çıkarma talimleri mi yapıyorlarmış?

Nevyork, 1 (A.A.) (Afp) — Drew Pearson radyoda yaptığı konuşmasında, vereceği haberin yalanlanacağını söyledikten sonra Rus balıkçı gemilerinin Baltık sahillerinden 40 mil açıkta, denizin dibinde Amerikan Prevateur uçağına ait enkazı bulduklarını haber vermiştir.

Pearson'un ilâve ettiğine göre Ruslar, uçakta bulunan gizli tip elektronik malzemeyi elde etmeğe teşebbüs edeceklerdir.

Binlerce erin bu bölgede çıkarma harekâtı talimleri yapmakta olmalarını, Rusların Baltık denizi üzerinde uçuş yapılmasını istememelerinin başlıca sebebi olarak ileri sürmektedir.

Tefsirci, Rusların bir denizaltı ve radyo ile idare edilir mermiler üssü tesis etmek üzere bir Danimarka adası olan Bernholm'a yerleşmelerini mümkün görerek sözlerine şöyle son vermiştir:

"Bu olduğu takdirde Üçüncü Dünya Harbi yakın bir tarihte patlayabilir...

İlkokulların açılma ...

Fakat kavga ... ediyor. Birliğin topla...

Bu işçilerin hal... verilmiyo...

Zeytinburnu Çiment... da çalışan işçilerin ... Vilâyet Hakem Kuru... yüzde on bir nisbeti... yapılması uygun gör... karar alâkadarlara te... ay geçtiği halde, öğre... re işçiler henüz zam ... mamışlardır. Kendile... izahatta, idareye ve ... sendikalarına müraca... halde dertlerini bir ... memişlerdir.

İşçilerin kanunen ha... Vilâyet Hakem Kuru... kat'iyet kesbetmiş zam... mesi hususunda alâka... li teşebbüslerde bulun... yoruz.

Ağaca çarpan b... içindeki 6 kiş...

Lebanon (İllinois) ... (Afp.): B-25 tipi bir ... nın bir ağaca çarparak ... si neticesinde uçağın ... rettebatı ölmüştür.

EK 11: Hürriyet Gazetesi, 20 MAYIS 1950

Cumartesi 20 MAYIS 1950

Hürriyet

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

POKER-PLAY

D.P. Meclis grubu bugün saat 15 te toplanacak

Cumhurbaşkanı, B. M. M. Başkanı, Başbakan nazırları bu toplantıda tespit edilecek

Ankara siyasi bakımdan en canlı günlerini yaşıyor

İstanbul milletvekilleri dün akşam Ankara'ya gittiler

Büyük bir kalabalığın uğurladığı milletvekillerinin treni hareket ederken Üniversiteli gençler "Dağ başını duman almış, memleketim bir uğurdan söylediler

C.H.P Meclis Grubu yarın toplanıyor

İnönü yakında bir beyanname neşredecek

Amerika Hariciye Müsteşarı James Yost diyor ki:

Seçimler Türkiye'de komünizmin sevilmediğini bir daha açıkladı

Dünyanın her tarafında çıkan gazeteler son seçim için iddialı neşriyat yapmağa devam ediyorlar

Bus emperyalizmine karşı

Amerika Türkiye'yi gene destekliyecek

Marshall yardımı 1952 de bitirken sonra da Amerika Avrupayı terketmiyecek

Bulgarlar komünizmi sevmiyor

İşlerinden bir kısmı komünist pasaportu almadı

İngiltere de teminat veriyor

Yarınki pazar günü

Nüfus sayımı için deneme yapılacak

Şehrin dört ayrı semtindeki dört sokakta oturan halk sayılacak

İstanbul'daki radyo müdürü değiştiriliyor

Bahar şenlikleri bugün yapılıyor

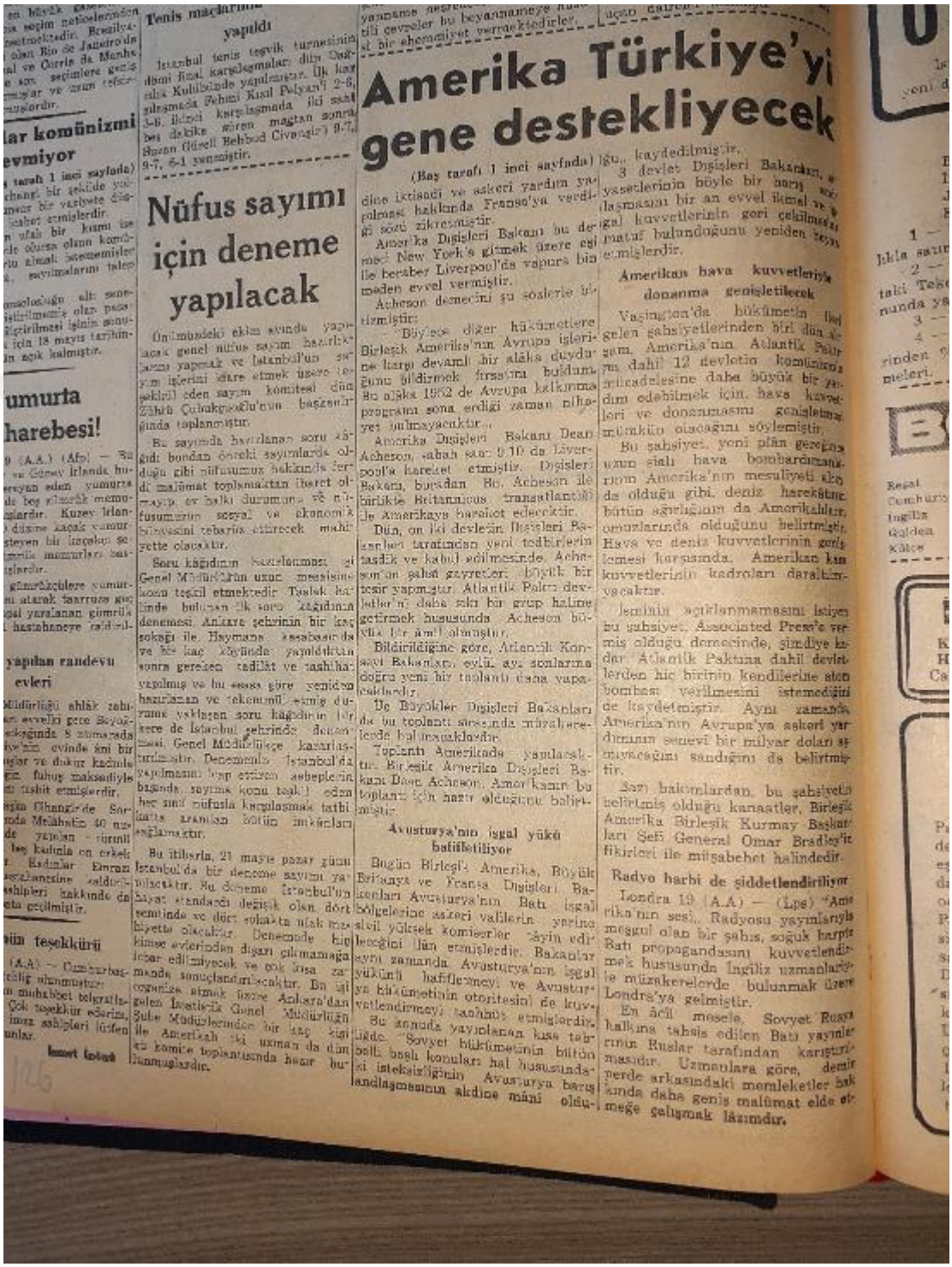
Hürriyetin memleket ölçüsünde bir anketi

Hükümetten neler bekliyorsunuz ?

Sunderland oyuncuları yeredine kokteyl parti

Ankete cevap yağdı

EK 11: Hürriyet Gazetesi, 20 MAYIS 1950

Amerika Türkiye'yi gene destekliyecek

Nüfus sayımı için deneme yapılacak

Tenis maçlarının yapıldı

umurta harebesi!

ar komünizmi evmiyor

yapılan randevu evleri

in teşekkürü

306

EK 12: Hürriyet Gazetesi, 21 MAYIS 1950

Dün Gülhane Parkında yapılan Bahar ve Çiçek Bayramı şenliklerin
geçit resmi yaparlarken

Batılı devletlerin Rusya'ya ihtarı

Türkiye'nin emniyetinin korunacağına dair yapılan beyanat Londra'da Rus hükûmetini ikaz mahiyetinde sayılıyor

Londra 20 (A.A) — (Reuter) Buradaki siyasi çevreler Orta Doğunun güvenliğine karşı duyulan alâkanın devam ettiği yolunda yapılmış olan İngiliz ve Amerikan demeçlerini, İngiliz ve Amerikan hükûmetlerinin Rusya'ya, yaptığı tazyiki yenilememesi için ikaz gayesini güden, dikkatle hazırlanmış siyasi bir hareket olarak telâkki etmektedirler.

(Devamı Sa. 6, Sü. 6 da)

EK 12: Hürriyet Gazetesi, 21 MAYIS 1950

gösterdiği ...
nü övdükten ve serbest
milletin hakiki itima-
...an milletvekillerinin
karşı vazifelerinin e-
tebarüz ettirdikten ve
...illetvekillerini selâm-
...ra gündemdeki seçim-
...ıştır.

Cumhurbaşkanlığı aday
Bayar seçilmiştir.
Büyük Millet Meclisi
İçel milletvekili Refik
Başkan Vekilliklerine
...vekili Hulûsi Köymen
milletvekili Sıtkı Yır-
üyeliklere Kütahya
...hsan Şerif Özgen ve
...etvekili Kâmil Gündeş,
...vanı Kâtipliklerine de
...letvekili Hasan Polat-
...milletvekili Ümran Na-
...stanbul milletvekili Fi-
...ve Manisa milletvekili
...rbanoğlu aday seçil-

...kanlığı adaylığına se-
...Bayar, Gruba teşekkür
...sanın bugünkü hüküm
...e Devlet Reisliği vazi-
...muntazam nümune-
...e, sevgili milletimize
...nu ödemeğe çalışaca-
...dilmesini rica etmiştir.

Meclisten çıkarken ...lan tezahürat

(Telefonla) — Celâl ...1 i 5 geçe Büyük Mil ...nasından çıkmış, kapı ...binlerce halk tarafın-...rak hakkında büyük ...olmuştur.

...bir vatandaş Celâl Ba-...yürümüş; "Celâl Ba-...istiyorum,, diye bağır-...r mâni olmak istemiş ...yar "bırakın gelsin,, ...una yaklaşan vatan-...dolaş öpüşmüşlerdir. ...kapıda bekliyen ...

...kil etmiştir.

Batılı devletlerin Rusya'ya ihtarı

(Baştarafı 1 inci sayfada)

Burada sanıldığına göre, bu demeçler Yunan, İran ve Türk hükûmetlerine ve Sovyetler Birliğine Atlantik camiasının inkişafının bir nevi "Atlantik infiratçılığı,, mânası na gelmediğini açıklamak için yapılmıştır.

Maamafih Kuzey Atlantik Konseyi, Londra'da yaptığı toplantıda yeni üyeler kabul ederek andlaşmanın faaliyet sahasını genişletmeyi kararlaştırmamıştır. Batılı devletlerin Atlantik bölgesinin dışına çıkarak hem askerî hem de iktisadî mesuliyetlerini arttırmamayı düşündüklerine şüphe yoktur.

Türkiye'nin vaziyeti

Yunanistan, Türkiye ve İran'ın durumları hakkında resmî demeçler yayınlanması, Bakanların neşrettikleri kararlar zincirindeki eksik halkayı tamamlamıştır. Yakın ve orta doğuya yardım edilmesi hakkındaki Truman doktrininin yenilenmesi müsait zamanda yapılmıştır.

Filhakika Kuzey Atlantik Paktının üyesi olmak ümidile Türkiye'nin vaziyetinin ne merkezde olduğunu anlamaya çalıştığı hesaba katılmaktadır. Bundan başka Sovyet Rusya'nın İran üzerindeki tazyiki de nazarı itibara alınmaktadır. Filhakika Rusya, İran'ı Sovyet hudu-du yakınlarında petrol arayarak Sovyetlerin güvenliğini tehlikeye düşürmekle itham etmiştir.

Satılık ...

Yukarda ye...
tır.
İmtihansız v...
çıkmadığı takdir...
leri tâyin edilece...
Taliplerin bi...
olunur.

Ba...

4. 5. 950 gün...
(222770) lira tah...
da özel idareye ai...
gününe rastlayan ...
bırakılmıştır.
İsteklilerin B...
nur. (669...

KAÇI...
İZALEİ Ş...
Kadıköy K...
cepheli 866 M2 ...
saat 10-12 Kadı...

Ka...
Kayseri Bünyan ...
ruş keşif bedelli okı...
gününde talipler tar...
ğinden 2490 sayılı ka...
tarihinden itibaren b...

İstanbu...
İdare ihtiyacı içi...
priz aksamı döktürüle...
Şartname ve resi...
nabilir ...

EK 13: Hürriyet Gazetesi, 27 MAYIS 1950

d okullacak

acak

r şenliklerinin dün
ıştır. Haberlerimiz
(Foto: Hürriyet)

l'da

İran'a bir Sovyet tecavüzü

Ruslar 5 millik bir arazi parçasını işgal ettiler

Tahran, 26 (A.A.) (UP) — "Tahran-ı Musavver,, gazetesinin bugün bildirdiğine göre Sovyet kuvvetleri İran hududunda, Horasan eyaletinde 5 millik bir arazi parçasını işgal etmişler ve İran protestolarına rağmen çekilmeyi reddetmişlerdir.

Gazete, İran Dışişleri Bakanlığının Tahran Büyük Elçiliğinden bu kuvvetlerin çekilmesini istediğini ve Sovyet hareketini salâhiyet dışı olarak vasıflandırdığını yazmaktadır.

Fakat Rus kuvvetleri el'an geri çekilmemişlerdir.

Bu arada yetkili kaynaklardan bildirildiğine göre, İran Dışişleri Bakanı Doktor Ali Ghioli Ardalan dün Birleşik Amerika Büyük Elçisi John Cooper Wiley'le çok mühim bir konuşma yapmıştır.

EK 14: Hürriyet Gazetesi, 28 MAYIS 1950

France Presse Ajansı Türkiye ma-

tur. Gayesi su
deniyetin mu
Rusya la dahi
komşularımızla
yaşamak istiyo
ki, Garp ile Ş
son bulunca, k
(Dev

Nâzım Hikmet'e Ruslar nihayet sahip cıktılar

Rus delegesi, İnsan Hakları Komisyonunun mesele ile ilgilenmesini istedi

Lake Success, 27 (AP) — Rusya, Birleşmiş Milletlerin İnsan Hakları Komisyonuna müracaatla, Türk şairi Nazım Hikmet'in durumu ile alâkadar olunmasını talep etmiştir.

Rus baş delegesi Jakob Malik, Komisyon âzalarına, Nevyork Medenî Haklar Kongresinin bir mektubunun dağıtılmasını da istemiştir. Adı geçen bu mektupta, Nazım Hikmet'in şiirleri vâsıtasiyle Türk ordu ve donanması içinde komünist propagandası yaptığı için 12 sene hapse mahkûm edilmiş olduğu iddia edilmektedir.

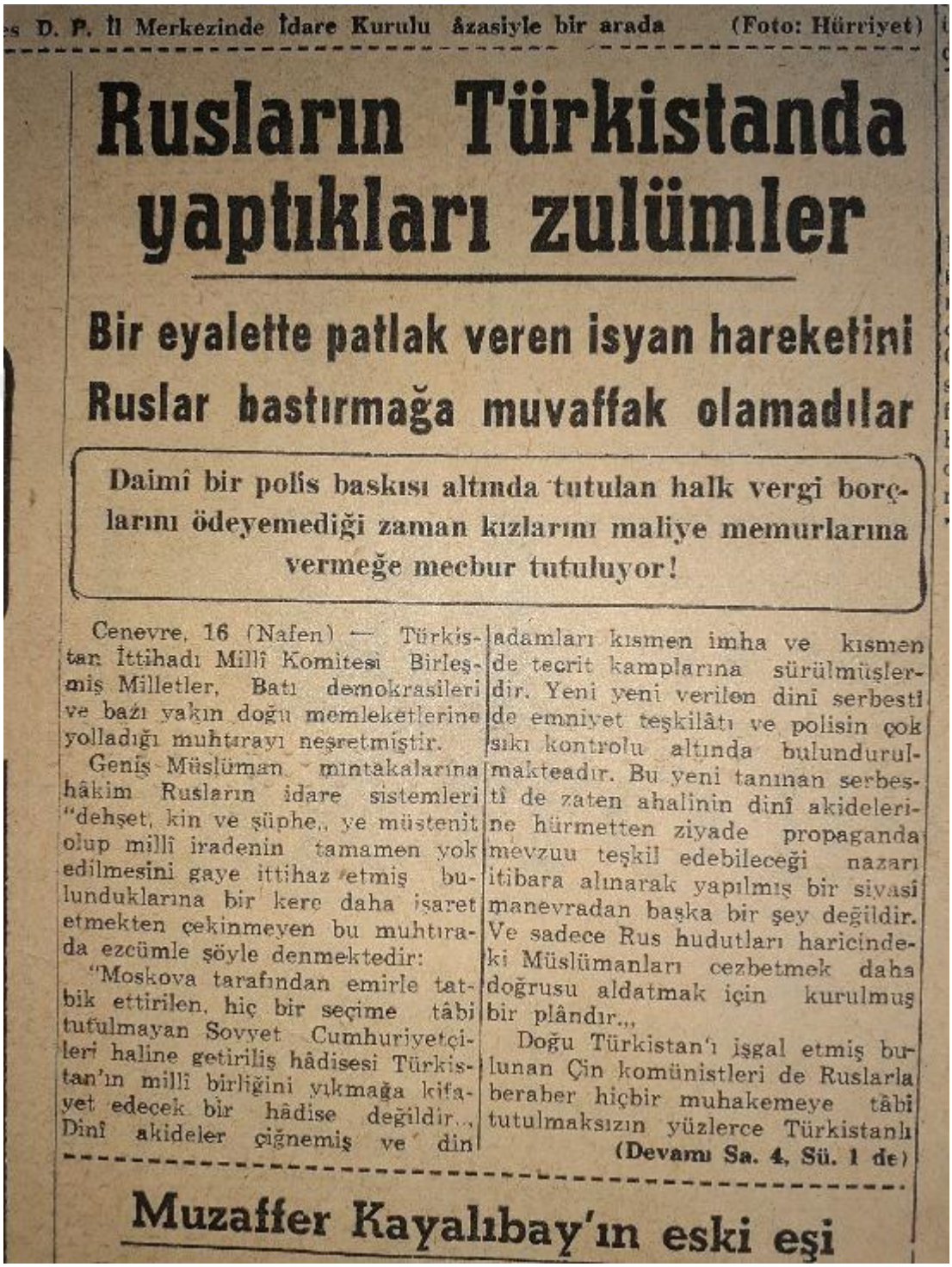
Sovyet Rusya, bu komisyon çalışmalarını boykot etmiş bulunuyordu; fakat mektup, Rusya'nın âza devlet sıfatiyle harekete geçmesini talep etmektedir.

Adliye'de terfiler

sır

Arap devletleri
p Birliğine da-
erini söylemiş-
durrahman Az-
Başbakanı ile
(Foto: AP)

EK 15: Hürriyet Gazetesi, 17 TEMMUZ 1950

...s D. P. İl Merkezinde İdare Kurulu âzasiyle bir arada (Foto: Hürriyet)

Rusların Türkistanda yaptıkları zulümler

Bir eyalette patlak veren isyan hareketini Ruslar bastırmağa muvaffak olamadılar

Daimî bir polis baskısı altında tutulan halk vergi borçlarını ödeyemediği zaman kızlarını maliye memurlarına vermeğe mecbur tutuluyor!

Cenevre, 16 (Nafen) — Türkistan İttihadı Millî Komitesi Birleşmiş Milletler, Batı demokrasileri ve bazı yakın doğu memleketlerine yolladığı muhtırayı neşretmiştir.

Geniş Müslüman mıntakalarına hâkim Rusların idare sistemleri "dehşet, kin ve şüphe,, ye müstenit olup millî iradenin tamamen yok edilmesini gaye ittihaz etmiş bulunduklarına bir kere daha işaret etmekten çekinmeyen bu muhtırada ezcümle şöyle denmektedir:

"Moskova tarafından emirle tatbik ettirilen, hiç bir seçime tâbi tutulmayan Sovyet Cumhuriyetçileri haline getiriliş hâdisesi Türkistan'ın millî birliğini yıkmağa kifayet edecek bir hâdise değildir.., Dinî akideler çiğnemiş ve din adamları kısmen imha ve kısmen de tecrit kamplarına sürülmüşlerdir. Yeni yeni verilen dinî serbesti de emniyet teşkilâtı ve polisin çok sıkı kontrolu altında bulundurulmakteadır. Bu yeni tanınan serbestî de zaten ahalinin dinî akidelerine hürmetten ziyade propaganda mevzuu teşkil edebileceği nazarı itibara alınarak yapılmış bir siyasi manevradan başka bir şey değildir. Ve sadece Rus hudutları haricindeki Müslümanları cezbetmek daha doğrusu aldatmak için kurulmuş bir plândır..,

Doğu Türkistan'ı işgal etmiş bulunan Çin komünistleri de Ruslarla beraber hiçbir muhakemeye tâbi tutulmaksızın yüzlerce Türkistanlı

(Devamı Sa. 4, Sü. 1 de)

Muzaffer Kayalıbay'ın eski eşi

EK 15: Hürriyet Gazetesi, 17 TEMMUZ 1950

ne çıkacaktır.

Rusların Türkistanda yaptıkları zulümler

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

yı kurşuna dizmekle itham edilmektedirler. Ahaliyi de vergilerini ödeyemedikleri takdirde genç kızlar vermekle mükellef tutmaktadırlar.

Bütün bu tazyiklere rağmen Türkistanlılar bolşevik baskısına karşı gelmekten bir an için geri kalmamakta ve buna misal olarak da Osman Batur isyanının daha hâlâ devam ettiğini ve bastırılmadığını da satırları arasına mezkûr muhtıra almaktadr. 1950 senesi içinde Sovyet hükûmeti örfi idare ilân etmek zorunda kalmıştır.

Muhtıra şu neticeye varıyor ki, eğer bir serbest seçim yapılabilmiş olsaydı Türkistanlıların hür bir devlet kurmak istedikleri meydana çıkardı.

ONU'ya müracaat eden Komite bir Komisyonun âcil olarak teşkilini ve hür dünyaya Türkistan'daki feci vaziyetin bildirilmesini istemektedir.

DOKTOR

iki noktad
mişler, fak
kan birlikl
mistir.

üney K
kenti Tayja
baskısı dev
münist tüm
doğru ilerle
dir.

Birleşmiş
kuvvetleri
devam etmi
yeni akınlar
Korelilerin
bir mukaver
şahede edilm

Korelileri
muval

Mac Arthu
sözcüsünün
re Kore'de ça
ları düşmanı
püskürtmek
malzemeyi al

Sözcü deva
"Malzemeni
düşmanın b
geçicidir. Bun
yonlar, uçakla
kuvvet gerekt
mümkün olan
pacağız.

Maresal A

EK 16: Hürriyet Gazetesi, 19 TEMMUZ 1950

iki şahıs da gazetecilerle yaptıkları konuşmada, Kıbrıs halkını teşkil eden Rumlarla Türkler arasındaki

(Devamı Sa. 4; Sü. 4 de

Polonya Rus idaresine girdi

Mareşal Rokossovski, Polonya ordusunu, Sovyet metotlarına göre teşkilâtlandırdı

Vaşington 18 (Æ) — İyi haber alan diplomatik şahsiyetlerin dün bildirdiklerine göre Ruslar Polonya kara, deniz ve hava kuvvetlerinin

(Devamı Sa. 4; Sü. 3 de)

Bizim İst
gibi Paris'te
arası sergi
Türk paviyo
ğim. Maksa
zuuna tema
yine bizim
Marşal Plân
viyonu dikk
milletlerine
dımları grafi
Zavallı Tü
faydalanan
semburg bil
yardım göre
bu hakikati
Sergisindeki
nunu ezmek
Fransız gaz
havadis gözün
havadiste ayn
"Avrupa n
kabiliyetlerini
rika hükûmeti
daha çok turis
(De

Affa

EK 16: Hürriyet Gazetesi, 19 TEMMUZ 1950

dan bugün ya-
ınında, Kum
dün mahallî sa
eyan eden çar-
azla Amerikalı-
100 den fazla
ülmüştür.
merikan Ordu-
dan verilen ma
saat zarfında
n uğradıkları
belirtilmiştir.
sözcüsü, düş-
ttını yararken
söylemiştir.

n komünist ya
dan muazzam
emesi alındığı
Yayında, Ame
gayrı munta-
at ettikleri ve
şlerine devam
dia edilmiştir.

hazırlığı

— (United
mukabil taar-
zım gelen tec-
ı zaman kat'i
tir .
bugün Taejon
idafaa mevzile
r.
gelen cephe
tümen geri çe
a mevzilerine
tedir. Cephe-
Güney Kore'-
nti, Taejon'dan
bildirilmekte-

ları cepheye

Polonya, Sovyet idaresine girdi

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

kontrolünü hemen hemen tamamiyle ellerine almış bulunmaktadır lar. Bununla beraber aynı şahsiyetler Moskova'nın herhangi askeri bir macerada Polonya silâhlı kuvvetlerini kullanmağa hazır bulunmadığı fikrini ileri sürmektedirler. Vak'aları yakından bilmek durumunda bulunan bu şahsiyetler son zamanlarda Polonya Savunma Bakanlığına tâyin edilen Rus Mareşali Rokossovsky'nin Polonya ordusunu Sovyet metotlarına göre teşkilâlandırmakta bir hayli ileri gittiğin söylemektedirler.

Adı geçen şahsiyetlerin verdiği malûmata bakılırsa bugün Polonya nizamî ordusunun mevcudu 150 bin kişiliktir. Bu mevcuda 180.000 kişilik bir ihtiyat kuvvetiyle 60.000 kişilik bir hudut muhafaza kuvveti ilâve etmek lâzımdır.

Polonya ordu malzemesi, hafif tanklarla harp uçakları dahil olmak üzere Rusya tarafından temin edilmektedir.

Görünüşe bakılırsa Moskova Polonya silâhlı kuvvetlerine henüz lâyıkiyle itimat edememektedir. Polonya'da Rus aleyhtarlığının mevcudiyeti buna sebep olarak ileri sürülmektedir.

meden yakayı ele
Bundan başka
mahallesinde Kaşl
numaralı evde otu
kilde Af Kanunun
Cemal Ayvaz, gece
yükçe bir paketle
ken görülmüş ve şü
kalanmıştır. Yapıla
cesinde Cemal'in d
pebaşında 38 sayı
çaldığı anlaşılmıştı
da diğerleriyle bi
gönderilmiştir.

Bursa - Muda
bir hâ

Bursa 18 (Telefo
ce saat 23 te Bursa
faltı üzerinde garip
yan etmiştir. Musta
rettin ve Refet Ça
köylü vatandaş o s
dan gelmekte olan
maralı hususî bir o
şılaşınca buna bir
gitmek istediklerini
Fakat bilinmeyen bi
rında çıkan bir mü
sinde köylüler döğül
lerindeki 540 lira da
tiyle soyulmuşlardır.
Hâdiseden sonra
Bursa'ya doğru hare
tadan kaybolmuştur.
nasında ağır surette
tafa Açıkgöz Memlek
sine kaldırılmıştır.

Amerika'da bir al

EK 17: Hürriyet Gazetesi, 23 TEMMUZ 1950

TAKİL SİYASİ GAZETE

SEDAT SİMAVİ

BİR HARİKADIR

Sivastopol
Yalta
Rusya
Karadeniz
Batum
Sinop
Trabzon
Samsun
İstanbul
Sile
Ankara
Sivas
Bursa
Kayseri
Muşul
İzmir
Adana
Karadeniz
Edirne
İzmit
Bursa
Eskişehir
Balıkesir

Haritada Gördüğünüz Gibi :

İhraç noktaları: ancak Sile, Sinop, Samsun ve Trabzon olabilir. Bu noktaların etrafı dağlarla çevrilmiştir. Rusya'nın Kafkasya'daki tanrruz üssü, tanrruzun hedefi olan kara, Ardahan'a nisbetle ağır seviyededir. Doğu Anadolu'da tanklar güçlükle ilerliyebilir. Fakat Türkiye'de kurulacak hava üsleri Rusya'nın Avrupa topraklarını kolayca tehdit eder. Yukarıdaki haritamız ihraç noktalarını muhtemel hava üslerimizden Rusya'daki hedefleri gösteriyor. Yandaki haritamızda ise, Balkanlardan gelecek bir tanrruzun 40 kilometrelik çelik bir cephede donanma himayesinde nasıl parçalanacağı görülüyor.

Stalin Türkiyede mi Mağlup Olacak?

Tabiat Türkleri Memleketlerinin Müdafaası için Techiz Etmiştir

YAZAN:

Prof. Dr. Herbert Melzig

1939 senesinin ağustos ayında Alman - Rus dostluk muahedesinin imza edildiği günlerde Molotov, Ribbentrop'a: "Şimdi bizim de Türklerle konuşmamız" demiş ti. Molotov, Moskova'da beklemekte olan Saraçoğlu'nun Sovyet Diplomasisinin elde ettiği bu muvaffakiyetin tesiri altında kalacak bir hareketi yapmıyacağını zannetmişti.

Ribbentrop Sovyet diplomatının bu teklifi üzerine Türkiye Dışişleri Bakanına Rusların anlaşmasını tavsiye etti. Saraçoğlu ona karşı şu cevabı verdi:

— Siz Ruslarla Polonyayı paylaştınız. Başkalarına ait topraklarını paylaşmak kolaydır. Fakat bir komşumuzu ne Ruslarla ne de başka her hangi bir memleketle paylaşamayız. Bay Molotov'a söyleyiniz, ben memleketime dönüyorum!

(Devamı Sa. 6, Sü. 5 de)

Kore meselesi harp yoliyle halledilecek

Batılılar siyasi teşebbüslerden artık vazgeçtiler

Vaşington 22 (A.A. ve A.P.) — Batılı devletler Kore harbine nihayet vermek için siyasi değil silâh kullanmağa karar vermişlerdir.

Hem Vaşington'da hem de Londra'da siyasi teşebbüslerin terkedildiği açıklanmıştır.

Birleşik Amerika Dışişleri Bakanı Dean Acheson Kuzey Koreliler

Millî Atletizm.

EK 17: Hürriyet Gazetesi, 23 TEMMUZ 1950

Stalin Türkiyede mi mağlup olacak?

Dünya Basınında Havacılık Problemi Nedir?

olan illet!..

Milli Atletizm takımımız hareket etti

Taşkızak yağ gemisi dün denize indirildi

Orman için Fil Peşinde

Cumhurbaş dünkü ziya

EK 18: Hürriyet Gazetesi, 26 TEMMUZ 1950

Atlantik Paktı

Komünist taarruzuna karşı uyanık bulunulacak

Türkiye, Yunanistan ve İran, hâlâ Rus tazyikine maruz bulunuyor

Londra 25 (Nafen) — Atlantik Paktına dahil memleketlerin Bakan muavinleri bugün ilk toplantılarını yapmışlardır. Bu toplantının 4 ilâ 5 gün devam edeceği tahmin edil

(Devamı Sa. 4; Sü. 4 de)

erek

lar

dı, jan-

dı

yfamızda)

EK 18: Hürriyet Gazetesi, 26 TEMMUZ 1950

ildiği takdirde Türkiye'nin At-
ük Paktına kendiliğinden girmiş
ağını izah etmiş. Türkiye'nin
azlar vasıtasiyle Büveyş'e de
im olduğunu beyanla:
— Büyük bir denizin yarısı mü-
a edilmez., demiştir.
özlerine devam eden Mister
demiştir ki:
— Ben Türkiye'ye gerekli yar-
n yapılması için elimden gelen
şeyi yapacağım. Elverir ki Tür-
de Birleşmiş Milletlere ayni
de yardım etsin.,
rulan bir suale de cevap veren
ör, Türkiye'nin Kore'ye yapa-
yardımla hem askeri, hem si-
bakımdan büyük faydalar sağ-
ığını anlatmış, "Türkiye'nin
i durumunu nazarı itibare a-
madığı., hakkındaki bir suale
cevabı vermiştir:
Nazarı itibare alıyorum. Ve
n dolayı da Türkiye'nin Ko-
yardımını istiyorum. Bu. bel-
ı mahzurlar tevlit edebilir.
bence faydası mahzurların-
aha fazladır.,

Bütün meseleleri Devlet adamlarımızla konuştum

Devlet adamlariyle bu me-
konuşup konuşmadığı, on-
e düşündüğü hakkında soru-
er bir sual üzerine Amerika-
üyesi:
Bütün bu meseleleri Devlet
rımızla görüştüm. Onlar bu
meselenin en ince teferruat-
dar tedkik edilmekte oldu-
yleydiler ve çok geçmeden şu
u şekilde bir karara varı-
ı ifade ettiler. Ben, ne is-
aklarını tahmin ediyorum.
nisafir olarak bulunduğum
etinizde bunu açıklamam
eğildir.,

ahatin hakiki maksadı

Cain bu sözleri bir Ameri-
bir senatör olarak söyledi-
erika'da sokaktaki adamın
ekilde düşündüğünü ve A-
hükümetinin de sokaktaki
bi düşünmeğe başladığını,
hatini Birleşmiş Milletlerin
yardımını temin için yapti-
rmış ve sözlerine göyle son

seyahatimin ne netice ve-
tahmin edemiyorum. An-
yle bize yardım edenlere
çok yardımda bulunaca-

* * *

azası şehrimize geldi

da bulunan Amerikan Â-

(Birleşmiş Milletler) Yardım Başkanı General Mc Bride de, Ayan Azasının refakatinde Ankara'dan şehrimize gelmişlerdir.

Atlantik Paktı

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

mekte ve asıl hedef müdafaa, mali ve ekonomik komitelerin mesaisi arasında bir koordinasyon temin etmek olacaktır.

Dışişleri Bakanı yardımcılarının bugün yaptıkları ilk toplantıda Amerika delegesi Strafford, Atlantik Paktı Soğuk Harp Kabinesi Başkanlığına seçilmiştir.

Strafford, Avrupa'nın herhangi bir yerinde, Kore'deki gibi bir komünist taarruzuna karşı daima uyanık bulunmayı tavsiye etmiştir.

Atlantik Paktı konseyinin dört gün sürecek olan ilk oturumunda ittifakla Strafford'u Başkanlığa seçmiştir. Bu konseyin gayesi, komünizm aleyhtarı Avrupa'nın Savunmasını takviye etmektir. Strafford konseye Amerika tarafından hazırlanan 10 milyon dolarlık bir silâhlanma programı sunacaktır.

Rusların Türkiye ve Yunanistan üzerindeki tazyikleri

Washington 25 (A.A) — Dışişleri Bakanlığı Yakın Doğu, Güney Asya ve Afrika işleri yardımcısı George Mc Ghee, Kore meselesinde Amerika ve Birleşmiş Milletlerin aldığı yerinde tedbirlerin kendi alâkadar olduğu bölgelere yapılacak bir tecavüzü uzun müddet durdura cağını söylemiştir.

Mc Ghee Rusya'nın Stratejik mevkileri dolayısiyle Türkiye, İran ve Yunanistan üzerindeki tazyiklerin devam ettiğine işaret etmiştir.

İngiltere'nin savunması

Londra 25 (Naf.) — İngiliz kabinesi bugün toplanmış ve İngiltere'nin savunması ile ilgili mühim meseleleri müzakere etmiştir. İngiltere'nin savunması ile ilgili yeni kararların yarın Avam Kamarasında açıklanması beklenmektedir.

İngiltere aynı zamanda sivil savunmaya da büyük ehemmiyet vermektedir. İçişleri Bakanı dün Avam Kamarasında bu hususta alınan tedbirleri açıklamış ve gönüllülerin sivil savunma teşkillerine girmelerini tavsiye etmiştir.

yemişleri, tropik meyvaları ile dolu buzdolabına kadar her şeyimiz düşünülmüştü. Belki silâh getirmeyiz diye, gemilerin silâhhanesinden çıkarılmış, ikişer av tüfeği karyolalarımızın başındaki hususi yerlerine yerleştirilmişti. Gemi Komiseri ve Bengal orman bölge müdürü olan Bay Abdülhamid büyük bir nezaket ve misafirperverlikle etrafımızda dönmekteydi:

—Gemilerin idaresi bize, fakat seyir emri tamamen size bırakılmıştır. Hareket edelim mi? diye sordu.

Yola çıktık.

Nehrin yukarsına doğru Sunderband ormanlarına daldık. Vakit iyiden iyiye geciktiği için o günü yapılacak hiç bir şey yoktu. Bir aralık kaptan:

— Akşam yemeğini hangi koyda yemek istersiniz... "Gözler Koyu,, çok enteresandır... dedi.

Sunderband ormanlarını bilmediğimiz için onun reyine bıraktık.

Hava kararırken sahile çok yakın bir yerde durduk. Bu "Gözler Koyu,, belki Hind Yarımadasının en enteresan yerlerinden biridir.

Civarda hayvanların su içecek muayyen noktaları var. İngilizler zamanında ormanı, nehir yolu ile gezen mihraceleriñ, kralların bu mıntakaya gelip te Gözler Koyunda akşam yemeği yememelerine imkân yokmuş!.. Bu yemeğin de bazı âdeta klâsikleşmiş eğlenceleri, âdetleri ve zevkleri var.

Karanlık basınca güvertede yemek yerken sahile bakınız. Bir yıldız yağmuru, daha doğrusu bir pırlanta fırtınası çıkmış zannedersiniz. Karanlıkta binlerce fosforlu göz parıl parıldır. Suya gemiş olan geyik sürülerinin gözleri...

Ötedenberi âdet olduğu veçhile bunların üstüne vapurdan projektör çevriliyor ki binlerce geyik!.. İlk büyük şaşkınlık anı. Sonra rüzgâr gibi bir kaçışma!.. Hakikaten bütün seyahatim boyunca bunun kadar nefis bir manzara görmedim desem yalan söylemiş olmam..

Ormanın içinde, nehir üstünde, kendisi de tamamen sık bir orman olan meşhur fakat küçücük bir adaya Katka adasına gideceğimiz için gece yolumuza devam ettik.

KÜÇÜK BİR ADADA 6000 KAPLAN...

Bu mini mini adacıkta 6000 ile 10.000 arasında kaplan bulunduğa

EK 19: Hürriyet Gazetesi, 6 AĞUSTOS 1950

Balıkesir'deki büyük yangından sonra çarşının teci hali

Trygve Lie'ye göre dünya vaziyeti kötü

Güvenlik Konseyindeki Amerikan delegesi Rusya'yı riyakârlıkla itham etti

Lake Success 5 (A.P. ve A.A) — Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Trygve Lie, bugün verdiği bir demeçte, üçüncü bir dünya harbini ancak açık görüşlü devlet adamlarının kurtarabileceğini söylemiştir.

Trygve Lie, 59 memleketten müteşekkil Genel Kurul huzurunda beşinci senelik raporunu okurken bu beyanatı vermiştir. Lie şunları ilâve etmiştir:

(Devamı Sa. 6, Sü. 3 de)

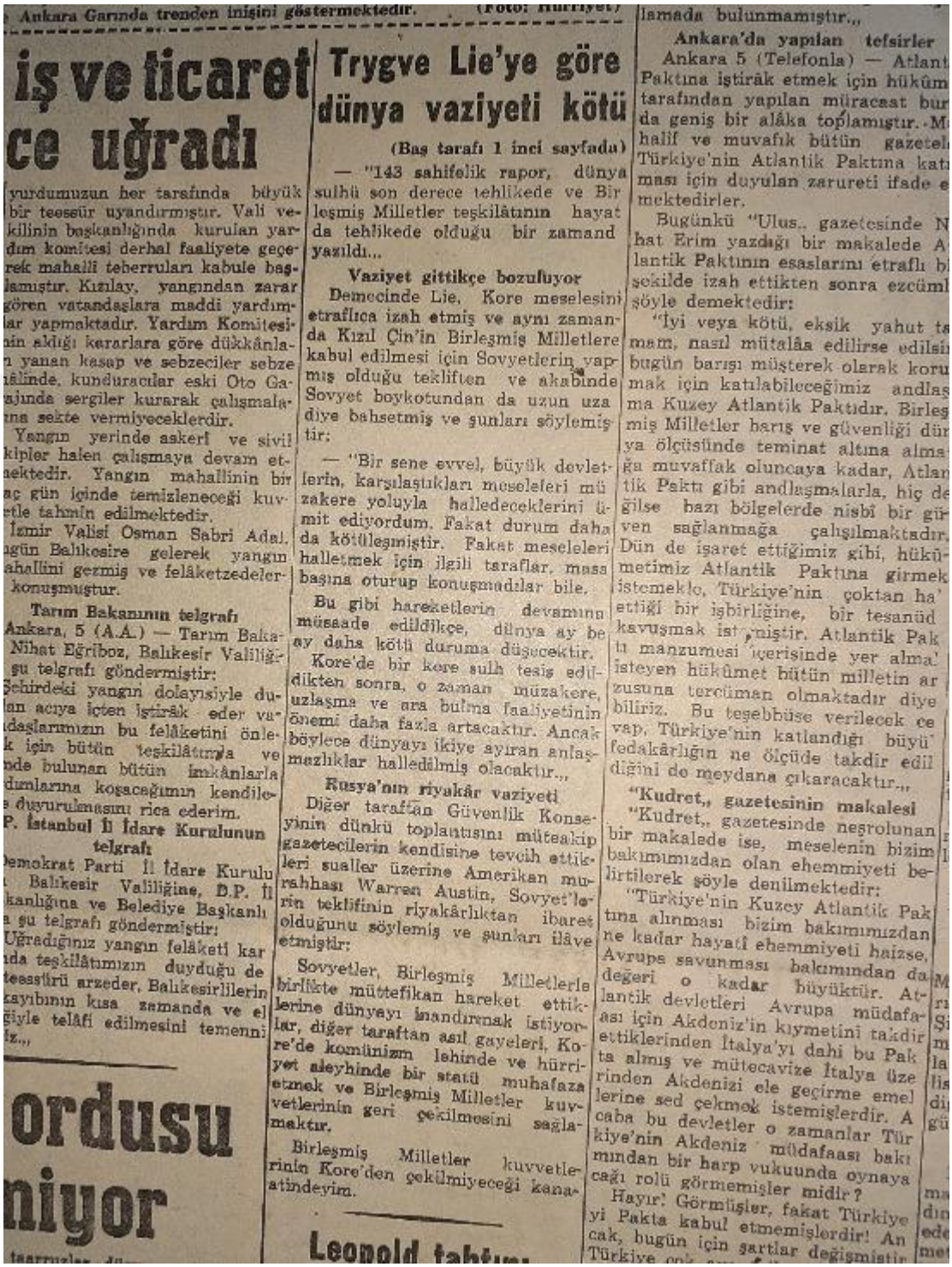

Datça'da orman yangını

17 kişi ölümden kurtulabildi; hasar 1 milyon lira

Datça 5 (A.A) — Beş gün evvel İlçemizin 800 metre yüksekliğindeki Enecik dağında çıkan yangın yüzünden şimdiye kadar 400 [illegible]

EK 19: Hürriyet Gazetesi, 6 AĞUSTOS 1950

Ankara Garında trenden inişini göstermektedir. (Foto: Hürriyet)

iş ve ticaret ce uğradı

yurdumuzun her tarafında büyük bir teessür uyandırmıştır. Vali vekilinin başkanlığında kurulan yardım komitesi derhal faaliyete geçerek mahalli teberruları kabule başlamıştır. Kızılay, yangından zarar gören vatandaşlara maddi yardımlar yapmaktadır. Yardım Komitesinin aldığı kararlara göre dükkânlarını yanan kasap ve sebzeciler sebze hâlinde, kunduracılar eski Oto Garajında sergiler kurarak çalışmalarına sekte vermiyeceklerdir.

Yangın yerinde askerî ve sivil kıpler halen çalışmaya devam etmektedir. Yangın mahallinin birkaç gün içinde temizleneceği kuvvetle tahmin edilmektedir.

İzmir Valisi Osman Sabri Adalı, dün Balıkesire gelerek yangın mahallini gezmiş ve felâketzedelerle konuşmuştur.

Tarım Bakanının telgrafı

Ankara, 5 (A.A.) — Tarım Bakanı Nihat Eğriboz, Balıkesir Valiliğine şu telgrafı göndermiştir:

Şehirdeki yangın dolayısiyle duyulan acıya içten iştirâk eder vatandaşlarımızın bu felâketini önlemek için bütün teşkilâtımla ve elimde bulunan bütün imkânlarla yardımlarına koşacağımın kendilerine duyurulmasını rica ederim.

P. İstanbul İl İdare Kurulunun telgrafı

Demokrat Parti İl İdare Kurulu Balıkesir Valiliğine, D.P. İl Başkanlığına ve Belediye Başkanlığına şu telgrafı göndermiştir:

Uğradığınız yangın felâketi karşısında teşkilâtımızın duyduğu derin teessürü arzeder, Balıkesirlilerin kayıbının kısa zamanda ve elbirliğiyle telâfi edilmesini temenni ederiz.,,

ordusu niyor

Trygve Lie'ye göre dünya vaziyeti kötü

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

— "143 sahifelik rapor, dünya sulhü son derece tehlikede ve Birleşmiş Milletler teşkilâtının hayatı da tehlikede olduğu bir zamanda yazıldı...

Vaziyet gittikçe bozuluyor

Demecinde Lie, Kore meselesini etraflıca izah etmiş ve aynı zamanda Kızıl Çin'in Birleşmiş Milletlere kabul edilmesi için Sovyetlerin yapmış olduğu teklifden ve akabinde Sovyet boykotundan da uzun uzadiye bahsetmiş ve şunları söylemiştir:

— "Bir sene evvel, büyük devletlerin, karşılaştıkları meseleleri müzakere yoluyla halledeceklerini ümit ediyordum. Fakat durum daha da kötüleşmiştir. Fakat meseleleri halletmek için ilgili taraflar, masa başına oturup konuşmadılar bile.

Bu gibi hareketlerin devamına müsaade edildikçe, dünya ay be ay daha kötü duruma düşecektir.

Kore'de bir kere sulh tesis edildikten sonra, o zaman müzakere, uzlaşma ve ara bulma faaliyetinin önemi daha fazla artacaktır. Ancak böylece dünyayı ikiye ayıran anlaşmazlıklar halledilmiş olacaktır.,,

Rusya'nın riyakâr vaziyeti

Diğer taraftan Güvenlik Konseyinin dünkü toplantısını müteakip gazetecilerin kendisine tevcih ettikleri sualler üzerine Amerikan murahhası Warren Austin, Sovyet'lerin teklifinin riyakârlıktan ibaret olduğunu söylemiş ve şunları ilâve etmiştir:

Sovyetler, Birleşmiş Milletlerle birlikte müttefikan hareket ettiklerine dünyayı inandırmak istiyorlar, diğer taraftan asıl gayeleri, Kore'de komünizm lehinde ve hürriyet aleyhinde bir statü muhafaza etmek ve Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin geri çekilmesini sağlamaktır.

Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin Kore'den çekilmiyeceği kanaatindeyim.

Leopold tahtını

lamada bulunmamıştır.,,

Ankara'da yapılan tefsirler

Ankara 5 (Telefonla) — Atlant Paktına iştirâk etmek için hükûm tarafından yapılan müracaat bü da geniş bir alâka toplamıştır. M halif ve muvafık bütün gazetel Türkiye'nin Atlantik Paktına kat ması için duyulan zarureti ifade e mektedirler.

Bugünkü "Ulus.. gazetesinde N hat Erim yazdığı bir makalede A lantik Paktının esaslarını etraflı b şekilde izah ettikten sonra ezcüml şöyle demektedir:

"İyi veya kötü, eksik yahut ta mam, nasıl mütalâa edilirse edilsi bugün barışı müşterek olarak koru mak için katılabileceğimiz andlaş ma Kuzey Atlantik Paktıdır. Birleş miş Milletler barış ve güvenliği dün ya ölçüsünde teminat altına alma ğa muvaffak oluncaya kadar, Atlan tik Paktı gibi andlaşmalarla, hiç de ğilse bazı bölgelerde nisbî bir gü ven sağlanmağa çalışılmaktadır. Dün de işaret ettiğimiz gibi, hükûmetimiz Atlantik Paktına girmek istemekle, Türkiye'nin çoktan ha ettiği bir işbirliğine, bir tesanüd kavuşmak istemiştir. Atlantik Pak tı manzumesi içerisinde yer alma isteyen hükûmet bütün milletin ar zusuna tercüman olmaktadır diye biliriz. Bu teşebbüse verilecek ce vap, Türkiye'nin katlandığı büyü fedakârlığın ne ölçüde takdir edil diğini de meydana çıkaracaktır.,,

"Kudret,, gazetesinin makalesi

"Kudret,, gazetesinde neşrolunan bir makalede ise, meselenin bizim bakımımızdan olan ehemmiyeti belirtilerek şöyle denilmektedir:

"Türkiye'nin Kuzey Atlantik Paktına alınması bizim bakımımızdan ne kadar hayatî ehemmiyeti haizse, Avrupa savunması bakımından da değeri o kadar büyüktür. Atlantik devletleri Avrupa müdafaası için Akdeniz'in kıymetini takdir ettiklerinden İtalya'yı dahi bu Paktа almış ve mütecavize İtalya üzerinden Akdenizi ele geçirme emellerine sed çekmek istemişlerdir. Acaba bu devletler o zamanlar Türkiye'nin Akdeniz müdafaası bakımından bir harp vukuunda oynaya cağı rolü görmemişler midir?

Hayır! Görmüşler, fakat Türkiye yi Pakta kabul etmemişlerdir! Ancak, bugün için şartlar değişmiştir Türkiye

EK 20: Hürriyet Gazetesi, 1 EYLÜL 1950

...le mahallinde meşgul olacak ve ayrıca seçmenleriyle de temaslarda bulunacaktır.

Yakalananlardan Anatoli Rogaşini

Ankara'da iki Rus casusu yakalandı

Elçilik memuru olan Ruslar Kore'ye gidecek olan askerlerimizden bazı malûmat öğrenmek istiyorlardı

Ankara 31 (Hususi muhabirimizden telefonla) — Elçilik mensubu olduğu halde ajan olarak çalışan iki Rus kançılarya memuru, dün Dışkapı semtindeki Ziraat parkına giderek Türkiye'nin Kore'ye asker yardımı kararını baltalamağa çalışmışlar, fakat buna muvaffak olamamışlardır.

Kızıl ajanların bir mesele çıkarmak maksadiyle yaptıkları bu teşebbüs, uyanık Türk askerinin gözünden kaçmamış ve sorulan sualler cevapsız bırakılmıştır.

Hâdise şöyle cereyan etmiştir:

Rus Elçilik mensuplarından Anatoni Konarov ve Antoli Zoişnev isminde iki kançılarya memuru dünkü kalabalıktan istifade ederek asker topluluğunun fazla bulunduğu Dışkapı semtindeki Ziraat parkına gitmiş ve askerlerimize "Kore'ye ne zaman gideceksiniz?,, , "birbirinize ateş eder misiniz?,, şeklinde sualler sormağa başlamışlardır. Askerler vaziyetten şüphelenerek bu şahısların hüviyetlerini sormuşlar ve bir inzibat erine de vaziyeti bildirmişlerdir.

Memurlar hüviyetlerinin tesbiti için en yakın polis noktasına davet edilmişler ve kim oldukları hakkında sorulan suale "biz Rusuz,, diye cevap vermişlerdir.

İki Rus ajanı Elçilik mensubu olduklarından serbest bırakılmak istenmişse de bizzat kendileri buradan gitmiyeceklerini, Sefaretten gelip kendilerini alacaklarını söylemişler ve böylelikle bir hâdise çıkarmak istemişlerdir.

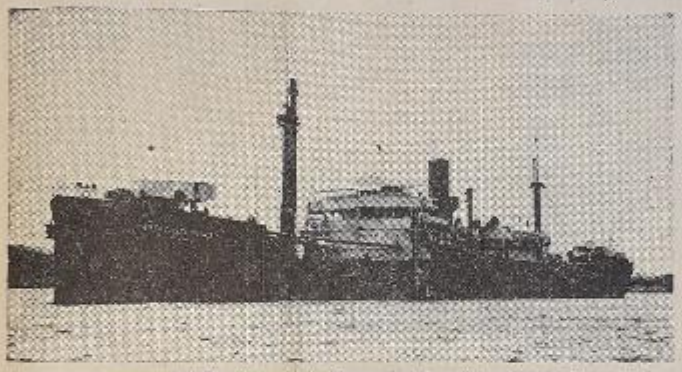
Güvenlik Konseyi

EK 21: Hürriyet Gazetesi, 6 EYLÜL 1950

Ölümü Rusyaya gitmiye tercih eden sporcular

Avlonya'dan bir Rus gemisine bindirilen sporculardan ikisi, Boğaziçinde denize atlayarak bize sığındılar

Gemide fena muamele gören ve Rusya'da akıbetlerinin ne olacağını bilmeyen Arnavut gençlerinin anlattıkları

İki Arnavut sporcusunun içinden denize atladığı Rus vapuru Arnavutköy açıklarında (Foto: Hürriyet)

Arnavutluğun Avlonya limanından gelerek Karadeniz'e geçmekte olan Sovyet bandıralı Taras Shevhenko isimli bir gemi dün sabah Arnavutköy açıklarında seyrederken iki kişinin denize atlayarak gemiyi terkettiği görülmüş ve sahile doğru yüzmeye başlayan bu şahıslar o civardan geçmekte bulunan Cezal romorkörü tarafından kurtarılarak Arnavutköy İskelesine teslim edilmiştir.

Yaptığımız tahkikata göre, Sovyet vapuru Arnavut futbol takımı oyuncularını, para mukabilleri futbol takımları arasında yapılacak maçlara iştirak ettirmek üzere Avlonyadan alarak, Köstence'ye götürmekte idi. Gemide gazeteciliği bir mukabeleye maruz kalan Arnavut futbolcuları, demir perde memleketlerinde aldıklarının daha fena yaşayacağını anlayınca, bir daha bakiye dönmek istemişler ve fakat gemi süvarisi böyle bir geçiş yapmanın hayallerinde bile olamıyacağını ihtar etmiştir. Yapılan muameleye tahammülü kalmayan futbolculardan bir kısmı, Rusya'ya gitmektense Türk sularında sahile yakın bir yerde kendilerini denize atmaya karar vermişlerdir. Bu karar üzerine İstanbul'a kadar sakinen Arnavut gençleri, zamanın Boğazdan geçmesinden istifade ederek, evvela Bahri ve sonra Süleyman isimlerindeki sporcular Arnavutköy açıklarından denize atlamışlardır. Bunları diğer arkadaşlarından bazılarının takip edeceğini sanıyan ge

(Devamı Sa. 4: Sü. 3 de)

Rus gemisinden atlıyarak hüre ilticâ eden iki Arnavut sporcusu. Sağda Süleyman, solda Bahri (Foto: Hürriyet)

İran'da isyan

Ayaklanan Kürtlerin üzerine bomba uçakları gönderildi

Komünist radyoları Türkiye'deki Kürtleri de isyana teşvik ediyormuş

Tahran, 5 (A.A.) — İran hükümeti, İran Kürdistanında patlak veren bir isyanı bastırmak için bombardıman uçakları ve zırhlı birlikler göndermiştir.

Genelkurmay tarafından yayınlanan bir tebliğe göre, isyan Batı İran'da, Kermanşah yakınlarında çıkmıştır. Civarındaki aşiretler gönüllü yazılmışlar. Dünkü haberlerde, kafilere ağır zarar verdirildiği bildirilmiştir. Diğer bir habere göre, asiler bağlısı kayıt civarında tepe edilmişse de çarpışmalar devam etmektedir.

İlgili resmî çevreler, Civanrudi isyanının büyümesi için halen Rus sınırının öte tarafında yaşayan komünist taraftarı Kürtlerin kanşmalarından korkmaktadırlar. Gizli bir Azerbaycan komünist radyosu, son haftalar zarfında komünist propagandasını şiddetlendirmiş, i-

(Devamı Sa. 4, Sü. 8 de)

Sağlık Bakanı yapılacak işleri anlatıyor

30 senelik hizmet müddetini dolduranlar emekliye ayrılacak

EK 21: Hürriyet Gazetesi, 6 EYLÜL 1950

kları kesimleri gösterir harita

Ölümü Rusyaya gitmiye tercih eden sporcular

(Baştarafı 1 inci sayfada)

mi süvarisi derhal tedbir alarak, mâni olmuştur.

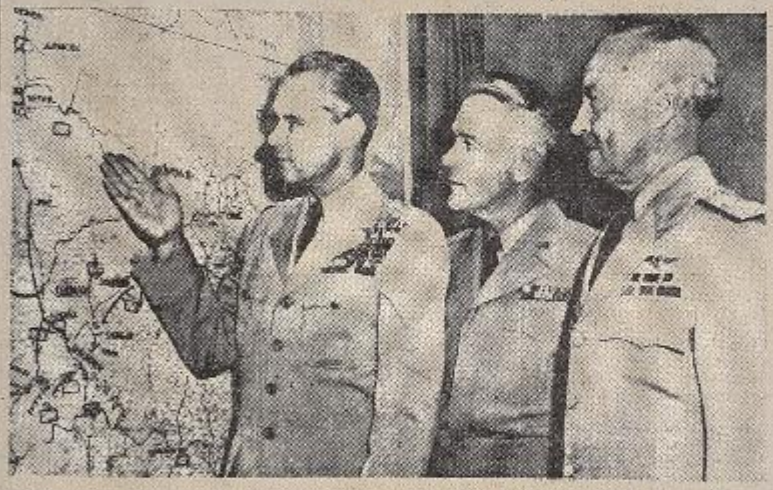
Bahri ve Süleyman'ın denize atlaması hâdisesi üzerine Sovyet gemisi derhal durmuş ve denizde yüzmekte olan futbolcuları geri çağırmışsa da, gençler yukarıda yazdığımız şekilde sahile doğru kaçarcasına yüzerek Gazal romorköründen istimdat etmek suretiyle Emniyet makamlarımıza sığınmışlardır. Sovyet vapuru, bu hâdise üzerine Bebek önlerinde demirlemiştir. Süvari vaziyeti Sovyet Konsolosluğuna bildirmiş ve Konsolos gemiye giderek, kaptanla hâdise etrafında görüşmüştür.

Faras Shevehenco gemisi ancak akşama doğru Karadenize hareket etmiştir. Arnavut gençleri Emniyet Müdürlüğüne teslim edilmişlerdir.

EK 22: Hürriyet Gazetesi, 6 EYLÜL 1950

Kore harbine Rus uçakları da girdi

Bunlardan biri B. Milletler kıtalarına hücum ederken düşürüldü ve mesele Güvenlik Konseyine intikal etti

Amerikan Deniz, Hava ve Kara Kuvvetleri Başkanları, haritalar üzerinde Kore harekâtını takip ediyorlar

Cephenin Güney - Doğu kesiminde kızılların yaptığı taarruz, tehlikeli bir şekil aldı

Washington 5 (A.A., A.P. ve U.P.) — Kore kıyıları açıklarında Birleşmiş Milletler deniz birliklerine hücum eden Sovyet müşrettebatı idaresindeki bir Rus uçağının Birleşmiş Milletler avcı uçakları tarafından düşürüldüğünü Amerika Dışişleri Bakanlığı Birleşmiş Milletlere bildirmiştir.

Bakanlık, bir Amerikan destroyerinin enkaz arasından bir Rus subayının cesedini çıkardığını da ilâve etmektedir. Cesette bulunan evrak, subayın Sovyet hava kuvvetlerine mensup bir teğmen olduğunu belirtmiştir.

Birleşmiş Milletlere verilen rapor

Amerika Dışişleri Bakanlığı tarafından Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri ile Güvenlik Konseyi Başkanına verilen mesajın metni şudur:

"Birleşmiş Milletler silâhlı kuvvetleri, Güvenlik Konseyinin 17 haziran 1950 tarihli kararı gereğince 4 eylül 1950 günü Kore'nin batı sahilleri açıklarında 38 inci arz dairesi civarında faaliyette bulunmakta idiler. Saat 13.29 da kırmızı yıldız işareti bulunan bir uçak, bir kontrol gemisinin üstünden uçarak Birleşmiş Milletler kuvvetleri tahaffüz mevkilerine doğru yoluna düşmanca devam ederek Birleşmiş Milletlerin bir avcı müfrezesine ateş açtı. Müfreze mukabele ederek uçağı düşürdü.

(Devamı Sa. 4. Sü. 1 de)

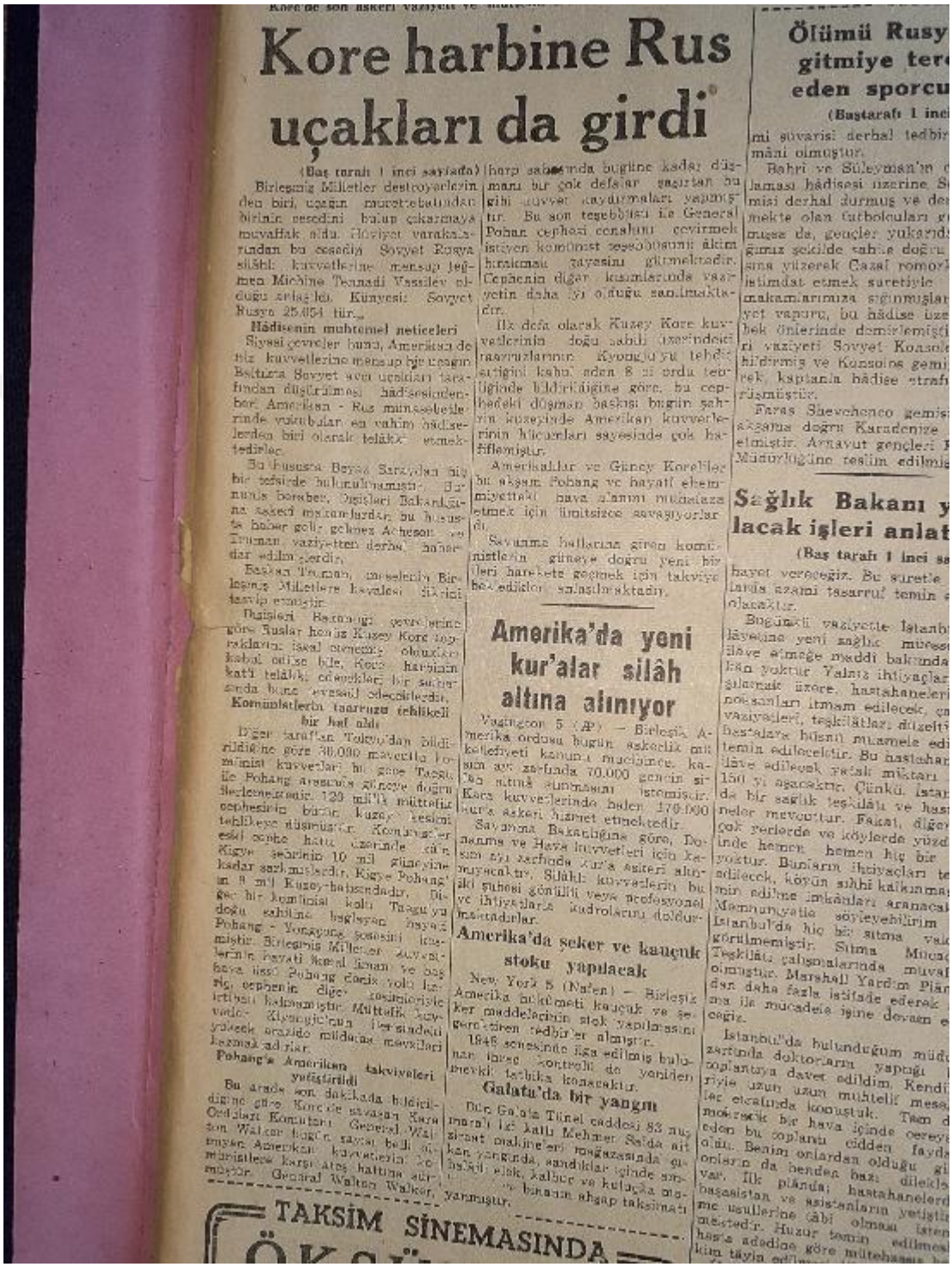
Üniversitelere talebe imtihanla alınacak

Universitelerarası Kurulu Milli Eğitim Bakanının riyasetinde dün toplandı

Orta-doğu sağlık kongresi

EK 22: Hürriyet Gazetesi, 6 EYLÜL 1950

Kore'de son askeri vaziyet ve

Kore harbine Rus uçakları da girdi

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

Birleşmiş Milletler destroyerlerinden biri, uçağın mürettebatından birinin sesini bulup çıkarmaya muvaffak oldu. Hürriyet vatandaşlarından bu sesçiğin Sovyet Rusya silâhlı kuvvetlerine mensup Teğmen Michine Teonadi Vassilev olduğu anlaşıldı. Künyesi: Sovyet Rusya 25.454 tür.

Hâdisenin muhtemel neticeleri

Siyasi çevreler bunu, Amerikan deniz kuvvetlerine mensup bir uçağın Baltıkta Sovyet avcı uçakları tarafından düşürülmesi hâdisesinden beri, Amerikan - Rus münasebetlerinde vukubulan en vahim hâdiselerden biri olarak telâkki etmektedirler.

Bu hususta Beyaz Sarayda bir tefsirde bulunulmamıştır. Bununla beraber, Dışişleri Bakanlığına sıkıcı münasebetlerden bu hususta haber gelir gelmez Acheson ve Truman vaziyetten derhal haberdar edilmişlerdir.

Başkan Truman, meselenin Birleşmiş Milletlere havalesi hususunu tasvip etmiştir.

Dışişleri Bakanlığı çevrelerine göre Ruslar henüz Kuzey Kore tayyarelerini resmen tanımış olmuşlar kabul edilse bile, Kore harbinin katî telâkki edilmeleri bir sürprizle karşılaşacaklarını bir sürpriz sayılmaz bunu evvelâ edeceklerdir.

Komünistlerin taarruzu tehlikeli bir hal aldı

Diğer taraftan Tokyo'dan bildirildiğine göre 30.000 mevcutlu komünist kuvvetleri bu gece Taegu ile Pohang arasında güneye doğru ilerlemektedir. 120 millî müttefik cephesinin bütün kuzey kesimi tehlikeye düşmüştür. Komünistler eski cephe hattı üzerinde cenup Kigye şehrinin 10 mil güneyine kadar sarkmışlardır. Kigye Pohang'ın 9 mil Kuzey-batısındadır. Dün gece bir komünist kolu Taegu'yu doğu sahiline bağlayan demiryolu Pohang - Yongyang şosesini kesmiştir. Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin hayatî kısmı deniz ve hava üssü Pohang Gerisi yolu kapalı, cephenin diğer kesimleriyle irtibatı kalmamıştır. Müttefik kuvvetleri Ziyongi'nin her tarafında yüksek arazide müdafaa mevzileri kazmaktadırlar.

Pohang'a Amerikan takviyeleri yollandı

Bu arada son dakikada bildirildiğine göre Kore'de savaşan Kara Ordusu Komutanı General Walton Walker bugün sayısı belli olmayan Amerikan kuvvetlerini komünistlere karşı ateş hattına sürmüştür. General Walton Walker, yarımıştır.

harp sahasında bugüne kadar düşmanı bir çok defalar geçirtan bu gibi kuvvet kaydırmaları yapmıştır. Bu son teşebbüsü ile General Pohan cephesi cenahını çevirmek isteyen komünist teşebbüsünü akim bırakması gayesini gütmektedir. Cephenin diğer kısımlarında vaziyetin daha iyi olduğu sanılmaktadır.

İlk defa olarak Kuzey Kore kuvvetlerinin doğu sahili üzerindeki tasavvurlarının Kyongju'yu tehdit ettiğini kabul eden 8 nci ordu teşkilâtı bildirildiğine göre, bu cephedeki düşman baskısı bugün şehrin kuzeyinde Amerikan kuvvetlerinin hücumları sayesinde çok hafifletmiştir.

Amerikalılar ve Güney Koreliler bu akşam Pohang ve hayatî ehemmiyettaki hava alanını müdafaa etmek için ümitsizce savaşıyorlardı.

Savunma hatlarına giren komünistlerin güneye doğru yeni bir ileri hareket geçmek için takviye kuvvetleri sevkiyatını sürdürdükleri bildirilmektedir.

Amerika'da yeni kur'alar silâh altına alınıyor

Vaşington 5 (AP) — Birleşik Amerika ordusu bugün askerlik mükellefiyeti kanunu mucibince, kasım ayı zarfında 70.000 gencin silâh altına alınmasını istemiştir. Kara kuvvetlerinde halen 170.000 kura askeri hizmet etmektedir.

Savunma Bakanlığına göre, Donanma ve Hava kuvvetleri için kasım ayı zarfında kur'a askeri alınmayacaktır. Silâhlı kuvvetlerin bu ayki ihtiyaçlarına gönüllü veya profesyonel kadrolarını doldurmaktadırlar.

Amerika'da şeker ve kauçuk stoku yapılacak

New York 5 (Nafen) — Birleşik Amerika hükümeti kauçuk ve şeker maddelerinin stok yapılmasını temin edecek tedbirler almıştır.

1946 senesinde lâğa edilmiş bulunan ihracat kontrolü de yeniden mevkii tatbika konacaktır.

Galata'da bir yangın

Dün Galata Tünel caddesi 83 nuaralı Ali Kâtlı Mehmet Salda ait sigara makinelerini muhtevi kâğıt yanarak, sandıklar içinde sarılı eşek, kalbur ve kulaçka mahvolmuştur.

Ölümü Rusy
gitmiye ter
eden sporcu

(Baştarafı 1 inci

mi sövarisi derhal tedbir
mâni olmuştur.

Bahri ve Süleyman'ın
jması hâdisesi üzerine S
misi derhal durmuş ve de
mekte olan futbolcuları y
muşsa da, gençler yukarıd
gımız şekilde sahile doğru
sına yüzerek Cazal romork
istimdat etmek suretiyle
makamlarımıza sığınmışlar
yet vapuru, bu hâdise üze
bek önlerinde demirlemişti
ri vaziyeti Sovyet Konsol
hildirmiş ve Konsolos gemi
rek, kaptanla hâdise etrafı
rüşmüştür.

Faros Şövchenco gemis
akşama doğru Karadenize
etmiştir. Arnavut gençleri
Müdürlüğüne teslim edilmiş

Sağlık Bakanı y
lacak işleri anlat

(Baş tarafı 1 inci sa

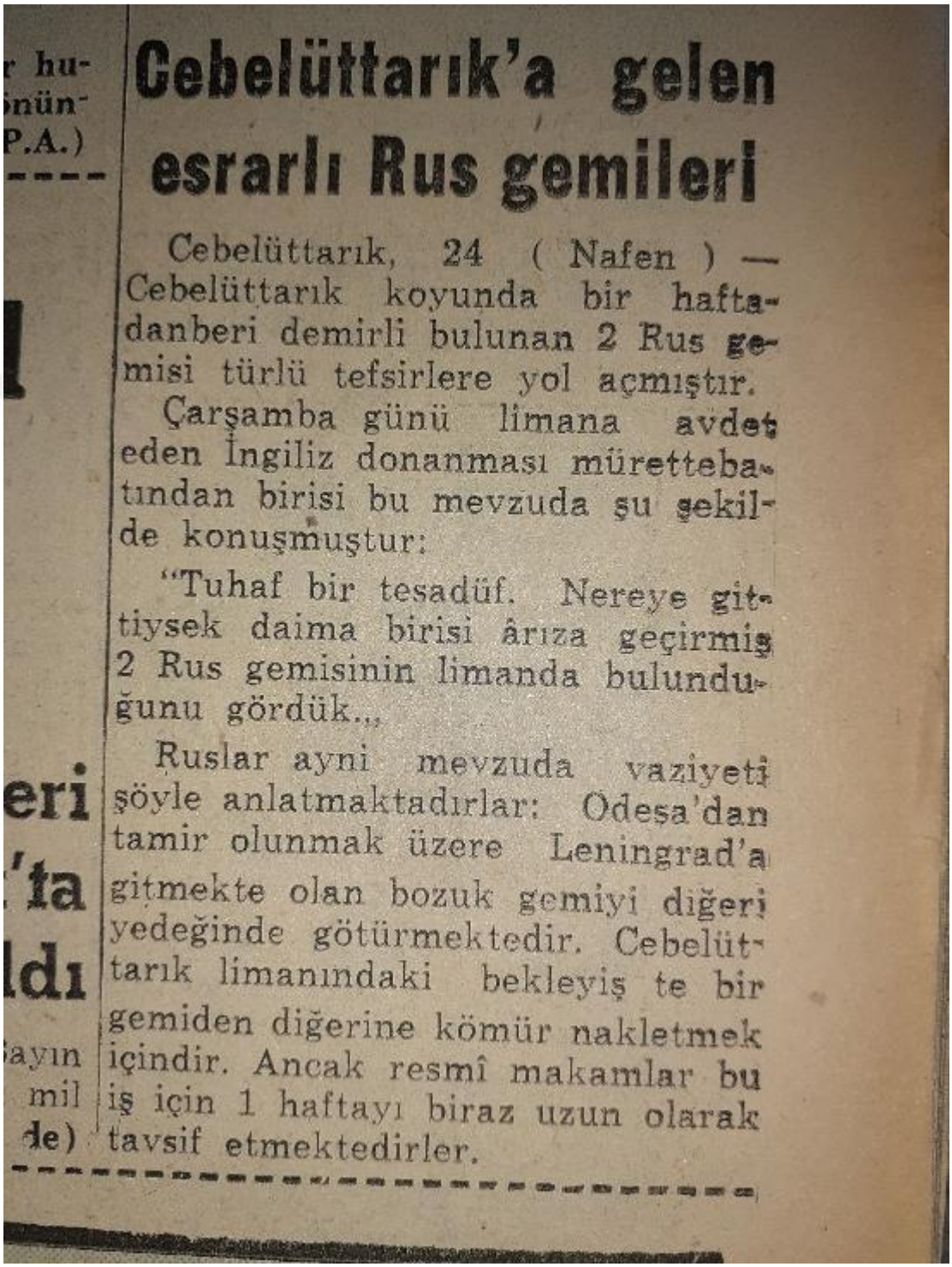
hayet vereceğiz. Bu suretle
larda azamî tasarruf temin
olacaktır.

Bugünkü vaziyette İstanbu
lâvesine yeni sağlık müesse
ilâve etmeğe maddî bakımda
kân yoktur. Yalnız ihtiyaçlar
gılanarak üzere, hastahaneleri
nosyonları itmam edilecek, ç
vaziyetleri, teşkilâtları düzeltil
hastalara hüsnü muamele edi
temin edilecektir. Bu hastahan
ilâve edilecek yatak miktarı
150 yi aşacaktır. Çünkü, İstan
da bir sağlık teşkilâtı ve has
neler mevcuttur. Fakat, diğer
çok yerlerde ve köylerde yüzd
inde hemen hemen hiç bir
yoktur. Bunların ihtiyaçları te
edilecek, köyün sıhhî kalkınma
mini edilme imkânları aranacak
Memnuniyetle söylevelerimi
İstanbul'da hiç bir sıtma vak
görülmemiştir. Sıtma Müca
Teşkilâtı çalışmalarında muvaf
olmuştur. Marshall Yardım Plân
dan daha fazla istifade ederek
ma ile mücadele işine devam e
ceğiz.

İstanbul'da bulunduğum müd
zarfında doktorların yaptığı
toplantıya davet edildim. Kendi
riyle uzun uzun muhtelif mesa
ler etrafında konuştuk. Tam d
moralik bir hava içinde cereya
eden bu toplantı cidden fayda
oldu. Benim onlardan olduğu gi
onların da benden bazı dilekle
var. İlk plânda; hastahaneleri
başasistan ve asistanların yetiştir
me usullerine (âbi olması isten
mesidir. Huzur temin edilmes
hasta adedine göre mütehassıs h
kim tayin edilmesi

TAKSİM SİNEMASINDA

EK 23: Hürriyet Gazetesi, 25 EYLÜL 1950

Cebelüttarık'a gelen esrarlı Rus gemileri

Cebelüttarık, 24 (Nafen) — Cebelüttarık koyunda bir haftadanberi demirli bulunan 2 Rus gemisi türlü tefsirlere yol açmıştır.

Çarşamba günü limana avdet eden İngiliz donanması müretteba-tından birisi bu mevzuda şu şekilde konuşmuştur:

"Tuhaf bir tesadüf. Nereye gittiysek daima birisi arıza geçirmiş 2 Rus gemisinin limanda bulunduğunu gördük.,,

Ruslar ayni mevzuda vaziyeti şöyle anlatmaktadırlar: Odesa'dan tamir olunmak üzere Leningrad'a gitmekte olan bozuk gemiyi diğeri yedeğinde götürmektedir. Cebelüttarık limanındaki bekleyiş te bir gemiden diğerine kömür nakletmek içindir. Ancak resmî makamlar bu iş için 1 haftayı biraz uzun olarak tavsif etmektedirler.

EK 24: Hürriyet Gazetesi, 31 EKİM 1950

onseyine işti-
Fuat Köprül
aki hükûmet
nü dolayısiyle
aydarpaşa ga
sayfadadır.
oto: Hürriyet)

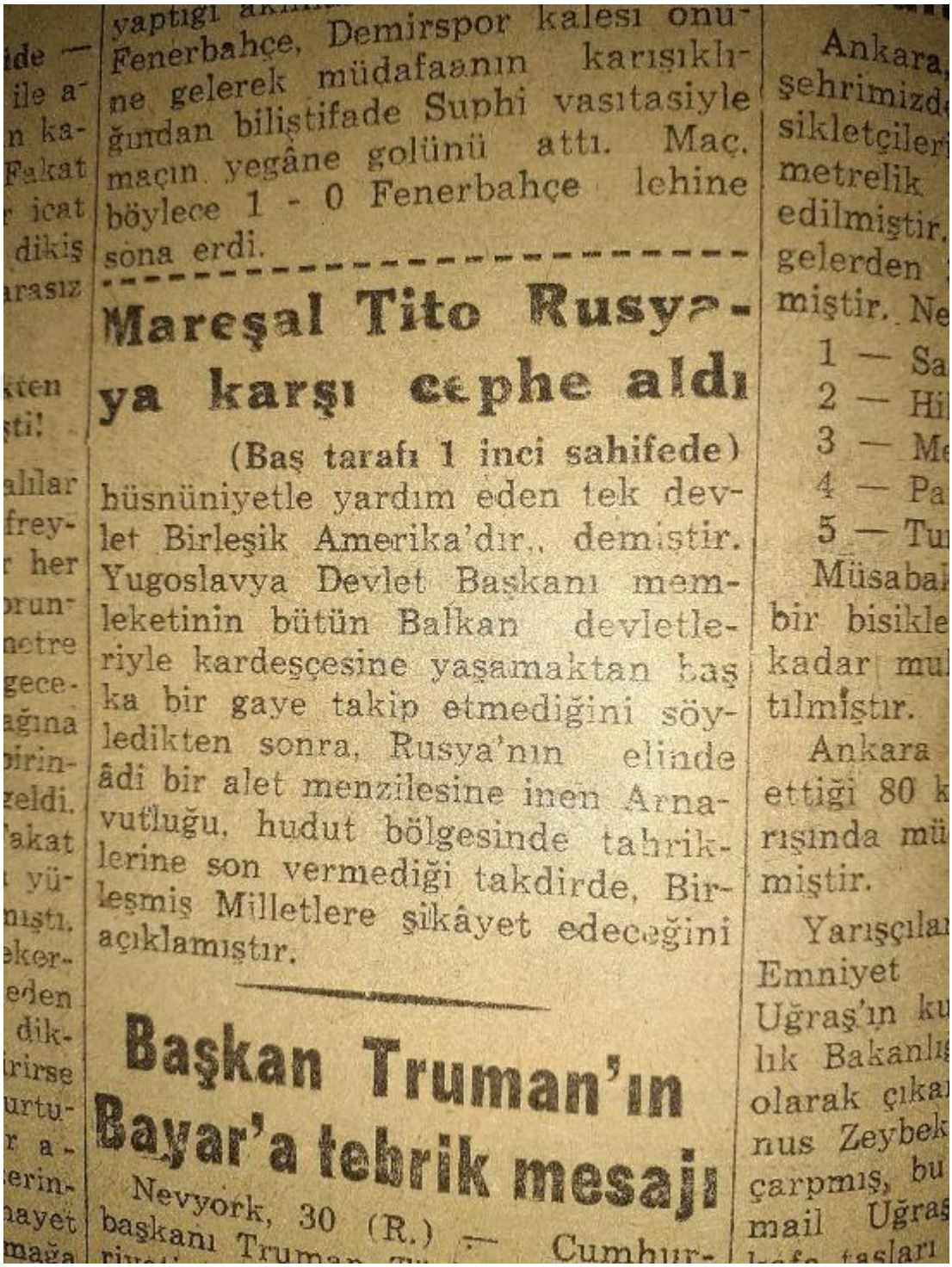
ilan edilmiştir. Merasim
deki Kraliyet sarayında; kabinenin
büyük toplantı salonunda cereyan
etmiştir. Yeni Kral VI. Güstav an'-
ane mucibince iki parmağını İncile
basıp and içtikten sonra Kraliyet
ailesine mensup prenslere hitaben,
kendisine karşı sadakat yemininde
bulunmalarını istemiştir. Prensler-
(Devamı Sa. 6; Sü. 4 de)

Mareşal Tito Rusyaya karşı cephe aldı

Yugoslavya'ya yardımda bulunduğu için Birleşik Amerika'yı övdü

Belgrad, 30 (R.) — Mareşal Tito dün Zapel'in faşizm düşmanı Kadınlar Birliğinde çok mühim bir siyasi nutuk vermiştir. Tito Amerika'nın barış siyasetini methetmiş ve "Harpten sonra Yugoslavya ya sözle değil, fiilen ve karşılıklı
(Devamı Sa. 6; Sü. 6 da)

EK 24: Hürriyet Gazetesi, 31 EKİM 1950

yaptığı ...
Fenerbahçe, Demirspor kalesi önüne gelerek müdafaanın karışıklığından biliştifade Suphi vasıtasiyle maçın yegâne golünü attı. Maç, böylece 1 - 0 Fenerbahçe lehine sona erdi.

Mareşal Tito Rusya karşı cephe aldı

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

hüsnüniyetle yardım eden tek devlet Birleşik Amerika'dır,, demiştir. Yugoslavya Devlet Başkanı memleketinin bütün Balkan devletleriyle kardeşçesine yaşamaktan başka bir gaye takip etmediğini söyledikten sonra, Rusya'nın elinde âdi bir alet menzilesine inen Arnavutluğu, hudut bölgesinde tahriklerine son vermediği takdirde, Birleşmiş Milletlere şikâyet edeceğini açıklamıştır.

Başkan Truman'ın Bayar'a tebrik mesajı

Nevyork, 30 (R.) — Cumhur-

Ankara, şehrimizd... sikletçiler... metrelik ... edilmiştir. ... gelerden ... miştir. Ne...

1 — Sa...
2 — Hi...
3 — Me...
4 — Pa...
5 — Tu...

Müsabak... bir bisikle... kadar mu... tılmıştır.

Ankara ... ettiği 80 k... rışında mü... miştir.

Yarışçıla... Emniyet ... Uğraş'ın ku... lık Bakanlı... olarak çıka... nus Zeybek ... çarpmış, bu... mail Uğraş ...

EK 25: Hürriyet Gazetesi, 4 KASIM 1950

Birleşmiş Milletler Asamblesinin dünkü toplantısında

Rusların veto silâhını hükümsüz bırakan mühim bir karar verildi

Güvenlik Konseyinin çalışmaları veto ile felce uğratılırsa onun yerine G. Kurul harekete geçecek

Dünyanın herhangi bir yerinde vukua gelecek bir tecavüz, yeni sistem sayesinde derhal durdurulabilecek

Truman'a suikast teşebbüsü üzerine Üç yeni tevkif yapıldı

Göçmen işi Avrupa konseyinde

Fuat Köprülü Türk tezinin desteklenmesini istedi

EK 25: Hürriyet Gazetesi, 4 KASIM 1950

Rusların veto silâhını hükümsüz bırakan bir karar verildi

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

lektif bir emniyet sistemi kurulacak, 14 üyeden müteşekkil bir barışı koruma komisyonu vücuda getirilecek, bu komisyon dünyanın herhangi bir yerinde barışı tehlikeye düşüren bir tecavüz hareketi haber alınır alınmaz derhal harekete geçerek vakit kaybetmeden icap eden tedbirlerin alınmasını tavsiye edecektir.

Nihaî neticeyi ilân eden Kurul Başkanı Nasrullah Entezam, takririn, 1950 yılı oturumunun ve belki de Genel Kurulun şimdiye kadar ele aldığı ve kabul ettiği en önemli bir konu olduğunu söylemiş ve: "Şimdi sulhun korunmasında müttehit ve hemfikir olduğumuzu dünyaya göstermek bizlere düşen bir vazifedir,, demiştir.

Müteakiben Genel Kurul, Birleşik Amerika, Büyük Britanya, Fransa, Rusya ve Çin'in toplanıp aralarındaki ihtilâflarını halline çalışmalarına dair müşterek bir Suriye-Irak teklifini ittifakla onaylamıştır. Aynı takrir Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyini, milletlerarası bir polis kuvveti kurmak için gayret ve çalışmalarını hızlandırmağa davet etmektedir. Bu kısım Sovyet bloku ve Arjantin hariç ittifakla kabul edilmiştir. Rusya bidayette bu takriri desteklemiş olmakla beraber, hazı tâdillere uğradığı için lehte oy vermiyeceğini ve müsnkif kalacağını bildirmiştir.

Yani bugün Balkanlarda vazife görmekte olan Birleşmiş Milletler Tahkik Komisyonunun çok daha geniş ve daha kesin salâhiyetlere malik ve bütün üye devletlere şâmil bir büyüğü kurulmuş demektir. Bu yeni Barış Komisyonu, otomatik bir barış cihazı gibi iş görecek ve dünya barışının korunması yolunda kasten icat edilecek tevil ve engellerin karşısında duraklamıyacaktır.

Korede teşe Milletler

(Baştarafı 1 inci sayfa

uçakları Mançurya hududunda ni kızıl kuvvetlerin güney ve guya doğru ilerlemekte olduğu haber vermektedir. Mac Art karargâhının sözcüsü, bazı kes lerde vaziyet vahâmetini muhafa etmekle beraber, teşebbüsün el Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin linde bulunduğunu, hattâ yeni ta viyeler gelmeden evvel vaziyet mevcut kuvvetlerle düzeltileceği beyan etmiştir.

Diğer taraftan bildirildiğine g re, Korede savaşan Birinci İngil tugayına iltihak etmek üzere iki oi bir İngiliz tugayı Güney Kore karaya çıkmıştır. Dün Japonyay varmış olan Kanada tugayı da de hal Koreye hareket etmiştir.

Tokyo gazeteleri Çin komünistleri nin fotoğraflarını yayınladılar

Londra, 3 (B.B.C.) — Koredeki Amerikan karargâhı komünist Çinlilerin Kore savaşlarına fiilen karıştıklarını artık gizlememektedir. Rusların da tepkili uçaklar vermek suretiyle Kore komünistlerine yardım ettikleri meydandadır. Bu sebebi Tokyo gazeteleri Güney Koreliler tarafından esir edilen ilk

Dalay Lama sarayı terkedip meçhul bir istikamete gitti

Londra 3 (B.B.C.) — Tibet topraklarında ilerleyen komünist Çin kuvvetleri büyük coğrafî mesafeler aşmak zorunda kalmaktadır. Asker ler, yüzleri soğuktan şişmiş olarak ince köprüler üzerinden derin nehirlerden geçmekte, malzeme geçişten önce sökülmekte ve

EK 26: Hürriyet Gazetesi, 21 KASIM 1950

Varşova Sovyet sulh kongresinde hâdise!

Amerikadan gelen komünist delegeleri Rusyaya ağır hücumlarda bulundu

Londra 20 (Naf.) — Varşova'da toplanmakta olan "Sovyet Sulh Kongresinde,, dün hiç de beklenmedik bir hâdise cereyan etmiştir. Hakikati söylemeyi aklına koyan Amerikan delegesi John Rogg bütün komünist delegelerin "sabırsızlıkla,, bekledikleri nutkunda Sovyet Rusya'ya ağır bir hücumda bulunmuş, bütün Kominform memleketlerini harpçi ve kuvvete dayanan bir siyaset takip etmekle itham etmiştir. Amerikan delegesinin bu sözleri yuhalarla karşılanmış ve "söz hakkına riayet edil-

(Devamı Sa. 6; Sü. 5 de)

Evli ve iki ço bir adam bal edip Istanbu

EK 26: Hürriyet Gazetesi, 21 KASIM 1950

(Foto: AP)

Varşova Sovyet sulh kongresinde hâdise

(Baştarafı 1 inci sahifede)

mesini tavsiye eden delegeler,, bu Amerikan delegesini susturmak ve söylemekte olduklarının işitilmesine mâni olmak için ellerinden gelen patırdıyı yapmışlardır.

Amerikan delegesi John Rogg, Birleşik Amerika'da Terakkiperver Partisinin kurucularındandır. Bu Parti komünist taraftarı bir partidir. Eski Başkan Yardımcılarından Waalace de bir ara bu partiye girmiş fakat sonradan gözleri açıldığından partiden istifa etmişti.

Dün Sovyetlerin "sulh,, maskesi altında harp hazırlıkları yapmakta olduğunu belirten bu Amerikan delegesi Sovyet oyunlarına âlet olan bu "barış kongrelerinin de,, kurucularındandır. Kendisinin şimdi Kongre İdare Heyetinden sür'atle atılmasına intizar edilmektedir.

Bugün bütün Sovyet ve peyk radyoları Rogg'a ağır hücumlarda bulunmuşlar ve kendisini şiddetle "suçlandırmışlardır,,.

Varşova toplantılarında söylenen her sözü yayınlamakta olan peyk radyoları Rogg'un nutku başladıktan bir müddet sonra yayınlarını kesmişlerdir.

...yın yerine Sait ... getirild...

Beden Terbiyesi İs... sindeki teftişler devan... Ankara'dan verilen bi... dür Vahi Oktay asıl ... Beden Terbiyesi Gene... Müfettişliğine alınarak... çağırılmıştır. Vahi Ok... Futbol Federasyonu S... nerbahçeli Sait Selâh... miştir. Ankara'dan v... bir habere göre de, Be... si Müdür Vekilliğini y... lan Genel Müfettiş Da... maarifteki asıl vazifesi... Genel Müdürlüğe Fener... suhi Baydar'ın tayini k... mıştır.

Birleşmiş Milletler... 25 kilo ağırlığındak...

New York 20 (A.A) — Han, dün Trygve Lie'ye Milletler tarafından Ke... plebisit yapılması hakkın... lekçe vermiştir. 25 kilog... lığında, 1850 metre uz... olan bu dilekçe bir mily... havidir.

Genel Sekreter, Pakista... Hıristiyan ve Zerdüşt dir... riyle dünyanın muhtelif y... ki Müslümanlar tarafından... mış olan bu dilekçeyi ilgi... lamıştır.

EK 27: Hürriyet Gazetesi, 15 OCAK 1951

Kore'de kahramanca savaşmakta olan bir birliğimiz, yukarıdaki resimde, düşman ateşi altında mevzi değiştirirken görülmekt edir. (Foto: Hürriyet - SEMİHA F. ES)

Tokyodaki Amerikan as. şefleri arasında mühim ve gizli temaslar yapıldı

Rusya'nın Kuzey Korelilere 5,5 milyar Türk lirası tutarında askerî yardım yaptığı haber veriliyor

Kore'deki cephelerde düşmanla dün herhangi bir temas olmadı

Tokyo 14 A.A. - Nalen - AP) — Kore cephelerinde umumi bir durgunluğun hüküm sürmekte olduğu bildirilmektedir. 8 inci Ordu Başkomutanlığınca bugün yayınlanan bir tebliğde "cephe boyunca düşmanla temas kesilmiş bulunmaktadır.,, denilmektedir. Buna rağmen mevzi bazı çarpışmalar kaydedilmiştir. Sobeok muharebesi esnasında dün gece ve gündüz 600 kadar komünist Çinli öldürülmüş ve B-26 bombardıman uçakları tarafından Sinanju - Sunchon - Yelon bölgesinde kalabalık bir düşman kafilesi muvaffakiyetle bombalanmış, 60 otomobil, 3 tanz tahrip edilmiştir. Keşif uçaklarının verdikleri raporlara göre düşman kuvvetleri, batı cephesinde Osan ve Yoju'dan itibaren güney doğu istikametinde ilerlemektedir.

(Devamı Sa. 5; Sü. 7 de)

Başbakan Ankara'ya hareket etti

Başbakan Yardımcısı ve Maliye Bakanı da dün gittiler

Şehrimizde bulunmakta olan Başbakan Adnan Menderes dün vaktini

(Devamı Sa. 5; Sü. 3 de)

Kore'de ateşin kesilmesi için

Hazırlanan yeni plân

EK 27: Hürriyet Gazetesi, 15 OCAK 1951

Tokyo'da Amerikan askeri şefleri arasında temaslar

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

2 nci Amerikan Tümeni Komutanı değişti

8 nci Ordu Komutanlığından bildirildiğine göre, 6 haftadanberi İkinci Amerikan tümenine kumanda etmekte olan General Robert MacClure'in yerine General Clark Ruffner tayin edilmiştir.

McArthur Amerika'dan gelen 4 Generalle uzun bir görüşme yaptı

Birleşik Amerika Merkez İstihbarat Şefi General Walter Bedell Smith ile Ordu İstihbarat Teşkilâtı Genel Direktörü General Alexander Bolling bu akşam Vaşington'dan uçakla Tokyo'ya gelmişler, General MacArthur ve kurmay heyetiyle üç saatten fazla süren bir görüşme yapmışlardır. Harekât sahasında durumun gelişmesi hakkında şahsi görüşmelerde bulunmak üzere MacArthur'ün bir talebinin bu suretle istifâ edilmiş olduğu bildirilmektedir.

General MacArthur, Tokyo'ya gelişleri gizli tutulan General Collins ve General Wandenberg'i bugün mahallî saatle 18.30 da Haneda hava alanında karşılamıştır. Bilâhare MacArthur ile generaller arasında bir görüşme yapılmıştır.

Rusyanın Kuzey Kore'ye yardımı

Londra, 14 (Nafen) Sovyet Rusyanın ekim ayına kadar Kuzey Korelilere 700 milyon sterlin (tahminen 5,5 milyar Türk lirası) değerinde askeri malzeme sevkettiği ve bu yardımın Amerika tarafından Kuzey Atlantik Paktı memleketleriyle yapılan yardımdan çok daha fazla olduğu belirtilmektedir. Yalnız gemi ve uçak yardımı bu rakama dahil değildir.

Korede ele geçirilen Sovyet silâhlarını yakından tetkik etmiş olan Amerikan uzmanları tarafından hazırlanan bir rapor bu hususu belirtmiştir.

Bu uzmanlar, Sovyetlerin devamlı surette Kuzey Korelilere askeri yardım yaptıklarını ve son model silâhları bile buraya sevkettiklerini kaydetmişlerdir. Sovyet Rusya her ne kadar Kuzey Korelilere yardım etmediğini bildirmişse de ele geçirilen bütün Sovyet silâhlarında "1950 Sovyet malı,, damgası görülmüştür. Birleşik Amerika uzmanlarının Korede ele geçirilen Sovyet silâhları üzerindeki tetkiklerine aralıksız devam ettikleri bildirilmiştir. Ayrıca Korede çekilen bir film de Vaşingtonda gösterilmiş ve burada Sovyet hava kuvvetlerinin esrarının bir kısmı da çözülebilmiştir.

G. B. Shav'ın bilin-

Soldan Sağa: 1 — Müslüman devletlerden biri, 2 — İşçi, Hind Prensi, 3 — Yalandan hasta olma, Bir hayvan, 4 — Dost devletlerden biri, Londranın hususiyetlerindendir, 5 — Doğu Anadolu'da sabun yerine kullanılır, Münakaşa, 6 — Bir renk, Sahip, 7 — Bir nevi balıkçı kayığı, 8 — Cerh âletidir (Çoğul), 9 — Bir renk, Deniz Yollarının eski ismi, Bir sıfat eki 10 — Bir soru edatı, Bir spor âleti.

Yukarıdan Aşağı: 1 — Dağ yolu, Şöhret, 2 — Beş kıt'adan biri, Bir rabıt (Bağ), 3 — Olgunluk, 4 — İşaa, Hükümet merkezi, 5 — Yaş, Tütün kutusu, 6 — Uğuşturarak küçültme, 7 — Dünya, Kapalı söz, 8 — Bir nefi edatı, Ele vermemek şartiyle erkeğin cibelliğidir.

EK 28: Hürriyet Gazetesi, 24 OCAK 1951

riyet

İSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müdürü : SEDAT SİMAVİ

La Familia

Ortadoğu ve Akdenize karşı Rus tecavüzü

Amerikan ve Ingiliz şefleri arasında Malta'da bir konferans toplanıyor

İngiliz Orta Doğu Kara Kuvvetleri Başkomutanı da Ankara'ya gelecek, İstanbul'daki konferansta ise Akdeniz askeri müdafaasına kat'i bir şekil verilecek

Ceza Kanunu

Gl. Eisenhovver

İstanbul - Üsküdar

EK 28: Hürriyet Gazetesi, 24 OCAK 1951

arasında, arazi
nünakaşada, Ve-
erek Mehmed'i
uştur. Nümune
dırılan Mehmet
iş, sanık yakala-
iştir.

pur seferle-
ksaklık

şehir hattı va-
k sık aksaması,
âyet mevzuu ol-
evvelki sabah ta
hareket etmesi
yerine vapur
eykoz'dan itiba-
lu yakası ıskele
lmesi mukarrer
ılmaması yüzün
iskelelerde biri-
hassa talebe ve
e yetiştiren bu
tirilmemesi do-
talebeler mek-
da vazifelerine

ati âyini
lar

i tarikati âyini
kalanan ve tev
hlidil hakkında
nde, kendisiyle
şılan beş şahıs
iz Savcılığı ta-
Âyin icra et-
fetinde resim
arla itham edi-
'in daha bazı
daşları olduğu
hkikat genişle-

Ortadoğu ve Akdenize karşı Rus tecavüzü

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

Orta Doğu İngiliz Kara Kuvvetleri Başkomutanı General Robertson'un bu konferanstan sonra Ankara'ya yapacağı ziyaret, Amiral Carney'in Ankara'daki temasları ve Malta Konferansında alınması beklenen kararlarla ilgilidir.

İkinci konferans meselenin siyasî cephesine hasredilecek ve Orta Doğu'daki Amerikan diplomatları arasında İstanbul'da toplanacaktır. Bütün bu temasların asıl hedefi, bugünkü milletlerarası durumun ışığı altında Orta Doğu ve Akdeniz bölgelerindeki memleketlerin gerek askerî, gerek siyasî kudretlerini arttırmak ve bilhassa askerî sahadaki savunma ihtiyaçlarını kat'î bir şekilde tesbit ve ikmal etmektir.

Gazetelere göre, Orta-Doğu ve Akdeniz bölgesinin savunmasına Türkiye'nin atfettiği ehemmiyetin sebeplerinden ikisi, evvelâ Amerika ve İngiltere'nin Kore ve Uzak-Doğu meseleleri yüzünden Çin ile aralarında mevcut ihtilâfı halletmek çaresini bulacaklarına emin olması, saniyen Amerika ile İngiltere'nin bu bölgelerin güvenliğini sağlamak hususunda Türkiye ile daha geniş ölçüde işbirliği yapmağa devam edeceklerine tam bir şekilde inanmasıdır.

Kar yağdıktan sonra

yet başkanları
şare ederek yeı
lardır. Siyasî K
şam toplanması

TÜRKİ

Kapalı
caktır. Şart
Ankara'da
perşembe gi
yapılacaktır.

İS

İstanbul
İstanbu

İstanbul Ge
içtimalarının ilk
15 de aktedeceğ
teşrifleri rica olu

G ü n d e

1 — 7 nci ü
2 — Cerrah
kültesi emrine v
3 — Eminör
kında teklif.
4 — Mecidiy
ifrazı hakkında t
5 — Eminön
binasının tashihi

EK 29: Hürriyet Gazetesi, 24 OCAK 1951

Üç yüklü bir arabaya gizlenmiş olan bir Kore'li esirin hürlük devriyelerimiz tarafından meydana çıkarılışı.
(Foto: Hürriyet — SEMİHA FERİDUN ES)

Kore'de tarihin kaydettiği en büyük hava muharebesi

Amerikan tepkili uçaklariyle Rus tipi uçaklar çarpıştı, 4 Rus uçağı düşürüldü

Çinliler muvakkat mütarekeye yanaştılar. İngiltere Başbakanı alınacak kararlar hakkında açıklamada bulundu ve bir anlaşma ümidini izhar etti

Gizli toplantı

D.P. Meclis Grubunun dünkü içtimaı

Başbakan'ın talebi üzerine toplantı hakkında hiçbir şey ifşa edilmemesine karar verildi

Şehre ilk kar yağdıktan sonra, Sihhiyeden çıkarılan bir yaralı
(Foto: Hürriyet - Hişam ARSLAN)

EK 29: Hürriyet Gazetesi, 24 OCAK 1951

Hürriyet

ahsin Yazıcı
kür ediyor

Korede tarihin en büyük
hava muharebesi

Ankara Garnizon takımı 2-0 galip geldi

Ortadoğu ve Akdenize karşı Rus tecavüzü

Ucuz atlatılan iki yangın

İstanbul - Üsküdar arasında yapılacak asma köprü

HBU

1 Temmuz

30 Haziran 195

HOLLANDS

TÜRK TİCARET BANKASI A.

İzmir Yüksek Ekonomi ve Tica
Okulu Müdürlüğ

Devlet Demiryolları Ge
Müdürlüğünden

EK 30: Hürriyet Gazetesi, 30 OCAK 1951

ndu

(ö) — Beden Terbi-
Müdürlüğündeki bir
suistimal için Milli
liye Bakanlıkları mü-
ahkikat açılmış ve
sya Savcılığa veril-
hâdiseyi inceledik-
hasebe Müdürü Nuri
görmüş ve bugün
vermiştir. Nuri Tuna
ığı tarafından tevkif
hkikat dosyasına gö-
Bölgesi eski Müdürü
amı Sa. 5; Sü. 6 da)

dan 40,000 i uçaksavar komutanlıklarında, 80,000 i başka birliklerde talim görecektir. Donanma ihti-

milli savunma işleri hakkında iki günlük müzakereler yapılmasını kararlaştırmıştır.

Rene Pleven-Truman görüşmeleri başladı

Pleven bir Rus tecavüzü takdirinde atom yardımı için Amerika'dan teminat istiyor

(Yazısı 5 inci sayfada)

EK 30: Hürriyet Gazetesi, 30 OCAK 1951

uştur.
eral MacArthur, Türk Tugayı
âhına giderek bir saat kadar
. Türk subay ve erleriyle ay
görüşerek hepsinin elini ha
sıkmıştır.
ci Ordu Komutanının Gene
cArthur'a verdiği rapora gö
ocak 1951 den itibaren kızıl
zayiatı 40,000 ölü, 120,000
ve bir kaç bin esir olmak ü
00 bine yakındır.

zey Kore'de tifus salgını

York 29 (R.) — Tokyo'dan
diğine göre, Kuzey Kore'de
in Ordusu ve halk arasında
algını müthiş tahribat yap
dır. Son günlerde alınan e
tifüsün Komünist Çin ve Ku
re orduları arasında sür'atle
ğını, Kızıl Sıhhiye Teşkilâtı
bozuk olduğunu ve ilâç na
hiç bir şeyin bulunmadığını
işlerdir.

si Komite müzakerelerine devam ediyor

ork, 29 (R.) — Birleşmiş
er Siyasi Komitesi Kore me
etrafındaki müzakerelere de
tmek üzere bu akşam yeni
planmıştır. Oturumun açıl
lan biraz evvel 12 Asya ve
memleketleri bloku, malûm
rinin muaddel bir formülü
htevi yeni bir takrir suretini
dağıtmışlardır. Bu yeni
de 7 devlet konferansı tale
a, edilmekle beraber, konfe
ilk toplantısında ateş kes
sinin karara bağlanması ve
seledo bir anlaşmaya varıl
sonra müzakerelerin deva
ı sürülmektedir.

si Komitenin bundan evvel
toplantısında Amerikan de
Austin, 12 ler blokunun tek
eddetmiş ve komünist Çinin
aviz ilân edilmesine geç bile
ıştır, demiştir. Basın haber
göre, Amerikan teklifi ol
büyük bir çoğunlukla ka
lilecektir. Fakat Amerikan
teklifin daha kolayca ka
sağlamak maksadiyle, ilk
şeklinde bazı tadilât yapmış,
müteaviz ilânı ve müşterek
ler alınması maddelerini de
nemekle beraber, barış im
nı araştırmak üzere bir Üç
mitesinin kurulmasını kabul
ir.

miş Milletler kuvvet lerinden bir grup (Foto: AP

Rene Pleven-Truman görüşmeleri

Nevyork, 29 (R.) — Fransız Baş bakanı Pleven ve maiyeti bugün buradan hareket ederek Vaşington'a varmıştır. Başkan Truman Fransız Başbakanını tren istasyonunda karşılamıştır. Truman - Pleven müzakereleri bu gece başlamıştır. Pleven yarın Dışişleri Bakanı Acheson ve Milli Savunma Bakanı Marshall ile görüşecektir. Müzakerelerin esasını, Hindiçini, Batı Avrupa savunması ve diğer milletler meseleleri teşkil etmektedir.

Bir ajans haberine göre, Fransız Başbakanı, Rus ordusu Fransa'ya karşı istilâ harbine kalkıştığı takdirde, Birleşik Amerika'nın derhal atom bombalariyle mütecavize karşı harekete geçeceğine dair Başkan Truman'dan teminat isteyecektir.

Rusya İtalya ile Fransa'ya gizli teklifler yapmış?

Roma, 29 (AP) — İtalya Dışişleri Bakanlığı, Kremlin'in İtalya ile Fransa'ya, bu iki memleketin tarafsızlıklarını ilân edip Atlantik Paktı ittifakından çekilmeleri mukabilinde kendilerine bir saldırmazlık paktı teklifine hazır olduğuna dair gayri resmi malûmat edinmiştir. Bu malûmatın hangi kaynaklardan alındığı açıklanmamıştır.

Bununla beraber, Roma'nın en ilerî gelen bağımsız gazetelerinden "Il Tempo,, nun yarın sabah bu konuda Paris muhabirinden aldığı bu haberi yayınlıyacağı öğrenilmiştir. Mevcut malûmata göre, komünistler tarafından girişilen 'sulh, kampanyasının en önemli ve sonuncu hareketi telâkki edilen bu teklifler Moskova'dan Maurice Thorez ve Palmiro Togliatti tarafından getirilecektir.

Lamington yanardağı yeniden indifa etti

Karşıyaka şilebi tehlike atlattı

Lizbon 29 (AP) — Son yirmi dört saat zarfında Portekiz'de hüküm süren şiddetli fırtına, bütün seyrüsefer altüst etmiş ve ağır hasara sebebiyet vermiştir. Oüorto'da, yıkılan bir ev içinde bulunan bir kadın ölmüştür.

İstanbul'a Finlandiya'dan almış olduğu keresteleri taşımakta olan Türk bandıralı Karşıyaka şilebi, bir direği kırılmış ve diğer bazı hasarlara uğramış olduğu halde, Lizbon limanına sığınmıştır. Gemide can kaybı olmamıştır.

Devlet fabrikaları yirmi milyon lira zarar etti

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

pamıyacağı işletmelerdir. İnhisarcılığa gitmiyeceğiz. Mevcutları imkân nisbetinde hususi teşebbüse terkedeceğiz. Mensucat sanayii ile devletin alâkası olmamak lâzımdır.,,

Adapazarı ve Adana'da şeker fabrikaları kurmak için hususi teşebbüsün sermaye koyduğunu ifade eden Bakan, harp ekonomisi devri başlayınca yeniden stok yapılmağa başlanacağını, bir İktisat Şûrası kurmak için teşebbüslere geçildiğini, gayri iktisadi olan devlet fabrikalarının 20 milyon zarar ettiğini, söylemiş ve sözlerine şöyle devam etmiştir:

"— Biz ancak başlanılanları ikmal edeceğiz. Yeniden fabrika kurmıyacağız. Ecnebi sermayeyi çağıracağız. Bunun için bir kanun hazırlıyoruz. Ramanda günde 600 ton lak istihsal yapabilen bir tasfiyehane kurmak kararındayız. Almanlar "bunu 18 ayda yaparız,, dediler. Ruman petrollerini Petrol Ofisi devredeceğiz. Buna ecnebi sermaye sokmıyacağız. Pamuk fiyatlarının yükselişi dünya zaruretlerinin icabıdır. Sırasiyle sellüloz ve demir fi-

EK 31: Hürriyet Gazetesi, 7 ŞUBAT 1951

tesbit ediyor. Foto muhabirimizin, herhangi bir tehlikeye karşı savunabilmesi için tem bir Amerikan Tomson silâhı omuzunda hazır bulunmaktadır.

(Foto: Hürriyet — SEMİHA FERİDUN ES)

Balkanlara yapılacak bir Sovyet taarruzu

Washington'da gizli görüşmeler yapılıyor

Bu görüşmelerin Türkiye, Amerika, Yugoslavya, Yunanistan, İngiltere ve Fransa arasında yapıldığı bildiriliyor

Londra 6 (Naf. ve A.A) — Balkanlara karşı Sovyetlerin yapabilecekleri bir tecavüz hareketi ile ilgili olarak Washington'da gayri resmi görüşmeler cereyan ettiği bildirilmektedir. Nafea Ajansının diplomatik muharririne göre bu görüşmeler Türkiye, Yugoslavya, Yunanistan, Amerika, İngiltere ve Fransa arasında cereyan etmektedir.

(Devamı Sa. 5; Sü. 4 de)

EK 31: Hürriyet Gazetesi, 7 ŞUBAT 1951

de geçenlerde yeni bir kliniğin apılmıştır. Resimde Lord Woolton rapi cihazı önünde görülmektedir. (Foto: Daily Herald)

Başbakan Ankara ya döndü

Ankara, 6 (A.A.) — Demokrat Parti İzmir il kongresinde hazır bulunmak üzere bir kaç gün evvel şehrimizden ayrılmış olan Başbakan Adnan Menderes, beraberinde bazı milletvekilleri ve özel kalem müdürü olduğu halde bugün saat 14.30 da uçakla İzmir'den Ankara'ya dönmüştür.

Başbakan hava alanında Büyük Millet Meclisi Başkanı Refik Koraltan, Devlet Bakanı, Başbakan Yardımcısı Samed Ağaoğlu, Bakanlar, Genelkurmay Başkanı, Büyük Millet Meclisi ve Demokrat Parti Meclis Grubu Başkan Vekilleri, Başbakanlık, Ekonomi ve Ticaret ve Milli Savunma Bakanlıkları Müsteşarları, Sayıştay Başkanı, Vali, Garnizon Komutan Vekili, Merkez Komutanı, Belediye Başkanı ve Emniyet Müdürü tarafın

Balkanlara yapılacak bir Sovyet taarruzu

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

Daily Mail gazetesinin Washington muhabirine göre de, Sovyetlerin son zamanlarda peyk memleketlerde almış olduğu askeri mahiyetteki tedbirler Amerika'nın nazarı dikkatini bu bölge üzerine çekmiştir. Birleşik Amerika idarecilerinin, Yugoslavya'ya karşı girişilecek bir tecavüz hareketi ile hür dünyanın yan cephelerinin tehlikeye girebileceğini nazarı itibara aldıkları ve buna karşı da Balkanlarda müşterek bir cephenin kurulması için çalıştıkları zannedilmektedir.

Yeni bir Kore hareketi mi?

Sovyet Rusya'nın Yugoslavya'ya karşı ilkbaharda bir harekete girişmesi muhtemel görülmektedir. Fakat Moskova'nın Yugoslavya için cihan harbini göze almıyacağı ve Kore'de yaptığı gibi bu sefer de Tito'ya karşı peyklerini sürerek perde gerisinde kalacağı tahmin edilmektedir. Son zamanlarda peyklar de alınan tedbirler de bilhassa nazarı dikkati celbetmiştir. Meselâ Bulgaristan'da geçenlerde kabul edilen bir kanun gereğince Kızılordu subayları ve erleri 24 saat zarfında Bulgar vatandaşı olabilecekler ve böylelikle bu peyk ordusu süratle ve devamlı surette takviye edilebilecektir.

Belgrad'daki kanaat

Diğer taraftan resmi Yugoslav çevreleri ve Yugoslav basını Yugoslavya'ya komşu bulunan Sovyet peyki memleketlerin, Yugoslavya hudutlarına karşı artan tazyiklerde bulunduklarına ve bu mesele hakkında Birleşik Amerika, İngiltere, Fransa arasında görüş teatileri yapılmakta olduğuna dair Washington ve Londra haberlerini şimdilik tefsir etmemektedirler.

Bu hususta belirtildiğine göre, Belgrad'ın ilgili çevreleri Kominform memleketlerinin Yugoslavya hudutları boyunca kuvvetler yığdıklarından malûmattar bulunmaktadırlar.

Bu hususta ileri sürülen tahminlere göre, Moskova hiç olmazsa şimdilik bir dünya harbine inkılâp edebilecek bu gibi bir tecavüze girişmeği göze almamaktadır

ŞİERA
dostluk ve ser
kuvvetlendi
ARŞİMİDİS
Otomobil Malzem
İstanbul Beyoğlu İstikl
İstanbul İranlıla
İdare Heyeti
28. 1. 951 tarihinde âdiye
heyet toplantısı. nisap görülen
rastlayan pazar günü saat 14
Zikri geçen gün ve saatte
celse açılacağından ilgili üyele
ları rica olunur.

EK 32: Hürriyet Gazetesi, 17 ŞUBAT 1951

KERVANSARAY'da

Dün Pravda'ya beyanatta bulunan

Stalin'e göre Sovyetler Birliği silâhlanmıyor!

Ordunun terhis edildiğini ileri süren Stalin, bir harbi muhtemel görmüyor

Kızıl diktatör Kore harbi hakkında da fikrini bildirdi

Müdafaa bakımından

Amerika Türkiye'de hava meydanları kuracak

Dün şehrimizi terkeden Amerika Hava Bakanı "Türkiye'den ümit ve memnunlukla gidiyorum" dedi

Columbus kruvazörü dün geldi

Altı gemilik bir filo da 22 şubat tarihinde geliyor

umları akim kalan cenaha yüklendiler

ak zecri tedbirleri tesbit edecek a delegemiz Selim Sarper seçildi

Tanınmış bir İngiliz mimarı buraya geliyor

Türkiye - Yunanistan

EK 33: Hürriyet Gazetesi, 3 MART 1951

Yüzü bir formülle imal edilmiş olan kremli PURO Tuvalet Sabunu alt üzerindeki lekeleri ve siyah benekleri kısa bir zamanda yokeder, yüzünüze bambaşka bir cazibe ve güzellik verir.

PURO O TÜRKÜT SABUN

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZE

Müdürü : SEDAT SİMAVİ

Amerika'ya ittifak teklifinde bulunduk

Rusya veya başka bir devletin tecavüzüne uğradığımız takdirde Amerika'nın silâhla yardım edeceğini yazılı olarak beyan etmesini istedik

Teklifimiz büyük bir ehemmiyetle tetkik ediliyor

Kabinede değişiklik

Kırşehir'deki menfur hâdisenin akisleri

Üç kişilik bir tahkik heyeti dün Ankara'dan Kırşehir'e hareket etti

İstanbul ve Ankara Üniversitelerinden birerden üç kişilik heyet mülkiye gelip ilgili şahıslarla görüşecekler

Meclis d tatil ya

İhtiyarlık S

EK 33: Hürriyet Gazetesi, 3 MART 1951

mektuplar dağıtılıyor.

kip Ediyor

eğindeyim

ve Dikiş Kursunun

KIZILAY BAYRAĞI

3 Mart 1951

Amerikaya ittifak teklifinde bulunduk

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

yasi şekilde, tetkik etmekte olduklarını beyan etmişlerdir.

İki hareket tarzının bahis mevzuu olduğu anlaşılmaktadır:

1) — Türkiye'nin tam üye sıfatiyle 12 devletten müteşekkil Kuzey Atlantik ittifakını kabul edilmesi. Malûm bulunduğu gibi Türkiye ile Yunanistan'ın Atlantik ittifakına dahil olmaları mukarrerdir. 2) — Amerika'nın da bunu müteakip kabul etmesi şartiyle, Kuzey Atlantik ittifakında üye olmayan Yakın ve Orta Doğu devletleri arasında ayrı bir Akdeniz müdafaa ittifakı anlaşması kurulması.

Amerika'nın teklif hakkındaki görüşü

Birleşik Amerika'nın, Türk - İngiliz - Fransız ittifakına iltihakı kabul etmesi halinde bu devlet, ittifak arasından herhangi birinin tecavüze uğraması halinde o memleketle her türlü yardım ve müzaherete yapmakla mükellef olmaktır. Birleşik Amerika Dışişleri Bakanlığının halen tam müttefiki olmayan herhangi bir Akdeniz devletine resmen ve bütün sonuçlu ile askeri yardım taahhüdü fikrine pek müsaadeli olmadığı bildirilmektedir. Bu konudaki Amerikan durumu belirtildiğine göre, şu mülâhazadan doğmaktadır: Birleşik Amerika muazzam kudrette askeri müdafaalar kurmağa tam bağlandığı bu sularda yerine getirebileceğinden daha fazla vecibeler ve taahhütler altına girmekten çekinmektedir.

Bununla beraber Birleşik Amerika Dışişleri Bakanlığı Türkiye, Yunanistan ve müttefikleri olarak kabul edilmesi için bu bölgede askeri müsaade ve fiili taahhütlere girişmek temayülünde görünmektedir. Bu taahhütlere girişmenin zamanı, silâhlı kudretini geliştirmekteki süratle bağlıdır.

Teklif dikkatle inceleniyor

Diğer taraftan Dışişleri Bakanlığı Basın Dairesi Şefi Michael McDermott bir gazeteciler toplantısında verdiği demeçte, meselenin "en büyük önemle incelenmekte olduğunu ve bir dünyanın kudret ve kuvvetinin en verimli ve müessir şekilde geliştirilmesi imkân ve usullerinin sürekli olarak tetkik edildiğini söylemiş ve demiştir ki:

"Birleşik Amerika, bütün dünya kuvvet ve kudretinin seferber olduğu bu sıralarda, Türkiyenin önemini ve oynadığı rolü tamamiyle mütalâa etmiştir.,,

McDermott Dışişleri Bakanlığının bu konuda ne zaman bir karara varacağını belirtmekten imtina etmiştir.

SPOR SA

Bugünkü lig ma

Galatasaray Emniyet'le, B İstanbulspor'la karşılaş

Lig maçlarının ikinci devresi karşılaşmalarına bugün de İnönü Stadında devam edilecektir. Fikstüre göre ilk karşılaşmayı Galatasarayla Emniyet takımları yapacaklardır. Galatasaraylılar son zamanlarda takımlarını tamamen gençleştirmiş bulunuyorlar. Bu suretle Galatasaray idarecileri şöhretli oyuncularına yerine gençleri koyarak takımlarını bugün için değilse bile ilerisi için hazır bir hale getirmek niyetinde görünmektedirler.

Bugün yapılacak maça gelince, karşılaşma Sarı - Kırmızılılardan ziyade Emniyetliler için ehemmiyetlidir. Geçen yıl enerjik ve gayretli oyunuyla temayüz eden Emniyet takımı bu sene maalesef aynı randımanı elde edememektedir. Kümenin sonunculuğu için namzet olan Emniyetlilerin bundan sonraki her karşılaşmaları hayati ehemmiyeti haiz bulunmaktadır.

Beşiktaş - İstanbulspor

İkinci karşılaşmayı lig lideri Beşiktaşla geçen hafta Fenerbahçeyi mağlûp etmeğe muvaffak olarak kümedeki vaziyetini sigortalamış bulunan genç İstanbulsporlular yapacaklardır. Sarı - Siyahlıların geçen haftaki zaferden sonra kümenin en kuvvetli ve randıman veren takımı olan Beşiktaş karşısında nasıl bir derece alacakları bilinemez. Bununla beraber ayni İstanbulspor takımı geçen senekı maçlarda da Beşiktaşı mağlûp ederek senenin sürprizini yapmıştı.

İstanbulsporlular bugün de bütün enerjileriyle oynıyarak geçen haftaki galebelerini ispat etmeğe çalışacaklardır. Bu itibarla karşılaşmanın heyecanlı geçeceği ve mukabil ligin berhalde bugünkü yerlerini bozmamak sporlulara yeni bir ümit vermemek için oynanacaktır.

Ankarada alâka uyandıran dâva

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

Dâva mevzuu şöyledir: Remzi Balkanlı, Nevşehir Savcısı iken 4 sene evvel Yargıtay Başkanı sıfatiyle Halil Özyörük'ün bir mukavelesini yazdığı bir makalede tenkit ettiği için o zaman Bakanlık emrine alınmış ve hakkında dâva açılmıştır. Uzun bir zaman devam eden muhakeme sonunda beraet ettiği için vazifesi iade edilmiş ve Fuat Sirmen tarafından Marmaris Savcılığına tayin edilmiştir. İktidar değişip Adalet Bakanlığına Halil Özyörük gelince Remzi Balkanlı'yı müs-

Ram satış

EK 34: Hürriyet Gazetesi, 4 MART 1951

STAKİL SİYASİ GAZETE

SEDAT SİMAVİ

İttifak teklifimiz Amerika'da müsait bir şekilde karşılandı

Askeri şeflerle başlıca siyasi şahsiyetler Amerika'nın üçlü ittifaka girmesi lehinde

Bir filomuz önümüzdeki günler içinde Malta'yı ziyaret edecek

Malta'da mühim askeri temaslar da yapılacak

Ankara, 3 (T.H.A.) — İyi haber alan mahafilden öğrendiğimize göre Türk - Amerikan ve Yunan Genelkurmayları arasında bir Akdeniz savunmasına zemin hazırlamak maksadiyle bir müddettenberi yapılmakta olan temaslar müspet bir safhaya girmiştir. Türkiye ve Yunanistan'a yapılmakta olan Amerikan askeri yardımının artırılması hususu üzerinde görüş birliğine varılmış ve bilhassa Türkiye'nin Batı ile Doğu arasında bir buluşma noktası olması hasebiyle Amerika'nın Türkiye'ye askeri mal sanat yardımını en az bir misli artırması kararlaştırılmıştır. Son günlerde Türkiye'yi ziyaret eden İngiliz Orta Şark Kuvvetleri Kumandanı da bu hususta fikir mütalaalarını sebat etmiştir. Ancak Rusya'nın harp sanayiini hemen Türkiye ve Yunanistan'a müdahale ve tecavüz edecek hadar organize etmemiş olduğundan, şimdilik yalnız Amerikan yardımının genişletilmesi de kifâyetsiz olmayacaktır.

Amerikan Genelkurmay Başkanları ve Kongre Türkiye - Amerika ittifakına taraftar

Londra, 3 (B.B.C.) — "Daily Telegraph" gazetesinin Vaşington muhabirinden alıp bugün neşrettiği bir habere göre, Amerika Silâhlı Kuvvetleri Genelkurmay Başkanlarıyle Amerikan Kongresinin tam ekseriyetle yakın çoğunluğu, Birleşik Amerika'nın Türkiye ile İngiltere ve Fransa arasında mevcut karşılıklı askeri yardım anlaşmasına iştirâk etmesi lehinde dedir.

(Devamı Sa. 6; Sü 2 de)

Kırşehir'e giden Üniversiteli gençler dün Haydarpaşa'dan ayrılırlarken
(Foto: Hürriyet - Ali ERSAN)

Atatürk büstüne yapılan tecavüzü tel'in için

Kırşehir'de yarın büyük bir miting tertiplenecek

Mitinge iştirâk için memleketin birçok yerlerinden gençlik kafileleri dün Kırşehir'e hareket ettiler

Kırşehir'deki Atatürk büstüne yapılan çirkin tecavüzü, mahallinde tetkik etmek maksadiyle İstanbul Üniversitesi Talebe Birliğinden Kemal Bağcıoğlu'nun başkanlığında 50 kişilik bir kafile, dün sabah 13.50 de Kırşehir'e hareket etmiştir.

Talebeler, Kırşehir'de cereyan eden bu çirkin hadiseyi tekbih ve Büyük Atatürk'e olan bağlılıklarını ifade etmek üzere tertiplecekleri mitingde hazır bulunduktan sonra şehrimize döneceklerdir.

Kırşehir'de yapılacak mitinge iştirâk etmek üzere giden cemiyetler ayrı ayrı olarak Milli Türk Talebe Birliği Merkez İcra Komitesi Başkanı Doğan Can dün öğle, Kırşehir'e gitmek üzere Ankara'ya hareket etmiştir. Kırşehir mitingi dolayısiyle, Milli Türk Talebe Birliği, Kırşehirlilere hitaben bir beyanname neşr yayınlamıştır.

Kırşehir hâdisesi için İzmit'te yapılan miting

İzmit, 3 (T.H.A.) — Kırşehir'de

(Devamı Sa. 6; Sü. 4 de)

Dörtler toplantısı

Bakan muavinleri yarın Paris'te toplanacaklar

EK 34: Hürriyet Gazetesi, 4 MART 1951

İttifak teklifimiz Amerika-da müsait karşılandı

(Baş tarafı 1 inci sayfada

Cumhuriyetçi Partinin görüşü

New York 3 (R.) — Kongre'de Avrupa'ya Amerikan kuvvetlerinin gönderilmesi meselesi görüşülürken söz alan Cumhuriyetçi Parti sena-törlerinden Werry ile Cain, Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve İspanya'nın Kuzey Atlantik savunma ordusu teşkilâtına alınmaları hususunda kat'î teminat istediklerini açıklamışlar ve bu mesele katiyet kesbetmediği takdirde Avrupa'ya yeniden Amerikan kuvvetlerinin gönderilmesine muarız olduklarını bildirmişlerdir.

Bir filomuz Malta'ya gidiyor

Ankara 3 (Hususi muhabirimizden telefonla) Donanmamıza mensup altı gemiden müteşekkil bir filo önümüzdeki günlerde Malta limanına giderek İngiliz bahriye kuvvetlerine bir nezaket ziyaretinde bulunacaktır.

Türk deniz filosunun Malta'ya yapacağı bu ziyaretin resmî çevrelerce her ne kadar bir nezaket ziyareti mahiyetinde olacağı ifade edilmekte ise de şehrimiz siyasi çevreleri Amerika'nın siyasi ve askeri şahsiyetleriyle İngiltere'nin Orta Doğu kuvvetleri Başkomutanı General Robertson'un son haftalar içinde Ankara'da yaptığı temaslarda memleketimizle Orta Doğu emniyeti hususunda vardıkları görüş birliğini teyit eden bir tezahürü olarak vasıflandırılmaktadır.

Filomuz mensuplarının Malta'da yapılacak toplantıda bulunacağı ayrıca kuvvetle ifade edilmektedir.

Resmen teyit edilmemekle beraber aynı çevreler Türk - İngiliz - Amerikan donanmalarının müşterek manevralarından da bahsetmektedirler. Bununla beraber şimdilik mevcut resmî malûmat filomuzun Malta'daki İngiliz deniz üssünü ziyaret edeceği, askeri tesisleri gezerek bazı istigarelerden sonra dost intibalariyle ayrılacağından ibarettir.

Malta'da yapılacak olan mühim konferans

Londra 3 (Nafen) — İngiltere'nin Anavatan ve Akdeniz donanmaları ile Amerikan donanmalarının manevraları bugün sona ermiştir. Şimdi Malta'da yapılacak mühim konferansa büyük ehemmiyet atfedilmektedir. Bu Malta konferansına İngiliz ve Amerikan askeri liderleri iştirâk edecekler ve burada Akdeniz bölgesinin umumi savunma planları üzerinde duracaklardır. Son Akdeniz manevralarının da bu konferansta görüşülecek mevzulardan birini teşkil ettiği ve alınan neticelere göre hareket edileceği de kaydedilmektedir.

Malta konferansında General Eisenhower'in de bulunacağı hakkındaki haberler resmen teyit edilmemiştir. Bununla beraber Kuzey Atlantik Paktı Ordusu Başkomutanının Malta'ya gitmesinin mümkün olabileceği de ileri sürülmektedir.

Malta konferansına, son zamanlarda Orta Şarkın mühim noktalarını ziyaret etmiş olan Birleşik Amerika Amirali Carney ile İngiliz Generali Sir Brian Robertson katılacaklardır.

Bir pilotumuz hava akınına iştirâk etti

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

Türk tugayı refakatine tâyin olunmuş ve hava meydanı kontrol servisinde çalıştıktan sonra bu ay içinde B.26 452 nci filosuna verilmiştir.

Batı Kore sahillerine yeni bir çıkarma

New York 3 (R.) — Güney Kore birlikleri, Kore yarımadasının batı sahillerindeki Haeju koyuna bir çıkarma yaparak 38 inci arz dairesinin hizasında bulunan Paekçon, Yonan ve Pyongani kasabalarını işgal etmişlerdir.

Merkez kesiminde yeniden 3 km. lik bir ilerleme kaydedilmiş ve üç kızıl kıtası tamamiyle püskürtülmüş-

Kırşehir'd büyük bi tertip ol

(Baş tarafı

ki Atatürk heykeli kin tecavüzü tel'in şam Sanat, Kız öğrencileri ve kala kütlesinin iştirâkiy türk anıtı önünde pılmıştır. Gençler nuşmalarla, inkılâ türk sevgisinin Tü ve Türk milletinde yacağını ifade etm

Kırşehir'de

Kırşehir, 3 (T.H heykeline yapılan tatürk aleyhindeki testo etmek maks günü büyük bir m tır. Bu mitingde b yurdun her tarafı fileleri gelmektedir

Diğer taraftan 6 de Ankara'da büti gençliğinin iştirâk tertip edildiği hab

Ankar

Ankara 3 (A.A zartesi günü Kırşe olan mitingte bazı re Ankara Yüksel Birliğinden 50 kişi rın saat 12.30 da mizden hareket ed

Mitingte Birlik ş palı konuşacaktır. Kırşehir'de vukubu diseyi tel'in etmek saat 17.30 da Ank ve Coğrafya Fakü bir toplantı tertip

İzmir

İzmir 3 (A.A Atatürk'ün heykel kin tecavüz yurdu finda olduğu gibi İ bir nefretle karşıl

Diğer taraftan İ daki Kırşehirliler de bir toplantı ya diseyi tel'in mak Belediye Başkanlığ çekmeyi kararlaştı

EK 35: Hürriyet Gazetesi, 4 NİSAN 1951

Hudutlarımızda Bulgar tahşidatı

Bulgaristanlı Türk muhacirler yerine Ruslar getiriliyor

Bu plân gereğince Karadeniz sahilleri Ruslaştırılıyor

Atina, 3 (R.) — Bir Yunan gazetesi, "Balkanlarda gizli Rus iskân plânları,, başlığı altında yayınladığı bir yazıda, Rusların Bulgaristan topraklarında büyük sayıda Rus muhacirlerini nakil ve iskân etmek maksadiyle plân hazırladıklarını, son zamanlarda Rusya'nın talebi üzerine Türkiye'ye gönderilen Türklerden boş kalacak münbit topraklara Rus muhacirlerini yerleştirmek suretiyle Bulgaristan'a yerleşmek ve bilhassa Bulgaristan'ın Karadeniz sahillerini nüfus bakımından Ruslaştırmak gayesini takip ettiklerini ifşa etmektedir.

Türk hududunda Bulgar tahşidatı

Edirne, 3 (T.H.A.) — Bulgaristan'dan gelen haberler, Bulgarların Türk, Yunan ve Yugoslav hudutlarında geniş ölçüde tahkimat yaptıklarını göstermektedir.

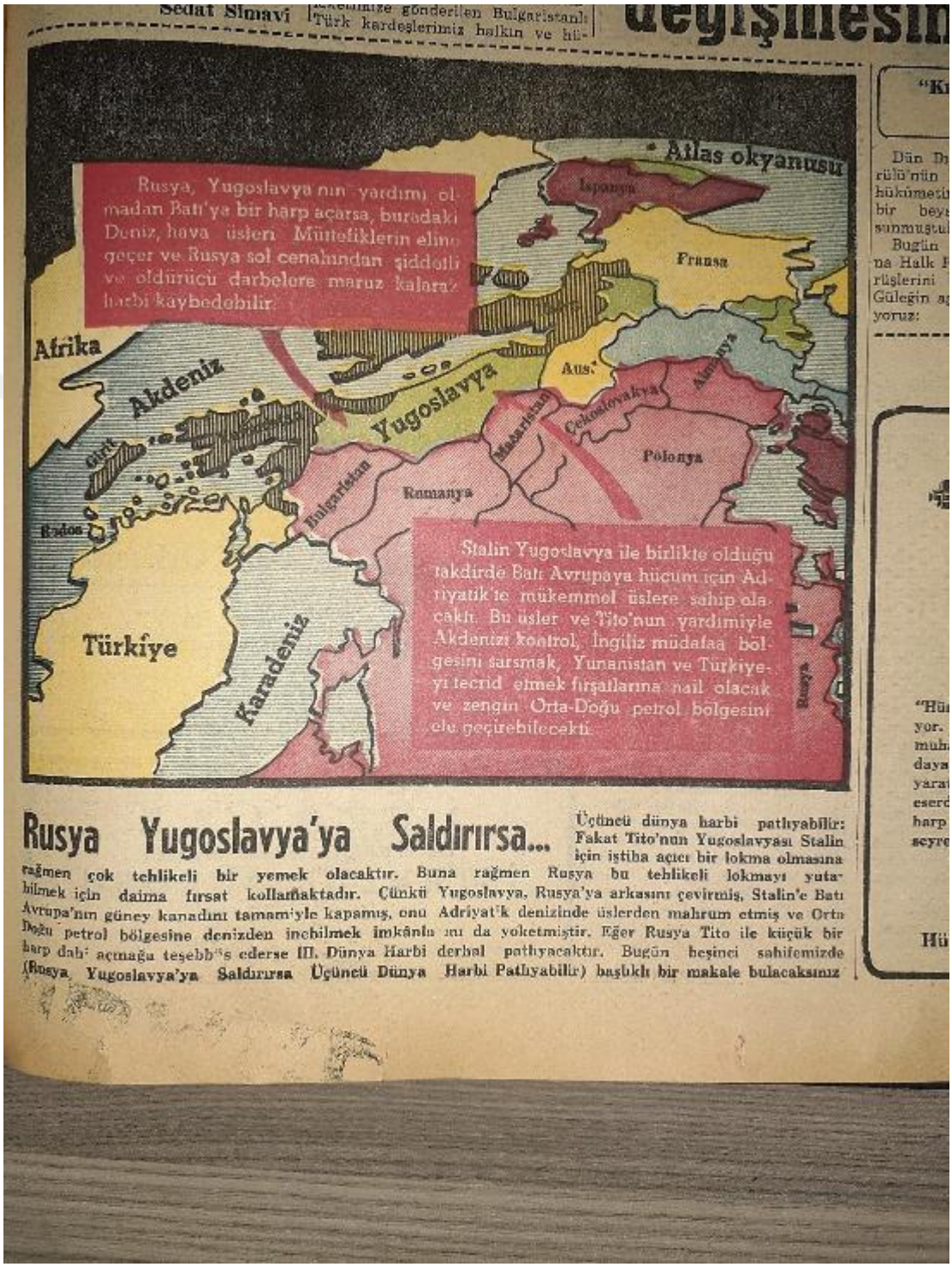
Bulgarlar bu tahkim işini gizlemek maksadiyle göçmen naklini karanlık bastıktan sonra yapmayı tercih etmekte, bu yüzden nakliyatta zoraki aksaklıklar yaratmaktadırlar.

Denizyollaması yolsuzluğunun duruşması

Dün Ankara'da bazı sanıkların ifadeleri alındı

EK 36: Hürriyet Gazetesi, 22 NİSAN 1951

EK 36: Hürriyet Gazetesi, 22 NİSAN 1951

Yugoslavya diktatörü Mareşal Tito bir merasimde askerî teftiş ediyor.

Rusya Yugoslavyaya Saldırırsa..

Üçüncü Dünya Harbi Patlayabilir

Stalin bir müddetlerden beri Titonun Yugoslavyasını yutmak hesaplarını kolaylıkla meydana çıkarmış bulunuyordu. Stalin Yugoslavyanın Rusya için stratejik ne ehemmiyeti haiz olduğunu incelemiş ve bir yandan Titonun yaşadığı iç güçlükleri körüklemeğe başlamıştır. Epey bir zaman mahallî kalarak bir hesap ile halledilebileceğine Stalin kanaat getirdi, zaten Yugoslavyaya yalnızca kışkırtacak, fakat son hâdiseler ve nihayet Pentagon raporu Truman, Yugoslavyaya yapılacak bir taarruzda mahallî kalmayacağı gibi bu bir harp dolayısıyla da Stalin'e anlatmıştır.

Buna rağmen Stalin, Moskova'nın peyki olan devletlere derhal ordularını seferber hale getirmeleri emrini vermiş ve peyk hükümetlerin 200 bin seçme askerini göndermiş ve Yugoslavyaya karşı hudutlarındaki manevralara girmiştir. Bu suretle Stalin hem Titonun yaşadığı iç güçlüklerin ve kurmay başkanının Sovyet askerleri getirilmiş olmasını elverişli saymıştır.

Fakat Amerika, Rusya'nın bu faaliyetlerine karşı derhal harekete geçmiş bulunmaktadır. Amerika Dışişleri Bakanı verdiği demeçte Rusya'nın Yugoslavyaya saldırması halinde Amerika'nın Yugoslavyaya yardım edeceği hakkında Vaşington'dan bir emir verildiği gibi, Rusya Sekreter de Tito'ya gönderilmiştir. İstanbul'un bulunduğu Harbi diplomasi sahasında yapılan görüşmeler yapılırken bir taraftan da Amerikanın ve müttefiklerinin Akdenizde geçit manevralara başlamışlardır. Bütün bunlar Rusyanın hareketlerini, daha bir farklı kelle yürütmesi hakkındaki tasavvurlarını ve kuvvetlerini yeniden tanzim etmesini mecbur kılmıştır.

Bir zamanlar ilk dünya harbinin Balkan'lardan çıkarak, vaktiyle bir hâdisenin Sarajevo Sokağında geçen bir suikast Sırrının Dünya Harbinin başlamasına sebep olmuştu. Simdi de Stalin ve peykleri Yugoslavya'ya saldırırlarsa aynen öyleyi Dünya Harbi patlayacaktır.

Başlıca noktaları

Rusya için kendisine düşmek çevirdiği Yugoslavya'yı bir dakika kaybetmek, bir türlü kaybetmek istemiyor. Çünkü Stalin'in yetiştirmeler nazarı Mareşal Tito ve arkadaşları da Sovyetler Birliğinden ümidini, müsaadeyi ve küçük bir hareketinden ve küçük bir hareketinden sonra derhal sürdüren yanlarını yok bile değiliz.

b) Yugoslavyanın aldığı gitmesi. Bat Avrupaya yapılacak hareketlerde bu ehemmiyetli stratejik noktalarda Sovyet mahreç elmaları Akdenizin kontrolü ümitler, aldığı yerler, Almanya'yı gözetler, Batı ve Fransa'ya yönü değişen yaptıkça kontrolde de imkânsızlaşmaları, Rusya Rusya'ya ehem-

(Devamı Sa. 1. Sü. 1 de)

EK 37: Hürriyet Gazetesi, 6 MAYIS 1951

EK 38: Hürriyet Gazetesi, 11 MAYIS 1951

Ani bir Rus tecavüzüne karşı tedbirler

Almanya'daki Batılı birlikler takviye edildi

Balkanlarda da siyasi vaziyet gerginliğini muhafaza ediyor

Bulgaristan ihtiyatları silâh altına çağırdı, Romen petrol bölgelerinde de örfi idare ilân olundu

Türk gemileri Romanya'ya sefer yapmıyacaklar

D. P. Genel İdare Kurulu toplandı

Kore'den yurda dönecek olan ikiyüz kişilik bir kafile pazar günü yola çıkıyor

Yarbay Poyrazoğlu da gelecekler arasında

Hazin bir macera

Kore'de başlayıp İstanbulda sona eren bir aşk macerası

Başgedikli Sedat Boran şehit düşmeden önce baldızına yazdığı mektupta şu vasiyeti yapmıştı:

"Bundan başkasiyle evlenirsen gölgem arkada kalır..

Ortaşark'ı müdafaa için hazırlıklar

Sovyetlere karşı

Kızılların bir hücumu püskürtüldü

Kızıllar silâhsız ve aç kaldılar

EK 38: Hürriyet Gazetesi, 11 MAYIS 1951

Şarkısı

Macera Romanı

Tercüme: V. Gültekin

HİSLER

katlar

Bir Neti

Ani bir Rus tecavüzüne karşı tedbirler

Korede başlayıp İstanbulda sona eren bir aşk macerası

İkiyüz kişilik bir Basketbol takımı kafile pazar günü yola çıkıyor

mız Belçika'yı d yendi

D. P. Genel İdare

EK 39: Hürriyet Gazetesi, 25 MAYIS 1951

da, Bir-
bütün
bir kar-
amış ve

bir tah-
bütün
î ric'at
dım ta-
i. 5 te)

tırlarını sordu ve alâkalılardan iskân işleri hakkında izahat aldı.

Saat 10.30 da Aksu Köy Enstitüsüne gelen Bayar, burada öğrencilerle köy halkı tarafından karşı-

(Devamı Sa. 6; Sü. 2 de)

Atlantik Paktına iştirâkimiz ve Sovyet Rusya

Moskova 24 (Æ) — Rus basını Türkiye ile Yunanistan'ın Atlantik İttifakına alınmaları haberini bugün ilk defa olarak yorumlamıştır.

Sovyet ordusunun organı "Kızıl Yıldız,, şunları yazmaktadır: "Türkiye ve Yunanistan'ı askerî bakımdan bir sıçrama tahtası, bir ilhak harbi için asker edinilebilecek bir memba haline sokmağa matuf Amerikan diplomasisinin yıllardanberi çevirdiği entrikalardan sonra Amerika şimdi Türkiye ile Yunanistan'ı

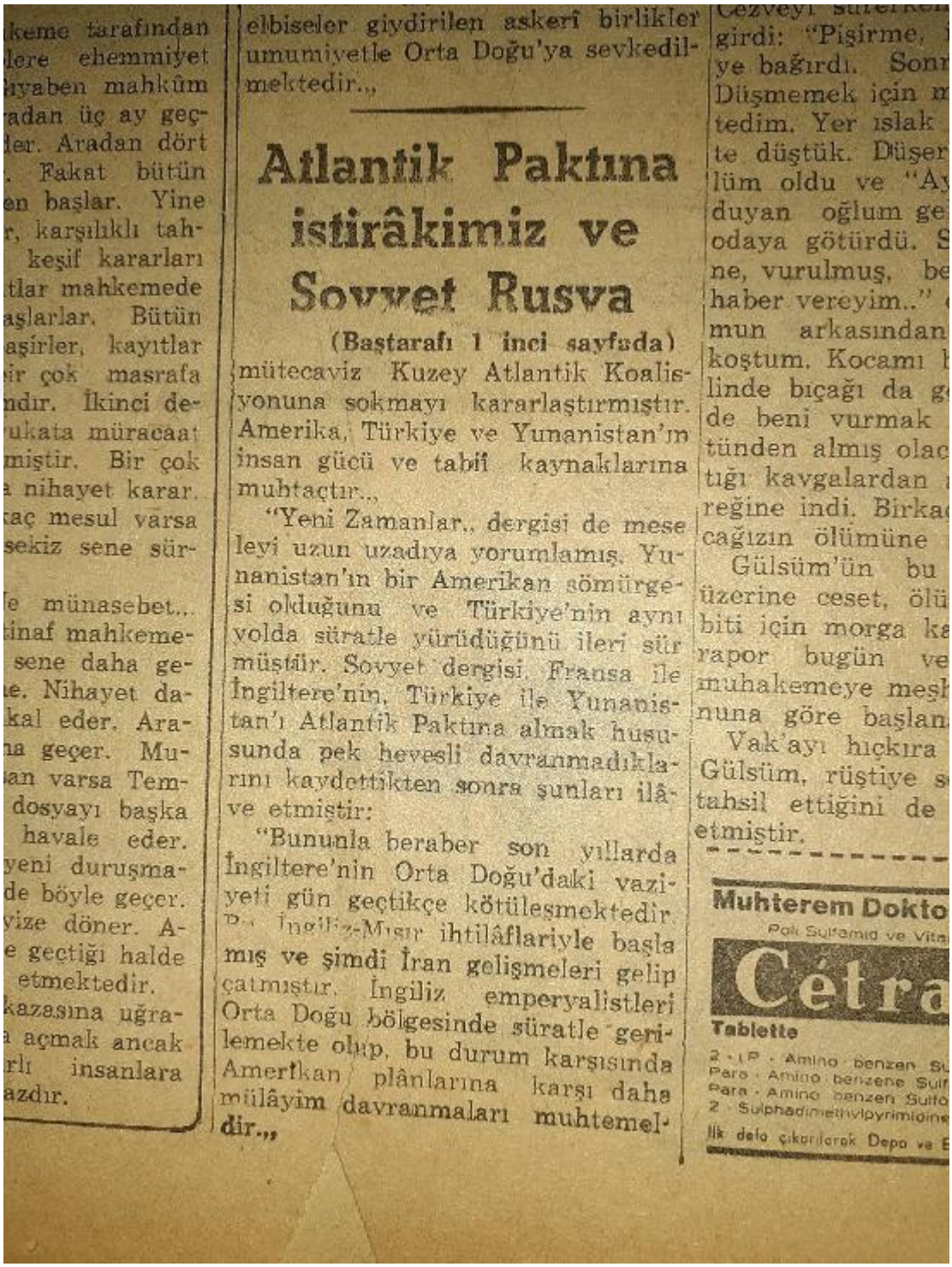
(Devamı Sa. 5; Sü. 2 de)

Bursadaki feci

Amiral
m

Bir
ko
Tahki

EK 39: Hürriyet Gazetesi, 25 MAYIS 1951

ikeme tarafından
lere ehemmiyet
hıyaben mahkûm
adan üç ay geç-
ler. Aradan dört
. Fakat bütün
en başlar. Yine
r, karşılıklı tah-
keşif kararları
tlar mahkemede
aşlarlar. Bütün
aşirler, kayıtlar
ir çok masrafa
ndır. İkinci de-
ukata müracaat
miştir. Bir çok
nihayet karar.
taç mesul varsa
sekiz sene sür-

le münasebet..
tinaf mahkeme-
sene daha ge-
e. Nihayet da-
kal eder. Ara-
na geçer. Mu-
an varsa Tem-
dosyayı başka
havale eder.
yeni duruşma-
de böyle geçer.
yize döner. A-
e geçtiği halde
etmektedir.
kazasına uğra-
açmak ancak
rlı insanlara
azdır.

elbiseler giydirilen askerî birlikler umumiyetle Orta Doğu'ya sevkedilmektedir.„

Atlantik Paktına istirâkimiz ve Sovyet Rusya

(Baştarafı 1 inci sayfada)

mütecaviz Kuzey Atlantik Koalisyonuna sokmayı kararlaştırmıştır. Amerika, Türkiye ve Yunanistan'ın insan gücü ve tabiî kaynaklarına muhtaçtır.„

"Yeni Zamanlar„ dergisi de meseleyi uzun uzadıya yorumlamış, Yunanistan'ın bir Amerikan sömürgesi olduğunu ve Türkiye'nin aynı yolda süratle yürüdüğünü ileri sürmüştür. Sovyet dergisi, Fransa ile İngiltere'nin, Türkiye ile Yunanistan'ı Atlantik Paktına almak hususunda pek hevesli davranmadıklarını kaydettikten sonra şunları ilâve etmiştir:

"Bununla beraber son yıllarda İngiltere'nin Orta Doğu'daki vaziyeti gün geçtikçe kötüleşmektedir. İngiliz-Mısır ihtilâflariyle başlamış ve şimdi İran gelişmeleri gelip çatmıştır. İngiliz emperyalistleri Orta Doğu bölgesinde süratle gerilemekte olup, bu durum karşısında Amerikan plânlarına karşı daha mülâyim davranmaları muhtemeldir.„

girdi: "Pişirme,
ye bağırdı. Sonr
Düşmemek için n
tedim. Yer ıslak
te düştük. Düşer
lüm oldu ve "Ay
duyan oğlum ge
odaya götürdü. S
ne, vurulmuş, be
haber vereyim.." (
mun arkasından
koştum. Kocamı
linde bıçağı da g
de beni vurmak
tünden almış olac
tığı kavgalardan
reğine indi. Birka
cağızın ölümüne

Gülsüm'ün bu
üzerine ceset, ölü
biti için morga ka
rapor bugün ve
muhakemeye meşh
nuna göre başlan

Vak'ayı hıçkıra
Gülsüm, rüştiye s
tahsil ettiğini de
etmiştir.

Muhterem Dokto
Poli Sulfamid ve Vita
Cétra
Tablette
2 - I.P - Amino benzen Su
Para - Amino benzene Sulf
Para - Amino benzen Sulfo
2 - Sulphadimethylpyrimidine
İlk defa çıkarılarak Depo ve E

EK 40: Hürriyet Gazetesi, 8 HAZİRAN 1951

Kore'de Türk civanmertliğine bir misal: Bir erimiz bir kızıl esire ikram ettiği sigarayı kendi çakmağiyle yakarken (Foto: Hürriyet — SEMIHA FERİDUN ES)

İngilterede iki hariciyeci esrarlı bir şekilde kayboldu

Taksim'deki Kaide

İstanbul Belediye Meclisi, Taksim'deki meydanda bulunan ve 290 bin lira sarfiyle meydana gelen İnönü heykelinin kaidesini yıktırmağa karar vermiş. Bunu, dün haber alınca, neden yalan söyliyeyim, âsabım bozuldu

Bu zavallı milletin bu kadar parasını sarfederek meydana getirdiğimiz bu kaideyi niçin yıkıyoruz?. Bu kaidenin üzerine İnönü'nün heykelini oturtamadıksa yıkmamız mı icap ediyor? Elimizde duran bu kaidenin üzerine oturtacak heykellerimiz mi yok? Atatürk'ün, Fâtih'in

Sovyet Rusya'ya kaçmış oldukları tahmin ediliyor

İzinsiz gaybubetleri dolayısiyle her ikisi ne işten el çektirildi

Londra, 7 (A.A.) — İngiltere Dışişleri Bakanlığı memurlarından iki kişinin ortadan kayboldukları bugün resmen açıklanmıştır. Bugün öğleden sonra Dışişleri Bakanlığında yapılan basın toplantısında bir hükümet sözcüsü bu hususta aşağıdaki izahatı vermiştir:

(Devamı Sa. 5; Sü. 5 de)

EK 40: Hürriyet Gazetesi, 8 HAZİRAN 1951

Hürriyet

son isti-
tide sar-
madığı
de

inci sahifede)
kitleri de dik-
kitlerin Bakan-
sülmesi ve hü-
e icraatına de-
diği üzerinde
intibaları üze
Genel Kuru-
larında da de
maktadır.
günü başlıya-
kongresinden
yapacağı top-
tfedilmektedir
ra teşkilâttan
met icraatına
eği Parti çev-
natidir. Genel
ve teşkilâtın
ik başarılarla

killerinin hâ-
ırı aşırı ten-
ir sözlü soru
kap Adnan
Grup toplan-
e cevap ver-
in girişeceği
afsilâtlı izah-

nasının al-
kutlandı
İkinci Cihan
handiya çı-
lönümü mü-
nemleketleri
mutanı Ge
lan mera-
ve bir mu-
leyh sözleri
5 tarihinin
ulmaz bir
e "dehşet..
ması gere-
ı bilhassa

İngiltere'de iki hariciyeci esrarlı bir şekilde kayboldu

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

"Dışişleri Bakanlığına mensup iki memur 25 mayıs günündenberi ortadan kaybolmuşlardır. Bunlardan biri B.D. McLean, diğeri G.F. de Burgess'dir. Şimdiye kadar yapılan tahkikattan alınan neticeye göre, ikisinin de bir kaç gün evvel Fransa'ya gittikleri anlaşılmıştır. McLean'in bir sene evvel fazla çalışmaktan mütevellit bir sinir buhranı geçirdiği, fakat tamamiyle iyileştiği bilinmekte idi. İzinsiz gaybubetleri dolayısiyle her ikisine 1 haziranda itibaren istenci çektirilmiştir.,,

Hariciyeciler Rusya'ya mı kaçmışlar?

Gazetecilerin sorularına cevaben hükûmet sözcüsü bu iki hariciye memurunun halen nerede bulunduklarının bilinmediğini söylemiştir. Bunun üzerine bir gazeteci "Daily Express,, gazetesinde çıkan bir habere göre, kaybolan hariciye memurlarının Sovyet Rusya'ya ve yahut Sovyet peyki memleketlerden birisine kaçtıklarını söylemiş ve hükûmet sözcüsünden bu hususta izahat istemiş ise de sözcü bu haberi yorumlamaktan imtina etmiş, fakat kaybolan memurların beraberlerinde siyasi evrak götürdüklerine dair en ufak bir emarenin dahi ele geçirilmediğini söylemiştir.

Diğer taraftan "Daily Herald,, gazetesi, bahis mevzuu iki memurun Rusya'ya kaçtıklarını muhakkak addetmekte ve her ikisinin de yakın arkadaşlarına ideallerine hizmet için Moskova'ya gitmek arzusunda olduklarını söyledikleri-ni yazmaktadır.

Kaçan memurların hüviyetleri

McLean, İngiliz Dışişleri Bakanlığında Amerikan Meseleleri Şubesi Müdürü idi. Liberal Partinin müteveffa lideri Sir Donald McLean'in oğludur. 1935 ekiminde Dışişleri Bakanlığı hizmetine girmiş, Amerikan Şubesinin Şefi olmadan evvel Paris, Kahire ve Vaşington İngiliz elçiliklerinde vazife görmüştür. Kardeşi Alan McLean son zamanlara kadar İngiltere'nin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi nezdindeki delegesi Sir Gladwyn Jeeb'in sekreteri idi.

Bildirildiğine göre, kaybolan diplomatlardan McLean, 1940 ta Hariciyenin özel müsaadesiyle İngiliz olmayan bir kadınla, Amerikalı Melinda Marling'le, evlenmiş ve 1944 te bir çocukları olmuştur. McLean, karısiyle oğlunu Londra'da bırakmıştır.

Burgess'e gelince, harp yıllarında Dışişleri Bakanlığı Basın Dairesinde çalışmış, bu sıfatla sık sık Dışişleri Bakanlığının sözcülüğünü yapmıştır. 1950 denberi ikinci sekreter olarak İngiltere'nin Vaşington Büyük Elçiliğinde vazife görmekte idi.

Son zamanlarda izin almış ve bunu geçirmek üzere Londraya gelmişti. Kendisi bir müddet Dışişleri Bakanlığı Uzak-Doğu şubesinde çalışmıştır. Japonya meseleleri mütehassısı olarak tanınmıştı.

Her iki hariciyecinin üzerlerinde diplomatik pasaportlar olup memleketten birlikte çıktıkları zannedilmektedir. Scotland Yard'ın özel şubesi şimdiye kadar yaptığı tahkikatın teferruatını gizli tutmaktadır.

Rusya'nın İran'a

Emekliye ayrıla-

SATIŞ DEPOSU
OTEL
Fevka
Günün
nezih yerdir

EK 41: Hürriyet Gazetesi, 15 HAZİRAN 1951

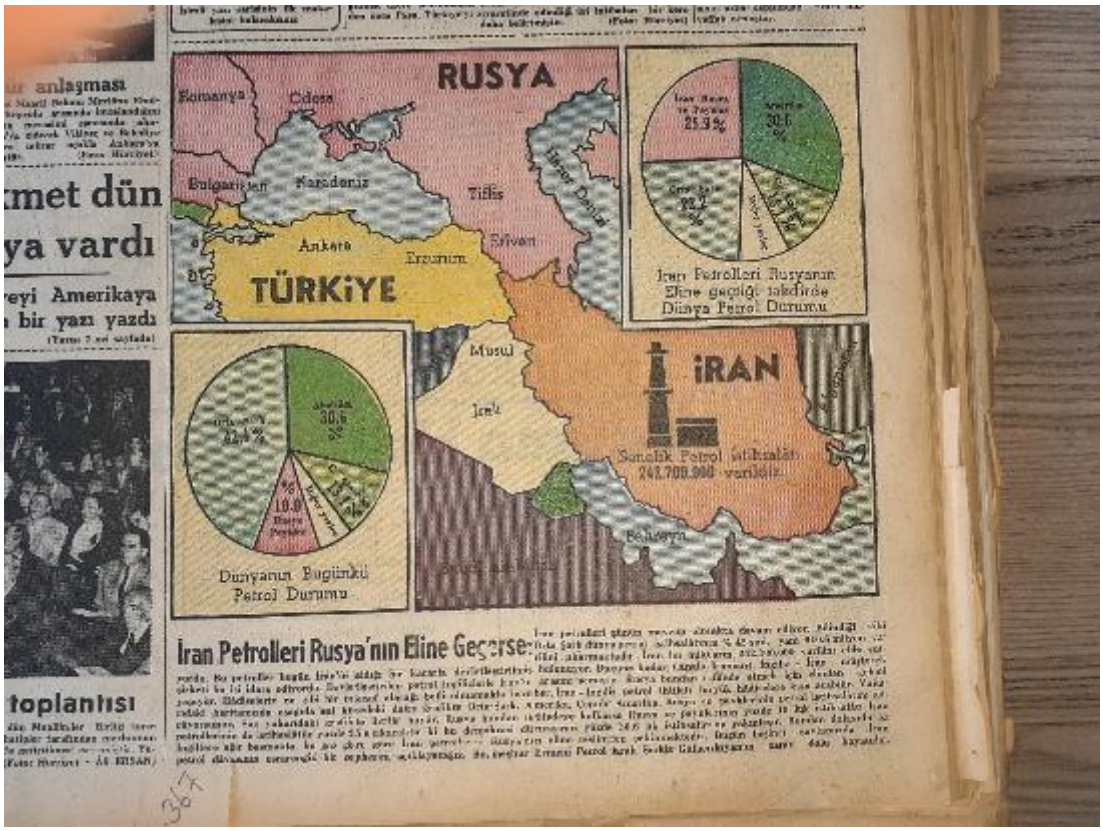

lunan kuvvetlerin mevcudu 9000 i bulmaktadır ki, bu rakam sulh zamanında Kıbrıstа kaydedilen en yüksek mevcut olarak gösterilmektedir.

Rize'de bir Rus uçağı görüldü

Ankara, 14 (ANKA) — Rizeden şehrimize gelen malûmata göre, dün öğleden evvel milliyeti meçhul bir uçak vilâyet hududu dahilinde çok yükseklerde dolaşmıştır. Pazar ilçesi üzerinde bir ara irtifaını alçaltan uçağın Sovyetlere ait işaret taşıdığı görülmüştür. Uçak bir müddet sonra yine çok yüksek bir irtifadan Karadenize doğru uzaklaşmıştır.

EK 42: Hürriyet Gazetesi, 1 TEMMUZ 1951

EK 43: Hürriyet Gazetesi, 24 TEMMUZ 1951

Meclisin dün yaptığı hararetli toplantıdan bir görünüş (Foto: Hürriyet - Uçak Postasiyle)

Hopa'da şüpheli bir Sovyet motörüne karadan ateş açıldı

Türk - Rus hududundaki kızıl kıtaların da birkaç gündür manevra yaptığı bildiriliyor

Rize 23 (T.H.A.) — Sahillerimizde son günlerde yine izah edilemeyen hâdiseler cereyan etmektedir. Birkaç gün aralıkla kıyılarımızın çok yakınına kadar Rus motörleri gelmekte ve bilhassa geceleri sahillerimizi projektörlerle taramaktadırlar.

Üç gün evvel de Hopa halkını telâşa veren bir hâdise olmuştur. Bir Rus motörü limana girerek kasabaya uzun müddet projektör tutmuş ve sahil muhafaza memurlarının ateşine maruz kalmca uzaklaşıp gitmiştir.

Alâkalı makamlar, tevali eden bu hâdiseler karşısında sahil boyunca emniyet tedbirleri almışlardır.

Rize 23 (T.H.A.) — Hopa'dan gelen haberlere göre Türk - Rus hududu mıntıkasındaki Rus kara kuvvetleri birkaç gündenberi manevralar yapmaktadır.

Top sesleri Hopa'dan duyulmakta, zaman zaman evlerin camları sarsılmaktadır. Bu arada Rus topraklarından havayı tarayan projektörlerin ışıkları da görülmektedir.

memurları

Otomobil saltanatı

Maliye Komisyonu yeni tasarıyı tetkike başladı

EK 44: Hürriyet Gazetesi, 5 AĞUSTOS 1951

adeki vaziyet

eyeti
ran'a
i

ava ala-
rçok tek-
i söyledi

etrol ihtilâfını
letmeğe çalış-
in İran'a gön-
(dün) öğleden
lanına varmış
ına Taşıt Ba-
Başkan Tru-
silcisi Mister
karşılanmış-
kanı ve üye-
is edilen Ga-
len evvel Sa-
defterini im-
Başkanı Lord
alanında be-
er getirip ge-
7. Sü. 1 de)

pa'da
ğuklar
ddetli
ar

Şiddetli fırtı-
Avrupa'yı ve
bazı yerle-
kaplamıştır
ecesi gölge-
ur. Halkın a-
ına göç et-
ektedir.

hon, C.H.P. adına imzaladıkları gensoruyu B.M.M. ne vermişlerdir.

Bu gensoru Meclişte hararetli münakaşalara yol açacaktır.

ara seçimlere ait namzetlerin tesbiti için bugün saat 10 da Eminönü Halkevinde yoklama yapılacaktır.

(Devamı Sa. 7. Sü. 1 de)

Birliği Ge
sanın m
münasebet
den 85 bi
çeye yaba
için 128 b
sisat tami
Bakanlığı
safirleri
tın liralık
Bu husust
lifi yapılm

Türkiye'nin Demir Perde ile ticareti

Amerika'nın, Türkiye'ye neden hususi bir müsaade verdiği Güvenlik Konseyi raporunda belirtildi

Nevyork, 4 (Amerikanın Sesi)— Bazı stratejik ehemmiyette malları Sovyet bölgesine ihraç eden memleketlerden Amerikan yardımının kesileceği hakkındaki kanundan Türkiyenin hariç tutulduğu dün bildirilmiştir.

Milli Güvenlik Konseyinin Türkiyenin bu kanun dışında neden bırakıldığını izah eden raporunda ezcümle şöyle denilmektedir:

"Türkiye ile Sovyetler Birliği ve peyk devletler arasında harpten sonra yapılan ticaret her iki tarafın da umumi ticaretinin yüzde sekiz ilâ on ikisi civarındadır. 1950 senesinde Türkiyenin Sovyet blokuna ihraç ettiği malların yekûnu 18 milyon dolara, yani Türkiyenin umumi ihracatının yüzde yedisine baliğ olmuştur. Bu memleketlerden Türkiyenin yaptığı ithalât ta 23 milyon dolara, yani umumi ithalâtın yüzde sekizine baliğ olmuştur.

Türkiye Sovyetler blokuna silâh, cephane, harp malzemesi veya atom enerjisine müteallik malzeme ihracına müsaade etmemektedir...

Raporun sonunda, Türkiye ve Amerikanın sıkı ve samimanevi bir dostluk la birbirlerine bağlı oldukları belirtilmektedir.

— Arbaham, biz de bir kasa top
ne dersin?

EK 45: Hürriyet Gazetesi, 18 EKİM 1951

Süveyş kanalındaki İngiliz karargâhı bugün bir harp tebliği yayınlamıştır. Bu tebliğde Süveş kanalındaki vaziyetin şimdi tamamiyle İngiliz ordu birliklerinin kontrolü altında bulunduğu bildiril-

(Devamı Sa. 5; Sü. 2 de)

Rusya ve Boğazlar

Rusya Montrö andlaşmasının tadilini istiyecek

Nevyork, 17 (R.) — Moskova'dan gelen bazı haberlere göre Sovyet Rusya, Türkiye ile Yunanistan'ın Kuzey Atlantik Paktına alınmaları hakkındaki formaliteler tamamlanır tamamlanmaz, Boğazlar hakkındaki Montreux andlaşmasının yeniden tetkikini talep edecektir.

Liyakat Ali Han'ı
vekilleri Nehr

Merhu
Cinnah

Başba
suika

Karaşi 17 (R.) -
di şehrinde meş'u
kurban giden Pak
ve Milli Savunma

(Devamı

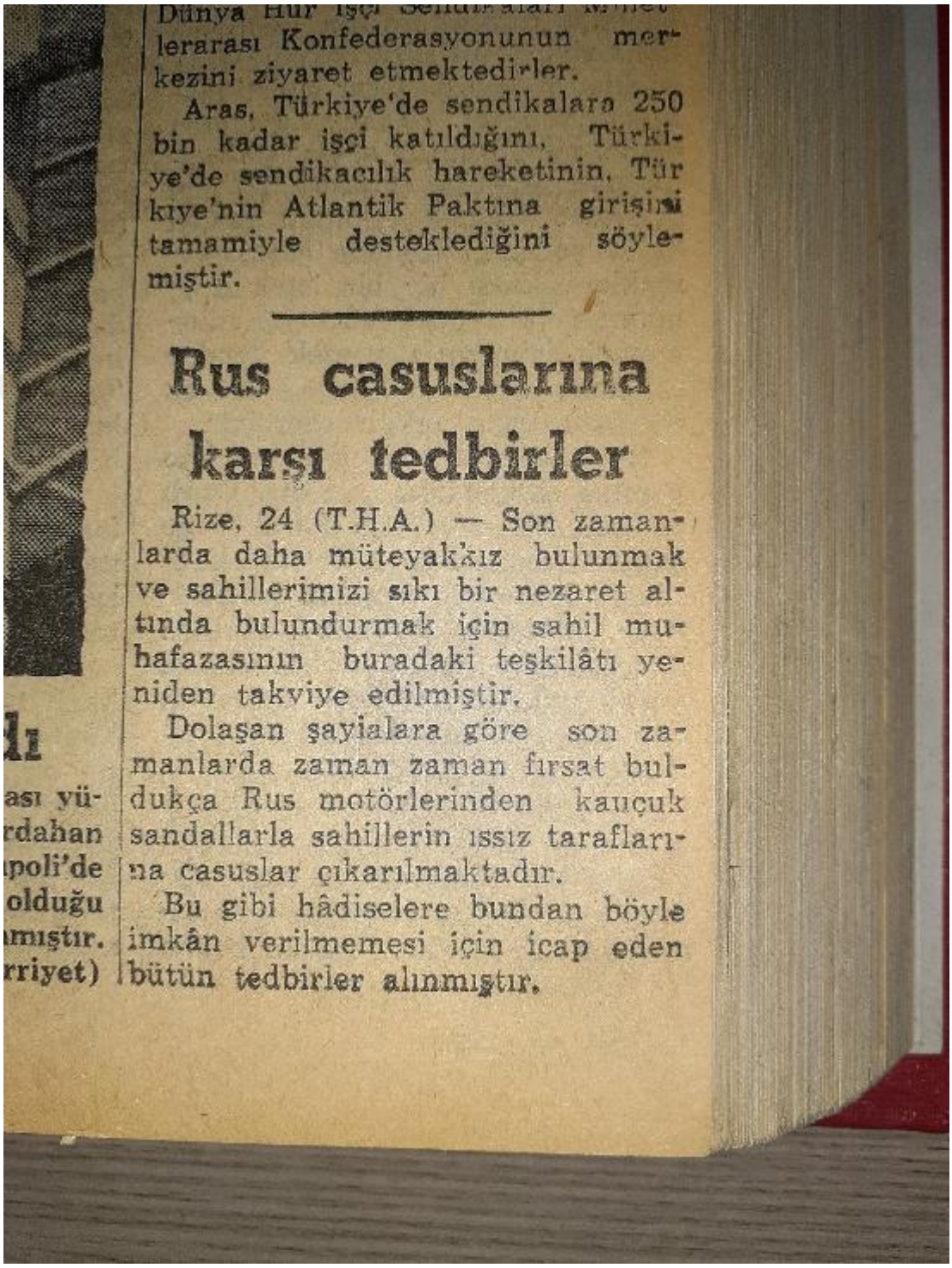
rken
Hürriyet)

lciler

İngiltere harekete geçe

Iran petrol bölg

EK 46: Hürriyet Gazetesi, 25 EKİM 1951

Dünya Hür İşçi Sendikaları Milletlerarası Konfederasyonunun merkezini ziyaret etmektedirler.

Aras, Türkiye'de sendikalara 250 bin kadar işçi katıldığını, Türkiye'de sendikacılık hareketinin, Türkiye'nin Atlantik Paktına girişini tamamiyle desteklediğini söylemiştir.

Rus casuslarına karşı tedbirler

Rize, 24 (T.H.A.) — Son zamanlarda daha müteyakkız bulunmak ve sahillerimizi sıkı bir nezaret altında bulundurmak için sahil muhafazasının buradaki teşkilâtı yeniden takviye edilmiştir.

Dolaşan şayialara göre son zamanlarda zaman zaman fırsat buldukça Rus motörlerinden kauçuk sandallarla sahillerin ıssız taraflarına casuslar çıkarılmaktadır.

Bu gibi hâdiselere bundan böyle imkân verilmemesi için icap eden bütün tedbirler alınmıştır.

EK 47: Hürriyet Gazetesi, 26 EKİM 1951

Beyruta geldim. Şiddetli ...
...ebeiyle telgraflar kabul edili-
...akat yerine gönderilmiyor. Bu
... Mısır hükûmetinin hilâfı ha-
... haberler veriyorlar bahane-
...ecnebi gazeteciler hakkında
... alacağını Kahire gazeteleri
...rlar. Yarın ecnebi gazetecile-
...udut dışına çıkarılacağı kuv-
...umuluyor.
...t'taki Mısır - Rus temasları
...ut, 25 (Hikmet Bil'den tel-
— Beyrut'a ge.ir gelmez bir
...yetinin uçakla bu sabah bu-
...eldiğini ve Kahireden yine
gelmiş bulunan bir Mısır he-
temas ettiklerini ve bilâha-
...iki heyetin de memleketleri-
...düğünü öğrendim..
...re ve İskenderiye sokakla-
...aldırı çıplak Fellâhlar nü-
...re ve bu vesileyle dükkân-
...maya devam ediyorlar.. Ca-
verilen vaizlerde ve çıkarı-
...valarda ecnebi malını tah-
...enin sevap olduğu bildiril-
...ir. Mısır hükûmetinin şid-
...ukavemetine rağmen, nü-
...ler, tezahürata devam et-
...otomobiller yakılmakta ve
...lar taşlanıp devrilmekte-

...rsite talebelerinin yaptıkla-

...kapanan ...

Mısır'ı protesto ediyoruz

Ankara, 25 (A) — Mevsuk kaynaklardan öğrendiğime göre Dışişleri Bakanlığı Kahire Elçimiz de-

(Devamı Sa. 5; Sü. 1 de)

Rusya

Mısıra silâh satacak

Sovyet B. Elçisi temaslar yapıyor

Kahire, 25 (R.) — Bu sabahki Mısır gazetelerinin bir kısmı Mısır'ın derhal Sovyet Rusya ile anlaşmasını ileri sürmekte, bir kısmı ise Birleşik Amerika'nın Mısır-İngiliz ihtilâfında arabuluculuk yapacağını yazmaktadır. Sovyet Rusya'nın Büyük Elçisi bugün Dışişleri Bakanlığına giderek Dışişleri Bakanı Salâhattin Paşa ile iki saat süren bir görüşme yapmıştır. Basın haberlerine göre, bu görüşme esnasında Mısır - İngiliz ihtilâfiyle Orta Doğu genel durumu gözden geçirilmiş. Sovyet Elçisi Mısır'a ucuz fiatla silâh satmak teklifinde bulunmuştur. Bundan başka Sovyet Elçisi La Haye Milletlerarası Adalet Divanına bir Sovyet hâkiminin seçilmesi işinde Mısır'ın Sovyet Rusya'yı desteklemesini de talep etmiştir.

Diğer taraftan Birleşik Amerika

(Devamı Sa. 5; Sü. 5 te)

Şiddetli soğuk dalgası geliyor

Londra, 25 (Nafen) — Atlas Ok-

Kore kahramanı Hacı Altıner Nevy...
...visinden İhsan Atakent ve Askeri A...
...fından karşıl...

Başkan

Kore kahra...
kabul ve ...

Çavuş Buras ve Ha...
Amerika seyaha...

EK 47: Hürriyet Gazetesi, 26 EKİM 1951

olduğunu,
n, kendisini
cak ziyaret
rek. bütün
önünde ce-
izerinde mü-
ğru olmadı-

?
eseleler üze-
dar arasın-
adar çok te-
nin olunursa,
sarruf edile-
sonra, C.H.P.
azanıp kaza-
i suale de:
iki üç sene
leri kazan-
tlidir. Kat'î
ylemeğe im-

nın basın

nlarının, Tru
ir basın top-
nu hakkında-
leketin kendi
luğunu, bizde
tatbik etme-
bildirmiştir.
la olan
imiz
ı Tevfik İle-
sına verdiği
sualine de şu

sinde resmi
anılmıyorsam
Millî mücadele
Ruslarla dost
demişimdir.
ve tarih ha-
gün ne mak-
i ve ne mü-

İnönü Ankara'
İsmet İnönü, dün akşamki eks-
presle Ankara'ya dönmüş ve bü
yük bir kalabalık tarafından uğur-
lanmıştır.

Rusya Mısır'a silâh satacak

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

Büyük Elçisi Coffery Jefferson. dün İskenderiye'ye giderek Mısır Kralı Faruk tarafından kabul edilmiştir. Amerikan Büyük Elçisi Kahire'den hareket etmeden evvel İngiltere Bü yük Elçisiyle bir saat süren bir görüşme yapmıştır. Bu sabahki Kahire gazeteleri Birleşik Amerika'nın Mısır - İngiliz ihtilâfında arabuluculuk teklif ettiğini yazmışlarsa da, bu haber gerek Mısır resmî kaynakları, gerek Amerikan resmî çevreleri tarafından derhal yalanlanmıştır.

Süveyş Kanalı seyrüseferi

Londra, 25 (B.B.C.) — Mısır hükûmet makamları Süveyş kanalındaki nakliyatı sekteye uğratmak maksadiyle müşkülât çıkarmağa devam etmektedir. Mısırlı liman işçilerinin çoğu hükûmetin tahrik ve teşviki ile, boykot yapmışlardır Buna rağmen İngiliz komutanlığı gerek harp malzemesi taşıyan gemilerin boşaltılması, gerek kanaldan geçen yabancı ticaret gemilerinin yollarına devam edebilmeleri için gereken tertibatı almıştır. Kanal seyrüseferi hiçbir suretle sekteye uğratılmıyacaktır.

Suriye'ye elli bin

Auto-Lite akümülâtö
tenezzüh arabaları, zi
kineleri ve kamyonla
faydaları temin eder:

• GÜVENİLİR M
KUDRETİ
• UZUN ÖMÜR
• TAM RANDIM

Auto-Lite akümülatö
normal kullanılan ar
senede 3 defa suya
gösteren Auto-Lite
aküleri dahil... tip ve
kımından her ihtiyac
lıyabilir.

Auto-L
AKÜMÜLATÖRL

EK 48: Hürriyet Gazetesi, 4 KASIM 1951

Komünizm tahkikatında yeni inkişaflar

Kızıl hainler Türkiye'yi parçalayıp Rusyaya ilhak etmeği tasarlıyorlardı

Parti kurucularından Fuat Reşat ile üyelerden Tevfik İlmen de dün geç vakit tevkif edildiler

Gazeteci Zekeriya Sertel de polis tarafından araştırılıyor

Dündar Başımar'ın babası İbrahim de dün polis nezareti altına alındı

Savarona'n yaptığı ziya

Fuat Köprülü dün geldi

Bakan, gazetecilerin Mısır meselesi ile alâkalı suallerine cevap vermek istemedi

Albay Celâl

H.P.nin bünye ve pre esaslı şekilde tâdil

EK 48: Hürriyet Gazetesi, 4 KASIM 1951

Bayar kabul etti

Ankara 3 (A.A) — Cumhurbaşkanı Celâl Bayar bugün Çankaya'da saat 11.30 da Kore Türk tugayı komutanlığına tâyin edilen ve Kore'ye hareket etmek üzere bulunan Tuğgeneral Namık Argüç'ü kabul etmiştir.

Komünist tahkikatı

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

tiklâli inkâr eden bu ihanetten mü nezzehtir. Fakat velev ki bir tek te olsa, iki nüfusluk bir asker ailesinin nâçiz bir ferdi sıfatiyle söyleyebilirim ki, komünizmin, yarın istiklâl ve sancağımızı teslim edeceğimiz askeri liselerin öğrencilerine kadar uzanması bize büyük bir ibret dersi vermektedir.

116 milletvekili arkadaşımla Büyük Millet Meclisine sunduğum kanun teklifinin münakaşa edilemiyeceğini hâdiseler teyit ediyor, kabulünden emin olduğumuz müeyyide ile kalemiz casuslardan temizlenecektir...

İki tevkif daha

Diğer taraftan gece geç vakit bize bildirildiğine göre, komünist partisi kurucularından Fuat Reşat ile parti üyelerinden Tevfik İlmen de tevkif edilmişlerdir.

Fuat Reşat Baraner'in "Türkiye Komünist Partisi,, nin başkanı bulunduğu ve komünistlik suçundan evvelce mahkûm olduğu bildirilmektedir.

Baraner, muharrir Suat Derviş'in kocasıdır.

Tevfik İlmen'in ne iş yaptığı malûm değildir. Bununla beraber partinin ileri gelen âzalarından ve hattâ Genel Sekreteri olduğu da söylenmektedir.

Geç vakit yapılan sorguları sırasında, ikisi de suçsuz olduklarını iddia etmişlerse de, tahkikatın selâmeti bakımından Eminönü nöbetçi Sulh Ceza Hâkimi tarafından tevkif edilmişlerdir. Tahkikata devam edilmektedir.

Güreşçi Servet Meriç bir lokantada kavga çıkardı

...iere Süveys'i ...viye ediyor

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

...Arap Devletleri Dışişleri ...Siyasi Komitesi toplan...vvel Paris'te Dışişleri Ba... fikir teatisinde bulunmak ...izhar etmişlerdir.

...şişleri Bakanı Parise gitti

...taraftan Mısır Dışişleri Ba...âhattin Paşa, bugün uçak... hareket etmiştir. Bilindiği ...hattin Paşa Paris'te yapıla...el Kurul toplantısında Mı...hhas heyetine başkanlık ...

...ile Gardner evlen...çin müracaat ettiler

...elphia, 3 (A.P) — Tanın...ıtkâr Frank Sinatra ile ar... Gardner dün, sessiz sada...nme müsaadesi için müra...tmişler ve Hâkim Charles ...unu gazetecilere bildirir...ka kapıdan sıvışmışlardır. ...al olarak, müsaadeyi, mah...ûtibi verir ve üç günlük bir ...müddeti vardır, fakat, ...valde hâkim bu müddeti ...kaldırabilir.

...ra ve nişanlısı Ava Gard...racaatı doğrudan doğruya ...yapıp ayrılmışlardır.

...ullah (King) rakkase ...miye ile evleniyor

...z (Mexico) 3 (A.P) — Shep... Abdullah) King, dün bura...sı Gloria'dan otuz dakika ...ir duruşma sonunda boşan... Kendisi Mısırlı rakkase Sa...amal ile evlenecektir.

EK 49: Hürriyet Gazetesi, 5 KASIM 1951

Atlantik Paktına iştirâkimiz dolayısiyle

Sovyetler Birliği bize bir protesto notası yolladı

Nota sulhü koruyucu gayretleri baltalayan Rus teşebbüslerinin bir devamı sayılıyor

Rus notası ve Türk cevabı

Ankara 4 — Ruslar evvel[ki] gün size bir nota vermiş[ler]. Hükümetimiz bu notayı cevaben dünkü akşam kendisine [ver]mek üzere sefirlerini bütün [ba]şkentlerde bulunan Sovyet sefirlerini [da]vet etmiştir. Bu notanın mahiyeti şudur: Rus hükümeti bizim Atlantik Paktına girmemiz [ka]rarını protesto etmiş ve Türkiye'yi [ba]rışsever bir pakta dahil olmaktan [vaz]geçirmek istemektedir. Atlantik Paktı,

Kore Savaş Birliğimizin yeni Komutanı Tuğgeneral Nazmi Ergüç [ka]rargâh Başkanlığına Gazi[de] (Foto: Hürriyet)

Nota ve cevabımız bir kaç güne kadar neşrolunacak

Yunanistan'a da aynı mealde bir notanın verilmesi bekleniyor

Ankara, 4 (A.A.) — Sovyet Rusya'nın Atlantik Paktına [ka]rışmamız dolayısiyle hükümetimize bir [no]ta tevdi etmiştir. Büyükelçinin [ver]diği nota, Sovyetlerin Türkiye ve Atlantik Paktına ilişkin [gö]rüşlerini ve bu arada Türkiye'nin [Ko]ma[nd]o[ya] tevdi etmiş olduğu [as]kerî [ka]rarı ihtiva etmektedir.

Nota Türkiye'nin Kuzey Atlantik Paktı [ma]ksadı [da]hilinde [ba]rışsever [ol]duğuna [dair] [ka]naatini [ta]kviye [ma]hiyetinde [ol]duğunu [be]lirtmiş [ve] [Sov]yet [hü]kümetinin [ta]rafından [ka]bul [edil]diğini [ka]ydetmiştir.

Bu [ara]da Sovyet hükümeti Türkiye hükümetinden [ma]hut [bir] [ma]kamdan [de]nizde [no]ta [ver]mesini "Türkiye'nin Sovyet Rusya'ya karşı (Devamı Sa. 5; Sü. 1 de)

Las Vega[s] atom tec[h]

F. Kö[p] dün P[a] harek[ât]

EK 49: Hürriyet Gazetesi, 5 KASIM 1951

ta yapmış demektir.

SI

larındadır

allere kendilerini
güzel bir şeydir.
dilemez. Saadet
nevi tarafta da
lâzımdır.

a bir yuva kurmak, &
gösterişle de olamaz.
mes'ut temellere da-
için birinci ve lüzumlu
ikili muhabbet ve kar-
gıdır.
ada muhabbet yarat-
men kadının elindedir.
en az muksvemet e-
şeyin bir kadının
olduğu muhakkaktır.
kadının bir yuvanın
temin edebilmesi için
ok daha tesirli silâh-
mektir. Bir koca, ka-

Rusya bize protesto notası yolladı

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

...ahası sebebiyle Sovyetler ...Türkiye ile ilgili şeylerden ...bahsetmez demektedir.

...diği gibi Sovyetler Birliği ...Atlantik Paktını, kendilerine ...bir teşekkül olarak ...mütevazı ve bu nota da, böyle ...zannedilmeye davranmaktadır. Ar...yüzeyde dayanmaktadır. Ar...Pakt devletleri ise herhan...bir tecavüz karşısında derhal ...birbirlerine yardım ...ellerini uzatmak gayesiyle ...vi bir anlaşma yapmak ...duymuşlar ve Atlantik ...bu düşüncenin tesbit altın...cadına geçirmişlerdir. Ant...esasını bu hususu açık bir ...belirtmiş bulunmaktadır.

Türkiye'nin hâlis niyetleri

Türkiye dünya sulhunun ...mütevazi bulunan bu Pakta ...mış, nerdi tecavüz ve hakl...yetin ve teamül birliğini ...gayesiyle bu Pakta iştirak ...miştir. Türkiye'nin yabancı ...bir devletin toprağında gözü ...yoktur, sırf istiklâl ve hâkimiyetinin korunmasından başka hiç bir dâvası bulunmadığı, bütün dünya malûm bir gerçekti olduğuna göre Sovyetlerin dün bizim...misine tevdi ettikleri notanın ...bu başka maksatlara matuf ...olduğu anlaşılmaktadır.

Biz ve cevabımız, birkaç güne kadar neşredilecek

Ankara siyasi mahfilleri bu notayı ...berhangi bir tehdidi ...emsek cevabı notamızı bekliyor umumi efkâra bildirilecektir. Hükümet, cevabî notamızın esaslarını hazırlamıştır. Önümüzdeki birkaç gün içinde Sovyet hükümetine tevdi edilmek üzere Moskova Büyük Elçiliğimize gönderilecektir.

...mumiyetle mevzuat olan kanaatimiz notanın tehdidi bize karşı ...hareket olmasından ziyade mü...siyasi bir faaliyetin devamından ibarettir.

...öğrenildiğine göre Amerikan, İngiliz ve Fransız Büyük Elçileri bugün Hariciye Bakanlığına gelerek Sovyet hükümeti tarafından Dışişleri ...bakanlığına tevdi edilen notanın ...suretini almışlardır.

Marko Gazetesinin dün yaptığı tefsirler

Rusya gazetesi bu akşamki neşriyatında bu meseleye temas etmiş ve hükümetin bir nevi görüşünü ifade eden şu mütalâayı ileri sürmüştür:

"Sovyet Tas Ajansının verdiği malûmata göre Ankara'daki Sovyet Büyük Elçisi, dün, Dışişleri Bakanlığına gelerek Türkiye'nin Atlantik Paktına davet kararıyle ilgili bir yazı tevdi etmiştir. Bu yazıda Atlantik Pakti cemiyetinin, ona dahil devletlerin müdafaası maksadiyle değil de bilâkis tecavüz niyetleriyle kurulduğuna dair umumi mütalâalar serdedilmekte ve Türkiye'nin bu müteaviz bloka girmekle ve topraklarında üsler tesisine müsaade etmekle bir mesuliyet yüklendiğine işaret edilmektedir.

Sovyet propagandasının gayretleri

Sayın dinleyicilerin hatırlıyacakları gibi Sovyetler Birliği Atlantik Paktının kurulmasına ilk teşebbüs edilmesinden beri böyle bir tezgâhın vukuuna imkân için her nevi propaganda faaliyetinde bulunmuş ve nihayet bloka giren devletlerden hemen hepsine kendince tecavüzkâr sayılan bu tertibe karşı tasmalarını söylemiştir.

Bugünün İngiltere'ye, Amerikan ...üslerinin tesisi vesilesiyle bu ...memleketlere gönderdiği bir notada ...böyle bir hareketi İngiliz - Sovyet ...münasebetlerine müsait saydığını, keza Batı Almanya'ya Sovyetlerinin Avrupa ordusuna teşriki edilmesi kararı üzerine Fransa'ya gönderdiği bir notada bu hareketi de Fransa-Sovyet münasebetlerine aykırı telâkki ettiğini bildirmiş, son olarak da Norveç hükümetine, topraklarında yabancıların üsler tesis etmesine muvafakat eylediği bahanesiyle bir ...arda bulunmuştur.

Bütün bu Atlantik Paktı devletleri, Sovyet iddialarının esassızlığını, bu iddiaların maksadı mahsusa müstenit bulunduğunu verdikleri cevaplarda tebarüz ettirmişlerdir. Dün hükümetimiz nezdinde yapılan teşebbüs, işte bu bir seri siyasî faaliyetin ...ancak sonuncu bir tezahürüdür ve bir cüz'ünü teşkil etmek ...tedir.

Diplomatik müşahitlere nazaran, bu meâlde daha bir kaç nota Orta Doğu memleketlerine ve bilhassa Yunanistan'a da tevdi edilecektir.

Savarona Bombay'da

Mısırdaki kurtuluş orduları faaliyetine

SPOR

Şükrü ve Lefter milli maçlarda oynayacaklar

Ankara, 4 (ANKA) — Halen ...Italya'da bulunan iki değerli fut...bolcumuz Şükrü ve Lefter'in önü...müzdeki günlerde yapılacak mil...maçlarda oynayabilmelerini temi...için Federasyonumuz tarafında...İtalyan Federasyonu nezdinde ya...gılar teşebbüs, müsbet karşılan...mış ve iki futbolcumuza gerek...müsaade vermiştir. Şükrü ve Le...zerle takviye edilecek milli ta...mızın İsveç ve Almanlara kar...iyi birer netice alacağı zannedi...mektedir.

Diğer taraftan İsveç takımı ...bizimle yapacağı müsabakaya bü...yük önem verdiğinden, İtalya'da ...bütün İsveçli oyuncuları almak ...zere İtalyan Federasyonundan mü...saade istihsal etmiştir.

1938 dünya olimpiyat birinci...olan İsveç milli takımı son ...manlarda kaybolan prestijini ka...tarmak için çalışmaktadır.

B. milli takımımız Fransa'dan geldi

(Baş tarafı 1 inci sahifed...dik belki beraberce kalabilirdi. Fransızlar çok çalışmışlardı ve ...ze nazaran çok üstünlüler. O...dönüş gol bariz bir ofsayttı, fa...Portekizli hakem bunu görme...Stadı dolduran seyirciler, iyi ...reketlerimizi alkışladıkları gi...kötü hareketlerimizi de ...karşıladılar.

Santrfor Muhtar'ın anlattıkları

Santrfor Muhtar da şunları s...lemiştir:

"Oyun esnasında ben de ...gol yapıyordum. Fakat Fransız ...dafasından sıyrıldığım halde ...leci karşıma çıktı, çıktığım gibi ...lecinin ayağına çarparak koru...gitti. Biz, ilk golü attıktan sonra manevi...yatımız yükseldi, fakat ...hinde arka arkaya iki gol yiyin...hozulduk ve gözüdü. Fransız ...lekniğ bakımdan bizden üstün ...duğu gibi nefes kabiliyetleri de ...ze nazaran çok yüksektir. Fran...takımı, bu meziyetleri sayesi...galibiyeti hak etmiştir.

Baillot'nun ustalığı

Futbolcularımız, Fransız takı...da sağ açık oynayan ve takımın ...üç gol atan Baillot'yu çok meth...meşledirler.

EK 50: Hürriyet Gazetesi, 6 KASIM 1951

Sovyetlere cevabımız yakında verilecek

Ankara'da tecavüz emelinin Türkiye'den değil, Rusya'dan geldiği noktası belirtiliyor

Amerikan siyasi mahfilleri de Rus notasında ileri sürülen endişeleri tamamen mesnetsiz buluyorlar

Dünya haftası

Birleşmiş Milletler

Paris'te

11 yaşında bir

EK 51: Hürriyet Gazetesi, 13 KASIM 1951

Müessisi : SEDAT SİMAVİ

Sovyet notasına cevabımız dün Büyük Elçiye tevdi edildi

Nota ile cevapnamemizin metinlerini neşrediyoruz

Hükümetimiz, Türkiye'nin tecavüzi hiç bir gaye gütmediğini, Sovyet Rusya ve peyklerinin ise aynı şekilde hareket etmediklerinin anlaşıldığını belirtti

Amerikalı mebuslar

Dün bir basın konferansı tertip ettiler

Türkiye'ye olan güven ve taleblerini bildirdiler

İsveç Milli futbol takımı dün gece uçakla Roma'dan şehrimize geldi

EK 51: Hürriyet Gazetesi, 13 KASIM 1951

hurchill
Saçaklar
Komünizm tahkikatı
Sovyet notasına cevabımız dün B. Elçiye tevdi edildi
Bütün Ağ
GR
Soğuk ve rutubetli havalarda kininli GRIPIN almayı ihmal etmeyiniz.
KININLI GRIPIN
• Baş, diş, adale, sinir, lumbago, romatizma ağrılarını teskin eder.
• Grip ve nezle başlangıcında bir çok fenalıkları önler.
• Süratle hazmolur, derhal tesirini gösterir
KİNİNLİ
GRİP
4 saat ara ile günde 3 adet
Takibi Bakanlığın iznine bağlı suçlar
Avrupa'da şiddetli fırtına ve kış var
İntihar eden bir genç kurtarıldı
esadüfler
ve Macera Romanı
Yavuz hırsız ev

EK 52: Hürriyet Gazetesi, 6 ARALIK 1951

Şam, 5 (A.A.) — (Reuter): Yeni Suriye Devlet Reisi Fevzi Selo, hükümetinin bütün samimiyetinin, milletin arzusunda uymak, memleketin refahına ve istiklâl ve cumhuriyet rejiminin müdafaasına faydalı olmak olduğunu söylemiştir.

Fevzi Selo, Reuter Ajansına şu beyanatı vermiştir:

"Hiç bir şahsî ihtirasımız yoktur. Arap memleketleriyle münasebetlerimiz, Birleşmiş Milletler misâk perçevesi dahilinde olup gayet dostanedir. Hükümetimizin kararında milli menfaatler her şeyin üstündedir ve dostluğu dostluk ile muhafazaya çalışmak lâzımdır. Vaziyet normal hale avdet eder etmez, yeni parlâmento âzalarını seçmek için seçimler yapılacaktır.

Devlet Başkanı, Suriye - Türkiye münasebetlerinin hali hazır durumu hakkında da şunları söylemiştir:

— "Türkiye ve Suriye arasında sevgisizlik çıkarmak arzusunda olanların bütün gayretlerine rağmen, Türkiye ile dostane münasebetlerimizi idame ettirmekteyiz...

(Devamı Sa. 5, Sü. 3 de)

ânlar için
un teklifi

Gazetede neşri
sarruf sağlıyacak

İngiliz Gizli İstihbarat Ajansı Lester'in raporuna göre Rusların Ağrı dağı eteklerindeki gizli atom tesislerinin yerini gösteren kroki

Ruslar Şark Hududumuzda

Ağrının mağaralarında atom tesisleri kurdular

Demirperdeyi aşan ve Rusların atom denemelerinde hazır bulunan İngiliz ajansı Lester son verdiği raporunda dünyaya yeni bir hakikati açıklamaktadır.

Bu, Rusların Ağrıdağı mağaralarındaki muazzam atom tesisleridir. Bilindiği gibi Ağrıdağı hem hududun içinde ve etekleri de Rusya hududu içinde kalmaktadır. İşte bu eteklerde bugün Ruslar bu gizli tesislerini kurmuş bulunuyorlar. Hatırlarda olduğu veçhile, iki yıl önce bir Amerikan heyeti Ağrıdağında tetkiklerde bulunmak üzere hükümetimizden izin istediği zaman Ruslar vaveylâ koparmışlardı. Hattâ bu heyetin aldığı bir ilim de Belçika'da meçhul akıbet ve

(Devamı Sa. 5; Sü. 8 de)

EK 52: Hürriyet Gazetesi, 6 ARALIK 1951

göre, Suriye'de arka arkaya yapılan ordu isyanları, Suriye, Ürdün ve Irak'ın birleşmeleri lehindeki ereyan taraftarlarını kuvvetlendirecek mahiyettedir.

Ruslar Ağrı'da atom tesisleri kurdular

(Bastarafı 1 inci sayfada)

rafından aşırılmıştı.

İkinci Dünya Harbinde Alman Genelkurmayına gizli olarak giren bu ele avuca sığmaz İngiliz ajanının bu sefer demirperdeyi aşıp Rusların gizli atom denemelerine kadar sokulabilmesi son senelerin en cüretli bir işi olarak vasıflandırılmaktadır. Batı âlemine verdiği "24 Eylûlün sakladığı sır,, adlı raporu da bütün dünyada büyük akisler uyandırmış bulunmaktadır. Bugün dördüncü sayfamızda Şevket Dilmaç'ın bu rapor hakkında bir açıklamasını bulacaksınız. Yarından itibaren de "24 Eylûlün sakladığı sır,, ın Rusların Ağrıdağı mağaralarında atom tesisleri kısmını neşre devam edeceğiz.

Batı Almanya silâhlandırılacak

Londra, 5 (B.B.C.) — İnanılır

korur.

Acele satıl
Yeni kârgir, iki
büyük oda, müker
zaralı, 200 metre
beraber 15 bin l
lıktır. Müracaat:
köyü, Bankalar ca
kal Vilda

SINAİ BİR Ş
BAKIRKÖYÜ
yazıhaneleri için
İngilizceyi iyi bile
tilo arıyor. Galata
ta Kutusu adresi
ması.

İSTANBUL BEL
ŞEHİR TİYAT
SA
DRA
S O
Yazan:
TELE
KOM
AHRET
Yazan:
Türkçesi
TELEFON: 4

MUAMMER KARAC

EK 53: Hürriyet Gazetesi, 10 OCAK 1952

Trumanın Ruslara ihtarı

Kongrenin açılış oturumunda söz alan Başkan dedi ki:

Rusya barışçı bir siyaset gütmedikçe hür dünya müdafaa kuvvetini arttıracaktır

Amerika hür dünyaya her türlü askeri ve iktisadi yardımı yapacak

Başkan Atlantik Paktının işbirliğinin yalnızca askeri olduğunu bildirdi

Devlet Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Sayın Celâl Bayar ve Başbakan Yardımcısı Sayın Samet Ağaoğlu Şehir Meclisi Grubunda dünkü toplantıda arkadaşlarını takip ediyorlar. (Foto: Hürriyet)

Başbakan yardımcısı dün Şehir Meclisi grup toplantısında bulundu

Samet Ağaoğlu Radyonun bir parti radyosu haline getirildiği hakkındaki iddiaları yine reddetti

İşçilerin ücretli tatilleri

İşçilerin eline 36.658.000 lira geçecek

Truma görüşm

İki devle destekle

Churchill'in S le görüşm muhtem

EK 53: Hürriyet Gazetesi, 10 OCAK 1952

Trumanın Ruslara ihtarı

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

bir iş yoktur. Amerika ordusunun mevcudu şimdiden 3,5 milyonu bulmuştur. Bunu sistematik bir şekilde arttırmağa devam edeceğiz Bilhassa hava kuvvetlerimizi azami hadde çıkarmağa azmetmiş bulunuyoruz. Silâhlı kuvvetlerimize şimdi ayda 1,500,000,000 dolar tutarında uçak, tank ve diğer silâhlar teslim etmekteyiz. Bu nisbeti bir yıl içinde bir misli arttıracağız...

Rusya'nın harp hazırlıkları

"Hür dünyanın savunması bakımından 1952 yılı hayatî bir yıl olacaktır. Sovyet Rusya, esasen bizimkilerden çok üstün sayıda olan silâhlı kuvvetlerini mütemadiyen arttırmakta ve halen hür devletlerin mecmuundan fazla sayıda uçak imal etmektedir. Geçen yıl içinde Sovyet Rusya'da iki atom infilâkı olmuştur. Dünya hâlâ yeni bir dünya savaşının gölgesinde yaşamaktadır...

1951 yılına bir bakış

Truman 1951 yılında dünya barışının sağlanması yolunda elde edilen terakkilere temasla şunları söylemiştir:

— "Bütün hür Avrupa milletleri müthiş bir tehlikeye maruz kaldıklarını artık anlamışlar ve müşterek savunmalarını sağlamak için elele vermek lüzumunu idrâk etmişler ve hakikî bir savunma kuvvetini ve teşkilâtını vücuda getirmişlerdir Vâkıa bu kuvvet ve teşkilât, henüz gerektiği kadar kudretli değildir, fakat Avrupanın bir çırpıda istilâ edilmesini önleyecek kadar kuvvetlidir. Birleşik Amerika, hür dünyanın savunması için elinden gelen askerî ve iktisadî yardımı esirgemiyecektir...

Türkiye ve Yunanistan

Türkiye ile Yunanistan'ın Kuzey Atlantik Paktına alınmaları meselesi hakkında Truman aynen şöyle demiştir:

— "1951 de hür Avrupa'nın savunmasını daha ziyade kuvvetlendirmek maksadiyle, Türkiye ile Yunanistan'ın müşterek savunma sistemimize alınmaları için teşebbüse geçtik. Kongrenin yakın bir zamanda bu iki memleketin pakta alınmaları hakkındaki kararı müzakere ve tasvip edeceğini ümit ediyorum...

Musaddık Şah ve Meclisle bozuştu

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

B.M.M. Başkanına 800 lira verilecek

Ankara, 9 (Telefonla) — B. M.

EK 54: Hürriyet Gazetesi, 18 OCAK 1952

olan

lar

cek

iddia

ecek

(*) — Demokrat
bu İhtisas Komis-
n Kanunu tasarısı-
sine başlamıştır.
aları hakkında al-
Meclis Tavsiye Ko-
aliyetinin devamı
ğu merkezindedir.
n Komisyonunun
nazarı itibare al-
liği, başlıca prefi
yolundaki iddialar-
anlaşılmaktadır.
esasları
başlıca esasları
tasarı ile orman
istediği yeni şekil
edilmektedir:
sızlık yüzünden
miş, fakat aslında
opraklar zirâate
u suretle bu top-
ve rasyonel bir
mek mümkün o

Sa. 5; Sü. 4 de)

Kore mütareke işi çıkmazda

Kore'de mütareke görüşmeleri Kızılların Müttefik uçaklarının taraf-sız bölgeye hücum ettiklerini iddia etmeleri üzerine yine çıkmaza girmiş, mütareke görüşmeleri yine uzamıştır. Yukarıdaki resimde Kore savaş birliğimizin inzibat takımı subay ve astsubayları görülmekte-dir. (Foto: Hürriyet)

Churchill'in nutku

Hatalı Rus siyasetini şiddetle tenkit etti

Süveyş'te Türkiye'nin de iştirâkiyle müşterek kontrol tesisini teklif etti

Washington 17 (R.) — İngiltere Başbakanı Churchill bugün öğleden sonra Amerikan Kongresine gitmiş ve Temsilciler Meclisiyle Ayan Meclisinin yaptıkları karma bir oturumda beklenen nutkunu okumuştur. Toplantı salonu tıkabınç dolu idi. Washington'da bulunan yabancı devlet temsilcilerinin çoğu ve Amerikan Genelkurmay Başkanları oturumda hazır bulunmuşlardır. Churchill nutkunu okumak üzere ayağa kalktığı zaman uzun uzun alkışlanmıştır.

Churchill'in nutkunun hulâsası

Churchill nutkuna şimdiki dünya durumu ile İngiliz imparatorluğu-

(Devamı Sa. 5; Sü. 1 de)

lik makalesinden dolayı

h Rıfkı Atay beraet etti

— Çetecilik
Büyük Millet
in manevi şah-
i iddiasıyla Ya-
a gazetesi Ya-
Cemal Sağlam
da açılmış o-

rılan sonunca göre, makalenin konusu C.H.P. ye yedi milyon borç tahakkuk ettirilmesi hakkında bir kanun çıkarılmasına dair D.P. kongresinde yapıldığı beyan edilen bir teklifin tenkidi mahiyetinde görülmüş ve taşıdığı umumi mânası

Atlantil

Gener

işbir

Truman -

Bu karar

ihdası ga

Ankara'da pak

ilgili ve mühi

içtimalar oluy

Londra 17 (B.B.C.) — I
Bakanlığı sözcüsünün bugü
ladığına göre, İngiltere hü
Türk askeri kuvvetlerinin, T
nin Kuzey Atlantik Paktın
üye sıfatiyle kabulünden so
neral Eisenhower karargâhı
lanmasına taraftar olduğun
kiye hükümetine bildirmişti
cünün ilâveten söylediğine
İngiltere, Yunan askeri ku
için de aynı görüşü ileri sü
lup bunların da General E
wer karargâhına bağlanmas
sürmüştür.

Vaşington'da yapılan as görüşmeler

Basın haberlerine göre, T

(Devamı Sa. 5; Sü

EK 54: Hürriyet Gazetesi, 18 OCAK 1952

Beyaz Perdede Tutunan ve Tutunamıyan

Dans Çiftleri

Churchill'in nutku

Harabeleri gizleme çaresi

Meclisteki hâdiseden sonra

Celâl Yardımcı istifamı ediyor?

General Eisenhowerle işbirliği yapacağız

Beynelmilel bir sendikacı geldi

Cemiyet Hayatı

Cemi ve Kazan Saçı

SAKAN GUNDES

AMERIKAN MEDICALARI

EK 55: Hürriyet Gazetesi, 29 OCAK 1952

S. Venizelos'un Hürriyet'e beyanatı

Bugün İstanbula gelecek olan Yunan devlet adamı diyor ki:

Ankaraya babamın kurduğu dostluğu idameye gidiyorum

Dışişleri Bakanı, Atina'da Kıbrıs için son yapılan nümayişin bizim aleyhimize değil İngiltere aleyhine olduğunu söyledi

Mısır ve İran karşısında Rusya

Venizelos: "Aramızda hiçbir pürüzlü nokta kalmamasını istiyorum,, dedi

Ayan ve Mebusan'dan itimat reyi alan

Yeni Mısır Kabinesi yemin edip işe başladı

Şiddetli bir İngiliz aleyhtarı olan yeni Başbakan, Nahas Paşa'nın siyasetini gütmeğe devam edecek

Parlâmentonun feshi muhtemel

Tâli komisyonda prensip kararına varıldı

Kıta hizmeti gören bütün subaylara emireri verilecek

Bütün ve müesseselerdeki subaylara da Cumhuriyetin kendisine bir hizmet eri tahsis olunabilecek

Churchill Amerika'dan döndü

Londra Mısır'ın yeni kabinesini iyi karşıladı

İngiliz basını Kral Faruk'un aldığı tedbirlerden sitayişle bahsediyor

İzmir Radyosu borç içinde

Şehir Meclisi D. P. grupunda münakaşalar

EK 55: Hürriyet Gazetesi, 29 OCAK 1952

İPİN

ünde 3 adet alınabilir.

y Hazırlama Orta

mutanlığından

Okulunun 1. Mart. 1952 tarih
nci alınacaktır. Okulun
ıha 1951 tarihinden 31.
en istenilen nitelikler:
mezunu olmak
her bakımdan sağlam olmak
ve 23 yaşından gün almamış
kan bulda bulunanlar Kasımpa
kul u Komutanlığına, taşrada k
lik şubelerine müracaat eml
na zaran dilekçelerini ver
birer örneğini de Deniz Ase
na göndereceklerdir.)

Mısır ve İran karşısında Rusya

Geçen gün bir dostumla, İran'ın ve Mısır'ın tehlikeli vaziyetlerinden bahsediyorduk. Ben, nasıl oluyor da Rusya'nın, bu vaziyetlerden istifade etmeğe kalkışmadığını ileriye sürdüm. Akıllı dostum, biraz düşündükten sonra bana şu cevabı verdi:

"— Niçin Rusya, durup dururken Avrupa ile kötü kişi olsun.. İran ve Mısır o hale geldiler ki, ergeç kendilerinden Rusya'nın kucağına düşeceklerdir.

Hele İran, mali müzayakasına bakmadan öyle çetin bir işe girdi ki, ergeç petrollerini Rusya'nın eline teslim etmiye mecbur olacaktır. Gördüğün gibi Rusya, İran'da hiç bir politika manevrasında bulunmuyor. Biliyor ki, bu meyva olgunlaşacak ve kendi ağzına düşecektir. Mısır meselesine gelince: Onlar daha ileriye gittiler ve Süveyş meselesini bir milli mesele yapmağa kalktılar. Bu mesleyi başka yoldan halletmek imkânı varken, büyük bir devlet gibi, Amerika'ya, İngiltere'ye, Türkiye'ye ve Fransa'ya meydan okumağa başladılar.

Burada da Rusya, vukuatın kendi lehine çevrilmesini bekliyor. Zamanı gelince o da ağzını açacak, pişmiş meyvanın ağzına düşmesini bekliyecektir...

Dostumun kısaca hülâsa ettiği vukuatı buraya naklet mekle iktifa ettim.

Benim, buna ilâve edecek bir şeyim kalmadı.

Sedat Simavi

Tekel bütçesi müzakeresine

Venizelos: "Aramızda hiç nokta kalmamasını istiyo

Tarsus vapuru, 28 Ocak — Ba rimiz Sedat Simavi telsizle

Yunanistan Başbakan Yardımcısı ve Dışişler nizelos, bugün Pire'den Tarsus vapuruna bindi memizden istifade ederek dost devlet adamiyle dum.Sofokles Venizelos. Türkiye'yi ziyaret sebe

"— Türkiye'ye hükümetinizin daveti üzerin Eleiterios Venizelos'un kurduğu dostluğu idame yaret, bir dostluk ziyaretidir, başka bir hedefi

KIBRIS İÇİN SON NÜMAY

Yunan Dışişleri Bakanına, bu dostluğun k ettiğini söyledikten sonra şunu sordum:

"— Bu dostluğa Atina'da Kıbrıs için yapıla mıyor mu? Bir taraftan "Türk - Yunan dostlu raftan Atina'da nümayişler yapılıyor. Bunları hafta yapıldı. Buna ne dersiniz?,,

— "Bu nümayişler Türkiye aleyhine değil bir kongre için sendika murahhaslarına izin ver ye karşı yapılmıştır. Ben Türk - Yunan dostluğ lişmesi için çalışıyorum. Gönlüm istiyor ki, a nokta kalmasın ve olanlar da zamanla halledil

Dışişleri Bakanı memleketimize gelmekten yetini bana defaatla izah ettikten sonra, sözl türk'tenberi çok inkişaf ettiğini ve ilerlediğini memnun olduğunun belirterek son verdi.

Yunan Dışişleri Bakanı 22 kişilik maiyetiy rın arasında 10 gazeteci bulunmaktadır. Mihm berinde Atina Büyük Elçiliği Başkâtibi Enver minin süvarisi Necdet Or tarafından Dışişleri B line bir ziyafet verilmiştir.

23 ocak tarihinde Atina'da yapılacı ve Dışişleri ne müteveccih olduğunu söylediği nümayiş e

EK 56: Hürriyet Gazetesi, 30 OCAK 1952

Dost Yunanistan'ın Başbakan Yardımcısı, Dışişleri Bakanı Sofokles Venizelos (sağdan üçüncü) kendisini karşılayan Vali ve Belediye Reisi Fahrettin Kerim Gökay ve askeri ve millî erkân ile birlikte millî marşları dinlerken (Foto: Hürriyet)

Orta - Doğu Komutanlığı hakkında

Rusya dört devlete birer protesto notası verdi

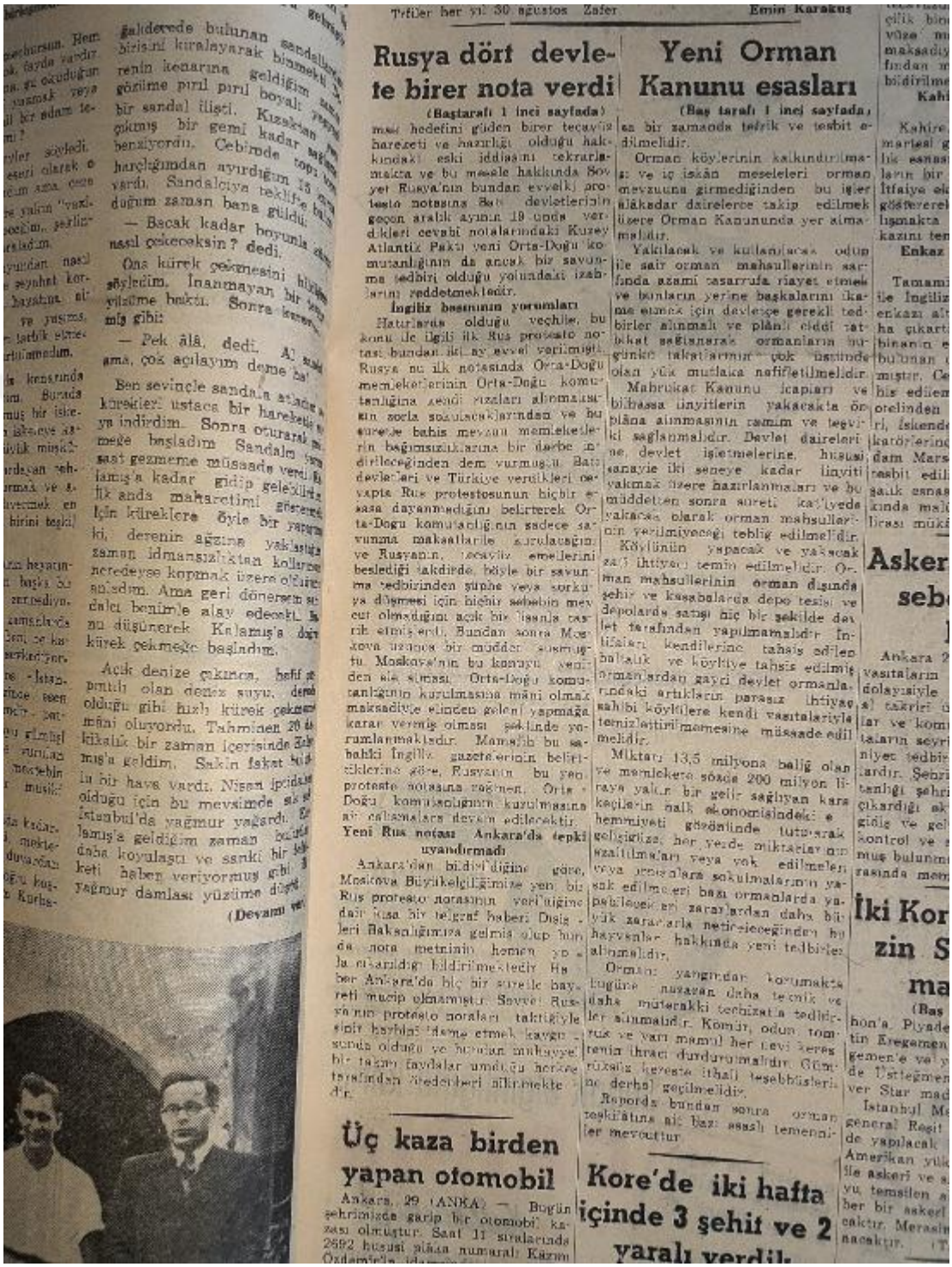
Nota Ankara'da tepki yaratmadı

Londra, 29 (B.B.C.) — Sovyet Rusya Dışişleri Bakan Vekili Andrei Gromiko dün Moskova'daki İngiltere, Fransa ve Türkiye Büyük Elçileriyle Birleşik Amerika Maslahatgüzarını ayrı ayrı Bakanlığa davet ederek kendilerine yeni bir protesto notasını tevdi etmiştir. Yeni protesto notasında Sovyet Rusya kurulması tasarlanan Orta - Doğu komutanlığı ile Kuzey Atlantik Paktının Rusya'yı kuşat-

(Devamı Sa. 5, Sü. 1 de)

Osmanlı hanedanı mensuplarının

EK 56: Hürriyet Gazetesi, 30 OCAK 1952

Trfiler her yıl 30 ağustos Zafer Emin Karakuş

Rusya dört devlete birer nota verdi

(Başlarafı 1 inci sayfada)

ması hedefini güden birer tecavüz harekeli ve hazırlığı olduğu hakkındaki eski iddiasını tekrarlamakta ve bu mesele hakkında Sovyet Rusya'nın bundan evvelki protesto notasına Batı devletlerinin geçen aralık ayının 19 unda verdikleri cevabi notalarındaki Kuzey Atlantik Paktı yeni Orta-Doğu komutanlığının da ancak bir savunma tedbiri olduğu yolundaki izahlarını reddetmektedir.

İngiliz basınının yorumları

Hatırlanır olduğu veçhile, bu konu ile ilgili ilk Rus protesto notası bundan iki ay evvel verilmişti. Rusya bu ilk notasında Orta-Doğu memleketlerinin Orta-Doğu komutanlığına kendi rızaları alınmaksızın sevk sokulacaklarından ve bu suretle bahis mevzuu memleketlerin bağımsızlıklarına bir darbe indirileceğinden dem vurmuştu. Batı devletleri ve Türkiye verdikleri cevapta Rus protestosunun hiçbir esasa dayanmadığını belirterek Orta-Doğu komutanlığının sadece savunma maksadiyle kurulacağını ve Rusyanın tecavüz emellerini beslediği takdirde, böyle bir savunma tedbirinden şüphe veya sorkuya düşmesi için hiçbir sebebin mevcut olmadığını açık bir lisanla tasrih etmişlerdi. Bundan sonra Moskova üzerine bir müddet susmuştu. Moskova'nın bu kanaati yeniden alması, Orta-Doğu komutanlığının kurulmasına mâni olmak maksadiyle elinden geleni yapmağa karar vermiş olması şeklinde yorumlanmaktadır. Mamafih bu sabahki İngiliz gazetelerinin belirttiklerine göre, Rusyanın bu yeni protesto notasına rağmen, Orta-Doğu komutanlığının kurulmasına ait çalışmalara devam edilecektir.

Yeni Rus notası Ankara'da tepki uyandırmadı

Ankara'dan bildirildiğine göre, Moskova Büyükelçiliğimize yeni bir Rus protesto notasının verildiğine dair kısa bir telgraf haberi Dışişleri Bakanlığımıza gelmiş olup bunda notanın metninin henüz alınmadığı bildirilmektedir. Hatta haber Ankara'da hiç bir sürpriz hayreti mucip olmamıştır. Sovyet Rusya'nın protesto notaları taktiğiyle sınır hayali yapmak kaygısında olduğu ve bundan milliyetçi bir takım faydalar umduğu herkes tarafından yıllardanberi bilinmektedir.

Yeni Orman Kanunu esasları

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

en bir zamanda tedrik ve tesbit edilmelidir.

Orman köylerinin kalkındırılması ve iç iskân meseleleri orman mevzuuna girmediğinden bu işler alâkadar dairelerce takip edilmek üzere Orman Kanununda yer almamalıdır.

Yakılacak ve kullanılacak odun ile sair orman mahsullerinin satışında azami tasarruf riayet etmek ve bunların yerine başkalarını ikame etmek için devletçe gerekli tedbirler alınmalı ve planlı ciddî tatbikat sağlanmalıdır. Devlet dairelerine, devlet işletmelerine, hususi sanayie iki seneye kadar linyiti yakmak üzere hazırlanmaları ve bu müddetten sonra süreli kat'iyede yakacak olarak orman mahsullerinin verilmiyeceği teblig edilmelidir.

Köylünün yapacak ve yakacak asgarî ihtiyacı temin edilmelidir. Orman mahsullerinin orman dışında şehir ve kasabalarda depo tesis ve depolarda satışı hiç bir şekilde devlet tarafından yapılmamalıdır. İnhisarları kendilerine tahsis edilen balıklık ve köylüye tahsis edilmiş ormanlardan gayri devlet ormanlarındaki artıkların parasız ihtiyaç sahibi köylülere kendi vasıtalariyle temizlettirilmesine müsaade edilmelidir.

Miktarı 13,5 milyona baliğ olan ve memlekete sözde 200 milyon liraya yakın bir gelir sağlıyan kara keçilerin halk ekonomisindeki ehemmiyeti gözönünde tutularak gelişigüzel, her yerde miktarlarının azaltılmaları veya yok edilmeleri veya zorlama sokulmalarının yapabilecekleri zararlardan daha büyük zararlarla neticiyeceğinden bu hayvanlar hakkında yeni tedbirler alınmalıdır.

Orman yangından korumakta bugüne nazaran daha teknik ve daha müterakki teçhizatla tedbirler alınmalıdır. Kömür, odun tomruk ve yarı mamul her nevi kereste ihracı durdurulmalıdır. Gümrüksüz kereste ithali tesebbüslerine derhal geçilmelidir.

Raporda bundan sonra orman teşkilâtına ait bazı esaslı temenniler mevcuttur.

Üç kaza birden yapan otomobil

Ankara, 29 (ANKA) — Bugün şehrimizde garip bir otomobil kazası olmuştur. Saat 11 sıralarında 2892 hususi plâka numaralı Kâzım Özdemir'in idaresindeki

Kore'de iki hafta içinde 3 şehit ve 2 yaralı verdik

EK 57: Hürriyet Gazetesi, 29 ŞUBAT 1952

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müessisi : SEDAT SİMAVİ

Amerika Orta-Doğu Komutanlığına dair Sovyetlerin iddialarını reddetti

Moskova'ya verilen cevabî notada bu teşkilâtın tecavüz maksadiyle değil, Orta-Doğuda sulhü korumak için kurulacağı bir kere daha belirtildi

Gl. Eisenhower'in Ankara'yı ziyaretinde Türk ve Yunan birliklerinin hangi komutanlığa bağlanacağı da görüşülecek

Acheson bugün mühim bir nutuk verecek

Kabzımal saltanatı

Küçük esnaf mücadeleye karar verdi

Köprülü pazara

EK 57: Hürriyet Gazetesi, 29 ŞUBAT 1952

Orta - Doğu Komutanlığı

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

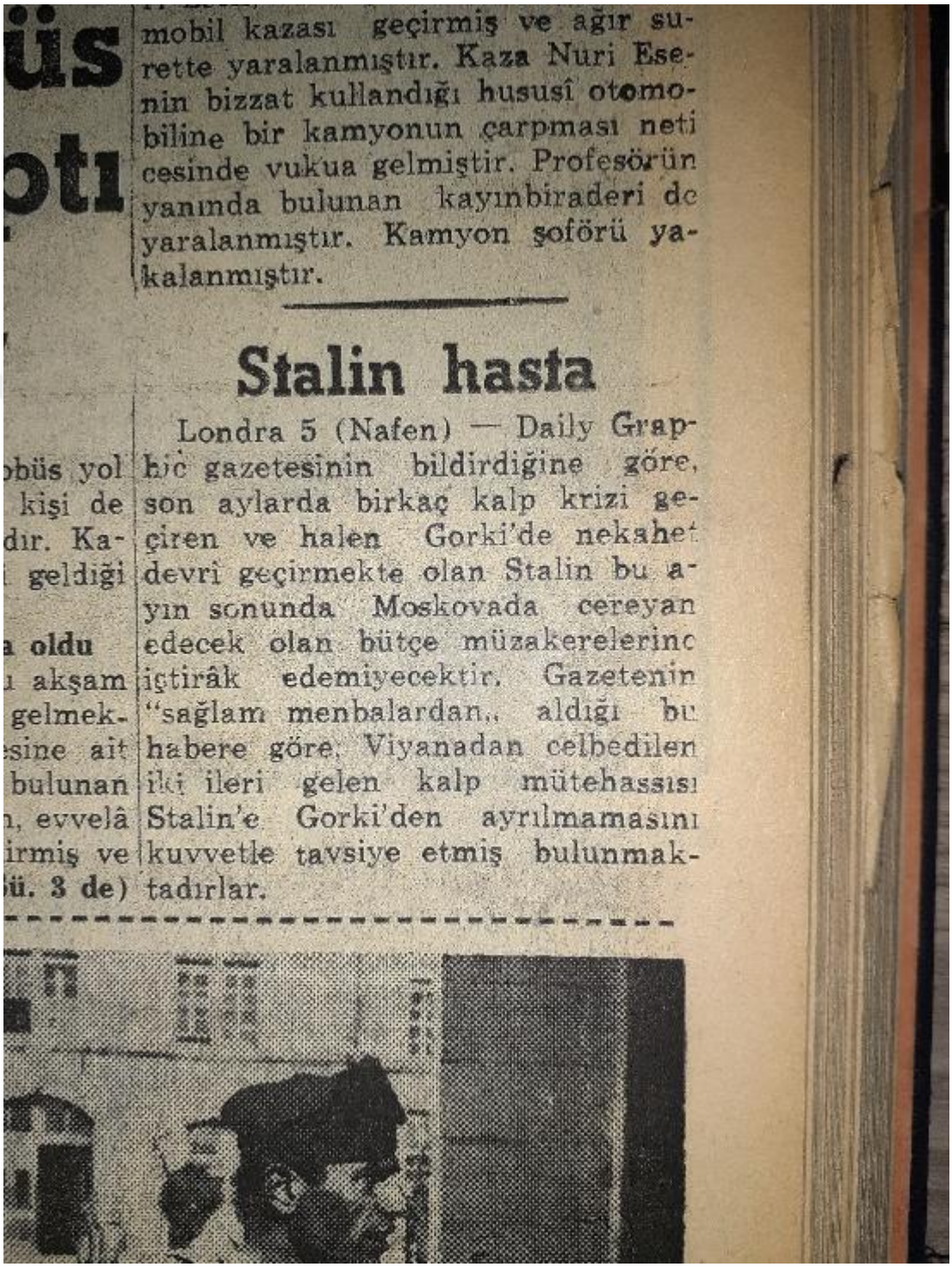
General Eisenhower ve kendisine refakat edecek olan Genelkurmay Başkanı General Alfred Gruenther'in Ankara ve Atina'da görüşecekleri meselelerin başında Türk ve Yunan kara kuvvetlerinin Atlantik Paktı Güney Avrupa bölgesi Başkomutanı Amerikalı Amiral Carney'e bağlanmaları meselesi bulunacaktır.

Türk ve Yunan deniz kuvvetleri, şimdilik, kendi genelkurmaylarının emrinde kalacaklardır. Bu hususta ki karar Akdeniz deniz komutanlığı meselesi halledilinceye kadar tehir edilmiştir. Türk ve Yunan hava kuvvetlerine gelince, bunların Atlantik Paktı Güney Avrupa hava kuvvetleri başkomutanı Amerikalı General Schlatter'in komutasına verilmesi kararlaştırılmıştır.

Amerika'da irtikâp salgını

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

EK 58: Hürriyet Gazetesi, 6 MART 1952

üs
oti

mobil kazası geçirmiş ve ağır surette yaralanmıştır. Kaza Nuri Esenin bizzat kullandığı hususî otomobiline bir kamyonun çarpması neticesinde vukua gelmiştir. Profesörün yanında bulunan kayınbiraderi de yaralanmıştır. Kamyon şoförü yakalanmıştır.

Stalin hasta

Londra 5 (Nafen) — Daily Graphic gazetesinin bildirdiğine göre, son aylarda birkaç kalp krizi geçiren ve halen Gorki'de nekahet devrî geçirmekte olan Stalin bu ayın sonunda Moskovada cereyan edecek olan bütçe müzakerelerine iştirâk edemiyecektir. Gazetenin "sağlam menbalardan,, aldığı bu habere göre, Viyanadan celbedilen iki ileri gelen kalp mütehassısı Stalin'e Gorki'den ayrılmamasını kuvvetle tavsiye etmiş bulunmaktadırlar.

büs yol
kişi de
dır. Ka-
geldiği

a oldu
akşam
gelmek-
sine ait
bulunan
n, evvelâ
irmiş ve
ü. 3 de)

EK 59: Hürriyet Gazetesi, 10 MART 1952

layısiyle

nda

ndu

halefetin

ap verdi

eki talebe

edilecek

ekoru kıran

Vatan haini kızıl şair Nazım Hikmet'in Moskova'dan buraya gelen ilk resmi

Vatan haini, kızıl şair Nazım Hikmet'in af kanunundan istifade edip tahliye olunduktan sonra Rusya'ya kaçtığı, oradan Bulgaristan'a geçtiği ve zaman zaman memleketimiz aleyhinde türlü beyanatlarda bulunduğu malûmdur. Nitekim bu ileri geri konuşmalarında yardımı kütülemektedir de geri durmayan bu bedbaht, Bulgaristan'da anavatana dönmeğe hazırlanan mültecilerden [illegible] defalar dayak da yemiştir. Yukarıdaki resim, Nazım Hikmet'in Türkiye'den ayrıldıktan sonra Moskova'dan buraya gelen ilk resmidir ve kızıl şair, Sovyetler tarafından her nasılsa benimsenmiş olan büyük Fransız romancısı Victor Hugo'nun 150 nci doğum yıldönümü dolayısiyle Moskova'da tertip olunan bir toplantıda konuşurken göstermektedir.

(Foto: U.P. — Hürriyet)

İstanbul'da kızıl propaganda

Kore'den

EK 60: Hürriyet Gazetesi, 12 MART 1952

Fransız kabinesi itimat reyi aldı

Antoine Pinay'nin riyasetindeki yeni Fransız kabinesi dün Milli Meclisten 101 e karşı 293 rey ile itimat almıştır. Bu suretle uzun zamandır süren hükûmet buhranı şimdilik sona ermiştir. Yukarıdaki resimde, Başbakan Pinay görülmektedir. (Foto: U.P. - Hürriyet)

Türkiye dahilinde

Sovyet diplomatları serbest dolaşamıyacak

Lizbon anlaşmasına uyularak böyle bir kararname hazırlandı

Ankara, 11 (Telefonla) Sovyet ve peyki devletler diplomatlarının Türkiyede serbest dolaşmalarını tahdit eden bir kararname hazırlanmıştır. Önümüzdeki günler içinde ilgili elçiliklere karar tebliğ edilecektir. Bu karar gereğince de-

(Devamı Sa. 5; Sü. 1 de)

Terfi edemiyen 2000 ilk okul öğretmeni

Milli Eğitim Bakanı

Polat ... etti

... (Devamı Sa. 5; Sü. 4 te)

... (Devamı Sa. 5; Sü. 3 de)

Rize, 11 (T.H.A.) ... etrafında aylardanbe... havalar son günler... bozmuş ve yağan ka... yükselmiştir.

Havaların düzgün... açan bütün meyva... şeren yapraklar fı... rın tesiriyle kurum... elma ve dut ağaçla... rılmışlardır. Bu ara... ıhlamur ağacı bir e... şerek damın yükse... muştur.

Esra...

Bir k... ortac...

Bıraktığı... ceğini sö...

Üsküdar Savcılı... teşkilâtı, beş günd... giz bir kaybolma...

EK 60: Hürriyet Gazetesi, 12 MART 1952

Sovyet diplomatları serbest dolaşamıyacak

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

nuz perde diplomatları Türkiye hudutları içinde bir şehirden diğer bir şehre yapacakları seyahatlerini ve hangi yollardan istifade edeceklerini ve gittikleri yerde ne kadar kalacaklarını ilgililere bildirmek mecburiyetinde olacaklardır.

Atlantik Paktı devletleri de aynı mahiyette karar alarak tatbik etmeğe başlamışlardır. Hükümetimizin aldığı karar, demir perde gerisinde ötedenberi tatbik edilegelmekte olan kararа cevap mahiyetindedir.

Selâhiyetli bir şahsın verdiği malûmata göre demir perde gerisi kendi kararlarını kaldırdıkları takdirde hükümetimiz de almakta olduğu kararını kaldıracaktır. Ve halen olduğu gibi diplomatların Türkiye hudutları içinde serbest seyahat etmelerine müsaade edecektir.

Tahdit koyan devletler

Londra, 11 (B.B.C.) — Yedi Batı devleti, memleketlerindeki Rus siyasi temsilcileriyle basın ve diğer teşkilât mensuplarının hareket serbestisini tahdit eden kararları yürürlüğe koymuşlardır. Bu devletler, İngiltere, Birleşik Amerika, Fransa, Belçika, Hollanda, İtalya ve Yunanistan'dır. Bir hükümet sözcüsünün bugün bildirdiğine göre, Sovyet Rusya ve Macaristan, Romanya, Çekoslovakya ve Bulgaristan gibi Rus peyki devletler, kendi memleketindeki siyasi temsilcilerine karşı koydukları tahdidatı kaldırmadıkları müddetçe, hareket yasağı yürürlükte kalacaktır.

Venizelos Başbakan Vekili oldu

Atina 11 (T.H.A.) — Yunan Baş

Seni ve çocuğumu kime bıraktığımı bilemiyorum. Bugün bankadan aldığım üç bin lira çantanın içersindedir. Bir müddet onunla kendine ve çocuğuma iyi bak. Her halde bir kaç gün sonra borcunu ödemeyen alacaklılarımız, yaptık-

Seul 11
yeni bir n
mektedir.
ceket öld
yüzde 30
caktır. (Ü.

Folies Bergeres'de dans
Amerikalı yıldı

EK 61: Hürriyet Gazetesi, 25 MART 1952

an ilk tecrübeler müsbet;
ay sonra kabil olabilecek

"Türkiye Rusyadan korkmaz,,

Gl. Arnold'un bize dair bir demeci

Vaşington, 24 (A.P) — General William Arnold dün gece, "Modern Türkiye, Sovyet Rusyadan endişe etmez,, demiştir.

General, "Türkler birçok defa istiklâlleri için mücadele etmişlerdir, icap ederse aynı şeyi yeniden

(Devamı Sa. 5; Sü. 6 da)

nderes'e cevap
Günaltay

naltay diyorki:

sa ve seçim kanunu
in ne fikirdeysem

Ankara, 24 (Telefon
günlerde daha sık vuk
yetlerin sebebi hakkın
da yapılan toplantılar
bir netice elde edilm
Kriminoloji Enstitüsü
Emniyet Bürosu kurul
verilerek, bu toplantıl
rilmesi ve resmî mal
mühim memleket mes
sında tam bir lâkaydi
burada, alâkalı çevrel
ile karışık derin bir h
dırmıştır.

Hüseyin Cahit Yalçı
sebetle, "Ulus,, gazete
tiği bir makalede bu
masla diyor ki;

"Acaba çağrılan mi
mı eğlendiler, bizle m
lar? Her halde ilme v
hürmet besleniyorsa,
kötü bir nişanesi veri
kadar. Mühim, derin
meselenin bir kaç saa
on ilim ve idare adar
halledileceğini zannetm

(Devamı Sa.

Yangın sön
âleti yapa
fabrika ya

Tokyo, 24 (A.P) — Bu
da yangın söndürme m
eden bir fabrikada ya
ve fabrikanın kısmı az
olmuştur. Fakat polis b
rika mamullerinin fayd
şikâyet etmektedir.

EK 61: Hürriyet Gazetesi, 25 MART 1952

"Türkiye Rusya'dan korkmaz!,,

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

yaparlar,, demiştir.

Arnold, Türkiyedeki Amerikan Askerî Misyonunun Başkanıdır. Kendisi, silâh altında bulunan 400,000 kişilik ordusu ile Türkiye, Kuzey Atlantik Paktına dahil diğer memleketlerin herhangi birinden daha kuvvetlidir, demiştir.

General keza, ferden ferda Türk askerini de övmüştür.

Arnold, "Geçen sene Kore için Türk tugayı teşkil edilirken, 1,800 kişilik ilk kontenjan için 30,000 kişi gönüllü olarak müracaat etmiş ve bunlar sonradan orada fevkalâde bir şekilde çarpışmışlardır,, demiştir.

Ankara şoförler grevi tahkikatı

EK 62: Hürriyet Gazetesi, 18 MAYIS 1952

iştirâki
uhtemel

duları Güney
anı Amiral Ro
inde Genelkur-
Orgl. Şahap
ve Hava Kuv-
başkanları, A+
subaylarından
ve Tuğgeneral
dün saat 17.30
ıkesir'den şeh-

neydanında as-
şılanan Amiral
ın ihtiram kıt-
r,, diyerek se-
ben basına be-
ı. 5, Sü. 4 de)

ı. 5, Sü. 4 de)

Ruslara çalışan Alman casusu

Almanya'nın Sovyet bölgesindeki Potsdam şehrinde oturmakta olan 24 yaşındaki Andre Andreas Sovyetler hesabına casusluk yapmak suçundan dolayı tevkif edilmiştir. Yukardaki resim, casusluk sanığı Berlin'deki Amerikan Bölge Mahkemesine getirildiği sırada çekilmiştir.

(Foto: U.P. - Hürriyet)

EK 63: Hürriyet Gazetesi, 31 MAYIS 1952

ları anlaşılan 31
edilmiştir.
suya düştü!
derasyonunun grev
ın ancak küçük
etmiştir. Kuzey
ı Sa. 5; Sü. 1 de)

pında
oldu

ı, Güney
eçiriyor

ldirilen Romanya
anı Anna Pauker

Pauker
lundu

(AP) — "Neue Wie-
g, isimli gazete ta-
ildiğine göre, Ro-
Bakanı Anna Pau-
küm ifade etmek ü-
zifelerinden affedil-

haberinin menşei o-
sdyosunu göstermiş-

Amerika'nın hediye ettiği radyolar

Millî Savunma Bakanlığı Temsil Bürosu Başkanı Kurmay Yarbay Hakkı Atıl, Amerikanın Sesi tarafından askeri hastahane, revir ve hudut kalelerinde kullanılmak üzere hediye edilen ilk 75 radyoyu teslim almıştır. Resim ,Amerikan Haberler Merkezinden Radyo Ataşesi Mr. Vincent Joyce muameleyi tamamlarken görülmektedir. Bütün bu radyolar bataryalı olup, aynı zamanda da 110 veya 220 voltluk cereyan üzerinden çalışabilir. (Foto: U.S.I.S.)

Batı devletleri tarafından

Rus tecrit tedbirleri dün protesto edildi

Ruslar Doğu - Batı hududunu yarın kapatacaklar

Londra, 30 (B.B.C.) — Üç Batı devleti, Doğu ve Batı Almanya'yı birbirinden tamamen tecrit etmek maksadıyla Doğu Almanya makamlarının aldıkları son tedbirleri ve bilhassa hudut boyunca bir yasak bölgenin kurulmasiyle başlıca geçit noktalarında seyrüseferin durdurulmasını Sovyet Rusya kontrol komisyonu nezdinde protesto etmişlerdir. Protesto mektuplarında belirtildiğine göre, bu tedbirler tamamiyle yersiz ve kanunsuz olup dünyanın bu bölgesinde sulhu tehlikeye sokacak bir vaziyet ihdas etmek gibi son derecede vahim neticeler doğurabilir.

Doğu Almanya'da tahliye ve tevkifler

Diğer taraftan Berlin'in Batı kesiminden bu sabah gelen raporlara göre, Doğu Almanya makamları

(Devamı Sa. 5; Sü. 2 de)

Bir tecrübenin neticesi

Chicago 30 (AP) — Tepkinin "nasıl olacağını anlamak maksadı,, ile evlerinin penceresine bir Rus bayrağı asan üç genç meraklarını zail etmişlerdir.

Tepki, halkın kapı önünde toplanıp hiddetle galeyana gelmesi ve 19 yaşında olan Lowell Sahurmon "

Polis memuruna rüşvet veren Sahabettin Fırat

Bir hırsızdan rüşvet alan polis memuru

İkisi de adalete teslim edildi

Adapazarı Suvari Tümeninin Ce-

EK 63: Hürriyet Gazetesi, 31 MAYIS 1952

üş ve aynı
ağ, Dikenli-
ve Ayvaköy-
ağır surette

âdiseye vaz'ı
evkif edilmiş-

nsız
i
caklar

inci sahifede)
ocaklarında
ı oldukça ka-
haden ocakla-
itaat eden iş-
ı sekizden faz

halefi
Partisi İcra Ko-
Sekreterliğine
avakkaten An-
tmiştir. Elyevm
Andre Marty,
amanında bir
tayfalarını ih-
ketmiş olmakla

de bu hâdise tesbit edilmiş, polis memuruna işten el çektirilmiş ve sabıkalı hırsız da ele geçirilmiştir. Her iki sanık adalete teslim edilmiştir.

Rus tecrit tedbirleri protesto olundu

(Baş tarafı 1 inci sahifede) hudut bölgesindeki köyleri zorla boşaltmağa ve casusluk suçu ile kütle halinde tevkifler yapmağa devam etmektedirler. Yalnız dün Doğu Berlin'de 7 üniversite talebesi tevkif edilmiştir.

Berlin'de telefon muhabereleri

Batı Almanya Berlin'in iki kesimi arasında telefon muhaberesinin yeniden açılması yolunda Doğu Almanya'nın yaptığı teklifi reddetmiştir. Doğu makamları muhabere-lerin açılması için bütün görüşmelerin tek bir merkez vasıtasiyle yapılmasını şart koşmuşlar ve bu suretle muhabere-lere sansür koymak istemişlerdir.

Hudut yarın kapatılacak

Doğu Almanya hükûmet makamları Sovyet işgal bölgesinde bulunan bütün Doğu Almanya vatandaşlarını yarın gece yarısına kadar orasını terketmeğe davet etmiştir. Doğu-Batı hududu pazar günü kapatılacaktır.

işte hata etmiş
yolu var. Kanund
lâtla iddia olunan
leme yoluna gideb
tutulacak yol her
hakkında soruştur
başvurmak değildi

"Takdir,, hakkın
kat açılması icap
kata 1951 ağustos
daha evvel başlan
ni, o vakit, "Ulu
Partisinin elinden
sene 400 bin lira
paranın Ulus gaze
anlatmış:

— "Karar sizind
dir,, diyerek kürsü

Sırrı Atalay'ın

Müteakiben takr
Halk Partili m
Sırrı Atalay konuş
vanın neticesi hak
eden hâkimler için
hâkim hakkının ta
la söze başlamış, h
P. Meclis Grubunu
rak takriri reddetm
dolayı bir netice
beyan etmiştir.

Sırrı Atalay bunc
yet ve Akın gazetel
yısını Samet Ağao
daha evvelki bir
kürsüsünden açıklan
İstanbul gazetesinin

EK 64: Hürriyet Gazetesi, 5 HAZİRAN 1952

öğretmenler

Lille dün Beşiktaş'ı 3-0 yendi

Bir adam
etti akr
öldü

Avus
ve b

Rusya'daki şüpheli atom infilakının ilk fotoğrafı

EK 65: Hürriyet Gazetesi, 10 HAZİRAN 1952

Berlin halkına kızıl zulmü

Berlin'deki İngiliz işgal bölgesile Sovyet bölgesi arasında bir ada vaziyetinde olan bölgedeki 88 Batı Berlinli aile, ya "Doğu Berlinli olmak, yahut yuvalarını terketmek,, emrini almışlardır. Zavallı Alman aileleri Kızıl çizmesi altında yaşamaktansa evlerini boşaltmağı tercih etmişlerdir. Resimde eşyalarile birlikte sokak ortasında kalan bir aile görülmektedir.

(Foto: U.P. - Hürriyet)

EK 66: Hürriyet Gazetesi, 20 HAZİRAN 1952

pan Salih Kara-
genç, simsarlık
tutulmuş, fakat
amamıştır. Bun-
n Salih Karacan,
inosunda otur-
Başkanı Musta-
a gelmiş ve im-
zandırılmadığını
erine cebinden
ile başkana beş
Mustafa Sengül
Katilin duruşma-
5 da Ağır Ceza
şlanmış. Salih,
, ancak sarhoş-
işlediğine söyle-
3 ünde devam

ılarken
çalındı
Şerif Men
n. Ulucamide na-
hul bir şahıs ta-
rafından sarılmak su-
rasıyla alınmış ve
Aramalara rağ-
bulunamamıştır.

bul Sergisinde temsillere başlayacaktır. 150 senedenberi faaliyette bu lunan Medrano sirkinde 150 insan çalışmakta ve 120 hayvan bulunmaktadır. İstanbul'da 45 gün kalacak olan sirk, 82 vagonla buraya getirilmiştir. Yukardaki resim, sirkin objektife göz kırpmadan bakan "hayvan artist,, lerinden birisini gösteriyor. (Foto: Hürriyet)

Rus baskısı yüzünden

İsveç tarafsızlık siyasetini bozuyor

Stokholm, 19 (R.) — İsveç hükümeti Baltık Denizinde Rus av uçakları tarafından düşürülen İsveç uçağı hakkında Sovyet Rusya'nın verdiği protesto notasını dün akşam reddetmiştir. Cevabi İsveç notasında belirtildiğine göre, İsveç uçaklarının Rus hava ve su çevresine girdikleri ve Rus uçaklarına ateş açtıkları yolundaki Sovyet iddiaları tamamiyle asılsızdır. İsveç uçakları Sovyet kara sularına 15 milden fazla yaklaşmadıkları gibi, silâhları da yoktu.

Stokholm'da mühim müzakereler

İsveç Millet Meclisi Dış Siyaset Encümeni bu akşam olağanüstü toplantıya çağırılmıştır. Toplantıya Roma'dan acele avdet eden İsveç Dışişleri Bakanı Unden de iştirak etmektedir. Bu toplantıdan sonra İsveç hükümetinin İsveç - Rus münasebetleri hakkında mühim bir demeç yayınlaması beklenmektedir.

(Devamı Sa. 6; Sü. 2 de)

Anna Pauker
meydanda yok

edilecektir. Konferansa iştirak
mekte olan Orta-Doğu Büyük E
leri arasında İngiltere'nin Ank
Büyük Elçisi Sir Knox-Helm
vardır.

Vehbi Emre'nin
beraati istendi

Ankara, 19 (Telefonla) — Eğ
Terbiyesi Genel Müdürlüğünde v
hazı suistimaller dolayısiyle aç
tahkikat neticesi suçlu görülen
nen Merkez Muhasebecisi Nuri T
na ve Güreş Federasyonu eski b
kanı Vehbi Emre hakkında A
Ceza Mahkemesinde açılan dâva
bugün de devam edilmiş, Sa
Hasan Kemal Çiçekoğlu Vehbi E
re'nin beraatini, Nuri Tuna'nın
110.656 lira 86 kuruşu ihtilâs y
luyla zimmetine geçirmesi sebeb
le tecziyesini istemiştir.

EK 66: Hürriyet Gazetesi, 20 HAZİRAN 1952

anılması bakımındandır. urulup, makineler getirilira yapılan ilk iş memayolları şebekesinin bir eçit verici bir hale getinuştur. 1948 de başlanan in kilometrelik devlet yo bin kilometresinin maım altına alınması şekaffakiyetle devam etmekzamanda bütün yolların pılacaktır. Yolların inşa-

sis edilen bazı makineler yakında gelecektir. Bu sahada daha fazla yardım için karşılıklı güvenlik teşkilâtına yapılan teklif henüz revaplandırılmamıştır. Amerika'dan mümkün olduğu kadar fazla eleman gönderilerek bu makinelerin âzamî randımanla çalıştırılmaları Türk personeline öğretilecektir..,

Amerika Yollar Dairesi Başkanı Mr. Mac Donald, bu sabah memleketimizden ayrılacaktır.

, nin elindeki i menkuller

ş tarafı 1 inci sahifede)

mevzuu kanun teklifine tarar verm'şlerdir.

ıe göre kanun teklifinin ırihten sonra Halk Parç dununda yaptığı bilûlarla herhangi bir tebağışın muteber sayılı malların sahiplerinden sı ve bu sebepten do- hükümler dahilinde re müracaat edilmesiz tutulması mümkün o-

eklifi yarın toplanacak e Komisyonunda görüMeclis yarın yaz tatilinden bu hususta faasin önümüzdeki devremlanacaktır.

illetvekilinin öprülü'ye tarizleri

ı tarafı 1 inci sahifede)

vermediğini bildirmiş, öyle devam etmiştir:

n gün Dışişleri Bakanını

Rus baskısı yüzünden

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

İsveç an'anevî tarafsızlık siyasetinden vaz geçecek mi?

Nevyor, 19 (R.) — Amerikan siyasî çevrelerine göre, İsveç - Rus münasebetlerindeki gerginlik, İsveç'in 134 senedenberi devam etmekte olan tarafsızlık siyasetinde âni bir değişikliğe sebep olabilecek mahiyet ve ciddiyettedir. Stokholm'da bu sabah bir basın toplantısı yapan İsveç Muhafazakâr Parti lideri Hjalmankon bu ihtimali açıkça belirtmiş ve ezcümle şunları söylemiştir:

"— Sovyet Rusya'nın bize karşı açtığı ve gittikçe şiddetlendirdiği baskı, an'anevî tarafsızlık siyasetinde de bir değişiklik yapmağa bizi mecbur edebilir. Baltık Denizinin bir "Rus gölü,, olmasına müsaade edemeyiz.,,

Drev Pearson yumruk yedi

Vaşington, 19 (A.A.) — Dün Mayflower otelinin salonunda, Charles Patrick adında bir avukat bir gün evvel aleyhinde bir yazı yazdığı için meşhur

İSTANBUL

20 Haziran 19

12,57 Açılış ve pro berler * 13,15 Türk Karışık hafif müzik (lar. Okuyan: Rabia B ve caz müziği (Pl.) (Pl.) * 15,00 Kapan 18,00 Açılış ve Yastıman * 18,15 De şak) * 19,00 Haberle Senfoni orkestrası kon kılar. Okuyan: Rifat Radyo gazetesi * 20,3 berleri * 20,35 Saz Şehirden şehire * 21,0 Türk Musikisi topluluğ Soloları * 22,00 Şarkı lih Dizer * 22,20 Kor mazanlara dair. Ercüme 22.30 Saz eserleri Süy ve arkadaşları * 22,45 Kambiyo borsa, progr müziği (Pl.) * 23,30 24,00 Kapanış.

ANKARA RADY

20 Haziran 1952

7,30 Açılış, program v 7,35 Kuran-ı Kerim * 7 8,00 Müzik: Şarkılar; T 8.28 Hava raporu * 8,30 Mignon uvertürü (Pl.) programı ve kapanış. 12,15 - 13,30 Asker 83 17820 Kc/s T. A. V. K tasiyle beraber yayın.) * ketten selâm * 12,20 M lâm * 12,30 Müzik: Şark Ekrem Güyer * 13,00 M haberler * 13.15 Müzik: rası müzikleri (Pl.) * 13. tesi * 13.45 Müzik: Sen pa 14.00 Hava raporu, aksa ve kapanış.

16.58 Açılış, program ve * 17.00 Müzik: Küme sazla çiftetelli ve oyun hava Müzik: İncesaz (Ferahnâk yanlar: Melâhaet Pars, Mü ver, Muallâ Mukadder Atak Müzik: Mozart Senfoni (Pl.) * 19.00 M. S. Ayarı v 19.15 Tarihten bir yaprak * zik: Tangolar (Pl.) * 19.30 (Yurttan Sesler, iştirâkiyl Radyo gazetesi * 20.30

EK 67: Hürriyet Gazetesi, 9 TEMMUZ 1952

nemur
kaldı
Birleşik
devlet dai-
tahsisatından
mış olması ne-
tensikat buş-
let memur ve
nden çıkarıl-
ldirilmektedir.
yapılan kesin-
ete bağlı bü-
e tesir etmiş-
i iktisadi is-
tlerle meşgul
lerden yapıl-
e bu ajanlık-
kadar memur-
ilecektir.

ayak diriyor

İran Âyan Meclisinin takındığı tavır üzerine Musaddık yeni hükûmeti kuramıyacağını Şaha bildirerek yeniden ayak diremiş ve mesele bir çıkmaza girmiştir. Yukarıdaki resimde Musaddık görülmektedir.
(Foto: UP - Hürriyet)

bistan hükûmeti bugün aldığı bir kararla kara yolları ile hacca gidecek olanlara Suudî Arabistan'a giriş vizesi vermemelerini Orta - Şarktaki Büyük Elçilerine resmen tebliğ etmiştir.
Suudî Arabistan hükûmetinin bu kararına kara yolu ile Hicaza gelenlerin çektikleri büyük zahmet âmil olmuştur.

doğ
Ankara, 8
kan Adnan
Bakanı Fuat
hükûmeti ta
vet edildikler
ayı içinde v
bazı İstanbul
muhabirleri
haber resmî
teyit edilmer

Hürriyet
1
Ade

Ruslar Berlin'den adam kaçırıyorlar!

Berlin 8 (A.A) — Batı Berlin... perde gerisine kaçırılmasından sonra Batı Berlin şehri hükûmeti, Al-
tasmmış komünist aleyhtarı şahsiyetlerinden birinin bugün ...
(Devamı Sa. 6; Sü. 1 de)

impiyat Köyünün Açılış M

EK 67: Hürriyet Gazetesi, 9 TEMMUZ 1952

Milletlerarası Kadı

Milletlerarası Kadın Hukukçular Kongresi dün muhtelif meseleler üzerinde kararlar vermiştir. karıdaki resim Vali ve Belediye Reisinin ka

Ruslar Berlin'den adam kaçırıyorlar

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

...anya'nın Sovyet bölgesine giden Bütün yollara barikatlar kurulması nı emretmiştir.

Batı Berlin'in 147 sokak ve cadesine barikatlar konulmuş bulunmaktadır.

Hususî polis kıt'aları Sovyet bölgesi ile olan 144 kilometrelik Berlin hududu boyunca nöbet bekleme emrini almışlardır.

Amatör millî futbol takımı bugün geliyor

Ankara 8 (Telefonla) — Futbol millî takımımız yarın İstanbul'a hareket edecektir. İstanbul'da birkaç gün antrenman yaptıktan sonra Helsinki'ye gidecektir.

Şam

(Baş

sükûtu tercih
lunda en ufa
bulunmamışla

Güreş ve s
sahibi kimse
göre, mesele
sonra da, gür
leri düzeltilen
güreşçilere ve
olup olmadığı
yapılmış değil
lanca söyledi,
linde kalmıştır

Güreşcile
baş

Bu hususta
caat ettiğimiz
onu Başkanı
söylemiştir.

EK 68: Hürriyet Gazetesi, 25 EYLÜL 1952

stratejik ehemmi-
ri gezmiş. Üçün-
katında hazır bu-
Sa 5, Sü. 4 de)

yılı hacıları arasında ölüm nisbeti fazla olmuştur.

Umumiyetle altmışını geçkin hacıların sıcağa tahammül edemeyerek öldükleri burada neşredilen
(Devamı Sa. 5, Sü. 3 te)

Lübnan'da Rus ajanları faaliyette

Kızıl ajanları dahilî kargaşalık çıkarmak istiyorlar

Beyrut, 24 (Hususî surette gönderdiğimiz arkadaşımız Necati Zincirkıran telsizle bildiriyor) — Lübnan'da komünizm kanun dışı ilân edilmiş ise de, çeşitli kalıplara bürünen kızıl ajanlar pek büyük bir faaliyet göstermektedir. Haber aldığıma göre, merkezi Beyrut'ta bulunan bu gizli komünist teşkilâtını iki Müslüman ve bir kaç Ermeni idare etmektedir. Müslümanlar arasında en büyük rolü oynayan Halit Bektaş adında bir şahıstır ki aynı zamanda Rus Elçiliğinde iyi bir vazifenin başındadır.

Beyrut teşkilâtı, Türkiye hariç, diğer Orta-Doğu memleketlerinin de merkezi halindedir. Buhranlı günlerde tahrikçilik yapan bu teşkilât, beyannameler dağıtmakta, broşürler yayınlamaktadır.

Fakat son hükûmet darbesinde bu teşkilât esaslı bir faaliyet gösterememiştir. Zira grev müspet yolda iken halk arasında ikilik çıkarmak isteyen komünist elebaşılar-
(Devamı Sa. 5, Sü. 3 te

Truman'ın sekre-

Fena idaresinden dolayı cezalı
mı Beşare El Hurî istif

Eski Lübnan C

Beşare E
takibat y

Beyrut, 24 (Hususî surette gön
derdiğimiz arkadaşımız Necati Zin
cirkıran bildiriyor): Halkın tazyik
karşısında istifa etmek mecburi
yetinde kalan Reisicumhur Beşar
El Hurî yurt dışına kaçmış olmayı

ral Yakçiç An-
er (sağda) ile
riyet - Ankara)

ziden
döndü

şehre
girdi

EK 68: Hürriyet Gazetesi, 25 EYLÜL 1952

türlü cilveleri görerek
n asil Türkler, sizler
kadderatına sahipsiniz.
eri ve yüksek hedeflere
köylü vatandaşlar ka-
geri değildir. Hattâ
a ileridir. Türlü oyun-
rek veya söylemiyerek
kuvvetiyle dayanmış-
erihim..,
uşmasından sonra se-
irâk eden 18 gazeteciy-
sbihalde bulunarak in-
renmek istemiştir. Bu
asında Mareşal Mont-
Erzurum'daki beyanatı-
e gayet müspet tesir
renilmiştir. Muhalefet
esnasında bir köylünün
a Trakya'nın ormansız
endisine anlattığını söy
emleketin bu kaybının
önüne geçilmesi lüzu-
arla bahsetmiştir.

nel Başkanı Silivri, Bü-
ve Küçükçekmece'de
ve samimi tezahürler-
ktan sonra 150 den
bilin meydana getirdiği
nde bir kafileyle İstan-
stir. İnönü'ye bu seya-
as milletvekili Reşat
irer, Kırşehir milletve-
zai Erkut, C.H.P. Genel
u üyesi Mebrure Akso-
nbul İl Başkanı İlhami
Tahsin Banguoğlu da re-
lerdir.

basketbol turnuvasına iştirâk eden Fransız ve İtalyan milli basketbolcuları dün saat 8.50 de uçakla memleketlerine hareket etmişlerdir. Şehrimizde gördükleri yakın alâka dan ve İstanbul halkının gösterdiği sevgi ve sempatiden duydukları memnuniyeti belirterek teşekkür etmişlerdir.

Lübnan'da Rus ajanları faaliyette

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

dan Halit Bektaş ve Mustafa Aris ordu mensupları tarafından yakalanarak tevkif edilmişlerdir. Bu suretle komünistlerin esaslı bir faaliyet göstermeleri önlenmiştir.

Bununla beraber kargaşalıktan istifade etmeyi bilen komünistlerin her an bir kargaşalık çıkarmaları beklenmektedir. Geçen seçimde mebusluk için adaylığını koyan ve kazanan Mustafa Aris adındaki komünist elebaşısı bu defa kendisi mevkuf olduğu halde, dün yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimine adaylığını koymuştur. Sovyet Elçiliği tarafından hazırlanan seçim beyannameleri bir taksiden atıldığı sırada sokak devriyeleri arabayı durdurarak içindeki dört Ermeniyi yakalamışlar ve beyannameleri müsadere etmişlerdir.

Necati ZİNCİRKIRAN

Meşhur Fransız kadın ş
Peals ile evlenmiştir.
kocasına düğün pastasın

İsmi olmay
çavuş evlene

Londra 24 (Naf.) — I
evlenmek için müracaatte
Amerikalı bir çavuş müşkü
şılaşmıştır. Buna sebep,
ancak soyadına

EK 69: Hürriyet Gazetesi, 26 EYLÜL 1952

Dün Ankara'da mühim temaslar yapan Atlantik Paktı Kuvvetleri Başkomutan Yardımcısı Feldmareşal Montgomery (solda) Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut'la beraber (Foto: Hürriyet)

Şanlı Türk ordusu Stalin'i korkutuyor

Kızıl diktatör harbedebilecek durumdaki tek Avrupa ordusunun Türk ordusu olduğu kanaatinde

Barometre

İnönü'nün Trakya seyahati pek çok demokratları düşünceye sevketmiş olsa gerektir. Daha 6 ay evvel aynı Trakyada heykeli yıkılan ve yerlerde

Roma, 25 (T.H.A.) — İtalyan Sosyalist liderlerinden Nenni'nin bundan bir müddet evvel, Stalin'le yukubulan görüşmesi hakkında, İngiliz gazetecisi Crosmann'a yaptığı ifşaat, büyük bir alâka uyandırmıştır.

Nenni'nin bu ifşaatında nazarı

(Devamı Sa.5, Sü. 5 de)

İkinci Başkanlar
Toplantı bir buçu
müştür. Mareşal
memleketimizde
edindiği intibalar
mıntakalarda alı
dafaa tedbirleri e
malûmat verildiği
tedir.

Bayar'ın verdiğ

Mareşal Montg
Cumhurbaşkanı
fından kabul olu

(Devam

Bayar
17 kasım
ziyaret

Atina, 25 (A
kan Vekili ve D
nizelos bugün ga
beyanatta, Türkiy
Celâl Bayar'ın, bi
rafından bildirildi
değil, 17 kasımda
men ziyaret edece

EK 69: Hürriyet Gazetesi, 26 EYLÜL 1952

ğum heyet Başkanı:

— "Bu, sonra düşünülecek bir iştir,. mukabelesinde bulunmuştur.

Şanlı Türk ordusu Stalin'i korkutuyor

(Baştarafı 1 inci sayfada)

dikkati celbeden noktalardan biri, Stalin'in Almanya meselesinde bir anlaşmaya varılmıyacağı kanaatine varmış olması keyfiyetidir.

Bundan başka Stalin'in soğuk harbi icabında 15 sene müddetle devam ettirebileceğim tarzındaki ddialarını, siyasî çevreler Hitler'in malûm iddialarına çok benzetmektedirler.

Stalin Avrupa ordularını ehemmiyet vermiyormuş gibi bir tavır takınarak, bu ordulardan istihfafla bahsetmesi ise, Sovyet diktatörünün korkusunu setretmeğe matuf bir taktik olarak telâkki edilmektedir.

Stalin'in 'Avrupa'da harp edebilecek yegâne ordunun Türk ordusu olduğu,, hakkındaki sözleri ise, son zamanlarda hummalı askerî müzakerelere sahne olan Türkiye'den, Sovyet diktatörünün cidden endişe ettiğini. göstermektedir.

EK 70: Hürriyet Gazetesi, 12 EKİM 1952

im Öner konu
şlar Hürriyet
ileri gitmeye
şkânımız hak-
zılar yazıyor.
diyorum: Me-
ilsin. Evet siz-
akilerden onun
um. İdam edil

i hâdiselerin
kötü düşünce-
i söyiemiştim.
rarsanız karş
ne saldırmıştır
sorarsanız ken
ar tahrik etmiş
ı mesuliyet bir
hâlâ elden ele

resmî bir D. P.
abıtlara geçen
lünç idam hi-
uyurulur? El-
u deli hezeyanı-
ek değilim. İn
li olmaz ya..
n yarın İnönü

gizli vesikalar attığı sırada yakalanan Hayati Karaşahin'in muhakemesine Ankara'da başlanmıştır. Resim, casusluk sanığını mahkeme huzurunda göstermektedir.
(Foto: Hürriyet)

deksubay olabilecekler

Şehrimize gelen haberlere göre, köy enstitüsü mezunu olup ta sene-
(Devamı Sa. 6; Sü. 2 de)

Dün iç ve dış siyaseti tahlil eden

Churchill Rusya'ya ağır hücumlar yaptı

"Rusya boş hayaller peşindedir,, dedi

Londra, 11 (B.B.C.) — Muhafazakâr Partinin Scarborough şehrinde toplanan senelik kongresi çalışmalarını bitirdikten sonra söz alan Başbakan Churchill İngiltere-nin iç ve dış siyasetini toplu olara-gözden geçirmiş, Muhafazakâr Partinin bir senelik iktidarı zamanında gerek iç ve gerek dış vaziyetin hissedilir derecede düzeldiğini kaydetmiş ve bilhassa dış siyaset üzerinde durarak İngiliz dış siyasetinin Birleşik Amerika ile sağlam iş birliği temeline dayandığını, bir
(Devamı Sa. 6: Sü. 4 de)

Açlık rekoru 76 güne çıkarıldı!

Londra, 11 (A.A.) — Camdan bir tabut içine kapanarak dünya açlık rekorunu geçen pazartesi gü-

Sevim Başay'ı öldürdüğünü

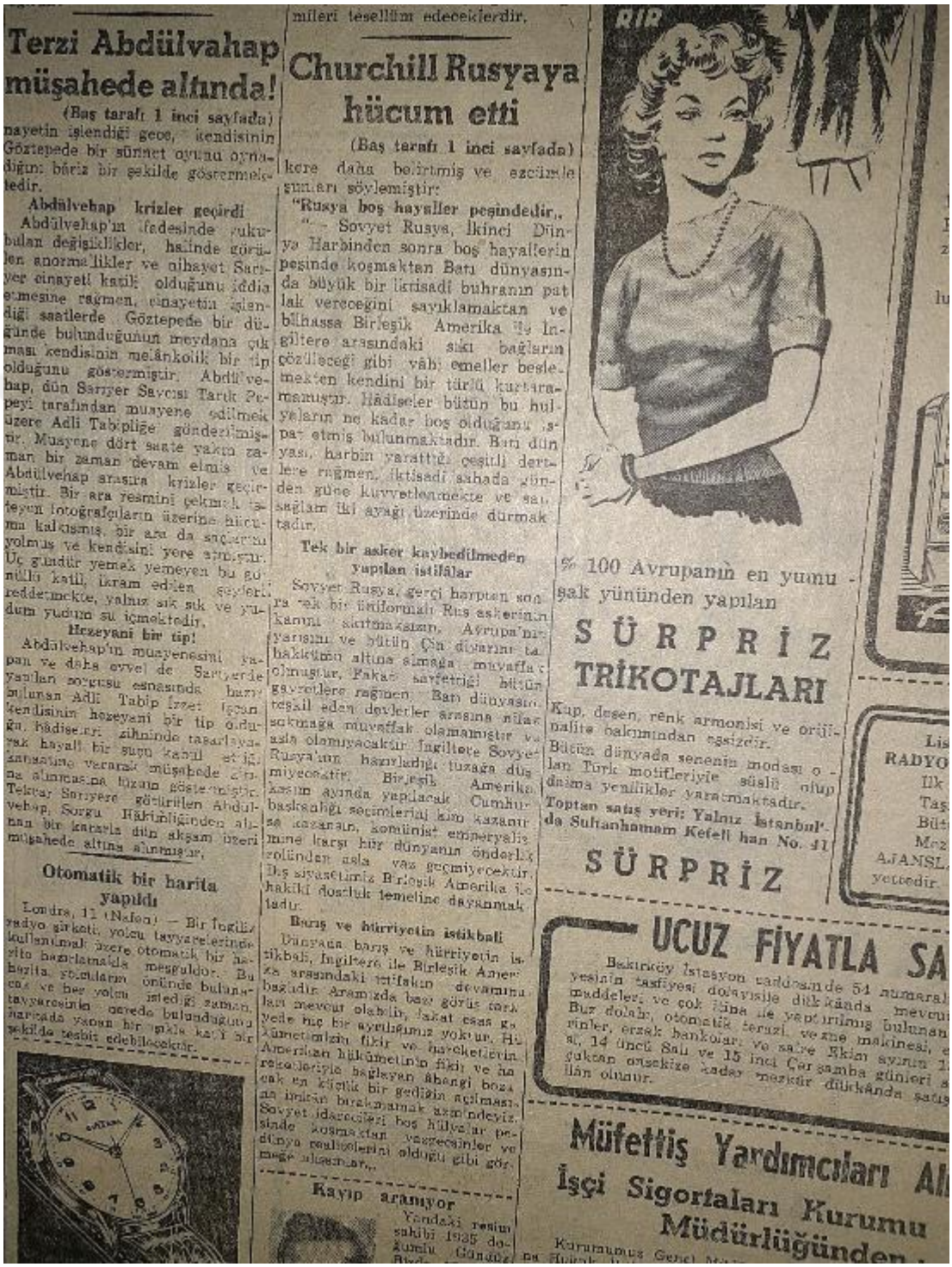
Adlî hapse

Mısır'da toprak hareketinden d mahkûm olan pus elbiselerini na pranga vur hapse
(F

Rusya

Moskova, 11 Birliği Başbaka Bulganin Komü uncu genel kon demeçte Türki bulunmuş, Am Türk - Rus hu sık "teftiş gezil liyerek Amerik için "Üniforma kullanmıştır. nin şimdiki lid nin mukaddera mes'uliyet hisl dir,, demiştir.

EK 70: Hürriyet Gazetesi, 12 EKİM 1952

Terzi Abdülvahap müşahede altında!

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

nayetin işlendiği gece, kendisinin Göztepede bir sünnet oyunu oynadığını bariz bir şekilde göstermektedir.

Abdülvehap krizler geçirdi

Abdülvehap'ın ifadesinde yukarıdan değişiklikler, halinde görülen anormallikler ve nihayet Sarıyer cinayeti katili olduğunu iddia etmesine rağmen, cinayetin işlendiği saatlerde Göztepede bir düğünde bulunduğunun meydana çıkması kendisinin melânkolik bir tip olduğunu göstermiştir. Abdülvehap, dün Sarıyer Savcısı Tarık Pepeyi tarafından muayene edilmek üzere Adli Tabipliğe gönderilmiştir. Muayene dört saate yakın zaman bir zaman devam etmiş ve Abdülvehap arasıra krizler geçirmiştir. Bir ara yemini çekmek isteyen fotoğrafçıların üzerine hücuma kalkışmış, bir ara da saçlarını yolmuş ve kendisini yere atmıştır. Üç gündür yemek yemeyen bu gülüllü katil, ikram edilen şeyleri reddetmekte, yalnız sık sık ve yudum yudum su içmektedir.

Hezeyanı bir tip!

Abdülvehap'ın muayenesini yapan ve daha evvel de Sarıyerde yapılan soruşu esnasında hazır bulunan Adli Tabip İzzet İçsan, kendisinin hezeyanı bir tip olduğu, hâdiseyi zihninde tasarlayarak hayalî bir suçu kabul ettiği, zanlısına vererek müşahede altına alınmasına lüzum göstermiştir. Tekrar Sarıyere götürülen Abdülvehap, Sorgu Hâkimliğinden alınan bir kararla dün akşam üzeri müşahede altına alınmıştır.

Otomatik bir harita yapıldı

Londra, 11 (Nafea) — Bir İngiliz radyo şirketi, yolcu tayyarelerinde kullanılmak üzere otomatik bir harita hazırlamakla meşguldür. Bu harita, yolcuların önünde bulunacak ve her yolcu istediği zaman tayyarenin nerede bulunduğunu haritada yapan bir şekle karşı bir şekilde tesbit edebilecektir.

Churchill Rusyaya hücum etti

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

kere daha belirtmiş ve özetle şunları söylemiştir:

"Rusya boş hayaller peşindedir.,

" - Sovyet Rusya, İkinci Dünya Harbinden sonra boş hayallerin peşinde koşmaktan Batı dünyasında büyük bir iktisadi buhranın patlak vereceğini sayıklamaktan ve bilhassa Birleşik Amerika ile İngiltere arasındaki sıkı bağların çözüleceği gibi vâhi emeller beslemekten kendini bir türlü kurtaramamıştır. Hâdiseler bütün bu hülyaların ne kadar boş olduğunu ispat etmiş bulunmaktadır. Batı dünyası, harbin yarattığı çeşitli dertlere rağmen, iktisadi sahada günden güne kuvvetlenmekte ve sağlam iki ayağı üzerinde durmaktadır.

Tek bir asker kaybedilmeden yapılan istilâlar

Sovyet Rusya, gerçi harptan sonra çok büyük üniformalı Rus askerinin kanını akıtmamıştır. Avrupa'nın yarısını ve bütün Çin dünyasını tahakkümü altına almağa muvaffak olmuştur, Fakat sarfettiği bütün gayretlere rağmen, Batı dünyasını teşkil eden devletler arasına nifak sokmağa muvaffak olamamıştır ve asla olamıyacaktır. İngiltere Sovyet Rusya'nın hazırladığı tuzağa düşmiyecektir. Birleşik Amerika Kasım ayında yapılacak Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde kim kazanır ise kazansın, komünist emperyalizme karşı bir dünyanın önderliği yolundan asla vaz geçmiyecektir. Dış siyasetimiz Birleşik Amerika ile hakiki dostluk temeline dayanmaktadır.

Barış ve hürriyetin istikbali

Dünyada barış ve hürriyetin istikbali, İngiltere ile Birleşik Amerika arasındaki ittifakın devamına bağlıdır. Aramızda bazı görüş farkları mevcut olabilir, fakat esas noktada hiç bir ayrılığımız yoktur. Hükümetimizin fikir ve hareketlerini Amerikan hükümetinin fikir ve hareketleriyle bağlayan âhengi bozacak en küçük bir gedikten açılmasına imkân bırakmamak azmindeyiz. Sovyet idarecileri boş hülyalar peşinde koşmaktan vazgeçmedikleri ve dünya realitelerini olduğu gibi görmeğe alışmadıkları...

Kayıp aranıyor

Yandaki resimdeki sahibi 1935 doğumlu Güngör

% 100 Avrupanın en yumuşak yününden yapılan

SÜRPRİZ TRİKOTAJLARI

Kup, desen, renk armonisi ve orijinalite bakımından eşsizdir. Bütün dünyada senenin modası olan Türk motifleriyle süslü olup daima yenilikler yaratmaktadır.

Toptan satış yeri: Yalnız İstanbul'da Suhanhamam Kefeli han No. 41

SÜRPRİZ

UCUZ FİYATLA SA

Bakırköy İstasyon caddesinde 54 numaralı yesinin tasfiyesi dolayisiyle dükkânda mevcut maddeler, ve çok ilâha ile yapılmış bulunan Buz dolabı, otomatik terazi, ve sair makinesi, e rinler, erkek bankoları ve sair Ekim ayının 1 si, 14 üncü Salı ve 15 inci Çarşamba günleri s şukan onsekize kadar mezkûr dükkânda satış ilân olunur.

Müfettiş Yardımcıları Al

İşçi Sigortaları Kurumu Müdürlüğünden

EK 71: Hürriyet Gazetesi, 3 KASIM 1952

Cumhurbaşkanı Yugoslav gazetecilerini kabul etti

Cumhurbaşkanı Celâl Bayar, ziyaret programları gereğince Ankara'ya da uğrayan Yugoslavyalı gazetecileri kabul etmiştir. Resim, bu ziyaret esnasında çekilmiştir. Yugoslav gazetecileri tetkikler yapmak üzere Zonguldak'a hareket etmiş bulunmaktadırlar. (Foto: Hürriyet)

Türkiye'ye iltica eden bir Bulgar yüzbaşısı Ankara'da

Yüzbaşı Mihalenkof Sovyet mezalimini anlattı ve bir daha yurduna dönmiyeceğini bildirdi

Ankara, 2 (Telefonla) — Bir hafta evvel Bulgaristan'dan kaçarak Türkiye'ye iltica eden Yüzbaşı Mihalenkof dün şehrimize gelmiş ve alâkalıların nezaret altına alınmıştır. Mihalenkof, hududu aştıktan sonra hudut karakol komutanlığına gitmiş, Türkiye'ye iltica ettiğini bildirmiştir. Karakol komutanı Bulgar makamlariyle temas-

(Devamı Sa. 5, Sü. 6 da)

Kayseri M.P. mitinginde

EK 71: Hürriyet Gazetesi, 3 KASIM 1952

Türkiye'ye iltica eden bir Bulgar yüzbaşısı

(Baştarafı 1 inci sayfada)

sa geçerek vaziyeti anlatmıştır. Hududa gelen Bulgar heyetine Mihalenkof, Türkiye'ye iltica ederek hürriyeti seçtiğini, artık Bulgaristan'a dönmiyeceğini bildirmiştir. Ankara'da verdiği ifade sırasında Mihalenkof Bulgaristan'da Sovyet mezaliminin her gün biraz daha arttığı, Bulgar gençlerinin kütleler halinde çalıştırılmak için Rusya'ya gönderildiğini, hürriyet aşkı ile girişilen en ufak bir harekete karşı geniş katliâm yapıldığını söylemiştir. Mülteci subayın anlattığına göre, çocuklar zorla ailelerinden alınıp Komünist Partisi teşkilâtı için hususi surette yetiştirilmektedir. Halkın gıdası asgarî hadde indirilmiştir. Komünizm aleyhinde olanlara yiyecek verilmemek suretiyle halk sindirtilmektedir. Ordu tamamen Sovyetlerin kontrolündedir. Memlekette tam mânasiyle askerî işgal vardır. Bulgaristan bu manzarasiyle kızıl cehennemdir.

Hindi-Çinî'de Kızıllar çekiliyor

Rangon, 2 (ANKA)

NEZLE
GRİP
BAŞLANGIC

EK 72: Hürriyet Gazetesi, 14 KASIM 1952

büyük olamazdı,, diyor

etecilerle görüşürken çekilmiş
(Foto: Hürriyet)

Rusya'nın kuşkusu

"Pravda,, yeni hezeyanlar yumurtladı!

Amerikan emperyalizmi insan haklarını ayak altına alıyormuş!

Moskova 13 (A.A.) — Pravda gazetesi bugün son zamanlarda Amerikalı askeri şeflerin sık sık Türkiye'yi ziyaret ettiklerini belirterek şunları yazmıştır:

"Bu ziyaretlerden Amerikalıların yeni maceralara hazırlandıkları anlaşılmaktadır,,,

Komünist gazetesi yazısına devamla şunları ileri sürmüştür:

"Amerikalılar Fransa ve Yunanistan gibi memleketleri kendi emirleri altında tutabilmek için bu memleketlere Türk birlikleri yerleştirmek tasavvurundadırlar. Ridgway bunu gerçekleştirmek için plânlar hazırlamaktadır. Amerika'nın Türklere karşı bugünkü durumu kadim Romalıların barbar kabilelere karşı hareketlerine benzemektedir. Romalılar bu barbar kabileleri paralı asker olarak ordularında kullanırlardı. Ridgway aynı zamanda Kore harbi için Türkiye'den daha fazla asker vermesini istemektedir. Amerikan emperyalizminin kanlı plânlarının esası kin ve nefrete dayanmaktadır. Amerikan emperyalizmi insan haklarını çiğnemektedir.

atin yol
dikodu

ek bir heyete
illetvekillerinin
e haline geldi

için bir misli namzet gösterilesinj kararlaştırmıştır.
Bu karar üzerine Demokrat Parti
(Devamı Sa. 6: Sü. 4 de)

McGhee istişare

Cumhurb

Cumhurbaşkanı Celâl Bayar'ın
tik. Resimde, Cumhurbaşkanın

Öğretme
köylere

Millî Eğitim
ve İntibak Ka

EK 73: Hürriyet Gazetesi, 21 KASIM 1952

Hindistan Başbakanı Pandit Nehru 14 kasımda 63 üncü doğum yıldönümünü kutlamıştır. Resim, bu münasebetle yapılan törende Hint âdetlerine göre genç bir kızın Başbakanın boynuna çiçeklerden yapılma bir gerdanlık takışı esnasında çekilmiştir. (Foto: AP)

Öz kardeşini de öldürmüş olan

Bir Rus casusunun idamı talep edildi

Casus Salâhattin Bahçıvan'ın macera ve suç dolu hayatı

Ankara, 20 (Telefonla) — Hem kardeş katili ve hem de Sovyet ajanı olan Selâhattin Bağçıvan adında bir şahıs bugün katilden 22 kişiye mahkûm edilmiş, casusluk suçundan dolayı da idamı istenmiştir. Selâhattin Adana'daki hava alanına ait mahrem malûmatı Sovyetlere satmak suretiyle casusluk yapmıştır.

Selâhattin maddî vaziyeti çok iyi olan Adanalı bir aileye mensuptur. Fakat zayıf bir karaktere sahip olduğu okul çevrelerindeki hayatından anlaşılmaktadır. Ailesinin ihtimamına rağmen liseyi bitirememiş, başı boş ve maceralı bir hayat sürmüştür. Geçen sene askere alınmış, askerliğini Adana'da inşa edilen hava meydanında yapmıştır. Bu sıralarda bazı mah-

(Devamı Sa. 6, Sü. 5 te)

Tokyo Büyük Elçimiz gitti

EK 73: Hürriyet Gazetesi, 21 KASIM 1952

İngiliz dostlarımızın mütemadiyen bize mal satmak istemeleri ve bizden mal satın almamağa bilhassa dikkat etmeleridir..

Malımızı almayanın malını neye alalım?

" . . . İngiltere'nin bizim ihraç mallarımıza ihtiyacı vardır. Bizden almazsa, başkasından mutlaka almak mecburiyetindedir. Bizim de ithal etmek mecburiyetinde bulunduğumuz mallar mevcuttur. Fakat bu mallar yalnız İngiltere'de mevcut değildir. Her yerde bulunabilir. Bu takdirde bizim malımızı almayanın malını biz de maalesef, bütün dostluğumuza rağmen almamak, alâmamak mevkiine girebiliriz. Mülâhedelerimize göre, bugün İngiltere ile ticarî münasebet

Bir talebenin feci ölümü

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

viye atelyesi hocaları Kâzım Şirgör'ün nezareti altında bir makineyi yerinden çıkararak başka bir yere monte etmek için çalışmaya başlamışlardır. Çok ağır olan makine, monte edilmek istenen yere manivelâ ve diğer âletlerle kaydırmak suretiyle getirilmiştir. Bu nakil ameliyesi esnasında çalışmakta olan Dinçer Eroan isimli bir talebe, makinenin altında bulunan ve makinenin kaymasını temin eden üstüvaneleri balyozla çıkarmağa esnada, makine kaymış ve talebeleriyle hocanın müdahalesine rağmen Dinçer'in üstüne düşerek onu ezmiştir. Feci bir şekilde ezilen talebe hastahaneye kaldırılırken ölmüştür.

Hâdisenin tahkikatına Savcı Yardımcılarından M. Ali Güre derhal el koymuş ve hâdise mahallinde bir keşif yaptırmıştır. Bu keşif sonunda, makinenin altına küçük tukozlar koyulduğu ve kazada öğretmen Kâzım'ın bir dikkatsizlik ve tedbirsizliği olduğu görülmüş ve kendisi hakkında takibata başlanmıştır.

Ankara'da da bir Mülkiyeli kömürden zehirlenip öldü

Ankara 20 (ANKA) - Siyasal Bilgiler Fakültesi son sınıf Siyasi Şube talebelerinden Oğuz Okay ve arkadaşı dün gece odalarına aldıkları kömürden zehirlenerek ölmüştür. Oğuz'un oda arkadaşı Mansur Adalı da baygın bir halde hastahaneye kaldırılmıştır. Oğuz Okay, birkaç gün evvel Dışişleri Bakanlığı tarafından açılan memuriyet imtihanını kazanan 11 kişiden biriydi.

Kiralara yapılacak

...tanbul'a hareket etmişlerdir.

Bir Rus casusunun idamı talep edildi

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

rem işleri öğrenmek fırsatını bulmuştur. Askerliği sırasında başı boş hayatını devam ettirdiğinden Sovyetlerin Mersin'deki konsolosluğu ile ilgili olduğu anlaşılan bazı şahıslarla tanışmış, kısa bir zaman sonra hava üssüne ait sırları para ile satmak üzere bu şahıslarla anlaşmıştır.

Suçüstü yakalanıyor

Salâhattin Buhçıvan hava meydanı inşaatı safhalarına dair zaman zaman bu şahıslara malûmat vermiş, son defa birtakım mahrem evraklı, mutavassıtlarla Sovyet Konsolosluğu memurlarına verirken suçüstü yakalanmıştır. Hakkında takibat açılmış, fakat ilk anda suçu hafif görüldüğünden tevkif edilmemiştir. Fakat Salâhattin, hakkındaki takibat devam ederken alıştığı hayatı sürdürmemiştir. Bir gece kız kardeşinin evine gitmiş ve kardeşinin bazı hâllerine fena halde kızmış ve tabancasını çekerek öz kardeşini öldürmüş ve kaçtıktan dolayı tevkif edilmiştir. Adana Hapishanesinde kaldığı müddet zarfında mahkûmlar arasında komünizm propagandası yapmağa başlayan Salâhattin, Sovyet Konsolosluğu mensuplarile temasını devam ettirmiştir. Fakat kendisinin hareketleri etrafına tesbit edilmiştir. Tahkikat derinleştirilince Salâhattin'in Adana hava meydanına ait mühim malûmatı Sovyetlere sattığı tesbit edilmiş, bunun üzerine katil ve casusluk suçlarile muhakeme edilmiştir. Neticede Salâhattin katilden 22 yıla mahkûm edilmiş ve bugün de casusluktan dolayı Askerî Mahkemede idamı talep olunmuştur. Önümüzdeki günlerde hakkında karar verilecektir. Salâhattin'in şehrimizde devam eden muhakemeleri sırasında Adana'nın tanınmış avukatlarından bir kaçı müteaddit defalar otomobille hususî surette Ankara'ya gelerek Salâhattin'i müdafaa etmişlerdir.

Kömür sıkıntısı

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

dımları ve millî sermaye ile milyonlar sarfiyle kömür istihsalini artırmaya matuf gayretlerin semere vermemesi karşısında ne gibi tedbirler alınmaktadır?

Korede Türk K

Kore'deki Birleşmiş Milletler sinde Tuğaya mensup birinc Çinli es'irle bir Türk subayı Çinli es'irler Kore'de kar ba

Kesselring Rahatsız

Hitler'in meşhur Nazi ma şallerinden biri olan Kesselri in geçenlerde serbest bı kıldığını haber vermiştik. İki Dünya Harbi esnasında İtalyadaki Alman kuvvetlerinin k mutanı olduğu sıralarda 3 İtalyan vatanseverini muhak mesiz kurşuna dizdirmesi ke disinin harp suçluları listesi alınmasına sebep olmuştu. Har ten sonra yapılan muhakeme sinde müebbet hapis cezası y miştı ve Wene hapishanesind cezasını çekmekte idi. Bugü serbest bırakılan Mareşal 67 yaşındadır ve kanser hastalığın müptelâ bulunmaktadır. Dok torların fikrine göre, Kesselrin in hastalığı ilerlemiş vaziyet tedir. Yukarıda Kesselring ma reşal bulunduğu sıralarda, sold hapishanenin kliniğ'nde alına en son resmini görüyorsunuz.

EK 74: Hürriyet Gazetesi, 4 ARALIK 1952

daha bazı evler aranmıştır. Bu esnada İslâm Demokratlardan Doğramacı Mehmet Reşat yakalanmıştır.

İzmir'deki tahkikatın hâdiseyi aydınlatıcı mahiyette olduğu anlaşılmaktadır.

Bayan Eisenhover Beyaz Saray'da

Amerika'nın yeni Cumhurbaşkanı General Eisenhower'in eşinin dün Beyaz Sarayı ziyaret ettiğini bildirmiştik. Resimde Bayan Eisenhower (sağda) kendisini karşılayan Bayan Truman'ın elini sıkarken görülmektedir. (Telecronix Foto: Hürriyet - U.P.

Rus peyklerinde temizlik hareketi

11 Çek komünist dün idam edildi! Polonya ve Romanya'da da temizlik başlıyor

Viyana, 3 (R.) — Prag radyosunun bu sabah bildirdiğine göre, geçen perşembe günü ölüm cezasına mahkûm edilmiş olan 11 eski komünist, Prag'ın Pankraç Hapishanesinde asılmak suretiyle idam edilmişlerdir. Prag radyosu idam hakkında fazla tafsilât vermemekle beraber, Çekoslovakyanın muhtelif yerlerinden buraya gelen mevsuk haberlere göre, Çekoslovakya-

(Devamı Sa. 5, Sü. 2 de)

Doktor Musaddık hasta

Tahran, 3 (AP) — Başbakan Musaddık'ın soğuk algınlığına muztarip bulunduğu ve aynı zamanda çok yorgun olduğu bu Dışişleri Bakanı Dr. Fatmi'den öğrenilmiştir. Bildirildiğine göre Başbakan kendisini ziyarete gelen kabul edememektedir.

Lübnanlı bir kadın dördüz doğurdu

EK 74: Hürriyet Gazetesi, 4 ARALIK 1952

Hasan Fen-
zdeki pa-
Divanı hu-
kendisini
ecektir. Bu
un inkılâp
duğu yolun-
e heyeti ka-
eği tahmin

ğlu'nun Ata-
anlığını, "Bü-
nde yaptığı
evvel izhar
a bugüne ka-
mış olmasını,
çıkarılmaması-
Samsun'dan
hükûmet ma-
tıkları tazyik-
hmalin irticai
ususi maksat-
ktan ileri gel-
edirler.

bir konuşma

in B.M.M. inde
Hasan Fehmi
nünevverleri de
le bıraktığı ko-
î kanuna, inkı-
tecavüz ve ha-
ş, din işleriyle
irlerinden ayrıl-
olamıyacağını

koymak ister. Bu bapta ihtiyar edilecek masrafı göze almak lâzımdır. Yapılacak mukayesei hukuk neticesinde bizim hukuk kaynaklarımızın (yani İslâm hukuku) nun hepsine tefevvuku tezahür edecektir.,,

Bu satırları ibret ve dehşet içinde kalarak umumî efkârın dikkat nazarına sunuyoruz.

Emin Karakuş

Rus peyklerinde temizlik hareketi

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

da yaşayan Yahudiler büyük bir dehşete kapılmışlardır. Bugün idam edilenlerin sekizi Yahudidir. Memleketin her tarafında Yahudi düşmanlığı günden güne artmakta ve birçok Yahudilerin daha tevkif edilerek yeni muhakeme sahnelerinin kurulmasına intizar edilmektedir.

Romanya ve Polonyada

Romanyada eski Dışişleri Bakanı Bayan Anna Pauker'in, Polonyada ise Komünist Partisinin eski Genel Sekreteri Gomulka'nın suçlu listesinin başında yer alacakları ve ölüm cezasına çarptırılacakları kuvvetle tahmin edilmektedir.

bilhassa gece
ait hâdiseleri
rat işlerini b
idiler. İdaren
ki alâkalı me
tulan bu den
vazifesi, habe
günlerde geliş
lara teşmil e
murlar gemile
dikleri için ge
fahen yapılan
vermekte âciz
dir.

Muhasebe
celeri nöbetçi
ması müracaa
kül durumda

Amerika i
deva

Vaşington,
itibaren Karş
lâtı (MSA)
deruhte edece
sen dün teşkil
olarak ziyaret

Harold Stass
senhower'in h
iktisadî ve tek
lunmaya devan
miştir.

Metrûk Mele

EK 75: Hürriyet Gazetesi, 26 ARALIK 1952

(Devamı Sa. 6; Sü. 7 de)

Futbolde

çika dün 1 - 0
nsa'yı yendi

25 (Nafen) — Bugün Co- stadyomunda Belçika ile milli futbol takımları ara- apılan maçı Belçika takımı anmıştır. Belçikalılar oyu- golünü birinci haftayının lakikasında atmışlardır. nya ve Avusturya milli ta- ı yenmiş olan Fransa milli , İngiltere'ye ağır bir şekil- üp olan Belçika milli futbol yeneceği beklenmekteydi. nütün tahminlerin hilâfına ilâv enerjik bir oyun oyna-

(Devamı Sa. 6; Sü. 8 de)

inli mahkûm

viv, 25 (ANKA) — Bir mah cocuğunun doğumunda bu- üzere hâkim tarafından 4 n verilmiştir. Karaborsacılık ktan suçlu olan Karzaar, u- ddet hapse mahkûm edil-

Batı Almanya'da son dört yılda

Dün şehrimizde şiddetli bir kar yağışı beraber soğuk ta artmıştır. Yukardaki resimde, Köprüde uçan şapkasının peşinden koşan bir İstanbullu gö rülmektedir. (Foto: Hürriyet - İ.F.A.)

Yeni sulh taarruzuna girişen

Stalin Eisenhoower ile görüşmeğe hazır

Kore harbinin durdurulması için yapılacak yeni teşebbüsü de destekliyecek

Nevyork, 25 (R.) — "New York Times,, gazetesi bugünkü sayısında, gazetenin diplomatik muharriri James Reston'un, Vaşington'daki Sovyet Rusya Büyük Elçisi Zarubin vasıtasiyle Mareşal Stalin'e geçen 18 aralık tarihinde gönderdiği dört maddelik sual listesine Mareşal Stalin'in verdiği cevapları neşretmiştir. Mareşal Stalin Noel yortusu arifesinde verdiği bir beyanatta, yeni Birleşik Amerika

(Devamı Sa. 6: Sü. 4 de)

Ata'nın kab

Ankara Ziraat Fakültes Derneğinin yeni idare k türk'ün muvakkat kabr le buket koymuş ve say da bulunmuştur. Resim, esnasında çekilm

(Foto:

EK 75: Hürriyet Gazetesi, 26 ARALIK 1952

Hürriyet

Stalin, Eisenhower ile görüşmeğe hazır

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

Devlet Reisi General Eisenhower ile bir görüşme yapmağı kabul ettiğini, Sovyet Rusya ile Birleşik Amerika arasında harbi kaçınılmaz olarak telâkki etmediğini, Kore harbine son vermek maksadiyle yapılacak yeni bir diplomatik teşebbüsü desteklemeğe hazır olduğunu bildirmektedir.

Stalin'e sorulan sualler

Diplomatik muharrir Reston'un Stalin'e sorduğu sualler şunlardır:

"1 — Birleşik Amerika'da yeni iktidarın iş başına gelmek üzere bulunduğu bu anda, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği ile Birleşik Amerika'nın önümüzdeki yıllar zarfında sulh içinde yaşamalarının mümkün olacağına kani misiniz?

2 — Kanaatinizce bugünkü dünya gerginliğinin kaynakları nelerdir?

3 — Dünya gerginliğini izale etmek maksadiyle sizinle General Eisenhower arasında bir görüşme tertibine matuf yeni Amerikan idarecileri tarafından yapılacak diplomatik teşebbüsleri müsait karşılar mısınız?

4 — Kore harbine son vermek maksadiyle yapılacak herhangi yeni bir diplomatik teşebbüsün semere vermesi için işbirliği yapmağı kabul eder misiniz?.,

Stalin'in verdiği cevaplar

Stalin yukarıdeki sualllere sırasiyle şu cevapları vermiştir:

"I — Birleşik Amerika ile Sovyetler Birliği arasında harbin kaçınılmaz olmadığına kanilim.

II — Bugünkü dünya gerginliğinin kaynakları, Sovyetler Birliğine karşı yapılmakta olan soğuk harbe ve tecavüzkâr hareketlerdedir.

III — Bu fikri müsait karşılarım.

IV — Kore harbine son vermeğe matuf yeni bir diplomatik teşebbüsle işbirliği yapmağı kabul ederim. Çünkü Sovyetler Birliği Kore harbine son vermeği arzu etmektedir.,,

"New - York Times,, in yorumları

Mareşal Stalin'in cevaplarını yorumlayan "New - York Times,, gazetesi, bunların Sovyet hükûmetinin hareket tarzında bir değişiklik ifade ettiğini, fakat bu hareket tarziyle Birleşmiş Milletler nezdindeki Rus temsilcisi Gromiko tarafından ittihaz edilmiş olan hareket tarzı arasında bir fark ve başkalık mevcut bulunduğunu kaydetmektedir.

Savcılığın el koyduğu bir hâdise

Gümrük Muhafaza Teşkilâtı Deniz Grubu Komutanı Albay Nami Oker'in eşi Saliha, birkaç gün önce bir Avrupa seyahatinden dönmüştür. Albayın düşmanları olduğu tahmin edilen birkaç şahıs, Gümrük Muhafaza Teşkilâtına müracaat ederek Saliha Oker'in memleketimize kaçak eşya getirdiğini iddia etmişlerdir. Bu iddia üzerine Gümrük müfettişlerince tahkikat açılmış ve Saliha'nın ifadesi alınmıştır. Müteaddit ısrarlara rağmen Saliha, ifadesinde bir şey söylememiştir. Bir iddiaya göre de, Saliha Oker hiç bir şey söylemediği halde kendisine imzalatılmak istenen ifade zaptını imzalamaz istememiştir. Kendisine tazyik yapılınca Saliha Oker, odada yere düşerek bayılmıştır. Tam bu esnada eşi Albay Nami Oker de müfettişler tarafından yapıldığı yere gelmiş ve eşini baygın halde görünce müfettişlerle münakaşaya başlamıştır.

Baygın bir halde yatan Saliha, derhal bir doktora tedavi ettirilmiş ve müteakiben Adlî Tabibe gösterilmiştir. Adlî Tabip tarafından muayenesinden sonra Savcılık hâdise hakkında tahkikata başlamış ve tahkikata Savcı Yardımcılarından Süreyya Kor el koymuştur. Bu hâdisenin tahkikatının birkaç gün süreceği tahmin edilmektedir.

KİRALIK ÇİFTLİK
Kartal ilçesine bağlı Yak...

Adalet

(Baş tara...

...mînat altında bul...
...lekette demokrasi...
...riyetlerden bahset...
...tur., demişti.

Bölükbaşı bu ...
demiştir ki:

— "Bugünkü id...
olup olmadığı hak...
hüküm verilebilece...
bu sözleri ispata y...
...jim vaadi ile ortay...
mücadelesinde bun...
...larak ele aldı. Bu h...
...feti önünde sarih ...
...lundu. Antidemok...
bir zulüm vasıtası ...
...madiyen söyledi, ...
...geldikten sonra da...
hükûmet programia...
Buna rağmen üç ...
...mokratça bir rejim ...
...ri bir adım atmadı ...
...senet tazelemekle v...

Korşehir milletvek...
...ra askerî kaza, hâ...
ve ceza kanunu hal...
...lerini de anlatmıştır...
yarın devam olunace...

**Reislik ve Reis Mü...
münha...**

Ankara 25 (Telefo...
Encümeni Reisi İstan...
li Enver Atakan ve İ...
...dur milletvekili Fe...
istifalarından dolayı ...
...ce Komisyonu topla...
...men sözcüsü Fatin Şe...
...miştir.Bazı milletvekil...
seçmek teklifinde bu...
...de istifanamelerin her...
...sliğine gitmediği ve ...
...diği mülâhazasiyle bu...
...olunmamıştır. Keyfiy...
...toplantılarda anlaşılac...

Diğer taraftan, istifa...
Vekili Fethi Çelikbaş'...
teklif edildiği hakkın...
...şehrimizde bir şayia ...
...bunu teyit etmek mün...
...mıştır.

Jandarma Okulund...

EK 76: Hürriyet Gazetesi, 27 ARALIK 1952

leceklerdir.

Dün gözleri açılan çocuklar, oyuncaklarını birbirlerine gösteriyorlar (Foto: Hürriyet)

Stalin müsbet teklif yapmağa çağrıldı

Kızıl liderin beyanatı umumî bir itimatsızlıkla karşılandı

New York 26 (R.) — 20 ocak tarihinde iktidarı resmen ele alacak olan General Eisenhower kabinesinin Dışişleri Bakanı John Foster Dulles, General Eisenhower ile telefonla temas ettikten sonra, Sovyet Rusya lideri Stalin'in "New York Times,, gazetesi siyasi muharriri James Reston'un suallerine verdiği cevaplar hakkında bugün bir tebliğ yayınlamıştır. Müstakbel Amerikan Dışişleri Bakanı bu tebliğinde, Stalin'i "müsbet teklifler,, ileri sürmeğe davet etmekte ve ezcümle şöyle demektedir:

— "Stalin'in dünya gerginliğinin izalesine ve insanlığın sulh ve em-

(Devamı Sa. 6: Sü. 4 de)

Bir vatandaş

Hekimhan'da

Gizli cemiyet ihbarının aslı çıkmadı

İhbarı, tekrar intihap edilmeyeceğini sezen bir muhtar yaptı

Malatya, 26 (Telefonla) — Hekimhan kazasında dün gece gizli bir cemiyetin meydana çıkarıldığı ve bazı kimselerin tevkif edildiği

EK 76: Hürriyet Gazetesi, 27 ARALIK 1952

Hürriyet

Stalinin sulh teşebbüsü

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

niyet içinde yaşamasına yarayacak müspet teklifleri varsa, yeni Amerikan idaresi bunları ciddiyet ve alâka ile incelemeğe hazırdır. Rusya bu teklifleri ya normal diplomatik kanaldan ve yahut Birleşmiş Milletler teşkilâtı vasıtasiyle yapabilir.,,

Londra ne diyor?

Londra 26 (B.B.C.) — Stalin'in "New York Times,, gazetesine verdiği beyanat, İngiliz siyasî çevrelerinde müspet hiçbir tesir yaratmamıştır. Maamafih bu çevrelerde belirtildiğine göre, İngiltere, Amerikada iktidarın değişmesi münasebetiyle dünya meselelerinin toplu bir şekilde yeniden gözden geçirilmesini faydalı bulmakta, ancak bu sahada yapılacak temas ve görüşmelerin yalnız Rusya ile Amerika arasında kalmayıp bunlara İngiltere'nin ve mümkün olursa ilgili diğer memleketlerin iştirâk ettirilmelerinin daha yerinde olacağını kaydetmektedir.

Fransa Stalin'in sözlerine inanmıyor

Paris 26 (R.) — Stalin'in son beyanatı Fransız siyasî çevrelerinde şüphe ile karşılanmıştır. Fransız çevreleri Stalin'in bu beyanatı ile geçenlerde Moskova'da toplanmış olan Komünist Partisi kongresinde yaptığı beyanat arasında bariz bir tezadın göze çarpmakta olduğunu belirterek hangisinin Stalin'in hâkiki düşüncelerini ifade ettiğini sormakta ve son beyanatın Stalin'in düşüncelerine daha yakın olması ümidini izhar etmektedir.

"İki yüzlülüğün en son haddi,,

Belgrat 26 (R.) — Yugoslavya hükûmetinin resmî organı olan "Borba,, gazetesi Stalin'in New York'ta yayınlanan beyanatını yorumlarken bunu "iki yüzlülüğün en son haddi,, diye vasıflandırmaktadır.

Propaganda âvazeleri

Roma 26 (R.) — İtalyan gazetelerine göre Stalin'in son beyanatının, Sovyet politikasının pek iyi bilinen mahut propaganda edebiyatının yeni bir örneğinden fazla bir kıymeti yoktur. Resmî İtalyan çevreleri bu âna kadar hiç bir yorumda bulunmamışlardır.

Churchill Nevyork'a gidiyor

(Baştarafı 1 inci sahifede)

rikanın en kıdemli devlet adamı Cumhurbaşkanlarının Müşaviri Ber-

Adana'da vaziyet düzeliyor

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

da iskeleye yanaşamadığı için seh-
rimize dönmüş

EK 77: Hürriyet Gazetesi, 5 OCAK 1953

vekili
ayrıldı
n'la müna-
ine Papa'nın
Monsenyör
lgrat'tan ay-
nsilci, Âme-
an'la vedala-
ktedir.
rriyet - U.P.)

n kü-
şi öldü
Japon İmpa-
ardeşi Prens
en saatlerde
Kugenoma'daki
etmiştir.

muşsa da, Meclis müzakerelerini takip etmek için gelmiş olan halk ta kavgaya karışınca, ortalık bütün karışmıştır. Bunun üzerine, ordunun müdahalesine lüzum hasıl olmuş ve kavgaya iştirâk eden

(Devamı Sa. 5: Sü. 1 de)

Dün Dolmabahçe Stâdında devam edilen profesyonel lig karşılaşmasında kuvvetli rakiplerinden sayılan Kasımpaşayı 4 - 0 mağlûp eden Fenerbahçe şampiyonluk yolunda bir mâniayı daha aşmış oldu. Güneşli bir havada ve az kay-

(Devamı Sa. 4, 3, Sü. 4 te)

Kore harbi Rusya'yı korkutmağa başladı

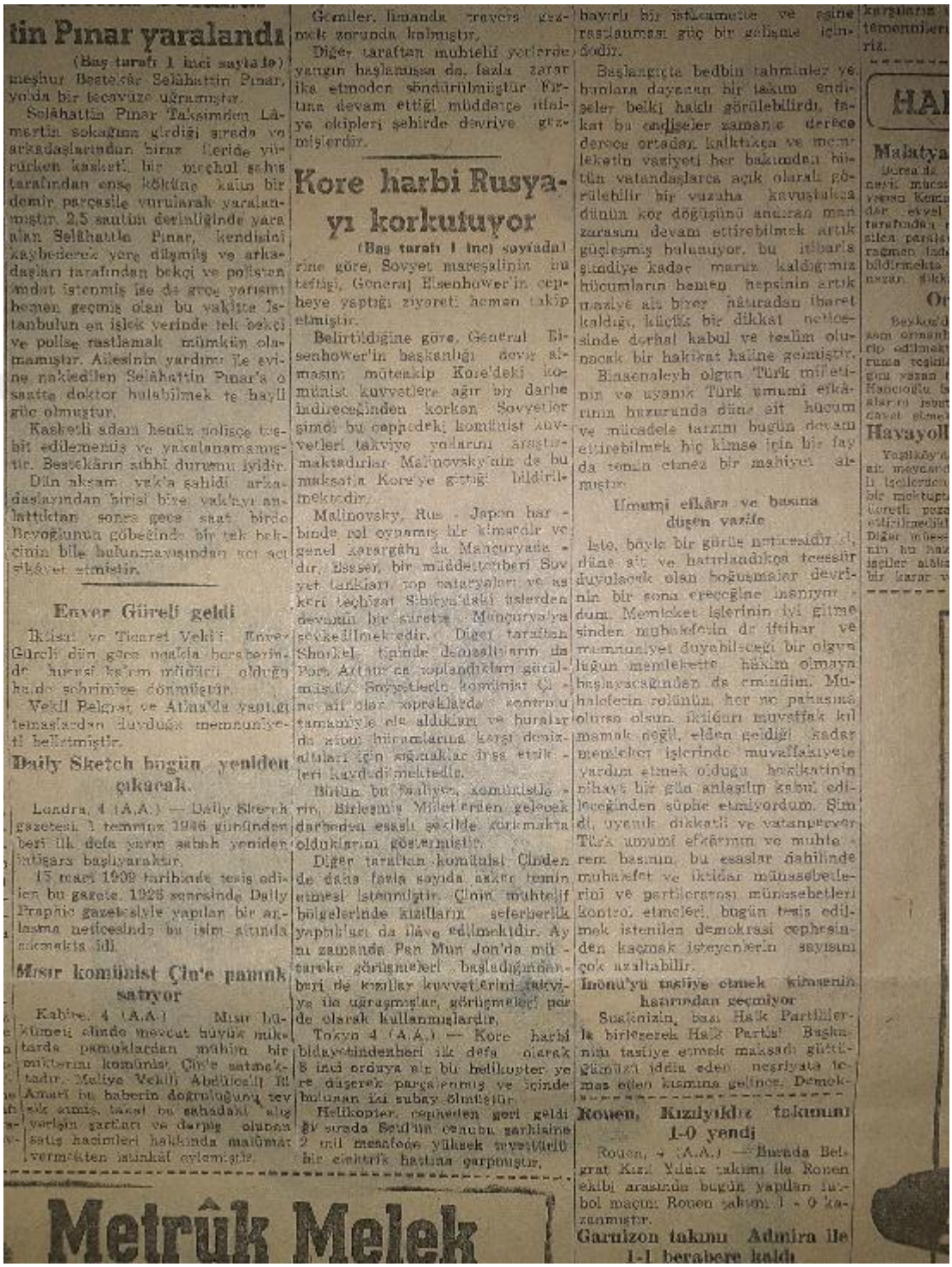
Mareşal Malinovski bir taarruz ihtimali karşısında cepheyi gezdi

Londra, 4 (Nafen) — Tokyo'dan gelen raporlara göre, Sovyetlerin Uzak-Doğudaki askeri birlikleri başkomutanı Mareşal Malinovsky Kore cephesindeki komünist birliklerini teftiş etmiştir. Sunday Times gazetesinin muhabi-

(Devamı Sa. 5 Sü. 3 de)

Dünkü Fenerbahçe
bü

EK 77: Hürriyet Gazetesi, 5 OCAK 1953

tin Pınar yaralandı

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

meşhur Bestekâr Selâhattin Pınar, yolda bir tecavüze uğramıştır.

Selâhattin Pınar Taksimden Lâmartin sokağına girdiği sırada ve arkadaşlarından biraz ilerde yürürken kasketli bir meçhul şahıs tarafından ense kökünü kalın bir demir parçasile vurularak yaralanmıştır. 2,5 santim derinliğinde yara alan Selâhattin Pınar, kendisini kaybederek yere düşmüş ve arkadaşları tarafından bekçi ve polisten imdat istenmiş ise de geçe yarısını hemen geçmiş olan bu vakitte İstanbulun en işlek yerinde tek bekçi ve polise rastlamak mümkün olamamıştır. Ailesinin yardımı ile evine nakledilen Selâhattin Pınar'a o saatte doktor bulabilmek te hayli güç olmuştur.

Kasketli adam henüz polisçe tespit edilememiş ve yakalanamamıştır. Bestekârın sıhhi durumu iyidir.

Dün akşam vak'a şahidi arkadaşlarından birisi bize vak'ayı anlattıktan sonra geçe saat birde Beyoğlunun göbeğinde bir tek bekçinin bile bulunmayışından acı acı şikâyet etmiştir.

Enver Güreli geldi

İktisat ve Ticaret Vekili Enver Güreli dün gece nezlede bulunduğu hafif bir grip sebebile evinde istirahate çekilmiştir.

Vekil Belgrat ve Atina'da yaptığı temaslardan duyduğu memnuniyeti belirtmiştir.

Daily Sketch bugün yeniden çıkacak.

Londra, 4 (A.A.) — Daily Sketch gazetesi 1 temmuz 1946 gününden beri ilk defa yarın sabah yeniden intişara başlıyacaktır.

15 mart 1909 tarihinde tesis edilen bu gazete 1925 senesinde Daily Graphic gazetesiyle yapılan bir anlaşma neticesinde bu isim altında çıkmakta idi.

Mısır komünist Çin'e pamuk satıyor

Kahire, 4 (A.A.) — Mısır hükümeti elinde mevcut büyük miktarda pamuklardan mühim bir miktarını komünist Çin'e satmaktadır. Maliye Vekili Abdülcelil El Amari bu haberin doğruluğunu teyit etmiş, ticari bu sahadaki alış verişin şartları ve derpiş olunan satış hacimleri hakkında malûmat vermekten imtinâf eylemiştir.

Gemiler limanda trevers gezmek zorunda kalmıştır.

Diğer taraftan muhtelif yerlerde yangın başlamışsa da, fazla zarar ika etmeden söndürülmüştür. Fırtına devam ettiği müddetçe itfaiye ekipleri şehirde devriye gezmişlerdir.

Kore harbi Rusya'yı korkutuyor

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

rine göre, Sovyet mareşalinin bu teftişi, General Eisenhower'in cepheye yaptığı ziyaret: hemen takip etmiştir.

Belirtildiğine göre, General Eisenhower'in başkanlığı devir alması müteakip Kore'deki komünist kuvvetlere ağır bir darbe indireceğinden korkan Sovyetler şimdi bu cephedeki komünist kuvvetleri takviye yollarını araştırmaktadırlar. Malinovsky'nin de bu maksatla Kore'ye gittiği bildirilmektedir.

Malinovsky, Rus - Japon harbinde rol oynamış bir kimsedir ve genel karargâhı da Mançuryada - dır. Esasen, bir müddettenberi Sovyet tankları top bataryaları ve askeri teçhizat Sibirya'daki üslerden devamlı bir surette Mançuryaya sevkedilmektedir. Diğer taraftan Shorkel içinde demeçlerin de Pen Artan'ın toplandıkları görülmüştür. Sovyetlerin komünist Çin'e ait olan topraklarda kontrolu tamamiyle ele aldıkları ve buralar da zırhlı birliklerine karşı deniz-altıları için sığınaklar inşa etmiş - leri kaydedilmektedir.

Bütün bu faaliyet, komünistlerin, Birleşmiş Milletlerden gelecek darbeden esaslı şekilde korkmakta olduklarını göstermiştir.

Diğer taraftan komünist Çinden de daha fazla sayıda asker temin etmesi istenmiştir. Çinin muhtelif bölgelerinde kızılların seferberlik yaptıkları da ilâve edilmektedir. Aynı zamanda Pan Mun Jon'da mütareke görüşmeleri başladığından beri de kızılay kuvvetlerini takviye ile uğraşmışlar, görüşmeleri perde olarak kullanmışlardır.

Tokyo 4 (A.A.) — Kore harbi bidayetinden beri ilk defa olarak 8 inci ordu'ya ait bir helikopter yere düşerek parçalanmış ve içinde bulunan izci subay ölmüştür.

Helikopter, cepheden geri geldi ği sırada Seul'ün cenubu garbisine 2 mil mesafede yüksek tevtirlü bir elektrik hattına çarpmıştır.

bayırlı bir istikamette ve eşine rastlanması güç bir gelişme içindedir.

Başlangıçta bedbin tahminler ve bunlara dayanan bir takım endişeler belki haklı görülebilirdi, fakat bu endişeler zamanla derece derece ortadan kalktıkça ve memleketin vaziyeti her bakımdan bütün vatandaşlarca açık olarak görülebilir bir vaziyete kavuştukça dünün kör döğüşünü anlıyan man zarasını devam ettirebilmek artık güçleşmiş bulunuyor. bu itibarla şimdiye kadar maruz kaldığımız hücumların hemen hepsinin artık maziye ait birer hâtıradan ibaret kaldığı, küçük bir dikkat neticesinde derhal kabul ve teslim olunacak bir hakikat haline gelmiştir.

Binaenaleyh olgun Türk milletinin ve uyanık Türk umumi efkârının huzurunda dünü ait hücum ve mücadele tarzını bugün devam ettirebilmek hiç kimse için bir fayda temin etmez bir mahiyet almıştır.

Umumi efkâra ve basına düşen vazife

İşte, böyle bir görüş neticesidir ki, dünü ait ve hatırlandıkça teessür duyulacak olan boğuşmalar devrinin bir sona ereceğine inanıyor - dum. Memleket işlerinin iyi gitmesinden muhalefetin de iftihar ve memnuniyet duyabileceği bir olgun bugün memlekette hâkim olmaya başlayacağından da eminidim. Muhalefetin rolünün, her ne pahasına olursa olsun, iktidarı muvaffak kılmamak değil, elden geldiği kadar memleket işlerinde muvaffakiyete yardım etmek olduğu hakikatinin nihayet bir gün anlaşılıp kabul edileceğinden şüphe etmiyordum. Şimdi, uyanık dikkatli ve vatanperver Türk umumi efkârının ve muhterem basının bu esaslar dahilinde muhalefet ve iktidar münasebetlerini ve partilerarası münasebetleri kontrol etmeleri, bugün tesis edilmek istenilen demokrasi cephesinden kaçmak isteyenlerin sayısını çok azaltabilir.

İnönü'yü tasfiye etmek kimsenin hatırından geçmiyor

Sizin, bazı Halk Partililerle birleşerek Halk Partisi Başkanını tasfiye etmek maksadı güttüğünüzü iddia eden neşriyata ise - mas edilen kısmına gelince, Demok-

Rouen, Kızılyıldız takımını 1-0 yendi

Rouen, 4 (A.A.) — Burada Belgrat Kızıl Yıldız takımı ile Rouen ekibi arasında bugün yapılan futbol maçını Rouen takımı 1 - 0 kazanmıştır.

Garnizon takımı Admira ile 1-1 berabere kaldı

Metrûk Melek

EK 78: Hürriyet Gazetesi, 14 OCAK 1953

TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR | Sene 5 - No. 1702

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müessisi : SEDAT SİMAVİ

Rusyada şefleri öldürmeğe çalışan bir suikast şebekesi ortaya çıkarıldı

İçlerinden çoğu ırkan Yahudi olan 9 tanınmış doktor tevkif edildi. Doktorlar yanlış ilâç vererek bazı Sovyet liderlerini ve bu arada büyük kızıl şeflerinden olan Jdanof'u öldürdüklerini itiraf ettiler

Rusya'da bu şebeke ile alâkalı yeni tevkifler yapılması bekleniyor

Düğün için Bayar'a baş vuran kız

Cumhurbaşkanı kızın düğünü için müracaatını tahmil verdi

Türk - Yugoslav ticaret görüşmeleri başladı

Rus casusları Ortadoğu'da faaliyette !

EK 78: Hürriyet Gazetesi, 14 OCAK 1953

Hürriyet

Rusyada şefleri öldürmeğe çalışan suikast şebekesi

(Baştarafı 1 inci Sahifede)

Sovyet Emniyet Teşkilâtı, bundan bir müddet evvel, bir doktor grubunun Sovyet liderlerini, kasten yanlış teşhis koymak ve hatalı bir şekilde tedavi etmek suretiyle ömürlerini kısaltmağa çalıştığını tesbit etmiştir. Yapılan tahkikat neticesinde bu hainler grubunun, Sovyet ordusunu zaif düşürmek kastiyle, ordunun en ileri gelen simalarını ve bunlar arasında Genelkurmay Başkanı Mareşal Vasilyefski, Kara Orduları Komutanı Mareşal Konyef, Kara Orduları Genelkurmay Başkanı General Stemenko ile Bahriye Bakan Yardımcısı Amiral Levçenko'yu öldürmeği tasarladıkları da tahakkuk etmiştir. Bundan başka hain doktorlar grubunun Amerikan ve İngiliz casusluk teşkilâtile temasa geldikleri, onlardan talimat ve para aldıkları ve aynı zamanda "Joint,, adındaki Beynelmilel Yahudi Hayır Cemiyeti ile gizli temasta bulundukları da meydana çıkarılmıştır.

Hain doktorlar, 1945 te ölmüş olan Kızılordu Siyasi İşler Dairesi Şefi Sergeyeviç Şerbakof ile 1943 de ölen büyük Sovyet liderlerinden Şdanof Yoldaşın, yanlış teşhis koymak ve kasten yanlış ilâç vermek suretiyle ölümlerine sebep olduklarını itiraf etmişlerdir. Tahkikat devam etmektedir.

Yeni tevkifler bekleniyor

"Pravda,, gazetesi bu sabahki sayısında tevkif hâdisesine geniş bir yer ayırmış ve bu münasebetle Sağlık Bakanlığına da hücum ederek mücrim doktorlara karşı şüpheli bir şekilde müsamaha göstermekle itham etmiştir. Gazeteye göre, tahkikat henüz ilk safhasında olup bu casus şebekesiyle ilgili daha birçok gizli noktalar meydana çıkacak ve muhtemelen yeni tevkifler yapılacaktır.

Rusya hâdiseleri ve Amerika Hariciyesinin mütalâası

Washington 13 (A.A.) — Moskova'daki Musevi doktorlar grubu hâdisesini tefsir eden Dışişleri Bakanlığı tarafından bugün bildirildiğine göre, Sovyetlerin bu gibi günlük hareketleri memleketin içinde gitgide fevkalâde bir hal alan emniyetsizliğe delâlet etmektedir.

EK 79: Hürriyet Gazetesi, 16 OCAK 1953

ri üzerine, personel kısmını tedvire memur Amerikan Kara Ordusu
(Devamı Sa. 5 Sü. 3 de)

Maddî zararın büyük olduğu bildirilmektedir.
(Devamı Sa. 5 Sü. 3 de)

İsrail'de Sovyet Rusya aleyhtarı mitingler

Kudüs'teki Rus kütüphanesi petrol şişeleri ile ateşe verildi

Kudüs 15 (R.) — İsrail'in muhtelif şehirlerinde Rusya'nın Yahudilere karşı takip etmeğe başladığı zulüm ve tethiş siyasetini protesto maksadiyle büyük halk nümayişleri yapılmıştır. Kudüs'teki nümayiş-
(Devamı Sa. 5 Sü. 3 de)

Nevyork'ta dört gemi çarpıştı

Rüşvet al
bir buçuk
Beyoğlu N
kepenek.
fed

Meclist

EK 79: Hürriyet Gazetesi, 16 OCAK 1953

Hürriyet

İsrailde Sovyet Rusya aleyhtarı mitingler

(Baştarafı 1 inci Sahifede)

giler bu sabahın erken saatlerinde şehrin merkezindeki Rus kütüphanesine petrol bombalariyle hücum etmişler ve ateşe vermişlerdir.

İsrail ordusu Genelkurmayı "Kolhem,, sözündeki komünist gazetesinin ordu birliklerine sokulmasını yasak etmiştir.

Rusya'da yüzlerce Yahudi tevkif edildi

İsrail makamlarına gelen güvenilir haberlere göre, son haftalar içinde yalnız Moskova'da değil, fakat Sovyet Rusya'nın Leningrad ve Kiyef gibi diğer büyük şehirlerinde de birkaç yüz Yahudi tevkif edilmiştir. Bunların arasında doktor, mühendis ve yüksek rütbeli devlet memurları vardır. Aileleri meçhul semtlere sürülmüş erdir. Sovyet gizli polis servislerinde çalışan Yahudi memurların hepsi açığa çıkarılmışlardır.

İsrail Birleşmiş Milletlere başvuracak

İsrail Hariciye Vekâleti Birleşmiş Milletler nezdindeki İsrail heyetine, Demirperde gerisi memleketlerindeki Yahudilerin vaziyetlerinin vahamet kesbettiğine dair Genel Kurul nezdinde teşebbüsde bulunması hususunda talimat göndermiştir. İsrail heyeti Genel Kurulun önümüzdeki toplantısı açılır açılmaz meselenin gündeme alınmasını ve tarafsız bir tahkik komisyonunun kurulmasını isteyecektir.

İsrail doktorlarının dünya doktorlarına müracaatı

İsrail Etibba Odası, hür dünyanın Etibba odalarına ve doktorlarına hitaben bir beyannamç neşrederek, Rusya'da tevkif edilmiş olan Yahudi doktorlara karşı Rus hükümet makamları tarafından ileri sürülen ithamların tahkiki için beynelmilel bir tıp komisyonunun kurulmasını talebindeki kararını desteklemelerini istemiştir.

Doğu Almanya'dan kaçan Yahudiler

Berlin 15 (A.A.) — Bu sabah Doğu Almanya'dan 20 kişilik bir Yahudi grubu Batı Berlin bölgesine iltica etmiştir. Hakimlerle yüksek rütbeli devlet memurlarından müteşekkil olan bu grubun açıkladığına göre, Doğu Almanya'nın her tarafında Yahudilere karşı tathiş ve tevkif hareketleri bundan bir iki hafta evvel başlamış ve ilk olarak muhtelif devlet dairelerindeki Yahudi memurlar işlerinden çıkarılmış, bir kısmı meçhul yerlere sürülmüştür.

Beypazar yolunda feci kaza

(Baştarafı 1 inci Sahifede)

me esnasında jandarma erlerinden Nevruz Biltekin başı ezilmek suretiyle derhal ölmüş, 8 jandarma eğir, iki polis memuru ile polis şoför de hafif suretle yaralanmışlardır. Hâdise hakkında C. Savcılığınca gerekli takibata başlanılmıştır.

Celâl Bayar'ın dünkü gezisi

(Baştarafı 1 inci Sahifede)

rak köylü vatandaşlarla hasbihallerde bulunmuştur. Köylü vatandaşlar, bu sene geçen senelere nazaran daha fazla buğday ektiklerini ve yeni yolun kendileri için çok faydalı olduğunu bilhassa belirtmiş lerdir. Öğle yemeğinden sonra Ba-

SPOR

Türk . güreş

Organizasyon Spo Derneği tarafından Türk - Japon güre şahsat verilmek üzer perşembe akşamı sa Terbiyesi Bölge Mü sim mümessilleri iç tertip edilmiştir.

Serbest güreş seçmele

Şubatın ilk haftası yapılacak milli güreş ırlık olmak ve yeni namzetlerini seçmek 26 ocak tarihlerinde Sarayında Güreş Fe tertip edilen müsab ve idari organizasyon Koruma Derneği tara caktır.

Türkiye eskrim b

Türkiye eskrim bir sene İstanbul, Ankara, Bursa bölgelerinin mer cilerin iştirakiyle 23, 2 bat tarihlerinde Anka caktır.

Bu müsabakalara iş İstanbul eskrimcileri 2 şamı Ağu Seyyir Mısır sinde 18 kişilik kafile kara'ya hareket edecek

Türkiye - Avustur eskrim karşıla

1948 Londra Olim müteakip 1949 senesind de yapılan dünya şampi tirak edip bugüne kada halde kalan milli eskrim zım, nihayet Avusturya temas yapmasına karar

EK 80: Hürriyet Gazetesi, 19 OCAK 1953

endi ve askeri kordon altına alındı

a) — Mısır Baş-
ip dün gece ver-
Mısır'daki son
atın bir hükû-
isi'nden uzak ol
General Necip,
ukça rejiminin
ğını sözlerine i-
ral, siyasî parti-
in başlıca sebe-
erlerinin Mısır
lerine ulaşmak
mek istedikleri
niştir. Bu siyasî
rini tanzim et-
bütün fırsatlar
partiler bunlar-
diği de General
Sa. 6 Sü. 6 da)

si de

oktu

ne yar-
leştirdi

e etmiştir. Bu
duğu kabul e-
tical mahiyette
ı müdafaa ede
sinde barındı-
a. 6 Sü. 4 de)

Batı Almanya'daki Nazi komplosunun iki kahramanı
Tevkif edilenlerden Dr. Werner Naumann'ın Nazi kıyafetinde çekilmiş resmi (Foto: Hürriyet - U.P.)

Tevkif edilenlerden Dr. Gustav Scheel'in son resimlerinden biri. (Foto: A.P.)

Batı Almanya'daki komplo ve Ruslar

Mevkuf nazilerden çoğunun Rusya ile alâkaları olduğu anlaşıldı

Londra 18 (Natan) — İngilizlerin kontrolündeki Batı Almanya bölgesinde geçen hafta yapılan tevkifatın devam etmekte olduğu Almanya'dan gelen haberlerden anlaşılmaktadır. Tevkif edilmiş olan Nazilerin ekseriyetinin Doğu Almanya'daki Rus makamları ile sıkı temasları olduğu meydana çıkmaktadır.

Doğu Almanya'dan gelen raporlar da bu komplo ile ilgili olan bir çok Nazinin "beceriksizlik,, ten dolayı tevkif edildiğini bildirmektedir. Anlaşıldığına göre Batı Almanya'daki bu Nazi komplosunun esas

(Devamı Sa. 6 Sü. 4 de)

umhur D. P. balosunda

Bulgaristanda da hükûmet darbesi

EK 80: Hürriyet Gazetesi, 19 OCAK 1953

petrol mütehassısı
istifasını geri almış-

yarın akşam İran
radyoda bir konuş-
ldirilmektedir.

esrar bulunan
ıici yakalandı

T.H.A.) — Batı Al-
in limanda iki Türk
if etmiştir. Bunların
bulunmuştur. Türk
birliği yapan bir Er-
nmıştır.

ta kızın
ni çaldı!

H.A.) — Mehmet Öz
bir şahıs dün gece
unan bir barda için
ra artistlerden Hik-
adınla dans etmeğe
dının sarhoşluğun -
erek kolunda bulu-
saatini çalarak bar-
Bilâhare saatinin ça-
na varan kadın po-
derek hâdiseyi an -
net yakalanarak ad-
evkedilmiştir.

rının Vekâlette memur olarak
lanıldığını, Vekilin bu suretle va-
zifesini kötüye kullandığını bildi-
rir ve bu Dernek mensuplarının
Atatürk ve Türk inkılâbı aleyhin-
deki faaliyetini izhar ederken bu
defa da Milliyetçiler Derneği Reisi
Maarif Vekilinin müzaheret ve yar
dımlarının Milliyetçiler Derneğine

Batı Almanya'da

(Baştarafı 1 inci Sahifede)

hedefi Batı Almanya'da bütün hü-
kûmet dairelerinde Nazilerin va-
zife alması ve Hitler zamanında
olduğu gibi zayıf düşecek Batı Al-
manya hükûmetini devirip iktidarı
ele almak plânını gütmekte idi.

Rusya'da yeni bir azil ve tevkif

Paris, 18 (A.A.) — Moskova
radyosunun Pravda'ya atfen bil-
dirdiğine göre, Sovyet Endüstri
Bakanlığı kâtiplerinden Korochou-
ne bazı önemli evrakın ziyaından
ötürü mahkemeye verilmiştir.

Moskova radyosuna göre, mez-
kûr kâtip daha evvel, bazı ağır
hataları yüzünden partiden ihraç
edilmiş bulunuyordu. Bununla be-
raber, Bakanlıktaki vazifesinde ip-
ka olunan Koroşun ancak şimdi
bu evrakın kaybolması üzerine ta-
kibata maruz kalmaktadır.

ANKARA ATA
ra'da Atatürk
ler davetlilere
maşır kuruтmağ

Fuat
Bel

(Baştarafı

dürü, Yugoslav ve
losluk mensupları
lanan Hariciye Ve
beyanatta bulunm
"Yugoslavya ve
nanistan'a resmî
bulunacağım.

Yugoslavya'ya ya
ret, iki devlet aras
da gelişmekte olan
taraf için değil

EK 81: Hürriyet Gazetesi, 14 ŞUBAT 1953

YIRTIYORUM

Malatya'da bulunan Necip "Maskenizi Yırtıyorum,, başlıklı bir broşür neşrederek bunları dağıtmağa teşebbüs etmişse de broşürler polis tarafından derhal toplanmıştır. Resim, broşürün neşri münasebetiyle dağıtılan el ilânlarından birişini gösteriyor.
(Foto: Hürriyet - A.B.)

Üniversitesi Rektörü ... paraşütüyle İtalya'ya hareket etmiştir. Resim, Rektörü (sağda oturan) kendisini uğurlayanlarla bir arada göstermektedir. Haberlerimiz 2 nci sahifededir. (Foto: Hürriyet - A.B.)

Yahudi aleyhtarlığının artması üzerine

İsrail Rusya'yı Birleşmiş Milletlere şikâyet edecek

Telâviv, 13 (R.) — Sovyet Rusya'nın İsrail ile diplomatik münasebetlerini kesmesi, İsrail efkârı umumiyesinde Sovyet Rusya ve demir perde gerisi memleketlerde yaşamakta olan 2.5 milyona yakın Yahudinin talih ve mukadderatı hakkında derin endişelerin uyanmasına sebep olmuştur. Bugün İsrail'in her tarafında demir perde gerisi memleketlerdeki Yahudiler için dua âyinleri tertip edilmiştir. Bu memleketler tebaasından olan bir çok Yahudi, Yahudilere karşı girişilmiş olan zulüm ve tedhiş protesto maksadıyla pa-

(Devamı Sa. 5 Sü. 2 de)

Vefa Lisesi talebesi Cemal Tosyalı'nın cenaze töreninden bir görünüş
(Foto: Hürriyet)

Dün gelen Ticaret Vekilinin demeci

lâç için lüzumlu

Seyrüsefer dersi

EK 81: Hürriyet Gazetesi, 14 ŞUBAT 1953

İsrail Rusya'yı B. Milletlere verecek

Zagreb eskrim takımı geldi

Japon güreşçileri İzmir'de

Boksör Garbis bu gece Dery ile karşılaşıyor

Hadjuk Arjantinde 1-1 berabere kaldı

Dün akşamki eskrim müsabakaları

56 gün ara ile doğan ikizler

İran'da zelzeleden 1500 kişi öldü

Prof. Dr. N. Ömer Ergene

BULMACA

Şimali şidde

Ölen lise

EK 82: Hürriyet Gazetesi, 17 ŞUBAT 1953

Dün Başladı

Japonya semalarında

Amerikan ve Sovyet uçakları çarpıştılar

Biri isabet alan iki Rus uçağı hâdise yerinden hemen uzaklaştı

Tokyo, 16 (R.) — Bugün ilk defa olarak Japonya semalarında Rus uçaklarıyla Amerikan uçakları arasında bir hava muharebesi cereyan etmiştir.

Resmî kaynaklardan bildirildiğine göre, Rusya'ya ait Kuril adasındaki üslerinden havalanan 2 Rus avcı uçağı, Japonya'ya ait Hokaido adası üzerinde uçmuşlardır. Bunun üzerine derhal havalanan Amerikan uçakları, Rus uçaklarını yere inmeğe davet etmişlerdir. Rus uçakları davete itaat etmediklerinden Amerikan uçakları ateş açmışlardır. Rus uçaklarından biri makineli tüfek isabetini almış ise de, düşmemiş ve diğer uçakla beraber Kuril istikametine doğru uzaklaşmıştır. Amerikan uçakları, Rus hava çevresine girmekten kaçındıkları cihetle, çekilen Rus uçaklarını takip etmemişlerdir.

Bilindiği gibi Kuril'deki hava

(Devamı Sa. 5 Sü. 3 de)

özcülerinin konuşmaları

rtiler arası an memnun

dolayısiyle memleketin u-indeki görüşlerini izah etti

lık ve nüşteki

özcüsü de

EK 82: Hürriyet Gazetesi, 17 ŞUBAT 1953

başlanmıştır.
mekted..
yet - D.P.A.)

mesini istemişlerdir. Konuşmalar sonunda gerek meskenler gerek ticarethaneler için kiraların 1955 yılında serbest bırakılması prensibi kabul edilmiştir. Bugün mevzuatımızda mevcut bulunmayan ve bu itibarla mal sahibi ile kiracı arasındaki münasebetleri tanzim eden esasların tesbit edilmesi de muvafık görülmüştür. Müzakerelere devam edilecektir.

Amerikan ve Sovyet uçakları çarpıştılar

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

alanlarında üsienen Rus uçakları uzun zamandanberi Hokaido adası üzerinde keşif uçuşları yapmakta ve fotoğraflar almakta idi. Japon hükümeti geçen ay bir ihtarname neşrederek Japon toprakları üzerinde uçacak yapancı uçakların düşürüleceğini bildirmiş ve Japonya'nın hava kuvvetleri olmadığından bu vazifenin Amerikan uçakları tarafından ifa edileceğini ilân etmişti. Bugün Hokaido semalarında Rus ve Amerikan uçakları arasında cereyan etmiş olan muharebe, bu Japon ihtarından sonra vukubulan ilk çarpışmadır.

rinde ısrar ederse,
varmak, hemen he
veyahut çok güç ol
tere'nin kabul edeb
laşma, kanal bölge
hükümranlık hakla
fakat Fayed üssünü
muhafaza etmek ve
göstereceği sayıda a
lar bulundurmak e
bilir.

General Robertso

Amman, 16 (R.) –
Doğu Kuvvetleri Ba
neral Robertson bugi
miş, Arap lejyonu ko
Paşanın refakatinde
dımcısını ziyaret etm

Mısır'da casu

Kahire, 16 (R.) –
başlıca otellerinden b
rü geçenlerde Mısır
yabancı heyet mens
evrakın fotoğraflarını
da yakalanmıştır. Mi
casusluk teşkilâtı ote
aynı zamanda bu otel
başka yabancı heyete
da on dört fotoğrafını
Tahkikat devam etmek

Yunan Kralına ver

Londra 16 (AP.) —
mirallik Dairesinden bu
dirildiğine göre, Kraliçe
II. Yunan Kralı Paul'e İ
masında fahri âmirallik
vermiştir.
Yunan Kralı, bu akşa

EK 83: Hürriyet Gazetesi, 6 MART 1953

. Bu tebliğe gö-
in Moskova saa-
Türkiye saatiyle

aşırken

eydan
şladı!

nhower

Sovyet
törü ile
işecek

mülâkata her
için hazır
unu söyledi

5 (R.) — Devlet Rei-
r bugünkü haftalık
ısında, Stalin'in ölümü
ovyet Rusyanın Batı
arşı siyasetinde her-
değişiklik vuku bulup
hakkında bir mütalea
iyeceğini, fakat her ne
Batı dünyasının dün-
korumak ve icabında
nek yolundaki gayret-
n edeceğini söylemiş,

saatiyle saat 3 te yaptığı neşriyatında Komünist Partisi Merkez İcra Komitesinin tebliğini yayınlarken Stalin'in 7 saat önce öldüğünü bildirmiştir.

Doktorlar son dakikaya kadar Stalin'i kurtarmağa çalıştılar

Son bültende vaziyetin ağırlığı gizlenmiyordu

Londra, 5 (B.B.C.) — Moskova radyosu bu geceki yayında Mareşal Stalin'in sıhhî durumunun gittikçe vahimleşmekte olduğunu, ikinci bir kriz geçirdiğini, sun'î müdahalelerle hayatının uzatılmasına çalışıldığını ve diğer âarazdan başka bilhassa kalp durumunun ümitsiz bir şekilde dakikadan daki-

(Devamı Sa. 6 Sü. 2 de)

Hakkında tevkif kararı verilmiş olan

Osman Kereli

MOSKOVA RA
Azamî

Mend

EK 84: Hürriyet Gazetesi, 6 MART 1953

Kremlinin sabaha karşı verdiği tebliğde Stalin'in Moskova saatile 21,50 de öldüğü bildirildi

Moskova radyosu ölüm haberini yedi saat sonra halka ilân etti

C. H. P. ve D. P. yakınlaşırken

Millet Partisi meydan okumağa başladı!

Eisenhower

Yeni Sovyet diktatörü ile görüşecek

Doktorlar son dakikaya kadar Stalin'i kurtarmağa çalıştılar

Son bültende vaziyetin ağırlığı gizlenmiyordu

Osman Keçeli dün yakalandı

Ayı yavruları para ediyor!

Menderes ve Köprülü yarın Paris'e hareket ediyorlar

Paris'e Elçimiz görüşmelerin mahiyetini izah etti

Şehir Meclisi anlaşmazlığı halledilmedi

Ağa Hanın Maceraları

EK 84: Hürriyet Gazetesi, 6 MART 1953

t Rusya'nın kısıl lideri Stalin'in içinde son günlerini yaşadığı Kremlin sarayının umumi görüntüsü

Stalinin ölmesi bekleniyor

(Başlarafı 1 inci sayfada)

kaya kötüleşmekte olduğunu bildirmiştir.

Bu sabah saat 6 da Moskova'da yayınlanan ve dokuz doktorun imzasını taşıyan sıhhat raporu ise, hastalığın kötüye doğru süratle gelişmekte olduğunu, vaziyetin vahamet kesbettiğini, Stalin'in üç saat müddetle ancak suni bir şekilde nefes alabildiğini, beyin kanamasına maruz kalan kısmın daha genişlediğini, kalpteki arızaların fazlalaştığını, saat 11 ve saat 11.30 da iki mühim müdahalenin yapıldığını, fakat buna rağmen hastanın öğleden sonra tam bir koma haline girdiğini bildirmiştir. Rapora göre, kan tazyiki azami 160, asgari 100; nabız dakikada 120; nefes sürati dakikada 30; hararet ise 37.7.

raret ise 37.7. Bundan evvelki bültende Stalin'in ateşi 38.2 olarak gösterilmiştir.

Mütehassıslar bu şartler altında Stalin'in ölmesinin bir dakika veya saat meselesi olduğu kanaatindedirler.

Moskova kilise ve sinagoglarında dualar okunuyor

Moskova halkı bu sabah büyük kütleler halinde gazete idarehaneleri önünde toplanarak gazeteleri kapışmışlardır. Bütün Moskova kiliselerinde sabaha kadar dualar okunmuş, mumlar yakılmıştır. Moskova Hahambaşısı bugün Yahudi cemaatine bir günlük dua ve oruca davet etmiştir.

Gazeteler milleti birliğe davet ediyor

Moskova gazeteleri bugünkü sayılarında Sovyet Birliğinin çok ayrı anlar geçirmekte olduğunu belirterek milleti Komünist Partisiyle Sovyet hükümeti etrafında birleşmeğe davet etmişlir.

Londra'ya gelen gizli rapor

"Daily Sketch, gazetesi bu sabah ki sayısında, Stalin'in ağır hasta olduğuna dair Moskova radyosunun dün sabah verdiği haberden evvel, İngiliz hükümetinin bu mevzuda gayet gizli bir rapor aldığını bildirmiştir. Raporda, Stalin'in öldüğü haber verilmekte ve Moskova radyosunun dün sabahki yayınından 48 saat sonra daha vahim bir haberin Moskova'da yayınlanacağını bildirmektedir.

Stalin'in vasiyetnamesi

"Evening News,, gazetesinin siyasi muharriri Cecil Melville bugünkü yazısında Stalin'in vasiyetnamesine temasla şunları yazmaktadır:

"Stalin ölümünü düşünerek bir müddet önce hazırlamış olduğu bir vasiyetname bırakmaktadır. Bu vesikada Stalin Komünist Partisi ile Sovyet devleti mekanizmasında elinde tuttuğu en yüksek yetkilerin Molotof ile Malenkof arasında bölünmesini bildirmektedir. Molotof devlet teşkilâtının başkanı, Malenkof da Parti teşkilâtının başkanı olacaktır.,,

Ankara'da Rus Sefarethanesinde Stalin için dua

Ankara 5 (ANKA) — 1 mart tarihinden beri ağır hasta olarak yatmakta olan Stalin'in bir an evvel iyileşmesi için bugün şehrimizde Rus Sefarethanesinde bir dua merasimi yapılmıştır. Sefarethane papazının başkanlığında yapılan bu dua'ya bütün Sefarethane mensupları katılmış ve Stalin'in bir an evvel iyileşmesi için dua etmişlerdir.

Vişinski Rusya'ya dönüyor

Nevyork, 5 (AP) — B. Milletler Genel Kurulu toplantısı münasebetiyle bir kaç gün evvel Nevyork'a gelmiş bulunan Sovyet Dışişleri Vekili Vishinsky'nin yarın uçakla Moskova'ya gideceği bugün Sovyet Büyük Elçisi Georgi Zarubin'den öğrenilmiştir.

Güvercinlerin istilâsı !

Londra, 5 (Nafea) — Londrada Trafalgar meydanında Nelson âbidesinin üstünde tüneyen 40.000 güvercinin oradan uzaklaştırmak için sarfedilen gayretler boşa gitmiştir. Ziraat Vekili Sir Thomas Dugdale kuşları korkutmak ve kaçırmak için mütehassısların her çareye baş vurduğunu fakat muvaffak olunamadığını itiraf etmiştir.

EK 85: Hürriyet Gazetesi, 7 MART 1953

Rus idaresinde mühim değişiklikler oldu

Voroşilof Svernik'in yerine Y. Şûra Reisi oldu

Stalin'in yerine Malenkof Başvekilliğe getirildi

Molotof Hariciye Vekilliğine, Vişinski de B. Milletler Başdelegeliğine tâyin edildi

Sevilen ses

Türkiye'deki Sovyet ve peçk temsilcileri mutemdeler

Cenaze merasimi için hazırlıklar

Tören günü teşhir edilecek; halk Stalin'in ölüsü önünde geçit yapıyor

Hava yine soğudu

Akdeniz'de sert bir fırtına var

Askeri adliyeye dair bir kanun teklifi

Milli Savunma Komisyonu tekliği yakında müzakereye başlıyacak

Cavit Oral C.H.P. den istifa etti

Kendini Yaratan Kadın

EK 85: Hürriyet Gazetesi, 7 MART 1953

7 Mart 1953

Rus idaresinde mühim değişiklikler oldu

(Baştarafı 1 inci Sahifede)

rar vermiş olduklarını bildirmiştir.

Müştereken alınan kararlar şunlardır:

1 — Vekiller Heyeti Reisliğine Malenkof tâyin edilmiştir. Kendisine Beria, Molotof, Kaganoviç ve General Bulganin yardım edeceklerdir.

2 — Milli Emniyet ve Dahiliye Vekillikleri birleştirilmiş ve "Dahiliye Vekilliği unvanını almıştır... Bu Vekilliğe Beria tâyin edilmiştir.

3 — Molotof Hariciye Vekilliğine tâyin edilmiştir. Kendisine Visinski, Malik ve Kuznetsof yardım edeceklerdir.

4 — Sovyet Birlikleri 'Presidium,, yani Yüksek Şûra Divanı Reisliğine Mareşal Vorosilof tâyin edilmiştir. Bu vazifeyi şimdiye kadar ifa etmekte olan Şvernik vazifesinden affedilmiştir.

5 — Milli Müdafaa Vekilliğine General Bulganin tâyin edilmiştir. Buna Mareşal Vasilyefski ile Mareşal Jukof yardım edeceklerdir.

6 — Şimdiki Hariciye Vekili Visinski, Sovyet Rusya'nın Birleşmiş Milletler Teşkilâtı nezdindeki daimî heyetinin reisliğine tâyin edilmiştir.

7 — Dahili ve Harici Ticaret Vekillikleri birleştirilerek yeni Ticaret Vekilliğine Mikoyan tâyin edilmiştir.

Bunlardan başka Hafif ve Ağır Endüstri Vekillikleriyle Ziraat ve Maarif Vekilliklerinde de mühim değişiklikler yapılmıştır. Yakında daha başka değişikliklerin ilân edilmesi beklenmektedir

Türkiyedeki Sovyet ve peyk temsilcileri matemde

(Baştarafı 1 inci Sahifede)

Cenaze merasimi için hazırlıklar

(Baştarafı 1 inci sayfada)

miş, sarayın sütunlar salonunda hazırlanmış olan büyük bir kata-

EK 86: Hürriyet Gazetesi, 11 NİSAN 1953

ekilleri Heyeti,
ekil Adnan Me
le müzakereler-
irriyet-Ankara)

döviz
arıldı

olan bir
ladılar

ükkânı ile Karan-
bir baskın yap-

eket eden Kaçak-
murları bir taraf-
ikkânında arama
bir ekip te David'-
altına almıştır.
ın bu anî baskın
n oğlu Salvator
bitişikte kurdu-
u Sa. 6 Sü. 6 da)

Kızıl casus

Hayati Karaşahin hakkındaki idam kararı bozuldu

Muhakemeye yakında yeniden başlanacak

Ankara, 10 (Telefonla) — İstanbul'daki Rus Konsolosluğu bahçesine askerî kitaplar, talimatnameler vesair askerî gizli malûmatı ihtiva eden evrak atarken yakalanan Hayati Karaşahin, bir müddet evvel askerî mahkemece casusluk suçundan dolayı idama mahkûm edilmişti. Askerî Yargıtay bu kararı bozmuştur. Duruşma yeniden başlayacaktır.

Mısır subayları artık emireri

vaziyet hakkında
vermek için vakt
duğunu söylemişl

Rus turistleri
ede

Sovyet Rusya'r
Bürosu, İtalyan
müracaat ederek,
baharda İtalya'yı
lan kalabalık bir
için bir program
temiştir.

Rus balıkçı ger
sulhçu

Londra'dan bi
Kutup denizinden
bir Rus balık ave
dün Capetown'da
ye davet ederek
mî bir şekilde gö
nı göstermiştir.

Rusların dosta
tek

Başka bir Rus
Fransa'nın Dünke
lediye Reisine mü
minin futbol takır
takım arasında do
pılmasını teklif et
bolcuları, kaptanla
hallî statta antre
fakat maç yapılm
mek zorunda kalı

EK 87: Hürriyet Gazetesi, 14 NİSAN 1953

kaldı.
nebuslar tanırım ki,
nak için bir işaret
ardı. Kendilerine bu
apılacağından o ka-
diler ki, "çocuk mu-
gibilerden tereddüt
yüzüne iştihza ile
rdı.
ün içinde Adnan
lé dost geçinenler
Öyle dost ki, içtik
ri gitmiyor, birbir-
runlarının dibinden
rlardı. Hattâ dene-
muhtemelen rüyala-
raber görüyorlardı.
lelim hakikat öyle
ı gösterdi. Adnan
e bel bağlayanlar
yuvarlandılar. İş-
anın eğlenceleri. İşte
i hayatın korkunç

ın politikaya atıla-
er için iyi bir ders..
da sunun bunun
takılmanın ve siya-
lara inanmanın biz
etleri..
elelim yeni kabine-

Vekillerden bahset-
o varmıyor. Emin
müstesna geri ka-
ması toy..
dan bir iş bekleyen
yardımı ile seçim-
ek olan Menderes'e
ayhklar versin..
Sadat Simavi

Rusya'nın sansür edilmemiş çehresi!

On kişilik bir Amerikan gazeteci heyeti Rusya'yı ziyaret için vize almağa muvaffak olmuş ve muhtelif yerleri ziyaret edip istihâlar toplad ktan, resimler çektiktan sonra "Kızıl Cennet,, ten ayrılmıştır. Yukardaki resim, Amerika'da Pennsylvania'daki Lock Haven'de çıkmakta olan Daily Express gazetesi sütunlarında Rebecca Cross tarafından Brest Litowsk'da iken beklediği sırada çekilmiştir ve Rus halkının bugünkü durumu hakkında bir fikir vermektedir. (Foto: AP)

Rusya'ya ait diğer resimler 6 ncı sayfamızdadır.

İhraç edile
tamam

Ankara 13 (Telefonla
yetli kaynaklardan aldığ
mata göre, İngiltere'ye
son 1000 ton fındık satı
tordan ihracat olan mik
tamamlanmıştır. Halen
cının elinde bin ton kad
sul vardır. Bu hâlin
mahsul durumu için
vezirler tevsit edeceği bi
dir.

Diğer taraftan İspanya
200 bin ton buğday satı
hada da mühim bir mi
dedirmiş, ihracat tahsis
nem'an 1.400.000 ton
lar buğday satışının
(Devamı 8e.

Dumlupına
ölenler de
sayılacak

Ankara, 13 (Telefonl
şehir meb'usu Rifat Ön
arkadaşı, Dumlupınar
mlarında ölen askerî şe
lik, dul ve yetimlerin
dul ve veresi] sayılmas
bilecek ailelerine tan
mesine dair bir kanun t
layasak Meclise vermişl

Petrol

Muhtelif
arama n

EK 88: Hürriyet Gazetesi, 23 NİSAN 1953

n liralık döviz girdi

ftçiden mübayaa
ya ihraç edilecek

. Esrarengiz bir şekilde
büyük bir ikramiyeye rağ-
aya göre Müdür Kum şeh-
işçilerinin grev yapmaları
Meclis binası önünde yapı-
(Foto: AP)

ettikleri

Rus ve peyk radyolarının bize hücumu

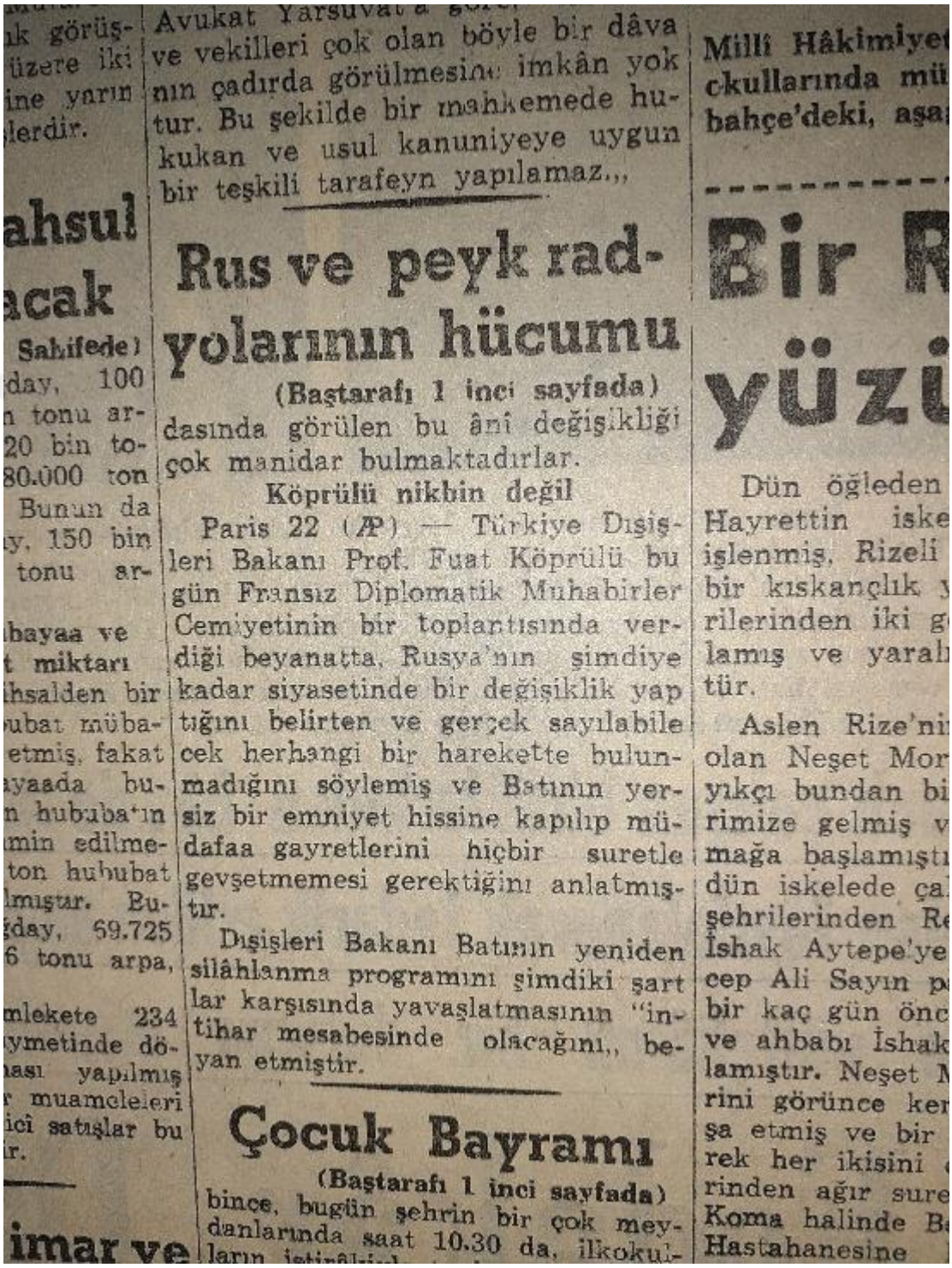
Buna mukabil Batıya hücumu yavaşlattılar

Belgrat 22 (T.H.A.) — Ruslar tarafından girişilen "sulh taarruzu,, ndan sonra Sovyet ve peyk radyolarının neşriyatında bariz bir hususiyet göze çarpmağa başlamıştır. Filhakika günlerdenberi Batılılara karşı propagandasını ve hücumlarını durduran bu radyolar, bu defa Türkiye'ye karşı çok şiddetli hücumlarda bulunmağa başlamışlardır. Sovyet ve peyk radyoları hep bir ağızdan Türk hükûmetinin "mürteci,, olduğunu yayınlamakta ve Türk köylüsü ile Türk halkının güya sefalet içinde bulunduğuna dair akla hayale gelmeyen neşriyat yapmaktadırlar. Belgrad'daki siyasi müşahitler Moskova propagan-

(Devamı Sa. 6, Sü. 3 te)

Menderes ve
Köprülü'nün

EK 88: Hürriyet Gazetesi, 23 NİSAN 1953

ık görüş-
üzere iki
ine yarın
lerdir.

ahsul
acak
Sahifede)
day, 100
n tonu ar-
20 bin to-
80.000 ton
Bunun da
y, 150 bin
tonu ar-

bayaa ve
t miktarı
hsalden bir
ubat müba-
etmiş, fakat
yaada bu-
n hububatın
min edilme-
ton hububat
lmıştır. Bu-
day, 69.725
6 tonu arpa,

mlekete 234
ymetinde dö-
ası yapılmış
r muameleleri
ici satışlar bu
ır.

imar ve

Avukat Yarsuvat a
ve vekilleri çok olan böyle bir dâva
nın çadırda görülmesine imkân yok
tur. Bu şekilde bir mahkemede hu-
kukan ve usul kanuniyeye uygun
bir teşkili tarafeyn yapılamaz.,,

Rus ve peyk rad-yolarının hücumu

(Baştarafı 1 inci sayfada)

dasında görülen bu âni değişikliği çok manidar bulmaktadırlar.

Köprülü nikbin değil

Paris 22 (AP) — Türkiye Dışişleri Bakanı Prof. Fuat Köprülü bugün Fransız Diplomatik Muhabirler Cemiyetinin bir toplantısında verdiği beyanatta, Rusya'nın şimdiye kadar siyasetinde bir değişiklik yaptığını belirten ve gerçek sayılabilecek herhangi bir harekette bulunmadığını söylemiş ve Batının yersiz bir emniyet hissine kapılıp müdafaa gayretlerini hiçbir suretle gevşetmemesi gerektiğini anlatmıştır.

Dışişleri Bakanı Batının yeniden silâhlanma programını şimdiki şartlar karşısında yavaşlatmasının "intihar mesabesinde olacağını,, beyan etmiştir.

Çocuk Bayramı

(Baştarafı 1 inci sayfada)

bince, bugün şehrin bir çok meydanlarında saat 10.30 da, ilkokul-

Milli Hâkimiyet
ckullarında mü
bahçe'deki, aşa

Bir R yüzü

Dün öğleden
Hayrettin iske
işlenmiş, Rizeli
bir kıskançlık
rilerinden iki g
lamış ve yarah
tür.

Aslen Rize'ni
olan Neşet Mor
yıkçı bundan bi
rimize gelmiş v
mağa başlamıştı
dün iskelede ça
şehrilerinden Re
İshak Aytepe'ye
cep Ali Sayın p
bir kaç gün önc
ve ahbabı İshak
lamıştır. Neşet M
rini görünce ker
şa etmiş ve bir
rek her ikisini
rinden ağır sure
Koma halinde Ba
Hastahanesine

EK 89: Hürriyet Gazetesi, 11 HAZİRAN 1953

Monte Carlo radyosunun Ankarada da neşredilen bir haberine göre

S.Rusya, hükûmetimizle anlaşmak arzusunda!

Vekiller Heyetinin bugün toplanıp Rusyanın bu hususta verdiği notayı görüşeceği bildiriliyor

Moskova Iğdır ovasına su vermeği de kabul etti

400.000 dekar mülkâlı ovaya Serdarâbâd barajından su verilecek

Dumlupınar dâvasının dünkü celsesinde

Kaptan Lorentzonun avukatı hâkimler heyetini reddetti

Menderesle

Muhakemesine başlanan Çelebioğlu

Katiller linç ediliyorlardı !

Şoförler

idare ha

Sükûnet İstiklâl siyasete âle

EK 89: Hürriyet Gazetesi, 11 HAZİRAN 1953

stünde 34 Gün

da Geçen Bir Maceranın Hikâyesi

ittikçe Artıyordu

a güverte yolunu tuttuk. B

areti verdi. Saat sabahın 3

eceğimiz yolda kimse yokt

azan:

TİRA

11 Haziran 1953

S. Rusya hükûme
timizle anlaşmak
arzusunda

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

Rusya Ege'de sonsuz su vermeği de kabul etti

Ankara 20 (Telefonla) — Büyük Millet Meclisi bugünkü toplantısında gecenin yarılarına kadar bütçeler müzakere edilmiştir. Bütçelerin müzakeresi esnasında Hariciye Vekili Fuat Köprülü'nün Dış Politikamız hakkında geniş izahat vermesi üzerine Kars mebusu Hüsamettin Tuğaç tarafından sorulan bir suale cevaben aynen şunları söylemiştir:

— "Eğer Rusların Boğazlardaki durumlarından bahsetmek istiyorsanız, bugünün değil, dünün meselesidir. Bu hususta cevap vermeğe lüzum görmüyorum. Bendeniz bu hususta Ankara'da, Moskova'da defalarca beyanatta bulundum. Rusya ile münasebetlerimiz hakkında da defalarca beyanatta bulundum. Bu münasebetler normal bir seyir takip etmektedir. Bu münasebetlerin daha da inkişaf etmesini temenni ediyoruz. Bu münasebetlerin inkişafı için Rusya ile aramızda mevcut bir meselenin halledilmesi lazımdır. Bu da Ege'de Rusya'nın sıcak sulara inmesi meselesidir. Bu mesele bizim için hayati bir mesele olduğu için bu meselenin halledilmesini arzu ediyoruz. Bu meselenin halledilmesi için Rusya'nın bir teklifi olmadığı gibi, bizim de bir teklifimiz yoktur. Bu meselenin halledilmesi için Rusya'nın bir teklifi olursa, bu teklifi dostane bir surette tetkik ederiz

EK 90: Hürriyet Gazetesi, 16 HAZİRAN 1953

rah D. Roosevelt, Nevyork'ta bir İtalyan berberin oğlu olan piyanist Anthory Di Bonaventura ile evlenmiştir. Resimde, damat ve gelin kiliseye gelirken görülüyorlar. (Foto: AP)

Vaşington, 15 (AP) — Atom casusluğundan sanık Rosenberg'lerin idam kararının değiştirilmesini isteyen ve ellerinde levhalar taşıyan binlerce nümayişçi dün Beyaz Saray civarında gösteri yapmıştır.

Boğazlar ve Rusya

Moskova peykleriyle beraber Boğazlar meselesinde daha çok söz sahibi olmak sevdasında!

İngiltere'ye buna dair gönderdiği notada isteklerini ileri sürdü

Londra 15 (AP) — Türkiye, stratejik bakımdan en büyük önemi haiz Türk Boğazlarının istimaline mütedair Montrö muahedesinin yeniden gözden geçirilmesi ihtimalini ortaya atan bir Rus teklifinden İngiltere'ye malûmat vermiştir.

Sovyet hükûmeti bu yoldaki fikrini geçenlerde Türkiye'ye verdiği bir notada ileri sürmüştür. İyi haber alan mahfiller, aynı notada bazı toprak metalibatından artık vazgeçildiği ve Rusya'nın Boğazlarda askeri üsler edinmek hususunda ki ısrarından da feragat ettiği Ankara hükûmetine temin edilmiştir. İngiliz mahfillerine göre, İngiltere

(Devamı Sa. 5, Sü. 1 te)

5 köyde 668 ev yandı 25 ölü var

Kahire 15 (A.A.) — Hafta sonunda, Nil deltasında beş köyde vukua gelen ve 668 evin yanmasına sebep olan yangında 25 kişi ölmüştür. Bu yangınlara, âni olarak çıkan ve bayram münasebetiyle yakılan

PARAŞÜTE DÖNEN ŞEMSİYE: NATO Deniz Kuvvetleri Komutanı Amiral Mc Cormick'in Kopenhag'ı ziyareti sırasında hava meydanında bulunan Kopenhag'taki Amerikan Deniz Ataşesinin karısının

Cenup Ko
hurreisi S
General P

30.0

Kız
bir

Mütarel
içinde
b

Tokyo, 15
nin doğu ve
Kızılların birl
makta oldukl
son derecede
yük topçu v
teklenen düşm
kuvveti ileri
kilometre deri
mağa muvaffa
ilerleyişini dur
Birleşmiş Mille
hücum kolları
ton yangın ve
dırmışlardır.

(Deva

EK 90: Hürriyet Gazetesi, 16 HAZİRAN 1953

trafa sıravetî bir gün mese-
Göçmenleri iskân mevzuun-
vaffak olunamadığını gör-
üzüntüyüz.

Nihat PINARLI

kara da siyasî inkişaflar

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

r ihtimale göre, gelecek sal
rup bu işe vaz'iyed ederek
buslar tarafından bu mak-
lecise sunulan tekliflerin
komisyonlarında normal bir
ve inkişafa tabi tutulmasına
erecektir.

metin bu mesele karşısında-
mumunu açık bir sûrette bildi-
zım geleceği hususu üzerin-
assa durulmaktadır. Grup
mühim bir kısmı bir ka-
Halk Partisinin seçime git-
kıllarından bile geçirmedik
ildirmekte, ancak memleke-
çok partili hayatın başla-
an sonra dahi bu partinin
izahlara rağmen gayri meş
iyetteki ikrisaplarına devam
ve yine kanunî yollardan
mak şartiyle bu meselenin
s bir tetkike tabi tutulması
eldiğini söylemektedirler.

H.P. kongresine hazırlık

ek pazartesi günü Halk Par
gresi toplantılarına başlaya-
Gündemde yer alan mesele-
çok fazla partilerarası mü-
ve Halk Partisinin gayri
iktisapları hakkında iktida-
nce takip olunan hattı
in hararetli münaka-
mevzu olacağı bildirilmekte
diden bazı delegelerin bu
er hakkında mühim teklif-
rladıkları haber verilmekte-

. kongresi de toplanıyor

Partisi kongresini Millet
nin kongresi takip edecektir.
grede diğer partiler tarafın-
illet Partisi hakkında yapılan
ın ve bilhassa irtica ve ge-
natlarının ele alınarak parti
elerinin durumu açıklaya-
partinin inkılap ve ileri hâ-
re tarafsız olduğunun bütün
efkâra anlatılması için
Bayur'un yine Parti Umu-
liğine getirileceği bildiril-
dir. Bütün bu havasiyle An-
mühim siyasi hâdiselerin are-
bulunmaktadır.

Meksika Maslahatgüzarından rica etmiştir.

Boğazlar ve Rusya

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

1936 tarihli Montrö muahedesini imzalayanlardan biri olduğu için bu devlete Rus noktası hakkında malûmat verilmiştir.

Rusya kendisine ve peyklerine daha çok söz hakkı istiyor

Rusya'nın ileri sürdüğü teklifin teferruatı henüz açıklanmamıştır. Bununla beraber Sovyetlerin, kendileriyle Romanya ve Bulgaristan, Karadeniz devletleri sıfatiyle Boğazlar istimalinin tanziminde daha geniş söz hakkı verilmesini derpiş etmişlerdir. G

İlgili mahfillere göre İngiliz Hariciyesi Rusyanın bu yeni teşebbüsüyle husule gelen durumu incelemekte ve mesele hakkında, B. Amerika ve Fransa dahil, diğer ilgili devletlerle görüş teatilerinde bulunmaktadır. Montrö Muahedesi daha 3 yıl için muteberdir.

Ahkâmı gereğince muahedenin temdidi veya yeniden gözden geçirilmesi, bunu imzalayan 9 devlet arasında kararlaştırılabilir.

Muahedeyi imzalayan devletlerin durumu

Montrö Muahedesi Türkiye, Rusya, İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya, Yunanistan, Bulgaristan ve Romanya tarafından imzalanmıştır. Japonya ikinci dünya harbinden sonra yerini B. Amerika'ya terketmiştir.

Bildirildiğine göre İngiltereye, yeni Rus teklifi karşısında Türkiyenin durumunun değişmediği, 1946 da belirtilen Türk görüşünün el'an baki olduğu, Türkiyenin Montrö muahedesi mekanizması kaldırılıp ve diğer mümzi devletlerle B. Amerikanın da iştirâkiyle muahedenin yeniden gözden geçirilmesi hususunda ileri sürülebilecek teklifleri gözönünde tutmaya hazır bulunduğu temin edilmiştir. Buradaki ilgili mahfiller, Türkiyenin Atlantik İttifakının bir âzası sıfatiyle vecibelerine tamamiyle sadık kalacağı inancını da izhar etmişlerdir.

Acele satılık apartıman

İki dairesi, su ve elektriği bulunan

Londra'dan şehrimize gelmiştir.

RADYO

İSTANBUL RADYOSU
16 Haziran 1953 — SALI

12.57 Açılış ve program * 13.00 Haberler * 13.15 Türküler (Pl.) * 13.30 Dans müziği (Pl.) * 13.45 Şarkılar: Nebahat Yedibaş ve Feriha Tuncell * 14.20 Öğle konseri (Pl.) * 14.45 Müzik: Şarkılar (Pl.) * 15.00 Kapanış.

17.58 Açılış ve program * 18.00 Dans müziği (Pl.) * 18.20 Bir masal Anlatan: Şükran Eğilmez * 18.30 Memleket havaları ses ve saz birliği * 19.00 Haberler * 19.15 İlham Gençer ile tenteden dans ve caz müziği * 19.55 Hepimizin saati * 19.45 Şarkılar: Necmi Rıza Ahıskan * 20.15 Radyo gazetesi * 20.30 Kısa şehir haberleri * 20.35 Küçük orkestra * 21.00 Radyo kadınlar faslı * 21.3 Şarkılar: Ekrem Kongar * 22.00 Şiir dünyamız konuşan: Behçet Kemal Çağlar * 22.10 Piyano dünyasında gezintiler * 22.30 Saz eserleri: Süleyman Erguner ve arkadaşları * 22.45 Haberler * 23.00 Kambiyo borsa ve programlar * 23.07 Caz saati (Pl.) * 23.45 Eski danslar (Pl.) * 24.00 Kapanış.

ANKARA RADYOSU
16 Haziran 1953 — SALI

7.25 Açılış ve program * 7.30 M. S. Ayarı * 7.31 Müzik: Hafif uvertürler (Pl.) * 7.45 Haberler * 8.00 Müzik: Türküler (Pl.) * 8.25 Hava raporu * 8.30 Müzik: Sabah melodileri (Pl.) * 9.00 Gündün programı ve kapanış.

12.00 * 13.30 Asker saati * 12.00 Memleketten selâm * 12.15 Memleketten selâm * 12.30 Müzik: Askerin istediği havalar. Okuyan: Nevin Demirdöven * 13.00 M. S. Ayarı ve haberler * 13.15 Müzik: Öğle konseri (Pl.) * 13.50 Öğle konserinin devamı * 14.00 Hava raporu, akşam programı ve kapanış.

16.58 Açılış, program ve M. S. Ayarı * 17.00 Müzik: Dans müziği (Pl.) * 17.30 Müzik: İncesaz (Üçsak faslı) * 18.10 Müzik: Şarkılar. Okuyan: Nusret Ersöz * 18.30 Müzik: Chopin (Pl.) * 19.00 M. S. Ayarı ve haberler * 19.15 Tarihten bir yaprak * 19.20 Müzik: Türküler Okuyan: Neriman Sarısözen * 19.45 Radyo ile öğrenelim * 20.00 Müzik: Violonsel soloları (Pl.) * 20.15 Radyo gazetesi * 20.30 Müzik: Film şarkıları. Okuyan: Bedriye Aksoy * 21.00 Temsil * 22.00 Konuşma: Birleşmiş Milletler Unesco saati * 22.15 Müzik: Şarkılar. Okuyan: Muallâ Aracı * 22.45 M. S. Ayarı ve haberler * 23.00 Program ve kapanış.

İZMİR RADYOSU
16 Haziran 1953 — SALI

14.58 Açılış ve program * 15.00 Türküler * 15.30 Çeşitli hafif melodiler (Pl.) * 16.00 Şarkılar * 16.30 Askerî müzik (Pl.) * 16.45 Zevkler geçiyor * 17.00 Caz müziği ve caz gerçeği (Pl.) * 17.15 Şarkılar * 17.45 Konuşma * 17.55 Serbest saat * 18.00 İncesaz (Mektepler faslı) * 19.00 Haberler * 19.15 Küçük konser (Pl.) * 19.35 Türk büyükleri * 19.45 Şarkılar * 20.15 Radyo gazetesi — 20.30 Jimmy Dorsey ve Ray Mc Kinley orkestralarından dans müziği (Pl.) * 21.00 Radyo

EK 91: Hürriyet Gazetesi, 18 HAZİRAN 1953

D. Berlin'de Ruslara karşı isyan başladı

Papagos Ankara'da temaslarına başladı

A. Menderes ve F. Köprülü ile görüşen misafir devlet adamı Meclis Reisini de ziyaret etti

Damlupınar faciasının muhakemesi

Etin pahalılığından traktörler mesulmüş!

Makineli ziraatle mer'alar tarla haline geldiği için kasaplık hayvan bulunamıyormuş!

Göçmen evleri kepazeliği

Rus askerleriyle halk arasındaki kanlı çarpışmalarda bir çok ölü, yaralı var

Rus bayrakları, bütün kızıl propaganda afişleri ve kürsüler yerlerinden sökülerek meydanlara yığılıp ateşe verildi

Rosenbergların idamı tehirle geri bırakıldı

Rus makamları örfi idare ilânı zorunda kaldılar

Malatya'da Birayı bir

Gemlik'te bir aile skandalı

EK 91: Hürriyet Gazetesi, 18 HAZİRAN 1953

nkara'-
slara
dı
inci sayfada)
nkaya'ya gide-
imzalamıştır.
bilâhare Ata-
kabrini ziyaret-
bulunmuştur.
'i ziyaret etti
ve saat 16 da
lenderes'i saat
Vekili Fuat Köp
de Büyük Millet
fik Koraltan'ı
aret etmişlerdir.
tler iade edil-

ziyafeti
Menderes ve ba-
kşam saat 20.15
Mareşal Papa-
bir akşam yeme-
emekte Başvekil
şma yaparak, Yu
iyaretinin ehem-
ve ezcümle de-

Türk - Yunan
le bir samimiyet
niyeti almıştır ki,
ı ve derinliğini
a çalışmak haki-
mak olur. Filha-
nlan itimat saye-
işbirliği yolunda
memleketlerimizin
sullük en mühim
rmekteyiz...
Türk - Yunan
loğu
s, Menderes'e ce-
uşmada Türk -
temas etmiş ve
diği inkişaflardan
tmıştır.
'un ziyaretleri
Başvekil Papago-
ne. Maria Papagos
dımcısının refikası
saat 11.30 da mi
ayan Berrin Man-
2 de de Haydar
Bahice Köprülü'yü
ir. Bu ziyaretler
edilmiştir.

H.P. il
si açıldı

Doğu Berlin'de Ruslara karşı isyan başladı

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

lerle Rus ordu birlikleri arasında yer yer bir çok çarpışmalar olmuş ve Rus birlikleri halka karşı ateş açarak birçok kimselerin ölmesine ve yaralanmasına sebep olmuşlardır.

Ruslar "fevkalâde hal,, ilân ettiler

Halk nümayişlerinin hakiki bir ihtilâl şeklini alması ve bilhassa Rus bayraklarının üzerlerden indirilerek yakılması üzerine, Berlin şehrinin bütün doğu bölgesi bu sabahın erken saatlerinde Rus ordu birliklerinin fiili işgali altına alınarak "fevkalâde hal,, ilân edilmiş ve askeri örfi idare kanunları yürürlüğe konularak bütün şehir meydanlariyle hükümet ve fabrika binaları silâhlı Rus kuvvetleri tarafından sarılmıştır.

Örfi idare yürürlüğe girdi

Öğleden sonra Rus örfi idare kumandanı General Dibrova bir emirname çıkararak, caddelerde, meydanlarda ve umumi yerlerde üç kişiden fazla kimsenin toplanmasiyle saat 21 ile 5 arasında yaya, otomobil ve saire nakil vasıtalariyle seyrüsefer yasak etmiş ve bu emre itaat etmeyenlerin ölüm cezasına çarptırılacaklarını bildirmiştir.

Berlin meydanlarında kanlı çarpışmalar

Dün gece ve bu sabah Berlin şehrinin ana caddelerinden biri olan Unter den Linden ile Doğu Almanya hükümet dairesi ve Sovyet Elçilik binasının bulunduğu caddelerde, nümayişcilerle Rus askeri birlikleri arasında saatlerce süren bir sıra sokak çarpışmaları olmuştur. Nümayişçilerin Sovyet Elçilik binasını işgale teşebbüs etmeleri üzerine, Sovyet tankları nümayişçilere karşı ateş açmıştır. Buradaki çarpışma esnasında ölenlerin sayısı henüz tesbit edilmemiş ise de, yaralıların bir kısmı şehrin batı kesimine nakledilerek tedavi altına alınmışlardır.

Kızıl bayrak yakıldı

Brandenburg kapısı üzerinde senelerdenberi dalgalanan büyük kızıl bayrak nümayişçiler tarafından indirilmiş ve yakılmıştır. Nümayişçiler şehrin iki işgal kesimi arasındaki hudut levhalarını da yakmışlardır. Potsdam meydanında da kanlı çarpışmalar olmuştur.

Nümayişçiler sokaklarda asılı Doğu Almanya kızıl hükümet adamlarına ait resimleri de yerlerinden indirmişler, kızıl propaganda afişlerini ortadan kaldırmışlardır. Nümayişçiler Marx - Engels meydanında da aynı şekilde hareket ederek, kızıl propaganda kurşulerini ve levhaları meydanın ortasına yığmışlar ve ateşe vermişlerdir. Şehrin Doğu bölgesi üzerinde keşif duman sütunları yükselmektedir.

Doğu Almanya Başvekil Yardımcısı Batıya sığındı

Berlin'in Doğu kesimindeki dünkü nümayişler arasında Doğu Almanya Başvekil Yardımcısı Dr. Otto Nukke, karışıklıktan faydalanarak hudut hattını geçmiş ve şehrin Batı kesimine sığınarak himaye talebinde bulunmuştur.

Bütün Doğu Almanya'da isyan havası esiyor

Doğu Almanya'nın muhtelif yerlerinden gelen son haberlere göre Berlin şehrinin Doğu kesiminde Rus idaresine karşı başlayan fiili isyan hareketi Doğu Almanya'nın diğer şehirlerine de yayılmış bir. Berlin'dekilerine benzer nümayişlerin Magdeburg ve Erfurt şehirlerinde de vuku bulduğu haber verilmektedir. Batı Almanya çevrelerine göre, Doğu Almanya'da umumi bir isyan havası esmektedir.

Dumlupınar faciasının muhakemesi

(Baştarafı 1 inci sayfada)

yerek cevaplandıracaktır.

Üçüncü Ticaret Mahkemesinde

Hatırlı bir zatın oğlu için tasarı

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

münasebetle söz alan bazı mebuslar, bu arada Sinan Tekelioğlu ve Hüsamettin Tugaç subayların ya-

SPOR

Fenerbahçe Kuvvetler 2-1 mağlûp

Cuma, cumartesi ve p
leri İzmir'de yapılacak o
Kuvvetler şampiyonasın
edecek olan Kara Kuvvet
takımı dün Dolmabahçe
Fenerbahçe ile yaptığı kar
2-1 mağlûp oldu.

Hakem Şekip Akdurma
ettiği bu maça takımlar
lariyle çıkmışlardı:

Fenerbahçe: Salâhattin
Orhan - Niko, Melih, M. A
gan, Nedim, Hüsamettin, F
yazı.

Kara Kuvvetleri: Şükrü
Ruhi - Hasan, Ahmet, Rız
Sabahattin, İbrahim, Must
cit.

Oyun hafif Sarı - lâciv
hâkimiyeti altında cereya
ken 14 üncü dakikada İbra
za sahası içinden hesaplı
rışla kara kuvvetlerine
kazandırdı. Fenerbahçeliler
hücuma geçtiklerinde yapıl
lardan birinde kaleci Sü
katlanarak yerini Sezai'ye
Sarı - lâcivertliler furvet
sıkışık ve şuursuz oyunu yü
bir çok gol fırsatları heba e
sonra devre kara kuvvet
1 - 0 lehine bitti.

İkinci devreye Sarı - lâciv
değişik kadrolariyle çıkıla
lâhattin, Melih, Orhan -
Avni, Niko - Erdoğan, Nedi
samettin, M. Ali, Niyazi.

Sarı-lâcivertliler bu devre
birçok gol fırsatları heba etm
se de 51 inci dakikada Niya
inci dakikada Hüsamettin kir
yaparak takımlarını galip va
sokmuşlardır. Tamamile hâkim
oyun çıkaran Fenerbahçe net
sahadan 2 - 1 galip ayrılmıştı
Kara Kuvvetleri takımı dün
ce Pendik yolu ile İzmire
ket etmiştir.

EK 92: Hürriyet Gazetesi, 21 HAZİRAN 1953

...den Belgin Doruk, sağında da üçüncü seçilen Ceylan Ece görülmektedir.
(Foto: Hürriyet - A.B.)

...ududu
...nim genç-
...n devirler-
...timal in-
...makul bir
...lırdı. Şim-
...insaf çer-
...etmişiz.
...itler dev-
...zi soyarlar
...en ellerin-
...alabildik-
...yapıyorlar.
...ibi rakam-
...du. Çalan
...yor. Öyle
...yüzüne bi-

...Doğudaki
...stimali. O-
...küsur bin-

...n düştükçe
...evlerini ve
...görüyo-
...Bizde de
...ri yapılma-
...rok? Görgü
...evkimiz mi

...ar. Fakat
...liba azaldı
...ı devlet, bu
...ak için mü
...fakat kendi
...lidir. Belki
amma hiç
...barası yine
...a kalır.
...onra morfi-
...p eder gibi,
müteahhidi
...z. Suçu mey
...lerhal teşhir

Rosenberglerin son dakikaları

Atom casuslarının idamları hakkındaki heyecanlı tafsilât

New York 20 (R.) — Bu sabahki gazeteler, Amerikan tarihinde ilk defa olarak casusluk suçundan idama mahkûm edilerek hükümleri dün gece infaz edilen Rosenberg çiftinin son dakikaları hakkında geniş tafsilât vermektedir.

(Devamı Sa. 6: Sü. 1 de)

İdam edilen atom casusları Rosenberg'lerin çocukları, 10 yaşındaki Michael (sağda) ve 6 yaşındaki Robert, idamdan evvel son defa anababalarını Sing Sing Hapishanesinde ziyaret ettikten sonra ayrılıyorlar. Kendisi de göz yaşlarını tutamayan Michael, ağlayan küçük kardeşini teselli etmeğe çalışıyor. (Foto: Hürriyet - UP.)

Kadıköy'de yıldırım bir adamı öldürdü

Balıke...
reddj...

Balıkesir 2...
lupınar deni...
sına Çanakk...
mesinde dev...
nık kaptan ...
vukatı İhsan ...
reddi hâkim ...
bu hususun ...
yası Balıkesir ...
sine gönderil...
Ağır Ceza ...
tetkikten son...
binin reddine ...
hususi esb...
bugün dâva d...
nakkale'ye iad...
retle dâvaya ...
Mahkemesinde...

362 bal...

Bombay, 20 ...
deniz kuvvetler...
muhribine Bom...
tınadan kaybol...
ramaya gitmesi...

İkinci ...
Berlin'd...
adlı bir yazı se...

Haşi...
veril...

Alacak...
mahkem...
bir ihti...

İsmi günün dedi...
gelen armatör H...
memleketimizden u...
rine Türk Ticaret ...
dan İkinci Ticaret ...

EK 92: Hürriyet Gazetesi, 21 HAZİRAN 1953

Sahife: 6

Rosenberglerin son dakikaları

(Baştarafı 1 inci Sahifede)

İlk önce Julius Rosenberg (dün idamlarına otarmış ve Türkiye saatiyle 02.04 de can vermiştir. Kozandan sonra idamlarına otarmışlar. Ethel Rosenberg ise yine Türkiye saatiyle 02.10 da ölmüştür. Idam sandalyesine oturmadan önce hiç bir şey söylememişler ve son dakikaya kadar sakinliklerini muhafaza etmişlerdir.

Julius elektrik idamlarına cereyan verildikten sonra üç kere sarsılmış ve ölmesi 4 dakikaya kadar sürmüş, sonra Ethel beş kere sarsılmış ve kadının ölümü beyaz dumanlar çıkmıştır. Ethel ve Julius Rosenberg çiftinin idamlarının 14 üncü yıldönümüne rastlamış can vermiştir.

Bir veda sahnesi

Ethel Rosenberg elektrikli idam sandalyesinin bulunduğu odaya yakında hapishane müdürlerinden başka idama Ölüm ve telefon memurlarından Larry Mayo olduğu halde girmiştir. Ethel Rosenberg elektrik sandalyesine oturmadan bir-iki saniye önce Helene Kuznik'den bir demet çiçek almış ve onu yanaklarından öpmüştür. Ethel Rosenberg bundan sonra kayışlar büyük bir soğukkanlılıkla idamlarına çıkarılmıştır.

Dini nasihatçi Rahim Irving Koslowe yapmış ve muhkûmların yanına gelirken yıldırım gözcülerine yürürlerde herhangi sevgiden ve dürüstlükten bahsetmiyecekleri, dinlerinde bahsetmiyecekleri, dinlerinde bahsetmiyecekleri, dinlerinde

EK 93: Hürriyet Gazetesi, 25 HAZİRAN 1953

TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR. Sene 6 - No. 1862 Fiatı 10 Kuruştur

MATBAA: Ist. Cemalnadir Sokak Telgraf: İstanbul — Hürriyet Telefonlar: 25035, 24962

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE Müessisi : SEDAT

Doğu Berlin ve Doğu Almanya'dan sonra

Rusya'daki işçiler de isyan etmeğe başladı

Belgrad radyosu Rus sanayi şehri Rostof'da ciddî kargaşalıklar çıktığını haber verdi

Batı Almanya Başvekili Adenauer Berlin'de Rusların idam ettirdikleri kurbanlar hakkında bir mitingte nutuk verdiği sırada, Münich'te de komünistler bir mukabil nümayiş yapmışlardır. Resim, ilâniyle hoparlörle

EK 93: Hürriyet Gazetesi, 25 HAZİRAN 1953

ir. İkisi
nci şık-
suretiy-
a karşı
ir şekil-

ardan

r takrir
li Cavit
rde Ca-
le nasıl
ığı sorul
münase-
u mese-
. ve ge-
demiştir

şara baş
diye bir
liğer ga-
de ver-
müstağ-
Bu söz-
ile kar-

evam et-
arının e-
la Ulus'a
rinin do-
setine ya-
matbaa-
rtinin em

geler sille tokat birbirlerine girmiş-tir. Hâdisenin daha büyüyeceğini sezen ilgililer vaziyetten polisi ha-berdar etmek mecburiyetinde kal-mışlardır. Kongre müteakiben tehir edilmiştir.

Rusyada isyan

(Baştarafı 1 inci Sahifede)

keti hâlâ yatışmış değildir. Ruslar, Doğu Berlinde 500, işgal altındaki Almanyada takriben 30.000 kadar işçi tevkif etmişlerdir. Berlinde va-ziyet normale doğru gitmesine rağ-men, Doğu Almanyada yer yer ka-rışıklıklar çıktığı, büyük bir isyan hareketini önlemek için Rus birlik-lerinin her gün takviye aldıkları bildirilmektedir.

Peyklerde de isyan hareketleri-nin başladığı gelen haberlerden an-laşılmaktadır. Polonyada bir işçi isyanının her an patlak vermesin-den korkulmakta ve Kızılordu ted-birler almaktadır. Macaristanda ise durumun. Kızıllar için iyi olmadığı bildirilmektedir. Doğu Almanya ve Polonyada olduğu gibi işçilerden is-tihsalin yüzde 30 nisbetinde artti-rılmasının istenmesi yüzünden kar-gaşalıklara sebep olmuştur.

in en güzel ve en son filmi
EKARLO PERİSİ
"Encore,,

ifadeye başladılar.
Ankaralıların elin
dakikada beklerin
tinalılar sağaçıklar
biyet gollerini kaza
Atina muhteliti
hassa solbek ve sa
me itirazları ve at
devam etmekte ike
ci dakikada rakibi
me atan İsmaili oy
kardı. Halbuki hak
daha ilk devrede y
sahaya ve oyuncula
kim olacaktı. 85 in
kem bu defa Atina
oyuncu çıkardı. Son
vanın kararmasında
ranlıkta devam etti
teliti sahadan 2—1

Millî maçta İsv
Danimarka'y

Kopenhag 24 (T.H.
yapılan millî futbol k
İsveç, Danimarka'yı 3
miştir.

Alaşehirde
nuzlu bir
doğdu

(Baş tarafı 1 i
başında 10 santim uzu
içerisi boş boynuza be
nesine bulunmakta olu
den kan sızmaktadır. Y

EK 94: Hürriyet Gazetesi, 28 HAZİRAN 1953

377
378
379
381
382

390
391

göremedi-
satılmış ve
sahiplerine

kasalarına musallat olur. Mü-
teahhitler çalar oğlu çalarlar.
İşte halimiz..

Sedat Simavi

ge yüz tuttuğu, sular altında ka-
lan geniş arazi parçalarında ekili
bulunan mahsulden fayda beklene-
miyeceği alâkalılarca bildirilmekte-
dir.

Kıbrıs meselesinde

Rusya Yunanistan tarafını tutacak

Atina 27 (ANKA) — Ethnos gazetesinin bildirdiğine göre Sov-
yet Rusya Birleşmiş Milletlerin ge-
lecek toplantısında Kıbrıs'ın Yuna-
nistana ilhakını destekleyecektir.
Gazeteye göre, Sovyet Rusya da

vet edilmese dahi Yunanistana
karşı bir dostluk eseri göstermek
için bunu yapacaktır. Ethnos'a göre
Yunanistan hükûmeti İngiltere ile
Kıbrıs üzerindeki ihtilâfını Birleş-
miş Milletlere arzedecektir.

EK 95: Hürriyet Gazetesi, 5 TEMMUZ 1953

iyor,
etti

Millet
geri fikir-
idâsı ile
er gün bir
. Ankara
ayanlardan
nur ve Os-
vekâlığa ifa-
liden istifa

e üzerine
iği Millet
mâkta de-
bah Fuat
ve Abdur-
ikinci defa
kunmuştur.
u, Avukat
Olgaç'ın da
müracaat
Pamukoğlu
n müddet
ten sonra
tiden ayrı-
umumlik-
Sü; 1 de)

mmuz
nıyor

Büyük Mil-
n toplantısı
günü sona
tatilia yak-
alde mev-
evvel ça-
illet Meclisi
ayan günde
rına devam
un kapanış
leceği bildi-

Polonya'daki Rus aleyhtarı isyan genişlemeğe başladı

Demiryolları tahrip, yiyecek depoları yağma edildi; Rus filmi gösteren sinemalar yakıldı

Berlin, 4 (A.P.) — Müttefiklerin verdikleri malûmata göre, Polonyalı gariyazlar bir Sovyet demiryolunu havaya uçurmuşlar ve bu vaziyet karşısında Ruslar Polonya'ya acele olarak tank ve zabıtiye kuvvetleri sevketmeye başlamışlardır.

Ayni cevvalerde işaret edildiğine göre, Doğu Almanya'dan Rusya'ya harb tazminatı olarak malzeme taşıyan 12 büyük marşandiz treni Polonya hududunda Frankfurt-am-Oder'de durdurulmuştur.

Polonya'daki ayaklanmaların bilhassa Frankfurt-am-Oder ve Kostrin gibi hudut şehirlerinde başladığı anlaşılmaktadır. Bu şehirlerde birçok komünist işçe depoları yağma edilmiş ve bu arada bir Sovyet filmi gösteren sinema da ateşe verilmiştir.

Askerî ceza kanununda

Yeni
reji
edil

Dış ticar
döviz tasar
diyle tercih
maz üzere
da büyük
ve Birlik m
le başlanan
edilmiştir.
ye fuzuli m
lemek için
ve bunda e
şekli esas i
Pazar ol
ya bugün d
teler en kı
gönderilecek
Di
Diğer tar
ret Vekâlet
ğu yeni dış
lerde ilân
Yeni Ekono
Fethi Çelik
ğu beyanatı
— "Yeni
üzeriyiz.
yeni mevsi
zırlayacağı
randıman a
şekiller
temaslar yâ
değil, piya
de yapılmal
de yeni bir
küller Heyet
ilân edeceği
gün için ye
hakkında b
mek mümk

Ber
şim
Ame
mü

Londra, 4
haftalık İngi
muharrirlerin
gıldığına gör
ye girişmek
vekili Sir Ch
lanması tekli
feransı, yalnı
fakat belki
düşmüştür.
konferansın
çinde toplan
nastındedir.
chill, Rusya
rin başlaması
Reisi Eisenho

EK 96: Hürriyet Gazetesi, 16 TEMMUZ 1953

Rusya ve peyklerindeki kanlı tasfiye hareketi devam ediyor

Beria'ya idam cezası verilecek

Batılılar Rusya'dan Almanya'nın birleştirilmesini istemek için Molotof'u konferansa çağırdılar

Mrl. Bulganin ve Kaganoviç de kayboldu, Mikoyan'ın vaziyeti şüpheli

Londra canavarı dün idam edildi

Bunaltıcı sıcaklar

Amerika güzellik k seçimi hakkındaki

44 Amerikan güzeli arasında f

EK 96: Hürriyet Gazetesi, 16 TEMMUZ 1953

Hürriyet

S. Rusya ve peyklerdeki kanlı tasfiye hareketi

(Baştarafı 1 inci sayfada

kamlarına kaydırmakla ve "vatanın ihanet" etmekle suçlandırmıştır.

Dekanozof kimdir?

Dekanozof'un azli, Beria'nın mühim mevkilere yerleştirdiği adamlarını hedef tutan sistematik bir "tasfiye,, nin başlangıcıdır. Dekanozof, eski komünistlerden olup, Stalin ve Beria gibi aslen Gürcüdür ve Stalin'in ölümünden sonra Beria'nın inhasile Gürcistan Dahiliye Vekilliği ile gizli polis kuvvetlerinin başına getirilmişti. Dekanozof Sovyet siyasetinde de mühim rolleri oynamış olup, 1946 Paris konferansında bir aralık Hariciye Vekili Molotof'a vekâlet etmişti.

Peyk memleketlerdeki Berialar

"Daily Herald,, gazetesinin Viyana'dan aldığı bir habere göre, Avusturya'daki Rus temsilcileri arasında "Beria'nın adamları,, diye tanılan bir grup tevkif edilmiştir. Budapeşte, Varşova, Bükreş ve Sofya'da da Beria taraftarı olarak tanılan bir çok kimselerin tevkif edilerek Rusya'ya sevkedildikleri bildirilmektedir. Yalnız Viyana'da tevkif edilmiş olanların sayısı 150 yi bulmuştur.

Beria'nın ölüme mahkûmiyeti kararlaştırıldı

Londra, 15 (Naf.) — "Evening News,, gazetesinin Moskova'dan aldığı haberlere atfen bildirdiğine göre, Beria'nın ihanet suçu ile ölüme mahkûm edilmesi kararlaştırılmıştır.

Mareşal Bulganin ortada yok!

Savunma Bakanı Mareşal Bulganin'in ortada görülmediği Moskova'dan bildirilmektedir. İsrarla söylendiğine göre pek yakında Bulganin'in Savunma Bakanlığından çekildiği bildirilecek ve yerine de Mareşal Zhukof'un tâyin edildiği ilân olunacaktır.

Stalin'in kaynbiraderi Kaganoviç'in de âkıbeti meçhul!

Beria'nın azlinden sonra ortalarda hiç görülmeyen tanınmış Sovyet idarecilerinden biri de, Stalin'in kaynbiraderi Kaganoviç'tir. Bunların da Beria ile aynı âkıbete uğramış olması kuvvetle muhtemeldir.

Gürcülerle sıkı işbirliği yapmış olan Sovyet Ticaret Bakanı ve aslen Ermeni olan Mikoyan'ın vaziyeti sarih değildir.

Rusya dörtlü bir konferansa davet edildi

Londra, 15 (B.B.C.) — Dün sonra ermiş olan Birleşik Amerika, İngiltere ve Fransa Hariciye Vekillerinin Vaşington konferansında alınan kararı tevfikan, üç Batı devleti Vaşington, Londra ve Paristeki Sovyet Rusya Büyük Elçiliklerine bugün öğleden sonra birer nota tevdi ederek, Sovyet Rusya Hariciye Vekili Molotof'u, önümüzdeki sonbaharın iptidalarında yapılacak ve Almanyanın birleştirilmesile Avusturya sulh muahedesinin imzalanması meselelerini görüşecek bir dört büyük devlet Hariciye Vekilleri konferansına iştirâke davet etmişlerdir. Notaların resmî metinleri bilâhare yayınlanacaktır.

İSTANBUL RAD

16 Temmuz 1953 —

ANKARA RADY

16 Temmuz 1953 —

EK 97: Hürriyet Gazetesi, 20 TEMMUZ 1953

Müessisi : SEDAT SİMAVİ

Türk-Rus notaları neşredildi

Molotof B. Elçimize, Ermenistan ve Gürcistan'ın toprak taleplerinden vazgeçtiklerini bildirdi

Boğazlar meselesinin de iki tarafı tatmin edecek şekilde halledilmesini teklif etti

Başvekil Âzam Menderes Aydın D.P. İl kongresinde bulunmak üzere dün Ankara'dan ayrılırken hava meydanında kendisini uğurlamış gelenlere veda ediyor

Hükümetimiz Boğazlar meselesinin Montreux mukavele-i beynelmilel şekli olduğunu belirtti

Menderes Aydın D.P. Vilâyet Kongresinde bir nutuk verdi

Kore'de

Komünistler mütarekeye yanaştılar!

36 saat içinde "Ateş kes" emri verilmesi bekleniyor

Bekleyenlerde

EK 97: Hürriyet Gazetesi, 20 TEMMUZ 1953

ve D.P. aptılar

diktatörlüğü kurabil -
r çareye başvurmak -

inkılâplara yapılacak
cavüze daima muka
ir. Fakat bir parti bu
ıtılamaz"

onra Tekirdag eski mil
en Ziya Çezaroğlu ve
ilâtından Hulûsi Ö-
rköy temsilcisi Zahide
onuşma yaptılar. Zahi-
deresin Patrik Athena-
ni öpmesine temasla
Siz Patrik babanızın
sakalının altındaki beş
i alırsınız."

kapatılması meselesi

n Sariyer İlçe Başkanı
şu konuşmayı yapıp:
Partisinin kapatıl -
krasimize indirilmiş bir
esidir. Hiç bir iktida-
tiyi kapamağa, hele
ndirmeğe hakkı yok-
mevcut şartlar Millet
apatılmasını icap et-
P. nin 8 ay önce kon-
lâğvetmesi icabederdi.,
yapılmakta olan D.P.
sinde C.H.P. liler hak-
'anılan bir söz hatibe
Ejderhalar gibi gelen
, biz 1950 senesinde
rmuştuk,, şeklindeki bu
kendisini dinleyen ka-
una bir cevap teşekkül
leyerek cevap aadırdı.
Nizamettin Nazif Te-
ikrofona gelerek ez-
rı söyledi:
daşlar, Millî Selâmet
ni altında bir Millî Fe-
nu hazırlanmaktadır.
tek düşüncesi rey ver-
kökünden kazımaktır.
in Nazif'in konuşması

Türk – Rus notaları

(Baştarafı 1 inci sayfada)

tam metinlerini bugün neşretmiş-lerdir.

Rus notasında Sovyetler Birliği hükûmetinin Türkiye Cumhuriyeti ile iyi komşuluk münasebetlerini idame etmek ve geliştirmek arzu-sunda bulunduğu belirtilmekte ve bunun bir delili olmak üzere, Tür-kiye Cumhuriyetinin Doğu hudut-larındaki Ermenistan ve Gürcis-tan'ın Türkiye üzerindeki toprak taleplerinden vaz geçmiş oldukları bildirilmektedir. Boğazlar mesele-sine gelince, bu meselenin her iki tarafı tatmin edecek şekilde halli için, yeni baştan incelenmesi teklif edilmekte ve Sovyetler Bir-liği hükûmetinin bu meselede, Tür-kiye'nin olduğu kadar Sovyetler Birliğinin de emniyetini temin et-mekten başka bir maksat ve gaye takip etmediği tasrih edilmektedir.

Cevabımızın metni

Türk cevabında, Rus beyanatı aynen iktibas edildikten sonra, şöy-le denilmektedir:

"— Türkiye Cumhuriyeti hükû-meti, Sovyetler Birliğinin Türkiye-ye karşı hiç bir toprak iddiasında bulunmadığını müşahhas Sovyetler Birliği hükûmetinin beyanatını memnuniyetle kaydeder.

Türkiye Cumhuriyeti hükûmeti bu beyanatla atıf yapılan iyi kom-şuluk münasebetlerinin idamesi ve barış ve emniyetin tarsini arzusu Türkiye'nin daima beslediği ve bes-lemeye devam edeceği arzuya tamamen kabul ettiğini beyan eder.

Boğazlar meselesinin Sovyetlerce de malûm olduğu veçhile, Montrö Mukavelesi ahkâmına tâbi bulun-duğunu Türkiye Cumhuriyeti hükû-meti bu münasebetle tebarüz ettir-mek ister...

Ayten Akyol

Mende

(Baştarafı 1 inci sa

tur. Başvekil, parti bin
Cumhuriyet meydanını d
Aydınlılara hitap etmiş, onla
terdiği samimiyet, ve itimad
yunu şükranı bulunduğunu
la Aydınlıların sükûn içind
ve güçlerile meşgul olduklar
kinen müşahede ettiğini ifad
rek:

"— Bu huzur ve sükûnlar
görenler vardır ve olacaktır.
hükûmeti sizin huzur ve sük
nizi bozmağa yelteneceklere,
riyet rejimini soysuzlaştırmal
teyeceklere karşı en kat'i ve
li tedbirleri almak kararında
alacaktır.

"Demokrasi soysuzlaşma tel sinden masun bulundurac

Demokratik rejimi Türkiyed
lim bir mecrada inkişaf edecek
dir, yoksa bir takım gürültü
çinde soysuzlaşacak mıdır, gibi
ailerin soruşturulmasını hakl
göstererek hâdiselerin zihinl
tereddütler yarattığı bir zama
şunu katiyetle ifade edeyim
Demokrasimiz, her türlü soysu
ma tehlikesinden masun bulu
durulacaktır. Siyasi hak ve hür
yetlerimizin masun bulunduru
ması için bütün tedbirler, dak
fevtetmeden tam zamanında alı
caktır." demiştir.

Başvekil Aydınlılara selâm
sevgilerini sunarak sözlerine s
vermiştir.

D.P. kongresinin çalışmaları

Aydın Vilâyet D.P. kongresi ç
lışmalarına başlamıştır.

Yurtta girişilen imar hareketle
rine dair etraflı izahat veren Na
fia Vekilinden sonra Feyzi Lütf
Karaosmanoğlu alkışlar arasında
kürsüye gelmiş, memleket hizme
tinde vazife almış olan insanların
muhalif olsun, muvafık olsun, na-
muskâr, haysiyeti fikriye sahibi
insanlar olması lâzım geldiğini an-
latmış, son günler

EK 98: Hürriyet Gazetesi, 10 AĞUSTOS 1953

GAZETE

Abone: Türkiye için senelik 35, altı aylık 17, bir aylığı 3 lira. Diğer memleketler için % 50 fazladır.

JAK DERALO TE ORT. İstanbul – Telefon 27

Malenkof'un son nutku ve Ankara'nın görüşü

Resmi çevreler nutku iyi karşılamakla beraber yeni bir şey ihtiva etmediğini, Türkiye'nin esasen sulhçu olduğunu belirtiyorlar

Batılılar da bu nutku ciddiye almıyorlar

Londra 9 (A.A.) — Rus Başvekili Malenkof'un dün Sovyet gürsünda söylediği nutkun resmi tebliğ evvelki devlet adamları tarafından yorumlanmamış olmakla beraber, Batı memleketlerinde farklı bir hayret ve heyecan uyandırmadığı, bir hayli yorumlanmaktadır. Bu yorumlara göre, bu nutuk bir bombanın patlamasından ziyade, bir gecede Türkiye, İran, Afganistan, Pakistan ve bundan sonra İsrail, Fransa, Mısır gibi memleketlerle yeni komşuluk münasebetleri tesisine mecburdan Sovyet Rusyanın hiç bir suçluk telakki yoktur. Bu yolda tarizangi bir faaliyet mevzuu değildir. Sovyet hükümeti komşularının hepsi ile iktidarla sulh ve emin içinde yaşayabilmeleri için" diyen Malenkof'un, Batı memleketlerinde bilhassa dikkat çekmiştir.

Türkiye ve Rusya

Müşterek Türk - Rus müesseselerinden bahsederken bir gün Türkiye'ye sağlık olduğunu kaydetmiş ve Sovyet Rusya tarafından yapılmış olan hayırlı bir iş sayesinde sona sağlığı edebileceğini söylemiş ve güzel demiştir.

Fakat bunun için Türk-Sovyet Karadenize bulgusunde sulhu müdafaya hazırlandığı iyi niyet sahibi olduğunu ispat etmesi şarttır. Sovyetler Birliği her hangi milletin bir meselesini halli için Türkiye ile askeri müzakereye girişmeğe sevkedilmiştir.

Malenkof yeni bir şey söylemedi

Londradaki siyasi müşahitlere nazaran Malenkof Stalin'in söy-

(Devamı, Sa. 3, Sü. 1 de)

Korede dün de 13 esirimiz salıverildi

Bugün 25 esir

TURİZM MEVSİMİ: Turizm mevsiminin başlaması dolayısiyle Fransa'da yer yer güzellik müsabakaları yapılmaktadır. Resimde, Beaulieu'de birliğ edilen "Beyaz Gece, de rel alan iki İsveçli güzel gösteriyor.

(Foto: Hürriyet - U.P.)

Yoldan çıkan tren

Londra 9 (A.F.P.) — Londra'yı Glasgow'a bağlayan Royal Scot ekspresinin dün öğleden sonra Abington civarında yoldan çıkması sonucu 39 kişi yaralanmıştır. Bunlardan yedisi hastahanelere sevkedilmiştir. Yaralılardan ikisinin durumu ağır bildirilmektedir.

Anafartalar savaşının yıldönümü

Çanakkale'de büyük bir tören yapılacak

Anafartalar muharebesinin 38 inci yıldönümü münasebetiyle yarın sabah Çanakkale'de büyük bir tören tertip edilmiştir. M. S. Vekâleti İstanbul Temsil Heyeti tarafından hazırlanan bu törene, İstanbuldan 200 kişilik bir kafile bu akşam saat 18 de Yalova Salonu önünde bir abidenin açılmasını işaretiyle yapılacak resmi müteakip Bandırma vapuruyla Kilyosa hareket edecektir.

Yalova salonundaki sergide iktisam kitabı, milli gazeteler, şehit ailelerine sahiplenmek ve yukarıdaki merasimden sonra iki hafta gemisi, Bandırma vapuruyla Marmara açık havuza kadar uğurlayacaklar.

İstanbuldan törene Türk, İngiliz ve Fransız askeri mümessilleri, milli şairlerden başka, Ankara ve İstanbul şairleri, yerli ve yabancı basın mensupları, spor ve askeri gençlik kafilelerile...

20 nci çocuğunu da doğurdu

Alma 9 (Reuter) — Gladys Tucker adında 44 yaşında bir kadın bu gün 20 nci çocuğunu dünyaya getirmiştir.

Bayan Gladys ve kocası, Arthur, ev hayatta 14 çocukları vardır. 20 nin iki çocukları ölmüş, beşi sokan doğmuş ve diğer yaşamaktadır.

EK 98: Hürriyet Gazetesi, 10 AĞUSTOS 1953

rini teşkil edmektedir. Malenkofun 18 aylık bir araştırmanın neticesin de elde edilmiş olan bu yeni ilâç bir sene daha üzerinde çalışılma - ettiği maddeyi birkaç ay müddetle vucüdün muhtelif kısımlarına da - ğıtacak kapsüllerden ibaret bulunduğunu açıklamıştır.

Malenkofun son nutku

(Baştarafı 1 inci sayfada)

mündenberi Sovyet idarecilerinin kabul ettikleri umumî politikayı pek orijinal olmayan bir tarzda tekrarlamıştır. Bunda, Beria'nın tasfiye edilmesinin harici siyasette bir değişiklik yapmayacağı kanaatinin belirtilmek istendiği anlaşılmaktadır. Malenkof kapitalist âlemi komünist âleminin yanyana ve sulh içinde yaşıyabilecekterine dair Sovyet idarecileri tarafından bir zamandır ileri sürülen tezi tekrar ele almış bulunmaktadır.

Muhafazakâr mahfiller ve hükûmet çevrelerine gelince bunların kanaatince Malenkof her şeyden evvel Batı Blokunu dağıtmaya matuf bir politikaya başvurmuştur.

Hidrojen bombasının içyüzü

Nihayet, Londra'da Malenkof'un bu nutku ile biraz da Sovyet halkının endişelerini yatıştırmak istediği kanaati mevcuttur. Filhakika Sovyet Başbakanı nutkunda Rusyanın hidrojen bombasına sahip olduğunu ileri sürerek Sovyet halkının harp korkusunu tahfife çalışmıştır.

Washington'dan bildirildiğine göre hidrojen bombasına dair Malenkof'un iddialarının bir propagandadan ibaret olması muhtemeldir. Zira Rusya'da bir atom bombasını veya bir hidrojen bombasının infilâkını dört gün içinde Amerika'da tesbit etmek mümkün olduğu atmosferin radyoaktivite bakımından incelenmesinin bunu mümkün kıldığı haber verilmektedir.

Rusyada hidrojen bombası olsa bile Batılılar kuvvetli

Diğer taraftan İngiliz gazetelerinin Vaşington muhabirlerine göre, Birleşik Amerika Rusyanın hidrojen bombasına sahip olduğunu nazarı itibare alarak müdafaa plânlarını, istihsal programlarını hazırlamıştır. Bu sahada Amerikanın Rusyadan çok ileride olduğu da kaydedilmektedir.

Ankaranın görüşü

Ankara, 9 (Telefonla) — Sovyet Başvekili Malenkov'un Türkiye hakkındaki sözleri, Ankara siyasî mahfilinde müsait bir tesir yaratmıştır. Selâhiyetli makamlar bu hususta resmi bir beyanda bulunmaktan içtinap etmektedirler. Bunun sebebini, nutkun tam metninin henüz Ankaraya gelmemiş olmasında aramak icap eder. Bununla beraber yarı siyasi çevrelerde Malenkov'un bize dair olan sözlerinin "yeni bir tarafı" bulunmadığı, daha evvel Sovyetler tarafından verilen notada bu hususun sarahaten ifade edilmiş olduğu belirtilmekte, Türkiyeyi müttefiklerinden ayırmak gayesinin bu suretle yeni bir safhasına daha şahit olduğumuz ifade edilmektedir.

Son nutkun başlıca hususiyeti, memleketimiz hakkındaki Sovyet görüşünün en selâhiyetli ağızdan bir kere daha tekrar edilmiş olmasıdır ki, bundan sadece memnun olmak gerektiği, yalnız "Karadeniz,, bölgesinde değil Türkiyenin bütün dünyada sulh ve sükûnu temine taraftar olduğu, Türkiye ile Sovyetleri doğrudan doğruya veya dolayısiyle alâkadar eden meseleleri "tek taraflı,, bir mesele olarak mütalea ve kabul etmeğe imkân bulunmadığı bu münasebetle bir kere daha beyan edilmektedir.

EK 99: Hürriyet Gazetesi, 20 EYLÜL 1953

çin ise yüzde 12 dir.
nistan ve Türkiyeyi hayat
ı artışında İngiltere takip
dir. Bahis konusu diğer 16
ette hayat ve toptan fiatlar
şlır.

ita nihayet
k Haymes'e
kavuşuyor

ngeles 19 (A.P.) — Mahke-
n Mrs. ora Eddington
aymes'in kocası Dick Hay-
ayrılmasına karar vermiş
Nora E.F. Haymes kocası
Rita Hayworth'la evlenme-
ni olmak istemediğini bil-

nış şarkıcı D. Haymes ha-
da City'de Rita Hayworth-
er bulunmaktadır.

KAPANACAK OLAN CADDE: 1934 te Malatya Belediyesi tarafından istimlâk bedeli ödenmeksizin alınarak istasyon caddesi haline sokulan arsanın sahibi Ömer Güler, 600 M2 mesahasında olan bu yerin istimlâk bedeli ödenmediği takdirde buraya duvar çekerek arsasını geri alacağını Belediyeye bildirmiştir. Resim, 70 bin lira değerindeki bu arsayı göstermektedir. (Foto: Hürriyet)

Kıbrıs komünistleri Rusya'ya gittiler

Leningrad fabrikalarını gezecekler

(Yazısı 6 ncı sayfada)

EK 99: Hürriyet Gazetesi, 20 EYLÜL 1953

tafa Özbalyoz, Pehlivan, Fa- Polat, İsmail in, Ruşen Şa- sin Sarı, Artin Sayın, Süley- t, Mehmet Sez- ıbay, Mahmut y, Mehmet Ü- Süleyman Uslu, stün, Hüseyin İsmail Uyead, adri Üzülmez, Ahmet Yavuz, rat Tıldız, Ham Yılmaz, Mikail lmaz, Mehmet Yüksel, Mümin rükoğlu, İsmail etli.

kıza tecavüz yakalandı

an Reşat Tezko- ç, aynı semtte Sevim adında ve kızı Fenerbah sandal gezisine dal gezintisinde etmek isteyen Kadıköy adliye vkif edilmiştir.

Yugoslav na sığındı

A.) — İki İtalyan aya sığınmış ve emişlerdir. Birin- nci piyade alayına Mihelizi

berlik golünü yapmıştır. dakikada bek ve hafın birbirlerine girmesinden Kanakis fevkalâde bir şutla takımının galibiyet golünü

daki 4-2 rek bugü azmiyle

Kıbrıs komünistle- ti Rusya'ya gittiler

Moskova 19 (R.) — Bir Kıbrıs İşçi Sendikaları Heyeti, Panrus İşçi Sendikaları Birliğinin davetlisi olarak dün Leningrad'a gelmiştir. Heyet birkaç gün Leningrad'da kalarak fabrikalarla kültür merkezlerini ziyaret edecektir.

Yeni bir Yunan teşebbüsü

Atina 19 (R.) — "Vima,, gazetesinin New York muhabiri bildiriyor: Kıbrıs heyeti reisi Sava Loisidis, Birleşmiş Milletlere bugün iki yeni dilekçe daha vermiştir. Biri Birleşmiş Milletlerin Kültür Komisyonuna, diğeri İnsan Hakları Komisyonuna verilen bu dilekçelerde, Kıbrıs heyeti reisi Kıbrıs halkına kendi mukadderatını kendi tâyin etmesi hakkının tanınmasını talep etmektedir.

Orgeneral Eyüp Han'ın İzmir'deki tetkikleri

İzmir, 19 (Telefonla) — Dün şehrimize gelen Pakistan Orduları Başkomutanı Orgeneral Eyüp Han bu sabahtan itibaren tetkik başlamış ve

G. Sa 1 - 1 b

İzmir 1 yapmak ü tanbul pr rinden Ga ilk karşıla tır.

Bütün zuk bir oy lılar ancak mişlerdir.

Galatasa kadro ile

Turgay lent, Muzaf K. Ali, K.

Galatasar dakikada Su detmiştir.

Galatasara salı günü de caktır.

Müessif bi oyunc

Bugünkü mahivette ka Dikili ilçeler esnasında

EK 100: Hürriyet Gazetesi, 29 EKİM 1953

Rusya'nın Boğazlar üzerindeki talebi

Türkiye'nin Washington Büyük Elçisi F. Cemal Erkin Rusların yakında tekrar baskılarını arttıracağını söyledi

Fakat herhangi bir değişiklik yapılmayacak

New York 28 (R.) — Bir eski Amerika'daki Türkiye Büyük Elçisi Feridun Erkin, Orta doğu Emniyetinin sevdine verdiği ve Birleşik Amerika'nın eski Ankara Büyük Elçisi Mac Ghee'nin başkanlığında ziyafette yaptığı konuşmada, Sovyet Rusya'nın Boğazlar meselesi ve ilişkiyle Türkiye'ye karşı yapmakta olduğu baskının yakında tekrarlanacağını açıklamış ve Türkiye'nin bu hususta görüşünde herhangi bir değişiklik yapmanın bahis mevzuu olmıyacağını belirtmiştir.

Sis konferansı

Londra 28 (Natl.) — Burada toplanan 60 doktor, sise karşı alınması gereken koruyucu tedbirleri görüşmektedirler. Bu "sis konferansı"na katılan delegelerin açıklamalarına göre, geçen şubat ayından beri 4000 kişi ölmüştür.

GENERAL GRUENTHER GELDİ: Kuzey Atlantik Paktı Avrupa Kuvvetleri Başkomutanı General Gruenther dün sabah uçakla Ankaraya gelmiş, Milli Savunma Vekili ile Genelkurmay Başkanını makamlarında ziyaret etmiştir. Resimde General Gruenther, Atatürk'ün muvakkat kabrine çelenk koyarken görülmektedir. (Foto: Hürriyet)

Hayat pahalılığı müthiş bir şekilde artıyor

Bilhassa gıda maddelerinde bir ay içinde yükseliş yüzde 3 ü aştı

EK 101: Hürriyet Gazetesi, 23 ARALIK 1953

et

Abone: Türkiye için senelik 25, altı aylık 13, üç aylık 7 liradır. Dış memleketlere % 50 fazladır.

Ya İdmila

Tek başına işlenir mermerlik

KETEN — İPLİK — PAFTA

Patron ILE 7 PARÇALI 439 ÇIKTI

Amerika - Rusya atom görüşmeleri

Eisenhower'in yeni atom plânı etrafında Sovyet Rusya ile gizli müzakere hazırlığına başlandı

Londra, 22 (A.A.Ç.) Sovyet Rusya'nın atom enerjisinin sulhçu maksatlara kullanılması için milletlerarası bir teşkilâtın kurulması hakkında Birleşik Amerika Cumhurreisi Eisenhower tarafından geri sürülmüş olan teklifi müsait karşılaması ve bu hususta müzakereye girişmeğe hazır olduğunu bildirmesi İngiliz siyasi çevrelerinde memnuniyet yaratmıştır. Diğer taraftan Vaşington'dan bildirildiğine göre, Rus cevabı ortada da bir ümit ışığı parlamış ve müzakerelere ait hazırlıklara başlanmıştır. Söylendiğine göre, Amerikan hükümeti bu mesele hakkında Moskova Büyük Elçisi Charles Bohlen'e yeni talimat göndermiş olup müzakerenin nerede ve hangi tarihte başlayacağı meselesini tesbite memur etmiştir. Atom müzakerelerinin gizli cereyan edeceği ve neticelerin tesbiti için de Amerikan, İngiliz ve Rus atom mütehassıslarının bilâhare ayrı bir toplantı yapacakları söylenmektedir.

BAŞKANA HEDİYE: Amerikalı Şeflerden Cumhur Başkanı Eisenhower'e geçen hafta bir tabanca hediye etmişlerdir. Resmimiz, Başkana hediyesini tetkik ederken gösterilmektedir. (Foto: Hürriyet - UP.)

Atış yapan bir polis arkadaşını yaraladı

Ankara 22 (Telefonla) — Ateş egzersizi yapmak üzere atış poligonuna giden Anafartalar merkezinden polis memuru Zekeriya, silâh atışı sırasında kazaen poligon içinde bulunan arkadaşı polis Orhan'ı bacağından yaralamıştır. Yaralı hastahaneye kaldırılmış, tahkikata başlanmıştır.

...cesile ağır hasta olmasına rağmen ...Fransız Milli Meclisi Reisi E. Herriot. ...istemeyen şimdiki Reisicumhur V. ...riol. (Foto: Hürriyet - AP)

...mhuriyeti geçiriyor

...hurreisi seçilemedi; ...huriyet tehlikede

Siddetli

EK 102: Hürriyet Gazetesi, 6 OCAK 1954

...iz Mısır'dan
...n ayrıldı

...nin eşyası sıkı
...basını hâdise
...atta bulunuyor

...i de geri çağırıldı

Mısır Rusya ile anlaşma yolu arıyor

Rusya Kahire'ye "yardım plânı,, teklif etti

Mısır'ın yakında yeni dış siyasetini ilânı bekleniyor

Paris 5 (R.) — Kahire'den gelen basın haberlerine göre, Mısır hükûmeti dış siyasette mühim bir değişiklik yapmağa hazırlanmakta ve Batı devletlerini bir tarafa bırakarak Sovyet Rusya ile doğrudan doğruya anlaşma yolunu aramaktadır. General Necip tarafından acele olarak Kahire'ye davet edilmiş olan Mısır'ın Moskova Büyük Elçisi General Aziz El Mısrî, dün Kahire'ye gelmiş ve bütün Ordu İhtilâl Komitesi âzalarının hazır bulunduğu bir toplantıya iştirâk etmiştir. Söylendiğine göre, General Aziz El Mısrî Moskova'dan Rus hükümetinin Mısır'a yeni tekliflerini muhtevi bir rapor getirmiştir. Buna göre, Sovyet Rusya Mısır'a iktisadî yardım arzetmekte, fakat buna karşılık Mısır'dan hiç bir Batı müdafaa teş...

EK 103: Hürriyet Gazetesi, 23 OCAK 1954

er şehirlerde Cebelüttarık leyhinde nümayişler oldu

DUTTWEİLER'E İTHAF: Şehrimizde portakalın kilo ile satıldığı malûmdur. Fakat yukardaki 60 kurus-

Rusya Amerikan bombalarının tehdidi altında

Çember halinde 100 tane hava alanı yapıldı

Böylelikle Rusya'nın âni hücumu önlenmiş oldu

New York 22 (ANKA) — Birleşik Amerika, herhangi âni bir Rus tecavüzünü zamanında karşılayabilmek için her türlü tedbiri almış bulunmaktadır.

Halen 30 bin kilometre tutan Rusya hudutları etrafında Amerika müttefik memleketlere de 100 tane hava meydanının inşaatını bitirmiştir. Bu programa dahil olan diğer 50 meydanın da inşaatı ilerlemektedir.

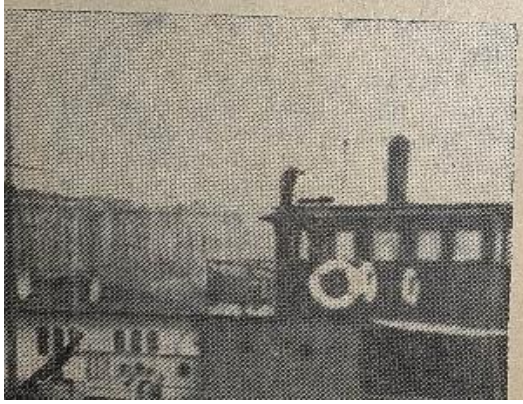
EK 104: Hürriyet Gazetesi, 11 ŞUBAT 1954

TAVUK SEVGİSİ: Tavukları muhabbetle göğsüne basan bu ada
ları çalıp satarak geçinmektedir. Mehmet Yüksel İsfendiyar
bu şahıs önce Sarıyer taraflarında, daha sonra Yedikule'de f
bulunmuş, yumurtlamak üzere olan bir tavuğu da aşıracağı sı
vuğun feryadı basması üzerine yakayı ele vermiştir.
(Foto: Hürriyet

Mısır Sovyetler
işbirliği yapaca

Rusya'nın memlekette büyük inş
işleri yapacağı Kahire'de açıkla

Kahire 10 (A.A.)— Batı ile Doğu arasında azimli bir tarafsızlık politikası esasına uyularak, büyük inşaat tasavvurları hakkında Rusya ile müzakerelere gir Mısır askerî hükûmetince açıklanmıştır.

Millî İstikamet Vekili Binba lâhattin Salim verdiği beya Mısır'ın Sovyet Rusya'yı des mekte bütün gücü ile işbirli bulunacağını söyleyerek Sovye ya'nın memleket millî ekonor hızlandırmak yolunda Mısır'da yük inşaat işlerini deruhte e ihtimali olduğunu açıklamış ve le demiştir:

— "Mısır, askerî hükûmetin kimiyetine herhangi bir şekilde şı koyanlarla asla

EK 105: Hürriyet Gazetesi, 12 ŞUBAT 1954

ra münhallerin daha da fazlalaş
ğını belirtmiş, kanunun mer'iy
ten kaldırılmasını istemiştir. Ya
lan bir teklif üzerine, mahrumiy
bölgelerinde çalışacak olan doktc
lara tazminat verilmesi hakkınd
ki teklifle birleştirilmek üzere te
lifin Bütçe Komisyonuna havales
ne karar verilmiştir.

Rusya Türkleri tehcir ediyor

Viyana 11 (ANKA) — Buray
gelen haberlere göre, Sovyet hükû
meti Ukrayna'da geniş mikyast
bir tehcir hareketine başlamıştı
Tehcir edilenlerin ekserisini Türk
lerin teşkil etmekte olduğu ilâve e
dilmektedir.

n sayılı
ton ve

EK 106: Hürriyet Gazetesi, 17 ŞUBAT 1954

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Hürriyet — SEDAT SİMAVİ

Rus iddialarına cevap

Amiral Cassady, dün bir konuşma yaptı

Amiral "Türk hükûmetinin verdiği cevap Amerika'nın da hareketine uygundur„ dedi

Amiral John Cassady dünkü toplantıda konuşurken. (Foto: Hürriyet A.B.)

Istanbul'da D. P. seçim kampanyası

Cumartesi günü Sirkeci garında yapılacak

Kasırga 20 genci yaraladı

Hama şehri sular altında kaldı

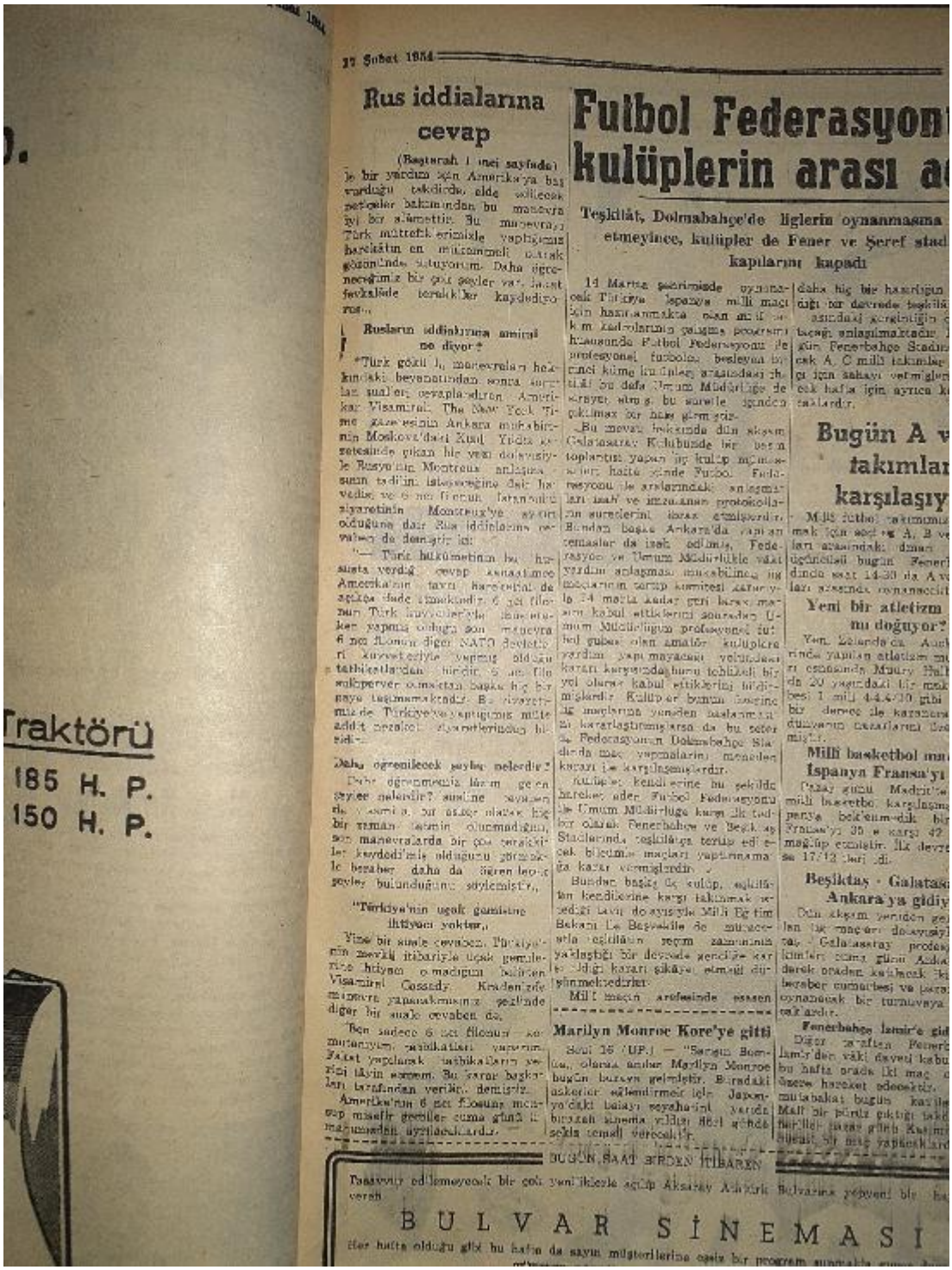
Camiülezherde okuyan yobazların hezeyanları

Softalar, çok kadınla evlenme, çarşaf giyme ve arap

Oy pusulası yerine sandığa 2.5 lira kondu

Bahçelievler ara seçiminde garip bir hâdise de kaydedildi

EK 106: Hürriyet Gazetesi, 17 ŞUBAT 1954

17 Şubat 1954

Rus iddialarına cevap

(Başlarafı 1 inci sayfada)

le bir yardım için Amerika'ya baş vurduğu takdirde, elde edilecek neticeler bakımından bu manevra iyi bir alâmettir. Bu manevra Türk müttefiklerimizle yaptığımız hareketin en mükemmeli olarak gözümde canlanıyor. Daha öğreneceğimiz bir çok şeyler var, fakat farkında değiliz. Bir kaç fikir kaydediyorum...

Rusların iddialarına amiral ne diyor?

"Türk gözlemcilerinin hazırladıkları beyannamenin sonuna ilişkin sualleri cevaplandıran Amerikalı Amiral Visamiral, The New York Times gazetesinin Ankara muhabirinin Moskova'daki Kızıl Yıldız gazetesinde çıkan bir yazı dolayısiyle Rusyanın Montreux anlaşmasının tadilini istediğine dair haberdir, ve o mevzuun Khrouchtchev'in ziyaretinin Montreux'ye ait olduğuna dair Rus iddialarına cevaben de demeçtir ki:

"— Türk hükümetinin bu hususta verdiği cevap kanaatimce Amerikalının tavrı hakkında da açıkça ifade etmektedir. 6 gri filomuz Türk kuvvetleriyle manevralar yapmış olduğu son manevra 6 nci Filonun diğer NATO devletleri kuvvetleriyle yapmış olduğu tatbikatlardan hiçbir farkı yoktur. Bu filo sulhperver emellerden başka hiç bir maksatla bulunmamaktadır. Bu ziyaretimizde Türkiye'ye yaptığımız müteaddit ziyaretlerden birisini teşkil etmektedir.

Daha öğrenilecek şeyler nelerdir?

Daha öğrenmemiz lâzım gelen şeyler nelerdir? sualine cevaben de Visamiral, bir defa daha bir şey söylemek istemediğini, son manevralarda bir çok neticeler kaydedilmiş olduğunu göstermekle beraber daha da öğrenilecek şeyler bulunduğunu söylemiştir.

"Türkiye'nin uçak gemisine ihtiyacı yoktur,,

Yine bir suale cevaben Türkiye'nin mevkii itibariyle uçak gemilerine ihtiyacı olmadığını belirten Visamiral Cassady, Karadeniz'de manevra yapanlarımız yazılarda diğer bir suale cevaben de,

"Ben sadece 6 ncı filonun komutanıyım, tahkikatları yapmam. Fakat yaptıkları tahkikatları yerinde tâyin ederim. Bu karar başkaları tarafından verilir, demiştir.

Amerika'nın 6 ncı filosunu ziyaret eden misafir gemiler cuma günü İstanbul'dan ayrılacaklardır.

Futbol Federasyon... kulüplerin arası a...

Teşkilât, Dolmabahçe'de liglerin oynanmasına etmeyince, kulüpler de Fener ve Şeref stad... kapılarını kapadı

14 Mart'a kadar zarfında oynanacak Türkiye - İspanya milli maçı için hazırlanmakta olan milli takım kafilelerinin çalışma programı hususunda Futbol Federasyonu ile profesyonel futbolcu beslemeyi birinci küme kulüpleri arasındaki ihtilâf bu defa Umum Müdürlüğe de sirayet etmiş bu sebeple işlerden çıkılmaz bir hâle girmiştir.

Bu meyanda bu akşam Galatasaray Kulübünde bir basın toplantısı yapan üç kulüp mümessilleri, hafta içinde Futbol Federasyonu ile aralarındaki anlaşmaları imzalı ve mütalâanâme protokollerin suretlerini ibraz etmişlerdir. Bundan başka Ankara'da yapılan temaslar da izah edilmiş, Federasyon ve Umum Müdürlükle vâki yardım anlaşması münasebetiyle üç mıntakanın temsilcileri komitesi tarafından 14 Mart'a kadar geri bırakılmasını kabul ettiklerini sonradan Umum Müdürlüğün profesyonel futbol gubası olan amatör kulüplere yardım yapmayacağı yolundaki kararı karşısında bunu tehlikeli bir yol olarak kabul ettiklerini bildirmişlerdir. Kulüpler bunun üzerine üç maçlarına yeniden başlamışlar, bu kararlaştırılmışsa da bu defa da Federasyonun Dolmabahçe Stadında maç yapmalarını menedeni kararı ile karşılaşmışlardır.

Kulüpler kendilerine bu şekilde hareket eden Futbol Federasyonu ile Umum Müdürlüğe karşı ilk tedbir olarak Fenerbahçe ve Beşiktaş Stadlarında teşkilâtça tertip edilecek bilcümle maçları yapılmamağa karar vermişlerdir.

Bundan başka üç kulüp, ihtilâfın kendilerine karşı takınmak sebebini tavır dolayısiyle Milli Eğitim Bakanı ile Başvekille de mülâkatta bulunmak üzere yeni bir heyetle yakında Ankara'ya gideceklerini bildirmişlerdir.

Milli maçın arefesinde esasen ihtilâflı bir vaziyet hâsıl olmuş bulunmasından dolayı bu hâdisenin milli takımımız üzerinde fena tesir yapacağı şüphesizdir.

Marilyn Monroe Kore'ye gitti

Seul 16 (U.P.) — "Sevgim Sonsuz,, olarak anılan Marilyn Monroe bugün buraya gelmiştir. Buradaki askerler eğlendirmek için Japonya'daki bahçıvan seyahatini yarıda bırakan sinema yıldızı 46 saatlik bir şekilde temaslı verecektir.

BUGÜN SAAT 3'DEN İTİBAREN

Tasavvur edilemeyecek bir çok yeniliklerle açılıp Aksaray Atatürk Bulvarına yepyeni bir ... vermiş

BULVAR SİNEMASI

Her hafta olduğu gibi bu hafta da sayın müşterilerine özel bir program sunmakla ...

Bugün A ... takımlar... karşılaşıy...

Milli futbol takımımız... mak için saat 14 A, B ve... ları arasındaki dostluk... üçüncüsü bugün Fener... dında saat 14-30 da A ve... ları arasında oynanacaktır.

Yeni bir atletizm... mu doğuyor?

Yeni Zelandalı Arthur... nında yapılan atletizm mü... cumasında Maury Hall... da 20 yaşındaki bir mek... besi 1 mil 4.4.4/10 gibi... bir derece ile kazanara... dünyanın rekorlarını üst... mıştır.

Milli basketbol mu... İspanya Fransa'yı...

Pazar günü Madrid'de... milli basketbol karşılaşm... perya beklenmedik bir... Fransa'yı 35 e karşı 42... mağlûp etmiştir. İlk devre... se 17/12 üstün idi.

Beşiktaş - Galatasa... Ankara'ya gidiy...

Dün akşam yeniden ge... lan üç maçlık dostluk... sal - Galatasaray prodas... lcimleri cuma günü Anka... derek oradan kalkacak, ... beşeber cumartesi ve pazar... oynanacak bir turnuvaya ... rakacaklardır.

Fenerbahçe İzmir'e gid...

Diğer taraftan Fener... İzmir'den vâki davetî kabu... bu hafta orada iki maç... üzere hareket edecektir. ... mütabakat bugün kesi... Malî bir güçlük çıktığı takd... heyetler ancak gelecek Kasım... ayında bir maç yapacaklard...

EK 107: Hürriyet Gazetesi, 9 MART 1954

...aite kapanacak

...3 pare top atımile

...n lira sarfedilecek

...lan muazzam tak..
(Foto: Hürriyet - B.B.F.)

...rısı fikir

...görülüyor

Kıbrıs'ta kızılların küstahlığı

Kongrelerinin toplandığı binaya Rus bayrağı yerine Türk bayrağı çektiler

Lefkoşe 8 (T.H.A.) — Kıbrıs Komünist Partisi yıllık kongresini tamamlamıştır. Aralarında tek bir Türk bulunmamasına rağmen, kongre binasına Sovyet ve Yunan bayrakları yanına bir de Türk bayrağının çekilmesi, Türkler arasında derin infial uyandırmıştır. Dört güa süren kongrede komünistler, adanın Yunanistan'a ilhakını isteyenlerin yalnız kedileri olduğunu,, Makarios'un ise "yumuşak,, davrandığını, Kıbrıs'ı hürriyete kavuşturacak tek kuvvetin Sovyet bloku olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Laniel Nehru'ya mesaj gönderdi

Paris 8 (A.A.) — Yeni Delhi'den

EK 108: Hürriyet Gazetesi, 21 MART 1954

MART 1954

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Rusya Türkiye-Pakistan Paktını protesto etti

Rus notası Ankara'yı hayrete düşürmedi

Notanın pakta girebilecek Arap Devletlerini ürkütmek gayesini güttüğü Ankara'da belirtiliyor

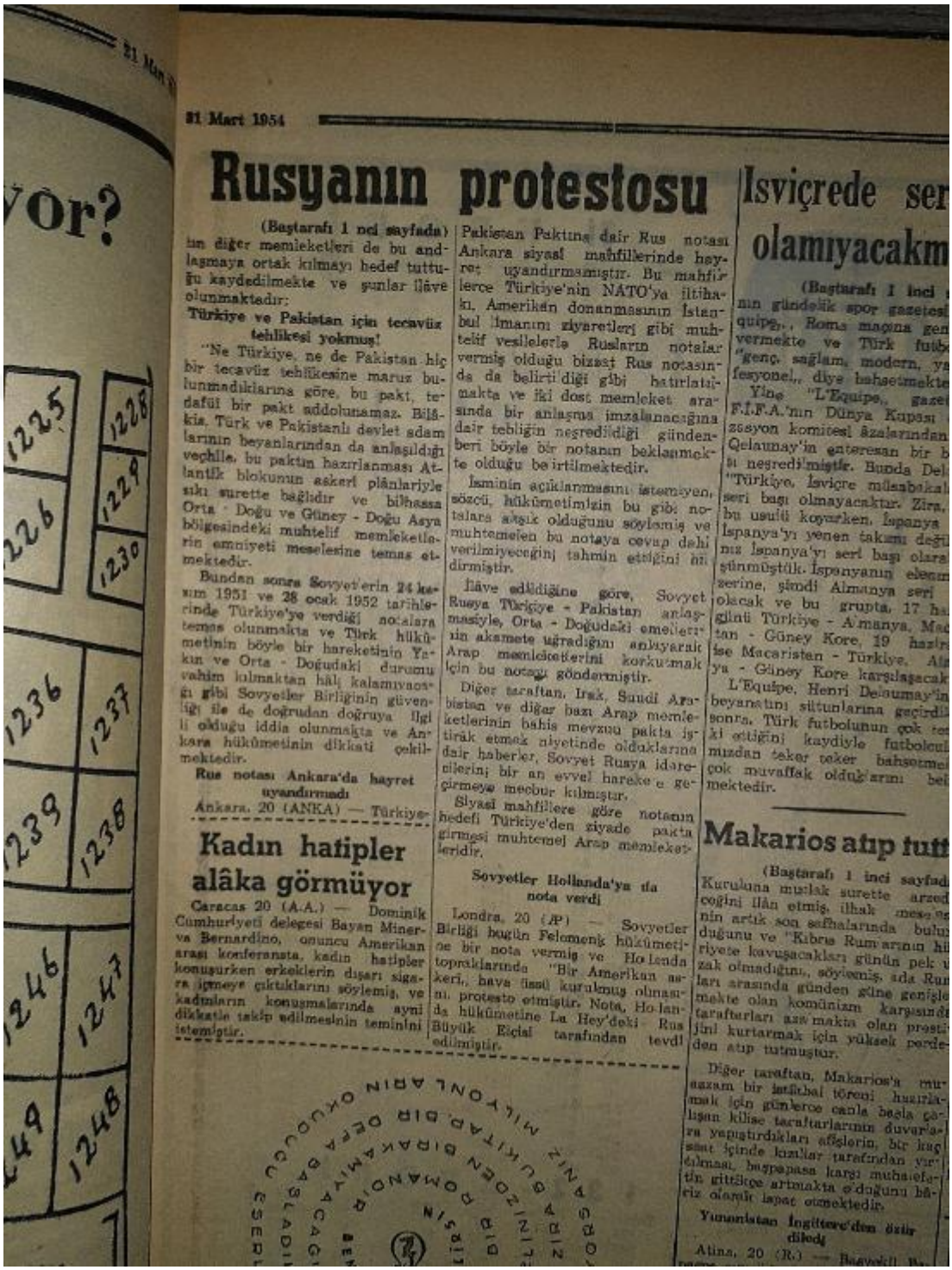
Notaya bir cevap verilmesi dahi düşünülmüyor

Kahirede bombalar patladı

Adenauer'in Ankaradaki temasları sona erdi

Batı Almanya bizden mühim

EK 108: Hürriyet Gazetesi, 21 MART 1954

21 Mart 1954

Rusyanın protestosu

(Baştarafı 1 nci sayfada)

ın diğer memleketleri de bu andlaşmaya ortak kılmayı hedef tuttuğu kaydedilmekte ve şunlar ilâve olunmaktadır:

Türkiye ve Pakistan için tecavüz tehlikesi yokmuş!

"Ne Türkiye, ne de Pakistan hiç bir tecavüz tehlikesine maruz bulunmadıklarına göre, bu pakt, tedafüi bir pakt addolunamaz. Bilâkis, Türk ve Pakistanlı devlet adamlarının beyanlarından da anlaşıldığı veçhile, bu paktın hazırlanması Atlantik blokunun askeri plânlariyle sıkı surette bağlıdır ve bilhassa Orta - Doğu ve Güney - Doğu Asya bölgesindeki muhtelif memleketlerin emniyeti meselesine temas etmektedir.

Bundan sonra Sovyet'erin 24 kasım 1951 ve 28 ocak 1952 tarihlerinde Türkiye'ye verdiği notalara temas olunmakta ve Türk hükûmetinin böyle bir hareketinin Yakın ve Orta - Doğudaki durumu vahim bulmaktan hâlî kalamıyacağı gibi Sovyetler Birliğinin güvenliği ile de doğrudan doğruya ilgili olduğu iddia olunmakta ve Ankara hükûmetinin dikkati çekilmektedir.

Rus notası Ankara'da hayret uyandırmadı

Ankara, 20 (ANKA) — Türkiye-Pakistan Paktına dair Rus notası Ankara siyasî mahfillerinde hayret uyandırmamıştır. Bu mahfillerce Türkiye'nin NATO'ya iltihakı, Amerikan donanmasının İstanbul limanını ziyaretleri gibi muhtelif vesilelerle Rusların notalar vermiş olduğu bizzat Rus notasında da belirtildiği gibi hatırlatılmakta ve iki dost memleket arasında bir anlaşma imzalanacağına dair tebliğin neşredildiği günden beri böyle bir notanın beklenmekte olduğu belirtilmektedir.

İsminin açıklanmasını istemiyen, sözcü, hükûmetimizin bu gibi notalara alışık olduğunu söylemiş ve muhtemelen bu notaya cevap dahi verilmiyeceğini tahmin ettiğini bildirmiştir.

İlâve edildiğine göre, Sovyet Rusya Türkiye - Pakistan anlaşmasiyle, Orta - Doğudaki emellerinin akamete uğradığını anlıyarak Arap memleketlerini korkutmak için bu notayı göndermiştir.

Diğer taraftan, Irak, Suudi Arabistan ve diğer bazı Arap memleketlerinin bahis mevzuu pakta iştirak etmek niyetinde olduklarına dair haberler, Sovyet Rusya idarecilerini bir an evvel hareke e geçirmeye mecbur kılmıştır.

Siyasi mahfillere göre notanın hedefi Türkiye'den ziyade pakta girmesi muhtemel Arap memleketleridir.

Sovyetler Hollanda'ya da nota verdi

Londra, 20 (AP) — Sovyetler Birliği bugün Felemenk hükümetine bir nota vermiş ve Hollanda topraklarında "Bir Amerikan askeri, hava filosu kurulmuş olmasını, protesto etmiştir. Nota, Hollanda hükûmetine La Hey'deki Rus Büyük Elçisi tarafından tevdi edilmiştir.

Kadın hatipler alâka görmüyor

Caracas 20 (A.A.) — Dominik Cumhuriyeti delegesi Bayan Minerva Bernardino, onuncu Amerikan arası konferansta, kadın hatipler konuşurken erkeklerin dışarı sigara içmeye çıktıklarını söylemiş, ve kadınların konuşmalarında aynı dikkatle takip edilmesinin teminini istemiştir.

İsviçrede ser... olamıyacakm...

(Baştarafı 1 inci ...

...nın gündelik spor gazetesi ...quipe,.. Roma maçına gen... vermekte ve Türk futb... "genç, sağlam, modern, ya... fesyonel,, diye bahsetmekte... Yine "L'Equipe,, gaze... F.I.F.A.'nın Dünya Kupası ... zasyon komitesi âzalarından ... Delaunay'in enteresan bir b... nı neşrediyor. Bunda Del... "Türkiye, İsviçre müsabakal... seri başı olmayacaktır. Zira, ... bu usulü koyarken, İspanya ... İspanya'yı yenen takımı değil... nız İspanya'yı seri başı olara... şünmüştük. İspanyanın ele... zerine, şimdi Almanya seri ... olacak ve bu grupta, 17 ha... günü Türkiye - Almanya, Mac... tan - Güney Kore, 19 hazir... ise Macaristan - Türkiye, Al... ya - Güney Kore karşılaşacak...

L'Equipe, Henri Delaunay'in beyanatını sütunlarına geçirdi... sonra, Türk futbolunun çok te... ki etti'ğini kaydiyle futbolcul... mızdan teker teker bahsetme... çok muvaffak oldu'ğunu bel... mektedir.

Makarios atıp tutt...

(Baştarafı 1 inci sayfad...

Kuruluna mutlak surette arzed... coğini ilân etmiş, ilhak mese'e... nin artık son safhalarında bulu... duğunu ve "Kıbrıs Rum'arının hü... riyete kavuşacakları günün pek u... zak olmadığını,, söylemiş, ada Rum... ları arasında günden güne genişle... mekte olan komünizm karşısında... tarafları azaltmakta olan prestij... ini kurtarmak için yüksek perde... den atıp tutmuştur.

Diğer taraftan, Makarios'a mu... nasaın bir istiklâl töreni hazırla... mak için günlerce canla başla çalışan kilise taraftarlarının duvarlara yapıştırdıkları afişlerin, bir kaç saat içinde kızılar tarafından yırtılması, baspapasa karşı muhalefetin gittikçe artmakta olduğunu bâriz olarak isbat etmektedir.

Yunanistan İngiltere'den özür dileği

Atina, 20 (R.) — Başvekil Pa...

EK 109: Hürriyet Gazetesi, 22 MART 1954

DEFİLE: Ankara'da İsmet Paşa Kız Enstitüsü özel 4. sınıf talebesi bir defile tertip etmiştir. Resim, defilede geçen iki küçük ve sevimli manken göstermektedir.
(Foto: Hürriyet)

Rus notasına cevabımız

Rusya'ya Pakistan'la pakttan gocunmasının yersiz olduğu bildirilecek

Ankara, 21 (Telefonla) — Türkiye ile Pakistan arasında siyasi, iktisadi ve kültürel mahiyette iş birliği yapmaya matuf bir anlaşma imzalanacağına dair, Sovyetler Birliği tarafından hükümetimize tevdi olunan notaya Ankara siyasi mehafili ehemmiyet vermemekte, Türkiye'nin NATO teşkilâtına girmesi dolayısiyle de Sovyetlerin aynı mahiyette bir nota verdiğine işaret ederek bu anlaşmaların tecavüzü mahiyeti üzerinde durmaktadırlar.

Aynı çevrelerin ifadesine göre, Türkiye ile Pakistan arasında "Siyasi, iktisadi ve kültürel,, esasları ihtiva edecek olan bir anlaşmadan "gocunmak,, asla doğru değildir. Bütün dünya milletleri arasında aynı mahiyette anlaşmalar imza edilmesi, sulh ve sükünun bütün dünya üzerinde tesisine yarıyacak bu gibi anlaşmalara bütün dünya milletlerinin katılması, Türkiye'nin dış politikada takip ettiği prensiplerin başında gelmektedir. Sovyetlere bu görüşü teyid edecek mahiyetteki cevabi notamız pek yakında hazırlanarak tevdi olunacaktır.

İngilterede tehdit mektubu salgını

Londra 21 (A.P) — Scotland Yard, Müstemlekeler Bakanı Oliver Lyttelton'un karısının öldürüleceğini bildiren bir mektup alması üze-

Yunan basını bütün tenbihlere rağmen yine İngiltere'ye çatıyor

Atina 21 (Hususi muhabirimizden) — İngiltere aleyhinde Rodos ile Selânikte yapılan gürültülü nümayişlerden sonra, Yunan barolar birliğinin buradaki merkezinde dün gece olağanüstü bir toplantı yapılmış, bunda Kıbrısın Yunanistana ilhakına muhalefet eden İngiliz siyasetini tekbih eden bir karar suretî oy birliği ile kabul edilmiştir. Karar suretinde, İngiltere, milletlerin kendi kendilerini idare prensibine riayet etmemekle ve bu suretle Birleşmiş Milletler anayasasına muhalif hareket etmekle itham edilmekte, bütün Yunan kültür müesseseleri İngiltere ile münasebetlerini kesmeğe davet olunmakta, Atina Üniversitesinden ingilizce dil kurslariyle edebiyat derslerinin derhal kaldırılması istenmekte ve İngiliz hükûmeti veya İngiliz kültür müesseseleri tarafından Yunanlılara verilmiş olan madalya ve payelerin iade edilmeleri talep edilmektedir.

Yunan gazeteleri İngiliz aleyhtarı neşriyata devam ediyor

Atina gazeteleri, hükûmetin mükerrer ihtar ve takbihlerine rağmen, İngiltere aleyhindeki neşriyata bugün de devam etmişlerdir. Bu meselede ağız birliği yapan muva-

(Devamı Sa. 7; Sü. 1 de)

EK 110: Hürriyet Gazetesi, 16 NİSAN 1954

Dün Balıkesir'de bir konuşma yapan C. H. P. Genel Başkanı İsmet İnönü uçağa binerken
(Foto: Hürriyet)

lar Futbol karşılaşmasında, her iki takım da donuk ve ağır bir oyun çıkarmış ve her ikisi de gol yapmak için büyük gayret sarfetmemiştir.

Turnuvanın C - Grubunda, dün Lüksenburg'u mağlûp ettikten sonra birinciliği almış olan Türklerin,

Rusya zehirligaz stoku yapıyormuş

Yeni zehirli gazın tadı, rengi ve kokusu yokmuş

Vaşington, 15 (UP.) — Ordu vekilliğinden kongreye bildirildiğine göre, Sovyet Rusya, tadı, kokusu ve rengi olmıyan zehirli gaz stoku yapmakta ve bu gazı meydana çıkarmak hususunda araştırılan vasıtaların temininde bir miktar başarı elde edilmiş bulunmaktadır. Bu açıklama, Temsilciler Meclisi Tahsisat Komisyonunca dün gece yayınlanan ordu araştırma ve geliştirme mütehassıslarının raporlarında yer almaktadır. Kimya harbi şubesi reisi, tahsisat komisyonun da verdiği izahatta, şubenin faaliyetlerinin zehirli gaza karşı gelen ve gene en müessir gaz silâhları ile mukabeleyi sağlayacak bir müdafaa imkânı bulmak istikametinde yönetilmiş olduğunu belirtmiş ve şöyle demiştir: "Kuvvetli düşmanımızın kokusu, rengi ve tadı olmıyan çok mühim bir gaz imal etmekte olduğunu biliyoruz."

Çok karı almak yasak

Yeni Delhi, 15 (AP) — Hindistan Savunma Bakanı Vekâletindeki sivil ve askerî memurlara yalnız bir tek karılı olmalarını yoksa işlerinden çıkarılacaklarını ihtar etmiştir.

Bu arada
yonasına dü
telif şehirler
Belçika Rhel
yaptığı müsa
(De

SEYRÜSEFER SERGİSİ: Şehrimiz Belediyesi tahliye
fer sergisi açacaktır. Resimde, bugün açılacak olan
sun'at galerisi haline getirerek Beyoğlunda bu sahad
mekt

EK 111: Hürriyet Gazetesi, 23 NİSAN 1954

meler çok olmuş ve bu işten
kârlı çıkan C.M.P. olmuştur.
H.P. ve D.P. 1950 seçimlerinde
kuvvetli durumlarını muhafaza
edememektedirler.. Bu defa
tirâk yüzdesinin geçen
rakamın altında kalacağı
lan tahminlerden anlaşılmak
dır.

Ağrı

1950 seçimlerinde Ağrı
timizde halk seçimlere
bir alâka göstermişti. Bu
.vni derecede yüksek bir
nisbetine ulaşılması
rülmektedir.. Ağrı'da 60,000
dar seçmen 4 milletvekili
üzere oylarını kullanacaktır.
Mayıs seçimlerine girerken
P., iktidar partisine nazaran
ha ,ansh durumdadır.

Avustralya'da hürriyeti seçerek Rusların casusluk şebekesini ve bazı mühim sırlarını elde veren Sovyet Büyük Elçiliğinin üçüncü kâtibi Petrov'un eşi, iki muhafız tarafından uçağa götürülürken. — Bilindiği gibi Bayan Petrov sonradan Avustralya makamları tarafından muhafazaların elinden kurtarılmıştır. (Foto: A')

Rus ajanları arasında panik başgösterdi

Sidney'deki Tass Ajansı muhabiri kayboldu - Bonn'da da üç Rus ajanı Amerikan makamlarına teslim oldu

Sidney, 22 (R.) — Avustralya'daki Rus casusluk şebekesi hakkında hükûmete mühim malûmat ve buna ait vesikalar vermiş olan Rus Büyükelçilik üçüncü kâtibi Vladimir Petrof'un iltica hâdisesi gizlice daha karanlık bir safhaya girmektedir. Petrof'u müteakip TASS Ajansının Avustralya muhabiri Antonof da ortadan kaybolmuştur. Diğer taraftan Avustralya hükûmetinden sığındıkları Rus Büyükelçiliği Generalof dün sabah bir asabî buhran geçirmiş olduğu bir doktor tarafından tesbit edilmiştir. Generalof'u son defa görenler, yüzünün çok sararmış olduğunu söylemişlerdir.

Bayan Petrof kocasına kavuştu

Bu arada bayan Petrof uçakla Darwin'den kocasının bulunduğu yere hareket etmiştir. Bayan Petrof'un gittiği yer gizli tutulmakta ise de kocasının bulunduğu zannedilen Woomera'ya gittiği ve orada (Devamı Sa. 7, Sü. 8 de)

Hürriyet'in Dünkü Sayısı
150.910
Adet Basılmıştır.

YIKILAN YUVALAR: Ankara'nın muhtelif semtlerindeki bina yıkım [illegible] hükümlerine aykırı olarak inşa edildikleri ileri sürülerek kuvvetli polis [illegible] altında ve geçtiğimiz bir yağmur yağdığı sırada Belediye ekipleri tarafından yıkılan yerlerinden biri görülmektedir.

ANKA Ajansına ... ca verilen haber, ... rıs'ta hayretle karşılandı

Lefkoşa, 22 (Hususi mu... bildiriyor) — Bundan bi... evvel İngiltere Hariciye V... mensup bir sözcünün ANK... ına verdiği ve hemen be... tün İstanbul gazetelerind... lanan Kıbrıs'a dair beyana... daki Türkler tarafından ... karşılanmıştır. Evvelâ bir ... keyi ilgilendiren böyle bir ... tın Müstemlekât Nazareti ... bir Hariciye Vekâleti sözcü... fından yapılması bilhassa ...
(Devamı Sa. 7, Sü...

Zafer gazetesi yanlış bir hab...

Yüzlerce D. P. li bu ... ber yüzünden yağmur ... saatlerce bekledi

Ankara, 22 (Telefonla) — ... gazetesi bugün yanlış bir ... neşrederek Ankara'nın Cebeci ... danlığında saat 14.30 da açık ... toplantısı yapılacağını bildi... fakat toplantı yerinde birikenler ... mokrat Partililer bilâhare yan... ğını farkına varmışlardır.

Hayalî toplantı saatinde yağ... yağmuru da meydanda birikenler ... mokratlar üzerinde soğuk duş ... süri yapmış ve Ankara'da ilk ... hava toplantısı bu şekilde sürp... li geçmiştir. Demokrat Parti ... gelenlerinden bir zat bu yanlış ... yüzünden gazete mesullerini ... Partililikle itham etmiştir.

Satılık Gazino Eşyaları

Hastahanelere, Mektepler, Otellere ve Lokantalara mahsus mutbah takımı, büyük dökmeden Avrupa usulü sobası ve büyük teşhirli Fransız bakır tertemiz Avrupa sandalya (Thonet) masalar, aviziler ve saire. Müracaat: Tepebaşı Pinto Pastahanesi karşısında 147/4 Tilla Pastahanesi üstündeki Ap.

GAZOZ FABRİKASI
Azimet dolayısiyle ... satılıktır.. Tel: 22432.

EK 111: Hürriyet Gazetesi, 23 NİSAN 1954

avini, başmuhasip, başkatip ve mevcut 8 yüksek posta memurundan beşi Rumdur.

Su Mühendisliği ... Nazır ve yüksek müfettiş Ermenidir.

Kayseri C. H. P. mitingi

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

konuşmalar, bilâhare yer yer sille ve tokada inkılâp etmiş, grup grup kavgalar başlamıştır. Bunun üzerine vilâyetten gelen polis ve jandarma kuvvetleri hâdiseyi, büyümesine mahal kalmadan önlemişlerdir. Hâdisenin cereyanı sırasında Halk ve Demokrat Partililer arasında bir takım çirkin sözler sarfedilmiş ve birbirlerini yuhalamışlardır.

İsmet İnönü bugünkü nutkunda gelir vergisi tatbikatından, muamele vergisinden, hayvan vergisi ile Yabancı Sermaye ve Petrol Kanunundan bahsetmiş, Başvekil Adnan Menderes'in Erzurum'da verdiği nutka cevap vermiştir. Bu cevabında Başvekile sert bir lisanla tarizlerde bulunmuş ve ordu hakkında söylediği bazı sözleri ele alarak "Bunlar yakışıksız ve yersiz sözlerdir. Bir hükûmet başkanına yakışmaz., demiştir.

"D.P. düşmeğe mahkûmdur,,

İnönü Demokrat Partinin iktidardan düşeceğini, buna mahkûm olduğunu da söylemiş, ayrıca çeşitli memleket meselelerine de temas ederek partizan idarenin mevcudiyetinden bahsetmiş ve radyonun tek taraflı istimalinin doğru olmadığını açıklamış kendi nutuk ve konuşmalarına radyoda cevaplar yetiştirildiğini ve memlekette mevcut dertleri tedavi için ilâç olarak devlet radyosunun kullanılmakta olduğunu söylemiştir.

İnönü bugün akşam üzeri beraberindeki zevatla birlikte Sivas'a müteveccihen şehrimizden ayrılmıştır.

Hâdise faillerinin D.P. ile alâkaları yok

Miting esnasında çıkan hâdise hakkında bilgisine müracaat eden gazetecilere Demokrat Parti İl Başkanı Osman Kavuncu, hâdiseden partisinin haberdar bulunmadığını, ellerinde döviz taşıyan şahısların partili olmayıp her halde Demokrat Partiyi tutan kimselerden mürekkep olabileceklerini söyliyerek teessürlerini bildirmiştir.

ERKEK veya KADIN

Rus ajanları arasında panik

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

da kocasına kavuştuğu zannedilmektedir.

Bayan Petrof'u kaçırmak isteyen Rus kuryeleri Beyrut'ta

Beyrut, 22 (R.) — Bayan Petrof'u Avustralya'dan zorla Moskova'ya götürmekte iken Avustralya Emniyet memurları tarafından yakalanan ve kadını ellerinden kurtardıktan sonra kendilerinin Rusya'ya gitmelerine müsaade edilen iki Rus kuryesi ile Kanberra'daki Rus Büyük Elçilik ikinci kâtibi Kisliçin bu sabah uçakla buraya gelmişlerdir. Buradaki Rus Elçiliği kuryelerle diplomatın Beyrut'ta bir kaç gün kalmalarına müsaade istemişse de, Emniyet makamları ancak 72 saatlik ikamet müsaadesi vermişler, fakat Lübnan'da kimse ile temas etmemelerini şart koşmuşlardır. Esrarengiz yolcuların Rusya'ya değil, fakat İsviçre'ye gideceklerini söylenmektedir.

Amerikalılara sığınan Rus ajanları

Bonn 22, (A.P.) — Adam öldürmek vazifesiyle Batı Almanya'ya gönderilen 3 Sovyet ajanı kendiliklerinden Amerikan makamlarına teslim olmuşlardır. Sovyet gizli siyasî polisi MVD teşkilâtı yüzbaşılarından bir Rus ile 2 Doğulu Alman olan bu ajanlar, Frankfurt'da faaliyette bulunan komünist aleyhtarı bir Rus grubunun bir üyesini öldürmek için Batı Almanya'ya gönderildiklerini, fakat teslim olmayı tercih ettiklerini söylemişler ve Amerikan Konsolosluğuna bağlı mukabil casusluk teşkilâtı janlarına kendilerine tevdi edilen vazifeyi tafsilâtiyle izah etmişlerdir. Teslim olan ajanların isimleri Sovyet Yüzbaşısı Koktof Hanz Kukovi ve Kurt Weber'dir. Sovyet ajanları Frankfurt'da mukim Okeloviç adlı bir şahsı öldürmek üzere talimat almışlardı. Mülteci ajanlar ilgili Amerikalı memurlara Sovyet istihbarat servisinin çalışma tarzı hakkında da etraflı malûmat vermişlerdir.

İŞÇİ KIZ ARANIYOR

Az dikiş bilen iki kıza ihtiyacımız vardır. Doğru...

şahede olunan yüzde 3 ela 5 arasındaki bir fark hiçbir şey ifade etmez. Büyük bir iktisadi kalkınma içersinde olan memleketimizin millî geliri 9 milyar liradan 16 milyar liraya yükselmiştir. Şekerin kilosunu 500 kuruşa, gazın tenekesini 45 liraya aldığımızı unutmayın, bir Köylü sigarası 5 kuruştu. Fakat üç dört kişi bir araya gelir, övünebilirlerdi.

Seçimlere gittiğimiz şu günlerde vicdanımız tam bir huzur içersindedir. Türk milletinin bizimle beraber olduğuna inanıyoruz...

Başvekil Menderes yarın saat 9.30 da Giresunlulara hitap edecek, şehirden sonra Ordu'da konuşacaktır.

Bugün yapılacak lig maçları

(Baş tarafı 3 üncü sahifede)

meleri doğru olur. Şunu da unutmamalıyız ki Beyoğlusporlular liglerde daima Fenerbahçelileri müşkül hallere düşürmüşlerdi. Bu maçı hakem Dr. Tarık Özerengin idare edecektir.

İtalyan hakemi Marchetti geliyor

Cumartesi günü Beşiktaş - Kasımpaşa ve pazar günü de Galatasaray - Vefa karşılaşmalarını idare etmek üzere İtalya Federasyonuna mensup hakem Sinyor Marchetti bu akşam şehrimize gelmiş olacaktır.

Sinyor Marchetti profesyonel ligin ilk devre karşılaşmalarından bazılarını idare etmek üzere şehrimize gelmiştir.

Genç Milli Takımımız bu sabah geliyor

Almanya'da yapılan Dünya Gençler Futbol Şampiyonasında büyük muvaffakiyet göstererek 18 takım arasında dördüncülüğü kazanan Junyor futbol millî takımımızın bu sabah saat 7,15 de İsviçre'den tayyare ile şehrimize gelmesi beklenmektedir. Futbol Federasyonu Reisi O. Şeref Apak kafileyi karşılamak üzere Ankara'dan şehrimize gelmiş bulunmaktadır.

MEVLİD

Bizleri sonsuz acılara gark ederek Rahmetine kavuşan sevgili ... büyüklerimiz Tahsim (Hüsnü Tabiat Lokan...

EK 112: Hürriyet Gazetesi, 1 MAYIS 1954

TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR

1 MAYIS 1954 Sene 7 - No. 2169

Hürriyet

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ

Müdürü: SEDAT SİMA

Ankarada bir Rus bir Türk erini öldürdü

Katil Mihael Yatskof memleketimize gizlice girdikten sonra yakalanmış, Ankarada ikamete memur edilmişti

Öldürdüğü asker onu muhafazaya memurdu

Sorgusu yapılan katil tevkif edildi

İfadesinde cinayeti ne sebeple işlediğini bilemediğini söyledi

Ankara 30 (Arkadaşımız Orhan Öker telefonla bildiriyor) — Evvelki gün Ziya Gökalp caddesinde bir cinayet işlenmiş, bir Rus genci bir müddetsonra arkadaşlarının ortasında otomobille ölüm tehlikesi geçirmişti.

Takibat neticesinde, gelen Rus ataşesi Mihael Yatskof isminde bir Rus genci olduğu, 1953 senesinde gizlice memleketimize girdiği, bir müddet kaçarak ikamet etmiş ve bir müddet de Kızılaya memur olarak çalıştıktan sonra Ankara'da Rus ataşeliğine memur edildiği anlaşılmıştır.

Mihael Yatskof, Ankara'da Rus ataşeliğinde bir müddet çalıştıktan sonra Ankara'da Rus ataşeliğine memur edildiği anlaşılmıştır.

Mihael Yatskof, Ankara'da Rus ataşeliğinde bir müddet çalıştıktan sonra Ankara'da Rus ataşeliğine memur edildiği anlaşılmıştır.

Seçim için son hazırlıklar yapılmaktadır. Resimde, bir sandığın yerini göstermek için asılan levha görülüyor. (Foto: Hürriyet - A.B.)

Seçim hazırlığı tamamlandı

Propaganda yasağına aykırı fiiller için muhtelif yerlerde takibat başladı

Yarın yapılacak olan genel seçimler için bütün hazırlıklar tamamlanmıştır. Seçmen kartlarının tevzii bu akşam sona ermiştir. Diğer taraftan seçimlerin başlıklarının alınak üzere, seçim sandıklarının bulundukları yerleri gösteren levhalar da sonuk ve muhtelif yerlere asılmıştır.

Denizcilik Bankasında ikramiyeler

Memurlara ve deniz adamlarına da ikramiye verildi

Denizcilik Bankası tarafından zarar işlere ikramiye verilmesi kaydiyle yaratığı neşe tesir dün ani bir kararla izale edilmiş ve memurlara da birer maaş nisbetinde ikramiye ödenmesi kararlaştırılarak geçe vakit ertesine başlanmıştır.

Denizcilik Bankasının bundan evvel, yalnız işçilere ikramiye verilmesi hususundaki kararı bilhassa memurlar arasında geniş akisler uyandırmıştır. Nitekim, dün gazetemize bir çok memur müracaatta bulunarak, kendilerine ikramiye verilmemesi suretile bir tefrik yapılmış olmasından mutazallim teessürlerini bildirmişlerdir.

Memurların bu hakkı talepleri Denizcilik Bankası Umum Müdürlüğüne de aksettirilmesi üzerine yapılan toplantı sonunda memurlara ve Deniz adamlarına ikramiye verilmesi kabul edilmiştir. Bu vaziyete göre memur ve işçilere ödenecek ikramiye miktarı üç milyon lira civarındadır.

Dün şehrimizde
dir. Yukardaki

Hava

Harare
30 de

İzmir, 30 (Te

BİR UÇ

Kalkuta: 30 (A
yolcusu ait ilk
bayılacağı sır
larından ikisin
tabet ve sekiz y
ile İtalyan pilot
diğer dokuz kişi

EK 112: Hürriyet Gazetesi, 1 MAYIS 1954

Ankara'da bir Rus Türk erini öldürdü

(Baş tarafı 1 inci sahifede) ra içtikten sonra, sobanın önünde bulunan demir kül tablasını uyumakta olan Enver'in başına vurarak öldürmüştür. Ve öldüğüne kani olmadığı için de elektrik ütüsü kordonu ile boğazını sıkmıştır. Nihayet bu cinayeti büyük bir soğukkanlılıkla işledikten sonra, Enver'in yüzüne bir ceket örtmüş ve sonra da apartımandan dışarı çıkmıştır.

Mihael, bilmediği sokaklarda bir müddet yürüdükten sonra, akşam olduğu için bir apartımanın merdiven altına girerek geceyi orada geçirmiş ve ertesi sabah da yine bilmediği bir istikametteki demiryolu boyunca 30 kilometre kadar yürüyerek gitmiştir. Havanın serin olması yüzünden Mihael üşümüş ve ısınmak için demiryolu üzerinde bulunan bir hat bekçisinin kulübesine girmiştir.

Mihael Yatskof'un yakalanışı

Enver İlhan'ın öldürülmüş olduğunun meydana çıkması üzerine emniyet makamları gece gündüz sıkı bir takip ve aramayı müteakip Mihael'i bulmaya muvaffak olmuşlardır.

Mihael Yatskof Türkçe bilmediği için Rusça bilen bir tercüman vasıtasile bütün hadiseyi en ufak teferruatına kadar anlatmış, fakat cinayet için herhangi bir sebep göstermiyerek, sinir buhranına kapıldığını ve bu cinayeti neden işlediğini bilmediğini, söylemiştir.

Katil tevkif ediliyor

Katil nihayet bugün öğleden sonra savcılığa teslim edilmiş ve birinci Sulh Ceza Mahkemesi tarafından ilk sorgusu yapılmıştır. Sanık mahkemede de yine tercüman vasıtasile ifade vermiş, hâdiseyi anlattıktan sonra, Enver'in asker olduğunu bilâhare öğrendiğini söylemiş ve neticede mahkeme, kendisinin tevkifine karar vermiştir.

Mahiyeti itibarile esrarını elân muhafaza eden bu feci cinayet üzerinde tahkikatın derinleştirilmesine geçilmiştir.

Tito haziranda Atina'ya gidecek

Atina, 30 (A.A.) — Mareşal Tito'nun Atina'ya yapma

Dünya güzeli 72 gün evli kaldı

ÖZGEÇMİŞ

Eğitim	**Doktora:** İstanbul Üniversitesi / 2021 ▪ Sosyal Bilimler Enstitü ▪ Gazetecilik Ana Bilim Dalı ▪ Gazetecilik Bölümü **Yüksek Lisans:** Selçuk Üniversitesi / 2009 ▪ Sosyal Bilimler Enstitü ▪ Gazetecilik Ana Bilim Dalı ▪ Gazetecilik Bölümü **Lisans:** Selçuk Üniversitesi / 2006 ▪ İletişim Fakültesi ▪ Gazetecilik Bölümü **Ön Lisans:** Niğde Üniversitesi / 2001 ▪ Niğde Meslek Yüksekokulu ▪ Radyo ve Televizyon Programcılığı
Akademik Görevler	**Öğretim Görevlisi / 2021-** Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi / Söğüt Meslek Yüksekokulu / Görsel-İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölümü / Basım ve Yayın Teknolojileri Programı **Öğretim Görevlisi / 2013-2021** Sinop Üniversitesi / Gerze Meslek Yüksekokulu / Görsel-İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölümü / Radyo ve Televizyon Programcılığı
İdari Görevler	**Bölüm Başkanı / 2014-2021** Sinop Üniversitesi / Gerze Meslek Yüksekokulu / Görsel-İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölümü

Yayınlar	**A. Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:** **1.** SUİÇMEZ MEHMET,ÖZDEMİR MEHMET (2020). Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası İletişiminde Sosyal Medyanın Yeri ve Önemi. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi (Yayın No: 6337304) **2.** SUİÇMEZ MEHMET (2018). Oyun Olmaktan Çıkarak Endüstrileşen Futbolun Televizyonla İlişkisi. Asos Journal The Journal of Academic Social Science (Yayın No: 4690043) **B. Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında (proceedings) basılan bildiriler:** **1.** SUİÇMEZ MEHMET,ÖZDEMİR MEHMET (2019). Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası İletişiminde Sosyal Medyanın Yeri ve Önemi. Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi 6. Uluslararası İletişim Günleri Dijital Dönüşüm Sempozyumu, 1(6), 95-95. (Özet Bildiri/Sözlü Sunum)(Yayın No:5056703) **C. Yazılan ulusal/uluslararası kitaplar veya kitaplardaki bölümler:** **1.** Uluslararası Skandallar ve Medyadaki Yansımaları, Bölüm adı:(Irak Savaşı ve CNN'in Farklı Sesi: Peter Arnett) (2020)., SUİÇMEZ MEHMET, Der Yayınları, Basım sayısı:1, ISBN:9789753536004, Türkçe(Araştırma (Tez Hariç) Kitabı), (Yayın No: 5921277) **2.** Uluslararası Medya Skandalları, Bölüm adı: (Araştırmacı Gazetecilik Olayı: My Lai Katliamı ve Seymour Hersh) (2018)., SUİÇMEZ MEHMET, Der Yayınları, Editör: Prof. Dr. Özgür Gönenç, Basım sayısı:1, ISBN:9789753535427, Türkçe(Araştırma (Tez Hariç) Kitabı), (Yayın No: 4722748 **3.** Toplumsal Dönüşüm ve Medya, Bölüm adı: (Dönüşen Toplumda Dergicilik ve Nokta Dergisi) (2010)., SUİÇMEZ MEHMET, Gazi Üniversitesi Yayınları, Editör: Semra Çevik-Mahircan Topaloğlu, Basım sayısı:1, ISBN:9789750013423, Türkçe(Araştırma (Tez Hariç) Kitabı), (Yayın No: 4697960) **D. Ulusal hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:** **1.** SUİÇMEZ MEHMET (2018). Medyada Kadın Bedeninin Ötekileştirilmesi: Victoria's Secret Modeli. Middle Black Sea Journal of Communication Studies (Yayın No: 4690332) **E. Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında basılan bildiriler:** **1.** SUİÇMEZ MEHMET (2009). Dönüşen Toplumda Dergicilik ve Nokta Dergisi. V.Ulusal İletişim Öğrenci Kongresi-Gazi Üniversitesi/ Toplumsal Dönüşüm ve Medya (Davetli Konuşmacı) (Yayın No:4696640)